

בשורה גדולה ללומדי הדרך הימית

"הדרך הימית"

עם "אוצרות יהודים"
הפרש החדש, הבהיר והמדויק
בשפה ברורה ובלשון קצרה.

תורה, נביאים, כתובים,
משנה, שולחן ערוך,
עמוד הימי משנה ברורה
זוהר עם תמוגם לשון הזוהר,
תהילים,
כתבי ברסלב.

פרויקט "תורה בשנה"
מתודות מיוחדות
באותיות מאירות עיניים
מתאים ללימוד גם בסינעה.

פרשת שלח

ט"ז עד כ"א סיון

אזיזות יהודים

בתוספת "הזכר הנעדר", דבר יום ביומו מרביה"ק זיע"א

"אוצרות יהודים"

הביאור המיוחד שכבש בסערה
את לומדי הדרך הימית

יד ושם לעבר ה', הרי"ד נחמן בן שמואל ליאני, מנמתי בדרך מצורה
י"א כסלו תשס"ח

חובלת תת"כ - שבת פרשת שלח, פ"ז סיון - כ"א סיון תשפ"ז

אוצרות יהודים

גוטמבר 5 בני ברק 139485
טל 03-6186699 ☎ 03-6186699
036186699X@gmail.com

ניתן להשיג באדי"ב:

להצטרפות - 03-6186699 ☎
ובעמדות "נדרים פלוס"

Route 17M #515 Harriman, NY 10926
P: 845.476.8899 E: oitzreyehidim@gmail.com

תוכן העינים

לחץ על התוכן הרצוי

פרשת השבוע

הדף היומי

משנה

נביאים וכתובים

משנה ברורה

שולחן ערוך

תהלים

זוהר

ליקוטי הלכות

ליקוטי מוהר"ן

שמות
הצדיקים

ספר
המידות

ספרי רבינו על פי הסדר

תיקון הכללי

ליקוטי תפילות

**אוצרות
יהודים**

השלמות

אוצרות יהודים

המטרה: הנגשת כל מכמני התורה לכל יהודי ויהודי, בכל רגע נתון, בנסיעה, בבית, בעבודה ובכל מקום.

ההספק והידיעה מעניקים סיפוק, שמחה ויכולת להמשיך להתמיד ולסיים!

נביאים כתובים - עם פירוש רש"י, מצודות דוד ומצודות ציון.

סיום בארבע שנים. בכל חוברת שבעה דפים, רק דף אחד לכל יום, וכך במשך התקופה יכול הלומד לסיים מחזור לימוד שלם מתחילה ועד הסוף, ולשוב ולהתחיל מחזור לימוד חדש.

ששה סדרי משנה - עם פירוש רבינו עובדיה מברסגורא.

סיום בשנתיים וחצי. בכל חוברת שבעה עמודים, רק עמוד אחד לכל יום, וכך גם במשנה כמו בשאר הספרים במשך התקופה יכול הלומד לסיים מחזור לימוד שלם מתחילה ועד הסוף, ולשוב ולהתחיל מחזור לימוד חדש.

שולחן ערוך - שולחן ערוך, רמ"א ובאר הגולה.

שולחן ערוך הלכות שחיבר הרב הגאון מו"ה יוסף קארו זצ"ל, עם תוספת הלכות מהרמ"א - הגאון מו"ה משה איסרליס זצ"ל, וגם המקורות באר הגולה מהגאון מו"ה משה רבקה זצ"ל.

באר הגולה, הינו ציון המקורות ולמרות שכן, הקפדנו שיופיעו בצורה ברורה, כדי לאפשר ללומדים להרחיב את הידיעות, ולקיים מנהג קדום בישראל להזכיר המקורות, בחינת "שפתיים דובבות", זכותם תגן בעדינו.

סיום בשלש וחצי שנים. מידי שבוע יופיעו שבעה עמודים, עמוד אחד לכל יום.

שולחן ערוך, באר הגולה בהוצאת הרה"ג רבי נפתלי הירץ מנדלוביץ שליט"א, ראש החכולל טורקא, בשיתוף הוצאת ספרים מלכות דוד הרה"ר פנחס ראובן.

זוהר עם תרגום לשון הזוהר. ספר הזוהר, ותרגום לשון הזוהר, מהוצאת ישיבת "נהר שלום", בראשות המקובל הרה"ג בניהו שמואלי שליט"א, תרגום לשון הזוהר נכתב ע"מ לסייע לקורא להבין את לשון הזוהר.

סיום בשלש שנים. מידי שבוע יופיעו שבעה דפים.

תהילים סיום בחודש על פי החלוקה הנהוגה.

כתבי ברסלב. סיום במחזור שנתי.

חבר יקר, היום, אחרי ארבע שנים של שלשת אלפים מגויים, ומאות סיפורים על חיים חדשים של הספק וניצול זמן. אנחנו מזמינים גם אותך להצטרף אלינו לחברת "אוצרות יהודים". שהספיקו - ללמוד ולדעת - כאלף וחמש מאות דפי גמרא, לסיים ששה סדרי משנה, תורה, נביאים, כתובים, שולחן ערוך, זוהר ועוד..

"אוצרות יהודים" - הזדמנות מיוחדת להתחיל ולהתמיד בהספק תורני, יהודי, שבוועי הצליח להקיף חלקי תורה בצורה יסודית ובמקמי זמן לא ארוכים.

מבוא

מידי חודש נשלחות לבתי החברים ארבעה חוברות. אחת לכל שבוע. החוברת הינה שבועית כוללת בתוכה 7 ספרים יסודיים, ומאפשרת ללומד לקבוע סדר שבמסגרתו יסיים את הלימוד במסלולי זמן קצובים.

"אוצרות יהודים" כשמו כן הוא. שמה של החוברת כשם הפרוש החדש, המדויק והבהיר בשפה ברורה וקצרה, שנכתב במיוחד כדי להקל על הלומדים גמרא. ביאור מיוחד שכשב בסערה את לומדי הדף היומי!

"הדף היומי" עם "אוצרות יהודים".

בכל חוברת שבעה דפי גמרא על פי הסדר הנלמד במסגרת הדף היומי, כאשר לצד כל עמוד גמרא מופיע עמוד ביאור בלשון השווה לכל נפש, הביאור נכתב על ידי תלמידי חכמים שעמלו להציג בפני הלומד ביאור בהיר וקצר, תוך שימת דגש להענקת קניין מוחשי לציבור הלומדים.

הדף הראשון שבששת העמודים הינו הדף הנלמד ביום א', ועל זה הסדר עד הדף הנלמד בשבת קודש.

עמודי הגמרא, הינם של הש"ס המוגה והמפואר שבהוצאת וגשל שבמהדורת נהרדעא החדש.

תורה - פרשת השבוע עם תרגום אונקלוס, פירוש רש"י, בצרוף ההפטרה.

קריאה ללא מאמץ

גם בנסיעה בתחבורה הציבורית.

הרבות תורה בישראל, הינה מטרה חשובה שבמטרות לשמן רואה חוברת זו אור. אשר על כן, שמונו דגש מיוחד לעצב את הספרים באופן שיאפשר ללומדים להיות מקריאה קלה גם כאשר אינם בסביבת לימודים רגילה. כל טקסט אפשרי שבחוברת נערך בהנחיתם של אנשי מקצוע בתחום הטיפוגרפיה והעיצוב, ונבחר להדפסה על פי תוצאות מבחנים מעשיים בכדי להגיע לטוב ביותר בכדי לאפשר קריאה ללא מאמץ גם כאשר מדובר בנסיעה בתחבורה הציבורית.

מחיר השווה לכל נפש.

החוברת מופצת לחברים במחיר מיוחד: למנויים במשלוח הביתה רק 26 ש"ח, עבור 4 חוברות כולל דמי משלוח. למנויים המרוכזים בקבוצה, בישיבות או בבתי מדרש 20 ש"ח.

הארות והערות התקבלנה בברכה,

בפקס: 03-5701596.

להצטרפות: 03-6186699.

הזדמנות שאסור להחמיץ. עכשיו הזמן להחליט, לנצח את הזמן, ללמוד ולדעת! להצטרף לאלפי הלומדים, שביחד מאירים את העולם באור גדול!

ל"א ע"א חזינן גידיפי דמיפרמי [נראים את הגזיות של הצואר שהם חתוכות], וזה מראה שהחץ חתך את העור ולא התכסה כשתחת את הסימנים. והיונן: והא דם עוף בעי כסוי, ואין לשחוט אם לא יוכל אחר כך לכסות את הדם? וכי תימא, דמכסו ליה [ואם תענה, שיכסי אותן] במקום שיפול שם הדם, עדיין אין זה מספיק לפי דברי רב. והאמר רבי זירא אמר רב: השחוט חיה או עוף - צריך שיתן לפני השחיטה עפר תיחוח למטה כדי שהדם ישפך עליו, ואחר כך יתן עפר למעלה, ואין לשחוט על קרקע קשה שאינה נקראת בשם "עפר".

ודריש רב מקרא: שנאמר: "וכסו בעפר" [ויקרא י"ז יג] וכסוהו עפר לא נאמר שמשמעו הוא שיש ליתן עפר למעלה, אלא נאמר בעפר, מלמד שהשחוט צריך שיתן עפר למטה ועפר למעלה ועל ידי כך יהיה הדם טמון בעפר. ומעתה נשאלת השאלה, כיצד שחט רבי יונה את העוף מבלי שיוכל לתת עפר למטה? ומשינני: אפשר דמומין ליה לעפר דבולה פקתא [יחד את העפר של כל הבקעה] על ידי שיכתות את האדמה לעפר. שנינו במשנתנו: היה שוחט והתניו את הראש בבת אחת, אם יש בסכין מלוא צואר - כשרה. אמר רבי זירא: צריך שהסכין תהיה ארוכה מלא צואר וחץ לצואר.

איבעיא להו: האם צריך שיהיה בסכין מלא צואר הנשחט, ועוד יהיה חוץ לצואר כמלא צואר, ורבי זירא מפרש את הכתוב במשנה "מלא צואר" שהכוונה מחוץ לצואר, מלבד מה שמוכן מאליו שמונח על הצואר כמלא צואר, דהוה לה בסכין כסך הכל תרי צוארי. או דלמא, מלא צואר הכתוב במשנה הוא מה שמונח על הצואר, ואמר רבי זירא שצריך שיהיה עוד חוץ לצואר משהו?

תא שמע רביה לצד הראשון: כתוב במשנה: היה שוחט והתניו שני ראשין בבת אחת, אם יש לסכין מלא צואר אחד - כשר.

ומברירנן: מאי "מלא צואר אחד" הכתוב בסיפא? אינולא שכל אורכה של הסכין הוא מלא צואר אחד ותו לא, בודאי שאין לומר כן. השתא בבהמה אחת בעינן מלא צואר וחץ לצואר, היתכן שבשתי בהמות סגי להו [מספיק להם] כמלא צואר אחד?!

ואמרין: אלא פשוטא ש"מלא צואר" שכתוב בסיפא הוא חוץ לשני צוארין, ובסך הכל צריך שיהיה בסכין כדי שלשה צוארין.

ומסקינן: שמע מינה שאף כשכתוב ברישא "מלא צואר" הכוונה חוץ לצואר, שמע מינה.

שנינו במשנתנו: במה דברים אמורים, בזמן שחולין ולא הביא... אבל אם חולין ולהביא, אפילו כל שהוא, אפילו באיזמל - כשרה.

אמר רב מנשה: לא הכשירו אלא באיזמל שאין לו קרנים, אבל אותם איזמלים שעושים סתופם כעין קרנים לנוי, והקרנים מתעגלות כלפי מטה - פסולים לשחיטה, מפני החשש שמא ישמט האיזמל מצואר הבהמה וינקבו הקרנים את הסימנים.

אמר ליה רב אחא בריה דרב איוב לרב מנשה

שאלה זו: מכיון שאפשר לשחוט בסכין קטנה, מחטא מאי? האם אפשר להולין ולהביא את חוד המחט על הצואר והשחיטה כשרה? אמר ליה רב מנשה: מחטא מבזע בזע [מחט קורעת] את הסימנים ואי אפשר לשחוט בה. שאל רב אחא: מחטא דאושכפי מאי? יש לרצענים מחטים עבים קצת וסמוך לחדו יש למחט שיפוע חד העשוי לחתוך את התפירות, האם אפשר לשחוט בהם כמו בסכין קטנה? אמר ליה רב מנשה: תנינא [כתוב במשנה]: אפילו כל שהוא - כשרה, מאי לאו [האם לא משמע] שאפשר לשחוט אפילו בפיו של מחטא דאושכפי?

ודחינן: לא, כונת המשנה כשאמרה "כל שהוא" לאיזמל, אבל פיו של מחט הרצענים הוא קטן מידי ואי אפשר לשחוט בו. ומקשינן אחאי פירושא: איזמל - בהדיא קתני לה [איזמל - כתוב במפורש במשנה] ובודאי שכשאמרה המשנה "כל שהוא" כונתה לרבר אחרי! ומתרגינן: באמת לא התיירה המשנה אלא באיזמל ולא בדבר קטן ממנו, והתנא פרושי קא מירש דברי עצמו, מאי כל שהוא שאמרת: איזמל ולא דבר יותר קטן.

ומשינני להאי פירושא: הכי נמי מסתברא, דאי סלקא דעתך שכוונת המשנה בי"כ שהוא למחטא דאושכפי כמו שפירש רב מנשה, אם כן מותר להגיד שאפשר לשחוט באיזמל, שכן השתא מחטא דאושכפי שריא, איזמל שהוא ארך יותר מביעא!

ודחינן לסייעתא: לעולם "כל שהוא" פירושו אפילו מחט הרצענים כפירוש רב מנשה, ואיזמל איצטריכא ליה לתנא להשיעמו בו חידוש, סלקא דעתך אמינא כיון שקיימים איזמלים שיש להם קרנים והם פסולים, ליגזר איזמל שאין לו קרנים אטו איזמל שיש לו קרנים ונפסול את כל האיזמלים, קא משמע לן התנא שאיזמל שאין לו קרנים - כשר.

הגמרא נשאת בספק האם אפשר לשחוט במחט של רצענים.

מתניתין:

נפלה סכין מעצמה על צואר הבהמה ושחטה אותה, אף על פי ששחטה כדרכה בלא דרסה או חלדה - השחיטה פסולה, שנאמר "ובחת ואכלת" [דברים י"ב כ"א] אמרה תורה: מה שאתה זוכה - אתה אוכל, למדנו שצריך שתהיה השחיטה מכה גברא.

גמרא:

מדייקת הגמרא מהמשנה: טעמא דפסלינן, הוא דוקא משום דנפלה הסכין מעצמה ולא שחטה מכה גברא. הא הפילה הוא בלי כוונה - כשרה, ואף על גב דלא מיוכוין לשחיטה, אלא להפיל את הסכין.

היונן: מאן תנא דסבר דלא בעינן כוונה לשחיטה ואין בכלל מה שאמרה תורה "ובחת" שתהיה כוונה לשחיטה?

אמר רבא: רבי נתן היא שנחלק עם חכמים בברייתא.

תנינא אושעיא זעירא דמן חבריא [צעיר החברה]:

זרק סכין כדי לנועצה בכותל, והלכה הסכין ושחטה כדרכה, רבי נתן מכשוי, וחכמים פוסלים. הוא תני לה [אושעיא ענה את הברייתא מרב], והוא אמר לה מדעתו: הלכה כרבי נתן.

ורבא מדייק מהמשנה שהיא סוברת כרבי נתן, ומקשינן: והא כבר אמרה רבא חדא זימנא על המשנה הראשונה במסכת, שמשנתנו סוברת כרבי נתן.

דתנן: וכולן [חרש שוטה וקטן] ששחטו ואחריים רואין אותן ואומרים ששחטו כדון - שחיתתן כשרה.

ואמרין: מאן תנא דלא בעי כוונה לשחיטה ומכשיר שחיתת קטנים שאינם מכוונים לשחיטה אלא לחתיכת בשר בלבד. ואמר רבא: רבי נתן היא!

ומתרגינן: צריכא ליה לרבא לדייק ממשנה זו, שהמפיל סכין ושחט בלי כוונה - שחיתו כשרה, דאי אשמועינן רק התם, היה אפשר לומר שלא הכשריה המשנה אלא משום דקא מיוכוין הקטן לשום חתיכה בעולם אף שאינו מתכוין לחתיכת הסימנים, אבל הכא דלא קא מיוכוין כלל, אימא לא סוברת המשנה כרבי נתן בזה.

ואי אשמועינן מתניתין הכא שהמפיל סכין ושחטה - כשרה, היה מקום לומר, שאף שמבחינת הכוונה גרע מפיל סכין ושחט משחיתת חרש שוטה וקטן, אבל מצד שני יש לשחיתו מעלה עליהם משום דקאתי מכה בן דעת שהוא בר זביחה, אבל התם דלא קאתי מכה בן דעת, אימא לא תהיה שחיתו כשרה, צריכא מתניתין להשמיע שהוא בר זביחה.

אימתא: נדה שנאנסה וטבלה במקוה בלי כוונה להטהר, האם היא טהורה או לא? אמר רב יהודה אמר רב: טהורה לביתה [ומותרת לייקק לבעלה], ואסורה לאכול בתרומה אם היא אשת כהן, דמדאורייתא היא טהורה לכל דבר, שאין הטבילה צריכה כוונה, וחכמים החמירו בתרומה.

ורבי יוחנן אמר: אף לביתה לא טהרה מפני שהטבילה צריכה כוונה מדאורייתא.

אמר ליה רבא לרב נחמן: לרב דאמר, טהורה לביתה ואסורה לאכול בתרומה, יש להקשות: איסור נדה שהוא עון שיש בו כרת - הותרה על ידי טבילה זו, איסור אכילת תרומה בטומאה

שהוא במיתה בידי שמים שהיא קלה מכרת מביעיא שיש להתיר על ידה? אמר ליה רב נחמן: אין הדבר תלוי בחומרת האיסור אלא בדרגת הקדושה, ובתרומה וקדשים יש מעלות בדיון טומאה וטהרה, וצריך לכוין לשמם כשטובלים, אבל בעלה חולין הוא, וחולין לא בעי כוונה. מוסיף רב נחמן: ומנא תימרא [מנין נדע] שלחולין לא צריך כוונה?

דתנן: גל שנתלש מן הים ורבו ארבעים סאה מים כשיעור מקוה ונפל על האדם ועל הכלים שהיו בשפת הים - טהורין. [מקואות פ"ה מ"ז]. ומוכיח רב נחמן: מאי לאו אדם דומיא דכלים?

[האם אין טהרת האדם דומה לטהרת הכלים?] מה כלים דלא מוכוונג ששרי אין להם דעת, אף אדם נמי לא בעי כוונה.

ודחי רבא: ממאי? דלמא ביושב האדם ומצפה - עסקינן - אימתו ותלש הגל ויטהר אותו, ובלאו הכי אינו טהור,

ל"א ע"ב וכלים דומיא דאדם הם, מה אדם דבר כוונה, אף כלים נמי הם ברי כוונה דקא מכוין להו אדם היושב בצידים שיהיו טהורים.

שואל רבא על דבריו: וכו' תימא (ואם אמרת), אם המשנה מדברת ביושב ומצפה לגל, מאי למימרא (מה היא מחדשת)?

השיב רבא: אף שפשוט הדבר שהטבילה כשרה מדאורייתא, מכל מקום היה מקום לפסולה מדרבנן משני טעמים:

א. מהו דתימא, ליגזר משום שהגל דומה לחרדלית של גשמים שזה זרם גשמים היורד מההר, והטבילה פסולה בו מדאורייתא, לפי שמי הגשמים אינם מטהרים אלא כשהם מכוונים, ואף שגלי הים נדונים כמעין והם מטהרים בווחלים, יש לחוש שידמו אותם לחרדלית ויכשירו את החרדלית.

ב. אי נמי, כיון שאף מדאורייתא לא כל הגל כשר לטבילה, אלא רק החלק שמגיע לארץ ומחובר אליה ולא החלק שנמצא באויר, ליגזר ראשון שלו שהגיעו לארץ אטו כיפין שלו שנמצאים באויר עדיין דומים לכיפה, שמא יורוק לשם כלים.

קא משמע לך דלא גזרינן גזירות אלו. והוינן: ומונא תימרא דלא מטבילין בכיפין? (ומנין תרע שאין מטבילים בכיפיים?)

ומייתנין מתינתין: דתנן: מטבילין בראשין של גל, ואין מטבילין בכיפין שלו, לפי שאין מטבילין באויר אלא במחבר לקרקע.

והדרין לסוגין והוינן: אלא, טבילה לצורך חולין דלא בעי כוונה מיהא מנלך?

ומשינן: דתנן: מירות שנפלו לתוך אמת המים שהיא כשרה לטבילת ידים, ופשט - מי שדידו טמאות - את ידיו ונטלן ומתוך כך הטביל את הידים - ידיו טהורות אף שלא התכוין להטבילם, ופירות אלו לא הוכשרו לקבל טומאה מפני שלא נפלו למים מרצונו, ואינן בכלל הכתוב בתורה "כל יותן" שמשמעו שהמים יהיו על הפירות לרצון האדם.

ממשיכה המשנה: ואם הכניס את ידיו למים בשביל שידוהו ידיו ויטהר, בודאי שהמתכוין לטהר ידיו - ידיו טהורות, ופירות כ"כ יותן" מאחר שגשפון של דבר נוח לו שנפלו הפירות למים, מפני שבסיבתם נתקיים רצונו לטהר את ידיו.

ממשנה זו מוכח שהידים נטהרות בלי כוונה לטהר אותם, והוא הדין שהטבילה מהלל את כוונה דבר רב.

הגמרא לא מקשה על רבי יוחנן ממשנה זו, מפני ששומאת ידים היא מדרבנן, ולדעת רבי יוחנן יש לומר שחכמים הקלו בה.

איתניבא רבא לרב נחמן ממשנה על רב: טבל אדם לחולין, והוחזק לחולין (נרחיק להעמיד גופו בחוקת טהור לחולין) - אסור אותו אדם לאכול מעשר שני בירושלים, כי חזיל החמירו בטהרתו של האוכל דבר קדוש, שיהיה צריך לכיון בטבילה לשם אכילתו (יחגיגה י"ח ב).

ומקשה רבא: משמע מהמשנה שאם לא יכוין אדם לטבילה כולל - לא יהיה טהור אף לחולין,

שהמשנה אומרת טבל לחולין החזק לחולין? הוחזק - אין, לא הוחזק - לא טהור הוא אף לחולין!

ומתוך רב נחמן: הכי קאמר התנא: אף על פי שהוחזק לחולין בכל זאת אסור למעשר וכל שכן אם לא התכוין כלל שאסור במעשר, אבל לענין חולין הוא טהור אף כשלא התכוין כלל.

איתניבא רבא מהסיפא של משנה זו: טבל ולא הוחזק - כאילו לא טבל. מאי לאו (האם אין הפירוש) (הא) כאילו לא טבל כלל ואף לחולין אינו טהור!

ומשני רב נחמן: לא, כאילו לא טבל למעשר, אבל טבל לחולין, שהמשנה שם מלמדת מעלות שיש בטהרה לענין מעשר ותרומה וקדשים.

הוא סבר, דחויי קא מדחי ליה (רבא סבר שרב נחמן דחה אותן) ומתוך ברוחך את דברי רב. נפק דק ואשכח (רב נחמן דקדק ומצא ברייתא כדריית), דתניא: טבל ולא הוחזק - מותר לחולין ואסור למעשר.

אמר ליה אביי לרב יוסף: לימא תיהוי תיובתא דרבי יוחנן מהא ברייתא שאומרת שלחולין לא צריך כוונה?

אמר ליה רב יוסף: באמת ברייתא זו מוכיחה כדעת רב, אבל נחלקו תנאים במחלוקת רב ורבי יוחנן, ורבי יוחנן הוא דאמר כרבי יוחנן בן יוסף הדרוש מהמקרא שטבילה צריכה כוונה.

בפרשת נגעי בגדים כתוב בתורה, שאם הכהן רואה אחרי הסגר ראשון שהנגע לא פשה, הוא מוצא לכבס את הבגד ומסגירו שבעה ימים נוספים. כיבוס זה אינו טבילה אלא ליבון.

נאמר בתורה אחר כך, "והבגד או השתי או הערב או כל כלי עור אשר תכבסו וסר מהם הנגע וכבסו שנית וטהרו" (ויקרא י"ג י"ח) הכיבוס השני הוא טבילה, ורבי יוחנן דורש מפסוק זה שהטבילה צריכה כוונה.

דתניא: רבי יוחנן בן יוסף אומר: לא היה צריך להיות כתוב אלא "וכובס", מה תלמוד לומר (מה למדין מהמילה "שנית" והלאו ידוע שזה כבוס שני? אלא מקושר הכתוב בתכבוסת שניה לתכבוסת ראשונה ומדמה אותם לדין זה, מה תכבוסת ראשונה היא לדעת ומצויו הכהן, אף תכבוסת שניה צריכה להיות לדעת המטביל ואם הבגד נפל מעצמו למים לא עלתה לו טבילה. אי יעלה בעל דעתך לומר: מה הלך בתכבוסת ראשונה לענין דעת כהן, אף באן בתכבוסת שניה בענין דעת כהן ולא מספיק דעת המטביל, תלמוד לומר "וכבס שנית וטהרו" מלמד שהבגד נטהר מכל מקום ולא על ידי דעת כהן.

מתוקף לה רב שמינו רב אשי: ומי אמר רבי יוחנן הכי שההלכה כרבי יוחנן בן יוסף, והאמר רבי יוחנן: הלכה כסתם משנה, ותנן: נפלה סכין ושחטה אף על פי ששחטה כדרכה - פסולה. והוינן בה: טעמא דנפלה, הא הפילה הוא - כשרה, ואף על גב דלא מוכיח?

ואמרינן: מאן תנא דלא בעי כוונה לשחיטה? ואמר רבא: רבי נתן היא, וכיון שהמשנה סוברת ששחיטה לא צריכה כוונה, הוא הדין לטבילה, ששניהם מעשים מתירים הם, השחיטה מתירה את הבשר לאכילה והטבילה מתירה את האשה לבלעה!

ומתצינן: בשחיטה, אפילו רבי יוחנן בן יוסף מודה לרבי נתן שהיא לא צריכה כוונה, ואף שיש לדמות שחיטה לטבילה, מכל מקום מדגלו רחמנא שהמתעסק בקדשים ושוחטם שלא בכונה שהקרבן פסול, דכתיב בקדשים "לרצונכם תובחו" דמשמע שתייה השחיטה מדרת, מכלל דחולין לא בעינן כוונה שאם היה צריך בשחיטת חולין כוונה, לא היתה התורה צריכה ללמד על קדשים.

והוינן: ורבנן דרבי נתן מה יענו על כך, הלא מוכח מקדשים שבחולין לא צריך כוונה? ומשינן: לרבנן, נהי דלא בעינן כוונה לזביחה ולהתיר בשחיטה זו כמו בקדשים, לחתיכה של סימנים בעינן כוונה.

אמר רבא: בהא זכניהו (בוה זנחין) רבי נתן לרבנן במלחמה של תורה: מי כתיב (האם כתוב) וחתיכה ששלשון זה אפשר להבין שצריך כוונה לחתיכה, הלא "וחתיכה" כתיב, אי בעינן כוונה לחתיכה מפני שמשמע מלשון הפסוק שצריך להתכוין לפעולה הנאמרת בו, אפילו לזביחה נמי ליבעי כוונה, שהרי זביחה כתובה בפסוק, אי לא בעינן כוונה לזביחה, כי אין משמע שצריך לעשות זביחה בכוונה, לחתיכה נמי לא ליבעי, שהרי אין משמע שהפעולה הנאמרת בפסוק תעשה בכוונה!

והדרין לעיקר סוגין ומבררין: הוכי דמי (באיה מקרא) נחלק רב ורבי יוחנן לגבי גדה שנאנסה וטבלה?

ואמרינן: אולימא דאנסה אותה חברתה ואטבלה כדי לטהרה ולהתירה לבעלה? ודחינן: בוה לא אמר רבי יוחנן שהיא אסורה, שכן כוונה דחברתה כוונה מעלייתא היא שהרי בטהרת הכלים מתכוין המטביל, ומשם לומדים שטבילה צריכה כוונה!

ועוד דחינן: בוה לא אמר רב שאסורה לאכול בתרומה, אלא בתרומה נמי אכלה. ומייתנין מתינתין: דתנן: החרשת והשוטה והסומא ושנטרפה דעתה ואין הן יכולות לטהר מטומאת ירדן בעצמן, אם יש להן פקחות שיעשו את הבדיקות הנצרכות ויטבילו אותן, הרי הם מתקנות אותן, ואוכלות בתרומה. (נהי י"ג ב).

אמר רב פפא: מחלוקת רב ורבי יוחנן היא, שלדעת רב יש לדמות טבילה לשחיטה, ולכן לרבי נתן שמכשיר את השחיטה במפיל סכין, בטבילה הוא מתיר אפילו באופן שנפלה מן הגשר לנהר. ולרבנן, שמכשירים בשחיטה רק באופן שהיתה כוונה לחתוך, גם בטבילה הם מתירים רק באופן שירדה להקל ולא לשם טהרה.

ורבי יוחנן לא מטהר אלא כשהיתה כוונה לטהרה.

הגמרא מביאה דין מדיני פרה ארומה הקשור במחלוקת רבי נתן ורבנן.

אמר רבא: שחט פרה ארומה, ושחט בהמה אחרת של חולין עמה במעשה אחד - לרביי הכל הפרה פסולה משום שפרה ארומה נפסלת בעשית מלאכה אחרת עמה, שכן יש דבר משום היסח הדעת הפוסל בפרה. ושחיטה בהמה של חולין כשרה אף לרבנן, שהרי שחטה בכוונה.

ל"ב ע"א נשחטה בהמה אחרת עמה שלא בכונה - לא נפסלה הפרה משום עשיית מלאכה, שהרי לא נתכוין לשחוט אחרת ואין כאן היסח הדעת,

אמנם לרבי נתן - הפרה פסולה והבהמה כשרה, הבהמה כשרה מפני שבשחיטת חולין לא צריך כוונה לפי דעתו, והפרה פסולה משום פסול שחיטת שתי בהמות כאחת, שבפרה אדומה נאמר בתורה "ושחט אותה" (במדבר י"ט ג) ודרשין "אותה" ולא אותה וחברתה.

לרבנן - פרה כשרה, בהמה פסולה, הבהמה פסולה שהרי לא נשחטה בכונה, ולפיכך אין בפרה כל פסול, אין היא נפסלת משום עשיית מלאכה, שהרי לא נתכוין לשחוט בהמה אחרת ואין היסח הדעת, ואין היא נפסלת משום שחיטת שתי בהמות כאחת כיון ששחיטת הבהמה - פסולה היא.

ומקשינן: פשיטא, איזה דין משמיע רבא, הלא ידוע שהפרה נפסלת בעשיית מלאכה, וגם פסול שחיטת שתי בהמות כאחת אינו חידוש של רבא! ומתריצין: באמת אין חידוש בדין זה שהפרה נפסלת אם שחט אחרת עמה בכונה, אמנם דין זה לא נשחטה בהמה שלא בכונה שהיא פסולה לרבי נתן, ואצטריכא ליה, סלקא דעתך אמינא, אף על פי ש"ושחט אותה" אמר רחנמא, ולא אותה וחברתה אין הפרה נפסלת במקרה זה, והיכי דמי (ובאיזה מקרה) היא נפסלת? בכגון ששחט שתי פרות אדומות בהדי הדדי (ביחוד), שכיח ששתי הפרות קדושות מתקיים בהן "אותה וחברתה", אבל בהמה דחולין אימא לא היא בכלל "חברתה", קא משמע לן רבא שאף בהמת חולין פסולת.

ממשיך רבא: אם כששחט פרה אדומה חתך דלעת עמה, לדרבי הכל - פסולה משום מלאכה אחרת, ואם נחתכה דלעת עמה שלא בכונה לדרבי הכל - כשרה, שלא נפסלה לא משום מלאכה אחרת ולא משום שתי בהמות יחד.

מתניתין:

משנה זו עוסקת בדין שהייה. היה שוחט, ובאמצע השחיטה נפלה לו הסכין והגביהו והמשיך לשחוט, או שנפלו כליו (בגדין) באמצע השחיטה והגביהו, או שהשחוט את הסכין לפני השחיטה ועף (והתעייף) מזה, ואחר שהתחיל לשחוט הפסיק כי לא היה לו כח ובא בחיור ושחט והשלים את השחיטה, אם שהה בינתיים כדי שחיטה - פסולה, שכן הוא שיעור הזמן שניתן למשה מסיני בשחיטה.

רבי שמעון אומר: אם שהה כדי ביקור (בדיקה) של סכין - שחיטתו פסולה, שכן הוא שיעור שהייה.

גמרא:

שינוי במשנתנו: אם שהה כדי שחיטה - פסולה. ומבררין: מאי "כדי שחיטה", האם זה בכדי לגמור את השחיטה שכבר התחיל, או שזה בכדי לשחוט מההתחלה עד הסוף.

אמר רב: כדי שחיטת בהמה אחרת מתחילתה ועד סופה. אמרו ליה רב כהנא ורב אסי לרב שאלה זו: האם שיעור שהייה משתנה לפי גדלו או קטנו של הנשחט, וכדי שחיטת בהמה הוא שיעור שהייה לבהמה, וכדי שחיטת עוף יש לשער לעוף, או דלמא שיעור קבוע יש בכל נשחט. ואף כדי שחיטת בהמה יש לשער לעוף? אמר להו רב: אף אני הסתפקתי בזה כשלמדתי אצל רבי חייא דדי, אבל לא הוה בדיחנא ביה בחביבי דאישויליה. ולא היה לי קרוב דעת לחביבי אז. כדי שאשאלנו שאלה זו.

הגמרא מביאה בנידון מחלוקת בין רב שאמר מדעת עצמו ובין אמוראים אחרים.

איתמר: אמר רב: כדי שחיטת בהמה לבהמה ועוף לעוף. ושמואל אמר: יש להקל ולשער אפילו בכדי שחיטת בהמה לעוף. וכן כי אתא רבין אמר רבי יוחנן: אפילו בהמה לעוף. רבי חנינא אמר: אין משערים בשחיטה עצמה בלבד, אלא כדי שיובא חנינא: איבא אפילו מעלמא?

[אפילו יבא ממקום אחר?] אם כן, נתת דבריך לשיעורים לפעמים הבהמה קרובה למקום השחיטה ולפעמים היא רחוקה!

אמר רב פפא: בהמה הנמצאת במקום השחיטה ועומדת להטיל אותה לארץ איכא בנייהו, רבי חנינא משער בכדי ההטלה והשחיטה, ורב ושמואל ורבי יוחנן משערים רק בשחיטה עצמה.

אמרו במערבא משמיה דרבי יוסי ברבי חנינא: יש לשער בכדי שיוגביהנה וירביצה וישחוט כדעת רבי חנינא, ויש לשער כל מין לפי מינו כדעת רב, שחיטת בהמה דקה לדקה וגסה לגסה. אמר רבא: השוחט בסכין רעה שאינה מחודדת אפילו אם שחט כל היום כולו - כשרה כל שלא הפסיק באמצע בשיעור שהייה.

בני רבא: שהיות שהיה השוחט שנים או שלש פעמים בשחיטה אחת, מהו שיעורו אם שהה בין שלשתם כשיעור שחיטה?

ומקשינן: ותפשוט לה מדידה (הרי אפשר לפשוט את הספק מדברי רבא עצמו) שאמר שהשוחט כל היום כולו - שחיטתו כשרה, וכוונתו לומר שאף שהיו כמה שהיות - אין הם מצטרפות! ומתריצין: התם בדלא שהה כלל, וחידושו של רבא הוא שאין דין השחיטה שתעשה במהירות, אלא שלא יהיה הפסק באמצע.

בני רב הונא בריה דרב נתן: שחט את רוב שני הסימנים ושהה בשחיטת מיעוט סימנים, מהו?

האם נאמר שאחר ששחט את הרוב כבר התייר את הבהמה ולא איכפת לנו במה שהיה אחרי כן, או נאמר שמכל מקום גם המיעוט נחשב לחלק מהשחיטה, ואם עשאו שלא כהלכה - השחיטה נפסלת? ומסקינן: תיקו ויש להחמיר בכך.

שינוי במשנתנו: רבי שמעון אומר: אם שהה כדי ביקור.

ומבררין: מאי כדי ביקור? אמר רבי יוחנן: כדי ביקורו של חכם, שכל טבח צריך להראות את הסכין ששוחט בה לחכם שיבדקה שאין בה פגמות.

ומקשינן: אם כן, נתת דבריך לשיעורים, שהרי לפעמים החכם קרוב לטבח ולפעמים הוא רחוק ממנו, ואין כאן קביעת שיעור מסוים!

ומתריצין: אלא כדי ביקור טבח שהוא בעצמו חכם ואין מביא את הסכין לחכם אחר, ואין משערים אלא בכדי הבדיקה עצמה.

מתניתין:

המשנה מלמדת את דינה של בהמה שרק אחד מסימניה נשחט כדין.

שחט את הוושט בבהמה, ופסק את הגרגרת בלי סכין כשרה,

או פסק את הגרגרת ושחט את הוושט, או שחט אחד מהן ולא שחט את השני, והמתין לה עד שמתה,

או ששחט את הסימן האחד כהלכתו, אלא שהחליד נעץ את הסכין תחת הסימן השני, ופסקו מלמטה למעלה, כשהסכין מכוסה על ידי הסימן, במקרים אלו נחלקו תנאים באיזה איסור נאסרת הבהמה.

רבי ישבב אומר: הבהמה נבלה ומטמאה טומאת נבלה.

רבי עקיבא אומר: הבהמה טרפה ואינה מטמאת נבלה.

כלל אמר רבי ישבב משום רבי יהושע: כל בהמה שנפסלה על ידי שהיה חסרון בשחיטתה - נבלה, כל בהמה ששחיטתה כראוי, ודבר אחר גרם לה ליפסל שהיה באבריה חסרון, הרי זו טרפה. והודה לו רבי עקיבא.

גמרא:

שינוי במשנתנו: שחט את הוושט וכו', והודה לו רבי עקיבא.

מהמשנה נלמד, שלכל הדעות, בהמה שהגרגרת שלה נפסקה והוושט נשחט היא נבלה, שהרי אין כל הבדל בין שפסק את הגרגרת מעט זמן לפני ששחט או הרבה זמן, בין שפסק הוא או שנפסקה הגרגרת מאליו.

ל"ב ע"ב ורמיהו סתירה לכך ממה ששינו במשנה לקמן [גב א]: אלו טרפות **בבהמה**: נקובת הוושט ופסוקת הגרגרת. והמשנה אומרת שפסוקת הגרגרת היא טרפה ולא נבלה! אמר רבא: לא קשיא. כאן במשנתנו מדובר באופן ששחט ולבסוף פסק, כאן במשנה לקמן מדובר באופן שפסק ולבסוף שחט.

ומבאר הגמרא: שחט את הוושט והתחיל בשחיטה ולבסוף פסק את הגרגרת, נפסלת בשחיטה היא הבהמה. פסק ולבסוף שחט ומשהתחיל לשחוט לא היה פסול בשחיטה, כי (כמו) דבר אחר גרם לה ליפסל דמיה והיא טרפה. איתביה רב אחא בר הונא לרבא ממשנתנו האומרת: שחט את הוושט ופסק את הגרגרת, פסק את הגרגרת ושחט את הוושט - נבלה. הרי שאין חשיבות לסדר הדברים!

ומתוך רבא: אין כוונת המשנה ששחט את הוושט אחר הגרגרת, אלא אימא: וכבר שחט את הוושט מעיקרא. אבל אם שחט את הוושט בסוף היא טרפה.

אמר ליה רב אחא בר הונא: שתי תשובות המפריכות פירושו זה במשנה יש דבר.

חא: דאם כן, אין כאן שני מקרים, אלא המקרה השני היינו קמיתא (זהו המקרה הראשון)! ועוד: יש ברייתא השונה את הדין של המשנה, ובברייתא זו **אחא תניא** במפורש: **ואחר כך שחט** את הוושט. ולא ניתן בה לפרש "וכבר שחט" כדברך!

אלא, אמר רבא: באמת בכל מקרה שלא נשחט שני סימנים, אין זו שחיטה, והבהמה נבלה. והמשנה דלקמן מונה את כל החסרונות שיש בבהמה שאוסרים אותה, ו"אלו אסורות" קתני, **ויש מהן נבלות, ויש מהן טרפות.**

ודנה הגמרא: אם המשנה מונה גם נבלות, **ולחשוב נמי** היא חזוקה בכלל הנבלות! **דאמר חזקיה:** עשאה לבהמה גיטרא, שחצה אותה לשני חלקים, כגון שחתך את הצואר כולו, הרי זו **נבלה**, והיא מטמאת כנבלה אפילו אם היא מפרסת.

וכן, אם המשנה מונה נבלות, **ולחשוב נמי** היא **דרבי אלעזר** בכלל הנבלות!

דאמר רבי אלעזר: נטלה ירך (העצם העליונה של הרגל) ממקום חיבורה בבוקא דאטמא, וחלל שלה ניכר, ולא נשאר שם עור ובשר החופים את המכה, אלא רואים את גופה במקום החתך, הרי זו **נבלה**.

ומתריצין: באמת המשנה מונה נבלות, אבל כי **קטני, נבלה דלא מטמאה מחיים**, כגון פסוקת הגרגרת שלא מועילה בה שחיטה, כי אי אפשר לשחוט בה שני סימנים. **אבל נבלה דמטמאה מחיים**, כי חיותה לא נחשבת לחיים, לא קטני. כי אין היא דומה לטרפה כלל.

והגמרא מביאה תירוץ אחר על הסתירה, ולפיו המשנה באלו טרפות מונה טרפות דוקא.

רבי שמעון בן לקיש אמר: כאן במשנתנו, מדובר באופן ששחט את הוושט במקום חתך הקנה, ולא עשה בקנה שחיטה כלל. **כאן במשנה לקמן**, מדובר באופן ששחט את הקנה שנפסק לפני השחיטה **שלא במקום חתך**.

ומבאר הגמרא את דבריו: **שחט במקום חתך הקנה**, הרי זה כשחט את הוושט בלבד ונפסלה **בשחיטה היא**. אבל אם שחט **שלא במקום חתך**, הרי זה שחט את הקנה, ויש כאן שחיטת שני סימנים, ומה שהיה הקנה פסוק לפני השחיטה, **כי דבר אחר גרם לה ליפסל דמיה**.

אך תמהה הגמרא: **ומי אמר רבי שמעון בן לקיש הכי**, שיכולה שחיטה להועיל לקנה שנפסק כדי לטהר מידי נבלה?

והאמר רבי שמעון בן לקיש: שחט את הקנה **ואחר כך ניקבה היא** בין שחיטת הקנה לשחיטת הוושט - הבהמה **כשרה**, ואף שכל בהמה נטרפת על ידי נקב בריאה, כאן שנשחט הקנה - שהריאה תלויה בו - קודם לנקב, לא נטרפה בכך.

ושמעין מדרש לקיש: **אלמא** [רואים] שאחרי שחיטת הקנה, הריאה **כמאן דמנחא בדיקולא דמיה** (כמו שהיא מונחת בסל היא חשובה), ולכן כבר אין להטריף מפני הנקב שלה.

ומקשינן: **הכא נמי** (גם כאן) שנפסקה הגרגרת הרי היא **כמאן דמנחא בדיקולא דמיה**, ובמצב זה לא מתקיימת שחיטה אלא בוושט! **אלא אמר רבי חייה בר אבא אמר רבי יוחנן:** לא קשיא, **כאן במשנה דלקמן** הם דברי רבי עקיבא **קודם חזרה** שהיה סבור ששחיטת סימן אחד מטהר מידי טומאת נבלה, **כאן במשנתנו זה לאחר חזרה** שהודה לרבי ישבב, שאם לא נשחטו שני הסימנים - הבהמה נבלה, **ומשנה לא** זה **ממקומה** מכפי שהיתה קודם חזרה.

הגמרא מביאה מחלוקת אמוראים בהבנת דברי ריש לקיש.

גופא, אמר רבי שמעון בן לקיש: שחט את הקנה **ואחר כך ניקבה הריאה** - כשרה.

אמר רבא: לא אמר רבי שמעון בן לקיש שהבהמה כשרה אלא בריאה שניקבה אחרי שחיטת הקנה הוואלו **וחיי ריאה תלויה בקנה**, וכאשר שחטים אותו הרי הוא כמנותק מהבהמה עם הריאה התלויה בו, **אבל בבני מעיים** שנקבו אחרי שחיטת הקנה **לא הכשיר ריש לקיש**, כי הם לא תלויים בקנה אלא בוושט.

מתקיף לה רבי זירא: מאחר שנולדו בה בריאה **סימני טרפה התרת**, הרי אין טעמו של דבר אלא שטרפה זה חסרון שנולד בחיי הבהמה ולא במיתתה, וכיון שכאשר שחט את הקנה כבר אינה חיה חיות גמורה, סובר ריש לקיש שאין טרפה לחצי חיות, אם כן, **מיה לו טרפה בריאה**, **מה לי בבני מעיים!**

ולדת רבי זירא. אין טעמו של ריש לקיש משום דריאה כמאן דמנחא בדיקולא דמיה, אלא משום שאין טרפה לחצי חיות ואין חילוק במקום שנולדה הטרפה, והגמרא לעיל הסתירה את דברי ריש לקיש מדברי ריש לקיש סוברת כרבא בטעמו של ריש לקיש.

ואמרינן: **והדר ביה** (והורו בו) **רבי זירא** מדעתו לדעת רבא, וסובר שאם ניקבו בני מעיים אחר שחיטת הקנה - טריפה, וריאה לוד, מבעייתו של רבי זירא.

דבעי רבי זירא: ניקבו בני מעיים בין שחיטת סימן ראשון שהוא הקנה **לסימן השני, מהו?** האם הבהמה היא טרפה ככל בהמה שניקבו בני מעיה לפני השחיטה, שהשחיטה מטהרת אותה מידי נבלה, או שאין שחיטה מועילה לבהמה זו מפני ששחיטת הסימנים לא דומה, שחיטת הסימן הראשון באה להתיר את הבהמה לאכילה כי אז עיד לא נטרפה, ושחיטת הסימן השני לא באה אלא לטהר את הבהמה מידי נבלה.

ובעי רבי זירא: **מי מצטרף סימן ראשון לסימן שני לטהרה מידי נבלה**, כיון שגם שחיטת הסימן הראשון מטהרת מטומאת נבלה, או לא מצטרף הסימן הראשון, כיון שעיקרו בא להתיר?

ומביאה הגמרא בעיה דומה לבעית רבי זירא. הדין הוא, שבשחיטת בהמה מעוברת נותר העובר שבמעיה, אך אם הוציא העובר יד לפני השחיטה, אותה יד דינה כטרפה, שאסורה באכילה, אך אינה טמאה.

ואמרינן: לאו היינו (האם אין זו אותה בעיה) **דבעי אילפא:** הוציא עובר את ידו בין סימן לסימן, **מהו?**

ל"ג ע"א מי מצטרף סימן ראשון לסימן שני לטהרה [את הדין שיצאה] מידו נבלה, או לא.

וצדדי הספק הם: כיון שאין שחיטת שני הסימנים שווה לגבי הדין שיצאה, שהרי בשחיטת הסימן הראשון, כאשר היד היתה בפנים, נשחט הסימן כדי להתיר את העובר וכדי לטהרו מידו נבילה, ואילו בשחיטת הסימן השני, כיון שהוציא העובר את ידו, לא הועילה שחיטת הסימן השני כלפי היד הזאת אלא לטהרה מידו נבילה ולא להתירה באכילה, ולכן אינם מצטרפים לשום ענין, או כיון ששחיטת שני הסימנים באה גם לטהר מידו נבילה, הרי לגבי טהרת האבר מצרפת השחיטה של שני הסימנים?

ובפרק בהמה המקשה פושט רבא את הספק, שמסתבר, כמו שהסימן הראשון מצטרף לסימן השני להתיר את כל הבהמה באכילה, כך הם מצטרפים לטהר את האבר שיצא מידו נבלה. וכן יש לפשט את בעית רבי זירא.

והדינן לשמעתין ואמרין: עד כן לא איבעי לן, אלא לטהרה מידו נבלה. אבל באכילה, בודאי שהיא אסורה לדעת רבי זירא, מפני שטרפה בין שני הסימנים. ומוכח שחור בו רבי זירא מסברתו שאין טרפה לחצי חיות.

אמר ליה רב אחא בר רב לרבינא: דלמא, לעולם לא הדר ביה רבי זירא מסברתו שאין טרפה לחצי חיות, ולשטרטו אין מקום לבעיה שהרי הבהמה כשרה אף לאכילה.

ורבי זירא, לדבריו דרבא, הוסיב שיש טרפה לחצי חיות, קאמר את הבעיה. ולזה, לא סבירא ליה.

ועתה, מביאה הגמרא אמורא שהבין את דינו של ריש לקיש כרבא, ולמד מדברי ריש לקיש הלכה באיסור אבר מן החי.

איסור אבר מן החי ניתן על ידי שחיטת שני סימנים של הבהמה, אף כשהיא מפרסכת.

אך כל זמן שלא יצאה נפשה של הבהמה, אסור לאכול ממנה משום איסור "לא תאכלו על הדם", [ויקרא יט טז], ואין לוקים על לאו זה.

אחר יציאת נפש הבהמה מותר לאכול אף מאברים שפרשו ממנה אחרי השחיטה. ובה שונה איסור "לא תאכלו על הדם" מאיסור אבר מן החי, שאיסור אבר מן החי שחל - לא נפקע על ידי מיתת הבהמה.

אמר רב אחא בר יעקב: שמע מינה מדרבי שמעון בן לקיש: מומנן ישראל לא אכילת בני מעיים של כל בהמה שנשחטה, כי מותרים הם. ואין מומנן עובדי כוכבים על אכילת בני מעיים של הבהמה, כי לו הם אסורים באיסור אבר מן החי, והמאכילו עובר משום "לפני עור".

ודנה הגמרא: **מאי טעמא** יש כאן איסור אבר מן החי, והולא הבהמה נשחטה?

כיון שעל ידי השחיטה נחשבים הריאה והבני מעיים כמנותקים מהבהמה, הרי הם נאסרים משום אבר מן החי, אלא שלישא, דבשחיטה

תליא מילתא [בשחיטה תליה היתרה של הבהמה] מידו איסור נבלה, גילתה התורה שהשחיטה חשובה אצלם כמיתה, וכיון דאיכא שחיטה מעלייתא, אישתרי להו [כיון שיש שחיטה טובה הותר להם] אף איסור אבר מן החי.

אבל עובדי כוכבים שלא ניתן להם איסור נבלה ודיני שחיטה, דבנחירה סגי להו או בכל דרך המתה אחרת ובמיתה במציאות תליא מילתא להתיר להם איסור אבר מן החי, הני בני מעיים שפרשו לפני המיתה כאבר מן החי דמו להם, וכל אבר שפירש לפני מיתת החי נאסר אף אחרי מיתתו.

אמר רב פפא: הוה יתובנא קומי דרב אחא בר יעקב, ובעו דאימא ליה [הייתי לומר מרב אחא בר יעקב כשאמר דבר זה, ורציתי לומר לך]: מי איכא מידו דלשיראל שרי, ולעובר כוכבים אסור?! [האם יתכן שיש דבר שמותר לישראל ולעובר כוכבים הוא אסור?] והרי יש ללמוד מההיתר לישראל שאף לעכו"ם אין איסור!

ולא אמרי ליה, לא תמהתי לפניו תמיהה זו, משום דאימנא: הא טעמא קאמר, ואין כאן תוספת איסור לעכו"ם שלא נאסר לישראל, אלא שהגדרת המיתה שונה לגבי ישראל.

נתיב דלא כרב אחא בר יעקב: הרוצה לאכול חתיכה שנחטכה במכהמה קודם שתצא נפשה מפני שזה דבר בריא, חותך כזית בשר מבית השחיטה, שמשם הוא יכול לחתוך בלי שיצטרך להפשט את העור, ומולחו יפה יפה ומדווחו יפה יפה יותר מבשר אחר, וממתין לה עד שתצא נפשה כדי שלא יעבור באיסור "לא תאכלו על הדם" ואוכלו, אחד עובר כוכבים ואחד ישראל מותרין בו, ואין אומרים שלעכו"ם לא התירה השחיטה כסברת רב אחא בר יעקב, אלא כיון שישאר מותר בו אף עכו"ם מותר.

מסויע ליה ברייתא זו לרב אידי בר אבין החולק על רב אחא בר יעקב.

אמר רב אידי בר אבין אמר רבי יצחק בר אשאי: הרוצה שירבא, חותך כזית מבית השחיטה של הבהמה, ומולחו יפה יפה ומדווחו יפה יפה, וממתין לה עד שתצא נפשה, אחד עובר כוכבים ואחד ישראל מותרין בו.

מתניתין:

השוחט בהמה חיה ועוף, ולא יצא מהן דם - כשרים, ואין אומרים שמא מתים היו בזמן השחיטה. וגם אין אומרים שמצות כסוי הדם החסרה בחיה ובעוף מעכבת את השחיטה.

הדוגע בהם אין צריך שילת ידים, אלא נאכלין בידים **מסואבות**, כל מהם לא מקבלים טומאת אוכלים, לפי שלא הוכשרו לקבלת טומאה בדם. **רבי שמעון אומר:** אף שלא הוכשרו באחד משבעה משקים לקבלת טומאה, הם הוכשרו בשחיטה לקבל טומאה. שהיות והועילה להם השחיטה להתירם באכילה, הרי היא גם מועילה לעשות אותם לאוכל לענין קבלת טומאה.

גמרא:

שנינו במשנתנו: ונאכלין בידים מסואבות. דייקנין: **טעמא דלא יצא מהן דם, הא יצא מהן דם והוכשרו בכך לקבל טומאה, אין נאכלים בידים מסואבות, כי הידים יטמאו אותם.**

ומקשינן: **אמאי [מדוע] יטמאו הידים את הבשר? הרי סתם יודים, שניות לטומאה הן. ואין שני עושה שלישי בחולין, אלא רק בתרומה וקדשים יש שלישי לטומאה!**

ומבאר הגמרא: **וממאי דבחולין עסקינן, אולי באמת מדובר כאן בבשר קדשים שמקבל טומאה מידים?**

ומביאה הגמרא ארבע ראיות שמדובר במשנה בחולין ולא בקדשים.

א. **דקתני במשנה חיה, דאילו היתה המשנה מדברת בקדשים, לא היתה מוכירה חיה, שכן חיה בקדשים מי איכא, והלוא אין קרבנות אלא מבמהמה ועוף?**

ב. **ותו, אי בקדשים המשנה מדברת, כי לא יצא מהן דם, כיצד תהיה כשרה בהמה זו לאכילה? והלוא הוא עצמו, של קרבן, לדם הוא צריך, לזריקה על גבי המזבח. וזה מה שמתיר את הבשר של הקרבן לאכילה!**

ג. **ותו, אי בקדשים המשנה עוסקת, הרי אפילו כי יצא מהן דם, מי מכשיר דם קדשים את בשר הקרבן לקבלת טומאה?**

והאמר רבי חייא בר אבא אמר רבי יוחנן: **מנין לדם קדשים שנפל על רעים שאינו מכשיר את הזרעים לקבל טומאה? שנאמר בדם, "של הארץ תשפכנו כמים"** [דברים יב טז], מלמד הכתוב כי רק דם שהוא חולין, שנשפך כמים, ואינו צריך להתקבל בבלי, הרי הוא כמים והוא מכשיר לקבל טומאה. אבל דם קדשים שאינו נשפך כמים, אלא מתקבל בבלי וגורק על המזבח, אינו מכשיר.

ד. **ותו, אי בקדשים המשנה מדברת, כי לא יצא מהן דם, מדוע לא מיתכשרי מפני שלא ניתן עליהם משקה?**

ליתכשרי ביה משקה, בחיבת הקדש, דקיימא לן שאפילו עצים ולבונה של הקדש מקבלים טומאה, כי חיבת הקדש מכשרתן ומחשיבתם כאוכל. וכמו כן יהיה אוכל של קדשים מוכשר ללא מים, מדין חיבת הקדש.

ומאחר שהוכח שמשנתנו לא מדובר בה בקדשים, קשה, הרי אין הידים, שהן רק שניות לטומאה, מטמאות חולין!

אמר רב נחמן אמר רבה בר אבוח: הכא, בחולין שלקחן בכסם מעשר שני בירושלים, עסקינן, והם נתפסים בקדושת מעשר שני, ודין המעשר כתרומה, ויש בו שלישי. והמשנה הולכת דלא כרבי מאיר, שלדעתו המעשר שיה חולין בקבלת הטומאה, והתיר לאכול מעשר שני בידים מסואבות.

ומביאה הגמרא את הפלוגתא דרבי מאיר ורבנן:

רבי מאיר. וחכמים אסורים אותו במעשר. ומוכח שלפי חכמים שונה דין מעשר מחולין, ושני עושה שלישי במעשר. מתקין לה רב שמוי בר איש לרב נחמן: ממאי [מה היא] שיש מי שסובר שיש שלישי במעשר, והוא נטמא מידים מסואבות?

ל"ג ע"ב דתנן במסכת פרה [יא ה]: כל מי שהוא טהור מן התורה, אלא שהוא אדם [או כל] הטעון ביאת מים [כגון אדם הדריך טיטלה ידים לצורך טהרתם מטומאת משקים, או אדם שבא ראשו ורובו במים שאובים, או כלי שנטמא במשקים] מדרבי סופרים, שגזרו בעליית חגיאין כן

דלמא, עד כאן לא פליגי רבנן במשנה במסכת פרה עליה דרבי מאיר, אלא רק באכילת מעשר, וסוברים שהאיסור לאכול בטומאת הגוף חל מדרבנן על אדם שנתנו לו חכמים "טומאת שני", כגון מי שידיו מטואבות או הבא ראשו ורובו במים שאובים.

אבל בנגיעה דמעשר על ידי שני לטומאה, שאינה מטמאת אותו להיות שלישי, ואכילה דחולין, שאין צריך נטילת ידים לפניו, לא פליגי חכמים על רבי מאיר, וגם הם סוברים שמותר בידים מטואבות.

וכן משמע מהמשנה במסכת פרה, שנקטה לשון "מתיר" ולשון "אוסרים", שהמחלוקת ביניהם היא רק לאיסור האכילה של מעשר. ואילו היתה המחלוקת בקבלת טומאה, היתה המשנה נוקטת לשון טמא וטהור.

והא, ואילו משנתנו כאן, הרי בענין נגיעה היא עוסקת, ואינך יכול להעמידה באיסור אכילה למי שטמא בטומאת שני מדרבנן.

מוקטנה במשנתנו, שבשרם של בהמה חיה ועוף שלא הוכשרו בדם השחיטה, "נאכלין" בידים מטואבות, ולא קתני "אוכלים" אותם בידים מטואבות, עד שנוכל לדייק שאם הוכשרו בדם השחיטה הם אסורים לאוכל בידים מטואבות. **מי לא עסקינן**, האם לא מדובר גם באופן שבעל הידים המטואבות איננו האוכל, אלא דקא ספי ליה חבירה, שמאכילו חבירו את הבשר בידים מטואבות, משום שלא הוכשר הבשר בדם השחיטה.

ומשמע, שאם הוכשר הבשר בדם השחיטה, היה אסור לאדם שידיו מטואבות להאכיל את האדם הטהור, ואין זה משום איסור אכילה של האדם האוכל, אלא משום שנגיעת "שני לטומאה" של האדם המאכיל שיש לו ידים מטואבות, פוסלת מעשר, לעשרתו שלישי לטומאה במעשר.

וחזרת הקשיה, הרי אין מי שסובר ששני פוסל שלישי במעשר?

אלא, אמר רב פא: מדובר במשנתנו בבשר חולין, ולא בסתם ידים שהן נטיות לטומאה אלא **הכא בידים תחלות** (ראשונה) **עסקינן**, שהן עשות את האוכל לשני לטומאה.

והמשנה **כרבי שמעון** בן אלעזר היא, הסובר שיש ידים שהן ראשונות, אפילו בחולין.

דתניא: לעולם אין ידים תחלות לענין שיהיו מטמאות חולין. דהיינו, גם במקום שגורו על הידים שיהיה להן דין תחילות, אין זה אמור לגבי חולין, אלא רק לגבי תרומה וקדשים. **רבי שמעון** בן אלעזר **אומר משום רבי מאיר: יש ידים שהן תחלות לחולין**, וידים שהן שניות, כגון סתם ידים, הרי הן טמאות לתרומה, ששני פוסל בה שלישי.

בתמיהה הגמרא: וכי יתכן שיהיו ידים שהן תחלות לחולין, אין, לתרומה לא? וכי חולין חמורים מתרומה!

ומפרשינן: **הכי קאמר רבי שמעון** בן אלעזר: אותן ידים שהן תחלות, הן תחלות אף לחולין. וכל שכן לתרומה. והידים שהן שניות, לתרומה, אין, לחולין לא.

ומקשינן: **ומי איכא ידים תחלות?** הרי אם אדם נוגע באב הטומאה, נעשה כל גופו ראשון לטומאה ולא רק ידיו. ואם נגע בידיו בראשון לטומאה, הוא גופו לא נטמא אף מדרבנן, ורק

ידיו נטמאות, הרי הן נעשות לשניות! ומתצינן: אין, לדעת רבי עקיבא, יש מקרה שהאדם לא נטמא מאב הטומאה וידיו נטמאות מהן, והן ראשונות.

דתנן במסכת ידים [א: א]: **הכניס ידיו לבית המנוגע**, ולא נכנס לבית בגופו, **ידיו תחלות, דרבי רבי עקיבא. וחכמים אומרים: ידיו שניות.**

דכולי עלמא סבירא להו **ביאה במקצת לא שמה ביאה**, ואין המכניס ידיו לבית בכלל הנאמר בתורה "והבא אל הבית יטמא" [ויקרא טו טז].

והכא, בגזירה שגורו חכמים על ידיו שנכנסו לבית המנוגע יטמאו אטו גופו שנכנס, קא **מפילגי**.

מר רבי עקיבא סבר: ידיו כגופו, שהוא ראשון, **שוניהו רבנן**.

ומר חכמים סבר: ידים אלו שגורו עליהן משום גופו לא נתנו להן את דין הגוף, אלא **כידים דעלמא**, שהן שניות, **שוניהו רבנן**, ונפקא מינה

מגזירה זו בכגון שהכניס ידיו לבית אחרי שנטל, ולא היו טמאות בטומאת סתם ידים. ומקשינן על רב פא: למה לו להעמיד את המשנה כרבי שמעון בן אלעזר?

ולוקמה כרבי עקיבא, דאמר ידיו תחלות היוין, שהרי רוב סתמי המשנה הם כרבי מאיר אליבא דרבי עקיבא!

ומתצינן: אף על פי שדין ראשון לטומאה מאריותא הוא, שמטמא אוכלין ועושה אותם שלישי בין אם הם חולין בין אם הם תרומה. לטומאות דרבנן, לפעמים יש שלענין תרומה הם ראשונים, והתרומה הנוגעת בהם מטמאת תרומה אחרת, ולענין חולין הם שניים ואין מטמאים אותם.

וכן דבריו רבי עקיבא, יש לומר, דלמא, כי קאמר רבי עקיבא שהידים הן ראשונות, **הני מילי בתרומה וקדשים, דחמורי. אבל לחולין, שניות היוין**.

אבל רבי שמעון בן אלעזר אמר במפורש, שהידים תחלות אף לחולין.

ומקשינן: **וליהוין נמי** אותן ידים שמשנתנו מדברת בהן **שניות**, ויכולים אנו לומר שמדובר בסתם ידים ולא בידים שנכנסו לבית המנוגע,

ואפשר להעמיד את המשנה כרבי עקיבא, **דחא שמעינן ליה לרבי דאמר: שני עושה שלישי בחולין**, שלא כמו דא דקיימא לן שאין שני עושה שלישי בחולין!

דתנן במסכת סוטה (פו ב): **בו ביום** שמינו את רבי אלעזר בן עזריה לנשיא, **דרש רבי עקיבא:** כתוב בתורה בפרשת טמאת שרץ [ויקרא יא לג - לד]: **יכל כל חרש** אשר יפול מהם אל תוכו, כל אשר בתוכו יטמא, ואותו תשברו. מכל האוכל אשר יאכל, אשר יבוא עליו מים, **וְטָמְא**.

אמרה התורה שאם שרץ נפל לאויר תנור של חרס, התנור נעשה ראשון לטומאה, והככרות שבתוכו נטמאות ונעשות שניות.

"טמא" לא נאמר, אלא וְטָמְא, יש לדרוש "וְטָמְא", שיש לו כח לטמא אחרים.

לימד הכתוב על ככר שני, שהוא עושה שלישי בחולין. לפי שלא משמע שיש חילוק בין חולין לתרומה.

ומתצינן: אין להעמיד את המשנה כרבי עקיבא, כי **דלמא** הא דאמר ששני עושה שלישי בחולין, **הני מילי בטומאה דאריותא. אבל בטומאה**

דרבנן, כגון ידים, לא. והגמרא מביאה דרך אחרת לפרש את המשנה, שמדובר בידים שניות ובחולין שיש בהם שלישי.

אמר רבי אלעזר אמר רבי הושעיא: הכא, בחולין שנעשו על טהרת הקדש עסקינן, **שיש אנשים שרגילים לאכול קדשים**, וכדי לשמור אותם מטומאות הפוסלות אותם, הם נוהגים לשמור חולין שלהם בטרהה כמו קדשים, וחכמים תקנו שיעיל דבר זה שיהיו מקבלים טומאה משני

קדשים. ואמרין: ומשנתנו היא **דלא כרבי יהושע**, הסובר שחולין שנעשו על טהרת הקדש אין דינם כקדש, אלא בטלה דעת הנוהג בהם דין קדש. ורק בתרומה, לפי שהיא מצויה יותר, תקנו חכמים שחולין שאם נעשו על טהרתה יהיה בהם שלישי.

והגמרא מביאה משנה שעוסקת בטומאת הגויה, וממנה יש ללמוד את דעת רבי יהושע בחולין שנעשו על טהרת הקדש.

מהתורה, אין אוכל מטמא אדם וכלים, כי האוכל לא נעשה לאב הטומאה, ואדם וכלים לא מקבלים טומאה מראשון לטומאה אלא רק מאב הטומאה.

חכמים תקנו שאדם האוכל אוכל טמא, יטמא האוכל את האדם האוכל, ולא את האדם הנוגע בו. ואף באכילה, אינו נטמא האדם האוכל עד שיאכל שיעור חצי פרס אוכל טמא.

מהתורה, כל דבר שנוגע בטומאה ונטמא ממנה הוא יורד בדרגת הטומאה. אך ב"טומאת הגויה", שנתקן חכמים, נחלקו תנאים במשנה הטומאה כאן, האם יש להחמיר שיהיה דין האוכל כמו המאכל, שהרי לפי תקנת חכמים חמורה האכילה מהמגע, או שדרגת הטומאה יורדת.

דתנן במסכת טהרות (בז ב): **רבי אלעזר אומר:** אדם טהור האוכל אוכל שהוא ראשון לטומאה, הרי הוא נעשה ראשון לטומאה, ומה שנגע בו הוא שני.

ואדם טהור האוכל אוכל שני, הרי הוא שני, ופוסל תרומה.

ואדם טהור האוכל אוכל שלישי, הרי הוא שלישי, ופוסל קדש.

רבי יהושע אומר: האוכל אוכל ראשון, ובכך הוא יורד בדרגת הטומאה, ונעשה שלישי.

וכן אם אכל מאכל שהוא שני, אף הוא שני, אך במקרה זה הוא לא יורד בדרגת הטומאה.

ואם אכל מאכל שהוא שלישי נעשה האדם האוכל שני לקדש. והקדש שנגע בו נעשה שלישי, ועושה רביעי. ואין הוא נעשה שני לתרומה, ולא עושה בה שלישי.

ולקמן בגמרא יבואר מדוע לפעמים האדם האוכל יורד בדרגת הטומאה מן המאכל, ולפעמים הוא נשאר בדרגת הטומאה של המאכל, ולפעמים הוא חמור ממנו.

רבי יהושע מפרש את דבריו: אותו מאכל טמא שאני עוסק בו הוא חולין. ואם תאמר, הלוא אין שלישי בחולין? התשובה היא, מדובר בחולין שנעשו על טהרת התרומה.

ומדייקת הגמרא מפרש את דבריו: אותו מאכל טמא על טהרת תרומה, אין. על טהרת הקדש, לא יכול להיות שלישי.

קסבר רבי יהושע: חולין שנעשו על טהרת הקדש, לית בהו שלישי. ולכן, אין להעמיד את משנתנו בחולין שנעשו על טהרת הקדש וכרבי יהושע.

ל"ד ע"א ומקשינן: ולוקמה למשנתנו בחולין שנעשו על טהרת

תרומה, ורבי יהושע מודה בה! ומתריצין: לא סלקא דעתך, [אין להעלות על הדעת] דבר זה, דקתני במשנתנו בשר שנטמא, דאי בחולין שנעשו על טהרת תרומה, הרי הכהנים לא נהגים לשמור בטהרת תרומה רק פירות חולין ששייך בהם תרומה, כדי שלא יכשלו באכילת תרומה טמאה בחשבם שהיא חולין, ואילו בשר, מי איכא בתרומה?!

ומקשינן: אלא מאי [אלא מה] אתה אומר, שמדובר בחולין שנעשו על טהרת קדשים? הרי גם אז קשה: חיה בקדשים, מי איכא?! ומי מתפיס חיה בטהרת הקדש! ומתריצין: בשר חיה בבשר בהמת קדשים מיוחדת, וכיון שקורה שמחליפים אותו, הדרך היא לנהוג טהרת הקדש בבשר חיה, אבל בשר חולין בפניו דתרומה לא מיוחדת, ואין דרך לשמור בשר בטהרת תרומה.

אמר עולא: חבראי אמרין: משנתנו בחולין שנעשו על טהרת הקדש, והיא דלא כרבי יהושע, הסובר שאין בהם שלישי.

ואגא אמנאי [ואני אומר]: אף רבי יהושע היא, ולא חלק רבי יהושע בחולין שנעשו על טהרת הקדש שיש בהם שלישי, ומה שהזכיר רבי יהושע חולין שנעשו על טהרת תרומה, לא בדוקא אמר אלא לא מובעיא קאמר.

לא מובעיא [אין צריך לומר] חולין שנעשו על טהרת קדש, דחמירי יותר מתרומה, דאית בהו שלישי. אלא, אפילו חולין שנעשו על טהרת תרומה, נמי אית בהו שלישי.

ומבררין: מאן חבראי [מי הם חברין] של עולא, שאמרו שמשנתנו היא דלא כרבי יהושע? ואין לומר שרבי אלעזר שפירש את המשנה בחולין שנעשו על טהרת הקדש הוא זה שאמר שהמשנה אינה כרבי יהושע, שכן רבי אלעזר היה רבו של עולא ולא חברו.

ואמרינן: רבה בר בר חנה היא, שמקובל בידו משא ומתן בין רבי אלעזר ורבי יהושע במחלוקת: בטומאת הגויה. ומתברר מתוך הדברים האלו שרבי יהושע נקט תרומה בדוקא.

דאמר רבה בר בר חנה אמר רבי יוחנן: מאי אהררי רבי אלעזר ורבי יהושע להרדי, מה טעמו של רבי אלעזר שהוא מחמיר לעשות את האוכל ראשון לראשון, ומדוע רבי יהושע לא קבל טעם זה, ומה טעמו של רבי יהושע בדיניו, ומדוע לא קבלם רבי אלעזר?

אמר לו רבי אלעזר לרבי יהושע: בכל מקום שחכמים תקנו דברים, הם תקנו אותם כעין דאורייתא, ובמקום שהתורה אמרה שאדם נטמא על ידי המאכל שאכל מצינו את אוכל המאכל חמור מן האוכל הנאכל, דאילו נבלת עוף טהור כשהוא בחוץ לא מטמא דבר, ואילו האדם האוכלה לנבלה זו, הרי הוא טמא, ואף חמור מהנבילה שהוא מטמא בגדים שלו כשהיא נמצאת אבות הבליעה, ואנו החכמים היאך לא נעשה לכל הפחות אוכל כמאכל האוכל אוכל ראשון לא יהיה ראשון?

ורבי יהושע ענה: מנבלת עוף טהור לא גמרינן דחירושו הוא ויש בו דבר משונה שאין בכל הטומאות, שבכל מקום הטומאה מטמאת בחוץ ולא בבית הסתרים, ונבלת עוף טהור מטמאת בבית הבליעה ולא בחוץ.

אלא, אמר רבי יהושע: מצינו שהמאכל חמור מן האוכל, דאילו מאכל מקבל טומאה מאוכל טמא בשיעור כביצה, ואוכל המאכל שתקנו בו חכמים טומאה, לא טמאוהו עד דאכיל כחצי פרס, הרי שהחכמים הראשונים שתקנו טומאת הגויה, לא השו את שיעור האוכל המטמא טומאת הגויה לשיעור אוכל המטמא טומאת אוכלים דאורייתא. ואנו, היאך נעשה אוכל כמאכל כאשר כל נטמא יורד במדרגת הטומאה?

ורבי אלעזר ענה: חומרת טומאה משיעורין לא גמרינן, לפי שאין השיעורים מראים על חומרא וקולא, אלא טומאת אוכלים בכביצה אנו לומדים ממה שאמרה התורה "מכל האוכל אשר יאכל" משמע שהוא נאכל בבת אחת, ושיעורו חכמים שכביצה הוא אוכל הנאכל בבת אחת. אבל בטומאת הגויה אין שייך שיעור זה שהרי לא תקנו שהטומאה תהיה רק באוכל בבת אחת, וראו חכמים לתקן טומאה בשיעור חצי פרס.

ועוד שאל רבי אלעזר את רבי יהושע: לדבריך שיש ללמוד טומאה משיעורים, מה שאתה אומר על האוכל ראשון שנעשה שני - יפה אתה אומר, אמנם מה שאתה אומר על האוכל שני שנעשה שני, למה בזה אתה מודה לך?

אמר לו: באוכל שני אני מודה לך, כי מצינו גם בטומאת מגע. שהאוכל השני עושה שני לאוכל על ידי משקן הטופחים עליו, לפי שהמשקים נעשים ראשונים בתקנת חכמים שמשקים הנוגעים בשני נעשים ראשונים כמו שכתוב במשנה המובאת בהמשך הדברים, והאוכל הנוגע בהם נעשה שני. ומאחר שמצינו אף בטומאת מגע שהשני עושה שני לפעמים, יש לנו להחמיר גם באכילה החמורה מהמגע לעשות את האוכל כמו המאכל.

אמר לו רבי אלעזר: והא משקן הנוגעים בשני נמו תחלה הווי, דתנן: כל שני לטומאה שהוא הפוסל בתרומה - מטמא משקן להיות תחלה חוץ מטבול יום שפוסל את התרומה שלא החמירו בו חכמים שיטמא משקן מפני שנחלשה טומאתו על ידי הטבילה. [פרה פ"ח מ"ז].

רבי אלעזר דחה את נימוקו של רבי יהושע בטענה, שאם יש להשוות את האוכל אוכל שני לאוכל שנעשה שני על ידי משקה, אזי יש להחמיר על האוכל אוכל שני שיהיה כמו המשקה שנעשה לראשון.

רבי יהושע יענה על טענה זו, שאין ללמוד ממשקה כי חכמים החמירו בו מפני שהוא מסוגל לקבל טומאה יותר מכל דבר המקבל טומאה, שהוא מקבל טומאה מראשון שלא כאדם וכלים שמקבלים טומאה מאב הטומאה בלבד, והוא מקבל טומאה בכלי הכשר שלא באוכלים. אולם מאוכל שאין בו חומרא מיוחדת יש ללמוד על טומאת הגויה, שכיון שאוכל עושה אוכל לשני אף האוכל מאכל שני נעשה לשני.

ועוד שאל רבי אלעזר את רבי יהושע: מה שאתה מחמיר שהאוכל שלישי נעשה שני למה, והלוא לכל היותר יש להשוות את האוכל למאכל?

ל"ד ע"ב אמר לו רבי יהושע: אף אני מודה שהאוכל שלישי בחולין שנעשו

על טהרת הקדש שלא נעשה לשני, לא אמרתיו שהאוכל שלישי נעשה לשני אלא בחולין שנעשו על טהרת תרומה, שהזהירות בטהרה, עדיין בחשש טומאה היא אצל הקדש, שכן שנינו "בגדי אוכלי תרומה - מדרס לקדש" [משנה חיגה יח ב]. הרי שאף שטומאת מדרס מטמאת אף חולין, ובודאי שאוכלי תרומה נוהרים ממנה, בכל זאת כיון שהזהירות בקדשים החמורים יותר, גדולה יותר, לגבי קדשים אנו חוששים שבגדי אוכלי התרומה טמאים בטומאת מדרס על ידי שנדה ישבה עליהם. וכן שלישי שנשמר מטומאה אחרת בזהירות של תרומה, אנו חוששים שהוא שני לענין קדש, והאוכל אותו דינו להיות שני כדון אוכל שני לענין קדש.

מעתה, יש בדינו להסביר בשלש דרכים את דברי רבי יהושע במשנה שאמר "בחולין שנעשו על טהרת תרומה".

א. רבי יהושע חידש שאפשר להתפיס על חולין דיני טומאה של תרומה אף שהיא קלה מקדש, וכל שכן שהדברים נאמרו בחולין שנעשו על טהרת הקדש.

לפי דרך זו, אף האוכל שלישי של חולין שנעשו על טהרת הקדש נעשה גופו שני לקדש, מפני ששמירת חולין שנעשו על טהרת הקדש לא מספיקה לקדש בעצמו שנוהרים בו יותר.

יש בגמרא לקמן דעה הסוברת כך, אך ברור שרבה בר בר חנה חולק על כך, שלדבריו רבי יהושע אמר במפורש שהוא לא אמר שהאוכל נעשה לשני אלא בתרומה ולא בחולין שנעשו על טהרת הקדש.

ב. רבי יהושע בא להסביר מדוע הוא סובר שהאוכל שלישי נעשה שני, ומסביר שהוא מדבר בתרומה וטהרת התרומה היא טומאה אצל הקדש.

לפי דרך זו, ניתן לומר שרבי יהושע מודה שאפשר להתפיס חולין כטהרת הקדש, אבל האוכל לא נעשה שני.

אף דרך זו לא מתאימה עם המשא ומתן שהוא המשך המשנה לפי מסורת רבה בר בר חנה, שכן אם רבי יהושע כבר הסביר במשנה מדוע האוכל שלישי נעשה שני לקדש, לא היה רבי אליעזר

שואלו על זה ורבי יהושע חזר ומסביר. ג. רבי יהושע בא להגביל את מציאות השלישי שהוא מדבר עליו. ואומר שאינו אלא בחולין שנעשו על טהרת תרומה ולא בחולין שנעשו על טהרת הקדש כי אין בהם שלישי.

רק לפי דרך זו ניתן להבין את המשא ומתן. רבי אליעזר לא ידע את טעמו של רבי יהושע מדבריו במשנה, כי עיקרם בא להגביל את מציאות השלישי בחולין, וכאשר שאל רבי אליעזר את רבי יהושע לטעמו, ענה לו, שהוא מדבר רק בחולין שנעשו על טהרת תרומה, וזה גם טעמו שטהרת התרומה היא טומאה אצל קדש.

נמצא, שמי שהעמיד את משנתנו שלא כרבי יהושע הוא רבה בר בר חנה, והוא האמורא שאליו התכוין עולא כשאמר "חבריא אמרין".

אמר רבי זירא אמר רבי אסי אמר רבי יוחנן אמר רבי נאי: האוכל שלישי של חולין שנעשו על טהרת הקדש נעשה גופו שני לקדש לפי רבי יהושע שההלכה כמותו, מפני שאף חולין שנעשו על טהרת הקדש לא נוהרים בהם כל כך, ולענין קדש בעצמו אנו חוששים שהם שניים, והאוכל שני נעשה לשני.

איתיביה רבי זירא לרבי אסי מהמשנה: רבי יהושע אומר: האוכל שלישי הרי הוא שני לקדש, ואין שני לתרומה, בחולין שנעשו על טהרת תרומה.

ומקשה רבי זירא: על טהרת תרומה, אין. על טהרת הקדש, לא אמר רבי יהושע שהאוכל נעשה לשני, או מפני שהוא סובר שאין שלישי בחולין שנעשו על טהרת הקדש, או שיש בהם שלישי, אבל אין הם בחשש טומאה אצל הקדש מפני שנעשו על טהרת הקדש!

אמר ליה רבי אסי: לא אמר רבי יהושע בדוקא תרומה, אלא לא מוביעיא קאמר, וכוונת רבי יהושע לחדש שיש לחולין שנעשו על טהרת תרומה דין טומאה של תרומה, וכל שכן שיש לחולין שנעשו על טהרת הקדש דין קדש, ודינם שזה לענין האוכל אותם.

ומקשינן: והא רבי אסי אמר את דבריו בשם רבי יוחנן, ואילו רבה בר בר חנה אמר בשם רבי יוחנן את המשא ומתן שבו "אף אני לא אמרתי אלא בתרומה" קאמר רבי יהושע!

ומתריצין: אמוראי נניחו ואליבא דרבי יוחנן,

ולפי רבי אסי בשם רבי יוחנן לא אמר רבי יהושע דברים אלו מעולם.

אמר עולא: האוכל שלישי של חולין שנעשו על טהרת תרומה, אף שלדעת רבי יהושע אין הוא מטמא במגע אלא קדש אבל תרומה שנעו בה טהורה, מכל מקום נפסל גופו מלאכול בתרומה, שאיסור האכילה לא תלוי בכך שהאוכל מטמא את התרומה, ואף שלדעת רבי יהושע האוכל אוכל ראשון נעשה לשני, וכן היה לנו לומר שהאוכל אוכל שלישי נעשה רביעי ומותר בתרומה, אין אומרים כך, לפי שלא אמר רבי יהושע שהאוכל יורד במדרגת טומאתו מהמאכל אלא לענין טומאת מגע, אבל האוכל שלישי אף כשאנו אומרים שהוא שלישי אין הוא מטמא תרומה במגע אלא נאסר באכילת תרומה, ובוה מודה רבי יהושע שהאוכל חמור כהמאכל.

ומקשינן: מאי קא משמע לן עולא, הלוא כך יוצא מדברי רבי יהושע?

שכן תנאנא: האוכל שלישי הרי הוא שני לקדש ואין שני לתרומה בחולין שנעשו על טהרת תרומה. שני לתרומה הוא דלא הוי, הא שלישי לתרומה הוי!

ומתריצין: אי מההיא, הוה אמנא: לא שני לתרומה הוי ולא שלישי לתרומה הוי, ואידי [אגב] דאמר רבי יהושע שהאוכל הוא שני בקדש, אמר נמי אין שני בתרומה, קא משמע לן עולא שנעשה שלישי לתרומה.

איתיביה רב המנונא לעולא ממשנה במסכת טהרות (ב ג א): הראשון שבחולין, טמא, ומטמא תרומה באופן שהיא פוסלת תרומה אחרת. והשני שבחולין, פוסל תרומה, ואינו מטמא אותה שתהיה מטמאת תרומה אחרת. והשלישי, כשישנו בחולין, כגון שנעשה על טהרת תרומה, ושמן של תרומה מעורבים בו, ואין איסור לאוכלו מפני שהתרומה לא מקבלת טומאה מהנוזי, שהוא שלישי.

ומקשה רב המנונא: ואי אמרת שהאוכל שלישי נפסל גופו מלאכול בתרומה, איך מתירים לו לאכול את הנוזי, וכי ספינן ליה מויד דפסול ליה לגופיה מאכילת תרומה ותוך כדי כך הוא אוכל את התבלינים של תרומה!

ל"ה ע"א אמר ליה עולא: הנח לנויד

הדמע דליכא באכילתו אכילת כזית תרומה בכדי שהות אכילת פרס, שהתבלין הוא מועט וכשאוכל ממנו כזית כבר שזה יותר מכדי אכילת פרס, ואין זה חשוב כאכילת זית לגבי כל האיסורים שבתורה ואפילו הטמא בטומאת הגוף דאורייתא אינו חייב מיתה כשאוכל תרומה באופן זה. וחכמים לא החמירו לאסור אכילה זו בפסול הגוף שעל ידי שלישי, אבל האוכל שני החמירו בו שלא יאכל נויד הדמע, מפני שטומאתו חמורה יותר, וגם מפני שהתרומה עצמה נפסלה מדרבנן על ידי הנויד. **אמר רבי יונתן אמר רבי: האוכל באיסור שלישי של תרומה עצמה - אסור לאכול תרומה ומותר ליגע בה,** כמו שאמר עולא בחולין שנעשו על טהרת תרומה.

ואמרינן: **ואיצטריך למימרא דעולא ואיצטריך למימרא דרבי יונתן,** ואין ללמוד את דברי האחד מדברי חבירו.

דאי מדעולא הוה אמינא: מה שהאוכל מותר ליגע, **הני מילי בחולין שנעשו על טהרת תרומה, אבל בתרומה שבה טומאת שלישי היא** מדאורייתא, נחמיר מדרבנן **בנגיעה נמו שיהיה אסור שמה ישכח ויאכלנה, איצטריך רבי יונתן** האומר שמותר ליגע אף כשאכל תרומה עצמה. **ואי מדרבי יונתן, הוה אמינא:** מה שגופו נפסל **הני מילי באוכל תרומה שטומאתה דאורייתא, אבל באוכל חולין שנעשו על טהרת תרומה שכל** טומאתם אינה אלא מדרבנן לא יפסל גופו,

ובאכילה נמי שרי, צריכי.

יתבי רב יצחק בר שמואל בר מרתא קמיה דרב נחמן ויתבי וקאמר: האוכל שלישי של חולין שנעשו על טהרת הקדש - טהור לאכול בקדש, שאין לך דבר שעושה רביעי בקדש אלא קדש מקודש בלבד.

רב יצחק חולק על שלש דעות של אמוראים המזכירים בסוגיא לעיל.

א. רב יצחק סובר שיש שלישי בחולין שנעשו על טהרת הקדש, ודלא כרבה בר בר חנה שסובר שאין בהם שלישי.

ב. רב יצחק חולק על רבי אסי שאומר שחולין שנעשו על טהרת הקדש דינם כחולין שנעשו על טהרת תרומה והאוכלם נעשה לשני לענין קדש.

ג. רב יצחק חולק על עולא ורבי יונתן וסובר שהאוכל שלישי של תרומה או חולין שנעשו על טהרת תרומה - מותר לו לאכול בתרומה, ואין אומרים שלענין איסור אכילה משוים את האוכל למאכל אף לפי רבי יהושע.

לדעת רב יצחק, רק קדש שלישי פוסל קדש ועושה אותו לרביעי, ולא שלישי של תרומה, אלא שבשלישי של תרומה יש חשש שהוא שני כלפי קדש, ומטמא אותו משום מעלה שעשו חכמים בקדש.

לדעתו, אף קדש הקדוש בקדושת דמים שהיא קדושת פה לא עושה רביעי, ורק קדש המקדש על ידי הקרבה עושה רביעי, וכל שכן שחולין שנעשו על טהרת הקדש שאינם חמורים מקדושת פה ואינם עושים רביעי.

לכן, האוכל שלישי של חולין שנעשו על טהרת הקדש לא נעשה רביעי ולא נאסר באכילת קדש, ורק האוכל קדש שלישי נאסר באכילת קדש.

רמי בר חמא לא ידע שרב יצחק מיקל בחולין שנעשו על טהרת הקדש מחולין שנעשו על טהרת תרומה, ולכן הקשה עליו.

מתבי רמי בר חמא: האוכל שלישי - שני לקדש ואין שני לתרומה בחולין שנעשו על טהרת תרומה.

ומקשה רמי בר חמא: **אמאי, הא חולין שנעשו על טהרת תרומה לאו קדש מקודש הוא, ולדבריך לא היה צריך להיות האוכלו אפילו רביעי לקדש כל שכן לא שני לקדש! אמר ליה רב יצחק: הנח לתרומה שאף טהרתה הגמורה טומאה היא אצל הקדש, ולא רק השלישי שבה נחשב לשני לקדש, אבל חולין שנעשו על טהרת הקדש נחשבים הם לטהורים לקדש, וכשנטמאו ונעשו שלישי לא חוששים בהם שהם שניים.**

ומנא תימרא: שהחמירו חכמים כל כך שאפילו טהרה גמורה אצל תרומה - נחשבת כספק טומאה לגבי קדש?

דתנן: בגדי עם הארץ טמאים בטומאת מדרס לפרושין האוכלים חולין בטהרה, מפני שהם חוששים שמה ישה עליהם אשתו הנדה והם אב הטומאה ומטמאים אדם. **וכן בגדי פרושין - מדרס לאוכלי תרומה** שאין הם זהירים כמו אוכלי תרומה. **וכן בגדי אוכלי תרומה - מדרס לקדש.** [חגיגה י"ח ב].

ל"ה ע"ב אמר רבא: מדרוסת קאמרת שהם ראייה לפרות של תרומה? שאני מדרוסת שיש לחשוש בהם שמה תשב עליהן אשתו נדה כי זה דבר מצוי, אבל בפירי של תרומה שאין מצוי כל כך שיטמאו לא אמרינן שהם בחשש טומאה, שהרי לא מצינו שכל תרומה טהורה תהיה טמאה לגבי קדש! ורבי יצחק סובר: בפירי של תרומה נמי אמר התנא שחוששים שנגעו במדרס והם טמאים לקדש.

מתניב רבי ירמיה מדיפתי: ומוי אמרינן בפירי דתרומה שהם טמאים לגבי קדש? **והתנן:** נאמנים עמי הארץ על הפרושים על טהרת יין של קדש, שאם לא יקריבו על גבי המזבח את הנסכים שלהם, יהיו בונים במה לעצמם. אבל על התרומה אינם נאמנים, וכהן חבר שהביא לו עם הארץ חבית של תרומה לא יקבל ממנו. אבל אם אמר עם הארץ: הפרשתי לתוכה רביעית קדש - נאמן אף על התרומה מתוך שנאמן על הקדש. [משנה חגיגה כ"ד ב.]. ובדאי שלא קא מטמא ליה תרומה לקודש. ומקשה רבי ירמיה: ואי אמרת: טהרתה של תרומה אפילו של חבר טומאה היא אצל הקדש, תטמא תרומה שבחבית לקדש שבו! אמר ליה רבי יצחק: טומאה בתרומה כשהיא היתה תמיד עם הקדש בחיבורין קאמרת שתהיה לפי דעתך? והלוא טומאה בחיבורין שאני, דמגו דמהימן אקדש מהימן נמי אתרומה שכל השמירה שנעשתה בשביל הקדש נעשתה גם לתרומה.

מתניב רב הונא בר נתן מבריייתא על רבי יצחק: השני שבחולין מטמא משקה חולין ועושה אותו לראשון, ופוסל אוכלי תרומה. והשלישי מטמא משקה קדש שאף בזה החמירו במשקין שכל הפוסל את הקדש מטמא משקה קדש להיות תחילה, ופוסל אוכלי קדש. והשלישי בחולין קיים בחולין שנעשו על טהרת הקדש. מפורש

בבריייתא שחולין שנעשו על טהרת הקדש עושים רביעי בקדש! ומתריצין: תנאי היא שנחלקו בחולין שנעשו על טהרת הקדש. דתנאי: חולין שנעשו על טהרת הקדש, הרי הן בחולין ואין בהם שלישי.

רבי אלעזר ברבי צדוק אומר: הרי הן כתרומה שאם נגע אב הטומאה באחד מהם, יכול לטמא שנים מהם ולעשותם ראשון ושני ויוכלו לטמא אחרים ולפסול אחד ויעשה שלישי ולא יוכל לפסול אחר ולעשותו רביעי.

מצאנו בדברי התנאים שלש דעות בחולין שנעשו על טהרת הקדש. לדעת תנא קמא דינם כחולין, לדעת רבי אלעזר ברבי צדוק דינם כקדש אלא שאין בהם רביעי כדעת רבי יצחק, ולדעת התנא של הבריייתא הראשונה הם עושים רביעי בקדש. שנינו במשנתנו: **רבי שמעון אומר:** הוכשרו בשחיטה.

אמר רב אסי: אומר היה רבי שמעון: כל השוחט - שחיטתו מכשרת את הבשר, מפני שהיא מתירה אותו ובכך מחשיבה אותו לאוכל, ולא דם השחיטה מכשיר, וכשהוא נפל על הזרעים אין מכשיר אותם, כי הדם שמכשיר הוא דוקא דם חלל, שנאמר "ודם חללים ישתה" [במדבר כ"ג כ"ד] והנשחט לא נקרא בשם חלל.

לימא מסייע ליה: כתוב במשנה: **רבי שמעון אומר:** הוכשרו בשחיטה. **מאי לאו** [האם לא משמע, שכל הכשר הבשר תלוי בשחיטה ולא בדם?]

דחינן: לא משמע מהמשנה כך, ואפשר לפרש שהכשר הוא אף בשחיטה אם אין דם שמכשיר. **תא שמע** ראייה לרב אסי מבריייתא: **אמר להן רבי שמעון:** וכי הדם מכשיר את הבשר, והלא שחיטה עצמה מכשרת. משמע שהדם אינו מכשיר לדעת רבי שמעון. **דחינן:** ניתן לומר שהכי קאמר להן רבי שמעון: וכי דם בלבד מכשיר? אף שחיטה נמי מכשרת אם אין דם שחיטה.

תא שמע קשיא על רב אסי: **רבי שמעון אומר:** דם המת של בעל חי - אינו מכשיר. מאי לאו - הא דם שחיטה שאינו דם של מת מאלוי מכשיר! ומתריצין: לא משמע מדברי שמעון אלא הא דם חללים שהוא דם אדם ובהמה שנדרגו - מכשיר. ומקשינן: אבל דם שחיטה מאי? אתה אומר שאף הוא לא מכשיר, אם כן לישמעון דם שחיטה, וכל שכן דם המת, שלא מכשיר!

ומתריצין: **דם המת איצטריכא ליה** להשמיע בו חידוש שאין ללמוד מדם שחיטה, סלקא דעתך **אמינא:** דם המת ראוי יותר להקרא בשם דם חלל, שכן מה לי קטליה איהו, מה לי קטליה מלאך המות, קא משמע לן שאין המת בכלל חלל, אבל השוחט בודאי שלא נקרא בשם חלל אלא בשם זבח.

תא שמע קשיא על רב אסי מבריייתא: **רבי שמעון אומר:** דם מגפתו מדם שחיטה, של בעל חיים - אינו מכשיר. מאי לאו - הא דם שחיטה שממיתה - מכשיר.

ומתריצין: לא משמע אלא הא דם חללים - מכשיר. ומקשינן: אבל דם שחיטה מאי? אתה אומר שאף הוא לא מכשיר, אם כן, לשמעון דם שחיטה שיש בו חידוש גדול, וכל שכן דם מגפתו שלא מכשיר! ומתריצין: **דם מגפתו איצטריכא ליה**, ואין ללמוד מדם שחיטה.

סלקא דעתך אמינא שדם המכה נחשב יותר כדם חלל, שכן, מה לי קטליה כולה מה לי קטליה פלגא. [מה החילוק בין הריגת כל הגוף להריגת חלקו]. ומקשינן ארב אסי: **ומאי שנא דם חללים דמכשיר** לדעת רבי שמעון, דכתוב "ודם חללים ישתה", דם שחיטה נמי יש לו להכשיר, דהא כתיב "רק בכל אות נפשך תזבח ואכלת בשר". רק הדם לא תאכלו על הארץ תשפכו כמים" [דברים י"ב טו, טז]. הקיש הכתוב את דם השחיטה למים לומר שהוא מכשיר כמותם!

לענין שריפה, מיהו, שוו להדרי רבי שמעון ורבי חייא.

מר לא שרפיה ומר לא שרפיה.
הוה ליה רבי חד, ואין דבריו של אחד במקום שנים.

והכי קאמר רבי חייא: כגון זאת תולין, לא אוכלין ולא שורפין. הגמרא מביאה ספק של ריש לקיש דיני הכשר, שרצו לפשוט אותו מדברי רבי שמעון שבמשנתו.

בני רבי שמעון בן לקיש: קדשים שלא הוכשרו לקבל טומאה על ידי משקה, כגון צריד של מנחות והוא קמח שלא נבלל בשמן של המנחה ונשאר יבש, ונגע בו דבר טמא. האם מוניין בו ראשון ושני לטומאה ככל דבר המקבל טומאה, או אין מוניין בו ראשון ושני והצריד נפסל ואינו מטמא אחרים אף אם נגע באב הטומאה?

ומפרשין לבעיה: יש חידוש שחיבת הקדש מכשרת קדשים, אבל יש להסתפק: כי מהניא חבת הקדש לאופסולי וגופיה, [מה שמועילה חיבת הקדש זה רק לפסול את עצמו ולאסורו באכילה, אבל לטמא אחרים ויהיה צריך למוינא ביה ראשון ושני, לא שמענו. או דלמא לא שנא [או שאין הבדל] וכיון שהוא מקבל טומאה הוא גם מטמא אחרים?

אמר רבי אלעזר: תא שמע: כתוב בתורה "מכל האוכל אשר יאכל אשר יבוא עליו מים יטמא" [ויקרא י"א ל"ד]. התורה מלמדת: אוכל הבא במים - הוכשר, אוכל שאינו בא במים - לא הוכשר.

ותמהינן: אטו רבי שמעון בן לקיש לית ליה מקרא מפורש שאין האוכל מקבל טומאה עד שיהיה אוכל הבא במים?

והלוא רבי שמעון בן לקיש הכי קמייבעא ליה: האם חבת הקדש שמכשירה, דינה כאוכל הבא במים דמי, או לא?!

ומתריצין: רבי אלעזר נמי, לא בא לפשוט מפשטו של מקרא. אלא מיתורי קראי קאמר [מחפסוק המיותר אמר] שיש לפשוט.

מכדי, הרי כתיב בסוף פרשת טומאת שרצים "וכי יותן מים על זרע" [ויקרא י"א ל"ח]. ואם כן, מה שכתוב "מכל האוכל אשר יאכל, אשר יבוא עליו מים", למה לי?

הדלעת. רבי חייא סבר: אינה לשחיטה שתקרא בשם שחיטה אלא בסוף השחיטה, והאי דם של הסימן הראשון דם מכה הוא כל זמן שלא נגמרה השחיטה.

ומאי "תולין" דאמר רבי חייא? תולין הדבר בספק עד גמר שחיטה, אי איתיה לדם על הדלעת בסוף שחיטה - מכשיר מפני שבסוף השחיטה הוא מקבל שם דם שחיטה, ואי לא היה אז הדם על הדלעת - לא מכשיר.

ומאי "באו ונסמך על דברי רבי שמעון" דאמר רבי אושעיא?

לרבי שמעון - דם שחיטה לא מכשיר. **לרבי חייא** - דם שחיטה - מכשיר.

במחלוקת שיש בנתקנת הדם, מיהו, שוו להדרי רבי שמעון ורבי חייא. מר לא מכשיר מטעמו, ומר לא מכשיר מטעמו.

הוה ליה רבי חד, ואין דבריו של אחד במקום שנים. וההלכה כרבי חייא.

רבי אשי אמר: מלשון "תולין" לא משמע שכל הספק נמשך רק עד שהוא מתברר בסוף - בגמר השחיטה, אלא תולין לעולם משמע. ולכן יש לבאר את הענין באופן קצת שונה.

ומפרש רב אשי: באמת אם הדם נמצא עדיין בסוף השחיטה על הדלעת לא נחלקו רבי ורבי חייא שהוא מכשיר. והמחלוקת היא בנתקנת הדם.

לרבי, הדם מכשיר כי הוא טובר ישנה לשחיטה מתחילה ועד סוף כמו שפירש רב פפא.

לרבי חייא, ספוקי מספקא ליה, אי ישנה לשחיטה מתחלה ועד סוף והדם הכשיר, או שאינה לשחיטה אלא בסוף והדם לא הכשיר.

ומאי "תולין"? אם הדלעת היא של תרומה ונגעה בדבר טמא לא אוכלין אותה שמא הוכשרה ונטמאה ולא שורפין אותה, שמא לא הוכשרה והיא טהורה ואסור לשרפה.

ומאי "באו ונסמך על דברי רבי שמעון"? **לרבי שמעון** - לא מכשיר הדם ואוכלים את הדלעת.

לרבי חייא - ספקא הוי ולא אוכלים אותה.

ל"ו ע"א ומתריצין: ההוא קרא בקדשים שנפל בהם מום נאמר ולמישרי [להתיר] דמן דפסולי המוקדשין בהנאה הוא דאתא סלקא דעתך אמינא: אף שהתורה התירה לאכול את בשרם של פסולי המוקדשים כחולין, הואיל ולא פקע מהם כל איסור ואיסורי בגיזה ועבודה, דמן גם אסור בהנאה ולבעי קבורה, קמשמע לן שדינו כמים.

עתה, הגמרא מביאה דרשה המלמדת שגם לדעת רבנן הסבורים שדם שחיטה מכשיר, לא כל הדם היוצא מכשיר אלא רק הדם שהנפש יוצאת בו ולא דם המקלה בהתחלה.

תנא דבי רבי ישמעאל: כתוב בתורה "ודם חללים ישתה". מלמד הכתוב שדם הנפש של בהמה הוא המכשיר, פרט לדם קילוח, שאינו מכשיר את הזרעים.

תנו רבנן: השוחט סימן אחד והתיו דם ממנו על הדלעת. רבי אומר: הוכשר בדם שחיטה, והדלעת מקבלת טומאה, ואם היא תרומה ונטמאת דינה בשריפה.

רבי חייא אומר: מספק תולין. הגמרא לקמן מסבירה את דברי רבי חייא.

אמר רבי אושעיא: מאחר שרבי אומר: הוכשר, ורבי חייא אומר: תולין, אנו על מי נסמך וכמי נפסוק הלכה? באו ונסמך על דברי רבי שמעון, שהיה רבי שמעון אומר: שחיטה מכשרת ולא דם שחיטה, והוא מצטרף עם רבי חייא להקל, אף על פי שרבי חייא טובר שדם שחיטה מכשיר.

אמר רב פפא: ביאר דברי רבי ורבי חייא ורבי אושעיא הוא כך: הכל מודים היבא דאיתיה לדם [במקום שנמצא הדם] של הסימן הראשון על הדלעת מתחלה ועד סוף השחיטה, ולא נתקנת בינתיים, כולי עלמא לא פליגי דמכשיר הדם מעתה את הדלעת, אף שהדם של הסימן השני לא התוו על הדלעת, כי פליגי בנתקנת הדם מהדלעת בין שחיטת סימן לסימן, האם הדם מקבל שם דם שחיטה לפני שנגמרה השחיטה.

רבי סבר: ישנה לשחיטה מתחלה ועד סוף ומתחילת השחיטה היא נקראת שחיטה, והאי דם של הסימן הראשון דם שחיטה הוא כשהיה על

ל"ו ע"ב לאו, למעוטי [האין זה בא למעט] חיבת הקדש, ולומר שיש כח הכשר שאין אלא במים ולא בדבר אחר. דחינן: לא. חד קרא מלמד שצריך הכשר בטומאת מת. וחד קרא מלמד בטומאת שרץ. וצריכי.

דאי אשמעינן בטומאת מת בלבד, הוה אמינא: התם הוא דבעי הכשר משום דלא מטמא בשיעור קטן כעדשה אלא בכית ממנו. אבל שרץ, דמטמא בכעדשה, אימא חמור הוא אף לענין זה, ולא ליבעי הכשר.

ואי אשמעינן בשרץ בלבד, הוה אמינא: משום דלא מטמא את האדם והכלים טומאת שבעה, אבל מת החמור דמטמא אדם וכלים טומאת שבעה, אימא לא ליבעי הכשר באוכלים. צריכא. מתיב רב יוסף ממשנתנו: רבי שמעון אומר: הוכשרו בשחיטה. דברי רבי שמעון הם בבשר חולין שלא נאסר באכילה כשהוא טמא, וכשאמר "הוכשרו", בודאי שכוונתו שקבל טומאה, ואפילו למימני בהו ראשון ושני, ויטמאו תרומה וקדשים האסורים באכילה כשהם טמאים.

ומקשה רב יוסף על רבי אלעזר: אמאי הם מטמאים אחרים והלוא לדברך יש ללמוד מהפסוק שרק הכשר הבא על ידי מים גורם טומאה לאחרים, והא לא אוכל הבא במים הוא! אמר ליה אבוי: עשאוהו להכשר זה כהכשר מים מדרבנן, אבל מדאורייתא אין הכשר שגורם טומאה לאחרים אלא הכשר מים לדעת רבי אלעזר.

אמר רבי זירא: תא שמע: הבורז ענבים בשביל לדרכם בגת ולא בשביל אכילתם, שמאי אומר: הוכשר במשקה שיצא מהם. הלל אומר: לא הוכשר כי הבורז לא רוצה במשקה שהרי הוא הולך לאיבוד. ואחרי שנשאו ונתנו שתיק ליה הלל לשמאי והודה לו. והטעם הוא, שגוררים שמא יניח את הענבים בקופות מוזפות, שבהן אין המשקים הולכים לאיבוד, ונוח לו במשקים, והם מכשירים.

ומקשה רבי זירא: אמאי הם מכשירים, ומשקבלו

הענבים של חולין טומאה, הם מטמאים תרומה וקדשים ואוסרים אותם, והא לאו אוכל הבא במים הוא, ואין לנו אלא שיהיה הוא בעצמו נפסל לדעת רבי אלעזר!

אמר ליה אבוי: עשאוהו כהכשר מים מדרבנן. אמר ליה רב יוסף לאבוי: אמינא לך אנא קריא מהוכשרו בשחיטה, ואת אמרת לי שעשאוהו כהכשר מים מדרבנן, וכן אמר לך רבי זירא קריא מבורז לגת ואמרת ליה: עשאוהו כהכשר מים, הרי שכל הכשר עשאוהו כהכשר מים, אם כן לרבי שמעון בן לקיש שהסתפק בהכשר של חיבת הקדש נמי יש לנו לומר עשאוהו כהכשר מים ויש בו ראשון ושני, ומהו בעיתו של ריש לקיש!

אמר ליה אבוי: נכון שעשו חכמים את ההכשר משום חיבת הקדש כמו הכשר מים, ולא הסתפק ריש לקיש בכך, אבל משום טומאה דרבנן זו אין לשרוף תרומה וקדשים אלא רק לתלות ולא לאכלם. ואטו [וכן] רבי שמעון בן לקיש לתלות קמביעיא ליה? בודאי שיש לתלות מדרבנן, כי קא מביעיא ליה: האם לשרוף תרומה וקדשים שנגעו בקדש שנטמא והכשרו הוא על ידי חיבת הקדש, כי טומאתם היא מהתורה, או שאין לשרוף כי אין טומאתם מהתורה.

ושמעין מדאבוי: מכלל דיעקר חיבת הקדש שמכשירה - דאורייתא היא, שהרי כל הבעיה היתה רק אם היא עושה ראשון ושני מדאורייתא. ומברירין: מנא לן [מנין לומדים זאת מהתורה]? אילומא מדכתוב בבשר שלמים "והבשר אשר יגע בכל טמא לא יאכל" [ויקרא ז' י"ט].

והוינן בהאי קרא: האי בשר, דאתכשר במאי? [בשר זה, במה הוכשר?]

אילומא: דאתכשר ברם השחיטה? האם דם זה של קדשים מכשיר?

והאמר רבי חייא בר אבא אמר רבי יוחנן: מנין לדם קדשים שאינו מכשיר? שנאמר "לא תאכלנו על הארץ השפכנו כמים" [דברים י"ב ט"ו] דם הנשפך כמים מכשיר, שאינו נשפך כמים אלא

נורק על המזבח אינו מכשיר! אלא נימא: דאיתכשר בשר השלמים במשקי בית מטבחיא [במשקן שבבית המטבחים של העזרה] שהרי דיחיו את הבשר במים אלו.

דחינן: האם מים אלו מכשירים? והא אמר רבי יוסי ברבי חנינא: משקי בית מטבחיא לא דיין שהן דכן [לא די שהם טהורים] ואינם מטמאים את הקדשים כמו שהעיד יוסי בן יעזר אלא שאף אין מכשירין. וכי תימא: תרגמא [יש להעמיד] את עדותו של יוסי בן יעזר אדם, וברם הוסיף רבי יוסי ברבי חנינא שאינו מכשיר, מפני הדרשה של רבי יוחנן שדם קדשים לא מכשיר, אבל מים של בית מטבחיא מכשירים.

דחינן: והא "משקי בית מטבחיא דכן" קאמר בלשון רבים, משמע שכל המשקים של העזרה לא מטמאים ולא מכשירים. וחזרת השאלה במה הוכשר הכשר שהתורה אוסרת אכילתו משום טומאה.

ואמרינן: אלא לאו, דאתכשר בחבת הקדש, ומכאן שחיבת הקדש מכשירה קדשים מדאורייתא ואינם צריכים הכשר מים. דחינן: ודלמא נעשה ההכשר במים של חולין וכדבר יהודה אמר שמואל.

דאמר רב יהודה אמר שמואל: כיצד בשר קדשים מוכשר בלא חיבת הקדש? כגון שהיתה לו פרה של זבחיו שלמים, והעבירה בנחל בדרך למקדש. שחטה בעזרה ועדיין משקה טופח עליה, ונפל מהעזר לבשר ומכשיר.

ומסקינן: אלא לומדים שחיבת הקדש מכשרת, מסיפא של הפסוק "והבשר אשר יגע", דכתיב "והבשר כל טהור יאכל בשר" [ויקרא ז' י"ט]. "והבשר" מיותר, ודורשים ממנו לרבות עצים ולבונה של קדש.

וכי עצים ולבונה בני אכילה נינהו? ומאיזה טעם הם מקבלים טומאה? אלא, משום שחבת הקדש מכשרה להו, ומשווי להו אוכל [ונעשה אותם לאוכל].

הכא נמי, חבת הקדש מכשרתה בלי מים.

ל"ז ע"א ומעטה מיבעיא ליה לרש לקיש: מאי (מה) דין התורה?
 רצודי הספק הם: כי מהניא חבת הקדש לפסולא דגופיה, אבל למינא ביה ראשון ושני, לא. או דלמא, לא שנא. ומסקינן: תיקו.

מיתה, ושאלת למה צריך לאסור אחר מיתה, והלוא כבר נאסרה מחיים? יש לומר: מחיים נאסרה בהמה רק באיסור עשה, והוספה התורה לאחר מיתה לאסור באיסור לאו ויש בו מלקות.

ואמרינן: אלא יש להוכיח שהמסוכנת מותרת מדאמר רחמנא: טרפה לא תאכל, מכלל דמסוכנת שריא, דאי סלקא דעתך, מסוכנת מחמת חולי - אסורא, לשם מה כתבה התורה איסור טרפה? השתא מסוכנת דלא מחסרא דבר בגופה - אסורא, טרפה שהיא עומדת למות מחמת חסרון בגופה מיבעיא!

דחינן: ודלמא, היינו איסור טרפה היינו איסור מסוכנת, ואין פירוש השם "טרפה" שנטרפה על ידי חיה והיא מחוסרת, אלא "טרפה" היא שנטרפה דעתה ובריאותה מחמת חולי והיא המסוכנת, וכתבה התורה את האיסור פעמים לעבור עליו בעשה דחיה אכול ולא תעשה דטרפה!

ואמרינן: אם כן שיש במסוכנת איסור לא ולא רק איסור עשה, חזרת השאלה: נבלה דכתב רחמנא למה לזי? ומה מחיים קאי עלה בלאו ועשה, לאחר מיתה מיבעיא, ומה הוסיף איסור נבלה, והלוא לוקים על נבלה משום לאו דטרפה? דחינן: ודלמא היינו נבלה היינו אותה בהמה שהיה עליה איסור טרפה, ואיסור טרפה היינו ממש איסור מסוכנת, והחמירה התורה בנבלה לעבור עליו בשני לאוין ועשה ולוקים על נבלה שמונים מלקות!

ואמרינן: אלא מהכא יש ללמוד, שאיסור נבלה חל גם על דבר שהיה היתר לפני שחל, כשהיתה בהמה מסוכנת, ולא בא לאו דנבלה רק להוסיף חומרא.

כתוב בתורה: "וחלב נבלה וחלב טרפה יעשה לכל מלאכה ואכל לא תאכלוהו" [ויקרא ז' כ"ד] וכבר כתוב בתורה "כל חלב וכל דם לא תאכלו" [ויקרא ג' י"ז].

ואמר מר: למאי הלכתא? [בשביל איזו הלכה] חזרה התורה על איסור חלב בנבלות וטרפות? התשובה היא: אמרה התורה: יבוא איסור נבלה ויחול על איסור חלב, והאוכל חלב נבלה לוקה שמונים מלקות ולא אומרים שאין איסור חל על איסור, וכן יבא איסור טרפה ויחול על איסור חלב.

בריאה, ואפילו אין בה אחד מכל הסימנים הללו - כשרה, ואין חוששים שמא היתה מסוכנת. בגמרא מבואר מהו הסימן של מסוכנת.

גמרא:

שינוי במשנתנו: השוחט את המסוכנת - מותרת אם פירכסה.

הוינן: מסוכנת ממאי דשריא? [מנין שמסוכנת מותרת?]

ומהדרין: וממאי תיסק אדעתין דאסורא? [ומנין מה יעלה על דעתנו שהיא אסורה] והלוא אין לה חסרון בגופה כמו שיש לטרפה?

ומפרשינן להוינן: יש ללמוד שמסוכנת אסורה ממאי דכתיב: "זאת החיה אשר תאכלו מכל בהמה אשר על הארץ" [ויקרא י"א ב'] משמע שבהמה אשר היא חיה חיות שלמה - אכול, ושאינה חיה חיות שלמה - לא תאכל, והיא מסוכנת אינה חיה אלא נוטה למות. ויש לנו למצוא ראייה מהתורה שמסוכנת מותרת, ואנו נדחה דרשה פשוטה זו ונדרוש באופן אחר.

ואמרינן: יש ללמוד שהמסוכנת מותרת מדאמר רחמנא: נבלה לא תאכל, מכלל דמסוכנת שריא, דאי סלקא דעתך מסוכנת אסורא נמצא ששעל כל נבלה חל איסור לפני מיתתה כשהיתה מסוכנת, ולמה צריכה התורה לאסור את הנבלה, השתא מחיים אסורא, לאחר מיתה מיבעי, והלוא אין סיבה שהאיסור יסתלק עם המיתה!

דחינן: ודלמא, היינו איסור נבלה היינו איסור מסוכנת, ואיסור נבלה חל מחיים משעה שנעשית בהמה מסוכנת, ולומדים שיש בה איסור עשה מ"זאת החיה" ואסור לאו מנבלה לא תאכל.

ואמרינן: לא סלקא דעתך [לא יעלה על דעתך] שאיסור נבלה חל מחיים, דכתיב: "וכי ימות מן בהמה אשר היא לכם לאוכלה, הנוגע בנבלתה יטא עד הערב" [ויקרא י"א ל"ט] הרי שלאחר מיתה הוא דקרייה רחמנא נבלה, מחיים לא אקרי נבלה, וחזרת השאלה: לשם מה התורה אסרה את הנבלה לאחר המיתה אם כבר חל איסור מחיים? ומוכח שהמסוכנת מותרת ולא חל על הנבלה איסור מחיים.

דחינן: ודלמא לעולם אימא לך: היינו נבלה היינו אותה בהמה שהיתה קודם לכן אסורה באיסור מסוכנת, ואיסור נבלה חל רק לאחר

מתניתין:

משנתנו מלמדת את דין המסוכנת. בהמה שהיא חולה מחמת שתשש כחה ונטת למות, הואיל ולא אירעה מכה באבר מאבריה הממיתין אותה, הרי זו מותרת, שלא אסרה תורה אלא כעין טרפת חית היער, שהרי נעשית בה מכה הממיתה אותה. [לשון הרמבם פ"ד ממאכלות אסורות ה"א].

המסוכנת מותרת בתנאי שתפרכס ותהיה לנו הוכחה שהיתה חיה במשך זמן השחיטה. ואם לא פרכסה - ידוע לנו שנטלה בשמותה ממנה קודם גמר השחיטה ולוקים על אכילתה. נחלקו תנאים בפרטי הפירכוס הנצרך.

אומרת המשנה: השוחט את המסוכנת, רבן גמליאל אומר: אינה מותרת עד שתפרכס ביד וברגל.

רבי אליעזר אומר: אין צורך בכך, אלא דיה אם זינקה [קילחה] והוציאה דם בכח ממקום השחיטה. אמר רבי שמעון: השוחט בלילה בהמה מסוכנת ולא ידע אם פירכסה או לא, ולמחר השכים ומצא כתלים של צואר הבהמה הקרובים לבית השחיטה מלאים דם - כשרה, מפני שאנו רואים שזינקה, ודי בכך כמדת רבי אליעזר.

וחכמים אומרים: אין די במידת רבי אליעזר, אלא אינה מותרת עד שתפרכס או ביד או ברגל או עד שתכשכש בזנבה, ואין צורך שתפרכס ביד וגם ברגל כדעת רבן גמליאל.

אחד בהמה דקה ואחד בהמה גסה נאמר בהם דין זה ומחלוקת זו שבין התנאים. אמנם בפרט זה יש הבדל ביניהם, בהמה דקה שפשטה ידה בגמר שחיטתה ולא החזירה - פסולה לפי שפעולה זו אינה פירכוס המעיד על חיים אלא דרך הבהמה בשעת הוצאת נפש בלבד, אבל בהמה גסה אין דרכה בכך בשעת הוצאת נפש.

במה דברים אמורים שצריך פירכוס, בבהמה שהיתה בחזקת מסוכנת, אבל אם היתה בחזקת

ל"ז ע"ב ואמרינן: ואי סלקא דעתך, טרפה היינו מסוכנת, הרי שכל מהות איסור טרפה הוא משום קירוב מיתה והיותה נבלה לבסוף, ובנבלה שכבר באה המיתה החמירה התורה יותר והוסיפה בה לאן, לפי זה לא היתה התורה צריכה לומר שאיסור נבלה חל על איסור חלב, כי יש ללמוד זאת מטרפה, ולכתוב רחמנא: "חלב נבלה יעשה לבל מלאכה" כי בזה התורה מלמדת שאין החלב של הנבלה מטמא טומאת נבלה, ואחר כך יהיה כתוב "וחלב טרפה לא תאכלוהו" ללמד שאיסור טרפה חל על איסור חלב, ואנא אמיינא: ומה מחיים שאין יסוד האיסור אלא משום קירוב מיתה, אתי איסור אלא מדיכת רחמנא נבלה לומר שאיסורה חל על איסור חלב מכלל דטרפה לאו היינו מסוכנת, ואיסור טרפה הוא משום חסרון שיש בבהמה ולא משום קירוב מיתה, ואסורי נבלה וטרפה לא קשורים זה לזה ביסודם. מתקיף לה מר בר רב אשי: ודלמא לעולם אימא לך, היינו טרפה היינו מסוכנת, ואיסור טרפה הוא משום קירוב מיתה, ודקאמרת נבלה דכתב רחמנא למה לי, כיון שכל איסור נבלה אינו אלא לומר, שהלימוד שאיסור נבלה חל על איסור חלב נצרך להך נבלה דלא אתיא מכח מסוכנת [לכאזאת נבלה שלא נתנבלה על ידי שהיתה מסוכנת, שאין לומר בה שכל איסורה הוא רק תוספת חומרא על תוספת חומרא על האיסור שכבר חל מחיים? יש כגון שעשאה אדם בבת אחת לייסורא, דהיינו שחלק אותה לשתי חתיכות, ובמצב זה אפילו אם

היא מפרכסת היא כבר נחשבת לנבלה, ולא היתה מסוכנת אפילו רגע אחד. ומתורצינן: התם נמי, אי אפשר דלא הוי מסוכנת פורתא מקמי דליפסיק לרובא. (גם שם אי אפשר שלא תהיה במצב של מסוכנת זמן קצר לפני שיחתוך את רוב הרוחב של הבהמה). ואיבעית אימא: באמת אין ללמוד היתר מסוכנת מפסוק "וחלב נבלה וחלב טרפה" בדרך שלמדנו מפני קשיות מר בר רב אשי, אבל יש ללמוד בדרך אחרת מפסוק זה שמסוכנת מותרת, שאם היא אסורה, אם כן לימא קרא חלב נבלה וטרפה, חלב חלב למה לי לבפול? אלא לומר לך: זו היא הטרפה שאין חלבה חלוק מבשרה אלא שניהם אסורים, ויש לך אחרת דומה לזו שהיא קרובה למיתה, שחלבה חלוק מבשרה שהחלב אסור והבשר מותר, ואיזו זו? מסוכנת. ואיבעית אימא: יש ללמוד היתר מסוכנת מה כא. כתוב בספר יחזקאל, שהנביא נצטוו מה' לאכול עוגת שעורים שנאפתה בגללים, והתאונן יחזקאל: "ואומר אהה ה' אלוקים, הנה נפשי לא מטומאה, ונבלה וטרפה לא אכלתי מנעורי ועד עתה, ולא בא בפי בשר פגול". [יחזקאל ד' י"ד] הגמרא מפרשת שכל הדברים האלה היו מנהגי קדושה וחסידות שנהג בהם יחזקאל, ולא דברים שכל אדם כשר נוהג בהם. "הנה נפשי לא מטומאה" - שלא הרהרתי ביום באשה ובאתי לירי טומאה של קרי בלילה. "ונבלה וטרפה לא אכלתי מנעורי" - שלא אכלתי בשר בהמה מסוכנת - שבעליה אומרים לשוחט כוס כוס [שחוט שחוט] מחר לפני שתמות הבהמה - מעולם.

"ולא בא בפי בשר פגול" - שלא אכלתי מבהמה שנפל בה ספק והורה בה חכם היתר מסברא. משום רבי נתן אמרו פירוש אחר: שלא אכלתי מבהמה שלא הורמו מתנותיה הזרע והלחיים והקיבה, ונהגתי בה כאילו היה בה איסור, אף שאין הבשר אסור לפני שהורמו ממנו מתנת כהונה. ואמרינן: אי אמרת בשלמא: מסוכנת שריא, היינו רבותיה יחזקאל, [והיו גדולתו של יחזקאל] שלא אכלה. אלא אי אמרת: מסוכנת אסורא, מאי רבותיה דיחזקאל? עתה, הגמרא מלמדת את הסימן של הבהמה המסוכנת. היכי דמיא מסוכנת? אמר רב יהודה אמר רב: כל שמעמידין אותה בגערה או בהכאה במקל ואינה עומדת, ואם היא עומדת - אינה מסוכנת ולא צריכה פירכוס. רב חנינא בר שלמיא מוסיף משמיה דרב ואמר: אפילו אוכלת בקעיות [חתיכות עץ] אין היא יוצאת מחוקת מסוכנת אם אינה עומדת. רמי בר יחזקאל אמר: אפילו אוכלת קורות היא בחוקת מסוכנת. בסורא מתני הכי, ואילו בפומבדיתא מתני בשם רב יהודה את הדברים שאמר רב חנינא לפי מסורת סורא והכי מתני: היכי דמיא מסוכנת? אמר רב יהודה אמר רב: כל שמעמידים אותה ואינה עומדת, ואפילו אוכלת בקעיות. רמי בר יחזקאל אמר: אפילו אוכלת קורות. אשכחניהו [מצאם] שמואל לתלמידי דרב, אמר להו: מאי אמר רב בדיני מסוכנת?

במדבר יג שלח

אונקלוס עה

יג א וידבר יהוה אל-משה לאמר:
 ב שלח לך אנשים ויתרו את-ארץ כנען
 אשר-אני נתן לבני ישראל איש אחד
 איש אחד למטה אבתיו תשלחו כל
 נשיא בהם: ג וישלח אתם משה ממדבר
 פארן על-פי יהוה כלם אנשים ראשי
 בני-ישראל המה: ד ואלה שמותם
 למטה ראובן שמוע בן-זכור: ה למטה
 שמעון שפט בן-חורי: ו למטה יהודה
 פלב בן-יפנה: ז למטה יששכר יגאל
 בן-יוסף: ח למטה אפרים הושע בן-נון:
 ט למטה בנימין פלטי בן-רפוא: י למטה
 זבולן גדיאל בן-סודי: יא למטה יוסף
 למטה מנשה גדי בן-סוסי: יב למטה דן
 עמיאל בן-גמלי: יג למטה אשר סתור
 בן-מיכאל: יד למטה נפתלי נחבי בן-
 רפוא: יו לשבטא דזבולן גדיאל בר סודי: יא לשבטא דמנשה גדי בר
 סוסי: יב לשבטא דדן עמיאל בר גמלי: יג לשבטא דאשר סתור בר מיכאל:

רש"י

(ב) שלח דף אנשים. למה נסמכה פרשת מרגלים לפרשת מרים לפי שלקתה על עסקי דבה שדברה באחיה ורשעים הללו ראו ולא לקחו מוסר: שלח דף. לדעתך אני איני מצוה לך אם תרצה שלח לפי שבאו ישראל ואמרו נשלחה אנשים לפנינו. כמה שנאמר ותקרבון אלי כלכם וגו' ומשה נמלך בשכינה אמר אני אמרתי להם שהיא טובה שנאמר אעלה אתכם מעני מצרים וגו' חיייהם שאני נותן להם מקום לטעות בדברי המרגלים למען לא יירשוהו: (ג) על פי ה'. ברשותו שלא עכב על ידו: כולם אנשים. כל אנשים שבמקרא לשון

במדבר יג שלח

אונקלוס עו

ופסי: טו למטה גד גאואל בן-מכי:
 טז אלה שמות האנשים אשר-שלח משה
 לתור את-הארץ ויקרא משה להושע
 בן-נון יהושע: יז וישלח אתם משה
 לתור את-ארץ כנען ויאמר אלהם עלו
 זה בנגב ועליתם את-ההר: יח וראיתם
 את-הארץ מה-הוא ואת-העם הישב
 עליה החזק הוא הרפה המעט הוא
 אס-רב: יט ומה הארץ אשר-הוא יושב
 בה הטובה הוא אס-רעה ומה הערים
 אשר-הוא יושב בהנה הבמחנים אס
 במבצרים: כ ומה הארץ השמנה הוא
 אס-רזה היש-בה עץ אס-אין
 והתחזקתם ולקחתם מפרי הארץ
 והימים ימי בכורי ענבים: שני
 אם מספנא האית בה אילנין אם לא ותתקפון ותסבון מאבא דארעא וימאי יומי

רש"י

חשיבות אותה שעה כשרים היו: (טו) ויקרא משה להושע וגו'. התפלל עליו יהוה וישעך מעצת מרגלים: (יז) עליו זה בנגב. הוא היה הפסולת של א"י שכן דרך התגרים מראין את הפסולת תחלה ואח"כ מראין את השבח: (יח) את הארץ כה היא. יש ארץ מגדלת גבורים ויש ארץ מגדלת חלשים יש מגדלת אוכלוסין ויש ממעטת אוכלוסין: החזק הוא

במדבר יג שלח

אונקלוס עז

במדבר יג שלח

אונקלוס עז

כא ויעלו ויתרו את הארץ ממדבר צן
 עד רחב לבא חמת: כב ויעלו בנגב ויבא
 עד חברון ושם אחימן ששי ותלמי
 ילידי הענק וחברון שבע שנים נבנתה
 לפני צען מצרים: כג ויבאו עד נחל
 אשכול וכרתו משם זמורה ואשכול
 ענבים אחד וישאֵהוּ במוט בשנים ומן
 הרמנים ומן התאנים: כד למקום ההוא
 קרא נחל אשכול על אדות האשכול
 תאנא: כו לאתרא ההוא קרא נחלא דאתפלא על עסק
 דאתפלא דקצו מתמן בני

בכור
 כא וסליקו ואלילו ית
 ארעא ממדברא דצין
 עד רחוב למטי חמת:
 כב וסליקו בדרומא
 ואתא עד חברון וממן
 אחימן ששי ותלמי
 בני גברא וחקרון
 שבע שנין אתבניאת
 קדם טגס דמצרים:
 כג ואתו עד נחלא
 דאתפלא וקצו מתמן
 עוברתא ואתפל ענבין
 חד ונטלוהי באריתא
 בתרין ומן רמוניא ומן
 הרמנים ומן התאנים
 כד למקום ההוא
 קרא נחלא דאתפלא
 על עסק דאתפלא
 דקצו מתמן בני

אשר-כרתו משם בני ישראל: כה וישבו
 מתור הארץ מקץ ארבעים יום: כו וילכו
 ויבאו אל-משה ואל-אהרן ואל-כל-
 עדת בני ישראל אל-מדבר פארן
 קדשה וישבו אתם דבר ואת-כל-
 העדה ויראום את-פרי הארץ: כז ויספרו-
 לו ויאמרו באנו אל-הארץ אשר
 שלחתנו וגם זבת חלב ודבש הוא וזה-
 פריה: כח אפס פי-עז העם הישב בארץ
 והערים בצרות גדלת מאד וגם-ילדי
 הענק ראינו שם: כט עמלק יושב בארץ
 הנגב והחתי והיבوسی והאמרי יושב בהר
 והפנעני יושב על-הים ועל יד הירדן:
 ׀ ויהם פלב את-העם אל-משה ויאמר
 ויבוסֵאָה וַאֲמֹרָאָה יִתֵּב בְּטוֹרָא וּבְנִעְנָאָה יִתֵּב עַל יְמָא וְעַל פִּיָּה יִרְדְּנָא: ׀ וַאֲצִית פִּלְב

ישראל:
 מלא ללא ית ארעא
 מסוף ארבעין יומין:
 כו ואלו ואתו וזות
 משה וזות אהרן וזות
 כל כנשתא דבני
 ישראל
 למדברא
 דפארן לרקם ואתיבו
 יתהון פתגמא וית כל-
 כנשתא ואחזיאנון ית
 אבא
 דארעא:
 כז ואשפעיאו לה
 ואמרו אתינא לארעא
 די שלחתנא ואף
 עבדא חלב ודבש היא
 וזין אבה: כח לחוד
 ארי תקיף עמא דיתב
 בארעא וקרניא קריבן
 רברבן לחדא ואף בני
 גברא חזינא תמן:
 כט עמלקיאה יתב
 בארע דרומא וחקתאה
 ויבוסֵאָה וַאֲמֹרָאָה יִתֵּב בְּטוֹרָא וּבְנִעְנָאָה יִתֵּב עַל יְמָא וְעַל פִּיָּה יִרְדְּנָא: ׀ וַאֲצִית פִּלְב

רשי

בכור: (כא) ממדבר צין עד רחב לבא חמת.
 הלכו בגבוליה באורך וברוחב כמין גאים
 הלכו רוח גבול דרומית ממקצוע מזרח עד
 מקצוע מערב כמו שזוה משה עלו זה בנגב
 דרך גבול דרומית מזרחית עד שהים הוא
 גבול מערבי ומשם חזרו והלכו כל גבול
 מערבי על שפת הים עד לבא חמת שהוא
 אצל הר ההר במקצוע מערבית צפונית כמו
 שמפורש בגבולות הארץ בפרשת אלה מסעי:
 (כב) ויבא עד חברון. כלב לבדו הלך שם
 ונשתחט על קברי אבות שלא יהא ניסת
 לחבריו להיות בעצתם וכן הוא אומר ולו
 אתן את הארץ אשר דרך בה וכתוב ויתנו
 לכלב את חברון: שבע שנים נבנתה. אפשר
 שבנה חם את חברון לכנען בנו הקטן קודם
 שיבנה את צוען למצרים בנו הגדול אלא
 שהיתה מבונה בכל טוב על אחד משבעה
 בצוען. ובא ההודיען שבחה של ארץ ישראל

רשי

וגמירי טונא דמידלי אינש על כתפיה אינו
 אלא שליש משאוי ממשאוי שמסייעין אותו
 להרים: (כה) וישבו מתור הארץ מקץ
 ארבעים יום. והלא ארבע מאות פרסה על
 ארבע מאות פרסה היא ומהלך אדם בינוני
 עשרה פרסאות ליום הרי מהלך ארבעים יום
 מן המזרח למערב והם הלכו ארכה ורחבה
 אלא שגלויה לפני הקב"ה שיגזור עליהם יום
 לשנה קצר לפניהם את הדרך: (כו) וילכו
 ויבאו. מהו וילכו להקיש הליכתן לביאתן מה
 ביאתן בעצה רעה אף הליכתן בעצה רעה:

וישיבו אתם דבר. את משה ואת אהרן: (כז)
 זבת חלב ודבש היא. כל דבר שקר שאין
 אומרים בו קצת אמת בתחלתו אין מתקיים
 בסופו: (כה) בצורות. לשון חזק ותרגומו
 כריכן לשון בירניות עגולות ובלשון ארמי
 כריך עגול: (כט) עמלק יושב וגו'. לפי שנכו
 בעמלק כבר הזכירוהו מרגלים כדי ליראם:
 על יד הירדן. יד כמשמעו אצל הירדן ולא
 תוכלו לעבור: (׀) ויהם פלב. השתיק את
 כלם: אף משה. לשמוע מה שידבר במשה
 צווח ואמר וכי זו בלבד עשה לנו בן עמרם

במדבר יד שלח

אונקלוס עמ

עֲלֵה נַעֲלֵה וּרְשָׁנוּ אֶתְּהּ בִּי-יִכּוֹל נֹכַח לָהּ: ^א וְהָאֲנָשִׁים אֲשֶׁר עָלוּ עִמּוֹ אָמְרוּ: לֹא נֹכַח לַעֲלוֹת אֶל-הָעַם כִּי-חֹזֵק הוּא מִמֶּנּוּ: ^ב וַיֵּצֵאוּ דִבַּת הָאָרֶץ אֲשֶׁר תָּרוּ אֹתָהּ אֶל-בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לֵאמֹר הָאָרֶץ אֲשֶׁר עֲבַרְנוּ בָּהּ לְתוֹר אֹתָהּ אֶרֶץ אֲכָלֶת יוֹשְׁבֶיהָ הוּא וְכָל-הָעַם אֲשֶׁר-רָאִינוּ בְּתוֹכָהּ אַנְשֵׁי מַדּוֹת: ^ג וְשֵׁם רָאִינוּ אֶת-הַנְּפִילִים בְּנֵי עֲנָק מִן-הַנְּפִילִים וְנָהִי בְּעֵינֵינוּ כַּחֲגָבִים וְכֵן הָיִינוּ בְּעֵינֵיהֶם: יד ^ד וַתֵּשֶׂא כָּל-הָעֵדָה וַיִּתְּנוּ אֶת-קוֹלָם וַיִּבְכּוּ הָעַם בְּלִילָה הַהוּא: ^ה וַיִּלְנוּ עַל-מֹשֶׁה וְעַל-אַהֲרֹן כָּל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וַיֹּאמְרוּ כְּנִשְׂמָא וַיִּהְיוּ יַת קְלָחוֹן וַיִּכּוּ עֲמָא בְּלִילָה הַהוּא: ^ו וַתִּרְעַמּוּ עַל מֹשֶׁה וְעַל אַהֲרֹן כָּל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וַאֲמָרוּ לְהוֹן כָּל-כְּנִשְׂמָא לְוִי דְמִיתְנָא בְּאֶרֶץ דְּמַצְרַיִם אוּ בְּמִדְבָּרָא רְשׁוּי

השומע היה סבור שבה לספר בגנותו ומתוך שהיה בלבם על משה בשביל דברי המרגלים שתקו כולם לשמוע גנותו אמר והלא קרע לנו את הים והוריד לנו את המן והגיו לנו את השליו: ^א עלה נעלה. אפילו בשמים והוא אומר עשו סולמות ועלו שם נצליה בכל דבריו: ^ב והם. לשון שתיקה. וכן הס כל בשר. הס כי לא להזכיר. כן דרך בני אדם הרוצה לשתק אגודת אנשים אומר שייט (ס"א חס): ^ג חזק הוא ממנו. כביכול כלפי מעלה אמרו: ^ד אוכלת יושביה. בכל מקום

במדבר יד שלח

אונקלוס פ

אֱלֹהִים כָּל-הָעֵדָה לֹו-מִתְּנוּ בְּאָרֶץ מִצְרַיִם אוּ בְּמִדְבָּר הַזֶּה לֹו-מִתְּנוּ: ^א וְלִמָּה יְהוֹה מִבִּיא אֹתְנוּ אֶל-הָאָרֶץ הַזֹּאת לְנַפֵּל בַּחֲרֵב נַשְׁנוּ וּטְפָנוּ יְהוּ לְבוֹ הַלּוֹא טוֹב לָנוּ שׁוֹב מִצְרַיִמָּה: ^ב וַיֹּאמְרוּ אִישׁ אֶל-אָחִיו נִתְּנָה רֹאשׁ וְנִשׁוּבָה מִצְרַיִמָּה: ^ג וַיַּפֵּל מֹשֶׁה וְאַהֲרֹן עַל-פְּנֵיהֶם לְפָנָיִם כָּל-קַהֲל עֵדֶת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל: ^ד וַיְהוֹשֻׁעַ בֶּן-נוּן וְכָלֵב בֶּן-יִפְנָה מִן-הַתְּרִים אֶת-הָאָרֶץ קָרְעוּ בְּגָדֵיהֶם: ^ה וַיֹּאמְרוּ אֶל-כָּל-עֵדֶת בְּנֵי-יִשְׂרָאֵל לֵאמֹר הָאָרֶץ אֲשֶׁר עֲבַרְנוּ בָּהּ לְתוֹר אֹתָהּ טוֹבָה הָאָרֶץ מְאֹד מְאֹד: ^ו שְׁלִישִׁי ^ז אִם-חָפֵץ בְּנוֹ יְהוֹה וְהִבִּיא אֹתְנוּ אֶל-הָאָרֶץ הַזֹּאת וְנִתְּנָה לָנוּ אֶרֶץ אֲשֶׁר-הוּא זָבַת חֶלֶב וְדִבְשׁ: ^ח אַךְ בִּיהוֹה אֶל-תִּמְרְדוּ וְאַתֶּם אֶל-תִּירְאוּ אֶת-עַם הָאָרֶץ כִּי לַחֲמֹנוּ הֵם סָר עֲלֵם מַעֲלִיָּהֶם וַיְהוֹה דְּאֶרֶץ אַרְי בִּידְנָא מִסִּירִין אֲנוּן עֲדָא חֲקִפְהוֹן מִהוֹן וּמִימְרָא דִּינִי כְּסַעֲדָנָא לָא רְשׁוּי

(ד) נתנה ראש. כתר גומו נמני רישא נשים עלינו מלך ורבותינו פירשו לשון עבודת כוכבים: (ז) אל תמרדו. ושוב ואתם אל

הדין לוי דמיתנא: ^א ולמא יי מעל יתנא לארעא הדא למנפל כחרכא נשנא וטפלנא יהון לכנא הלא טב לנא די נתוב למצרים: ^ב ואמרו גבר לאחיהי נמני רישא ונתוב למצרים: ^ג והנפל משה ואהרן על אפיהון קדם כל קהל כנשמת דבני ישראל: ^ד ויהושע בן נון וכלב בר יפנה מן מאללי ארעא כזעו לכבושיהון: ^ה ואמרו לכל כנשמת דבני ישראל למימר ארעא די עברנא בה לאללא יתה טבא ארעא לחדא לחדא: ^ו אם רעא כנא מן קדם יי ועל יתנא לארעא הדא ויתנה לנא ארעא די היא עבדא חלב ודבש: ^ז אך ביהוה אל במימרא דיני לא תמרדו ואתון לא תדחלו מן עמא

(ד) נתנה ראש. כתר גומו נמני רישא נשים עלינו מלך ורבותינו פירשו לשון עבודת כוכבים: (ז) אל תמרדו. ושוב ואתם אל

במדבר יד שלח

אונקלוס פא

אֲתָנוּ אֶל-תִּירָאִים׃ וַיֹּאמְרוּ כָל-הָעֵדָה לְרַגּוֹם אֹתָם בְּאֲבָנִים וּכְבוֹד יְהוָה נִרְאָה בְּאֹהֶל מוֹעֵד אֶל-כָּל-בְּנֵי יִשְׂרָאֵל׃ ׀
 יׁ וַיֹּאמֶר יְהוָה אֶל-מֹשֶׁה עַד-אַנָּה יִנְאַצְנִי הָעָם הַזֶּה וְעַד-אַנָּה לֹא-יֵאֱמִינוּ בִּי כְּכָל הָאֱתוֹת אֲשֶׁר עָשִׂיתִי בְּקִרְבּוֹ׃ יׁ אֲפֹנֵי כְּדַבֵּר וְאוֹרְשֵׁנוּ וְאֵעֲשֶׂה אֹתְךָ לְגוֹי-גְדוֹל וְעַצִּים מִמֶּנּוּ׃ יׁ וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה אֶל-יְהוָה וְשָׁמְעוּ מִצְרַיִם כִּי-הֵעֲלִית בְּכַחַךְ אֶת-הָעָם הַזֶּה מִקִּרְבּוֹ׃ יׁ וַיֹּאמְרוּ אֶל-יוֹשֵׁב הָאָרֶץ הַזֹּאת שָׁמְעוּ כִּי-אַתָּה יְהוָה בְּקִרְבֵּי הָעָם הַזֶּה אֲשֶׁר-עָזַבְתָּ לְעֵין בְּעֵינֵי נְרָאָה וְאַתָּה יְהוָה וְעַנְנְךָ עֹמֵד עֲלֵהֶם וּבַעֲמֹד עָזַבְתָּ אֶת-הַלֵּךְ לַפְּנִיָּהֶם יוֹמָם וּבַעֲמֹד אִשׁ כְּעֵינֵיהֶן חֲזוּ שְׂכִינַת יְקֻרְךָ יְיָ וְעַנְנְךָ מִטֵּל עֹלְהֶן וּבַעֲמֹדָא דַּעֲנָנָא אֶת מְדַבֵּר

תְּחִלּוֹן מְנַהֵן׃ וַיֹּאמְרוּ כָל-כְּנֻשְׁתָּא לְמַרְגָּם יִתְהוֹן בְּאֲבָנֵיִא וַיִּקְרָא דִּינֵי אֲתְגַלִּי כְּמִשְׁפָּן זְמָנָא לְכָל-כְּנֵי יִשְׂרָאֵל׃ יׁ וַיֹּאמֶר יְיָ לְמֹשֶׁה עַד אֵימְתִי הֵוֹן מְרַגְזִין קְדָמִי עֲמָא הַדִּין וְעַד אֵימְתִי לֹא יְהִימְנוֹן כְּמִימְרֵי כָּל אֲתִנָּא דִּי עֲבָדִית כְּעֵינֵיהֶן׃ יׁ אֶמְחִיזוֹן כְּמוֹתָא וְאֲשִׁיצְנוֹן וְאֵעֲבִיד יִתְךָ לְעַם רַב וְתִקְיף מְנַהֵן׃ יׁ וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה קְדָם יְיָ וַיִּשְׁמָעוּן מִצְרַיִי אֲרִי אֶסְקֵתָא כַּחֲלִיף יִת עֲמָא הַדִּין מְכִינֵיהֶן׃ יׁ וַיִּמְרוּן לִיתֵב אֲרַעָא הַדָּא דְשָׁמְעוּ אֲרִי אֶת יְיָ שְׂכִינְתְךָ שְׂרִינָא כְּגוֹ עֲמָא הַדִּין דִּי

רש"י

מעליהם: (י) לרגום אותם. את יהושע וכלב: אשר והם ראו אשר העלית בכחך הגדול וכבוד ה'. הענן ירד שם: (יא) עד אנה. עד היכן: ינאצני. ירגיוזני: בכל האותות. בשביל כל הנסים שעשיתי להם היה להם להאמין שהיכולת בידי לקיים הבטחתי: (יב) ואורשנו. כתרנומו לשון תרוכין וא"ת מה אעשה לשבועת אבות: ואעשה אותך לגוי גדול. שאתה מזרעם: (יג) ושמעו מצרים. ושמעו את אשר תהרגם: כי העלית. כי משמש בלשון

במדבר יד שלח

אונקלוס פב

לִילָה׃ יׁ וְהִמַּתָּה אֶת-הָעָם הַזֶּה כְּאִישׁ אֶחָד וַיֹּאמְרוּ הַגּוֹיִם אֲשֶׁר-שָׁמְעוּ אֶת-שְׁמֵעָךְ לֵאמֹר׃ יׁ מִבְּלַתִּי יִכְלַת יְהוָה לְהַבִּיא אֶת-הָעָם הַזֶּה אֶל-הָאָרֶץ אֲשֶׁר-נִשְׁבַּע לָהֶם וַיִּשְׁחָטֶם בַּמִּדְבָּר׃ יׁ וְעַתָּה יִגְדַל-נָא כַּח אֲדָנִי כְּאֲשֶׁר דִּבַּרְתָּ לֵאמֹר׃ יׁ הֲיִהוּה אַרְךְ אַפִּים וְרַב-חֶסֶד נִשְׂא עֵינֶיךָ וּפִשֶׁע וְנִקְהָ לֹא יִנְקָה פִקְדֹן עֵינֶיךָ אֲבוֹת עַל-בָּנִים עַל-שְׁלִשִׁים וְעַל-רַבְעִים׃ יׁ סִלַּח-נָא לְעוֹן הָעָם הַזֶּה כְּגֹדֶל חֶסֶדְךָ וּכְאֲשֶׁר נִשְׂאֵתָה לְעַם הַזֶּה מִמִּצְרַיִם וְעַד-הַנְּהַיָּה׃ כ וַיֹּאמֶר יְהוָה סִלַּחְתִּי כְּדַבַּרְךָ׃ כׁ א וְאוֹלָם חִי-אַנִּי וַיִּמְלֵא כְבוֹד-יְהוָה אֶת-מִדְּיָן עַל דֵּר תְּלִיתִי וְעַל דֵּר רַבִּיעִי׃ יׁ שְׂבַק פָּעַן לְחוֹבֵי עֲמָא הַדִּין פְּסִגִּיאוֹת טְבוּתְךָ וּבְקָמָא דִּי שְׂבַקְתָּא לְעֲמָא הַדִּין מִמִּצְרַיִם וְעַד פָּעַן׃ כ וַיֹּאמֶר יְיָ שְׂבַקִּית כְּפִתְתָמְךָ׃

רש"י

ולא הכירו כך שנתקה אהבתך מהם עד הנה: (טו) והמתת את העם הזה כאיש אחד. פתאום ומתוך כך יאמרו הגוים אשר שמעו את שמעך וגו': (טז) מבלתי יכולת וגו'. לפי שיושבי הארץ חזקים וגבורים ואינו דומה פרעה לשלשים ואחד מלכים וזאת יאמרו על יושב הארץ הזאת: מבלתי. מתוך שלא היה יכולת בידו להביאם שחטם: יכולת. שם דבר הוא: (יז) יגדל נא כח ה'. לעשות דברייך: כאשר דברת לאמר. ומהו הדבור: (יח) ה' ארך אפים. לצדיקים ולרשעים כשעלה משה

קְדָמֵיהוֹן בְּיִמְמָא וּבְעִמּוּדָא דְאִשְׁתָּא כְּלִילָא׃ טו וְתִקְטֵל יִת עֲמָא הַדִּין כְּגִבְרָא דִּי וַיִּמְרוּן עֲמִמָּא דִּי שְׁמָעוּ יִת שְׁמָע גְּבוּרְתְךָ לְמִימְרֵי׃ טו מְדִלִית יִיכְלָא קְדָם יְיָ לְאֵעֲלָא יִת עֲמָא הַדִּין לְאֲרַעָא דִּי קָיָם לְהוֹן וְקִטְלוּן כְּמִדְּבָרָא׃ יׁ וַיִּכְעַן סִגִּי כְעַן חִילָא קְדָמְךָ יְיָ כְּמָא דִּי מִלְּתָא לְמִימְרֵי׃ יׁ יְיָ מְרַחֵק רְגֵז וּמְסַגִּי לְמַעַבְדֵּי טְבוּן שְׂבַק לְעוֹן וְלְמִרּוּד סִלַּח לְדַמְיָבִין לְאוּרִיתָהּ וְלִדְלָא תִיבִין לֹא מִזְבֵּי מִסְעַר חוֹבֵי אֲבָהוֹן עַל כְּנִין מְרַדִּין עַל דֵּר תְּלִיתִי וְעַל דֵּר רַבִּיעִי׃ יׁ שְׂבַק פָּעַן לְחוֹבֵי עֲמָא הַדִּין פְּסִגִּיאוֹת טְבוּתְךָ וּבְקָמָא דִּי שְׂבַקְתָּא לְעֲמָא הַדִּין מִמִּצְרַיִם וְעַד פָּעַן׃ כ וַיֹּאמֶר יְיָ שְׂבַקִּית כְּפִתְתָמְךָ׃

למרום מצאו משה להקב"ה שהיה יושב וכותב ה' ארך אפים א"ל לצדיקים אמר לו הקב"ה אף לרשעים אמר לו רשעים יאבדו אמר לו הקב"ה חייך שאתה צריך לדבר כשחטאו ישראל בעגל ובמרגלים התפלל משה לפניו בארך אפים אמר לו הקב"ה והלא אמרת לי לצדיקים אמר לו והלא אמרת לי אף לרשעים: ונקמה לשבים: לא ינקמה. לשאינן שבים: (כ) כדברך. בשביל מה שאמרת שיאמרו מבלתי יכולת ה': (כא) ואולם. כמו אבל זאת אעשה להם: חי אני.

במדבר יד שלח

כָּל-הָאָרֶץ: כּ כִּי כָל-הָאֲנָשִׁים הָרְאִים
 אֶת-כְּבֹדִי וְאֶת-אֲתֹתַי אֲשֶׁר-עָשִׂיתִי
 בְּמִצְרַיִם וּבַמִּדְבָּר וַיִּנְסוּ אֹתִי זֶה עֲשֹׂר
 פְּעָמִים וְלֹא שָׁמְעוּ בְּקוֹלִי: כג אִם-יֵרָאוּ
 אֶת-הָאָרֶץ אֲשֶׁר נִשְׁבַּעְתִּי לְאַבְתֶּם וְכָל-
 מְנַאֲצֵי לֹא יֵרְאוּהָ: כד וְעַבְדִּי כָּלֵב עֶקֶב
 הֵיטָה רוּחַ אַחֲרַת עַמּוֹ וַיִּמְלֵא אַחֲרָי
 וַהֲבִיאתִיו אֶל-הָאָרֶץ אֲשֶׁר-בָּא שָׁמָּה
 וְזָרְעוּ יוֹרְשֶׁנָּה: כה וְהַעֲמַלְקִי וְהַכְּנַעֲנִי
 יוֹשֵׁב בְּעַמְקֵי מִחֹר פָּנָיו וְסָעוּ לָכֶם הַמִּדְבָּר
 דֶּרֶךְ יַם-סוּף: פ רַבִּיעִי כו וַיִּדְבֹּר יְהוָה
 אֶל-מֹשֶׁה וְאֶל-אַהֲרֹן לֵאמֹר: כז עַד-מַתִּי
 יָתֵב בְּמִישַׁרָא מִחֹר אֲתַפְּנֹו וְטוּלוּ לָכוֹן לַמִּדְבָּר אֲרֻחַ יָמָא דְסוּף: כח וּמְלִילִי יִי עִם
 מֹשֶׁה וְעִם אַהֲרֹן לְמִימְרֵי: כח עַד אֵימַתִּי לְכַנְשָׁתָא כִּשְׁמַת הַדָּא דִּי אֲנֹנִי מִתְרַעְמִין עֲלַי.

רש"י

אונקלוס פג

כא וְכָרִם קָיִם אָנָּא
 וּמְלִיא יִקְרָא דִּיִּי יֵת
 כָּל-אַרְעָא: כב אֲרִי
 כָּל-גְּבָרָא דִּחְזוּ יֵת
 יִקְרִי יֵת אֲתוּמִי דִּי
 עֶבְדִּית בְּמִצְרַיִם
 וּבַמִּדְבָּרָא וְנִסְיָאוּ
 קְדָמִי דְנֵן עֲשֹׂר זְמַנִּין
 וְלֹא קִבִּילוּ לְמִימְרֵי:
 כג אִם יִחְזוּן יֵת אַרְעָא
 דִּי קְיָמִית לְאַכְתְּתוּהוֹן
 וְכָל-דְּאַרְגִּיזוּ קְדָמִי
 לֹא יִחְזַנְהוּ: כד וְעַבְדִּי
 כָּלֵב חִלָּף דִּהְוָה רוּחַ
 אַחֲרֵי עַמָּה וַאֲשַׁלֵּם
 בְּתֵר דַּחֲלָתִי וְאַעֲלֶנָּה
 לְאַרְעָא דִּי עַל לְתַמָּן
 וּבְגוּהִי יִתְרַבְּנָה:
 כח וְעַמְלַקָּאָה וּבְכַנְעָנָה

במדבר יד שלח

לְעֵדָה הָרְעָה הַזֹּאת אֲשֶׁר הִמָּה מְלִינִים
 עָלַי אֶת-תְּלֹנוֹת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל אֲשֶׁר הִמָּה
 מְלִינִים עָלַי שְׁמַעְתִּי: כה אָמַר אֱלֹהִים
 חִי-אֲנִי נֹאֵם-יְהוָה אִם-לֹא כַּאֲשֶׁר
 דִּבַּרְתֶּם בְּאָזְנִי בֵּן אַעֲשֶׂה לָכֶם:
 כט בַּמִּדְבָּר הַזֶּה יִפְּלוּ פַגְרֵיכֶם וְכָל-
 פְּקֻדֵיכֶם לְכָל-מִסְפְּרָכֶם מִבְּנֵי עֲשָׂרִים
 שָׁנָה וּמַעֲלָה אֲשֶׁר הִלִּינְתֶם עָלַי: פ אִם-
 אֲתֶם תִּבְּאוּ אֶל-הָאָרֶץ אֲשֶׁר נִשְׁאַתִּי
 אֶת-יָדִי לְשִׁבְן אֲתֶכֶם בָּהּ כִּי אִם-כָּלֵב
 בֶּן-יִפְנֶה וַיְהוֹשֶׁעַ בֶּן-נּוּן: פא וְטַפְּכֶם אֲשֶׁר
 אָמַרְתֶּם לְבֹו יִהְיֶה וְהִבִּיאתִי אֲתֶם וַיִּדְעוּ
 אֶת-הָאָרֶץ אֲשֶׁר מְאַסְתֶּם בָּהּ:
 פב וּפַגְרֵיכֶם אֲתֶם יִפְּלוּ בַּמִּדְבָּר הַזֶּה:
 פג וּבְנֵיכֶם יִהְיוּ רְעִים בַּמִּדְבָּר אַרְבַּעִים

רש"י

אונקלוס פד

יֵת תְּרַעַמְתּוּ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל
 דִּי אֲנֹנִי מִתְרַעְמִין עֲלַי
 שְׁמִיעַ קְדָמִי: כח אָמַר
 לְהוֹן קָיִם אָנָּא אָמַר יִי
 אִם לֹא קָמָא דִּי
 מְלִלְתוֹן קְדָמִי בֵּן
 אַעֲבִיד
 כט בַּמִּדְבָּרָא הַדִּין
 יִפְּלוּ פַגְרֵיכוֹן וְכָל-
 מְנַיִכוֹן
 חֲשַׁבְכוֹן מִבְּנֵי עֲשָׂרִין
 שָׁנִין וְלַעֲלָא דִּי
 אֲתַרְעַמְתוֹן עֲלַי: פ אִם
 אֲתוֹן תִּבְּלוּן לְאַרְעָא
 דִּי קְיָמִית בְּמִימְרֵי
 לְאַשְׁרָאָה יִתְכוֹן בָּהּ
 אֶלְהִין כָּלֵב בְּרַ פְּנֶה
 וַיְהוֹשֶׁעַ בְּרִ-נּוּן:
 פא וְטַפְּכוֹן דִּי
 אֲמַרְתוֹן לְבֹנָא יִהְיִ
 וְאַעֲלֵ תְהוֹן וַיִּדְעוּן יֵת
 אַרְעָא דִּי קְצַתוֹן בָּהּ:
 פב וּפַגְרֵיכוֹן דְּלָכוֹן
 יִפְּלוּן בַּמִּדְבָּרָא הַדִּין:
 פג וּבְנֵיכוֹן יִהְיוּן מִתְרַעְמִין עֲלַי דִּי אֲנֹנִי מִתְרַעְמִין עֲלַי

אשר המה מלינים את ישראל עלי: את תלונות בני ישראל אשר המה מלינים. המרגלים מלינים אותם עלי שמעתי: (כח) חי אני לשון שבועה: אם לא כן אעשה. כביכול איני חי: כאשר דברתם. שבקשתם ממני או במדבר הזה לו למתנו: (כט) וכל פקדיכם כל מספרכם. כל הנמנה לכל מספר שאתם נמנין בו כגון לצאת ולבא לצבא ולתת שקלים. כל המוניים לכל אותן משפחות ימותו ואלו הן מכן כי שנה וגו' להוציא שבטו של לוי שאין פקודיהם מכן עשרים: (פג) ופגריכם אתם. כתרגומו דילכון לפי שדבר על הבנים להכניסם לארץ ובקש לומר ואתם תמותו נופל לשון זה כאן לומר אתם: (פג) ארבעים שנה. לא מת אחד מהם פחות מכן ששים לכך נגזר ארבעים כדי שיהיו אותם של בני

במדבר יד שלח

אונקלוס פה

שְׁנֵה וּנְשָׂאוֹ אֶת־זְנוּתֵיכֶם עַד־תֵּם
פְּגַרְכֶּם בַּמִּדְבָּר: ^א בַּמִּסְפָּר הַיָּמִים
אֲשֶׁר־תֵּרְתֶם אֶת־הָאָרֶץ אַרְבַּעַם יוֹם
יוֹם לַשָּׁנָה יוֹם לַשָּׁנָה תִּשְׂאוּ אֶת־
עוֹנֹתֵיכֶם אַרְבַּעַם שָׁנָה וַיִּדְעֹתֶם אֶת־
תְּנוּאָתִי: ^ב אֲנִי יְהוָה דִּבַּרְתִּי אִם־לֹא
זֹאת אַעֲשֶׂה לְכָל־הָעֵדָה הַרְעָה הַזֹּאת
הַנוֹעֲדִים עָלַי בַּמִּדְבָּר הַזֶּה יִתְמוּ וְשֵׁם
יִמְתּוּ: ^ג וְהָאֲנָשִׁים אֲשֶׁר־שָׁלַח מֹשֶׁה
לְתוֹר אֶת־הָאָרֶץ וַיָּשׁוּבוּ וַיְלוּנוּ עָלָיו אֶת־
כָּל־הָעֵדָה לְהוֹצִיא דָבָה עַל־הָאָרֶץ:
^ד וַיִּמְתּוּ הָאֲנָשִׁים מוֹצְאֵי דַבַּת־הָאָרֶץ
רָעָה בַּמַּגֵּפָה לַפָּנִי יְהוָה: ^ה וַיְהוֹשֻׁעַ בֶּן־
נֹון עַל אֲרָעָא בְּמוֹתָנָא קָדָם יי: לֹא וַיְהוֹשֻׁעַ בֶּן־נֹון וְכָל־בַּר פִּי כִפְּהָ אֶתְקַמְמוּ מִן גְּבַרְיָא

רש"י

עשרים מגיעין לכלל ששים ושנה ראשונה היתה בכלל ואף על פי שקדמה לשלוח המרגלים לפי שמשעשו את העגל עלתה גזרה זו במחשבה אלא שהמתין להם עד שתתמלא סאתם וזהו שנאמר וביום פקדי במרגלים ופקדתי עליהם חטאתם. ואף כאן נאמר תשאו את עונותיכם (ולא עונתכם) שתי עונות של עגל ושל תלונה וחשב להם במנין חייהם מקצת שנה ככולה וכשנכנסו לשנת ששים מתו אותם של בני עשרים: ונשאו את זנותיכם. כתרוממו ויקבלון ית תוביכון: (ד') את תנואתי. שהניאותם את לבבכם מאחרי

תנואה לשון הסרה כמו כי הגיא אביה אותה: (יז) וישבו וילינו עליו. וכששבו מתור הארץ הרעימו עליו את כל העדה בהוצאת דבה. אותם אנשים וימותו. כל הוצאת דבה לשון חינוך דברים שמליקחין לשונם לאדם לדבר בו כמו דובב שפתי ישנים. וישנה לטובה וישנה לרעה לכן נאמר כאן מוצאי דבת הארץ רעה שיש דבה שהיא טובה: דבה. פליר"ש בלע"ז (רייערייא): (יז) במגפה לפני ה'. באותה מיתה ההגונה להם מדה כנגד מדה הם חטאו בלשון ונשתרכב לשונם עד טבורם ותולעים יוצאין מלשונן ובאים לתוך טבורם

במדבר יד שלח

אונקלוס פה

נֹון וְכָל־בַּר פִּי כִפְּהָ אֶת־הָאֲנָשִׁים הָהֵם
הַהֲלָכִים לְתוֹר אֶת־הָאָרֶץ: ^א וַיִּדְבֹּר
מֹשֶׁה אֶת־הַדְּבָרִים הָאֵלֶּה אֶל־כָּל־בְּנֵי
יִשְׂרָאֵל וַיִּתְאַבְּלוּ הָעָם מְאֹד: ^ב וַיִּשְׁכַּמוּ
בַּבֹּקֶר וַיַּעֲלוּ אֶל־רֹאשׁ־הַהָר לֵאמֹר הַנָּנוּ
וְעֵלֵינוּ אֶל־הַמָּקוֹם אֲשֶׁר־אָמַר יְהוָה בִּי
חֲטָאנוּ: ^ג וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה לְמָה זֶה אַתֶּם
עֹבְרִים אֶת־פִּי יְהוָה וְהוּא לֹא תַעֲלֶחַ:
^ד אֶל־תַּעֲלוּ בִי אִין יְהוָה בְּקַרְבְּכֶם וְלֹא
תִנְגַּפוּ לַפָּנִי אִיבֵיכֶם: ^ה בִּי הַעֲמַלְקִי
וְהַכְּנַעֲנִי שֵׁם לַפָּנִיכֶם וּנְפַלְתֶּם בַּחֶרֶב
כִּי־עַל־בֶּן שַׁבְתֶּם מֵאֲחֵרֵי יְהוָה וְלֹא־
יְהִי יְהוָה עִמָּכֶם: ^ו וַיַּעֲפְלוּ לַעֲלוֹת
אֶל־רֹאשׁ הַהָר וְאֲרוֹן בְּרִית־יְהוָה וּמֹשֶׁה
לֹא־מָשׁוּ מִקְרֵב הַמַּחֲנֶה: ^ז וַיִּרְד

רש"י

לכך נאמר במגפה (בפתח הבי"ת) ולא במגפה וזהו לפני ה'. באותה הראויה להם על פי מדותיו של הקב"ה שהוא מודד מדה כנגד מדה: (יח) ויהושע וכלב חיו. מה ת"ל חיו מן האנשים ההם אלא מלמד שנטלו חלקם של מרגלים בארץ וקמו תחתיהם לחיים: (ט) א"ר ראש הדר. הוא הדרך העולה לארץ ישראל: הננו ועלינו א"ל המקום. לארץ ישראל: אשר

האנון דאנלו לאללא ית ארעא: לט ומליל משה ית פתנמא האלון לכל-בני ישראל ואתאבלו עמא לחדא: ו ויאקדימו בצפרא וסליקו לריש טורא למימר הא אנהנא סלקין לאתרא די אמר יי ארי חקנא: ו ואמר משה למא דנן אתון עברין על גזרת מימרא דיני והיא לא תצלח: ו לא תסקון ארי לית שכינפא דיני ביניכון ולא תפטרון קדם בעלי דבביכון: ו ארי עמלקא וקנענא תפון קדמיכון ותפלון בחרבא ארי על בן תבתון מפתר פלחנא דיני ולא יהי מימרא דיני קסעדכון: ו ויאשענו למסק לריש טורא וארון קנמא דיני ומשה לא עדו מגו משירתא:

במדבר טו שלח

אונקלוס פז

הַעֲמַלְקִי וְהַפְּנִעִי הַיֹּשֵׁב בְּהַר הַהוּא
 וַיִּבְּסוּ וַיִּכְתְּמוּ עַד-הַחֲרָמָה: פ טו א וַיִּדְבֹר
 יְהוָה אֶל-מֹשֶׁה לֵאמֹר: ג דָּבַר אֶל-בְּנֵי
 יִשְׂרָאֵל וְאָמַרְתָּ אֲלֵהֶם כִּי תִבְאוּ אֶל-
 אֶרֶץ מוֹשְׁבֵיכֶם אֲשֶׁר אָנִי נֹתֵן לָכֶם:
 ז וְעֲשִׂיתֶם אִשָּׁה לַיהוָה עֲלֵה אוֹזֵבַח
 לְפִלְא־נֹדֶר אוֹ בְנִדְבָה אוֹ בְּמַעֲדִיכֶם
 לַעֲשׂוֹת רִיחַ נִיחֹחַ לַיהוָה מִן-הַבֶּקָר אוֹ
 מִן-הָעֶזְאוֹן: ד וְהִקְרִיב הַמִּקְרִיב קָרְבָּנוֹ
 לַיהוָה מִנְחָה סֹלֶת עֲשָׂרוֹן בְּלוֹל
 בְּרִבְעֵית הַהֵיזֵן שָׁמוֹן: ה וַיִּזֵּן לְנֶסֶד רְבִיעֵית
 הַהֵיזֵן תַּעֲשֶׂה עַל-הָעֵלָה אוֹ לִזְבַּח לִכְבֹּשׂ
 הָאֶחָד: ו אוֹ לֵאמֹל תַּעֲשֶׂה מִנְחָה סֹלֶת
 שְׁנֵי עֲשָׂרִים בְּלוּלָה בְּשֶׁמֶן שְׁלֹשִׁית
 הַהֵיזֵן: ז וַיִּזֵּן לְנֶסֶד שְׁלֹשִׁית הַהֵיזֵן תִּקְרִיב
 עֲלֵתָא אוֹ לְנֶסֶת קִדְשֵׁיא לְאִמְרָא חֵד: ו אוֹ לְדִכְרָא תַעֲבֹד מִן-הַבֶּקָר אוֹ לְדִכְרָא תַעֲבֹד מִן-הָעֶזְאוֹן דְּפִילָא בְּמִשַׁח נַחַת רוּחַ לְפָנֵי: ז לְפִלְא־
 נֹדֶר אוֹ בְנִדְבָה וְגו' אוֹ תַעֲשׂוּ אִשָּׁה בְּשִׁבְלֵי

רש"י

אופל הלכו חשכים שלא ברשות: (מה) וכתוב. כמו ואכות אותו טחון מכה אחר מכה: עד החרמה. שם המקום נקרא על שם המאורע: (ב) כי תבאו. בישר להם שיכנסו לארץ: (ג) ועשיתם אשה. אין זה ציווי אלא כשתבאו שם ותעלה על לבבכם לעשות אשה לה: ריח ניחוח. שיהא נחת רוח לפני: לְפִלְא־נֹדֶר אוֹ בְנִדְבָה וְגו'. או שתעשו האשה בשביל אופל הלכו חשכים שלא ברשות: (מה) וכתוב. כמו ואכות אותו טחון מכה אחר מכה: עד החרמה. שם המקום נקרא על שם המאורע: (ב) כי תבאו. בישר להם שיכנסו לארץ: (ג) ועשיתם אשה. אין זה ציווי אלא כשתבאו שם ותעלה על לבבכם לעשות אשה לה: ריח ניחוח. שיהא נחת רוח לפני: לְפִלְא־נֹדֶר אוֹ בְנִדְבָה וְגו'. או שתעשו האשה בשביל

במדבר טו שלח

אונקלוס פח

רִיח־נִיחֹחַ לַיהוָה: ח מִיֵּשֵׁי ה' וְכִי-תַעֲשֶׂה בֶן-
 בֶּקָר עֲלֵה אוֹזֵבַח לְפִלְא־נֹדֶר אוֹ-
 שְׁלָמִים לַיהוָה: ט וְהִקְרִיב עַל-בֶּן-הַבֶּקָר
 מִנְחָה סֹלֶת שְׁלֹשָׁה עֲשָׂרִים בְּלוּל בְּשֶׁמֶן
 חֲצִי הַהֵיזֵן: י וַיִּזֵּן תִּקְרִיב לְנֶסֶד חֲצִי הַהֵיזֵן
 אִשָּׁה רִיח־נִיחֹחַ לַיהוָה: יא כִּכְהָ יַעֲשֶׂה
 לְשׂוֹר הָאֶחָד אוֹ לֵאמֹל הָאֶחָד אוֹ-לִשָּׁה
 בְּכַבְּשִׁים אוֹ בְּעִזִּים: יב בְּמִסְפַּר אֲשֶׁר
 תַּעֲשׂוּ כִּכְהָ תַעֲשׂוּ לְאֶחָד בְּמִסְפָּרָם:
 יג כֹּל-הָאוֹרַח יַעֲשֶׂה-כִּכְהָ אֶת-אֵלֶּה
 לְהִקְרִיב אִשָּׁה רִיח־נִיחֹחַ לַיהוָה: יד וְכִי-
 יִגְוֹר אֶתְכֶם גֵּר אוֹ אֲשֶׁר-בְּתוֹכְכֶם
 לְדַרְתִּיכֶם וְעֲשֶׂה אִשָּׁה רִיח־נִיחֹחַ לַיהוָה
 כַּאֲשֶׁר תַּעֲשׂוּ בֶן יַעֲשֶׂה: טו הַקְהֵל חֻקָּה
 אַחַת לָכֶם וְלִגֵּר הִגֵּר חֻקַּת עוֹלָם
 לְדַרְתִּיכֶם כִּכֶּם כִּגֵּר יִהְיֶה לְפָנֵי יְהוָה:
 די תַעֲבֹדוֹן בֶּן יַעֲבֹד: טו קִהְלָא קְנִמָא חֵד לְכוֹן וְלִגְיוֹרָא דִּיתְגַּיֵר קְנִים עֲלֵם לְדַרְיִכוֹן

רש"י

(י) אשה ריח. אינו מוסב אלא על המנחה והשמן אבל היין אינו אשה שאינו ניתן על האש: (יא) או לשה. בין שהוא בכבשים בין שהוא בעזים. כבש ושה קרויים בתוך שנתם. איל. בן שלשה עשר חדש ויום אחד: (יב) כמספר אשר תעשו. כמספר הבהמות אשר תקריבו לקרבן ככה תעשו נסכים לכל אחד מהם: כמספרם. של בהמות מספרם של נסכים: (טו) ככם כגו. כמותכם כן גו וכן דרך לשון עברית כגן ה' כארץ מצרים. כן ארץ

במדבר טו שלח

טו תורה אחת ומשפט אחד יהיה לכם ולגר הגר אתכם: פ שישו וידיבר יהוה אל-משה לאמר: ה דבר אל-בני ישראל ואמרת אלהם בבאכם אל-הארץ אשר אני מביא אתכם שמה: יט והיה באכלכם מלחם הארץ תרימו תרומה ליהוה: כ ראשית ערסתכם חלה תרימו תרומה כתרומת גרן פן תרימו אתה: כא מראשית ערסתיכם תתנו ליהוה תרומה לדרתיכם: ס כב וכי תשגו ולא תעשו את כל-המצות האלה אשר-דבר אצותכון תתנון קדם יי אפרשומא לדריכון: כב וארי תשתלון ולא תעבדון ית

רשי

מצרים. כמוני כמוך כעמי כעמך: (ח) **בבאכם אל הארץ.** משונה בראה זו מכל ביאות שבתורה שבכולן נאמר כי תבא כי תבאו לפיכך כולן למדות זו מזו וכיון שפרט לך הכתוב באחת מהן שאינה אלא לאחר ירושה וישיבה אף כלן כן אבל זו נאמר בה בבואכם משכנסו בה ואכלו מלחמה נתחייבו בחלה: (פ) **ראשית עריסותיכם.** כשתלושו כדי עריסותיכם שאחם רגלין ללוש במדבר וכמה היא וימודו בעומר עומר לגלגלת (ושיעורו מ"ג ביצים וחמש ביצה) תלקח מראשיתה. כלומר קודם שתאכלו ממנה (ראשית הלחם) חלה אחת תרימו תרומה לשם ה': חלה טרטייל בלע"ז (אפלאכער קוכקען): **כתרומת גרן.** שלא נאמר בה שיעור ולא כתרומת

אונקלוס פט

נתכון כגיורא יהי קדם יי טו אורימא חדא ודינא חד יהי לכון ולגיורא דיתגיר עמכון: י ומליל יי עם משה למימר: יח מלל עם בני ישראל ותימר להון כמעלכון לארעא די אנא מעל נתכון לתפון: יט והיה במיכלכון מלחמא דארעא תפרשון אפרשומא קדם יי: כ ריש אצותכון חלתא תפרשון אפרשומא קמא די מפרשין מן ארדא פן תפרשון יתה: כא מריש אצותכון תתנון קדם יי אפרשומא לדריכון: כב וארי תשתלון ולא תעבדון ית

במדבר טו שלח

יהוה אל-משה: כ את כל-אשר ענה יהוה אליכם ביד-משה מן-היום אשר ענה יהוה והלאה לדרתיכם: כד והיה אם מעיני העדה נעשתה לשגגה ועשו כל-העדה פר בן-בקר אחד לעלה לריח ניחח ליהוה ומנחתו ונספו כמשפט ושעיר-עזים אחד לחטת: כה וכפר הכהן על-כל-עדת בני ישראל ונסלח להם כי-שגגה הוא והם הביאו את-קרבתם אשה ליהוה וחטאתם לפני יהוה על-שגגתם: כו ונסלח לכל-עדת בני ישראל ולגר הגר בתוכם כי לכל-העם בשגגה: ס שביעי כו ואם נפש אחת תחטא בשגגה והקריבה עז בת-שנתה כו וישתבק לכל-כנשתא דבני ישראל וישתבק להון ארי שלומא היא ואינון איתואו ית ארפניהון ארנא קדם יי וחובתהון קדם יי על שלותהון: כו וישתבק לכל-כנשתא דבני ישראל וישתבק להון ארי שלומא היא ואינון איתואו ית ארפניהון ארנא קדם יי וחובתהון קדם יי על שלותהון:

רשי

העובר על כל המצות פורק עול ומפר ברית ומגלה פנים אף מצוה זו פורק בה עול ומפר ברית ומגלה פנים ואינו זו עבודת כוכבים: **אשר דבר ה' אל משה.** אנכי ולא יהיה לך מפי הגבורה שמענוס. אחת דבר אלהים שתיים זו שמעתי: (כג) **את כל אשר צוה וגו'.** מגיד שכל המודה בעבודת כוכבים כנפס בכל התורה כולה ובכל מה שנתנבאו הנביאים שנאמר למן היום אשר צוה ה' והלאה: (כד) **אם מעיני העדה נעשתה**

אונקלוס ז

כל-פקודיא האלין די מליל יי עם משה: כג ית כל-די פקיד יי נתכון פידא דמשה מן יומא די פקיד יי ולהלא לדריכון: כד ויהי אם מעיני כנשתא אתעבדת לשלו ויעבדון כל-כנשתא תור בר תורי חד לעלתא לאתקבלא ברעוא קדם יי ומנחתה ונספה פדחוי וצפיר בר עזי חד לחטאתא: כה וכפר כנשתא על כל-כנשתא דבני ישראל וישתבק להון ארי שלומא היא ואינון איתואו ית ארפניהון ארנא קדם יי וחובתהון קדם יי על שלותהון: כו וישתבק לכל-כנשתא דבני ישראל וישתבק להון ארי שלומא היא ואינון איתואו ית ארפניהון ארנא קדם יי וחובתהון קדם יי על שלותהון:

לשגגה. אם מפי עיני העדה נעשתה עבירה זו על ידי שוגג כגון ששגגו והורו על אחת מן העבודות שהיא מותרת לעבוד עבודת כוכבים בכך: **חטאת.** חסר א' שאינו כשאר חטאות שכל חטאות שבתורה הבאות עם עולה החטאות קודמות לעולה שנא' ואת השני יעשה עולה וזו עולה קודמת לחטאת: (כז) **הביאו את קרבנם אשה לה'.** זה האמור בפרשה הוא פר העולה שנאמר אשה לה': **וחטאתם.** זה השעיר: (כז) **תחטא בשגגה.**

במדבר טו שלח

אונקלוס צא

לַחֲטָאתָ: כה וּכְפַר הַכֹּהֵן עַל-הַנֶּפֶשׁ
הַשֹּׁגְגָת בַּחֲטָאָה בְּשֹׁגְגָה לִפְנֵי יְהוָה
לְכַפֵּר עֲלָיו וְנִסְלַח לוֹ: כט הָאֹרֶחַ בְּבִנְיָ
יִשְׂרָאֵל וְלֶגֶר הֶגֶר בְּתוֹכֶם תּוֹרָה אַחַת
יְהִיָּה לָכֶם לַעֲשֵׂה בְּשֹׁגְגָה: ד וְהַנֶּפֶשׁ
אֲשֶׁר-תַּעֲשֶׂה | בַּיַּד רָמָה מִן-הָאֹזְרָח
וּמִן-הֶגֶר אֶת-יְהוָה הוּא מַגְדֵּף וְנִכְרַתָּה
הַנֶּפֶשׁ הַהוּא מִקְרֵב עִמָּה: טא כִּי דִבַּר-
יְהוָה בָּזָה וְאֶת-מִצְוֹתוֹ הִפָּר הַכֶּרֶת |
תִּכְרַת הַנֶּפֶשׁ הַהוּא עוֹנָה בָּהּ: ס
כז וַיְהִי בְּנֵי-יִשְׂרָאֵל בַּמִּדְבָּר וַיִּמְצְאוּ אִישׁ
מִקִּשְׁשׁ עֵצִים בַּיּוֹם הַשֵּׁבֶת: טז וַיִּקְרִיבוּ
אֹתוֹ הַמִּצְאִים אֹתוֹ מִקִּשְׁשׁ עֵצִים אֶל-
מֹשֶׁה וְאֶל-אַהֲרֹן וְאֵל כָּל-הָעֵדָה:
ד וַיִּנְיחוּ אֹתוֹ בַּמִּשְׁמֶר כִּי לֹא פָרַשׁ
מֵה-יַעֲשֶׂה לוֹ: ס דה וַיֹּאמֶר יְהוָה אֶל-
וְלֹת אֶהְרֵן וְלֹת כָּל-כֹּהֲנֵי־שָׂמָיִם: דז וְאָסְרוּ יְתֵהּ בְּכִית מִטְּרָא אֲרִי לֹא אֲתַפְּרֵשׁ לָהּ מָה

רש"י

בעבודת כוכבים: עז בת שנתה שאר
עבירות יחיד מביא כשבה או שעירה. ובזו
קבע לה שעירה: (ט) ביד רמה. במזיד: מגדף.
מחרף כמו והיתה חרפה וגדופה. אשר גדפו
נערי מלך אשור. ועוד דרשו רבותינו מכאן
למברך את השם שהוא כבדת: (טא) דבר ה'.
ואהרת עבודת כוכבים מפי הגבורה והשאר

במדבר טו שלח

אונקלוס צב

מֹשֶׁה מוֹת יוֹמַת הָאִישׁ רָגוּם אֹתוֹ
בְּאֲבָנִים כָּל-הָעֵדָה מַחוּץ לַמַּחֲנֶה:
ז וַיֵּצִיאוּ אֹתוֹ כָּל-הָעֵדָה אֶל-מַחוּץ
לַמַּחֲנֶה וַיִּרְגְּמוּ אֹתוֹ בְּאֲבָנִים וַיָּמוּת
כָּאֲשֶׁר צִוָּה יְהוָה אֶת-מֹשֶׁה: פ מִפְּטוֹר
ז וַיֹּאמֶר יְהוָה אֶל-מֹשֶׁה לֵאמֹר: זח דַּבֵּר
אֶל-בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְאָמַרְתָּ אֲלֵהֶם וַעֲשׂוּ
לָהֶם צִיצִית עַל-כַּנְּפֵי בְּגָדֵיהֶם לְדֹרֹתָם
וְנָתַנּוּ עַל-צִיצִית הַכַּנָּף פְּתִיל תְּכֵלֶת:
ט וְהָיָה לָכֶם לְצִיצִית וּרְאִיתֶם אֹתוֹ
וַזְכַּרְתֶּם אֶת-כָּל-מִצְוֹת יְהוָה וַעֲשִׂיתֶם
אֹתָם וְלֹא תִתּוּרוּ אַחֲרָי לְבַבְכֶם וְאַחֲרָי
עֵינֵיכֶם אֲשֶׁר-אַתֶּם זֹנִים אַחֲרֵיהֶם:
ט לְמַעַן תִּזְכְּרוּ וַעֲשִׂיתֶם אֶת-כָּל-מִצְוֹתַי
וְהָיִיתֶם קְדוֹשִׁים לֵאלֹהֵיכֶם: מא אֲנִי יְהוָה
תִּטְעוּן פֶּתַר הַרְהוֹר לְכַזּוֹן וְכִמֵּר חִיזוּ עֵינֵיכֶם דֵּי אֲתוּן טַעֲנָן פֶּתַרְיָהוֹן: טב כַּדִּיל
דִּתְדַקְרִינוּ וְתַעֲבְדוּן יַת כָּל-פִּקוּדֵי וְתַהוּן קְדִישֵׁינִי קְדָם אֱלֹהֵינוּ: מא אָנָּה יי אֱלֹהֵינוּ דֵּי

רש"י

באיו מיתה ימות אבל יודעים היו שהמחלל
שבת במיתה: (זח) רגום. פשנ"ט בלע"ז וכן
הלוח אלנ"ט וכן זכור ושמו: (זח) וויציאו
אותו. מכאן שבית הסקילה חוץ ורחוק
מב"ד: (זח) ועשו להם ציצית. על שם
התפילים התולים בה כמו ויקחני בציצית
ראשי. ד"א ציצית על שם וראיתם אותו כמו

**אֱלֹהֵיכֶם אֲשֶׁר הוֹצֵאתִי אֶתְכֶם מֵאֶרֶץ
מִצְרַיִם לְהִיּוֹת לָכֶם לְאֱלֹהִים אֲנִי יְהוָה
אֱלֹהֵיכֶם: פפפ**

רש"י

(פא) אני ה'. נאמן לשלם שכר: אֱלֹהֵיכֶם. נאמן להפרע: אשר הוצאתי אתכם. ע"מ כן פדיתי אתכם שתקבלו עליכם גזרותי: אני ה' אֱלֹהֵיכֶם. עוד למה נאמר שלא יאמרו ישראל מפני מה אמר המקום לא שנעשה ונטול שכר אנו לא עושים ולא נוטלים שכר על כרחכם אני מלככם וכן הוא אומר אם לא ביד חזקה וגו' אמלוך עליכם. ד"א למה נאמר יציאת מצרים אני הוא שהבחנתי במצרים בין טפה של בכור לשאינה של בכור אני הוא עתיד להבחין ולהפרע מן התולה קלא אילן בבגדו ואומר תכלת היא ומיטורו של רבי משה הדרשן העתקתי למה נסמכה פרשת מקווש לפרשת עבודת כוכבים לומר שהמחלל את השבת כאלו עובד עבודת כוכבים שאף היא

שקולה ככל המצות וכן הוא אומר בעזרא ועל הר סיני ירדת ותתן להם תורה ומצות ואת שבת קדשך הודעת להם. ואף פרשת ציציית לכן נסמכה לאלו לפי שאף היא שקולה כנגד כל המצות שנאמר ועשיתם את כל מצותי: ע"פ כנפי בגדיהם. כנגד ואשא אתכם על כנפי נשרים. על ארבע כנפות. ולא בעלת שלש ולא בעלת חמש כנגד ד' לשונות של גאולה שנאמר במצרים והוצאתי והצלתי וגאלתי ולקחתי: פתי' תכלת. על שם שכול בכורות תרגום של שכול תכלא. ומכתם היתה בלילה וכן צבע התכלת דומה לרקיע המשחיר לעת ערב ושמונה חוטים שבה כנגד שמונה ימים ששהו ישראל משיצאו ממצרים עד שאמרו שירה על הים: הסלת פרשת שלח פ"ד

פּל־יִשְׁבִי הָאָרֶץ מִפְּנֵיכֶם: י פּי שְׁמַעְנוּ אֶת אֲשֶׁר־הוֹבִישׁ יְהוָה אֶת־מִי ים־סוּף מִפְּנֵיכֶם בְּצֵאתְכֶם מִמִּצְרַיִם וְאֲשֶׁר עֲשִׂיתֶם לִשְׁנֵי מַלְכֵי הָאֲמֹרִי אֲשֶׁר בְּעֵבֶר הַיַּרְדֵּן לְסִיחֹן וְלַעֲוֹג אֲשֶׁר הִחְרַמְתֶּם אוֹתָם: יא וּנְשַׁמְעוּ וַיִּמְסוּ לְכַבְּנוּ וְלֹא־קָמָה עוֹד רוּחַ בְּאִישׁ מִפְּנֵיכֶם כִּי יְהוָה אֱלֹהֵיכֶם הוּא אֱלֹהִים בְּשִׁמּוֹס מִמַּעַל וְעַל־הָאָרֶץ מִתַּחַת: יב וְעַתָּה הִשְׁבַּעוּ־נָא לִי בַיהוָה כִּי־עֲשִׂיתִי עִמָּכֶם חֶסֶד וְעֲשִׂיתֶם גַּם־אִתָּם עִם־בֵּית אָבִי חֶסֶד וַיִּתְּנֶם לִי אוֹת אֲמַת: יג וְהַחֲתִיתֶם אֶת־אָבִי וְאֶת־אֲמִי וְאֶת־אֶחָי וְאֶת־אֶחֹתָי (אחיות קרי) וְאֵת פֶּל־אֲשֶׁר לָהֶם וְהִצַּלְתֶּם אֶת־נַפְשֹׁתֵינוּ מִמוֹת: יד וַיֹּאמְרוּ לָהּ הַאֲנָשִׁים נַפְשֵׁנוּ תַחְתִּיכֶם לְמוֹת אִם לֹא תִגִּידוּ אֶת־דְּבָרֵנוּ זֶה וְהָיָה בְּתַת־יְהוָה לָנוּ אֶת־הָאָרֶץ וְעֲשִׂינוּ עִמָּךְ חֶסֶד וְאֲמַת: טו וְתוֹרְדֶם בְּחַבְל בְּעַד הַחַלּוֹן כִּי בֵיתָה בְּקִיר הַחוֹמָה וּבַחוֹמָה הִיא יוֹשְׁבֹת: טז וְתֹאמְרוּ לָהֶם הֲהִרָה לָכֹה פֶּן־יִפְגְּעוּ בְכֶם הַרְדָּפִים וּנְחַבְתֶּם שְׁמָה שְׁלֹשֶׁת יָמִים עַד שׁוֹב הַרְדָּפִים וְאַחַר תֵּלְכוּ לְדַרְכְּכֶם: יז וַיֹּאמְרוּ אֵלֶיהָ הַאֲנָשִׁים וְקִיִּם אֲנַחְנוּ מִשְׁבַּעְתְּךָ הַזֶּה אֲשֶׁר הִשְׁבַּעְתָּנוּ: יח הִנֵּה אֲנַחְנוּ בָּאִים בְּאֶרֶץ אֶת־מַחְנֵי חוּט־הַשָּׁנִי הַזֶּה תִקְשְׁרִי בַחַלּוֹן אֲשֶׁר הוֹרְדְתָנוּ כֹּו וְאֶת־אָבִיךָ וְאֶת־אִמְךָ וְאֶת־אֶחָיךָ וְאֵת פֶּל־בֵּית אָבִיךָ תֹאסִפִי אֵלֶיךָ הַבְּיַתָּה: יט וְהָיָה כֹל אֲשֶׁר־יֵצֵא מִדִּלְתֵי בֵיתְךָ הַחֹצֵצָה דָּמוּ בְּרֹאשׁוֹ וְאֲנַחְנוּ וְקִיִּם וְכֹל אֲשֶׁר יִהְיֶה אִתְּךָ בַּיּוֹם בְּרֹאשׁוֹ אִם־יָד תִּהְיֶה־בּוֹ: כ ואִם־תִּגִּידִי אֶת־דְּבָרֵנוּ זֶה וְהִיִּינוּ וְקִיִּים מִשְׁבַּעְתְּךָ אֲשֶׁר הִשְׁבַּעְתָּנוּ: כא וְתֹאמְרוּ בְּדַבְרֵיכֶם פֶּן־הוּא וְתִשְׁלַחַם וַיִּלְכּוּ וּתְקַשְׁרִי אֶת־מַחְנֵי הַשָּׁנִי בַחַלּוֹן: כב וַיִּלְכּוּ וּבְכֹאוּ הֲהִרָה וַיִּשְׁבוּ שֵׁם שְׁלֹשֶׁת יָמִים עַד־שָׁבוּ הַרְדָּפִים וּבְכֹשׁוּ הַרְדָּפִים כָּל־הַדֶּרֶךְ וְלֹא מְצָאוּ: כג וַיִּשְׁבוּ שְׁנֵי הַאֲנָשִׁים וַיְרַדּוּ מֵהָהָר וּבְעֵבֶר וַיָּבֹאוּ אֶל־יְהוֹשֻׁעַ בֶּן־נֹון וַיְסַפְּרוּ לוֹ אֵת כָּל־הַמְצָאוֹת אוֹתָם: כד וַיֹּאמְרוּ אֶל־יְהוֹשֻׁעַ כִּי־נָתַן יְהוָה בְּיַדֵּנוּ אֶת־פֶּל־הָאָרֶץ וּגַם־נִמְגּוּ פֶל־יִשְׁבִי הָאָרֶץ מִפְּנֵינוּ:

הַפְטָרָת שְׁלַח בַּיהוֹשֻׁעַ פָּרָק ב

א וַיִּשְׁלַח יְהוֹשֻׁעַ בֶּן־נֹון מִן־הַשָּׁטָיִם שְׁנַיִם אֲנָשִׁים מִרְגְּלִים תְּרִשׁ לֵאמֹר לָכוּ רְאוּ אֶת־הָאָרֶץ וְאֶת־יְרִיחוֹ וַיִּלְכּוּ וַיָּבֹאוּ בֵּית אִשָּׁה זֹוֶנָה וּשְׁמָה רַחַב וַיִּשְׁכְּבוּ־שָׁמָּה: ב וַיֹּאמְרוּ לְמַלְךָ וַיְרִיחוֹ לֵאמֹר הִנֵּה אֲנָשִׁים בָּאוּ הִנֵּה הִלְלָה מִבְּנֵי יִשְׂרָאֵל לְחַפֵּר אֶת־הָאָרֶץ: ג וַיִּשְׁלַח מַלְךָ וַיְרִיחוֹ אֶל־רַחַב לֵאמֹר הוֹצִיאִי הָאֲנָשִׁים הַבָּאִים אֵלֶיךָ אֲשֶׁר־בָּאוּ לְבִיתְךָ כִּי לְחַפֵּר אֶת־פֶּל־הָאָרֶץ בָּאוּ: ד וְתַקַּח הָאִשָּׁה אֶת־שְׁנֵי הָאֲנָשִׁים וְתַצְפְּנֵנּוּ וְתֹאמְרוּ פֶן בָּאוּ אֵלֵי הָאֲנָשִׁים וְלֹא יִדְעוּתִי מֵאֵין הָמָּה: ה וְהִי הַשַּׁעַר לְסַגּוֹר בְּחֹשֶׁף וְהָאֲנָשִׁים יָצְאוּ לֹא יִדְעוּתִי אֲנִי הִלְכּוּ הָאֲנָשִׁים רִדְפוּ מֵהָר אַחֲרֵיהֶם כִּי תִשְׁיָגוּם: ו וְהִיא הֵעֲלִתֶם הַגָּגָה וְתִטְמַנְנֶם בְּשַׁטְי הַעֵץ הַעֲרֻכוֹת לֹה עַל־הַגָּג: ז וְהָאֲנָשִׁים רִדְפוּ אַחֲרֵיהֶם דֶּרֶךְ הַיַּרְדֵּן עַל הַמַּעְבְּרוֹת וְהַשַּׁעַר סָגְרוּ אַחֲרָי פֹּאשֶׁר יָצְאוּ הַרְדָּפִים אַחֲרֵיהֶם: ח וְהָמָּה טָרַם יִשְׁכְּבוּן וְהִיא עֲלֵתָה עֲלֵיהֶם עַל־הַגָּג: ט וְתֹאמְרוּ אֶל־הָאֲנָשִׁים יִדְעוּתִי כִּי־נָתַן יְהוָה לָכֶם אֶת־הָאָרֶץ וְכִי־נִפְלְאָה אִימַתְכֶם עֲלֵינוּ וְכִי נִמְגּוּ

הושע פרק ז

כב

בְּאַרְבַּם פֶּלֶל הַלַּיְלָה יִשָּׁן אֶפְרָיִם בְּקָר הוּא בְעַר פֶּאֶשׁ לַהֲבָה: פֶּלֶם יִחְמוּ פִתְגוֹר וְאַכְלוּ אֶת־שִׁפְטֵיהֶם פֶּל־מַלְכֵיהֶם נָפְלוּ: אִי־קָרָא בָהֶם אֱלֹהִים: אֶפְרָיִם בַּעֲמִים הוּא יִתְבּוֹלֵל אֶפְרָיִם הִיא עֲגָה בְּלִי הַפּוֹכְחָה: אָכְלוּ זָרִים בָּחוּ וְהוּא לֹא יָדַע

רש"י

(ו) כי קרבו כתנור אבם בארבים. הכינו והזמינו את לבם במעשה אורב שלהם כתנור זה שמכינים ומסיקין אותו לפות: כף הליילה ישן אופיהם. נתחום שלהם המסיק את התנור לאחר שהכינו לבם וחשבו את גמר הרעה איך יעשה: ישן אופיהם. כלומר עד הבוקר ישנים ולבוקר כוערים כאשר עד שגמרו את רעתם: (ז) ואכלו את שופטיהם. הרגו את סנהדרין שלהם לפי שהיו מוחים בידם ומה באתה להם כל מלכיהם נפלו לפי שאין קומה בלתי אלי ובירושלמי במסכת ע"ז דרשו ביום שהמליכו את ירבעם החלו שרים חמת מיין כמו שמפורש אתון לגביה אמרין ליה קום עבד לן עכו"ם אמר לון השתא עתי רמשא הוא וכל עמא שתיין כלומר עת שכרות הוא שמא עכשיו שכורים אתם ומהר תחזרו בכס אילון ואתו בצפר' אזלו ואתו בצפרא הדא

הושע פרק ז

כג

גַּם־שִׁיבָה זָרְקָה בּוֹ וְהוּא לֹא יָדַע: וְעַנָּה גְאוּן־יִשְׂרָאֵל בְּפָנָיו וְלֹא־שָׁבוּ אֶל־יְהוָה אֱלֹהֵיהֶם וְלֹא בִקְשָׁהּוּ בְּכָל־זֹאת: וְיְהִי אֶפְרָיִם כִּינֹה פוֹתָה אֵין לֵב מִצְרִים קָרְאוּ אֲשׁוּר הִלְכוּ: כִּי כִּאֲשֶׁר יִלְכוּ אֶפְרָשׁ עֲלֵיהֶם רִשְׁתִּי פְעוֹף הַשָּׁמַיִם אֹרִידִים אִיסִירִם כְּשִׁמְעַ לְעֵדְתָם: ס' אוי להם פי־נדרו ממני שד להם

רש"י

עליהם יסורים ככל אשר אני משמיע לעדתם כי ירמיה הנביא שעתידין הם לומר לו התפלל נא בעיני וגו' (ירמיה כב) ויגד לנו ה' אלהיך וגומר אם טוב ואם רע וגו' ואמר להם אם שום תשימו נפשכם לשוב מצרים והיתה החרב אשר את' יראים ממנה שם תשיג אתכם וכל הענין: איסירם. לשון ייסורין ומנחם פי' ל' קשר ומוסרותיך אנתק (ירמ' ה) אבל דונש פתר ל' ייסורין כמו (ויק' כו) ליסר אתכם ונוסף הויד' השני באיסירים כאשר נוסף ביישירו ועפעפך יישירו נגדך (משלי ד.) ל"א כעוף השמים הנלכד ברשת התלויה על כלונסות ולאחר שהם ברשת מורדין הרשת: (יג) ואנכי אפדם אני הייתי חפץ לפדותם מרעה אשר הם בה והם דברו עלי כזבים אמרו אל ירמיה שקר אתה מדבר (שם מג) לא

(מדרע ס"א) אביו: גם שיבה זרקה. תרגום יונתן אף חלישותא מטתינון ואינון לא מסתכלין: (י) ועננה גאון ישראל בפניו. וימאך יקרא דישראל ואינון חזן ל' עוני ואין ועננה זה ל' עתיד אלא ל' עבר כמו וקרא זה אל זה (ישעי' ה) שמעתי שקרא זה אל זה וכמו ועשה לו כתונת פסים (בראש' לו) ואף זה לשון עבר כבר נמעטו ונשפלו ובכל זאת לא שבו אל ה': (יא) אין צב. להבחין מה טוב להם ומה רע להם: מצרים קראו. לאותם שהרעו להם מעולם הם קוראים לעזרה: אשור הלכו. אל מלך אשרו הלכו שיעזור להם: (יב) כאשר ילכו. למצרים אפרוש עליהם רשתי כעוף השמים שהנשר והנץ עולין למעלה ממנו ומורדין אותו לארץ כן אורידם במצרים על ידי נבוכדנצר: איסירם כשמע לעדתם. אביא

מצודות דוד

ואינו משים על לב: (י) ועננה. יכנע: גאון ישראל בפניו. ר"ל בעיני ראה השפלת והכנעת גאונו ועכ"ז לא שבו אל ה': בכך זאת. עם כל התרועעות הזהב הבאה עליהם לא בקשוהו ועדיין לא לקחו מוסר: (יא) כיננה פותה. כיננה הנפתה בקלות כאלו היא בלא לב כי תמהר לדרת אל הרשת ולאכול מן הורעים שבה ואינה מבחנת כי שם תלכד כן הוא אפרים כי קראו למצרים לבוא לעזרתם והלכו לאשור לחסות בצלו ולא יכינו שהוא ורעתם: (יב) כאשר ילכו. למצרים ולאשור לבקש עזרה: אפרוש וגו'. ויפלו בה בדרך מהלכם ר"ל ההליכה ההיא תהיה להם למכשול: כעוף וגו'. דרך הנוף הנלכד ברשת התלויה ממעל לנפול ולדרת לארץ עם הרשת ולכן המשילם לעוף ואמר אורידם לארץ כי ילכדו ברשת ויפלו עמה לארץ: איסירם. איסר אותם כפי שהשמעתי לעדתם במדבר דברי האלות הכתובה בתורה: (יג) נדרו ממני. נדרו ללכת ממני: שוד צהם. השודד יבוא עליהם והוא

מצודות ציון

(י) ועננה. ענין הכנעה כמו מאנגת לענות מפני (מח) (י) גאון. מלשון גאוף וכוממות: (יא) פותה. מל' פמו ולכן יקרא הסכל פמי כי הוא נפתה נקל: (יב) איסירם. מל' יסורין: (יג) נדרו. ענין הנעת: שוד. ענין עסק וגול: אפדם. מלשון פמיון:

מצודות דוד

להתחבר עם הלוצצים: (ו) כי קרבו. אשר הקריבו והכינו לבם לארוב זה על זה כמו שהאופה מכין התנור להסקה: ישן אופיהם. האופה ישן הוא כל הלילה וכאשר יאיר הבוקר הוא מבעיר שלהבת בתנור כדרך האש המעלה להב ר"ל בעוד שאין סיפק בידו לעשות הבריה שבת ונח אבל מיד כשיהי' לאל ידו לעשר' מיד עושהו: (ז) יחמו כתנור. יחמו מחממם לעבירה כתנור בוער: ואכלו. הרגו את הסנהדרין על שמחו ביום ולכן נפלו כל מלכיה' ועכ"ז אין בהם מי שקרא אלי לשוב מדרכו: (ח) הוא יתבולל. הוא התערב בין העכו"ם ולמד מעשיהם: עוגה בלי הפוכה. כחררה הנאפת על הגחלים כשאינם מהפכים אותה מעבר אל עבר שאז היא נשרפת מקצתה ואינה אפיה מקצתה כן הוא אינו מתבונן במעשיו להיות על צד השווי והיושר: (ט) אכלו זרים. העכו"ם לקחו מארצו ואינו משים על לב כאלו לא ידע מזה: גם שיבה זרקה בו. נזרקה בו תשות כח מול האויב כאיש שיבה

מצודות ציון

אורכי: אופיהם. מל' אפיה: (ז) יחמו. מל' חוס: ואכלו. ר"ל הרגו: (ח) יתבולל. מל' צלצל ונרענע כמו שם צלל (י) עוגה. מררה וכן ועשו עוגות (סל יח): (ט) שיבה. הוא עוד יומר מוקנה: זרקה. ר"ל מוקנה:

הושע פרק ח

כו

וְסוּפַתָּהּ יִקְצְרוּ קִמָּה אֵינ־לוֹ צֶמַח בְּלִי יַעֲשֶׂה-קֶמַח אוֹלִי יַעֲשֶׂה זָרִים יִבְלַעְהוּ: ה נִבְלַע יִשְׂרָאֵל עֵתָה הֵיוּ בַגּוֹיִם כְּבָלִי אֵינ־חֲפִיץ בּוֹ: ב פִּי הַמָּה עָלוּ אֲשׁוּר פְּרָא בּוֹדֵד לוֹ אַפְרַיִם הַתְּנוּ אַהֲבִים: ג גַּם פִּי־יִתְּנוּ בַגּוֹיִם עֵתָה אֶקְבָּצֵם וַיְחַלוּ מֵעַט מִמַּשָּׂא מִלֶּךְ שָׂרִים: ד פִּי־הַרְבֵּה אַפְרַיִם מִזְבַּחֹת לַחֲטָא הָיוּ־לוֹ מִזְבַּחֹת לַחֲטָא: י אֶכְתּוֹב (אֶכְתָּב־ קרי) לוֹ רַבּוּ (רַבִּי קרי) תּוֹרַתִּי רַשׁוֹי

שבבים. לסטרי לווחין ולשון ארמית הוא שיבא מכשורא (ספחורין ט: ז) קמה אין אף. לזרע שלהם כלו' לא יצליחו במעשיהם: אוֹלִי יַעֲשֶׂה. אף אם יעשה קמח: זָרִים יִבְלַעְהוּ. אף אם יצליחו בנכסיהם סופו ליפול ביד זרים: (ט) פְּרָא בּוֹדֵד אף. נעשו כפרא שהולך בודד לעצמו שואף רוח ממקום למקום לנווד: הַתְּנוּ אַהֲבִים י"ת לשון גנים כמו ערוד זה שהולך במדברות שאפו רוח כתנים לקנות להם

מצודות ציון

מכשולא (ספחורין ט: ז) וסופתה. רוח סופה וסערה: קמה. כן יקלא אקופת השגלים כשעמין עומד כקקע וכן מגדיש ועד קמה (ספחורין ט: ז) אוֹלִי. עניינו כמו אם וכן אוֹלִי לֹא תִלְכֶּם הַאֵסֶׁ (בבבלי טז: ז) זָרִים. נכרים: יַבְלַעְהוּ. מלי צלעה: (ח) נִבְלַעַ. ענין השמטה כמו צלע ה' (צדק ט: ז) חֲפִיץ. ענין טורח כמו אם כלי און חפץ צו ירעהו (ס: ז) (ט) פְּרָא. הוא תמור הכר: בּוֹדֵד. מלי צדל ויחידו כמו איכה ישנה צדל (צדק ט: ז) הַתְּנוּ. מלי אמן זונה ולמנר צלי ציון: (י) יִתְּנוּ. מלשון אמן: ויהיו. מלי חיל ומלטה: מִלֶּךְ שָׂרִים. כמו מלך וסרים ומסרס הוי"ו וכן כסום עגור (שפייע לז: ז) (יב) רַבּוּ. ענין

אתנן דרך אהבה למען יעזור לו: (ו) גַּם כִּי יִתְּנוּ וגו'. אף כי יתנו אתנן אל האומות עכ"ז עתה בזמן קרוב אקבץ את האומות ההם לבוא עליהם למלחמה ולא יועילו עם האתנן: ויהיו מַעַט. ר"ל במעט זמן בקרוב יחילו וירעדו ממשא מלך אשור והשרים: (יא) כִּי הַרְבֵּה וגו'. ר"ל עשה הרבה מזבחות לחטוא בהן להקריב עליהן לעבודת כוכבים וכן היו לו המזבחות לחטוא בהן כי כן הקריב עליהם לעבודת כוכבים ולא ניהם על מחשבתו: (יב) אֶכְתּוֹב וגו'. ר"ל על ידי הנביאים שאני שולח עליהם

הושע פרק ט

כז

כְּמוֹ־זֶרַח נַחֲשׁוּבוֹ: י זָבַחַי הִבְהִיבִי יִזְבְּחוּ בַשָּׂר וַיֹּאכְלוּ יְהוָה לֹא רָצַם עֵתָה יִזְכֹּר עֲוֹנִם וַיִּפְקֹד חַטָּאתָם הַמָּה מִצְרַיִם יִשׁוּבוּ: יי וַיִּשְׂבַּח יִשְׂרָאֵל אֶת־עֲשֵׂהוּ וַיִּבֶן הַיְכָלוֹת וַיהוָה הִרְבָּה עָרִים בְּצִרּוֹת וּשְׁלַח־תִּי־אֵשׁ בְּעָרָיו וְאָכְלָה אֲרַמְנֹתֶיהָ: ס ט אֶל־תִּשְׂמַח יִשְׂרָאֵל | אֶל־גִּיל בְּעַמִּים כִּי זָנִית מֵעַל אֱלֹהֶיךָ אַהֲבַת אֲתַנְּן עַל כָּל־גְּרִנּוֹת דָּגָן: ז גָּרֵן וַיִּקֶּב לֹא יִרְעַם וְתִירוֹשׁ יִכְחַשׁ בָּהּ: ח לֹא יִשְׁבוּ בְּאֶרֶץ יְהוָה וּשְׁב אַפְרַיִם מִצְרַיִם וּבְאֲשׁוּר טָמֵא

רש"י

ידי נביאי וכותב לו רובי תורתיה והם כמו זר נחשבו: (י) זבחי הבהבי. זבחי עולתי שהם מהבהבים לפני באש שעל מזבחי: יזבחו בשר ויאכלו. למה לי שמביאים אותם יזבחו להיות להם בשר למאכלם ויאכלום כי אינני רוצה אותם: (א) אֶל תִּשְׂמַח יִשְׂרָאֵל. כשאר

מצודות ציון

הגלה ולומנות כמו כרוסם כן טעלו לי (שפייע ז): (יג) הִבְהִיבִי. ענין חיון ושרפה, וזכור"ל שקפלה ולא הבהנה (שפייע טז): רָצַם. מלשון רָצַח: (יד) עֲשֵׂהוּ. המגדלו ומנומנו כמו הוא עשן (צדק ט: ז) וַיִּבֶן. מלשון נָמַן: בְּצִרּוֹת. מלי מַצָּר: אֲרַמְנֹתֶיהָ. מלי ארמון וסיל: (א) גִּיל. ענין שמחה: כן נקלא מקום המצואה: (ב) וַיִּקֶּב. הוא הכור שלפני הגמ והיון יורד צו כמו וגם יקב טכז צו (שפייע ט: ז) יִרְעַם. מלי מרעה: וְתִירוֹשׁ. ענין היין: יִכְחַשׁ. יסקר: (ג) טָמֵא. ר"ל

עונם להשיב להם גמול: ויפקד. כפל הדבר במ"ש: הַמָּה מִצְרַיִם יִשׁוּבוּ. כשגלו מארצם ינוסו לשוב למצרים לשבת שם: (יד) וַיִּשְׂבַּח וגו'. ר"ל כמו שישיראל שכה את ה' המגדלו ומרוממו ובנה היכלות לעבודת כוכבים כן יהודה שכה בה' והרבה ערי מבצר להשגב בהן ולא בטח בה' ולכן אשלה אש בערי הבצורות שביהודה וכאשר אכלה האש ושרפה ארמונותיה של עדת ישראל שעשתה לעבודת כוכבים: (א) אֶל גִּיל. ר"ל אין ראוי לך לשמוח על שום גילה כדרך ששמחים הצרכים על דבר גילה: כִּי זָנִית. ולכן מהראוי שתתאוונן בכל עת: אַהֲבַת אֲתַנְּן. אהבת לקבל אתנן לחזור אחריה על הגרנות שר"ל חזרת על העובדי כוכבים לבקש מהם עזרה ולפי שהמשילה לזונה אמר לשון הנופל בזונה בחזרת על הגרנות לקחת דגן באתננה: (ב) לֹא יִרְעַם. ר"ל לא יהיה להם למאכל כי לא תצמח: יִכְחַשׁ בה. יסקר בעדת ישראל ר"ל לא ישפיע לה היין: (ג) לֹא יִשְׁבוּ וגו'. כי יגלו ממנה: וּשְׁב מפני

מצודות דוד

בכל יום להזהירם על הדברים הגדולים והנכבדים שבתורתיה כאלו אני כותב אותם להם לבל ישכחו מה אבל בעיניהם יחשבו כאלו הם דברי זר אשר לא ידעוהו מעולם כי מהרו שכחו: (יג) זָבַחַי הִבְהִיבִי. עתה ידבר מול יהודה שאתו בדרכי עשרת השבטים כבטחון הקרבנות שמקריבים במקדש ואמר להם הנה הזבחים מה שאתם מהבהבין ושוורפין לפני יותר טוב הוא יזבחו הבשר לעצמן ויאכלו כי ה' אינו מקבלם ברצון: עתה. ר"ל בזמן קרוב יזכור עליהם המקום את

הושע פרק ט

כח

יֹאכְלֹנוּ: - לֹא יִסְכּוּ לַיהוָה | יִינן וְלֹא יַעֲרְבוּ לָו זִבְחֵיהֶם בְּלַחֵם אוֹנִים לָהֶם כֹּל-אֲכָלֵיו יִטְמְאוּ כִּי-לַחֵם לְנַפְשָׁם לֹא יָבֹא בֵּית יְהוָה: ה מה-תַּעֲשׂוּ לַיּוֹם מוֹעֵד וְלַיּוֹם חַג-יְהוָה: ו כִּי-הִנֵּה הִלְכוּ מִשָּׁד מִצְרַיִם תִּקְבְּעִם מִן תִּקְבְּרִם מִחֲמַד לְכַסְפָּם קְמוּשׁ יִירָשֶׁם חוֹחַ בְּאַהֲלֵיהֶם: ז בָּאוּ | יְמֵי הַפְּקוּדָה בָּאוּ יְמֵי הַשְּׁלֹם יָדְעוּ יִשְׂרָאֵל אוֹיֵל הַנְּבִיא מִשְׁגַּע אִישׁ הָרוּחַ עַל רֵב

רש"י

(ד) לא יסכו. לומר נסך: לא ירבו לו. לא תהא מנחתם עריבה עליו: כלחם אונים. כלחם גזילה הבא ע"י כח אונים: כי כלחם נפשם. ראוי הוא זה להם לאומל ולא לבוא לבית ה' ד"א כלחם אוני כלחם אבלים שהוא טמא וסופו מוכיח כל אוכליו יטמאו: (ה) ימים מועד. ליום זמן קבוע להיות האויב נועד לבא עליכם: זה ה'. זבח הריגה שיש לו

מצודות דוד

ממועד ומאוס: (ד) יסכו. מל' נסך וליקא: יערבו. ענין ממיקות כמו וערבה לה' מנחת (מלבי"ם א: 16) אונים. ענין גזל הצל כחם ואון וכן וידו משנה אהו (ב"ר א: 17) כלחם. גם הנסך יקרא לחם וכן אמ קרני לחמי (בבב"ב מ: 1) נפשם. לענאם: (ה) מועד. זמן קבוע כמו הענין המועד (רמב"ם ט: 1) מושד. מל' שזד ועשק: מוף. יתכן שהוא נוף והוא שם מקום צמלים וצלה המו"ס צמקס הגו"ן וכן כהנס וממה (ש"ב ט: 1) מחמד. מלשון חמדה: קימוש. מין קוף: יירשם. מל' ירשה: חוח. מין קוף: (ז) הפקודה. ענין זכרון: ורבה. הוי"ו ימיה: משטמה. ענין נטימם איפה כמו

והריגה מזבחי בהמות החג והוא כפל ענין במ"ש: הנה מצרים תקבץ אותם כי שם יבואו עם ויחנן בן קרח כמ"ש בירמיה (מג) מוף תקברם. כי שם ימותו ע"י חרב נבוכדנצר ולא ישוכו לארצם: מחמד לכספם. בתי חמדתם שהם אוצרות כספם הנה הקימוש יירש אותם כי שם תצמח ובאהליהם תצא החוח: (ז) באו. הנה עתה באו הימים של זכרון ענותיהם ובאו הימים של גמול תשלומיהם וידעו ישראל כי הן קרבו ובאו: או"ל הנביא. ר"ל יראו שהנביא השקר המבטיחם השלום שהוא אויל ולא דבר בו ה': איש הרוח. הוא הנביא השקר אשר

הושע פרק ט

כט

עֹנֵךְ וּרְבֵה מִשְׁטָמָה: ה צוּפָה אֶפְרַיִם עִם-אֱלֹהֵי נְבִיא פַח יְקוֹשׁ עַל-כֹּל-דְרָכָיו מִשְׁטָמָה בְּבֵית אֱלֹהֵיו: ו העֲמִיקוּ שַׁחַתוּ פִּימֵי הַגְּבֻעָה יִזְכֹּר עֲוֹנָם יִפְקֹד חַטָּאתָם: ז כַּעֲנָבִים בַּמִּדְבָּר מִצְאָתִי יִשְׂרָאֵל בְּכַבּוּרָה בְּתִאנָּה בְּרֵאשִׁיתָה רֵאִיתִי אַבּוֹתֶיכֶם הִמָּה בָּאוּ בְּעַל-פְּעוֹר וַיִּנְזְרוּ לַבִּשְׁתׁ וַיְהִיו שְׁקוּצִים כְּאַהֲבָם:

רש"י

משטמה. שהקב"ה שונא מעשיכם: (ח) צופה אפרים עם אלהי. הם מעמידין להם נביאיהם הממשיכין אותן לצד עכו"ם שלהם: נביא פח יקוש על כל דרכיו. ולנביאי האמת הם טומנין פחים ללכדם: משטמה בבית אלהיו. בבית המקדש הרגו את זכריה ויבקשו להרוג את ירמיה כענין שנא' (ירמיה כו) משפט מות לאיש הזה וגו': (ט) כימי הגבעה. יש אומרים זה גבעת בנימין בפלגש (שופטים ט) ויש אומרים

מצודות דוד

ושטוס עשו (בבב"ב ט: 1) צופה. כן יקרא הנביא וכן צופה נחמין (יחזקאל א: 1) פח. רמז: יקוש. מל' מוקש: (ז) העמיקו. ר"ל הרעו כי כמו דבר העמוק הוא רע מהאדם המגיע אליו כן כל דבר הרעו במחלתי קרוי עמוק: (י) בכבורה. כן יקרא הפרי שנגמר צולו וכן כטורי ענבים (בבב"ב א: 1) וינזרו. ענין פרישה כמו טרו לחור (שפי"ב ב: 6) לבושת. העכו"ם תקרא כן על כי היא נזשט לעונדיה: שקוצים. מלשון שקץ ועמוז: איבה כי נביא השקר המתמיד לשבת שם כאלו נוטר לו איבה כמה שמתעה אותו לדרך רעה לרע לו: (ז) העמיקו שחתו. העמיקו לעשות הרע ושחתו דרכם כמו בני בנימין בפלגש בגבעה אשר החזיקו ידי עוברי עבירה כי כ"כ נביאי השקר מחזיקים ידי עוברי עבירה בהבטחת השלום ולכן יזכור עונם לשלם עליהם גמול: (י) כענבים במדבר. כמו המוצא ענבים במדבר מקום שהם חביבים עליו מאד כן מצאתי את ישראל ר"ל כן היו חביבים עלי בעת מצאתים לי לעם: כבבורה. כתאנה המבושלה באילן התאנה ראשונה לכולן שהיא משמחת לב רואיה כן ראיתי אבותיכם ר"ל כן שמחתי כאשר ראיתי את אבותיכם נמשכים אחרי: המה באו. וכאשר המה באו אל בעל פעור ופרשו עצמם מה' אל הבושת: ויהיו שקוצים כאהבם. אז היו שקוצים ומתועבים בעיני כערוך אהבתם שאהבתי אותם מתחלה:

מצודות דוד

חשבו שיש בו רוח ונבואה והוא כפל ענין במ"ש: על רובה עונך. כעבור רובה עונך רבה עליך נטירת האיבה מה: (ח) צופה אפרים. צופה יש לאפרים עם האלוה שעשה לעצמו והוא נביא השקר אשר להם המתנבא בשם עבודת כוכבים ואותו הנביא הוא לפח מוקש פרוסה על כל דרכיו של אפרים כי כמו שהפח יפול בו הצפור כן בדברי נביא השקר יפול אפרים: משטמה בבית אלהיו. בבית עבודת כוכבים יש לו נטירת איבה כי נביא השקר המתמיד לשבת שם כאלו נוטר לו איבה כמה שמתעה אותו לדרך רעה לרע לו: (ז) העמיקו שחתו. העמיקו לעשות הרע ושחתו דרכם כמו בני בנימין בפלגש בגבעה אשר החזיקו ידי עוברי עבירה כי כ"כ נביאי השקר מחזיקים ידי עוברי עבירה בהבטחת השלום ולכן יזכור עונם לשלם עליהם גמול: (י) כענבים במדבר. כמו המוצא ענבים במדבר מקום שהם חביבים עליו מאד כן מצאתי את ישראל ר"ל כן היו חביבים עלי בעת מצאתים לי לעם: כבבורה. כתאנה המבושלה באילן התאנה ראשונה לכולן שהיא משמחת לב רואיה כן ראיתי אבותיכם ר"ל כן שמחתי כאשר ראיתי את אבותיכם נמשכים אחרי: המה באו. וכאשר המה באו אל בעל פעור ופרשו עצמם מה' אל הבושת: ויהיו שקוצים כאהבם. אז היו שקוצים ומתועבים בעיני כערוך אהבתם שאהבתי אותם מתחלה:

הושע פרק ט

ט

אִפְרַיִם כַּעֲוֹף יִתְעוֹפֵף כְּבוֹדָם מִלְדָּה וּמִבֶּטֶן וּמִהַרְרִיזִים בְּכִי אִם-יִגְדְּלוּ אֶת-בְּנֵיהֶם וְשִׁבְלֵתִים מֵאֲדָם כִּי-גַם-אֹוֵי לָהֶם בְּשׁוּרֵי מַהֶם: י אִפְרַיִם כַּאֲשֶׁר-רָאִיתִי לְצֹר שְׂתוּלָה בְּנוּה וְאִפְרַיִם לְהוֹצִיא אֶל-הוֹרֵג בָּנָיו: יי תִּן-לָהֶם יְהוָה מִהַתִּיתָן

רש"י

מואב: (יא) אפרים כעוף יתעופף וגו'. אמר הנביא הלאי ויהיו כעוף הזה הנודד מקינו וחדל מפריה ורביה כך ישכלו את זרעם או בשעת לידה או יתעללו במה שיפילו או בשעת תירון לא יקלטו כי מה בצע בגדלם את בניהם שהם יגדלו ושכלתים מאדם: (יב) כי גם לאבות: אוי להם בשורי מהם כמו בסורי מהן והוא מן מסורות כתבין ש"ן וקריין סמ"ך ד"א כעוף יתעופף כבודם וגו' כעוף זה שפורח ואיננו כן יעוף ויברח כל כבודם כל מה שנצטערו בבניהם בלידי' ובהריון מלידה זה צער לידה ומבטן אלו ימי

העיבור ומהריון בשעת תשיש כל טרחם זה יכלה כיצד שהרי כשיגדלו את בניהם ושכלתים: (יג) אפרים כאשר ראיתי לצור. בשלוותה מעטרי' ועשירה על כל המדינות כן ראיתי לאפרים שתולה בנוה ואפרים מה גמול שלם לי נתעסק להוציא אל הורג בניו לזובחם לעכו"ם של מולך כן תירגם ונתן: (יד) תן להם ה' מה תתן, הנביא מתפלל שימותו קטנים שאינו דומה אבלו של קטן ואבלו של גדול לפיכך אם אי אפשר מלידה ומבטן ומהריון שכבר נגזר מבריאית עולם (בראשית א.) ואל אישך תשוקתך תן להם מהרה

מצודות דוד

(יא) כעוף יתעופף מל' עפספה ופריסה: (יב) ושכלתים. ענין מימה כמו וסבלה חתם (ויקרא ט: ב) בשורי' כמו בסורי' בסמ"ך והוא מל' הסרה: (יג) שתולה. ענין נטיעה כמו כעץ שחול (ספסל ט: ב) בנוה. ענין מדוי: (יד) משכילי' מל' שכל ומימה: צומקים. יעשם ונגונים ולזה יקראו הענפים היצנים למוקים כמ"ש

מבטן כי יולדו מתים ולא ישיגו אף הכבוד הנעשה בעת ההריון ר"ל לא יעברו נשותיהם כלל וממילא יפרח הכבוד ואיננו: (יב) כי אם יגדלו. אשר אם כמה מהם יגדלו את בניהם וינצלו מהמקרים ההם הנה אשכלם מאדם ר"ל ימותו עד שלא יגיעו לגבול איש כי ימותו עודם קטנים: כי גם וגו'. אשר לבד זה יהיה בכל מעשיהם אוי להם בעת אסירי להפרד מהם: (יג) אפרים. אתה אפרים הנה היית במעלה גדולה כמו שראיתי את צור שהיא שתולה במדורה במעלה גדולה כן היית גם אתה: ואפרים וגו'. ר"ל והנה אפרים מה גמול שלם נתעסק להוציא בניו אל הורג לזבחם לעכו"ם: (יד) תן וגו' מה תתן. ר"ל מה שתתן לאח"י תן להם מיד וחזור ומפרש תן להם רחם משכיל וגו' ר"ל למה ימותו הבנים כנעוונם להרבות אבלם טוב יותר שתתן להם רחם משכיל שנשי אפרים יפילו עוברם מת או שיהיו שדי נשותיהם צומקים ר"ל שלא יתעברו כלל שאז השדים צומקים ונגובים מבלי לחלוותי חלב כי כשתהר האשה מתחיל לבוא לחלוותי חלב בבדיה

ט

הושע פרק י

תִּן-לָהֶם רַחֵם מִשְׁכִּיל וְשָׂדִים צִמְקִים: יו כָּל-רֵעֲתָם בְּגִלְגָּל כִּי-שָׂם שְׁנֵאתִים עַל רֵעַ מַעֲלִילֵיהֶם מִבֵּיתִי אֲגַרְשֶׁם לֹא אוֹסֵף אֲהַבְתֶּם כָּל-שְׂרִייהֶם סוֹרְרִים: יי הִכָּה אִפְרַיִם שָׂרְשָׁם יִבֶּשׂ פְּרִי בְלִי (בל- קרי) יַעֲשׂוּן גַּם כִּי יִלְדוּן וְהִמַּתִּי מִחֲמַדִּי בִטְנֶם: יג יִמְאָסֵם אֱלֹהֵי כִי לֹא שָׁמְעוּ לוֹ וַיְהִיו נִדְדִים בְּגוֹיִם: יד יִגְפֹן בּוֹקֵק יִשְׂרָאֵל פְּרִי יִשׁוּה-לוֹ כָּרֹב לְפָרְיוֹ הַרְבֵּה לְמִזְבְּחֹת כְּטוֹב לְאַרְצוֹ הִטִּיבוּ מִצְבוֹת: יו חֲלַק לִבָּם עֲתָה יֵאֲשָׁמוּ הוּא

רש"י

בקטנותם מה שאתה אומר ליתן להם לאחר זמן שאמרת כי אם יגדלו את בניה' ושכלתים: תן להם רחם משכיל. בשעה שיוצאין לאויר עולם ימותו או יצטמקו שדי אמן שלא יהא להם חלב להניק: (יג) כל רעתם בגלגל. שם הרבו לעבוד עכו"ם בכמות לפי שהיה שם המשכן בתחלה היו אומרים להם נביאי הבעל שהוא מקום נבחר והוא היה למלכי ישראל: לא אוסף אהבתם. לאהוב אותם: (יג) פרי כל יעשון. לא טוב להם לפרות ולרבות שהרי גם כי ילדו והמתי מחמדי בטנם: (יז) ימאסם אלהי. איננו קלה

אלא בשורה עתיד הוא למאסם: (א) גפן בוקק ישראל פרי ישוה לו. ישראל דומין לגפן המשיר כל פריו הטוב כך עזבו אותי שאני פרי הטוב והשוה לו: פרי ישוה לו. פרי אשר ישוה לו וייטב לו: כרוב לפריו הרבה למזבחות. כשהשפעתיו להם הטובה והם הרבו לעשות עגלי' למזבחות, ד"א גפן בוזו ישראל פרי מעשיהו גרם לו פרי ישוה לו יועיל לו להיות בוקק כי עשו המזבחות והועילו לכניסיהו שלהן לרעה וזהו לשון התרגום: הטיבו מצבות. הרבו מצבות: (ב) חלק לבם. ממני: עתה יאשמו. הוא הדבר אשר יערוף

מצודות דוד

ושני למוקים (ספסל ט: ב) פרי סוררים. סרים מדנק הטוב ומורדים: (א) בוקק. ענין יקום כמו זנוק האלך (שפסל ט: ב) ענין שומם כמו משום רגלי' מהם יפרח הכבוד. הם מנזחום מאנן חתם: (ב) חלק. ענין

ולא זולת ההריון: (יג) כל רעתם בגלגל. ר"ל הרעה הגדולה שבכל הרעות היא מה שהעמידו עבודת כוכבים בגלגל במקום שעמד המשכן בתחלה: כי שם וגו'. ר"ל אשר שנאתם שיהיו שמה והשנאה הוא בעבור רוע מעלליהם ולכן אגרשם מביתי הוא גלגל שהיה שם בתחלה בית ה' ומשכנו: אהבתם. לאהוב אותם: כל שריהם סוררים: (יג) הכה. הנה כבר הוכה אפרים במכאוכי הצרות ונתייבש שרשם עד שלא יגדלו עוד פריה כדרך האילן שנתייבש שרשו ור"ל נחלש מאד ולא יוליד עוד בנים: גם כי ילדו. אף אם כמה מהם ילדו הנה אמית מחמדי בטנם ר"ל הטובים והנחמדים שבהם: (יז) ימאסם. ה' ימאס בם: נודדים וגו'. נדים ונעים בגולה בין הבבליים בין העכו"ם: (א) גפן וגו'. הנה ישראל הוא כגפן בוקק וריק מבלי רטיבות ולחות כן הוא מבלי תורה וילאת שמים: פרי וגו'. וכי מהראוי שהמקום ב"ה ישם לו פרי ר"ל וכי ראוי הוא להשפעה בתמיה: כרוב. הלא כפי מרבית פריו והשפעתו כן הרבה לעשות

הושע פרק י

כב

יֵעָרֶף מִזִּבְחֹתֶם יִשְׁדָּד מִצְבֹּתֶם: גַּי עֵתָה יֹאמְרוּ אִין מַלְךְ לָנוּ כִּי לֹא יֵרָאֵנוּ אֶת יְהוָה וְהַמֶּלֶךְ מִה יַעֲשֶׂה לָנוּ: - דְּבָרוּ דְבָרִים אֱלוֹת שׁוֹא כֶרֶת בְּרִית וּפְרַח פְּרָאשׁ מִשְׁפָּט עַל תַּלְמֵי שְׂדֵי: - לַעֲגֹלֹת בֵּית אֹן יִגְרוּ שְׂכָן שְׂמֹרוֹן כִּי-אֲבַל עָלֵיו עֲמוּ

רש"י

מזבחותם ישחית לשון וערפו שם (דברים כא) וערפתו (שמו' יג) ישבור צוארם, ד"א לפי מדרש אגדה גדול השלום שאפי' ישראל עבדו עכו"ם ושלום ביניהם אין השטן מקטרג ביניהם שנאמר חבור עצבים אפרים הנח לו (לעיל ט) ושונו המחלוקת שנאמר חלק לבם עתה ישאמו יש פתחון פה לשטן לקטרג: (ג) כי עתה. בבא עליהם הרעה יאמרו אין לנו מלך מלכינו אשר בטחנו בו לאמר שיצא בראשונה וילחם את מלחמותינו אין מועיל לנו כלר': (ד) אֱלוֹת שׁוֹא. השבע לשקר אלות כמו כרות לשון הוזה כרות ברית לעכו"ם של מולך לפיכך יפרח עליהם משפט ייסורין ופורענות כראש שהוא עשב מר הפורח על תלמי שדי ויית' על תלמי שדי

מצודות ציון

פרוד: יאשמו. מל' שמונו: יזרף. ענין השממה ודוגמתו וערפו שם (דברים טז) ישרוד. ענין עשק: (ד) אֱלוֹת. מל' אלה ושנועה: ופרח. מל' פריחה והלממה: בראש. שם עשן מר כמו רלש ולענה (דברים טז): תלמי. הוא הערונה הנעשה חמרישה וכן תלמייה ריהו שם רבים עשנו דממות הענג עשמה ירענעם ולפי שנלקחו צבני ותשע כחן כנקבות אמר לעגלות: בית און. הוא בית אל וכנהו לגנאי: יגורו. ענין פחד כמו ויגר מואב (מגילת טז) וכמרוי. כן יקלחו כהני עכו"ם

מבלי הבחנה ונשבעין לשוא וכורתין ברית לעכו"ם: ופרח. לכן יפרח עליהם משפט גמול כמו עשב הראש המר הפורח מחר על תלמי שדה: (ה) לַעֲגֹלֹת. בעבור עגלות בית און שנלקחו בשבי יפחדו השוכנים בשומרון באמרם אם לא הגינו על עצמן איך יגינו עלינו: כי אבא עָלֵיו. על העגל יתאבלו עמו שהאמינו בו וגם הכומרים שהיו שמחים עליו הנה עתה יתאבלו על כבודו כי גלה ממנו כי

הושע פרק י

כג

וּבְמַרְיוֹ עָלֵיו יִגְלוּ: עַל-כְּבוֹדוֹ כִּי-גָלָה מִמֶּנּוּ: גַּם-אוֹתוֹ לְאֲשׁוֹר וּבַל מִנְחָה לְמֶלֶךְ יִרְבַּ בְּשָׁנָה אַפְרַיִם יִקַּח וַיְבוֹשׁ יִשְׂרָאֵל מַעֲצָתוֹ: זְנִדְמָה שְׂמֹרוֹן מַלְכָּה כְּקֶצֶף עַל-פְּנֵי-מַיִם: - וְנִשְׂמְדוּ בַמּוֹת אֹן חֲטָאת יִשְׂרָאֵל קוֹץ וְדִדְרָר יַעֲלֶה עַל-מִזְבְּחֹתֶם וְאָמְרוּ לַהֲרִים כְּפִסּוֹנוֹ וּלְגַבְעוֹת נָפְלוּ עָלֵינוּ: ס - מִימֵי הַגְּבֻעָה חֲטָאת יִשְׂרָאֵל שָׁם עָמְדוּ לֹא-תִשְׁיֶגַם בְּגַבְעָה מַלְחָמָה עַל-

רש"י

אשר עליו יגילו עתה יאבלו על כבודו כי גלה: (ו) גם אותו לאשור יובל. זה היה בשנת שנים עשרה לאחז ויער ה' את רוח פול מלך אשור ויגלם לראובני ולגדי (ד"ה א ה) וגו' ונטל עגלי הזהב אשר בבית אל והלך לו לקיים מה שנאמר גם אותו לאשור יובל: מנחה למלך ירב. זה סנחריב: בשנה אפרים יקח. בשנת יקח לו ירבעם שהוא משבט אפרים שהעמיד לו עגל זה לאלוה: ויבוש ישראל. מאותה עצה שנועצו לעשותם כמו שנאמר (מלכים א' יב) ויועץ המלך ויעש שני עגלי זהב: (ז) נדמה. נשתתק מלך שומרון והרי הוא כקצף שעל פני המים שהוא אושקמ"א

מצודות ציון

וכן והשנית את הכמרים (מ"ג ט): (ו) יובל. כמו יובל שי (שפי' ט): ירב. הוא אשור וכן אל מלך ירב (לעיל ט): בשנה. מלשון נושם: (ז) נדמה. מל' דמיון והשוואה: כקצף. מ"י כחותם וס כעין אטעבועות ועל כי צאים ע"י מהירו' הספיכה מכל אל לני וגראה כלאו הסופך מתקלף לוח קרוי על קצף: (ח) ונשמדו. ענין אכזרין: ודרדר. מין קוליס וכן וקון ודלדל (בבבב ט): (ט) עֲלוּה. הוא הפך מן עולה וכמו כשש כש:

(ח) ונשמדו. ואז ישמדו הבמות שבבית און שהם היו חטאת ישראל: קוץ ודרדר. כי לא יבוא מי שם ויהיו שממה: ואמרו לַהֲרִים כְּפִסּוֹנוֹ. למען לא יראה מי בכשתם: (ט) מִימֵי הַגְּבֻעָה. ר"ל עון זה היה בידם מימי פלגש בבבכה כי גם אז היה בידם פסל מיכה: שם עמדו. במעלה זה עמדו אז: לא תשיגם. לכן לא תשיג אותם בגבועה נצחון מלחמה כשנלחמו על בני עולה הם בני בנימין שחזקו ידי עוברי

מצודות דוד

כשלוקח בשבי איה כבודו: (ו) גם אותו. כמו שיובא העם בשבי כן יובא גם העגל בשבי לאשור להיות למנחה אל המלך: בשנה. אז יקבל אפרים בושש על מה שעבדו ללא אלוה: ויבוש וגו'. כפל הדבר במ"ש: מנצתו. שייעצו לעשות העגלים: (ז) נדמה שומרון מלכה. המלך אשר בשומרון נדמה הוא כקצף הם האבבעבועות שעל פני המים שעולה למעלה ויתמיד זמן מועט כן המלך לא יתמיד במלכותו כ"א מעט זמן:

הושע פרק י

לד

בְּנֵי עֲלֹהָ: בְּאֹתֵי וְאֶסְרָם וְאֶסְפוּ עֲלֵיהֶם עַמִּים בְּאֶסְרָם לְשֹׁתֵי עֵינֵיכֶם (עֲזַנְתֶּם קר'): יֵא וְאֶפְרַיִם עֲגָלָה מִלְמֹדָה אֲהַבְתִּי לְדוֹשׁ וְאֲנִי עֲבַרְתִּי עַל־טוֹב צוּאָרָה אֶרְפִּיב אֶפְרַיִם יַחְרוֹשׁ יְהוּדָה יִשְׁדָּד־לוֹ יַעֲקֹב: ב זָרְעוּ לָכֶם לְצִדְקָה קִצְרוּ לְפִי־חֶסֶד

רש"י

עליו לכך לא הצליחה ידם במלחמת הגבעה על בני בנימין וקראם בני עלוה בני גאווה שעשו עצמם עליונים ולא שמעו בקול אחיה' לתת את בני הגבעה ויונתן תרגם על ששאלו להם מלך והמליכו את שאול ואינו מתיישב לי אחר לשון העברית וגם שארי חיבור הפרשה נופל על לי הראשון: (י) בְּאֹתֵי וְאֶסְרָם: לפי רבינו תמיד יסרתים משופט לשופט ומסרתים בני שוסיהם: וְאֶסְפוּ עֲלֵיהֶם עַמִּים בְּאֶסְרָם לְשֹׁתֵי עֵינֵיכֶם: לפי שדימה אותם לעגלה כמו שנא' אחריו אפרים עגלה מלומדה לכך דימי' יסוריה' לפרה שמייגעין אותה בחרישה ואסרו' בעול המחרשה וסימלוגי העול נוקבים ויורדים א' מכאן וא' מכאן אצל שני עיני השור וכן ת"י כמיסר

מצודות ציון

(י) בְּאֹתֵי: מל' מאוה ולנו: וְאֶסְרָם: מל' יסורין: בְּאֶסְרָם: ענין קשיה: וְעֲזַנְתֶּם: כמו מעניטם והוא הקו שימרוס החורט צלווך הסדה וחזור ועשה אמר כמוסו וכן עד כלות הסדה כמו הארכיז למעניטם (פסלס קט): (יא) מִלְמֹדָה: ענין הסהגל כמו וילמד לטרף טרף (תקפ"ט טו): אֲהַבְתִּי: הו"ד ימיה וטפלה: לְדוֹשׁ: מלשון דיסה והוא הסרמט הסנוסל מסיקטין: אֶרְפִּיב: אמר נלשון שללה על הדנר ההוסס ממעל: יִשְׁדָּד: ענין כמיטס הרגניס לכסות חורעיס ממעל וכן יפסמ וישדד סלממו (שפ"ח סס): (יב) לְפִי: לשעור: נירוד.

עבירה: (י) בְּאֹתֵי וְאֶסְרָם: ברצוני ליסרם וכן איסרם באמת: וְאֶסְפוּ: עובדי כוכבים רבים יתאספו לבוא עליהם למלחמה: בְּאֶסְרָם: בעת אאסיר אותם לשתי מענות המחרשה החרוש שתיהן יחד לא כדרך התורשים אחת אחת ר"ל כשאביא עליהם רעה כפולה ומרובה: (יא) וְאֶפְרַיִם: הנה אפרים הוא כעגלה שומרגילין אותה לעבודתה למשוך בעול ולחרוש והיא אהבת לדוש למען תאכל מן הדיש ר"ל אני למדתים התורה והמצות והם הפעיס בקבול השכר מבלי עשות המעשה: וְאֲנִי עֲבַרְתִּי:

העברתי ידי: ע"ז טוֹב צוּאָרָה: ר"ל חפשתי צוארה וראיתי שהיא טובה ושמנה וראוייה לשום העול עליה ר"ל ראיתי שראוי הוא לקבל עליו עול התורה ומצוה: אֶרְפִּיב אֶפְרַיִם: לכן הרכבתי עול התורה על אפרים וגם יהודה יחרוש ר"ל יעסוק במצות: יִשְׁדָּד לוֹ יַעֲקֹב: כל ישראל בכללו יכתת הרגבים לכסות חורעיס בעבורו למען יאכל פריה ר"ל יקיימו המצות לטובתן למען יקבלו שכר: (יב) זָרְעוּ

הושע פרק י

לד

נִירוּ לָכֶם נִיר וְעַת' לְדָרוֹשׁ אֶת־יְהוָה עַד־יָבֹא וְיֹרָה צִדֵּק לָכֶם: ב חֲרַשְׁתֶּם־רִשְׁע עוֹלַתְה קִצְרַתֶּם אֲכַלְתֶּם פְּרִי־כַחַשׁ פִּי־בִטְחַת בְּדַרְכְּךָ בְּרַב גְּבוּרִיךָ: ד וְקָאֵם שְׁאוֹן בְּעַמִּיךָ וְכָל־מִבְצָרֶיךָ יוֹשֵׁד כִּשְׂד שְׁלֹמֵן בֵּית אֲרַבְאֵל בְּיוֹם מִלְחָמָה אִם עַל־בָּנִים רַטְשָׁה: ז פָּכָה עֲשָׂה לָכֶם בֵּית־אֵל מִפְּנֵי רַעַת

רש"י

לָכֶם לְצִדְקָה: אבל אתם חרשת' רשע וגו' לפיכך וקאם שאון בעמך: נירו לָכֶם ניר: עסקו בתורה ומשם תלמדו ללכת בדרך טובה להתגבר על יצר הרע כזה שהוא נר את השדה להפוך שרשי העשבים המכחישים בתבואה למימות החמה כמה ימים לפני הזרע ועת תקבעו לדרוש את ה' לתלמוד תורה: עַד יבא ויורה צדק לָכֶם: כשתהיו יגיעי' בה הוא יבין אתכם ההודיעכם צפונותיה בצדק, ד"א נירו לכם ניר עשו מעשים טובים קודם שיבא עליכם הלחץ וזה יגרום לכם שתתקבל תפילתכם בעת הצורך ואז יהיה עת ראוי לכם לדרוש הקדוש ברוך הוא בכל צרכיכם כי אז תשמע צעקתכם ויורה צדק לכם וימטיר

צדקה לכם כמו ירה בים (שמות טו): (ג) אֲכַלְתֶּם פְּרִי כַחַשׁ: איתקבלתון תושלמת עובדיכוין: (ד) וְקָאֵם שְׁאוֹן: קול ענות נוסו נוסו: כִּשְׂד שְׁלֹמֵן בֵּית אֲרַבְאֵל: ככוזים הבאים על עם יושב בשלום פתאום על יד מארב שלא נזהרו בם לברוח מפניהם ושוודדים את הכל: בֵּית אֲרַבְאֵל: יונתן תרגמו בית מארב ואל"ף ולמ"ד יתירה בו כמו יזרעאל שאינו שם עיר נגון (לעיל ב) יענו את יזרעאל וקראו בלשון שם עיר אף כאן קרא אותו כמין שם עיר וכן חיברו מנחם אבל דונש פותרו שם מקום: רוטשָׁה: נבקעה וכן נערים חרטשנה (ישעיה יג) ועולליהם ירוטשו (שם) ל"א רוטשה עזובה כמו נוטשה: (ז) פָּכָה עֲשָׂה לָכֶם בֵּית אֵל: כל

מצודות ציון

ענין חרשה כמו ניר לזאס (תפ"ג טו): ויורה: ענין השלכה כמו יס יס גיס (שמות טו): (ג) עוֹלַתְה: מלשון עולה: כַחַשׁ: שקר: (ד) וְקָאֵם: מל' קימה: שְׁאוֹן: המיית מלממה: יוֹשֵׁד: מלשון סדיה ועוסק: שְׁלֹמֵן: שם אלס: בֵּית אֲרַבְאֵל: שם מספמה: רַטְשָׁה: ענין נקיעה כמו ועולליס ירטשו (ישעיה ג): (ז) פָּכָה: בשחר.

מצודות דוד

לָכֶם לְצִדְקָה: לטובתכם זרעו את הצדקה למען תקצרו תבואתה לפי חסדך שאני עושה ר"ל עשו צדקה ותקבלו גמול בחסדי כי גמול מעשה הטוב גם הוא לחסד תחשב וכמ"ש מי הקדימני ואלם (איוב מא): נירו לָכֶם ניר: ר"ל הסירו מלובכסם דעות נפסדות וכרובות כמו שהחורש יחרוש שדה להמית שרשי העשבים הרעים לכל יכחישו את חורע הנורע: וְעַת' לְדָרוֹשׁ: וקבעו עתים לדרוש את ה' לא באקראי: עַד יבא: ר"ל כן עשו עד אשר יבא המקום ב"ה וישליך לכם צדק מן השמים כי לא יקופח שכרכם: (ג) חֲרַשְׁתֶּם רִשְׁע: ר"ל הנה לא כן עשיתם כי חרשתם רשע וגו' ר"ל חשבתם לעשות רשע וכן עשיתם אותה וככה היה הגמול: פְּרִי כַחַשׁ: גמול מעשה הולך למצרים והולך לבקש עזרה הנה בזה כטחת ברוב גבוריך ולזה לא חששת על אזהרותי: (ד) וְקָאֵם: לכן יקום בעמך קול שאון מלחמה וכל מבצריך יושד ע"י שודדי: כִּשְׂד: באותן הימי' היה א' נקר' שלמן ונחל' על בית ארבאל ושדד אותם ובקע האם סמוך לבנים לעיניהם ואמר שכמו כן וישדרו גם המה: (ז) פָּכָה: הרבר הזה עשה

רַעַתְכֶם בַּשָּׁחַר נִדְמָה נִדְמָה מִלֶּךְ יִשְׂרָאֵל: יֵאָזֵר כִּי נֶעַר יִשְׂרָאֵל וְאֶהְבֶּהוּ וּמִמְצָרִים קָרָאתִי לְבָנָי: בַּקְרָא לָהֶם בֶּן הַלְכוּ מִפְּנֵיהֶם לְבַעֲלִים יִזְבְּחוּ וּלְפִסְלִים יִקְטְרוּן: וְאֲנֹכִי תִרְגַּלְתִּי לְאֶפְרַיִם קָחֶם עַל-זוּרְעֹתָיו וְלֹא יָדְעוּ כִּי רַפְאִתִּים: בַּחֲבַלֵי אָדָם אֲמַשְׁכֶם בַּעֲבֹתוֹת אֶהְבֶּה וְאֶהִיָּה לָהֶם כַּמְרִימֵי

רש"י

הפורענות הזה גרם לכם העגל שבכית אל: רעת רעתכם. רעת רשעכם עבירות דונכם: בשחר נדמה נדמה. נרדם כאילו בלילה כלומר אין בו כח ולמה כל זאת כי בהיות ישראל נער ואוהבה מנוער מכל טוב: (א) וממצרים קראתי לבני. ע"י בניאי להדבק בתורתי והם מה עשו: (ב) קראו להם בן הלאו מפניהם. כל מה שהנביאים קוראים להם ללמדם דרך הטובה כן הם הפכו עורף לברוח מפניהם: לבעלים יזבחו. דרך המקרא לדבר כן כמו כרובם כן חטאו לי (ולעיל ד) וכאשר יענו אותו כן ירבה (שמות א): (ג) ואנכי תרגלתי לאפרים קחם וגו'. שלחתי לפניהם מנהיג המרגלים בנחת: קחם על זורעותיו. זה

מצודות ציון

צנוק: נדמה. ענין כימה ואכזרין כמו ער מואב נדמה (שם טו): (ג) תרגלתי. כמו הרגלתי: (ד) כמרימי. מלשון הרמה: חיהם. מל' למי: ואנכי. מל' הטיו: אוכילי. מאכל:

(א) כי נער. ועודו בנעורו משועבד במצרים אהבתיו: וממצרים. מעת יצא ממצרים קראתי את בני ר"ל שלחתי אליו עבדי הנביאים לקרוא לו לשוב אלי: (ב) קראו להם. כל מה שהנביאים הרבו לקרוא להם בשמי כן הרבו ללכת ולברוח מפניהם ולא אבו לשמוע אבל זבחו לעגלים: (ג) ואנכי. הלא אנכי הרגלתי את אפרים שהאומן יקחם על זורעותיו בחמלה רבה ר"ל נתתי להם מנהיג טוב להוליכם בנחת וזה משה שנאמר כי כאשר ישא האומן את היונק (במדבר י"א): ולא ידעו. אינם משימים לב לדעת שרפואתם והצלחתם בא ממני: (ד) בחבלי אדם. משכתים ללכת אחרי בחבלים רכים ונוחים שמושכים בהם בני אדם ר"ל הנהגתיים בדרך חמלה: בעבותות אהבה. בחבלים עבים שמושכים בהם דרך אהבה והוא כפל ענין במ"ש: ואהיה להם. הנהגתיים ברחמנות כמו החורשים הרחמנים המרימים העול מעל לחיי הבהמה להקל ממנה. כובד משא העול: ואנכי אוכילי. כהחורשים הרחמנים המטים אוכל

עַל לַחִיָּהּ וְאֵט אֵלָיו אוֹכִיל: הַ לֹא יָשׁוּב אֶל-אֶרֶץ מִצְרַיִם וְאֲשׁוּר הוּא מִלְכּוֹ כִּי מֵאֲנֹו לְשׁוּב: וְחַלְלָה חֶרֶב בְּעַרְוֵי וּבְלַתְהָ בְדָיו וְאֶכְלָה מִמַּעֲצוֹתֵיהֶם: וְעַמִּי תְלוּאִים לְמִשׁוּבָתִי וְאֶל-עַל יִקְרָאֵהוּ יָחַד לֹא יִרְוּמֶם: הַ אֵיךְ אֶתְנֶנְךָ אֶפְרַיִם אֲמַנְנֶךָ יִשְׂרָאֵל

רש"י

זהם כמרימי עול על לחיהם. כאיכרים הטובים המרימי עול בידיהם ע"י לווחים להקל מעל הפרה החורשת כן הייתי עמם בכל צרה להקל מעליהן (ל"א ס"א) כמרימי עול על לחיהם כאכרים המרימים עול מעל צואר השור ע"י שמאריכין את הכלונס שהעול נתן בראשו להקל מעל הפרה החורשת כן הייתי עמם בכל צרה להקל מעליהן כן תרגם יונתן כאיכר טבא ומוריק בלחיאיהן: ועל לחיהם. ל' לחי של מבו: ואנכי אוכילי. הטיתו לו כח להכיל עול היסורין ויונתן תרגם על שם שסיפק להם מזונות במדבר: (ה) לא ישוב אל ארץ מצרים. הבטחתי לא תוסיפו לראותם עוד וגו' (שמות יד) ומה הועיל הרי על כרחו אשור הוא מלכו הרי חטאו וגרמו להם להיות עבדים לאשור על כי מאנו לשוב: (ו) וחללה חרב בדיו ואכלה. ותנוח חרב בעריו: ובלתה בדיו ואכלה. וכלתה גבריו ותאכלם: ממועצותיהם. נקוד

מצודות ציון

(ו) וחללה. משון כמו על ראש רשעים ימול (יחזקאל כג): ובלתה. מל' ללון: בדיו. ענפיו כמו ומעט נדס (שם 36ק"ו) ור"ל גבוריו: (ז) תלואים. מלשון מלוי ומסופק: למשובתי. מלשון הסנה: על. מל' עליון וכן על עולה (שם 37) (ח) אמננך. ענין מסיסה כמו

לפי הבהמה בעת שחורשת ר"ל הקלתי עולם והספקתי די צרכם: (ח) לא ישוב. לא היה להם לשוב אל ארץ מצרים לבקש מהם עזרה: ואשור וגו'. ר"ל וכי אשור הוא מלכו ללחום מלחמתו אשר מאנו לשוב אלי ולבקש עזרה ממני וסמכו על אשור כאלו היה מלכו ומבקש טובתו: (ו) וחללה. לכן תחול החרב ותכלה את גבוריו: ואכלה. הנה החרב תאכל את כלם מסבת מועצותיהם אשר יעצו לבקש עזר ממלכי מצרים ולא פנו אל ה': (ז) ועמי תלואים למשובתי. עמי תלויים ומסופקים לשוב אלי וממתנינם עד שאשוב אליהם תחלה להטיב עמהם: ואנכי על יקראוהו. ר"ל עם כי הנביאים כולם קוראים אליו שהוא ישוב תחלה אל העליון ב"ה כי הוא רם ונשא הנה הם כולם יחד אין בהם מי שירומם אותו העליון לכבדו לשוב אליו תחלה: (ח) איך אתנך אפרים. ר"ל

הושע פרק יב

ל"ח

אִיךָ אֶתְנַגֵּךְ כְּאֶדְמָה אֲשִׁימֶךָ כַּעֲבָאִים נִהַפְּךָ עָלַי לְבִי יַחַד
 נִכְמְרוּ נַחֲמוּנִי: ^א לֹא אֶעֱשֶׂה חֲרוֹן אַפִּי לֹא אָשׁוּב לְשַׁחַת אַפְרַיִם
 כִּי אֵל אֲנִכִי וְלֹא-אִישׁ בְּקִרְבְּךָ קְדוֹשׁ וְלֹא אָבּוֹא בְעִיר: ^ב אַחֲרֵי
 יְהוָה יִלְכוּ כְּאֶרֶיָּה יִשָּׂאג בִּי-הוּא יִשָּׂאג וַיַּחֲרְדּוּ בָנִים מִמֶּנּוּ:
^ג יַחֲרְדּוּ כַּצִּפּוֹר מִמְּצָרִים וּכְיוֹנָה מֵאֶרֶץ אֲשׁוּר וְהוֹשַׁבְתִּים
 עַל-בְּתִיחֵם נֹאם-יְהוָה: ^ד סִבְבֵּנִי בְּכַחַשׁ אַפְרַיִם וּבִמְרֹמָה
 בֵּית יִשְׂרָאֵל וַיְהוּדָה עַד רֹד עִם-אֵל וְעִם-קְדוֹשִׁים נֶאֱמָן:

רש"י

כתנור נכמרו (ואיכה ה): ^(א) לא אשוב מדברי הטוב אשר אמרתי (ויקרא כו) לא מאסתים ולא געלתים להיות משחית את אפרים: כי אף אנכי המקיים דבר טובתי ואין מדתי להנחם על הטוב: בקרבך קדוש ולא אבוא בעיר. אחרת כבר הבטחתי להשרות שכונתי בקרבך בירושלים ולא אשרה אותה עוד על

מצודות דוד

אשר מנג לרִיךְ (בבבשית יז): כְּאֶדְמָה. כַּעֲבָאִים. הן כמנומיהן של סדום ועמוסה: נכמרו. ענין ממוס כמו עורטו כמנור נכמרו (לויכס ה) חיה הלשון יאמר על הממלה: נחמוני. מלי ממומין ומטסה: (י) ויחרדו. ענין משיכות העלטה נמפון כד וכן ומלדו וקני העיר לקראתו (ש"פ טו): (יא) והושבתים. מלשון ישיבה: (א) רד. ענין ממשלה כמו רדה בקרב אויבך (מלכס)

הנה עכ"ז רחמתי עליך ואומר איך אתנך אפרים ביד העכו"ם איך אמסוך בידם איך אתנך להיות הפוכה כאדמה וכך כאומר איך אוכל לראות באבדן עמי: נהפך עלי לבי רחם אותם: יחד נכמרו הנה נהפך עלי לבי רחם אותם: יחד נכמרו נחמוני. כל מדות נחמונין שיש בי לנחם על הרעה כולם יחד נחממו ונתעוררו בלי מצוא צד הפכו: (ב) כי אף אנכי. ובכל עת ידי משלה עליהם לכן אאריך עוד אפי: ולא איש. שממהר להנקם בחושו פן לאח"כ לא יהיה לאל ידו: בקרבך קדוש. ר"ל לכן עוד אשרה בקרבך קדושת שכונתי ולא אבוא בעיר אחרת מערי העכו"ם: (י) אחרי ה'. ר"ל זאת אעשה להם כבוא זמן הגאולה בימי המשיח ילכו אז אחרי ה' אל ארצם: כאריה ישאג. כמו שע"י שאגת האריה מתאספים אליו כל החיות כי הוא המלך עליהם כן יתאספו כולם אחרי ה': כי הוא ישאג. ר"ל יעורר הלבבות כאלו ישאג בקול לישראל הנקראים בניו למקום: מהירו לבוא מפאת הים: (יא) יחרדו. וכן מהירו לבוא ממצרים ומאשור כצפור וכיונה הממהרים לעוף: והושבתים. ואני אושיב אותם לבטח על בתיים: (א) סבבני בכחש אפרים. הנה מלכות אפרים סבבו אותי כאלו שבים אלי אבל יכחשו כי בי לבם כל עמם: ובמרמה וגו'. כפל הדבר במ"ש: ויהודה. אבל יהודה עדיין הוא מושל עם האל ר"ל מכריח את העם ללכת עם האל בדרכי התורה: ועם קדושים. עם אלהים קדושים

הושע פרק יב

ל"ט

ב אַפְרַיִם רָעָה רֹחַ וְרֹדֶף קָדִים כָּל-הַיּוֹם כְּזָב וְשֹׁד יִרְבֶּה וּבְרִית
 עִם-אֲשׁוּר יִכְרְתוּ וְשָׁמֶן לְמִצְרַיִם יוּבַל: ^א וְרִיב לִיהוָה עִם-
 יְהוּדָה וּלְפָקֵד עַל-יַעֲקֹב כְּדֹרְכָיו כְּמַעֲלָלָיו יָשִׁיב לוֹ: ^ב בְּבִטָּן
 עֲקַב אֶת-אֲחִיו וּבִאוּנו שָׂרָה אֶת-אֱלֹהִים: ^ג וַיִּשָּׂר אֶל-מִלְאָךְ
 וַיְכַל בָּכָה וַיִּתְחַנְּנוּ לוֹ בֵּית-אֵל יִמְצְאוּנו וְשֵׁם יִדְבַר עֲמָנוּ:
 וַיְהוּדָה אֱלֹהֵי הַעֲבָאוֹת יְהוָה זָכְרוּ: ^ד וְאַתָּה בְּאֱלֹהֶיךָ תָּשׁוּב

רש"י

עוד ביראת אלהים רד כמו (במדבר כד) וירד מיעקב עוד מלכיהם עם הקב"ה: (ב) רועה רוח. לשון ריע מתחבר לדברי רוח להעכו"ם ושמן שלהם למצרים מובילים לתת שוחד למצרים לעזור אות': (ג) וריב אה' עם יהודה. אליהם הוא מגיד את דברי ריבו אשר עשו לו אחיהם בית ישראל ולא יתמהו בפקדו על יעקב כדרכיו: (ד) בבטן עקב את אחיו. כל זה עשיתי לו אחוזו בעקבו ס"י שהוא יהיה לו גביר: (ה) ככה המלאך: ויתחנן אף. כשאמר

מצודות דוד

ק"י: (ב) רועה. מלשון מנעם: קדים. ר"ל רוח קלים: ושוד. ענין עוסק: יובל. ענין הנאה כמו יובל שי (שפיס) ט: (ד) עקב. ר"ל אמו נעקבו הוא סוף הרגל: ובאונו. ענין תומך וכמו וואנו ושערי בטנו (פ"א) ט: שרה. מלשון שררה: (ה) ויובל. מלי יכולת: (ו) זכרו. שמו כי נסם יזכר: (ז) תשוב. ענין השקט

הוא הנאמן לקיים מאמר: (ב) רועה רוח. הוא מרעה את הרוח ר"ל עוסק הוא בדברי הבל: ורודף קדים. הוא כפל ענין במ"ש: כזב ושוד ירבה. מרבה לדבר כזב ולעשוך בני אדם: וברית וגו'. להיות בעורתו: ושמן וגו'. לשחדו לעזור לו מול האויב: (ג) וריב אה' ר"ל הואיל וגם יהודה סרה אח"כ לכן יהיה ריב לה' גם עם יהודה ולזכור על כל בני יעקב כפי דרכיו שהלך בו וכפי מעלליו ישיב לו גמול: (ד) בבטן עקב את אחיו. ר"ל הלא יעקב אביהם עוררו בטנן אמו אחוז בעקב עשו אחיו והפלא הזה היה לאות: ובאונו. וכחתי נעשה שר אל אלהים הוא המלאך שרו של עשו הנאבק עמו כי יעקב התגבר עליו: (ה) וישר. וכאשר נעשה שר אל המלאך ולתוספת ביאור אמר ויכול לו ר"ל נצחו והתגבר עליו אז המלאך בכה לפניו והתחנן לו להניחו ללכת וכה אמר הנה בבית אל ימצא ה' אותנו ושם ידבר עמנו ושם יברכך ואהיה שם גם אני ואודה לך על הברכות כן דרו"ל וכאלו יאמר בזה אם נתתי הכח ביד יעקב להתגבר על המלאך מדוע א"כ לא תבטחו בי ותלכו לבקש עזרה ממצרים ומאשור: (ו) וה'. ר"ל הלא ה' הוא האלהים על צבאות מעלה ומטה והכל שלו ובידו: ה' זכרו. שמו הוא ה' המורה שהוא אדון הכל: (ז) ואתה. וגם אתה במשענת אלהיך תשב בשובה בנחת רק שמור חסד ומשפט ואז קוה תמיד אל

הושע פרק יב

מ

חֶסֶד וּמִשְׁפָּט שָׁמַר וְקוּהָ אֱלֹהֶיךָ תִּמְיֹד: ^ה פָּנַעַן בִּידוֹ
מֵאֲזוּנֵי מִרְמָה לַעֲשֹׂק אָהָב: ^ו וַיֹּאמֶר אֶפְרַיִם אֶךְ עֲשֵׂרְתִי
מִצְאָתִי אֲזוּן לִי כִּלְיָגִיעִי לֹא יִמְצָאוּ-לִי עוֹן אֲשֶׁר-חֲטָא: ^ז וְאֲנֹכִי
יְהוָה אֱלֹהֶיךָ מֵאַרְץ מִצְרַיִם עַד אוֹשִׁיבֶךָ בְּאֵהָלִים בְּיָמֵי מוֹעֵד:

רש"י

בהבטחתו ובמשענתו שהוא מבטיחך אתה יכול לסמוך ותשוב אליו רק חסד ומשפט שמור ומובטח אתה לקרות לישעו תמיד: (ח) כנען בידו מאזני מרמה. אתם סמוכים על בצעכם שאתם סוחרים ורמאים ועל עשירכם אתם אומרים אך עשרתי ולא אעבוד את הקב"ה: (ט) מצאתי אזן לי. און כה ומדרש אגדה היה דורש רבי שמעון וצ"ל מצאתי און לי מצאתי לי שטר חוב שיש לי מלכות על ישראל וילכו גם אחיו ויפלו וגו' הנונו לך לעבדים (שם ז) און לי דיני שטר כמו כותבין עליו אוננו וכמו באוני אחד ובטימי אחת כב"ר וזה פירושו ויאמר אפרים אך עשרתי מצאתי און לי ירבעם בן נבט שהיה משבט אפרים מתפאר בעצמו ואומר אך עשרתי מצאתי און לי שטר אחת שכל ישראל עבדים לי שאבי קנה אותם וכתבי וילכו גם אחיו ויפלו לפניו ויאמר הנונו לך לעבדים ומה שקנה עבד קנה רבו וכל ממונם שלי לפיכך אין בי חטא אם אטול כל אשר להם כי הם עבדי מה כתיב אחריו ואנכי ה' אלהיך מארץ

מצודות ציון

ומרגוע כמו צנונה ונתח (שפס"ב): (ח) כנען. תגר וסוחר וכן ותגור נתנה לכנעני (שפס"ב): מאזני. מלשון מאזני משקל: (ט) און. ענין כה ואומן: כ"ל יגיעי. צלל יגיעי ותמקד צ"ח השמוט: (י) אושיבך. מלשון הוא בעבור כי מצאתי לי און וכה לאסוף הון ולא ה' פעל כל זאת ויאמר עוד בכל יגיעי הוא העושר הבא ביגיעי הנה ככולו לא ימצא לי און אשר יחטא אדם בהנה ר"ל אין בו שום נדנדוד עון גדל ואונאה כי יחשוב שאין המקום ב"ה מכיר במעשיו: (י) ואנכי. אבל הלא אנכי ה' אלהיך מעת הוצאתיך מארץ

הושע פרק יב

מא

וְדַבַּרְתִּי עַל-הַנְּבִיאִים וְאֲנֹכִי חֲזוֹן הַרְבִּיתִּי וּבִיד הַנְּבִיאִים
אֲדַמָּה: ^ב אִם-גִּלְעָד אֲזוּן אֶדְ-שׁוּא הָיוּ בְּגִלְגַּל שְׁוֹרִים זָבָחוּ גַם
מִזְבַּחֹתָם בְּגִלְיָם עַל תַּלְמֵי שְׂדֵי: ^ג וַיְבָרַח יַעֲקֹב שְׂדֵה אֲרָם
וַיַּעֲבֹד יִשְׂרָאֵל בְּאִשָּׁה וּבְאִשָּׁה שָׁמַר: ^ד וּבְנִבְיֵא הֶעֱלָה יְהוָה
אֶת-יִשְׂרָאֵל מִמִּצְרַיִם וּבְנִבְיֵא נִשְׁמַר: ^ה הַכְּעִים אֶפְרַיִם

רש"י

ואושיבך באהלים אעמיד מתוכך תלמידים וסוקי' בתורה: כימי מועד. כימי מועד הראשון שהיה יעקב איש תם יושב אוהלים: (יא) ודברתי על הנביאים. להוכיח אתכם ולהחזיר אתכם למוטב: וביד הנביאים אדמה. נראיתי להם בכמה דומיות, ד"א אדמה להם דברי ע"י משלים כדי לישבם על שומעיהם: (יב) אם גלעד און. אם בא להם שבר ואונס הם גרמו לעצמם כי אך שוא היו ובגלגל שורים זבחו לעכו"ם: גם מזבחותם. רבים

מצודות ציון

ישיבה: מועד. ענין זמן כמו כי אקח מועד (שפס"ב): (יא) חזון. ענין מלאה נזואה: אדמה. מלשון דמיון ומשל: (יב) און. ענין עמל ויגיעה כמו כי לא ילא מפער און (שפס"ב): בגלים. ענין חל ודגור: תלמי. הוא הערוגה הנעשה חמשה וכן תלמייה רוח (שפס"ב): שדי. כמו שדה: (ג) שדה ארם. כמו חק ארם: (ה) תמרורים. מלשון מר: יפוש. ענין התפשטות כמו ויעוש על המנוטה (מכתיב י'):

מצודות דוד

מצרים ומאז אני בעצמי משפיע לך טובה ומשיגה במעשיך בהשגחה פרטית לא ע"י אמצעים מלאכי מעלה כדרך העכו"ם: עוד אושיבך באהלים. עוד יבוא זמן אשר תצא מהגולה ואושיב אותך בדרך באהלים כמו בימי הזמן ההוא שיצאת מארץ מצרי' כי עד עולם לא תסור השגחתי ממך: (יא) דברתי. על עסוקים דברתי אל הנביאים והרבייתי דברי חזון: אדמה. ר"ל דברתי בדמיון ובמשל להיות מקובל על הלב כי מאד אני משיגה כן: (יב) אם גלעד און. אם און בא על גלעד הנה לא באה במקרה כ"א בהשגחה לתשלום גמול כי מעשיהם היו אך שוא כי בגלגל מקום שעמד המקדש בתחלה שם זבחו ושורים לעבודת כוכבים וגם מזבחותם שעשו לעבודת כוכבים היו מרובות כמו מספר הגלים שהם על תלמי שדה: (ג) ויברח יעקב. הלא כשברח יעקב מפני עשו אל ארם אז עבר ללבן בעבור אשה היא רחל ואחר חזר עוד לשמור שצא לבן בעבור אשה אחרת וכל זה היה מגודל עוני כי בא בימים ויקניות וכאומר הלא חזר ברכוש גדול ומי נתן לו זה הרכוש הלא אני ואיך תאמר אך עשרתי מצאתי און לי: (ד) ובנביא. הלא ע"י משה נביאי העלה וכו' וע"י היה נשמר בדרך וכאומר הכל בא בהשגחתי ואיך נתחשו לומר שאנני משיגה ומכיר מעשה האדם: (ה) הכעים. ר"ל אחר שכל זה ידוע לאפרים ועכ"ז הכעים לה' במעשים רעים: ודמיו. לכן הדם ששפך יתפשט עליו לקחת נקם: וחרפתו. מה שהרף

הושע פרק יג

מב

תַּמְרוֹרִים וְדַמְיוֹ עָלָיו יִטּוֹשׁ וְחֲרַפְתּוֹ יָשִׁיב לוֹ אֲדָנָיו: יג « כְּדַבֵּר אַפְרַיִם רִתָּת נִשְׂא הוּא בְיִשְׂרָאֵל וַיֵּאֱשֶׁם בַּבַּעַל וַיִּמַּת: ב וְעַתָּה | יוֹסֵפוּ לַחֲטָא וַיַּעֲשׂוּ לָהֶם מַסְכַּח מִכַּסְפִּם כְּתַבּוּנָם עֲצִיבִים מַעֲשֵׂה חֲרָשִׁים כִּלְהֵם לָהֶם אִם אִמְרִים זִבְחֵי אָדָם עֲגָלִים יִשְׁקֹן: ג לָכֵן יִהְיוּ כַּעֲנַן־בָּקָר וְכַטֵּל מִשְׁפִּים הַלֶּךְ

רש"י

תמרורים. הם לו כי דמיו אשר שפך בהחטיאו את ישראל להצמיד לעכו"ם והמחטיאו לאד' קשה לו מן ההורגו כאשר אנו למידין מעמון ומואב שהטעו את ישראל להצמד לבעל פעור וענשן הכתוב יותר ממצרי ואדומי שטבעום בנהר ויצאו בחרב לקראתם: עליו יטוש. עליו טיילם הקב"ה: וחרפתו. שחירף את שלמה כענין שנאמר (מלכים א יא) וירם יד במלך שהוכיחו ברכים על אשר בנה שלמה את המלוא כדמפורש בחלק: ישיב לו אדוניו. הקב"ה שהרי הוא הרע לעשות יותר ממנו: (א) כדבר אפרים רתת. ששקא ירבעם למקום ודבר כנגד שלמה דברים קשים וברעדה שהרי מלך גדול היה שלמה: נשא הוא בישראל. משם זכה

מצודות ציון (א) רתת. ענין רעד כי יאחזמו רעד (שמות טו) מ"א אחזינו רחמיה: נשא. ענין הרמה: ויאשם. מל' אשמה ורעע: (ב) מסכה. הענשה מליקת המכתב וכן אלתי מסכה (שמות ח): כתבונם. כמו תכנינים והוא ענין דמות כמו תכנית (דברים ז): עצבים. כן יקלאו העכו"ם: חרשים. אומנים: ישקון. מל' נטיקה: (ג) כמזון. הוא פסולת התצנאה כמו אט כמזון (תהלים

כ"א בביתו עשה מסכה מכספם כדמות העצבים המסכה היה מעשה חרשים להדמות להעגלים של ירבעם: אהם וגו'. על העגלים היו אומרים מי שמנשק אותם שכרו הרבה מאד כאלו היה זוכה לו בן אדם שהוא אצלם הגדולה שבעבודות ולכן עשה כ"א בביתו שיהא מצוי לו לנשק בכל עת: (ג) אֶבְרָן. לזאת יהיו כלים מהר כענין בוקר שהולך לו מהרה וכטל המשכים ללכת ברוח השמש כי אז נפסק בשעה אחת: כמזון. כמו מזון התבואה

הושע פרק יג

מג

כְּמִן יִסְעַר מִגְרָן וּבְעֵשֶׂן מֵאֲרָבָה: ד וְאֲנֹכִי יְהוָה אֱלֹהֶיךָ מֵאֲרָץ מִצְרַיִם וְאֱלֹהִים זִוְלָתִי לֹא תִדַע וּמוֹשִׁיעַ אֵין בְּלָתִי: ה אֲנִי יִדְעָתֶיךָ בַּמִּדְבָּר בְּאֲרָץ תְּלֵאֲוֹבֹת: ו כְּמַרְעִיתִם וַיִּשְׁבְּעוּ שְׁבָעוּ וַיִּרֶם לִבָּם עַל־כֵּן שִׁכְחוּנִי: ז וְאֵהִי לָהֶם כְּמוֹ־שֹׁחַל כְּנֹמֵר עַל־דֶּרֶךְ אֲשׁוּר: ח אֲפַגְשֶׁם כְּדָב שְׁפּוֹל וְאֶקְרַע סָגוֹר לִבָּם וְאֶכְלֶם שֵׁם כְּלָבִיא חַיִּת הַשָּׂדֶה תִּבְקַעֶם: ט שַׁחַתְךָ יִשְׂרָאֵל

רש"י

יסוער. אשר סערה תשאנו: (ד) ואנכי ה' אלהיך. ולא היה לך למרוד בי: (ה) אני ידעתיך. נתתי לב לדעת צרכך וספקתיך: תלאובות. אין לו דמיון ופתרונו לפי עניינו תל שאובין בו כל טובה ואין מוצאין: (ו) כמרעיתם. כאשר באו לארץ מרעית' והיו שבעני' אז: שבועו וירם לבבם. כמו וירם במטה (שמות ז) לשון מרים דבר אחר וירם בכאן ויגבה הוא עצמו: (ז) על דרך אשור. כל אשור

מצודות ציון (ב) יסוער. מל' רוח סערה: מגרן. הוא מקום התצנאה: מארובה. כן יקלאו הסלון אשר ממעל נמקרת הנית כמו וארובות השמים (תהלים ז): (ד) זולתי. בלתי. ענינס אחת כמו זלעדי: (ה) תלאובות. ענין נמאון ואין לו דמיון ומכאן שהוא כמו תל אובת ר"ל תל שמוציאם זו ללל דבר כי לא ימלא שם מה: (ו) כמרעיתם. מל' מרעה: (ז) ואהי. כמו ואהיה: שחף. שם משמות האריה: כנומר. שם חיה: אשור. ענין הנטה ורחיה כמו אשורנו ולא קרנו (מלכים ח): (ח) אפגשם. ענין פגיעה: כדוב. שם חיה: שכול. מי צנני ממים קריו שכול כמו ואני כאשר שכולמי שלמתי (תהלים מז): כלאביא. שם משמות האריה: תבקעם. מל' נקיעה: (ט) בעירך. הנימ' נוספת וכן

אני להסתכל בדרך מהלכם להכשילים ולאבדם: (ח) אפגשם. אפגוש בהם להרע להם כדוב השכול מבניו שדרכו להזיק את כל מי שיפגוש: סגור לבבם. לפי שהמשילו לדוב אמר לשון הנופל בו שקורע עד הלב הסגור תחת החזה: ואוכלם שם. במקום שאמצאם אוכלם כלאביא: חית השדה. הכ"ף של כלאביא משמשת בשתיים ור"ל אהיה כחית השדה אשר תבקעם כלומר הרגילים לבקעות: (ט) שחתך

הושע פרק יג

מד

כִּי־בִי בְעֶזְרִי: אֵהִי מִלֶּכֶד אֶפְאֹה וְיֹשִׁיעַךָ בְּכָל־עֲרִיף וְשֹׁפֵטֶיךָ
 אֲשֶׁר אָמַרְתָּ תִּגְהַלְלֵנִי מִלֶּכֶד וְשָׂרִים: אֶתְּנֶנְךָ לְךָ מִלֶּכֶד בְּאֶפְי
 וְאֶקַּח בְּעֶבְרַתִּי: ׀ צָרוּר עֹן אֶפְרַיִם צְפוּנָה חֲטָאתוֹ: חֲבָלֵי
 יוֹלְדָה יָבִאוּ לוֹ הוֹאִיבֵן לֹא חָכַם כִּי־עַתָּה לֹא־יַעֲמֹד בְּמִשְׁבֵּר
 בָּנָיִם: מִיַּד שְׂאוֹל אֶפְרַיִם מָמוֹת אֶגְאָלֶם אֵהִי דְבַרְיֶךָ מוֹת

רש"י

ומקרא קצר הוא זה והמבין בלשון המקרא מיושב הוא על הלב: כי ב. כי בי היה המרד אשר מרדת וא"ת מה איכפת לך בעורך מרדת כשמרדת בי: (י) אהי מלכד אפוא י"ת איה מלכך ואני אומר אינו צריך לעקרו ממשמעותו אהי עומד מנגד לראות אפוא מלכך שאעשה עצמי רואה מה אחריתך אפוא מושיעך: (יב) צרוור עון אפרים לא ויתרתי עליו צפון הוא אתי: (יג) כי עת. צרה באה לו אשר לא יוכל לעמוד ולהתקיים: במשבר בנים. שהיולדת יושבת עליו לילד ובלע"ז

מצודות דוד

ומנפסת 73 ילנוף (ויקרא 1) ות"ל ומנפסת: (י) אהי. אהיה כהיומו ואמקיים ודוגמתו ויהי ריב ומזון יסוף (מקרא 6): אפוא. איה פה: (יא) בעברתי. מל עברה חעס: (יב) צרוור. ענין קשיה כמו כרוור כספו (מכילת 33): צפונה. ענין טעמנה כמו יסוף לנדין (משל 1): (יג) חבלי. כן יקלאו מכלזבי היולדת וכן זעקת מצלילה (ישעיה 13): במשבר. הוא מקוס מושז היולדת כשכורעת ללדת וכן כי גלו גנים עד משבר (סע 6): (יד) קמבך. ענין כתימה וכן מקטז יסוד להריס (סע 65): נחם.

כי שאל המלך הראשון מת במלחמה בקצרות שנים: (יב) צרוור. אל תחשבו ששכחתי עון אפרים כי צרוור הוא בקשר מעולה וחסאתו צפונה אצלי לשמרם עד שתתמלא הסאה: (יג) חבלי יולדה. מכאובות יבואו עליו כחבלי יולדה: הוא בן לא חכם. לראות את הנולד אשר תגיע העת אשר לא יוכל עמוד כשישב על המשבר להוליד בנים ר"ל בעת הגמול כאשר תתמלא הסאה ולפי שהמשילו לאשה יולדת אמר לשון הנופל בה: (יד) מיד שאוף אפרים. הנה מעולם פדיתים מן השאול וגאלתים מן המות אבל כשתתמלא הסאה אהיה אני מדבר עליך דברי מות אהיה אני מכריחך לרדת שאולה: נחם יתן מעיני. ר"ל עד הנה נחמתי על הרעה אבל מאז יהיה התנחומין וסתר מעיני כי לא אנחם עוד:

הושע פרק יד

מה

אֵהִי קֹטֵבֶךָ שְׂאוֹל נָחַם יִסְתַּר מְעִינֵי: כִּי הוּא בֶן אַחִים יִפְרִיא
 יָבֹא קָדִים רוּחַ יְהוָה מִמִּדְבָּר עֲלֶיהָ וַיְבוּשׁ מִקּוּרוֹ וַיַּחֲרַב מְעִינֵו
 הוּא יִשְׁסֶה אוֹצֵר כָּל־כְּלֵי חַמְדָּה: יָד * תֵּאֱשֶׁם שְׂמוֹרוֹן כִּי
 מִרְתָּה בַּאֱלֹהֵיהָ בַּחֲרַב יִפְלוּ עַל־לִיהֶם יִרְטְשׁוּ וְהִרְוִיתִיו
 יִבְקְעוּ: פ * שׁוֹבָה יִשְׂרָאֵל עַד יְהוּה אֱלֹהֶיךָ כִּי כִשְׁלַת בְּעוֹנֶךָ:
 קָחוּ עִמָּכֶם דְּבָרִים וְשׁוּבוּ אֶל־יְהוָה אֲמָרוּ אֵלָיו כָּל־תְּשֵׂא עֹן

רש"י

(טו) כי הוא בן אחים יפריא. ת"י ארי אינון מתקריין בנין ועובדין מקלקלין אסגיאוו אחים לך דבר רע כמו (ויחזקאל כא) את עשויה לברק ואמר אח אל כל תועבות (שם 11): יפריא. לשון פורה ראש ולענה (דברים 33) ואני אומר אחים לשון ותרענה באחו (בראשית 26) בין אחים יפריא מפריח וצומח באחו בין אחים בין הגדל בפלגי מים אשר תמיד יפריא ולפי שדימהו לאחו הוא אומר יבא קדים ויבוש מקורו, ד"א כי הוא בין אחים יפריא ירבעם הוא בן שהפריא אחותו של ישראל על ידו נחלקו לשני ממלכות יפריא לשון פרא אדם: יבוא קדים. מלך תקיף כרוח קידומא במימרא דה' מאורח מדברא יסק: הוא ישסה. אותו המלך ישסה אוצרות כל כלי חמדתו: (א) תאשם שומרון. מעתה תגלה אשמתו:

מצודות ציון

מלשון תמומין: (טו) יפריא. מל פרי: ויבוש. מל יבשות: מקורו. הוא המעיין: ויחרב. מל מוכז ויוגש: ישסה. ענין זיה וסלל כמו ומשאליו ססו למו (סע 77): (א) תאשם. מל שממון: חרותה. מל מרי ומרד: עולליהם. קטניהם: וירושו. ענין נקיעה כמו

(טו) כי הוא. כי מתחלה היה אפרים מגדל פרי בין האחים ר"ל שהיה גדול וחשוב בין האחים כמ"ש ואולם אחיו הקטן יגדל ממנו (בראשית 28): יבוא קדים. עתה משחטא בעגלי הזהב יבוא רוח קדים רוח חזק הבא מה' העולה מן המדבר שאין שם דבר לעכב חזק נשיבת הרוח והרוח הזה ייבש המקור ויחרב המעיין ועל שאמר דבריו במשל ופרש לומר הוא ר"ל הרוע הזה והוא אשר ישלול האוצר של כל כלי חמדה: (א) תאשם שומרון. תהיה שממה כי מרדה באלהיה: עולליהם. קטניהם יתבקעו ע"י העכו"ם וגם הנשים ההרות יתבקעו כרסם להוציא הולדות: (ב) שובה ישראל. לכן שובה ישראל וכי' כי בעבור עוונך בא לך מכשול הצרה הזאת: (ג) קחו עמכם דברים.

מצודות דוד

מלשון תמומין: (טו) יפריא. מל פרי: ויבוש. מל יבשות: מקורו. הוא המעיין: ויחרב. מל מוכז ויוגש: ישסה. ענין זיה וסלל כמו ומשאליו ססו למו (סע 77): (א) תאשם. מל שממון: חרותה. מל מרי ומרד: עולליהם. קטניהם: וירושו. ענין נקיעה כמו

הושע פרק יד

מו

וְקַח-טוֹב וּגְשַׁלְמָה פְּרִים שְׁפַתֵינוּ: ה אֲשׁוּר | לֹא יוֹשִׁיעֵנו
עַל-סוֹס לֹא נִרְפָּב וְלֹא נֶאֱמַר עוֹד אֱלֹהֵינוּ לְמַעֲשֵׂה יְדֵינוּ
אֲשֶׁר-בָּךְ יָרַחם יְתוֹם: ה אֲרַפֵּא מְשׁוֹבְתֵם אֲהַבֵם נִדְבָה כִּי שָׁב
אִפִּי מִמֶּנּוּ: ו אֲהִיָּה כְּטַל לְיִשְׂרָאֵל יִפְרַח כְּשׁוֹשַׁנָּה וְיִךְ שְׂרָשׁוּ
פְּלִבְנוֹן: ז יִלְכוּ יוֹנְקוֹתָיו וְיִהְיֶה כְּזֵית הַדּוֹד וְרִיחַ לוֹ פְּלִבְנוֹן:

רש"י

ולמדנו דרך טוב, דבר אחר מעט מעשים טובים שבידינו קח בידך ושפטנו אחריהם וכן דוד אומר מלפניך משפט יצא עיניך תחזינה מישרים (תהלים י) דבר אחר וקח טוב וקבל הוריה מאתנו שנאמר טוב להודות לה' (שם צב): וּגְשַׁלְמָה פְּרִים. שמה לנו להקריב לפניך נשלם אותם בריצוי דברי שפתינו: (ד) אֲשׁוּר לֹא יוֹשִׁיעֵנו. עוד זאת אמרו לפני לא נבקש עוד עזרת אדם לא מאשור ולא ממצרים: ע"פ סוֹס לֹא נִרְפָּב. זו היא עזרת מצרים שהיו שולחים להם סוסים כמו

ועולליהם מטעם (מ"ב ט): והריותיו. השם הכרות: (ח) מְשׁוֹבְתֵם. ענין מליצה והליכה בצדקי הלך כמו שזכו נזים שזנבים (ימשי"ג ט): (י) כְּשׁוֹשַׁנָּה. הוא הורד: ויך. יאמר כן נזקק השאלה על התפעלות והוגמתו ומתה על כמף ים ננדה (מגילת ד) ומתה הוא מרגס של מכה: כְּבִבְנוֹן. שם יער: (ז) יוֹנְקוֹתָיו. ענפיו

איני שואל מכם זבחים ועולות אלא קחו עמכם דברים שתתודו לפני ובוהו תשובו אל ה': כ"פ תשא עון. הוא הפוך כל עון תשא ר"ל אמרו בתפלה מחול כל העון ובמקום העון קח טוב תמורתו כלומר מעשה הטוב שעשיתו יגין מול העון: וּגְשַׁלְמָה פְּרִים שְׁפַתֵינוּ. ר"ל במקום הקרבנות פרים נשלם בו וידוי שפתינו: (ד) אֲשׁוּר לֹא יוֹשִׁיעֵנו. גם אמרו אשור וכו', ר"ל עוד לא נבקש עזרה מאשור: ע"פ סוֹס לֹא נִרְפָּב. ר"ל לא נבטח עוד בגבורת הסוס במלחמה: וְלֹא נֶאֱמַר עוֹד אֱלֹהֵינוּ וגו'. ר"ל הפסל הנעשה במעשה ידינו לא נקבל עוד לאלוה: אֲשׁוּר בך. ר"ל כי ידענו אשר לבד בעזרתך ימצא היתום רחמים וחמלה עם כי תשש כוחו להתחזק מעצמו: (ה) אֲרַפֵּא מְשׁוֹבְתֵם. כאשר יאמרו כן אז אטלח על מה שהלכנו בדרך שובב ומרדו (ו) אֲהַבֵם נִדְבָה. ואז אהבה אותם בנדבת לבי אף שאינם ראויים אל אהבה כי הודידי די להסיר האיבה ולא להביא אהבה: כִּי שָׁב אִפִּי מִמֶּנּוּ. ותשאר א"כ האהבה הראשונה: (י) אֲהִיָּה כְּטַל לְיִשְׂרָאֵל. ר"ל לא תפסוק אהבתי מכם כמו שאין הטל נעצר מעולם: יִפְרַח כְּשׁוֹשַׁנָּה. יעלה פרחי' נעים כשושנה ושרשיו יתפשטו כשרשי עצי לבנון: (ז) יִלְכוּ יוֹנְקוֹתָיו. ענפיו יתפשטו למרחוק והוד יפיו יהיה כאילן זית שעליו לחים כל השנה וריחו יהיה נודף כריח לבנון המריח ביותר לפי מרבית העשבים והאילנות הגדילים שמה ר"ל יהיו משופעים בהרבה מיני טובות:

הושע פרק יד

מו

יִשְׁבוּ יוֹשְׁבֵי בְצֵלוֹ יַחֲיוּ דָגָן וּפְרִחֵהוּ כַּגֶּפֶן זָכְרוּ בֵּינֵי לְבָנוֹן: ס
אֲפָרִים מֵה־לִּי עוֹד לְעַצְבִּים אֲנִי עָנִיתִי וְאֲשׁוּרְנוּ אֲנִי כְּבָרוֹשׁ
רַעֲנָן מִמֶּנִּי פְּרִיךָ נִמְצָא: ז מִי חֲכָם וַיִּבֶן אֱלֹה נְבוֹן וַיִּדְעַם
כִּי-יִשְׂרָאֵל דְּרָכֵי יְהוָה וַצְדִיקִים יִלְכוּ בָם וּפְשָׁעִים יִבְשְׁלוּ בָם:

רש"י

זיהוון וריחיון כריח קטרת בוסמיא: כְּבִבְנוֹן. כבית מקדשא: (ח) יִשׁוּבוּ יוֹשְׁבֵי בְצֵלוֹ. אותן שהיו כבר יושבים בצל הלבנון שדימה בו ישראל ובית המקדש ועכשיו גלו מעמו ישובו אליו: זָכְרוּ בֵּינֵי לְבָנוֹן. כדוכרן יבכות חצוצרתא דעל חמר עתיק דמתנסך בבית מקדשא שהיו תוקעין בחצוצרות על הנסכים כשהלויים אומרים בשיר: (ט) אֲפָרִים. יאמר מה לי עוד ללכת אחרי העצבים וישובו

מצודות ציון

הרסים וכן ועל כיוונן לפני (שפי"ג צ): הודו. ענין הדק ונאה: (ח) יִשׁוּבוּ. ענין ההסקט ומרגוע כמו נצווה ונמת (ט ט): יַחֲיוּ. ענין השגת הנפש מן המולסה ודומה לו עד מיוסם (יהושע ט): דָּגָן. כגון ומתסך כ"ף הדמיון וכן יטייב גהה (משל"ח ט) ומשפטו כנהה: (ט) לְעַצְבִּים. הם העושים: עָנִיתִי. מלשון ענייט ומשובת שאלה: וְאֲשׁוּרְנוּ. ענין הצטטה ורואה כמו אשורנו ולא קרוב (מגילת ט): כְּבָרוֹשׁ. שם אילן: רַעֲנָן. ענין לחות ורטיבות כמו צמנן רענן (שפי"ג ט):

והרטוב שכופפין ראשו אצל שרשיו כן אני שוכן מרום ואני משפיל עיני להשגיח בך וכל פרי הצלחתך נמצא לך ממני: (י) מִי חֲכָם. כהתימו דברי תוכחותיו אמר מי שהוא חכם יבין אלה הדברים ואם הוא נבון להבין דבר מתוך דבר ידע וישיכיל אשר דרכי ה' המה ישרים אין בהם נפתל ועקש וצדיקים ילכו בהם כדרך מהלכם מבלי כשלון אבל הפושעים יכשלו בהם כאלו היה בהם מקום נפתל ועקש כי יצר מחשבות לבם יסלף להם הדרכים ולא כן אל הצדיקים המיישרים ארחותם:

מצודות דוד

(ח) יִשׁוּבוּ יוֹשְׁבֵי בְצֵלוֹ. אלו ישוּבוּ ויחסו בצלו של מקום יהיה בשבוה ונחת: יַחֲיוּ דָגָן. יחיו את עצמם בנחת ועדן כדגן המחיה את הבריות: וּפְרִיחֵהוּ. ירבו פרחים: זָכְרוּ. זכרון שמו יהיה כיון הגדל בלבנון המוזכר לשבח: (ט) אֲפָרִים וגו'. ר"ל כשיאמר אפרים מה לי עוד לפנות אל העבודת כוכבים הלא עתה טוב לי מאז: אֲנִי עָנִיתִי. ר"ל אז אני אענה לו על כל מה שישאל ממני: וְאֲשׁוּרְנוּ. אסתכל ואשגיח בו לתת לו די מחסוריו: אֲנִי כְּבָרוֹשׁ רַעֲנָן. ר"ל כמו ברוש הלח

יואל פרק א

מח

א דְּבַר יְהוָה אֲשֶׁר הָיָה אֶל-יוֹאֵל בֶּן-פְּתוּאֵל: ב שָׁמְעוּ-זֹאת הַזְקֵנִים וְהַאֲזִינוּ כֹּל יוֹשְׁבֵי הָאָרֶץ הַהִיטָה זֹאת בַּיּוֹמֵיכֶם וְאִם בַּיּוֹמֵי אֲבֹתֵיכֶם: ג עָלֶיהָ לְבַנְיֶכֶם סִפְרוּ וּבְנֵיהֶם לְבַנְיֵיהֶם לְדוֹר אַחֵר: ד יֵתֶר הַגִּזְם אֲכַל הָאָרֶבָה וְיֵתֶר הָאָרֶבָה אֲכַל הַיֶּלֶק וְיֵתֶר הַיֶּלֶק אֲכַל הַחֲסִיל: ה הַקִּיצוּ שְׁפוֹרִים וּבְכוּ וְהִילִילוּ כָּל-שְׁתֵּי יוֹן עַל-עֵסִים כִּי נִכְרַת מִפִּיכֶם: ו בִּי-גוֹי עָלָה עַל-אַרְצֵי עֲצוּם וְאִין מִסֶּפֶר שְׁנָיו שְׁנֵי אַרְיָה וּמִתְלַעוֹת לְבִיא לֹא: ז שֶׁם גִּפְנֵי לְשֹׁמֵה וְתֵאֲנָתִי לְקַצְפָּה חֲשָׁף חֲשָׁפָה וְהַשְׁלִיךְ:

רש"י

ארכה ילק חסיל מיני גובאי הם ונתנבא עליהם שיבאו ובאו באותן הימים וכלו כל פרי העץ וירק השדה: (ה) עסיס. יין הטוב: (ו) גוי ע"ה ע"ה ארצי הגובאי הזה כינהו כצבא גוי: ומתלעות. הן השינים הגסין שלועס בהן: (ז) לקצפה. למפח נפש: חשפה חשפה והשליך. קלוף קליפות העץ והשליכו

(א) א"ל יואל בן פתואל. בן שמואל הנביא שפיתא לאל בתפילתו, יש אומרים שנבואה זו נאמרה באותן שבע שנים שאמר אלישע (מלכי"ב ב) כי קרא ה' לרעב וגו' ובימי יהורם בן אחאב היו ובהלכות גדוליו נמצא יואל ונחום וחבקוק היו בימי מנשה: (ב) ההיטה וזאת. האמורה למטה: (ד) יתר הגזם וגו' גזם

יואל פרק א

מט

הַלְבִּינוּ שְׂרִיגֵיהֶּ: ח אֵלֵי כְּבַתּוּלָה חֲגַרְת-שֶׁק עַל-בַּעַל נְעוּרֵיהֶּ: ט הַכֶּרֶת מִנְחָה וְנִסָּךְ מִבַּיִת יְהוָה אֲבָלוּ הַכְּהֵנִים מִשְׁרְתֵי יְהוָה: י שָׁדֵד שָׁדָה אֲבָלָה אֲדָמָה כִּי שָׁדֵד דָּגָן הוֹבִישׁ תִּירוּשׁ אֲמַלֵּל וַיַּצְהֵר: יא הַבִּישׁוּ אַפְרִים הִילִילוּ כְּרָמִים עַל-חֹטָה וְעַל-שְׁעוֹרָה כִּי אֲבָד קִצִּיר שָׁדָה: יב הַגִּפֶּן הוֹבִישָׁה וְהִתְאַנְּה אֲמַלֵּלָה רִמּוֹן גַּם-תִּמְרֹת וְתַפּוּחַ כָּל-עֵצֵי הַשָּׁדָה יִבְשׁוּ כִּי-הִבִּישׁ שָׁשׁוֹן מִן-בְּנֵי אָדָם: יג חָגְרוּ וּסְפְדוּ הַכְּהֵנִים הִילִילוּ מִשְׁרְתֵי מִזְבֵּחַ בָּאוּ לִינוּ בַּשִּׁקִּים מִשְׁרְתֵי אֱלֹהֵי כִּי נִמְנַע מִבַּיִת אֱלֹהֵיכֶם מִנְחָה וְנִסָּךְ: יד קִדְשׁוּ-עוֹם קְרָאוּ עֲצֵרָה אֲסַפּוּ זְקֵנִים כֹּל יוֹשְׁבֵי הָאָרֶץ בֵּית

רש"י

המחרישה: ע"ה חטה וע"ה שעורה. מוסב על אכרים, ועל הכורמי אמר: (יב) הגפן הובישה והתאנה אומללה. נכרתה פסק פריה: הוביש. כמו יבש: (יד) קדשו צום. הזמינו צום: עצרה. אסיפה:

עד הלבינו זמורות הגפן: (ח) אל"י קינה מתרגמינן אליא: (ט) הכרת. כמו נכרת ה"א הנקודה בחטף קמץ עומדת במקום נו"ן כמו וחית השדה השלמ' לך (אי"ו ח): (יא) הובישו. הכלמו: אכרים. מנהיגי

מצודות ציון

(ח) אל"י. ענין קינה כי ש"ה קינה (יחזק"י ט) מ"י אליא: (י) שדד. ענין עושק: אב"ל. ענין השמטה כמו אכל מיוש (שפי"ד טז): הוביש. מל' יבש. תירוש. יין: אב"ל. ענין כיתמה כמו כי אמלל אני (ספ"ט י): יצדה. ענין: (יא) הובישו. מל' נושא: אכרים. כן יקראו עובדי אדמה כמו וקראו אכר אל אכל (עמו"ט ח): (יב) הובישה. מל' יבשות: אב"ל. נכרתה: הוביש. מל' יבשות מ"ל נפקק: (יד) קדשו. ענין חומנה כמו קדשו מלחמה (לפ"ן ט): צום. מענית: עצרה. ואסיפה וכן עלתה נוגלים (יחז"ל ט):

מצודות דוד (ח) אל"י. עשי קינה כמו בתולה הנשאת לאיש ומת שחוגרת שק ומקוננת על הבעל הנשאת לו בנעוריה כי האהבה קשורה ביותר עם הבעל שנשאה בימי נעוריה כשהיתה עדיין בתולה: (ט) הכרת וגו'. כי לא מצאו סולת למנחות ויין לנסכים כי הארבה אכל הכל: אב"ל הכהנים. על כי אין מביא מנחה ונסכים: (י) שדד שדה. נעשק השדה כי הארבה עשק תבואתה: הוביש. נתיבש היין ר"ל לא ימצא עוד יין: (יא) הובישו אכרים. על כי עבודתם בשדה היה לריק: כורמים. עושי עבודת הכרמים: ע"ה חטה וגו'. על העדר חטה ושעורה מוסב על הובישו אכרים: כי אבד. ר"ל אין מה לקצור: (יב) הובישה. ר"ל לא ימצא עוד: יבשו. ר"ל אין בהם פרי: כי הוביש ששון. ר"ל כל זה היה בהשגחה כי בגמול פסק ה' שמחה מבני אדם ולכן חסרו כל אלה: (יג) חגרו. ר"ל חגרו שקים וקצרו בדבר המובן: כי נמנע. על כי הארבה אכל הכל: (יד) קדשו צום. הזמינו יום צום ר"ל הכריזו כרבים להתענות ביום קבוע: קראו עצרה. הכריזו להתאסף בבית ה': כ"ל יושבי הארץ. ר"ל של כל יושבי הארץ: בית ה'. אלת בית ה':

מצודות דוד

(א) דבר ה'. ר"ל זהו דבר ה' וגו': פתואל. ארז"ל זה שמואל הנביא שפיתא לאל בתפילתו: (ב) שמעו זאת. מה שאני שואל ממכם: ההיטה. כה"א השאלה כאלו ישאלום האם היטה זאת וגו' והוא האמור בענין יתר הגזם וגו': (ג) ע"ה. בעבור הגזרה זאת לרוב התמהון שבה ספרו לבניכם: דודור אחר. לבני הדור שיעמדו אחריהם: (ד) יתר הגזם. וזהו הגזרה שהנה מה שהותיר הגזם ולא אכל בא הארבה ואכלו: (ה) הקיצו שכורים. אתם הרגילין ביין התערורו מן השינה ובכו: ע"ה עסיס. בעבור העסיס אשר נכרת מפיהם כי הארבה אכל הגפנים ומעתה לא

מצודות ציון (ב) והאזינו. הטו אהן לשמוע: (ג) ע"ה. נעצורה: (ד) יתר. מל' נוסר: הגזם. הארבה הילק החסיל. כולם שמות מיני חגבים: (ה) הקיצו. ענין הערה מן השינה: והיציאו. מל' יללה: עסיס. כן נקרא היין והסן וכעסיס דמס יסכרון (שפי"ה ט): (ו) עצום. חוק כמס: ומתלעות. הם השייט הגסות כמו מתלעות עול (א"ח ט): (ז) לקצפה. מל' קלף ור"ל למארה: חשפה חשפה. קלף קליפתו' והוא מל' מתשק הלפ"ן (כח"ט ט): סהו ענין גלוי כי בהקלף קליפות העץ נעשה מנולה: ה"לבינו. מל' לנן: שריגיה. ענינה כמו וגפן ג' שריגים (ס"ח ט):

תמצאו היין: (ו) כי גוי. על הארבה יאמר בלשון שאלה וכן שפנים עם לא עצום (משלי ל): שניו שני ארזיה. אמר דרך גזומה והפלגה והוא ענין מליצה: (ז) שם גפני. אכל הגפנים ועשאם שממה והתאנים שם המארה וקללה: חשפה חשפה. קלף קליפתה ונעשו הענפים לבנים כדרך אילן הנקלף:

קמו	סוטה	פרק ב	מסכת	קמה	סוטה	פרק א	מסכת
-----	------	-------	------	-----	------	-------	------

שָׁשֶׁם מִשְׁקִין אֶת הַסּוּטוֹת, וּמִטְהָרִין אֶת הַיּוֹלְדוֹת, וּמִטְהָרִין אֶת הַמְצוּרָעִים. וְכֵהֵן אוֹחוֹ בַּבְּגָדִיהָ, אִם נִקְרָעוּ נִקְרָעוּ, אִם נִפְרָמוּ נִפְרָמוּ, עַד שֶׁהוּא מְגַלָּה אֶת לְבָהּ, וְסוֹתֵר אֶת שְׁעָרָהּ. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר, אִם הָיָה לְבָהּ נְאֻהָ, לֹא הָיָה מְגַלָּהּ. וְאִם הָיָה שְׁעָרָה נְאֻהָ, לֹא הָיָה סוֹתֵרָו:

ו. הִיתָה מִתְפָּסָה בְּלַבְנִים, מְכֻסָּה בְּשַׁחוּרִים. הָיוּ עָלֶיהָ כְּלֵי זָהָב וְקַטְלִיּוֹת, נְזָמִים וְטַבְעוֹת, מְעַבְרִים מִמֶּנָּה פְּדֵי לְנוּלָה. וְאַחַר כֵּן מְבִיא

חָבַל מְצָרִי וְקוֹשְׁרוֹ לְמַעְלָה מִדְּיָהּ. וְכָל הַרוֹצֵה לְרְאוֹת בָּא לְרְאוֹת, חוּץ מִמְעַבְרֵיהָ וְשִׁפְחוֹתֶיהָ, מִפְּנֵי שְׁלֵבָה גַם בָּהֵן. וְכָל הַנְּשִׂים מִתְרוֹת לְרְאוֹתָהּ, שְׁנֹאמֵר (יחזקאל כג) וְנוֹסְרוּ כָּל הַנְּשִׂים וְלֹא תַעֲשִׂינָה פְּזוֹמֶתְכֶנָּה:

ז. בְּמִדָּה שְׂאֵדָם מוֹרֵד, בַּה מוֹדֵדִין לוֹ. הִיא קִשְׁטָה אֶת עֲצָמָה לְעַבְרָה, הַמְקוּם נוּלָה. הִיא גִלְתָּה אֶת עֲצָמָה לְעַבְרָה, הַמְקוּם גִּלָּה עָלֶיהָ. בִּירֵךְ הַתְּחִילָה בְּעַבְרָה תְּחִלָּה וְאַחַר כֵּן הַבֶּטֶן, לְפִיכֶן תִּלְקָה הַיָּרֵךְ

תְּחִלָּה וְאַחַר כֵּן הַבֶּטֶן, וְשֹׁאֵר כָּל הַגּוּף לֹא פָּלֵט:

ח. שְׁמִשׁוֹן הַלֵּף אַחַר עֵינָיו, לְפִיכֶן נִקְרוּ פְּלִשְׁתִּים אֶת עֵינָיו, שְׁנֹאמֵר (שופטים טו) וַיִּאֲחַזְזוּהוּ פְּלִשְׁתִּים וַיִּנְקְרוּ אֶת עֵינָיו. אֲבִשְׁלוֹם נִתְגָּאָה בְּשַׁעְרוֹ, לְפִיכֶן נִתְלָה בְּשַׁעְרוֹ. וּלְפִי שְׂבָא עַל עֶשֶׂר פִּילִגְשֵׁי אָבִיו, לְפִיכֶן נִתְנוּ בוֹ עֶשֶׂר לוֹנְבִיּוֹת, שְׁנֹאמֵר (שמואל ב ט) וַיִּסְבּוּ עֲשָׂרָה אֲנָשִׁים נְשָׂאֵי כְּלֵי יוֹאֵב, [וַיִּכּוּ אֶת אֲבִשְׁלוֹם וַיִּמְתְּהוּ]. וּלְפִי שְׁגַב שְׁלֹשָׁה לְכַבּוֹת, לֵב אָבִיו, לְבַב בֵּית דִּין, וְלֵב יִשְׂרָאֵל, (שְׁנֹאמֵר (שם טו) וַיִּגְבַּב אֲבִשְׁלוֹם אֶת לֵב אֲנָשֵׁי יִשְׂרָאֵל), לְפִיכֶן נִתְקַעַו בוֹ שְׁלֹשָׁה שְׂבָטִים, שְׁנֹאמֵר (שם טז) וַיִּקַּח שְׁלֹשָׁה שְׂבָטִים כִּכְפוֹ וַיִּתְקַעֵם בְּלֵב אֲבִשְׁלוֹם:

יָמִים בְּמִדְבָּר, שְׁנֹאמֵר (במדבר יג) וְהָעָם לֹא נָסַע עַד הָאֶסְפָּר מְרִים. יוֹסֵף זָכָה לְקַבּוֹר אֶת אָבִיו וְאִין בְּאֶחָיו גְּדוֹל מִמֶּנּוּ, שְׁנֹאמֵר (בראשית ג) וַיַּעַל יוֹסֵף לְקַבֵּר אֶת אָבִיו, וַיַּעַל עִמּוֹ גַם רַקִּב גַּם פְּרָשִׁים. מִי לָנוּ גְדוֹל מִיוֹסֵף, שְׁלֹא נִתְעַסַּק בוֹ אֶלָּא מִשָּׂה. מִשָּׂה זָכָה בְּעֲצָמוֹת יוֹסֵף וְאִין בְּיִשְׂרָאֵל גְּדוֹל מִמֶּנּוּ, שְׁנֹאמֵר (שמות יג) וַיִּקַּח מִשָּׂה אֶת עֲצָמוֹת יוֹסֵף עִמּוֹ. מִי גְדוֹל מִמִּשָּׂה שְׁלֹא נִתְעַסַּק בוֹ אֶלָּא הַמְקוּם, שְׁנֹאמֵר (דברים לד) וַיִּקְבֹּר אֹתוֹ בְּגֵי. וְלֹא עַל מִשָּׂה בְּלִבָּד אָמְרוּ, אֶלָּא עַל כָּל הַצְּדִיקִים, שְׁנֹאמֵר (ישעיה טז) וְהִלַּף לְפָנָיִךְ צְדִיקְךָ כְּבוֹד יְיָ אֲסַפְּךָ:

פרק ב

א. הָיָה מְבִיא אֶת מִנְחָתָה בְּתוֹךְ כְּפִיפָה מְצָרִית וְנוֹתְנָה עַל יָדֶיהָ כְּדֵי לַיְגַעָה. כָּל הַמִּנְחוֹת תְּחִלְתָּן וְסוֹפָן בְּכָלֵי שְׂרֵת, וְזוֹ תְּחִלְתָּהּ בְּכָפִיפָה מְצָרִית וְסוֹפָה בְּכָלֵי שְׂרֵת.

ב. וְכֵן לַעֲנִין הַטּוֹבָה, מְרִים הַמְתִּינָה לְמִשָּׂה שְׁעָה אַחַת, שְׁנֹאמֵר (שמות ב) וַתִּתְצַב אַחֲתוֹ מִרְחַק, לְפִיכֶן נִתְעַפְּבוּ לָהּ יִשְׂרָאֵל שְׂבָעָה רַבִּינוּ עוֹבְדֵיהָ מִבְּרִטְנוֹרָה

בַּגְּמָרָה דְּלֹא תִימָא שִׁינְחוּ לָהּ הַנּוֹזְמִים וְהַטְּבַעוֹת אַחַר שִׁקְרָעוּ בְּגִדֶיהָ וְגָלוּ אֶת לִיבָהּ שׁוֹה יוֹתֵר גְּנָאֵי לָהּ, כְּמוֹ שִׁנְגַּי יוֹתֵר לְאָדָם עֲרוֹם שִׁילֵךְ בְּמַנְעֵלִים בְּרַגְלָיו מִלִּילֵךְ יַחַף, קַמְ"ל דְּלֹא: חָבַל מְצָרִי. מִפְּרֵשׁ בִּירוֹשָׁלַיִם לְפִי שִׁעֲשֵׂתָה מַעֲשֵׂה מְצָרִים. וְאִם אִין חָבַל מְצָרִי מְבִיא שֹׁאֵר חָבְלִים: וְקוֹשְׁרוֹ לְמַעְלָה מִדְּיָהּ. שְׁלֹא יַפְלוּ בְּגִדֶיהָ וְתִשָּׂאֵר עֲרוֹמָה: וְכָל הַרוֹצֵה לְרְאוֹת בָּא לְרְאוֹת. וְדוּקָא בְּאֲנָשִׁים רְשׁוֹת וְאִינוּ חוֹבֵה. אֲבָל בְּנָשִׁים, חוֹבֵה עַל כָּל הַנְּשִׂים הַמְצוּיּוֹת שֶׁם לִבָּא לְרְאוֹת, כְּדַכְתִּיב וְנוֹסְרוּ וְכָל הַנְּשִׂים: וְכָל הַנְּשִׂים מוֹתְרוֹת לְרְאוֹתָהּ. חִיבִין לְרְאוֹתָהּ. הַכִּי מִפְּרֵשׁ לָהּ בַּגְּמָרָה:

ז. הַמְקוּם נִיוּלָה. שִׁמְגָלָה כְּהֵן אֶת רֹאשָׁהּ וְסוֹתֵר אֶת שְׁעָרָה וְקוֹרַע אֶת בְּגִדֶיהָ: הִיא גִילְתָּה אֶת עֲצָמָה. יִשְׁבֵּה בְּפִרְשֵׁת דְּרֻכִים וְגִילְתָּה עֲצָמָה לְנוֹאֵף: הַמְקוּם גִּלָּה עָלֶיהָ. שְׁכֵהֵן מַעֲמִידָה עַל שַׁעַר נִקְוֹרָה וְמִרְאָה קְלוֹנָה לְכָל: בִּירֵךְ הַתְּחִילָה בְּעַבְרָה תְּחִלָּה. בְּדִרְךְ תִּשְׁמִישׁ הַיָּרֵךְ נִהְנָה תְּחִלָּה בְּקִירוֹב בְּשֵׁר:

ח. לוֹנְבִיאוֹת. חֲנִיתוֹת: לֵב אָבִיו. אִמֵּר לוֹ אֲבִשְׁלוֹם לְאָבִיו, כְּתוּב לִי שִׁילְכוּ עִמִּי שְׁנִים אִישׁ שֹׁאֲבָחָר מִכָּל יִשְׂרָאֵל, כְּתוּב לוֹ. וְהָיָה מִרְאֵה חוֹתָמוֹ שֶׁל אָבִיו לְשִׁנִּים, וְהוֹלְכִים אַחֲרָיו, לְשִׁנִּים אַחֲרֵים וְהוֹלְכִים אַחֲרָיו, עַד שְׁכִינַס מֵאֲתֵים אִישׁ, כּוֹלֵן רֹאשִׁי סְנַהֲדְרָאוֹת. הָרִי שִׁגְבַב לֵב אָבִיו וְלֵב בִּי"ד. וְלֵב

רַבִּינוּ עוֹבְדֵיהָ מִבְּרִטְנוֹרָה

כָּל יִשְׂרָאֵל, דְּכַתִּיב וַיִּגְנוּב אֲבִשְׁלוֹם אֶת לֵב אֲנָשֵׁי יִשְׂרָאֵל:

ט. וְכֵן לַעֲנִין הַטּוֹבָה. נּוֹתְנִים לוֹ לְאָדָם שְׂכָר מַעֲיֵן הַטּוֹבָה שִׁעֲשֵׂה. וְמִיָּהּ יוֹתֵר מִמָּה שִׁעֲשֵׂה מִשְׁתַּלֵּם מְדָה טוֹבָה מְרוּבָה בְּתַלּוּמִין מִמֵּדַת פּוֹרְעֵנוֹת:

פֶּרֶק ב הִיָּה מְבִיא. הַבַּעַל: אֶת מִנְחָתָה. כְּדַכְתִּיב (במדבר ה) וְהִבִּיא אֶת קֶרְבָּנָה: בְּכָפִיפָה מְצָרִית. סָל עֲשׂוּי מְצוּרֵי הַדָּקָל מִן (הַרְךְ) [זָרְדִים] הַגְּדִלִים סְבִיבוֹת הַדָּקָל: כְּדֵי לַיְגַעָה.

מסכת	פרק ב	סוטה	קמז	מסכת	פרק ב	סוטה	קמז
כל המנחות טעונות שמן ולבונה, וזו אינה טעונה לא שמן ולא לבונה. כל המנחות באות מן החטין, וזו באה מן השעורים. מנחת העמר אף על פי שבאה מן השעורים היא היתה באה גרש, וזו באה קמח. רבן גמליאל אומר, כשם ששמעשיה מצשה בהמה, כך קרבנה מאכל בהמה:	רביעית. כשם שממעט בכתב, כך ממעט במים. נכנס להיכל ופנה לימינו, ומקום היה שם אמה על אמה וטבלה של שיש וטבעת היתה קבועה בה. וכשהוא מגביהה, נוטל עפר מתחתיה ונותן כדי שיראה על המים, שנאמר (במדבר ה) ומן העפר אשר יהיה בקרקע המושכן יקח הכהן ונתן אל המים:	ג. בא לו לכתוב את המגלה, מאיזה מקום הוא כותב, (במדבר ה) מאם לא שכב איש וגו', ואת פי	ב. היה מביא פילי של חרס חדשה, ונותן לתוכה חצי לג מים מן הפיור. רבי יהודה אומר,	רבינו עובדיה מברטנורה	סולת. מנחת העומר אע"פ שבאה מן השעורין טעונה שמן ולבונה: ובאה גרש. וזו אינה טעונה שמן ולבונה ובאה מן השעורים ובאה קמח: גרש. מבורר ומנופה בשלש עשרה נפה כעין סולת בחטים: קמח. הכל מעורב כמו שנטחן:	ב. היה מביא. הכהן: פילי. כוס בלשון יוני: מן הכיור. דכתיב (במדבר ה) מים קדושים, ואין קדושים אלא שנתקדשו בכלי: כשם שממעט. ר' יהודה בכתב המגילה, לקמן במתניתין, כך ממעט כאן במים. ואין הלכה כרבי יהודה: מקום היה שם. ניכר מתוך שאר רצפת ההיכל: וטבעת קבועה בה. לאוחזה בטבעתה ולהגביהה משאר הרצפה שהיא כולה באבני שיש: כדי שיראה. צריך שיתן בה שיעור שיהא נראה וניכר על פני המים: ונתן אל המים. מדלא כתיב ונתן במים, אלא אל המים, משמע שלא יהא נבלע בתוכן:	ד. לוח. של עץ: גייר. של עשבים שכותשים אותם ועושים כמין עור: דפתרא. עור שאינו מעובד כל צרכו, דמליה וקמיה ולא עפיץ: בספר. בקלף: קומוס. שרף האילן

מסכת	פרק ב	סוטה	קמח
ד. אינו כותב לא על הלוח ולא על הנר ולא על הדפתרא אלא על המגלה, שנאמר (שם) בספר. ואינו כותב לא בקומים ולא בקנקנמים ולא בכל דבר שרושם, אלא בדי, שנאמר (שם) וקחה, כתב שיכול להתקין:	ד. על מה היא אומרת אמן אמן. אמן על האלה, אמן על השבועה. אמן מאיש זה, אמן מאיש אחר. אמן שלא שטייתי ארוסה ונשואה ושומרת יבם וכוונסה, אמן שלא נטמאתי. ואם נטמאתי, יבואו בי. רבי מאיר	רבינו עובדיה מברטנורה	ומתיכו במים: קנקנתום. אירמנ"ט. ובלע"ז ודריא"ל: שאין זה אלא מצוה על הכהן להשביעה: ולא היה כותב ואמרה האשה אמן אמן. שאינו אלא קבלה שהאשה מקבלת עליה האלות. וילף לה מדכתיב האלות האלה. האלות לרבות קללות הבאות מחמת ברכות. האלה, למעוטי צוואות וקבלות: ר' יוסי אומר אינו מפסיק. משהתחיל אם לא שכב איש אותך עד אמן אמן. וכותב צוואות דוהשביע הכהן את האשה וקבלות דואמרה האשה אמן אמן, דרריש את, לרבות צוואות וקבלות: רבי יהודה אומר כל עצמו אינו כותב. כלומר היה זהיר בעצמו שלא לכתוב אלא אלות בלבד, ולא קללות הבאות מחמת ברכות, ולא צוואות, ולא קבלות. דרריש האלות ולא קללות הבאות מחמת ברכות. האלה, למעוטי צוואות וקבלות:

אם שכב לא נתקי: ואינו כותב והשביע הכהן את האשה וגו'. שאין זה אלא מצוה על הכהן להשביעה: ולא היה כותב ואמרה האשה אמן אמן. שאינו אלא קבלה שהאשה מקבלת עליה האלות. וילף לה מדכתיב האלות האלה. האלות לרבות קללות הבאות מחמת ברכות. האלה, למעוטי צוואות וקבלות: ר' יוסי אומר אינו מפסיק. משהתחיל אם לא שכב איש אותך עד אמן אמן. וכותב צוואות דוהשביע הכהן את האשה וקבלות דואמרה האשה אמן אמן, דרריש את, לרבות צוואות וקבלות: רבי יהודה אומר כל עצמו אינו כותב. כלומר היה זהיר בעצמו שלא לכתוב אלא אלות בלבד, ולא קללות הבאות מחמת ברכות, ולא צוואות, ולא קבלות. דרריש האלות ולא קללות הבאות מחמת ברכות. האלה, למעוטי צוואות וקבלות:

ד. לוח. של עץ: גייר. של עשבים שכותשים אותם ועושים כמין עור: דפתרא. עור שאינו מעובד כל צרכו, דמליה וקמיה ולא עפיץ: בספר. בקלף: קומוס. שרף האילן

רבינו עובדיה מברטנורה

שתודה ולא ימחה השם על המים. ולמאן דאמר שבתחלה היה משקה אותה ואח"כ מביא מנחתה, אע"פ שנמחק השם, מיגעה כדי שתורה ולא תמות מיתה מנוולת, שאע"פ שנמחקה המגילה אם אמרה טמאה אני אינה שותה: תחלתן וסופן בכלי שרת. לאו בכלי שרת ממש קאמר, שאין אדם מביא מנחתו מתוך ביתו בכלי שרת, אלא בקלחות של כסף ושל זהב שהם ראויים לכלי שרת: וזו בכפיפה מצרית. שאין ראוי לעשות ממנה כלי שרת, דדמי להקריבהו נא לפחתך (מלאכי א): כל המנחות טעונות שמן ולבונה. בגמרא פריך, והא איכא מנחת חוטא דכתיב בה (ויקרא ה) לא ישים עליה שמן ולא יתן עליה לבונה. וכן הא דתנינן כל המנחות באות חטים, קשה, דהא מנחת העומר באה מן השעורים. ומתוך בגמרא לא תיתני מילתא באנפי נפשיה אלא כרוך ותני והכי קאמר, כל המנחות טעונות שמן ולבונה ואותן שאינם טעונות שמן ולבונה באות מן החיטין ובאות סולת. מנחת חוטא אע"פ שאינה טעונה שמן ולבונה באה חיטין ובאה

מסכת	פרק ג	סוטה	קמט	מסכת	פרק ג	סוטה	קמט	
אומר, אמן שלא נטמאתי, אמן שלא אטמא:	א. הנה נוטל את מנחתה מתוך כפיפה מצרית ונותנה לתוך כלי שרת, ונותנה על ידה. וכהן מניח ידו מתחתיה ומניפה:	א. הנה נוטל את מנחתה מתוך כפיפה מצרית ונותנה לתוך כלי שרת, ונותנה על ידה. וכהן מניח ידו מתחתיה ומניפה:	ב. הניף והגיש, קמץ והקטיר, והשאר נאכל לכהנים. הנה משקה ואחר כך מקריב את מנחתה. רבי שמעון אומר, מקריב את מנחתה ואחר כך הנה משקה, שנאמר (במדבר ה) ואחר ישקה את רבינו עובדיה מברטנורה	ב. והגיש. לקרן מערבית דרומית: והשאר נאכל לכהנים. שכל הנקמצות שייריהן נאכלים: היה משקה ואחר כך מקריב את מנחתה. תלתא קראי כתיבי. והשקה קמא, ואחר ישקה, והשקה בתרא. והשקה קמא, לגופיה, שמשקה אחר שנמחקה המגילה קודם הקטרת המנחה. ואחר ישקה, אע"ג דמשמע דוקא, על כרחיך מקרא האמור ראשון נדרש לגופו, ומקראות יתירות האמורות אחריו ניתנו לידרש, הלכך ואחר ישקה אע"פ שנתכת אחר הקטרת המנחה אקודם הקטרה קאי, ואמתיקה הכתובה למעלה קאי, וקאמר דאם לא נמחקה יפה ועדיין רישומן של אותיות ניכר לא ישקנה. והשקה בתרא, לאשמעינן שאם נמחקה המגילה ואמרה איני שותה, מערערין אותה ומשקין אותה בעל כרחיה: רבי שמעון אומר מקריב את מנחתה ואחר כך משקה. על כרחיך ואחר ישקה דוקא הוא ודוקא כתיביה לאחר הקטרה. והשקה קמא, שאם בדיעבד השקה ואחר כך הקריב מנחתה, כשרה. והשקה בתרא, שאם נמחקה המגילה ואמרה איני שותה, מערערין אותה ומשקין אותה בעל כרחיה. ואין הלכה כרבי שמעון:	האשה את המים. אם השקה ואחר כך הקריב את מנחתה, פשרה:	ג. עד שלא נמחקה המגלה אמרה איני שותה, מגלתה נגנזת, ומנחתה מתפזרת על הדשן. ואין מגלתה פשרה להשקות בה סוטה אחרת. נמחקה המגלה ואמרה טמאה אני, המים נשפכין ומנחתה מתפזרת על הדשן. נמחקה המגלה ואמרה איני שותה, מערערים אותה ומשקין אותה בעל כרחיה:	ד. אינה מספקת לשתות עד שפנייה	ב. והגיש. לקרן מערבית דרומית: והשאר נאכל לכהנים. שכל הנקמצות שייריהן נאכלים: היה משקה ואחר כך מקריב את מנחתה. תלתא קראי כתיבי. והשקה קמא, ואחר ישקה, והשקה בתרא. והשקה קמא, לגופיה, שמשקה אחר שנמחקה המגילה קודם הקטרת המנחה. ואחר ישקה, אע"ג דמשמע דוקא, על כרחיך מקרא האמור ראשון נדרש לגופו, ומקראות יתירות האמורות אחריו ניתנו לידרש, הלכך ואחר ישקה אע"פ שנתכת אחר הקטרת המנחה אקודם הקטרה קאי, ואמתיקה הכתובה למעלה קאי, וקאמר דאם לא נמחקה יפה ועדיין רישומן של אותיות ניכר לא ישקנה. והשקה בתרא, לאשמעינן שאם נמחקה המגילה ואמרה איני שותה, מערערין אותה ומשקין אותה בעל כרחיה: רבי שמעון אומר מקריב את מנחתה ואחר כך משקה. על כרחיך ואחר ישקה דוקא הוא ודוקא כתיביה לאחר הקטרה. והשקה קמא, שאם בדיעבד השקה ואחר כך הקריב מנחתה, כשרה. והשקה בתרא, שאם נמחקה המגילה ואמרה איני שותה, מערערין אותה ומשקין אותה בעל כרחיה. ואין הלכה כרבי שמעון:
הכל שוין שאינו מתנה עמה לא על קדם שתתארס ולא על מאחר שתתגרש. נסתרה לאחר ונטמאת ואחר כך ההזירה, לא הנה מתנה עמה. זה הכלל, כל שתבעל ולא היתה אסורה לו, לא הנה מתנה עמה:	פרק ג	רבינו עובדיה מברטנורה	ב. והגיש. לקרן מערבית דרומית: והשאר נאכל לכהנים. שכל הנקמצות שייריהן נאכלים: היה משקה ואחר כך מקריב את מנחתה. תלתא קראי כתיבי. והשקה קמא, ואחר ישקה, והשקה בתרא. והשקה קמא, לגופיה, שמשקה אחר שנמחקה המגילה קודם הקטרת המנחה. ואחר ישקה, אע"ג דמשמע דוקא, על כרחיך מקרא האמור ראשון נדרש לגופו, ומקראות יתירות האמורות אחריו ניתנו לידרש, הלכך ואחר ישקה אע"פ שנתכת אחר הקטרת המנחה אקודם הקטרה קאי, ואמתיקה הכתובה למעלה קאי, וקאמר דאם לא נמחקה יפה ועדיין רישומן של אותיות ניכר לא ישקנה. והשקה בתרא, לאשמעינן שאם נמחקה המגילה ואמרה איני שותה, מערערין אותה ומשקין אותה בעל כרחיה: רבי שמעון אומר מקריב את מנחתה ואחר כך משקה. על כרחיך ואחר ישקה דוקא הוא ודוקא כתיביה לאחר הקטרה. והשקה קמא, שאם בדיעבד השקה ואחר כך הקריב מנחתה, כשרה. והשקה בתרא, שאם נמחקה המגילה ואמרה איני שותה, מערערין אותה ומשקין אותה בעל כרחיה. ואין הלכה כרבי שמעון:					
רבינו עובדיה מברטנורה	ב. והגיש. לקרן מערבית דרומית: והשאר נאכל לכהנים. שכל הנקמצות שייריהן נאכלים: היה משקה ואחר כך מקריב את מנחתה. תלתא קראי כתיבי. והשקה קמא, ואחר ישקה, והשקה בתרא. והשקה קמא, לגופיה, שמשקה אחר שנמחקה המגילה קודם הקטרת המנחה. ואחר ישקה, אע"ג דמשמע דוקא, על כרחיך מקרא האמור ראשון נדרש לגופו, ומקראות יתירות האמורות אחריו ניתנו לידרש, הלכך ואחר ישקה אע"פ שנתכת אחר הקטרת המנחה אקודם הקטרה קאי, ואמתיקה הכתובה למעלה קאי, וקאמר דאם לא נמחקה יפה ועדיין רישומן של אותיות ניכר לא ישקנה. והשקה בתרא, לאשמעינן שאם נמחקה המגילה ואמרה איני שותה, מערערין אותה ומשקין אותה בעל כרחיה: רבי שמעון אומר מקריב את מנחתה ואחר כך משקה. על כרחיך ואחר ישקה דוקא הוא ודוקא כתיביה לאחר הקטרה. והשקה קמא, שאם בדיעבד השקה ואחר כך הקריב מנחתה, כשרה. והשקה בתרא, שאם נמחקה המגילה ואמרה איני שותה, מערערין אותה ומשקין אותה בעל כרחיה. ואין הלכה כרבי שמעון:							
אין המים בודקים על זנות שלאחר גירושין, דגרופה שנתה מותרת לחזור לבעלה, דבקדושין תלה רחמנא האיסור לא בביאה, דכתיב (ויברים כד) ויצאה מביתו והלכה והיתה לאיש אחר. לפיכך, נתקדשה לאיש אחר, אע"פ שלא נבעלה. אסורה לחזור לבעלה. ואם נבעלה בלא קדושין, מותרת לחזור לבעלה:	פרק ג היה נוטל. בעלה את המנחה, שאין מצות כהונה במנחות אלא מקמיצה ואילך. והגשה נמי תחילת קמיצה היא שאין זר קרב למזבח. אבל קדושי כלי ויציקה ובלילה, במנחות הטעונות שמן, כשר בור: ונותנה על ידה. להניף: וכהן מניח ידו תחתיה. שנאמר בשלמים (ויקרא ז) ידיו תביאנה, ונאמר במנחת סוטה (במדבר ה) ולקח הכהן מיד האשה, מה בשלמים כהן מניח ידו תחת יד הבעלים ומניף, כך במנחת סוטה כהן מניח ידו תחת יד האשה ומניף:	ג. מגילתה נגזת. בצד ההיכל: ומנחתה מתפזרת על הדשן. ונשרפת על בית הדשן שהיה בעזרה ששורפים שם פסולי קדשי קדשים, דהואיל וקדשה בכלי שרת טעונה שריפה בעזרה: ואין מגילתה כשרה להשקות [בה] סוטה אחרת. דבעינן כתיבה לשמה, דכתיב (שם) ועשה לה הכהן, כל עשייתה לשמה: המים נשפכים. דכיון דאמרה טמאה אני, בדוקה ועומדת היא. ומים המרים לא נתנו אלא לברר בהם את הספק: מערערים אותה. דדלמא טהורה היא, ומחמת בעיותא קאמרה:	ד. אינה מספקת לשתות וכו'. בגמרא מוכיח דמתניתין ר' עקיבא היא דסבר כר"ש, דאמר מקריב מנחתה ואח"כ משקה אותה, דכמה דלא קרבה מנחתה לא בדקי לה מיא, דכתיב (במדבר ה) מנחת זכרון מזכרת עון:					
אין המים בודקים על זנות שלאחר גירושין, דגרופה שנתה מותרת לחזור לבעלה, דבקדושין תלה רחמנא האיסור לא בביאה, דכתיב (ויברים כד) ויצאה מביתו והיתה לאיש אחר. לפיכך, נתקדשה לאיש אחר, אע"פ שלא נבעלה. אסורה לחזור לבעלה. ואם נבעלה בלא קדושין, מותרת לחזור לבעלה:	פרק ג היה נוטל. בעלה את המנחה, שאין מצות כהונה במנחות אלא מקמיצה ואילך. והגשה נמי תחילת קמיצה היא שאין זר קרב למזבח. אבל קדושי כלי ויציקה ובלילה, במנחות הטעונות שמן, כשר בור: ונותנה על ידה. להניף: וכהן מניח ידו תחתיה. שנאמר בשלמים (ויקרא ז) ידיו תביאנה, ונאמר במנחת סוטה (במדבר ה) ולקח הכהן מיד האשה, מה בשלמים כהן מניח ידו תחת יד הבעלים ומניף, כך במנחת סוטה כהן מניח ידו תחת יד האשה ומניף:	ג. מגילתה נגזת. בצד ההיכל: ומנחתה מתפזרת על הדשן. ונשרפת על בית הדשן שהיה בעזרה ששורפים שם פסולי קדשי קדשים, דהואיל וקדשה בכלי שרת טעונה שריפה בעזרה: ואין מגילתה כשרה להשקות [בה] סוטה אחרת. דבעינן כתיבה לשמה, דכתיב (שם) ועשה לה הכהן, כל עשייתה לשמה: המים נשפכים. דכיון דאמרה טמאה אני, בדוקה ועומדת היא. ומים המרים לא נתנו אלא לברר בהם את הספק: מערערים אותה. דדלמא טהורה היא, ומחמת בעיותא קאמרה:	ד. אינה מספקת לשתות וכו'. בגמרא מוכיח דמתניתין ר' עקיבא היא דסבר כר"ש, דאמר מקריב מנחתה ואח"כ משקה אותה, דכמה דלא קרבה מנחתה לא בדקי לה מיא, דכתיב (במדבר ה) מנחת זכרון מזכרת עון:					
אין המים בודקים על זנות שלאחר גירושין, דגרופה שנתה מותרת לחזור לבעלה, דבקדושין תלה רחמנא האיסור לא בביאה, דכתיב (ויברים כד) ויצאה מביתו והיתה לאיש אחר. לפיכך, נתקדשה לאיש אחר, אע"פ שלא נבעלה. אסורה לחזור לבעלה. ואם נבעלה בלא קדושין, מותרת לחזור לבעלה:	פרק ג היה נוטל. בעלה את המנחה, שאין מצות כהונה במנחות אלא מקמיצה ואילך. והגשה נמי תחילת קמיצה היא שאין זר קרב למזבח. אבל קדושי כלי ויציקה ובלילה, במנחות הטעונות שמן, כשר בור: ונותנה על ידה. להניף: וכהן מניח ידו תחתיה. שנאמר בשלמים (ויקרא ז) ידיו תביאנה, ונאמר במנחת סוטה (במדבר ה) ולקח הכהן מיד האשה, מה בשלמים כהן מניח ידו תחת יד הבעלים ומניף, כך במנחת סוטה כהן מניח ידו תחת יד האשה ומניף:	ג. מגילתה נגזת. בצד ההיכל: ומנחתה מתפזרת על הדשן. ונשרפת על בית הדשן שהיה בעזרה ששורפים שם פסולי קדשי קדשים, דהואיל וקדשה בכלי שרת טעונה שריפה בעזרה: ואין מגילתה כשרה להשקות [בה] סוטה אחרת. דבעינן כתיבה לשמה, דכתיב (שם) ועשה לה הכהן, כל עשייתה לשמה: המים נשפכים. דכיון דאמרה טמאה אני, בדוקה ועומדת היא. ומים המרים לא נתנו אלא לברר בהם את הספק: מערערים אותה. דדלמא טהורה היא, ומחמת בעיותא קאמרה:	ד. אינה מספקת לשתות וכו'. בגמרא מוכיח דמתניתין ר' עקיבא היא דסבר כר"ש, דאמר מקריב מנחתה ואח"כ משקה אותה, דכמה דלא קרבה מנחתה לא בדקי לה מיא, דכתיב (במדבר ה) מנחת זכרון מזכרת עון:					

מסכת

פרק ג

סוטה

קנא

מסכת

פרק ד

סוטה

קנא

קבין ופרישות. הוא היה אומר, חסיד שוטה, ורשע ערום, ואשה פרושה, ומכות פרושין, הרי אלו מבלי עולם:

ה. רבי שמעון אומר, אין זכות תולה במים המרים. ואם אפה אומר, הזכות תולה במים המאארים, מדה אפה את המים בפני כל הנשים השוות, ומוציא אפה שם רע על הטהורות ששתי שאומרים טמאות הן אלא שתלתה להן זכות. רבי אומר, הזכות תולה במים המאארים, ואינה יולדת ואינה משבחת, אלא מתנונה

והולכת, לסוף היא מתה באותה מיתה:

ו. נטמאת מנחתה עד שלא קדשה בפלי, הרי היא ככל המנחות ותפדה, ואם משקדשה בפלי, הרי היא ככל המנחות ותשרף. ואלו שמנחותיהן נשרפות, האומרת טמאה אני לה, ושבאו לה עדים שהיא טמאה, והאומרת אני שוטה, ושבעלה אינו רוצה להשקותה, ושבעלה בא עליה בדרך. וכל הנשואות לכהנים, מנחותיהן נשרפות:

ז. בת ישראל שנשאת לכהן,

רבינו עובדיה מברסגורא

חסיד שוטה. מפרש בגמרא כגון דטבעה אשה בנה ואמר לאו אורח ארעא לאסתכלי באתתא ולאצולה: רשע ערום. כגון המטעים דבריו לדין קודם שיבא בעל דין חברו. ומשנתחו בלב הדיין שערי זכות לדברי זה, קשה לסלקן, והרי רשעתו וערמתו של זה שעבר על לא תשיא שמע שוא (שמות כ"ג):

ואשה פרושה. כגון אשה כשפנית שהיתה עוצרת רחם הנשים היולדות בכשפיה ובשעה שהיתה היולדת מקשה בלדתה היתה אומרת אלך ואתפלל אולי תקובל תפלתי וסותרת כשפיה ויולדת: ומכות פרושים. שמכה עצמו להראות שהוא עניו וצנוע, כגון שמהלך עקב בצד גודל ואינו מרים רגלו מן הארץ ומתוך כך מנקה אצבעותיו באבנים, והוא שנקרא בגמרא פרוש נקיפי. או מי שנושה עצמו בעצם עיניו שלא להסתכל בנשים, ומתוך כך מכה ראשו בכותל ויוצא ממנו דם, והוא הנקרא פרוש קוזאי, כלומר שמקויו דם מראשו מחמת פרישותו: הרי אלו

מנחתה נשרפת. וכהנת שנשאת לישראל, מנחתה נאכלת. מה בין כהן לכהנת, מנחת כהנת נאכלת, מנחת כהן אינה נאכלת. כהנת מתחללת, וכהן אין מתחלל. כהנת מטמאה למתים, ואין כהן מטמא למתים. כהן אוכל בקדשי קדשים, ואין כהנת אוכלת בקדשי קדשים:

ח. מה בין איש לאשה. האיש פורע ופורם, ואין האשה פורעת ופורמת. האיש מדיר את בנו בנזיר, ואין האשה מדירת את בנה בנזיר. האיש מגלח על נזירות

רבינו עובדיה מברסגורא

מן התורה: האיש מגלח על נזירות אביו. אם נדר אביו בנזירות והפריש קרבנותיו ומת והיה בנו נזיר או שנדר בנזירות לאחר מיתת אביו. הרי הבן מגלח ביום מלאת ומביא קרבנות שהפריש אביו. וגם זו הלכה ואין לה סמך: **האיש מקדש את בתו.** מקבל קדושי בתו קטנה שלא מדעתה דכתיב (דברים כ"ב)

אתו בתי נתתי לאיש הזה: **האיש נסקל ערום.** דכתיב (ויקרא כ"ג) ורגמו אותו, ואי אפשר לומר אותו ולא אותה, דהא כתיב (דברים י"ז) והוצאת את האיש ההוא או את האשה ההיא, אלא אותו בלא כסותו אבל אותה בכסותה: **האיש נתלה.** דכתיב (שם כ"א) ותלית אותו על עץ, אותו ולא אותה: **האיש נמכר בגניבתו.** דכתיב (שמות כ"ב) ונמכר בגניבתו, ולא בגניבתה:

פרק ד ארוסה ושומרת יבם. ארוסה שקנא לה ארוס ושומרת יבם שקנא לה יבם: לא שותות. דמעטיניהו קרא: ולא נוטלות כתובה. שהיא גרמה לאסור עצמה עליו, שנסתרה אחר קנינו, דמקניו ואיסור לא אמעית,

ז. וכהנת שנשאת לישראל. בת כהן: מנחתה נאכלת. דכל מנחת כהן כליל תהיה, כתיב, כהן ולא כהנת. וכן כהנת אלמנה וגרושה שהביאה מנחת נדבה נאכלת: כהנת מתחללת. מן התרומה ומן הכהונה. אם נבעלה לפסולים שוב אינה חוזרת לכשרותה לעולם: כהן אינו מתחלל. אם נשא גרושה חלה או זונה, אלא כל זמן שהוא עמה הוא פסול לעבודה, משגרשה חזרו להכשרו, דכתיב (שם כ"א) ולא יחלל זרעו, זרעו חלל, והוא אינו חלל: כהנת מטמאה למתים. דכתיב (שם) בני אהרן, ולא בנות אהרן: ואין כהנת אוכלת בקדשי קדשים. דחטאת ואשם ומנחה בכולהו כתיב (שם ו') כל זכר בבני אהרן יאכלנו:

ח. האיש פורע ופורם. כשהוא מנוגע פורע את ראשו ופורם את בגדיו, דכתיב (שם ג') איש צרוע הוא וכו', איש פורע ופורם, ואין אשה פורעת ופורמת: האיש מדיר בנו בנזיר. בנו קטן. וחלה נזירתו עליו ואפילו לכשיגדל. וזו הלכה היא בנזיר ואין לה סמך

קנד	סוטה	פרק ה	מסכת	קנג	סוטה	פרק ד	מסכת
	המים בודקין אותו, שְׁנַאמַר (במדבר ה) ובאו, ובאו. פֶּשֶׁם שְׁאֲסוּרָה לְבַעַל, כֶּף אֲסוּרָה לְבַוְעַל, שְׁנַאמַר (שם) נְטֻמָּאָה, וְנְטֻמָּאָה, דְּבָרֵי רַבִּי עֲקִיבָא. אָמַר רַבִּי הוֹשֵׁעַ, כֶּף הִיָּה דוֹרֵשׁ זְכוּיָה בֵּן הַקֶּצֶב. רַבִּי אוֹמַר, שְׁנֵי פְעָמִים הָאֲמוּרִים בְּפִרְשָׁה אִם נְטֻמָּאָה נְטֻמָּאָה, אֶחָד לְבַעַל וְאֶחָד לְבַוְעַל:		אֶשֶׁת סָרִיס שׁוֹתָה. עַל יְדֵי כָל הָעֲרִיּוֹת מְקַנְאִין, חוּץ מִן הַקֶּטָן, וּמִמֵּי שְׁאִינוּ אִישׁ:		שׁוֹתוֹת. וּבֵית הַלֵּל אוֹמְרִים, לֹא שׁוֹתוֹת וְלֹא נוֹטְלוֹת כְּתֵבָה:		אֲשֶׁר תִּשְׁטָה אִשָּׁה תַּחַת אִישָׁה, פָּרֹט לְאֵרוּסָה וְשׁוֹמְרַת יָבֵם. אֲלֻמְנָה לְכַהֵן גְּדוֹל, גְּרוּשָׁה וְחֻלּוּצָה לְכַהֵן הַדְּיוּט, מְמִירַת וּנְתִינָה לְיִשְׂרָאֵל, וּבֵת יִשְׂרָאֵל לְמִמְזֵר וְלַנְתִּיץ, לֹא שׁוֹתוֹת וְלֹא נוֹטְלוֹת כְּתֵבָה:
	ב. בּו בְּיוֹם דְּרֵשׁ רַבִּי עֲקִיבָא, (ויקרא יא) וְכָל כְּלֵי חָרֶשׁ אֲשֶׁר יִפֹּל מֵהֶם, אֵל תּוֹכוֹ כָּל אֲשֶׁר פְּתוּכֵי יִטְמָא,		ד. וְאֵלוּ שְׁבִית דִּין מְקַנְאִין לְהֵן, מִי שֶׁנִּתְחַרֵּשׁ בְּעֵלָה אוּ נִשְׁטַטָּה, אוּ שֶׁהִיָּה חֲבוּשׁ בְּבֵית הָאֲסוּרִין. לֹא לְהִשְׁקוּתָהּ אָמְרוּ, אֲלֹא לְפִסְלָהּ מִכְּתֵבָתָהּ. רַבִּי יוֹסִי אוֹמַר, אֶף הָאֲסוּרִין יִשְׁקָנָה:		ג. מִעֲבֵרַת חֲבָרוּ וּמִיִּנְקַת חֲבָרוּ לֹא שׁוֹתוֹת וְלֹא נוֹטְלוֹת כְּתֵבָה, דְּבָרֵי רַבִּי מֵאִיר. וְחַכְמִים אוֹמְרִים, יְכוּל הוּא לְהַפְרִישָׁה וּלְהַחְזִירָה לְאַחַר זְמַן. אֵילּוּנִית וּזְקָנָה וְשִׂאֵינָה רְאוּיָה לֵילֵד, לֹא שׁוֹתוֹת וְלֹא נוֹטְלוֹת כְּתֵבָה. רַבִּי אֱלִיעֶזֶר אוֹמַר, יְכוּל הוּא לִשְׂאֵ אִשָּׁה אַחֲרַי וּלְפָרוֹת וּלְרִכּוּת הַיְמָנָה. וְשֶׁאֵר כָּל הַנְּשִׁים, אוּ שׁוֹתוֹת אוּ לֹא נוֹטְלוֹת כְּתֵבָה:		ב. וְאֵלוּ לֹא שׁוֹתוֹת וְלֹא נוֹטְלוֹת כְּתֵבָה. הָאוֹמְרַת טְמֵאָה אֲנִי, וְשָׁבָאוּ לָהּ עֵדִים שֶׁהִיא טְמֵאָה, וְהָאוֹמְרַת אֲנִי שׁוֹתָה. אָמַר בְּעֵלָה אֲנִי מִשְׁקָה, וְשֶׁבַעֲלָה בָּא עֲלֵיהָ בְּדַרְךְ, נוֹטְלַת כְּתֵבָתָהּ וְלֹא שׁוֹתָה. מִתּוֹ בְּעֲלִיתָּהּ עַד שֶׁלֹּא שָׁתוּ, בֵּית שְׁמַאי אוֹמְרִים, נוֹטְלוֹת כְּתֵבָה וְלֹא
	רבינו עובדיה מברטנורה		וּבֵית הַלֵּל אוֹמְרִים, לֹא שׁוֹתוֹת וְלֹא נוֹטְלוֹת כְּתֵבָה:		ד. אֶשֶׁת פְּהֵן שׁוֹתָה וּמְתַרַת לְבַעֲלָהּ.		ד. אֶשֶׁת פְּהֵן שׁוֹתָה וּמְתַרַת לְבַעֲלָהּ.

דכתיב (במדבר ה) דבר אל בני ישראל כו', לרבות ארוסה ושומרת יבם לקינוי: תחת אישה. ביושבת תחתיו הכתוב מדבר: נתינה. מן הגבעונים. ואסורים לבא בקהל: לא שותות. דלא נאמרה פרשה אלא בראויה לקיימה, דכתיב (שם) כי תשטה אשתו, בראויה לאישות הכתוב מדבר, פרט לאלמנה לכהן גדול וכו': ולא נוטלות כתובה. ואע"ג דשאר אלמנות לכהן גדול גובות כתובתן כדאמרינן בכתובות [ק] וכן ביבמות [פד] זו אין לה כתובה, שסתירתה גרמה לה:

ב. אמר בעלה איני משקה ושבועלה בא עליה בדרך. שהוא גורם לה שלא תשתה, נוטלת כתובתה: מתו בעליהן. של כל טוטות הראויות לשתות, ולא הספיקו להשקותן עד שמתו: ב"ש אומרים נוטלות כתובה. דשטר העומד לגבות כגבוי דמי: ולא שותות. דכתיב (שם) והביא האיש את אשתו: ובי"ה אומרים לא שותות ולא נוטלות כתובתן. כלומר מתוך שלא שותות אין נוטלות

וּסוּמָא אִינוּ מִשְׁקָה אַת אֲשֶׁתוּ, שְׁנַאמַר (שם) מַעֲיֵנִי אִישָׁה. וּמִמָּה שְׁנַאמַר (שם) אִשָּׁה תַּחַת אִישָׁה, לְמַדְנֵנו שְׁכַל הַמוֹנַע הַבַּעַל מִלְהַשְׁקוֹת מוֹנַע הָאִשָּׁה מִלְשִׁתוֹת אִם הִיָּה אוֹתוֹ הִדְרַב בְּאִשָּׁה, לְפִיכֵךְ אִם הִיתָה הִיא סוּמָא אִינְה שׁוֹתָה. וְאִם הִיתָה חֲגֵרַת אִינְה שׁוֹתָה, שְׁנַאמַר (שם) וְהַעֲמִיד אוֹתָהּ הַכֹּהֵן. וְכֵן אִם הִיָּה גִרְמַת, שְׁנַאמַר (שם) וְנָתַן עַל כַּפֵּיהָ. אוּ אֵלְמַת, דְּבַעֲיֵנָן וְאִמְרָה הָאִשָּׁה. וְכֵן אִם הִיָּה הַבַּעַל חָגַר אוּ גִדָם אוּ אֵלֶם אִינוּ מִשְׁקָה מִדְּכֵתִיב אִשָּׁה תַּחַת אִישָׁה כְּדַאמְרֵן:

פרק ה כך בודקים אותו. את הבעול: ובאו ובאו. שניהם בויו' יתירא לדרשא: נטמאה ונטמאה. ויו' יתירא דבונטמאה שניה לדרשא: רבי אומר שני פעמים וכו'. רבי לא דריש ויו' יתירא כרבי עקיבא, אלא רבוי דקראי קא דריש, בין בובאו ובאו, בין בנטמאה ונטמאה:

ב. בו ביום דרש. כל היכי דתינין בו ביום, ביום שהושיבו את ר' אלעזר בן עזריה לנשיאות שנתרבו התלמידים, שנתנו רשות

נִאֲנַסָּה וְלִכְךָ לֹא בִדְקוּהָ הַמַּיִם, קמ"ל: אשת סריס שותה. דלא תימא מבלעדי אישך אמר רחמנא, והאי לאו בר הכי הוא, קמ"ל: על ידי כל העריות מקנאים. אם קינא לה מאביה או מאחיה ומאחד מכל עריות, ונסתרה, הוי קיני ונאסרת עליו ושותה. דלא תימא נטמאה נטמאה ב' פעמים, אחד לבעל ואחד לבעול, היכא דמתסרא עליה בהאי זנות, לאפוקי הא דאסירא עליה וקיימא אימא לא קא משמע לן: חוץ מן הקטן. פחות מבן ט' שנים ויום אחד, שאין ביאתו ביאה, כך שנה ויום א' ולא הביא סימנים, דכתיב (במדבר ה) ושכב איש אותה, איש ולא קטן: וממי שאינו איש. למעוטי בהמה:

ה. אלו שב"ד מקנאין להם. אם רואים אותם שמתנהגות כפריצות: ולא להשקותה אמרו. דהא בעינן והביא אשת את אשתו, וליכא. ובעלה נמי לכשיבא אינו יכול להשקותה בקינוי זה, דבעינן וקינא והביא. ור"ל לא בעי וקינא והביא. ואין הלכה כר"ל.

מסכת פרק ה סוטה קנה מסכת פרק ו סוטה קנו

אינו אומר טמא אלא יטמא, לטמא אחרים, למד על כפר שני שמטמא את השלישי. אמר רבי יהושע, מי יגלה עפר מעיניך, רבן יוחנן בן זכאי, שהיית אומר, עתיד דור אחר לטהר כפר שלישי, שאין לו מקרא מן התורה שהוא טמא, והלא עקיבא תלמידך מביא לו מקרא מן התורה שהוא טמא, שנאמר, כל אשר בתוכו יטמא:

ג. בו ביום דרש רבי עקיבא (במדבר לה) ומדתם מחויף לעיר את פאת קדמה אלפים באמה וגו', ומקרא אחר אומר (שם) מקיר העיר וחוצה אלף אמה סביב. אי אפשר לומר אלף אמה, שפבר נאמר אלפים אמה, ואי אפשר לומר אלפים

אמה, שפבר נאמר אלף אמה, הא כיצד, אלף אמה מגרש ואלפים אמה תחום שבת. רבי אליעזר בנו של רבי יוסי הגלילי אומר, אלף אמה מגרש ואלפים אמה שדות וכרמים:

ד. בו ביום דרש רבי עקיבא (שמות טו), אז ישיר משה ובני ישראל את השירה הזאת לה' ויאמרו לאמר, שאין תלמוד לומר לאמר, ומה תלמוד לומר לאמר, מלמד שהיו ישראל עונים אחריו של משה על כל דבר ודבר, פקודין את ההלל, לכך נאמר לאמר. רבי נחמיה אומר, פקודין את שמע ולא פקודין את ההלל:

רבינו עובדיה מברטנורה

לכל ליכנס. ומשום דהך דרשה דנטמאה ונטמאה נמי בו ביום נדרשה, נקטינהו לכל הנך הכא: כלי חרס. הוא ראשון, שנטמא מן השרץ שהוא אב. והאוכל שבתוכו שני שטמאו הכלי: אינו אומר טמא. כל אשר בתוכו טמא. אלא יטמא, למדרש ביה נמי יטמא, שמטמא את אחרים: למד על כפר שני. להכי נקט כפר, לפי שהוא מצוי בתנור: שמטמא את השלישי. ואפילו בחולין. דקרא סתמא כתיב: דור אחר. מן העתידים לבא. שיטהר את השלישי, ואף בתרומה, שאין לו מקרא מן התורה: והרי עקיבא תלמידך מביא לו ראייה מן המקרא שהוא טמא. אף בחולין. ואין הלכה כר"ע, דאין שני עושה

ד. בו ביום דרש רבי יהושע בן הרקנוס, לא עבד איוב את הקדוש ברוך הוא אלא מאהבה, שנאמר (איוב יג) הן יקטלני לו איחל. וציון הדבר שקול, לו אני מצפה או אני מצפה, תלמוד לומר (שם כז) עד אגוע לא אסיר תמתי ממני, מלמד שמאהבה עשה. אמר רבי יהושע, מי יגלה עפר מעיניך, רבן יוחנן בן זכאי, שהיית דורש כל ימך שלא עבד איוב את המקום אלא מיראה, שנאמר (שם א) איש תם וישר ירא אלהים וקר מרע, והלא יהושע תלמיד תלמידך למד שמאהבה עשה:

רבינו עובדיה מברטנורה

ה. מאהבה. שאהב את המקום: שקול. משקלו שיה אינו מכריע לכאן ולכאן. יש לו הכתוב בו"ו ומשמעותו כאילו היה לא באל"ף. ויש לא באל"ף ומשמעותו כאילו כתוב בו"ו. הן יקטלני, הלא הוא הורגני לא יאחל לו עוד. או לו אני מיחל: מיראה. מדאגת פורענות שלא תבא עליו: ירא אלהים. ולא אוהב אלהים: פרק ו מי שקינא לאשתו ונסתרה אפילו שמע מעוף הפורח. שנסתרה: יוציא ויתן כתובה. ר' אליעזר לטעמיה דאמר בפ"ק סוטה לא בעיא עדות ואפילו עבד ואפילו שפחה נאמנים דהיינו נמי כעוף הפורח, דאתקש סתירה לטומאה דכולהו מהימני בה, הלכך נאסרה עליו. ואם אינו רוצה להשקותה ויציא ויתן כתובה: רבי יהושע אומר עד שישיאו ויתנו בה מוזרות בלבנה. נשים הטוות לאור הלכנה. רבי יהושע לטעמיה דאמר משקה על פי שנים. מיהו

פרק ו
א. מי שקנא לאשתו ונסתרה, אפילו שמע מעוף הפורח, יוציא ויתן פתכה, דברי רבי אליעזר. רבי יהושע אומר, עד שישיאו ויתנו בה מוזרות בלבנה:
ב. אמר עד אחד אני ראיתיה שנבטמאת, לא היתה שותה. ולא עוד אלא אפילו עבד, אפילו שפחה, הרי אלו נאמנין אף לפסלה מכתבתה. חמותה וכת חמותה וצרתה ויבתה וכת בעלה, הרי אלו נאמנות, ולא לפסלה מכתבתה, אלא שלא תשתה:
ג. שהיה בדין, ומה אם עדות

משישאו ויתנו בה מוזרות בלבנה בפריצותה מכוער הדבר ותצא, דהא אפילו מיה תו לא בדקי לה כדתניא בפ"ק, וטהורה היא, ולא שישיאו ויתנו בה מוזרות בלבנה. והלכה כרבי יהושע:
ב. אני ראיתיה שנבטמאת. באותה סתירה, שהיא ע"פ עדים לרי יהושע, או ע"פ עוף הפורח לרי אליעזר: לא היתה שותה. דעד אחד נאמן בה אף להפסידה כתובתה שרגלים לדבר: אף לפסלה מכתבתה. שלא תשתה ולא תטול כתובתה: יבמתה. אשת אחי בעלה: ובת בעלה. מאשה אחרת: הוי אלו נאמנות. לעדות זו, אע"פ שהן פסולות לכל שאר עדות שהוא לרעתה, לפי שהתורה האמינה כל עדות שיש בה. ומיהו לא לפסלה מכתבתה, הואיל ושונאות אותה, אלא שלא תשתה:
ג. שהיה בדין. שלא יהא נאמן בה עד אחד,

מסכת

פרק ז

סוטה

קנז

מסכת

פרק ז

סוטה

קנח

ראשונה שאין אוסרתה אסור עולם, אינה מתקיימת בפחות משנים. עדות אחרונה שאוסרתה אסור עולם, אינו דין שלא תתקיים בפחות משנים, תלמוד לומר ועד אין בה, כל עדות שיש בה קל וזמור לעדות הראשונה מעתה, ומה אם עדות אחרונה שאוסרתה אסור עולם, הרי היא מתקיימת בעד אחד. עדות הראשונה שאין אוסרתה אסור עולם, אינו דין שתתקיים בעד אחד, תלמוד לומר (דברים כד) פי מצא בה עדות דבר, ולהלן הוא אומר (שם ט), על פי שנים עדים יקום דבר, מה להלן על פי שנים עדים, אף

פאן על פי שנים עדים:

ד. עד אומר נטמאת ועד אומר לא נטמאת, אשה אומרת נטמאת ואשה אומרת לא נטמאת, היתה שותה. אחד אומר נטמאת ושנים אומרים לא נטמאת, היתה שותה. שנים אומרים נטמאת ואחד אומר לא נטמאת, לא היתה שותה:

פרק ז

א. אלו נאמרין בכל לשון, פרשת סוטה, ודוי מעשר, קריאת שמע, ותפלה, וברכת המזון, ושבועת העדות, ושבועת הפקדון: ב. ואלו נאמרין בלשון הקדש,

רבינו עובדיה מברטנורה

אם לא מגזירת הכתוב: עדות הראשונה: סתירה שאין אוסרתה איסור עולם. אלא עד שתשתה: אינה מתקיימת בפחות משנים. כדבעינן למימר מגזירה שוה, ור' יהושע היא: עדות האחרונה. טומאה: כל עדות שיש בה. נאמן בה דכתיב ועד אין בה, וכל עד האמור בתורה סתם אינו אלא שנים, מדאיצטריך קרא לומר (דברים ט) לא יקום עד אחד באיש, שמע מינה דעד שנים כמשמע, עד שיפרוט לך הכתוב אחד. והכי קאמר קרא תרי לית בה אלא חד, וקאמר והיא לא נתפסה לאוסרה, אלמא עד אחד מהימן:

ד. עד אומר נטמאת ועד אומר לא נטמאת. אוקי חד להדי חד, והרי היא בספיקה ושותה. ודוקא כי אתו בהדי הדדי, אבל בזה אחר זה, כשאמר הראשון נטמאת, הוי מהימן כבתרי. והשני האומר לא נטמאת הוי ליה חד, ואין דבריו של אחד במקום שנים: ושנים אומרים לא נטמאת. כלומר לא

מקרא בכורים, וחליצה, ברכות וקללות, ברכת פהנים, וברכת פהן גדול, ופרשת המלך, ופרשת עגלה ערופה, ומשוח מלחמה בשעה שהיא מדבר אל העם:

ג. מקרא בכורים ביצד, (דברים כו) וענית ואמרת לפני ה' אלהיך, ולהלן הוא אומר (שם כז) וענו הלויים ואמרו, מה ענית האמורה להלן בלשון הקדש, אף פאן בלשון הקדש:

ד. חליצה ביצד, (שם כח) וענתה ואמרה, ולהלן הוא אומר וענו הלויים ואמרו, מה ענית האמורה להלן בלשון הקדש, אף פאן בלשון הקדש. רבי יהודה אומר, וענתה ואמרה פכה, עד שתאמר בלשון

רבינו עובדיה מברטנורה

ופרשת המלך. היא פרשת הקהל, כדמפרש בסוף פרקין: ופרשת עגלה ערופה. (שם כ"א) דינו לא שפכו את הדם הזה, כפר לכאן ישראל וגו': פרשת משוח מלחמה. (שם כ"ב) והיה כקרבכם וגו' שמע ישראל אתם קרבים היום וגו':

ג. ביצד. כמו מנין: ולהלן הוא אומר. בברכות וקללות של הר גריזים: מה עניה האמורה להלן בלשון הקודש. דכתיב (שם כ"ג) ואמרו אל כל איש ישראל קול רם, וכתיב התם (שמות י"ט) והאלהים יעננו בקול, מה להלן בלשון הקודש אף כאן בלשון הקודש: ד. וענתה ואמרה ככה. אינו צריך ללמדה בגזרה שוה שמעצמה היא למדה. וענתה ואמרה ככה כלשון הזה תאמר:

ה. שבשומרון. אצל שומרון: מכאן ומכאן.

להתירם בהם. ^ב הלפך, מי שרגיל להתענות תעניות שלפני ראש השנה ושפיו ראש השנה ליום פפורים, ומי שרגיל שלא לאכל בשר ושלא לשמות יין מראש חדש אב או מ"ז בתמוז, ורוצה לחזר בו מחמת שאינו כריא, צריך ג' שיתירו לו. ^א אם בשעה שהתחיל לנהג היה דעתו לנהג בן לעולם, ונהג בן אפלו פעם אחת, צריך התרה ופתח בחרטה שמתחרט שנהג בן לשם נדר. ^א לפיכך, הרוצה לנהג בקצת נדרים המתירים, לסיג ופרישות, יאמר בתחלת הנהגתו שאינו מקבל עליו בן בנדר, וגם יאמר שאין בדעתו לנהג בן אלא בפעם ההוא או בפעמים שירצה, ולא לעולם. ^ה אבל הנהגים אסור בדברים המתירים מחמת שסוברים שהם אסורים, לא הוי פאלו קבלום בנדר. ויגש מי שאומר, שאם טועה ונהג אסור בדבר המתיר, נשאל ומתירים לו בשלשה פעין התרת נדרים. ואם יודע שהוא מתיר ונהג בו אסור, אין מתירין לו אפלו פעין התרת נדרים; והוי פאלו קבלו על עצמו פאסורים

שאסרתן תורה שאין להם התר לעולם. והמהג כפסבר הראשונה. **ב.** קבלת הרבים חלה עליהם ועל זרעם; ואפלו בדברים שלא קבלו עליהם בני העיר בהסכמה, אלא שנהגין בן מעצמם לעשות גדר וסיג לתורה; וכן הבאים מחוץ לעיר לדור שם, הרי הם פאנשי העיר וחיבים לעשות כתקנתן, ואף בדברים שהיו אסורים בהם בערים מפני מנהגם ואין מנהג העיר שבאו לדור בה לאסור, התרו בהם אם אין דעתם לחזר.

סימן רטו **שהנדרים חלים על דבר מצודה**, וכו' ו' סעיפים

א. נדרים חלים על דבר מצודה. פיצד, אמר: קונם ספה שאני יושב, לולב אני נוטל, אסור לי שב פספה ולטל לולב. הגה: ויש אומרים שמשלקין אותו על שגדר לבטל המצודה, ומתירין לו נדרו ומקלים המצודה (קדוה ריש שבועות שמים בשם ר"ח); ויש אומרים דאין מלקות בגדר שוא, רק גבי שבועת שוא (קדוה קטא בשם רבי"ה ור"ן ורא"ש בנדרים ועין בית יוסף סימן רל"ו). וכן עקר.

ב. נדר להתענות זמן ידוע וארע

באר הגולה

ט"ו ע"א ופסחים דף נ"ח ע"א וכפי' התוס' שם: ב טור מדברי הרא"ש שם בנדרים וכ"כ הר"ן בפרק בתרא והמרדכי בריש פ"ד דפסחים והגמ"י בסוף הלכות שבועות (וע"פ בשם תשובת הר"ם): ג שם המדכי והגהמ"י: ד ב"י: ה טור וכ"כ התוס' שם בפסחים בשם רבינו נסים גאון במגילת סתרים והכי איתא בהדיא כירושלמי: ו הרשב"א בתשובה והר"ן בפ"ד דפסחים בפירוש השני בדברי הירושלמי: ז רבי"ש סימן ע' בשם הרמב"ן במשפט החרם: א משנה נדרים דף ט"ו ע"א וכ"כ הרמב"ם בפ"ג מה"ז וכי הטעם דשבועות אינם חלים על דבר מצודה שהושבע אסור עצמו על דבר שנשבע עליו וכבר עצמו מושבע בהר סיני ואין שבועה חלה על שבועה מא"כ בנדר דאוסר הדבר הנודר על עצמו ואותו הדבר אינו מושבע מהר סיני ולכן אמר תכחוב שבועת ביטוי להרע או להיטיב בדברי רשות כשאוהיל ובנדרים אומר ככל היוצא מפיו יעשה לא חילק בין דברי מצודה לדברי רשות: ב משנה שם דף ט"ו ע"א וכר"ע שם וה"ה דחל הנדר אם קבל

בו שבתות וימים טובים וראש חדש, מתירין לו נדרו ופותחין לו בהם שאומרים לו: אלו שמת על לך שפגעו בתוך הזמן הזה אלו הימים לא היית נודר, והתר כל הנדר.

ג. במה דברים אמורים שצריך התרה, ששקבלו בלשון נדר, שאמר: קונם אכילת ימים כך וכך עלי; אבל אם לא הוציאו אלא בלשון קבלת תענית, אינו דוחה לא שבת ויום טוב וראש חדש ולא הנכה ופורים ואינו צריך התרה, ואפלו לא קבל עליו להתענות אלא בשבת ויום טוב בלבד ועין בא"ח סימן תי"ח.

ד. המקבל עליו בלשון נדר לצום בשבת ויום טוב, חל הנדר. וכן הנודר לצום יום א' או ב' כל ימיו, ופגע בהם יום טוב או ערב יום פפור, חייב לצום; ואין צריך לומר ראש חדש, אבל אם פגע בהם חנכה ופורים, נדרו בטל. ועין בא"ח סימן תק"ע דלא פסק בן.

ה. והא נדרים חלים על דבר מצודה, דוקא במצות עשה בין שיש בה עשה גרידא בין שיש עשה בקיימה ולא תעשה בבטולה, ואין

הפרש בזה בין אסור הכא מאליו לאסור הכא על ידי עצמו; אבל על מצות לא תעשה דעלמא, אינו חל בין בבטולו בין בקיימו. פיצד, הרי שאמר: אכילת נבלה עלי, אין הנדר חל עליו; והוא הדין לאסור הכא על ידי עצמו, כגון שאמר: שבועה שלא אכל כפר זה, וחרז ואמר: כפר זה עלי, אינו חייב אלא אחת דהינו משום כל יחל דשבועה; וכן אם אמר: שבועה שלא אשתה וחרז ואמר הריני נזיר, ושתה, אינו חייב אלא אחת דהינו כל יחל דשבועה; אבל דנזירות לא, אלא אם כן נשאל על השבועה שאז חל הנזירות עליו. והנדר חל על מי שנשבע שישן או שישתה, ואף על פי שיש בבטולו לא תעשה.

ו. יגש אומרים שאם נדר מדברים האסורים, כגון נבלות וטרפות, חל הנדר ואם אוכל מהם עובר בלא יחל; אבל אם התפס בהם דבר אחר, אינו נתפס, שאין דעתו אלא בעקר האסור דהוי ליה מתפס בדבר האסור; אבל דבר שאסור מדרכו, ואסור עליו בלשון נדר והתפס בו דבר אחר, נתפס בגדר ואסור. הגה:

באר הגולה

עליו לצום בשבתות וי"ט לבד כולקמן: ג טור בשם הרמב"ן וכ"כ שם הרא"ש בשמו (ור"ן פ"ק דתענית וראב"ד פ"ח מה"ז ורמב"ם): ד ב"י ואפילו לדעת הסמ"ג: ה טור בשם הרמב"ם בפ"ג מהל' נדרים דין ט"ו פ"י ששם הביא ג"כ דעת הרמב"ן והרא"ש): ו הרשב"א בתשובה סימן תרט"ו: ז שם מהא דהאומר הנאת תשימשך על וצייניתו לקמן בס"י רל"ה: ח טור ורא"ש מדק"ל נדרים חלים על דבר מצודה וכ"כ מד' רש"י בריש נזיר: ט שם מהא דנדרים ד' י"א איבעיא בעיקרו קא מתפס או בהיתורא קא קא מתפס ופסקו הפוסקים דבעיקרו מתפס: י שם מהא דריש פ"ג דשבועות דמשני כיון

הלכות נדרים סימן רטו

שם א

הנודר או הנשבע שלא לאכל מצה בליל פסח, אין מצה עשירה בקלל; אבל אם נדר שלא לאכל מצה כל השנה, אפשר דמצה עשירה בקלל (ריב"ש מבואר בית יוסף סוף סימן רל"ו).

סימן רטו חלוק בין האומר פרות אלו או לא אומר אלו, ודין הנודר מהמבשר, (וכיצד חולקין בגדרים אחר לשון תורה), וכו' י"ב סעיפים

א. קונם פרות האלו עלי, אסור בחלופיהם ובגדוליהם וואין צריך לומר במשקין היוצאין מהם, וכן אסור בגדולי גדוליהן, אבל חלופי חלופיהן מתרים, ואם הוא דבר שזרעו כלה גדולי גדוליו מתרים; וכן הדין אם לא אומר: האלו, אלא היו לפניו ואמר: קונם הם עלי. הנה: וכן אם אמר פרות פלוני או מקום פלוני הם קונם עלי, הנה כאלו אומר: פרות אלו (בית יוסף בשם הר"ן).

ב. אומר: קונם מה שאני אוכל או טועם מהם, אם הוא דבר שזרעו כלה כגון חטים וכיוצא בהם, מתר בחלופיהם ובגדוליהם; ואם הוא דבר שאין זרעו כלה פשוטעים

באר הגולה

דמרבנן הוא אסור וכו' וכגירסת הרא"ש בספרים: א משנה נדרים דף נ"ז ע"א: ז רמב"ם בפה"מ מה"י משנה הנודר מן העבים וכו' וגמרא שם דף נ"ב ע"ב: ג טור וכ"כ הר"ן דהא דתנן שם דף נ"ז אבל דבר שאין זרעו כלה אפי' גדולי גדולים אסורים קאי נמי ארישא קונם פירות אלו וכו' אע"ג דקיי"ל זה וזה גורם מותר שאני נדרים דמי להקדש דחמיר טובא כמ"ש הר"ן א"ג שאני נדרים דדבר שיש לו מתירין הן ולהכי לא שרי בהו זה וזה גורם: ד הרא"ש שם: ה שם במשנה דף נ"ז ע"א: ו בעיא דרמי בר חמא שם דף מ"ז ע"א ולא נפשטא: ז משנה שם דף נ"ז ע"א ולא היו דבר שלא בא לעולם דאוסר מעשה ידי אשתו לאחר שתעשה דדבר שיש בו ממש הוא. פי' אם נטעה אילן או נתנו לה פירות בשכר מעשה ידיו: ח שם במשנה: ט הריב"ש בתשובה סי' י"ב בית יוסף. כ הריב"ש ממשנה קונם לביתן שאני נכנס וציינתיו לעיל בסעיף ו' וכן כתבו החוטפות ש' שו"פ: ד משנה הרא"ש והר"ן שם: פ הר"ן שם וריב"ש שם: ז שם במשנה:

חזרה לתוכן העניינים

הלכות נדרים סימן רטו

שם ב

וואם נפל ובנאו, אפלו במקומו ובמדתו הראשונה, מתר.

ו. אומר: קונם לביתך זה שאני נכנס, אסור בו לעולם, בין שמת או מכרו או נתנו לאחר בין שנפל ובנאו. ויש מי שמתיר במת או מכרו או נתנו, ואוסר בנפל ובנאו. ויש מי שאוסר בזו ומתיר בזו.

ז. אומר ראובן לשמעון: קונם בית זה שאתה נכנס, ומת או שמכרו לאחר, אסור, שהאוסר דבר שהוא שלו על חברו, אף על פי שיצא מרשותו, הרי הוא באסורו עומד.

ח. אומר: קונם לביתי שאכל אם אומר לו: קונם לביתי שאתה נכנס, אם מת או מכרו או נתנו לאחר, מתר. האומר לבנו: הרי אתה אסור בהנתי, או שנשבע שלא יתנה בו, אם מת, יירשנו, שזה באומר: נכסי עליך אסורין. אבל אם אסר עליו הניתו ופרש: בין בחייו בין במותו, אם מת לא יירשנו, שזה באומר: נכסי אלו עליך אסורים.

וע"ל סימן רכ"ג. הנה: קהל שנדרו כל מה שיגביו יתנה לצרך בגנן בית הנכנסת ובגנן בית המדרש, יתנו מחצה לזה ומחצה לזה אף על פי

באר הגולה

פ הר"ן שם מהירושלמי וריב"ש שם: ע לשון הטור: פ כ"כ הרא"ש מפורש וכתב דבעיא ראשונה בירושלמי ולא נפשט ונראה דתליא בפלוגתא דאמוראי תפוס לשון ראשון או לשון אחרון בכ"מ דף ק"ב ע"ב וכתבו הר"ף והרא"ש שם דספיקא הוא הלכתא כמאן וא"כ לגבי נדרים דאיסורא דאורייתא נקטינן לחומרא: ז ב"י לדעת הרמב"ם מדין ד' פ"ה מהלכות נדרים: ק הר"ן שם מהירושלמי דנפשטא הבעיא: ר בעיא דאבימי ופשטא רבא לאיסורא דף מ"ז ע"א ואפילו ר' אמר בחיי ובמותי כדעת הר"ן וכדעת הרמב"ם שם: ש טור וכ"כ הרמב"ם ברין הנודר לעיל: ת ל' הרמב"ם ממשנה בב"ק דף ק"ח וק"ט והובאה בנדרים שם. דין זה כתבו הב"י לקמן סימן כ"ח סעיף מ' ועיין במה שצינתי שם: א בעי דרב חייה בר אבין מרבא ופשטא לאיסורא שם דף ל"ד ע"ב וכ"כ הרמב"ם שם בפה"מ והרא"ש שם בפסקיו ושו"פ: ב הר"ן שם: ז לשון הרמב"ם ממשנה קונם לביתן שאני נכנס וציינתיו לעיל בסעיף ו' וכן כתבו החוטפות ש' שו"פ: ד משנה שם דף נ"א י"ב וכת"ק: ה שם במשנה: ו שם במשנה וטעמא דכיין שאמר זה שריא חתיכה דאיסורא ואוסר בני"ש כשאר

שלא גבו להספיק א' מהם (בית יוסף סוף סימן רכ"ח בשם תשו' הרשב"א). מי שהשביע את בנו או חברו שלא ילנה מעותיו לאחרים אם לא ברשות ראובן ושמעון, ומת אחד מהם, מתר להלוות ברשות האחר, דכל מקום שנאמר פלוני ופלוני משמע אפלו אחד מהם, עד שיפרט לך שניהם ביחד (בית יוסף סי' רכ"ח דף ע"ב ע"ד בשם תשובת הרשב"א). מי שנשבע לאשה המשדכת לו שלא ישא אשה עליה, וקדם שפנסה נפלה לו גמיה, מתר ליבמה, דלשון עליה אינה במשמע אלא אם נשאה תחלה. ולא יכנס המשדכת אלא אם כן יתירו לו שבושתו (שם סוף דף רע"ג בשם תשובת רשב"א והיא בסימן תת"ב).

ח. אומר לחברו: פכרי זו אסורה עליך, אפלו נתנה לו במתנה או מכרה לו, אסורה לו. ג' מת ונפלו לו בירושה, או שנתנה לאחר והוא נתנה לו, מתרת לו; שלא אומר אלא פכרי, ועתה אינה שלו.

ט. אומר: קונם בשר וזין עלי, מתר בתבשיל שיש בו בשר וזין, אף על פי שנותניו בו טעם. וואם אומר: קונם בשר וזין שאני טועם או שאני אוכל, או שאמר קונם בשר או זין

הלכות נדרים סימן ריו

שם

זה עלי, אסור פתבשיל שיש בו טעם (בשר או) יין.

י. ונתערב יין זה שאסרו על עצמו ביין אחר, אפלו טפה פחבית, נאסר הכל, מפני שיש לו להשאל על נדרו נעשה פדבר שיש לו מתירין שאינו בטל במינו.

יא. האוסר על עצמו יינו של פלוני או של מקום פלוני. דינו כדין האוסר על עצמו יין זה שאסור פתבשיל שנפל בו יוש בו טעם יין. והוא הדין אם אותו יין נעשה חמץ אחר הנדר, שהוא אסור עליו. אכל מה שהיה חמץ בשעת הנדר, מותר, דיון אסר עליו ולא חמץ. (בית יוסף בשם תשובת הרשב"א).

יב. אמר: קונם זיתים וענבים עלי, מותר בשמן ויין היוצא מהם, אפלו הוא חדש. ואם אמר: קונם זיתים וענבים שאני טועם, או שאמר קונם זיתים וענבים אלו עלי, אסור אף במשקים היוצא מהם ובפתבשיל שנותנין בהם טעם.

באר הגולה

אסורין אבל בשלא אמר זה לא אסר עליו אלא דבר הנקרא בשר או יין וכתב הב"י בשם התוספות והרא"ש דוקא באומר קונם בשר עלי אבל אם אסר על עצמו עד זמן פלוני שאסור כרוטב: ז הרמב"ם בפ"ה מהלכות נדרים (דף י"ב) וסמ"ג ריש דע"א: ח הרשב"א בתשובה: ט משנה שם דף נ"ב ע"ב: י הרמב"ם בפ"ט מהל' נדרים: כ שם במשנה וגמרא: כא משנה וגמרא נדרים דף מ"ט ע"א (הרא"ש פ"י בנתבשל יותר מסתם בישראל ויין פ"י בשיל ולא בשיל): כב רמב"ם בפ"ט מה"ג והביאו הטור ושם דבנדרים הלך אחרי לשון בני אדם ואי ליכא לשון ידוע ה"ז ספק נדרים וכל ספק נדרים להחמיר כדלקמן סעיף ג': ג שם במשנה: ד טור ורמב"ם מהירושלמי ופי' ריפות מעשה חיטין או שאר תבואה הכנתשין ופי' לביבות הבצק הרוך שחולטין אותו ברותחין ואח"כ בשמן: ה שם במשנה: ו ברייתא שם דף נ"א ע"א: ז לשון הרמב"ם שם בפ"ט ממשנה שם ע"ב וכפי פירושו במשנה:

הלכות נדרים סימן ריו

שם

דרכם לקרות מליח לכל המלווחים, הרי זה אסור בכל המלווחין אפלו אינו מליח אלא להתקיים לשענה. ואם אין דרכם לקרות מליח אלא לדג מליח בלבד, אינו אסור אלא בדג מליח (טור ורא"ש ור"ן בשם הירושלמי).

ה. הנדר מהניק, אסור אפלו פניבש, מאחר שאין לו גרן; ומתיר בפולין ובשמים, מאחר שיש לו גרן, ואינם נקראים ניק אלא הלחים.

ו. הנדר מהניק, נסתפק בפרושלמי אם הוא אסור בקולקס (פרש הערוך שהוא מין לוף ונמצא בתרמיל ארץ ויש בו גרגרין תרבות).

ז. הנדר מהבשר, אסור בגידין; מהגידין, מותר בבשר.

ח. מקום שדרכם אם ישלח אדם שליח לקנות לו בשר אומר לו: לא מצאתי אלא דגים, אם נשבע או נדר במקום זה מהבשר, נאסר אף בבשר דגים. וכן כל פיוצא פנה.

ד. אמר: קונם ניק עלי, אינו אסור אלא בנאכלין חיים. ואם אמר יקני קדרה עלי, אסור אף בנכבשים בה. ואם אמר ניק המתבשל בקדרה אינו אסור אלא במתבשל בה; ומיהו אסור בכל המתבשל בה, יאף

בדלועין (פרש מין ניק שעליו גדולים ביותר, ערוך); שפך דבר שהשליח נמלך עליו, הוא בכלל המין ההוא. ואם אמר לשלווחו: קח לי ניק, ואינו מוציא אלא דלועים, הוא נמלך בו לומר:

באר הגולה

ח שם ושם: ט הרמב"ם שם: י לשון הטור ממשנה וגמרא שם דף נ"ד ע"ב וכפי הרא"ש שם: כ כר"ע שם וכרמפרש שם בגמ' ופי' הריין אע"ג דלא הוי ניק אלא פירי ואת דמפרשי דסתם ניק נאכל כמו שהוא חי ורלוטין אינן כן: ז ירושלמי פ' הנדר מן הירק הביאו הב"י: ט שם בשם ר"י בשם הירושלמי: ג בפ"ז נדרים: ט שם בירושלמי והנדר מן העיקר אסור כספיה: ע ל' הרמב"ם שם דין ו' בפ"ט מברייתא וכרמפרש שם בגמרא דף נ"ד ע"ב ותתיק וכר"ע הסכת הפוסקים: ט שם ותתיק: ט שם בגמרא וכפי הרמב"ם שם בגמרא: ק שם ומפרש בגמ' כגון רכיבין ליה עיניה ובשעת הנדר היה תחלת החולי שהדגים קשים לעינים דמסתמא לא נדר אלא אמירי דמצי למיכל וכאשר הגהתי כן הוא ברמב"ם

הלכות נדרים סימן ריו

ששה

לא י הנודר מהקיפה, מתר בהרטב; מהרטב, מתר בקיפה; ש מהבשר, מתר בשניהם, אם לא שאומר: קונם בשר עלי שאני טועם או שאני אוכל.

י ה הנודר מהגריסין, אסור במקפה (פי' מרק קפוי ועב) של גריסין; מהמקפה, מתר בגריסין. מהמקפה, אסור בשום; מהשום, מתר במקפה. מהתבלין, אסור פחיין ומתו במבשלין. ואם אמר: קונם תבלין שאני טועם, אסור פחיין ומבשלין. מהכרוב, אסור באספרגוס (פי' מין מים שבשלו בהם הכרוב, רמב"ם ורש"י פי' מין כרוב). מהאספרגוס, מתר בכרוב. מהקרישים, מתר בקפלוטות. מהזקק, מתר בירקות שדה מפני שהוא שם לוי (משנה ס"ה הנודר מן התבשיל) דבלשון בני אדם אינם קורין זקק סתם, רק לירקות הגדלים בגנות ויסק ורש"י שם בפ' המשנה).

יב ה הנודר מן הדגים, מתר בציר ומרס של דגים (לשון הרמב"ם שם).

יג ה הנודר מהתמרים, מתר בדבש תמרים. הגה: אף על פי ששם התמרים עליו, ונקרא דבש תמרים, הואיל ונשתנה צורתן ממה שהיה תחלה, משאם כן בקומא דחלבא ור"ן בשם רש"י א'. ועוד דמה שבקרא דבש תמרים אינו אלא כדי להבדילו משאר דבש (הר"ן). מדבש תמרים, מתר בתמרים. מסתניות (פי' עגבים רעים הנשארים בגנן בימות הסתו ועושין מהם חמין), מתר בחמין הייצא מהם.

יד ה הנודר מדבש, מתר בדבש תמרים. מהחמין, מתר בחמין סתניות.

טו ה הנודר מהיין, מתר גיין תפוחים ו אסור גיין מבשל (פרוש, מים המבדלים מהחלב כשעמידים אותו באר הגולה)

מאומקתא דגמרא שם פי' קאי אחלוקה ראשונה בשר בהמה בלבד: ר ברייתא שם דף נ"ב ע"ב הרא"ש והר"ן פירושו הדנינו דק של בשר שיודר לשלוי הקדירה ומדברי הרמב"ם בפ' ה' מה"נ נראה דמפרש דקיפה היינו תבלין: ש משנה שם דף נ"א ע"ב: ת משנה שם דף נ"א ע"ב ג' נולע"ז הטעם כמו שצייתי לעיל בסעף ד' בשם הירושלמי: א ומושם שהיו רגילים ליתן בכל מקפה שום: ב תוספתא כתבה הרא"ש בפ"י דנדרים וכו' הבי"י כגון שומים ובצלים וכיוצא בהם הבאים ליתן טעם בקדירה שגם הם נקראים תבלין דאלו בפלפלים וכיוצא בהם אין לחלק בהם בין חיים למבושלים: ג שם במשנה כן הגיה הט"ז ע"פ המשנה וכן הוא בטור ודלא כלבוש שקיים גירות הספרים שכתבו בהם מותר ע"ש: ד משנה שם ע"א פי' מין כרישין שיש להם ראש בלי יין קורין לראש קיפאל ערוך: ה משנה שם דף נ"א ע"ב: ו ברייתא שם דף נ"ב ע"ב: ז שם משנה שמייה דאבא שאול: ח טור: ט משנה שם ופי' הר"ן ציר הוא השומן היוצא מהם וקרב דגים מעורבים בו וכ"ש שמותר במוריים שהוא שמו של דג לבד: י מישנה דף נ"א ע"א: כ טור ולמר במכ"ש אם נדר מהתמרים שהוא העיקר מותר ברוב היוצא מהם מכ"ש הנדר מהדבש וכו': ל שם במשנה: מ משנה שם שסתם דבש הוא דבש דבורים: נ שם במשנה וסיים מפני שהוא שם לוי: ו ירושל' הביאו הרא"ש וכ"כ שי"פ דחמרא וחמרא מבשלא חד מינא

הלכות נדרים סימן ריו

שמו

א ומתו בקונדיטון (פי' משקה שיש בו דבש ויין ופלפלין). ב ויש מי שאוסר בקונדיטון. ודין חמין עין לעיל סוף סימן רט"ו עיף י"א.

טז ה הנודר מהתירוש, לידון אסור גיין ומתו בכל מיני מתיקה.

יז ה הנודר מהשמן, אם הוא במקום שמסתפקים בשמן זית, אסור בו ומתו בשמן שמשמיין; ואם הוא במקום שמסתפקין בשמן שמשמיין, אסור בו ומתו בשמן זית. ואם מסתפקין בשניהם, אסור בשניהם אף על פי שרוב ספוקן מאחד מהם.

יח ה הנודר מהתבואה או ש הנודר מעלמא, אינו אסור אלא בחמשת המינים. והוא הדין לנודר מהדגן.

יט ה הנודר מפת, סתם, אינו אסור אלא בפת חטים ושעורים; ובמקום שגוהגים לעשות פת מכל דבר, ונדר מהפת או מהמזון, אסור בתמישת המינין. ואם אמר: כל הין עלי, אסור בכל חוץ ממים ומלח.

כ ה הנודר מהחטים, אסור בהם גיין חיים גיין מבשלים; חטטה חטים

שאני טועם, אסור בהם בין קמח בין פת; ח חטטה שאני טועם, אסור בהם באפויה ומתו לכס; חטים שאני טועם, מתו באפויה ואסור לכס; חטטה חטים שאני טועם, אסור גיין באפויה בין לכס. הגה: האומר: פת חטים ושעורים וכסמין עלי, אינו אסור אלא בפת חטים ופת שעורים ופת כסמין, דפת דקאמר קאי על כלם (הר"ן פ' שבעות שמים). ויש מחמירין לאסר בשעורים וכסמין לגמרי, אלא אם כן אומר שלא יהיה פנתו רק אפת, או שידוע לשון בני אדם שבאותו העיר, דאז הולכין אחר לשון בני אדם (כ"כ הר"ן בשם הרמב"ן).

כא גריס שאני טועם, אסור לאכל מבשל ומתו לאכל חי. גריסין שאני טועם, אסור לאכלם חיים ומתו לאכלם מבשלים. גריס גריסין שאני טועם, אסור לאכלם חיים ומבשלים.

כב ה הנודר מפרות השנה, אסור בכל פרות השנה ומתו בגדניים וטלאים, בתלב ובכביצים ובגוזלות. ואם אמר: גדולי שנה עלי, אסור בכלם.

כג ה הנודר מפרות הארץ, אסור

באר הגולה

הוא: ע כן הוא בירושל': ב טור מדברי הרא"ש אביו שם אליבא דרבנן: ג הר"ן שם ודלא כהתוספתא הביאה הרא"ש והר"ן דתנא שם בהיפוך והביא הר"ן ראייה ע"ז מהירושלמי: ד לשון הטור ממשנה וגמרא שם בבבלי דף נ"ג ע"ב: ה משנה שם דף נ"ה ע"א: ו טור מהא דמר שמואל פקיד וכו' וכמ"ש הבי"י דהוי כנדר מן התבואה אלא שנדר בלשון תרגום פי' כל דבר מעולה ומשובח כ"כ הרא"ש: ז שם במשנה וכתבתי ומכ"כ וטור בשם הרמב"ם שם דין ט': ח בפ"ט ירושלמי מס' חלה הביאו הרא"ש פי' דנדרים: ט ממשנה וגמרא עירובין דף ל' ע"א: י ג' הרמב"ם בפ"ט מהלכות נדרים וכו"כ הר"ן אברייתא דלקמן: ד משנה שם דף נ"ג ע"ב: ה ברייתא דרשב"ג שם וגירסתו כגירסת הרא"ש שם: ו שם בברייתא ופי' רש"י גריס משמע מבושל גריסים משמע חיים: ז ברי' שם דף נ"ה ע"ב (וכפול לקמן ס"ס רכ"א): ח שם:

הלכות נדרים סימן ריו

שמו

בְּכָל פְּרוֹת הָאָרֶץ וּבִפְרֵי הָעֵץ, וּמִתֵּר בְּכַמְיֵיהֶן וּבִפְטוּרֵיהֶן. וְיֵאָמֵר אָמֹר: גְּדוּלֵי קִרְקַע עָלַי, אֲסוּר בְּכָלֶם.

כד. הַנּוֹדֵר מִהַקְרִין, אֵינוֹ אֲסוּר אֲלָא מִהֶתְאֵנִים.

כה. הַנּוֹדֵר מִהַמִּים מִהַמְשָׁכִים מִמַּעַן פְּלוּנֵי, אֲסוּר בְּכָל הַנְּהָרוֹת הַיּוֹנְקוֹת מִמְּנוֹ, וְאֵין צָרִיף לומר מִהַנְּמַשְׁכִּים מִמְּנוֹ, אִף עַל פִּי שֶׁנִּשְׁתַּנָּה שְׁמוֹ וְאֵין קוֹרִין אוֹתוֹ אֲלָא נִהָר פְּלוּנֵי אוֹ מַעַן פְּלוּנֵי. לֵאמֹר: מִנְּהָר פְּלוּנֵי אוֹ מִמַּעַן פְּלוּנֵי, אֵינוֹ אֲסוּר אֲלָא בְּנִקְרָאִים עַל שְׁמוֹ.

כו. הַנּוֹדֵר הַנָּאָה מִמַּעַן, טוֹבֵל בּוֹ טְבִילָה שֶׁל מַצָּה בַּיּוֹם הַגָּשְׁמִים, אֲבָל לֹא בַּיּוֹם הַחֲמָה.

כז. הַנּוֹדֵר מִהַפְּסוּת, מִתֵּר בְּשֶׁק וּבִירֵיעָה וּבַחֲמִילָה (פ"י מ"ג גְּגָדִים גָּסִים שֶׁאֵין דָּרָךְ בְּנֵי אָדָם לִתְהַכְסוֹת בָּהֶם).

כח. הַנּוֹדֵר מִהַפִּית, אֲסוּר בְּעֲלִיָּה. מִהַעֲלִיָּה, מִתֵּר בְּבֵית.

כט. הַנּוֹדֵר מִהַעִיר, אֲסוּר לִפְנֵס לְעַבּוּרָה דִּהְיֵנוּ תוֹף שֶׁבָּעִים אַמָּה וְשִׁירִים.

ל. הַנּוֹדֵר מִהַפִּית, אֵינוֹ אֲסוּר אֲלָא מִהַאֲגָף וּלְפָנִים, דִּהְיֵנוּ מִסְתִּימָת

הַדֶּלֶת וּלְפָנִים; אֲבָל מִסְתִּימָת הַדֶּלֶת וְלַחוּץ, עַל עֲבֵי הַמַּפְתָּן, מִתֵּר.

לא. הַנִּשְׁבַּע לְעַמֵּד בְּבֵית אָחִיו, אֲסוּר מִהַאֲגָף וְלַחוּץ. הֵגֵה: הַנּוֹדֵר

לְדוֹר בְּשִׁכּוֹנוֹת הַיְהוּדִים צָרִיף לְדוֹר בְּשִׁכּוֹנָה הַגְּדוּלָה וּבִרְחוּב שְׁלֵה, דַּכּוֹן הוּא לְשׁוֹן בְּנֵי אָדָם, וְלֹא אֲמַרְיָנוּ דג' בְּתִים מִקְרֵי שִׁכּוֹנָה (בֵּית יוֹסֵף ס"ו רכ"ח דף רע"ד סוף ע"ב בְּשֵׁם תְּשׁוּבַת הַרְשָׁב"א). קָהֵל שֶׁגִּזְרוּ שְׁלֵא לִקְנוֹת בְּתִים מִעוּבְדֵי כּוֹכְבִים, אֲסוּר לְהַחֲלִיף עִמָּהֶם דָּוָה נָמִי מִקְרֵי קִנְיָה וּמִקְרִיָּה (מְרַדְכֵי פֶרֶק הַמִּקְבֵּל).

לב. הַנּוֹדֵר מִיּוֹשְׁבֵי הָעִיר, אֲסוּר בְּמֵי שִׁישְׁב שֶׁם שְׁלֹשִׁים יוֹם. מִבְּנֵי הָעִיר, אֵינוֹ אֲסוּר אֲלָא בְּמֵי שִׁישְׁב שֶׁם י"ב חֳדָשׁ. הֵגֵה: וְאִם נָדַר מִמֵּי שְׂדֵר שֶׁם, אֲפִלוּ דִירַת עֲרֵא מִקְרֵי דִירָה (רֶשֶׁב"א סִימָן תרס"ו). מִיָּהוּר הוֹלְכִים אַחַר לְשׁוֹן בְּנֵי אָדָם, שְׁאֵין נִקְרָא דִירָה אֲלָא שְׂדֵר שֶׁם עִם בְּנֵי בֵיתוֹ דָּרָף קָבַע, אִף עַל פִּי שֶׁהוּא פָחוֹת מִל' יוֹם. וְאִם לְשׁוֹן בְּנֵי אָדָם הוּא בְּדָרָךְ אַחַר, הוֹלְכִין אַחֲרָיו אַחַר כְּנֻגַת הַנּוֹדֵר.

לג. יְנַדֵּר מִיּוֹרְדֵי הַיָּם, אֲסוּר בְּכָל הוֹלְכִים אֲלָא מִעַכּוֹ לִיָּפוֹ, הַיָּאֲפֵלוֹ בְּאוֹתָם שְׂוִיּוֹדִים לְטִיל, וּמִתֵּר מִיּוֹשְׁבֵי יְבֵשָׁה.

באר הגולה

פ' לשון הטור מדברי אביו הרא"ש שם ופשוט הוא: י ברייתא שם דף ס"א ע"ב וכתנא קמא: ב כממרא דרב כהנא וכו' ומממרא דרב יהודה אמר רב וכו' בכורות דף נ"ה ע"א פי' ואין מלווין אותם לשם המעין הנדור ומביים שם בפ"ט: פ פשוטא דממרא שם: ב ברייתא ר"ה דף כ"ה ע"א: ג משנה נדרים דף נ"ה ע"ב: ד משנה שם דף נ"ו ע"א וכחכמים דעילה בכלל הבית ע משנה שם ע"ב וכפי' הרא"ש שם: פ שם במשנה: ז הר"ן שם: ב ברייתא סנהדרין דף ק"י ע"א ע"א ובבב"ב דף ח' ע"א וכתבה הרא"ש בספרי נדרים: ו משנה נדרים דף ל' ע"א: ש טור מהא דפסקו הרמב"ם והרא"ש כלישנא בתרא דאסיפא קאי וכ"כ הר"ן שם: ת שם דברי רישל' נתפסקו בזה ופסקאי דאוריית' הוא ונקטינן לחומרא וכ"כ

הלכות נדרים סימן ריו

שמו

לד. הַנּוֹדֵר מִיּוֹשְׁבֵי יְבֵשָׁה, אֲסוּר גַּם בְּיּוֹרְדֵי הַיָּם, בַּיָּאֲפֵלוֹ בְּאוֹתָם שֶׁמִּפְּלִיגִים בּוֹ הַרְבֵּה, שְׂסוּפָם לִירֵד לַיְבֵשָׁה.

לה. הַנּוֹדֵר מִיּוֹרְדֵי הַיָּם לְאַחַר ל' יוֹם עָלַי, מִי שֶׁהוּא בִשְׁעַת הַנְּדָר מִיּוֹרְדֵי הַיָּם אֲסוּר בּוֹ, וּמִי שֶׁאֵינוֹ מִיּוֹרְדֵי הַיָּם בִּשְׁעַת הַנְּדָר מִתֵּר בּוֹ, אִף עַל פִּי שֶׁלְאַחַר ל' יוֹם, כִּשְׁחָל הַנְּדָר, הוּא מִיּוֹרְדֵי הַיָּם.

לו. הַנּוֹדֵר מִרֹאֵי הַחֲמָה, אֲסוּר אִף בְּסוּמִים, שְׁלֵא נִתְּפוֹן אֲלָא לְמֵי שֶׁהַחֲמָה רוֹאָה אוֹתוֹ, הַיָּאֲפֹקֵי דְגָיִם וְעִבְרִים. הֵגֵה: וְאֲפִלוּ אָמֹר: לֹא נִתְּפוֹנֵי לְךָ,

לֹא מִקְנֵי (בֵּית יוֹסֵף בְּשֵׁם הַרְשָׁב"א), הוֹאִיל וְהַלְשׁוֹן וְדַאי קָף הוּא. וּמִתֵּר בְּכָל דְּבָר שֶׁאֵינוֹ בַּעַל חַיִּים, אִף עַל פִּי שֶׁהַחֲמָה רוֹאָה אוֹתוֹ (בֵּית יוֹסֵף בְּשֵׁם הַתּוֹסֵפוֹת). וְאִם נָדַר מִרֹאֵים הַחֲמָה, מִתֵּר בְּסוּמִים.

לז. יְנַדֵּר מִשְׁחָרֵי הָרֶאֶשׁ, אֲסוּר בְּקַרְחִים וּבְעֲלֵי שִׁיבָה, וּמִתֵּר בְּנָשִׁים וּבְקִטְנִים, שְׁאֵין נִקְרָאִים שְׁחָרֵי הָרֶאֶשׁ, אֲלָא הָאֲנָשִׁים. וְאִם

באר הגולה

הר"ן שם וכ"פ רבינו ירוחם: א שם במשנה: ב כלישנא בתרא שם בגמרא: ג כירושלמי תלוי דין זה בפלוגתא דרבי ישמעאל ור"ע באומרת הריני נוירה לכשאנשי וכו' בגדרים דף פ"ט ע"א ופסק הרא"ש הלכה כר"ע וכ"פ הרמב"ם בפ"ג מה"נ: ד משנה שם דף ל' ע"ב: ה שם בגמ' מרלא קאמר מן הוראים לאפוקי דגים שביב ועוברים שבבעי אמנ: ו משנה ג"כ מצווים ועושים ודגים הן: ז שם במשנה ומפרש בגמ' שם וכדתיים מצווים ואינם עושין אלא עולין להר גריזים: י משנה שם ומפרש בגמ' שם כיון דאיקדש אברהם איתקור על שמה: כ משנה שם: כ"א רמב"ם בפ"ט מהתוספתא פ"ב: כ"ב שם בגמרא מפרש וכתביב ביצחק יקרא לך ורע ביצחק ולא כל יצחק: כ"ג משנה שם ע"ב ומפרש שם שאין הערלה קרויה אלא לשום עבודת כוכבים שנאמר כי כל הגוים ערלים וכו': ד שם במשנה: ע עד סוף סעיף מ"ו הוא מהתוספתא פ"ב

הלכות נדרים סימן ריח

שם

ולויים. בכהנים ולויים, מתר בישראל.

מה. נדר מכהנים, מתר בלויים. מלויים, מתר בכהנים.

מו. נדר מפנים, מתר בכני פנים.

מז. מי שנדר, או נשבע, על דבר חוץ ממוצדות יום טוב, אם אמר שפדעתו יהיה להוציא גם חנפה ופורים מהקלל, נאמן. ועין בא"ח סימן תק"ע.

מזח. מי שנדר או שנשבע שלא יצחק שום צחוק, אסור להטיל גזלות, ולא שום אדם בשבילו. וכן אסור להמרות עם חברו, שקורין אפוסטארי (תשובת מהו הגנבה).

הנה: צבור שגורו שלא להתפלל במנין משום איהו דבר, אסורים לקרות בתורה; דכל דבר קדשה נקרא תפלה (תשובת הרא"ש פ"ג סימן ט).

מי שנדר שלא לקבל פקדון, אסור להלוות על משכון לישראל (מהרי"ל).

מיהו נראה דהולכין אחר פנותו, וכדרך שיתבאר בסימן ר"ח (ד"ע). מי שנדר או נשבע להתענות סך ימים, וארע תענית חובה, עולה לו למנין הימים.

וכן מי שנדר לילך לבית הקברות, או למקום, וארע לו שהלך על ידי עסק שם, יצא ידי נדרו (תשובת מהרי"ל סימן ק"ח).

וע"ל סימן רל"ט עוד מהו.

וע"ל סימן רל"ט עוד מהו.

הלכות נדרים סימן ריט

שנ

א. הספקמה שצנה השר לבטל מקצתה, אין ההספקמה בטלה מפני צווי. הנה: קהל שהחרימו על אחד שלא ידור עמהם, ואחר כך רוצה לישב שם בתנות, דנין כפי הענין שנגדו עליו. אם לא כוננו רק על דירת קבע עם אשתו ובניו, תנות שרי. ואם לאו, הכל אסור (רמב"ן סימן רנ"ו).

ב. הנשבע לשכר מלמד לבנו עד עשרה לטריין, פל זמן שישכר מלמד הגון הוא פטור; ויזהר שלא ישלח המלמד הראשון, עד שיבא השני. כי צריך לשכר המלמד הראשון ההגון לו, אם לא שבא לו מלמד אחר (תשובת הרשב"א).

ג. מי שאסר דבר אחד עליו בלא זמן, אסור בו לעולם.

ד. מי שנדר, או נשבע, לשא אשה או לקנות בית וכיוצא בו, ולא קבע זמן, אין מחיבין אותו לשא או לקנות, עד שיימצא הרואי לו.

ה. מי שנדר, או נשבע, לשא אשה או לקנות בית וכיוצא בו, ולא קבע זמן, אין מחיבין אותו לשא או לקנות, עד שיימצא הרואי לו.

ו. מי שנדר, או נשבע, לשא אשה או לקנות בית וכיוצא בו, ולא קבע זמן, אין מחיבין אותו לשא או לקנות, עד שיימצא הרואי לו.

ז. מי שנדר, או נשבע, לשא אשה או לקנות בית וכיוצא בו, ולא קבע זמן, אין מחיבין אותו לשא או לקנות, עד שיימצא הרואי לו.

ח. מי שנדר, או נשבע, לשא אשה או לקנות בית וכיוצא בו, ולא קבע זמן, אין מחיבין אותו לשא או לקנות, עד שיימצא הרואי לו.

ט. מי שנדר, או נשבע, לשא אשה או לקנות בית וכיוצא בו, ולא קבע זמן, אין מחיבין אותו לשא או לקנות, עד שיימצא הרואי לו.

י. מי שנדר, או נשבע, לשא אשה או לקנות בית וכיוצא בו, ולא קבע זמן, אין מחיבין אותו לשא או לקנות, עד שיימצא הרואי לו.

יא. מי שנדר, או נשבע, לשא אשה או לקנות בית וכיוצא בו, ולא קבע זמן, אין מחיבין אותו לשא או לקנות, עד שיימצא הרואי לו.

יב. מי שנדר, או נשבע, לשא אשה או לקנות בית וכיוצא בו, ולא קבע זמן, אין מחיבין אותו לשא או לקנות, עד שיימצא הרואי לו.

(בית זסף בשם רשב"ן). וכל שכן קהל שעשו תקנה כיוצא בזה, שאסורין למכר אפלו מה שהיה להם קדם לכן (ספרת הרב ממשקעות רשב"ן ולא פת"ה סימן רפ"א).

ג. היו ימפצירין בו לשא פת אחותו, ואמר: קונם שהיא נהנית לי לעולם, וכן המגרש את אשתו ואמר: קונם שהיא נהנית לי לעולם, הרי אלו מתרות להנות לו, שלא נתפנו אלא לשום אשות.

ד. היה ימפציר בחרו שיאכל אצלו, ומאן ואמר: קונם לביתך שאיני נכנס, וטפת צונן שאיני טועם, מתר לכנס לביתו ולשתות לו צונן, שלא נתפנו אלא שלא יאכל וישתה עמו בפסעדה זו. וכן פל פיוצא בזה. מי שנדר צדקה או שאר נדר מחמת חולה, ומת, עין לקמן סימן ר"כ.

ה. ואמר לחברו: השאילני פרתך, אמר לו: אינה פנויה. אמר: קונם שאיני חורש בה לעולם, אם היה דרכו לחרש שדהו בעצמו, הוא אסור לחרש פאותה פרה, אבל אחרים מתרין לחרש לו בה. ואם אין דרכו לחרש בעצמו, אלא אריסין חורשין לו, הוא וכל אדם אסורין.

ו. ואמר לחברו: השאילני פרתך, אמר לו: אינה פנויה. אמר: קונם שאיני חורש בה לעולם, אם היה דרכו לחרש שדהו בעצמו, הוא אסור לחרש פאותה פרה, אבל אחרים מתרין לחרש לו בה. ואם אין דרכו לחרש בעצמו, אלא אריסין חורשין לו, הוא וכל אדם אסורין.

ז. ואמר לחברו: השאילני פרתך, אמר לו: אינה פנויה. אמר: קונם שאיני חורש בה לעולם, אם היה דרכו לחרש שדהו בעצמו, הוא אסור לחרש פאותה פרה, אבל אחרים מתרין לחרש לו בה. ואם אין דרכו לחרש בעצמו, אלא אריסין חורשין לו, הוא וכל אדם אסורין.

ח. ואמר לחברו: השאילני פרתך, אמר לו: אינה פנויה. אמר: קונם שאיני חורש בה לעולם, אם היה דרכו לחרש שדהו בעצמו, הוא אסור לחרש פאותה פרה, אבל אחרים מתרין לחרש לו בה. ואם אין דרכו לחרש בעצמו, אלא אריסין חורשין לו, הוא וכל אדם אסורין.

ט. ואמר לחברו: השאילני פרתך, אמר לו: אינה פנויה. אמר: קונם שאיני חורש בה לעולם, אם היה דרכו לחרש שדהו בעצמו, הוא אסור לחרש פאותה פרה, אבל אחרים מתרין לחרש לו בה. ואם אין דרכו לחרש בעצמו, אלא אריסין חורשין לו, הוא וכל אדם אסורין.

י. ואמר לחברו: השאילני פרתך, אמר לו: אינה פנויה. אמר: קונם שאיני חורש בה לעולם, אם היה דרכו לחרש שדהו בעצמו, הוא אסור לחרש פאותה פרה, אבל אחרים מתרין לחרש לו בה. ואם אין דרכו לחרש בעצמו, אלא אריסין חורשין לו, הוא וכל אדם אסורין.

יא. ואמר לחברו: השאילני פרתך, אמר לו: אינה פנויה. אמר: קונם שאיני חורש בה לעולם, אם היה דרכו לחרש שדהו בעצמו, הוא אסור לחרש פאותה פרה, אבל אחרים מתרין לחרש לו בה. ואם אין דרכו לחרש בעצמו, אלא אריסין חורשין לו, הוא וכל אדם אסורין.

יב. ואמר לחברו: השאילני פרתך, אמר לו: אינה פנויה. אמר: קונם שאיני חורש בה לעולם, אם היה דרכו לחרש שדהו בעצמו, הוא אסור לחרש פאותה פרה, אבל אחרים מתרין לחרש לו בה. ואם אין דרכו לחרש בעצמו, אלא אריסין חורשין לו, הוא וכל אדם אסורין.

יג. ואמר לחברו: השאילני פרתך, אמר לו: אינה פנויה. אמר: קונם שאיני חורש בה לעולם, אם היה דרכו לחרש שדהו בעצמו, הוא אסור לחרש פאותה פרה, אבל אחרים מתרין לחרש לו בה. ואם אין דרכו לחרש בעצמו, אלא אריסין חורשין לו, הוא וכל אדם אסורין.

יד. ואמר לחברו: השאילני פרתך, אמר לו: אינה פנויה. אמר: קונם שאיני חורש בה לעולם, אם היה דרכו לחרש שדהו בעצמו, הוא אסור לחרש פאותה פרה, אבל אחרים מתרין לחרש לו בה. ואם אין דרכו לחרש בעצמו, אלא אריסין חורשין לו, הוא וכל אדם אסורין.

יז. ואמר לחברו: השאילני פרתך, אמר לו: אינה פנויה. אמר: קונם שאיני חורש בה לעולם, אם היה דרכו לחרש שדהו בעצמו, הוא אסור לחרש פאותה פרה, אבל אחרים מתרין לחרש לו בה. ואם אין דרכו לחרש בעצמו, אלא אריסין חורשין לו, הוא וכל אדם אסורין.

יח. ואמר לחברו: השאילני פרתך, אמר לו: אינה פנויה. אמר: קונם שאיני חורש בה לעולם, אם היה דרכו לחרש שדהו בעצמו, הוא אסור לחרש פאותה פרה, אבל אחרים מתרין לחרש לו בה. ואם אין דרכו לחרש בעצמו, אלא אריסין חורשין לו, הוא וכל אדם אסורין.

באר הגולה

וכרבי יהודה: ד משנה שם דף ס"ג ע"ב: ה שם במשנה: ו רמב"ם בפ"ה דין י' מהתוספתא פ"ד וכו"כ ה"רין (וסמ"ג דף ע"ב ע"א): ז משנה שם דף מ"ג ע"ב (רמב"ם שם דין י"ב): ח ריב"ש בח"א סימן פ"ג: א ברייתא בב"ק דף פ' ע"א: ב הרשב"א בתשובה מכרייתא דלעיל דלא נתכוננו אלא לראוי לה: ג שם ופרש"ש שם מפני שהוא מחוייב בדבר מיד מהא דרבא וצדקה מחוייב וכו' ר"ה דף ו' ע"א וכו"ש בענין הלימוד שהביטול הו' פסידא דלא הור: ד הרא"ש ספ"ג דשבועו' וסיים שם דאיהו זמן תתן לו דלא מסתבר שלא יאסר אלא רגע אחד: א משנה נדרים דף ס' ע"א: ב בעיא שם בנמרא

באר הגויה מר:

הַלְבוֹת תַּעֲנִית סִימָן תַּקְמָא

עלוי המענית ¹במקתה צריך להתענות (הנהגות מימוני פרק א), יש אומרים שאם מצטער תרבה ²במעניתו ³יכול לפדותו ⁴בממון, וזוהו הדין באגס אחר (הראי"ש בשם הראב"ד ורמב"ם ורס"מ נ"ה חלק א), ונראה דוקא ⁵במקל עליו מענית בעלמא, אבל אם קבלו דרך נדר, צריך לקים נדרו: **ג.** ⁶מי שנדר להתענות סך מעניותו, ⁷יכול ⁸לדחותם ⁹עד ימי החרף ¹⁰ויכול ללוות יום ארץ ולשלם יום קצור, דקל אטר מקרי יום (פסקי מהרא"י סימן ס' הגמירי): **ד.** ¹¹יש מי שאומר ששני יום ושני יללות רצופים ¹²יש להשוותם ¹³לארבעים מעניות שאינם רצופים: ¹⁴הנה ויש אומרים, דבאגס חלש סני לו בשני ימים רצופים, אבל אגס כריא ¹⁵שלשה ימים (הנהגות מנהגים בשם מהר"י ברי"ו), ונראה לו דקל עץ לא מריא אלא כמי שנחתיב לצום ארבעים ימים ושנים רצופים ¹⁶מכת ¹⁷השוכה כדי להתעשר, ואז משריגן האי צער למאי עשה, ועל כיוצא בזה נאמרו דינים אלו בדברי האחרונים וז"ל, אבל מי שנדר לצום ארבעים יום, ¹⁸צריך לקום מה שנדר, דלא נדר מיום זה דאינו לזה ופורע, ואפלו לפאן דאמר דאפלו יום זה לזה ופורע, ¹⁹הכא מודה דצריך לקום נדרו, כל שכן ארבעים יום ²⁰שליפני יום כפור שמענינים לזכר עלות משה בקר, ²¹שמי שקבלם עליו, שאין להם תשלומין בשנים או שלשה ימים רצופים: **ה.** ²²המתענה מענית חלום ביום טוב או בחלו של מועד ²³או בראש חודש או בחגגה ופורים ²⁴או בערב יום הכפורים, צריך ²⁵למיתב מעניתא

באר היטב

דיום ראשון הוי מענית אחת ואחר כך עולה כל שעה ליום אחר, ושעה נדוקא, דמקצת השעה כולה, כגון ארבעה: **א.** ²⁶תשובה, ומכל מקום טוב יותר שיצום מפורים, שכל עת יהיה לבו נבגד ונפשו חסאי נגזו מיום, כגון ארבעה: **ב.** ²⁷יום כפור, והחילול להתענות אחר ט"ו באב אלא יתענה בשבת אראש חודש, ע"ה כגון ארבעה: **טו.** ²⁸אשריב, והמתענה בראש חודש יום או בראש חודש אג מענית חלום אין צריך למיתב מענית למעניו, הוא יש אומרים דמעה המענית כמו שכתוב סוף חקק, וכן כותב בארבעה, וכן כותב בסוף ספרו עין שם:

באר היטב

ב. ²⁹ובז' פירות כסמון וכו', כמקל עליו מענית בעלמא, עין ברא"ש בשם הראב"ד דאספן דעת הוא דאצטמא דהכי קבל, ומה שאמרו לזה ופורע, הינו, רבו מילי תביר, אם ירצה יתן מטרותם לעניים ולא יתענה ואם ירצה יפרע מעניתו, דבאן דבריו, ונראה לעניות דעתי דאין לו להקל בזה רק על פי האגסים הבארים לעיל שקול ללוות ולפרע, דהניו בקבל עליו מענית כסמא, אבל באומר הניו במענית למחר, דאז קמאן לו דאינו לזה ופורע משום דחודש זה, וכל שכן דאינו יכול להחליפו במסמון, ואף דהראב"ד תמיד שרי, הינו משום דהוא כסמא לא דאפלו ביום זה יכול ללוות, אבל לדין דקמאן לו דביים זה, וכן באומר הניו במענית למחר אפי' יכול להחליפו ליום אחר, ובכורא דהוא הדין כסמא או יכול להחליפו, ואחר כך עמיתא בכארא הנריא כמקורו על דין זה, ומתבן כמז' שכתבתי, ופי' זה פשוט ובכורא צייט וכל שכן כסמית חלום אע"ז יכול לפדותו כסמון:

ה. ³⁰או בערב יום כפור וכו', עין לעיל סימן נספח במשנה ברורה סיפח קמן ח דמי עשהש' לו התענית יכול למטר על דעה תפוז ושאר אחרונים דאחר שמיס' אגס אין שריב להתענות דיום הכפורים כפר לו, ואפלו בשאר מענית חגגה גם כן יש למטר במקום הרקע על דברי המקלון:

אומר שקבלו היה שלא לעשותם מיד, פשיטא דאגס מה שבינו לבין קונו: **ב.** ³¹ויבז' פירות וכו', הינו, כמה דאיתא לעיל בספיקו ב דלהו ופורע: **ד.** ³²יש שלשה ימים, ונהגים ³³התענות נור שני שעות בליל רביעי, שיהיה ע"ד שעות סימן לזכר ששוקה ישראל ע"ד ר' אליהו, והאובלים בתחלת הלילה לא הפסידו, שהוא כמנין חסד, והמתענים שני ימים רצופים, טוב שיחשבו שעה אחת בחלילה שאחר המענינים, ויפסיקו גם כן שעה אחת מבעוד יום וכן קמא דהתמלה המענינים, דאז יחשב כמו עשרים ושבע מעניות, דיום ראשון הוי מענית אחר, ואחר כך עולה כל שעה ליום אחר, ושעה נדוקא דמקצת היום גמלו: **א.** ³⁴מכת תשובה, הינו מכת מקוני תשובה המבאר בספרים, ומכל מקום טוב יותר שיצום מפניו, שיקבל על יתה לבו נבגד ונפשו חסאי נגזו מיום המרי (מגן אברהם): **ב.** ³⁵צריך לקום מה שנדר, עין כפר מנדים שמסתפק להפך, אם נדר להתענות שני ימים רצופים אם יכול לשנותם לצום ארבעים יום שאינם רצופים, עין שם: **ג.** ³⁶הכא מודה, דהגם אצטמא שיצטעור לא קבל עליו, ולכן יכול ללוות, מה שאין כן תבא רוסין טוח יצטעור, לכן צריך לקום מה שקבל עליו ונדכי משחן): **ד.** ³⁷שליפני יום הכפורים, והחילול להתענות ³⁸אחר ט"ו באב, ולא יתענה בשבת וראש חודש, (ואותם המענינים שמתענים למספר ארבעים יום אין צריך להשלים, והמתענה אין צריך לקבל מענית לכל יום בפני עצמו, אלא יכול לקבלם בפעם אחת בעת שמתחיל: **ה.** ³⁹שמי שקבלם עליו, ואפלו לא אמר דרך נדר ⁴⁰רק בקבלת מענית בעלמא: **ו.** ⁴¹או בראש חודש, כגון המתענה מענית חלום בראש חודש ניסן או בראש חודש אב דאין צריך למיתב מענית למעניו, הוא יש אומרים דמעה להתענות כמז' שכתוב סוף חקק: **ז.** ⁴²או בערב יום הכפורים, ודוקא הנך ימים, הא שאר ימים שאין אומרים מתנו, כחדש ניסן וליג' בערב ויטי' באב ושקט וכו' יום הכפורים לטבות, אין צריך למיתב מענית למעניו (פרי מגדים):

שער הציון

כח. היי אר"ם, וכן פוסטו כותבי יתום: טט. אחרונים: ל. כגון ארבעה: **א.** ³¹לוי אחרונים: לה. כגון ארבעה ימים ע"ה, לו. כמה אחרים בסוף חקקא, לו. כגון שאינו יכול לדחותה ליום אחר, דבר ביום זה ופרי מגדים ומשפט מלשון דרמי' הנזכר ³²החומר דרמי' יום ה' או חמור השעור ³³יום ה' או חמור השפא ³⁴שכ"ד ד' סוף חקק ³⁵יום א' או אחר השפא ³⁶יום ב' או כיוון השעור ³⁷יום ב' או כיוון השעור ³⁸יום ב' או כיוון השעור ³⁹יום ב' או כיוון השעור ⁴⁰יום ב' או כיוון השעור ⁴¹יום ב' או כיוון השעור ⁴²יום ב' או כיוון השעור

1 כתיב הקרי' אפרון סימן ס' הנהגות דרבי' פ"ה ה' דקבא בעצמא ח' ע"ה ס' הנהגות סימניו פרק א מהלכות המעני' דעשר שבת ה' הנהגות

מה. באר הגזרה

הלכות תענית סימן תקסח

לתעניתה כדין המתענה תענית חלום בשבת. ^ה (ועין לעיל סימן רפח סעיף ד): **ו.** ^ז **אין תענית צבור בכבל לאסר במלאכה ולהפסיק מבעוד יום אלא תשעה באב בלבד,** ^ח **הלכך יחיד שקבל עליו תענית לא חישגן שמה תענית צבור קבל עליו, ומתו בכבל, למפל מקום להתחלה טוב לומר בשעת קבלת תענית הריני מתענה יחיד לפניך מחור:** **ז.** **כשארע יום ששמת אביו או אמו באדר והשנה מעברת יתענה** ^ט **באדר שני:** הגה ויש אומרים יתענה בראשון (מהרי"ל ומהרי" מינץ), אם לא שמת בשנת העבור באדר שני דאז נוהגים להתענות בשני (תורת הדשן סימן רצד) וכן המנהג להתענות בראשון, **כ** מיהו, יש מחמירין להתענות ^י בשניהם (פסקי מהרי"ל בשם מהרי" מולין): **ח.** **אין צריך להתענות אלא ביום מיתת אביו** ^{יא} **ולא ביום קבורה:** **ט.** **אם ארע יום מיתת אביו בשבת או בראש חודש, ידחה למחר:** הגה

י מימא דרבי ירמיה
תענית יא. כ ראבי"ה.
ל הקדרי"י בשם
ראבי"ה מ לשבת
מהרי"ל לדעתו.
נ אגדה מדקאמר
שמואל יום שמת בו
אביו שבעות כ.
ס מהרי"ק בשרש לא.

שערי תשובה

באר היטב

באדר. עין באר היטב, ויען כפינו מאירות חלק ב סימן גג שמתה על הש"י, ודעתו כיון שהשנים שמתנינם משום דרעיו מלול באותה שנה, ונדוד דעל פי רב המולד ביום שלשים כמו שכתבו הלבוש והרמב"ם בהלכות קדוש החדש כו, נמצא יום שלשים הוא מקצת ראש חודש שבו הוא המולד, וכיון שנתערב מלול ביום המולד או סמוך לו או אחר כך אם כן אף בשנה הבאה שראש חודש כסלו יום אחד דהינו יום שלשים, על פי הרב ביום שלשים הוא מולד הלכנה יהיה לו יאר צייט ביום המולד להקדיש בו ולומר קדיש על אביו, וכן להפוך, אם ביום המיתה היה ראש חודש כסלו ביום אחד ובשנה אחרת היה הוא בלשון בני אדם ראש חודש דעולם נקבע בראש חודש, ועכשו נוהגין דכרבי המגן אברהם בזה, ועין בתשובת גצעת שאלו סימן עג כמת אביו בשנת העבור בערב ראש חודש אדר שני שהוא כ"ט לאדר ראשון יתענה בשנה פשוטה כ"ט באדר ולא כ"ט שבט, והביא שם מדברי הב"ח סוף סימן תב שמתה בזה על מה שכתב בספר חסידים סימן תשיב מש"ס דראש השנה דף טו דקאמר הלך אחר הרב שנים, עין שם, ועוד כמה תשובות בענינים אלו (והבאור בחלק יורה דעה אה"ה ירצה ה'). ועין לקמן סימן תרפח בבלבש ובאילה רבה שם מה שכתבו בזה:

טו. באדר. מי שמת אביו ביום ראשון בראש חודש כסלו ולשנה הבאה חשון חסר וראש חודש כסלו אינו אלא יום אחד, צריך עיון מתי יתענה, אם כ"ט לחשון שהוא יום אחד לפני ראש חודש כסלו דהא לעולם יום שני עקר שמונים למזעזות משני, או נימא דעל כל פנים הוי שם ראש חודש עליו, ונראה לי דאם שנה ראשונה היא חסרה יקבע כ"ט לחשון דיום שלשים הוא נמנה להחדש העבר, אבל כששנה ראשונה היא גם כן מלאה אם כן צריך לקבע היום בראש חודש, ולכן אף בשנים הבאים אחרים אף שהם חסרים יקבע בראש חודש, דהוי לה כמו נדר דאזלינן אחר לשון בני אדם. ועין ש"י סעיף ק"ד, ויען סימן נה סעיף י. ואם מת ביום ראשון בראש חודש אדר יתענה לשנה הבאה ביום ראשון בראש חודש אדר ראשון ולא כ"ט בו, דלעולם אדר ראשון עומד תחת אדר שני, מגן אברהם: **י.** **בשניהם.** עין ביוה"ד דעה סימן תב בש"ך ובש"י. ובקנסת הגדולה בשם הר"ש הלוי סימן טו כתב דיש להתענות בראשון, ובספר חסידים סימן תשיב כתב, אם מת אביו באדר ראשון והיה מתענה בשנה פשוטה בשבת ובאדר, עין שם. וכתב המגן אברהם, ולכלי עלמא האבלים אין צריך לתן לו קדיש אלא פעם אחת, וכיוצא בזה כתב המטה משה בשם רש"ל, מי שאינו יודע יום שמת בו אביו יברר לו יום אחד, אף אל יסיג גבול לומר קדיש: **יא. קבורה.** וכן הקבלות לענין שנים עשר חודש נמי מתחיל מיום המיתה, דהינו באם נמשכה הקבורה איזה ימים יום יום המיתה או מי שלא שמע שמת לו מת עד זמן הרבה מן

מיום המיתה אין צריך להתאבל אלא עד תשלום השנה מיום המיתה, עין ש"י:

משנה ברוכה

יום שמת בו אביו ואמו יברר לו יום אחד, אף אל יסיג גבול אחרים לומר קדיש. אם מת אביו ביום ראשון בראש חודש אדר שני, יתענה לשנה הבאה שהיתה שנה פשוטה ביום ראשון בראש חודש אדר ולא כ"ט בו, דלעולם אדר של שנה פשוטה עומד תחת אדר שני של שנה מעברת. ומי שמת אביו ביום ראשון בראש חודש כסלו, ולשנה הבאה היה חשון חסר ראשון חודש כסלו אינו אלא יום אחד, צריך עיון מתי יתענה, אם כ"ט לחשון שהוא יום אחד לפני ראש חודש כסלו, דהא לעולם יום שני עקר, שמונין למזעזות משני, ואם כן היה יום פטירת אביו יום אחרון מהדש חשון, וגם עתה יקבע ביום אחרון להחדש זה, או נימא דעל כל פנים הוי שם ראש חודש עליו ולכן יקבע יום היאר צייט עתה גם כן בראש חודש ואלא להתענות בו, דהא אין מתענין בראש חודש, דולקמה, אלא להדליק בו נר ולומר קדיש, ומסיק המגן אברהם דאם שנה ראשונה למיתת אביו השנה היא חסרה, וכמו שכתבנו, ואם כן צדין לא הקבע הענין עליו בגדר, יקבע היאר צייט כ"ט לחודש חשון, וכמו שכתבנו השעם, אבל כששנה הראשונה היא גם כן מלאה, אם כן צריך לקבע היום בראש חודש, ולכן אף בשנים הבאים אחרים אף שהם חסרים יקבע בראש חודש. ^{טז} **והעולם נוהגין בתקנה אברהם:**

כג. ביום מיתת אביו. דהינו, דהינו, דאם מת בשלשה ימים לאיזה חודש, צריך להתענות בשנה הבאה גם כן בשלשה ימים לחודש זה ואף דאינו אותו יום של ימות השבוע: **מד. ולא ביום קבורה.** ואפלו ^{טז} בשנה ראשונה שהאבלות של שנים עשר חודש מתחלת מיום הקבורה, אפלו הכי יאר צייט הוא ביום המיתה, ולא מבצע אם יום

אח. ועין לעיל סימן רפח סעיף ד. שם מבאר דין מיתת תענית לתעניתו:

ו. ז. **אין תענית צבור בכבל.** והוא הדין בכל חוץ לארץ, כדמוכח לקמן סימן תקעה ע"ה: **מ.** **הלכך יחיד שקבל עליו תענית לא חישגן וכו.** מלשון דהו משמע דבארץ ישראל אם קבל עליו תענית סתם, חישגן שמה תענית צבור קבל עליו, וצריך להפסיק מבעוד יום ואסור במלאכה. ואולי דהביום שאין מצוי להתענות התענית צבור המבארים לקמן בסימן תקעה סעיף ג, מסתמא פנתו אסתם תענית, וצריך עיון. ועין לקמן שם סעיף י מה שכתבנו בענין זה:

ז. מא. שמת אביו או אמו באדר והשנה מעברת. רוצה לומר, שבשנה שמת בו אביו לא היה השנה מעברת, ובשנים הבאים אחר כך אתרמי שנה מעברת, דעת המחנך דסתם אדר הוא אדר שני, ויש אומרים להפך, וגם יש בענינים טעם דאין מעבירין על המצות: **מב. מיהו.** יש מחמירין להתענות בשניהם. עין במגן אברהם שפסיק דאם קבל עליו בגדר להתענות יום שמת בו אביו או רבו, מחזיק להתענות בשניהם, דכן הוא העקר לדינא וכן כתב הגר"א, אכן אם לא קבל עליו בפירוש רק מצד מנהגא, שמנהגו להתענות יום שמת בו אביו ואמו, אין צריך להתנהג לעולם אלא כמו שנהג בפעם ראשונה כשמתרמי לו השנה מעברת, דשמקרא אדעתא דהכי קבל עלה, אכן בפעם ראשונה גופא אם בא למלך פיצד לעשות, הנכון לומר לו ^{טז} שיתענה בשניהם (אכן אם קשה לו להתענות בשניהם, נראה שטוב יותר שיקבר לו אדר הראשון, דכן הוא המנהג), אכן האבלים אין צריכין לתן לו קדיש אלא פעם אחת. וכיוצא בזה כתבו בשם רש"ל, מי שאינו יודע

שערי תשובה

לט. תשובת פנים מאירות והובא בשערי תשובה, ובספר בניי יגם כן דעתו נוטה כן: מ. שערי תשובה, וכן הכיסי בשיעור יתקב: **כ. מא.** אחרונים:

ז. לח. ואם אינו יודע אם מת אביו באדר ראשון או בשני, יתענה בשני, תרא, שהרי מוקמינן הגדום על דוקתו ואמרין לו תהי, ועוד, שברו יש אומרים שלעולם מתענין בשני נתי אדם:

לח עמוד היומי: יום ב תמוז תשעו * שבי"ט תמוז תשפא * יום א טו סיון תשפ"ו

ע מהר"ל בחשבה. פ שם משנה ישראל יוצאין דיי חובת שמחה כנדרים ונדרות וכו' בפ"ק קמ"א דתניא. ז רמב"ם בפ"א א.

ואין נודתין כן, אלא מ"ה אין מתענין כלל, וכן בשאר ימים שאין בהם תחנון: **י. הנודר לילך על קברי צדיקים שבמקום פלוני ונתעכב ימים רבים, ואחר כך ארע שהשפירוהו ללכת שם מ"ד די בהליכה זו: יא. הנודר לצום כסוה ימים רצופים מ"ה ארע בהם תענית חובה, מ"ב עולין לו: יב. כל השרוי בתענית, בין שהיה מתענה על צרתו או על חלומו, בין שהיה מתענה עם הצבור על צרתם, הרי זה לא ינהג ערונין בעצמו ולא יקל ראשו ולא יהיה שמה יטוב לו, אלא דואג ואונן, כענין שנאמר מה יתאונן אדם חי:**

שערי תשובה

באר היטב

ט. תחנון. והוא הדין אם ארע לו בירת מילה של בנו ביום שהוא דיום טוב שלו הוא בלא יתענה, ואם רוצה להתענות אין צריך להשלים, ט"ז, עין שם. טוב להתענות יום שמת בו רבו הפסקה כי חייב בכבודו יותר מאביו, שלה: **כ. בהליכה.** ואם נדר להוציא עשרה וזהוים להליכה זו ואחר כך השפירוהו ללכת שם לא יצא דיי חובתו, מהר"ל, מגן אברהם: **כא. עולין.** כתב הפגן אברהם, מי שרגל להתענות עשרת ימי תשובה וארע בהם יום שמת בו אביו או אמו בו ראש השנה ליום כפור, אין צריך להתענות חמשה ימים לפני ראש השנה מידי דהנה אצום גדליה ויום כפור שהם חובה ועולין לו, ואם יום שמת אביו הוא לפני ראש השנה בימי הסליחות צריך להתענות ארבעה ימים חרץ מיום שהוא דתא אל קבע אלו נדקא, ואם חל ביום ראשון של סליחות או בערב ראש השנה אין צריך להתענות נגדו יום אחר דמיים אלו קבועים לעולם, אך בנה צריך עיון אם חל ראש השנה ביום חמישי דליקא אלא ארבעה ימים וחרל יום המיתה ביום שני אם אומר שצריך להשלים יום אחר בשבוע שלפני זה או לא, ונראה לי דאין צריך להתענות. והוא הדין אם גזר קהל תענית באותו שבוע עולה לו ואין צריך להתענות יום אחר נגדו. קהל שגזרו להתענות שני וחמישי כל ימות הקיץ וחלקו הקהלה לארבעה חלקים שכל שני או חמישי יתענו חלק רביעי וארבע י"ז בתמוז להיות בחמישי או שארע תענית שני וחמישי ושני שאחר הפסח בשלאו הכי מתענים, צריך עיון אם צריכים אותם שהיה היום בהם להתענות יום שני שלאחריו או נימא מלחיה גרם, ונראה לי כיון דצריכים להתענות לשם תשובה צריכים להתענות יום אחר, ואפלו מי שרגל להתענות ערב ראש חודש וארע ביום שני אין עולה לו, ודבר שבחובה אינו בא אלא מן החלוק, אבל מי שרגל להתענות שני וחמישי ושני בלאו הכי פשיטא דעולה לו, מגן אברהם, עין שם: **כג. דואג.** וישמר עצמו מן הפסע, ולא יש לו משא באמונה ונכחת ביותר, ולא יאכל פלילה קדם התענית יותר מהרגל שלו, חסד לאברהם:

משנה ברורה

שלא על ידי נדר, אבל אם היה עליו חוב על ידי נדר, כגון שנדר לצום בשני וחמישי ואחר כך נדר לצום ארבעים רצופים, מ"ה אין שני וחמישי עולה לו, דהם שני נדרים [ואם לא שאמר ד'כונתו היה שיצלה בחשבון הארבעים]. ומכל מקום מי שרגל מכבד להתענות עשרת ימי תשובה, דהוי גם כן כעין נדר, ואחר כך נדר בטי"ו קבא להתענות ארבעים יום רצופים מ"ה עולין לו העשרה ימים בתוך חשבון הארבעים, ונדאי כונתו נגד ארבעים יום שעלה משה ברה, כמו שכתוב סעיף ד, ואם כן הוי לה כאלו אמר ארבעים ימים אלו, דפשוט דאפלו היה בהם כמה תעניתים עולין לו. מ"ה שרגל להתענות עשרת ימי תשובה וארע יום שמת בו אביו בין ראש השנה ליום הכפורים, אין צריך להוסיף להתענות חמשה ימים לפני ראש השנה, מידי דהוי אצום גדליה ויום הכפורים שהם חובה ועולין לו, ואם יום שמת אביו הוא לפני ראש השנה בימי הסליחות, צריך להתענות ארבעים ימים כ"ח מיום שהוא, ואם חל ביום ראשון של סליחות או בערב ראש השנה, אין צריך להתענות נגדו יום אחר, דמיים אלו הם קבועים לנולם בתוך העשרה ימים:

יב. אלא דואג ואונן. וישמר עצמו מן הפסע. ואם יש לו משא ומתן יעשה באמונה ונכחת ביותר, שלא יבא לכלל פסע:

שער

בזה ופיר (מג"ל): **יא. מח.** מוכח מפגן אברהם: מט. מגן אברהם ואליה רבה ודלא כמלטי גבורים: נ. אליה רבה: נא. מגן אברהם ושאר אחרונים: נב. מגן אברהם ופשוט: נג. דהא אינו מתחיל להתענות איה ארבעה ימים ומגן אברהם: נד. מגן אברהם, וכתב עוד שאם חל ראש השנה ביום חמישי דליקא אלא ארבעה ימי הסליחות וחרל יום המיתה ביום שני, מסכתב"א דהם ג כן אין צריך להתענות יום אחר, עין שם. והוא הדין אם גזר הצבור תענית באותו שבוע עולה לו:

מ.ו. באר הגזיה

הלכות תענית סימן תקסט תקע

תקסט דין נודר בעת צרה. וכו' כ' סעיפים:

א. "יחיד המתענה על צרה ועברה, או על חולה ונתרפא או מת, צריך להשלים כל התעניות שקבל עליו, אבל צבור שמתענין על שום דבר ונענו יקדם הצות, לא ישלימו. והוא תלמידי חכמים ורב צבור רוצים להשלים, אין יחיד רשאי להפריש עצמו מהם: ב. היחיד שמתענה על צרה ונודע שקדם קבלת התענית כבר עברה, אין צריך להשלים: הגה והוא הדין לצבור ששמעו אחר הצות שקבלו התענית בטעות, אין צריכים להשלים (תרומת הרשן סימן רס):

תקע חנכה ופורים וימים שאין אומרים בהם תהנה שנפגשו בתוך ימי נדרי תענית. וכו' ג' סעיפים:

א. "יחיד שקבל עליו תענית כף וכף ימים וארע בהם שבתות וימים טובים או ראש חדש חנכה ופורים או ערב יום הכפורים, אם קבלו בלשון קבלת תענית בעלמא אין צריך התרה, ואם קבלו בלשון הרי עלי שהוא לשון נדר, צריך התרת חכם. ויפתח בחרטה, שיאמר לו

שערי תשובה

באר היטב

א. להשלים. טעם חלוק בין צבור ליחיד, וצבור כי גזרו תענית לכס מתנה עליהם כן, אבל יחיד דברים שקבלו אינם דברים: ב. ונענו. משמע דוקא שענו או אין צריך להשלים, שצריכים להודות בגפש שבעה וקרס מאה, אבל כשמת צריכין להשלים כנחיר. אבל לבוש ומגן אברהם דעתם דאף כשמת אין הצבור צריכים להשלים, ובהו אין שך לתלמידי חכמים ורב צבור להחמיר, מי שנדר להתענות נסמך בהלכות קטנות חלק ב סימן רנא אם עולה לו מן המנין, ועין מה שכתוב לעיל בסימן רפח, ועין סימן תקסט סעיף קטן כא מה שכתבנו שם: ג. הרי. פרוש, שאומר הרי עלי אכילת יום פלוני קונם, אבל אם הריני נודר להתענות שני וחמשי כל ימות השנה אין צריך להתענות בראש חדש

א. יחיד המתענה וכו'. החלוק בין צבור ליחיד, וצבור כי גזרו תענית לכס מתנה עליהם כן, אבל יחיד דברים שקבלו אינם דברים: ב. ונענו. משמע דוקא שענו או אין צריך להשלים, שצריכים להודות בגפש שבעה וקרס מאה, אבל כשמת צריכין להשלים כנחיר. אבל לבוש ומגן אברהם דעתם דאף כשמת אין הצבור צריכים להשלים, ובהו אין שך לתלמידי חכמים ורב צבור להחמיר, מי שנדר להתענות נסמך בהלכות קטנות חלק ב סימן רנא אם עולה לו מן המנין, ועין מה שכתוב לעיל בסימן רפח, ועין סימן תקסט סעיף קטן כא מה שכתבנו שם: ג. הרי. פרוש, שאומר הרי עלי אכילת יום פלוני קונם, אבל אם הריני נודר להתענות שני וחמשי כל ימות השנה אין צריך להתענות בראש חדש

משנה ברורה

א. יחיד המתענה וכו'. החלוק בין צבור ליחיד, וצבור כי גזרו תענית לכס מתנה עליהם כן, אבל יחיד דברים שקבלו אינם דברים: ב. ונענו. משמע דוקא שענו או אין צריך להשלים, שצריכים להודות בגפש שבעה וקרס מאה, אבל כשמת צריכין להשלים כנחיר. אבל לבוש ומגן אברהם דעתם דאף כשמת אין הצבור צריכים להשלים, ובהו אין שך לתלמידי חכמים ורב צבור להחמיר, מי שנדר להתענות נסמך בהלכות קטנות חלק ב סימן רנא אם עולה לו מן המנין, ועין מה שכתוב לעיל בסימן רפח, ועין סימן תקסט סעיף קטן כא מה שכתבנו שם: ג. הרי. פרוש, שאומר הרי עלי אכילת יום פלוני קונם, אבל אם הריני נודר להתענות שני וחמשי כל ימות השנה אין צריך להתענות בראש חדש

א. יחיד המתענה וכו'. החלוק בין צבור ליחיד, וצבור כי גזרו תענית לכס מתנה עליהם כן, אבל יחיד דברים שקבלו אינם דברים: ב. ונענו. משמע דוקא שענו או אין צריך להשלים, שצריכים להודות בגפש שבעה וקרס מאה, אבל כשמת צריכין להשלים כנחיר. אבל לבוש ומגן אברהם דעתם דאף כשמת אין הצבור צריכים להשלים, ובהו אין שך לתלמידי חכמים ורב צבור להחמיר, מי שנדר להתענות נסמך בהלכות קטנות חלק ב סימן רנא אם עולה לו מן המנין, ועין מה שכתוב לעיל בסימן רפח, ועין סימן תקסט סעיף קטן כא מה שכתבנו שם: ג. הרי. פרוש, שאומר הרי עלי אכילת יום פלוני קונם, אבל אם הריני נודר להתענות שני וחמשי כל ימות השנה אין צריך להתענות בראש חדש

שער הייזן

א. הוב המגיד: ב. ר"ן וריב"א בשם הרמב"ן, ועין עוד טעם בראש"י, והעמקנו לקמה: ג. רא"ש: ד. כן משמע בראש"י וטור, וכן כתב הר"ן: ה. פוסקים: ו. פתבתי לכאורה, משום דרעת הט"ז הוא לא קמגן אברהם בזה, אלא דכנת השלמן ערוך אפלו בנינו וכל שכן בשמת דאין צריך להשלים ופר מירוש: ז. הנה, לטעם הראש"י משום דצריכין הצבור לומר חלל אחר כן בגפש שבעה ומתוך שמחה לפיכך הקלו להם שאלו, מה שאין כן כמת וכן אברהם: ח. הנה, לטעם הר"ן והרב משה דאין מטיראין על הצבור או משום דמת ביה דין מתנה, וזה שך אף כשמת ומגן אברהם ואלהי רבי. וכן משמע מלבוש. והנה כמגן אברהם

א. הוב המגיד: ב. ר"ן וריב"א בשם הרמב"ן, ועין עוד טעם בראש"י, והעמקנו לקמה: ג. רא"ש: ד. כן משמע בראש"י וטור, וכן כתב הר"ן: ה. פוסקים: ו. פתבתי לכאורה, משום דרעת הט"ז הוא לא קמגן אברהם בזה, אלא דכנת השלמן ערוך אפלו בנינו וכל שכן בשמת דאין צריך להשלים ופר מירוש: ז. הנה, לטעם הראש"י משום דצריכין הצבור לומר חלל אחר כן בגפש שבעה ומתוך שמחה לפיכך הקלו להם שאלו, מה שאין כן כמת וכן אברהם: ח. הנה, לטעם הר"ן והרב משה דאין מטיראין על הצבור או משום דמת ביה דין מתנה, וזה שך אף כשמת ומגן אברהם ואלהי רבי. וכן משמע מלבוש. והנה כמגן אברהם

הַלְכוּת תַּעֲנִית סִימָן תַּקַּע תַּקְעָא

אלו שמת אל לבך שיאָרעו בהם אלו הימים לא היית נודר, ומתיר לו. *וְלִהְרַמְבַּ"ם, מִשְׁקַבֵּל עָלָיו בְּלִשׁוֹן נֹדֵר וּפְגַעוּ בוֹ שְׁבֻעוֹת וַיָּמִים טוֹבִים אוֹ עֶרֶב יוֹם הַפְּפוּרִים אוֹ רֹאשׁ חֲדָשׁ, חֵיב לְצַוּם בְּהֵם אִם לֹא יִתְרוֹ לוֹ אָבֵל אִם פָּגַע בוֹ חֲנֻכָּה וּפְפוּרִים, נִדְרוּ כְּטַל וְלֹא יָצִיחַ בְּהֵם, מִפְּנֵי שֶׁהֵם מִדְּבַרְיָהֶם וַיְצִירִים חֲזוּק: הַגֵּה וְהַמְנַהֵג כְּפִסְבָּרָא הֶרְאִשׁוּנָה. מִי שֶׁנִּדֵּר לְהַתְעַנּוֹת סָךְ יָמִים וְאֶמְרַח חוּץ מִיָּמִים טוֹבִים, אֵין חֲנֻכָּה יָ"ו וּפְפוּרִים כְּכֻלָּ, וְאִם אֶמְרַח שְׂדַעְתּוֹ הִיָּה עֲלֵיהֶם, ז' הוֹלְכִים אַחֲרָיו (תְּשׁוּבַת הַרְשָׁב"א סִימָן הַרְצַט) אָבֵל ה"ו עֶרֶב יוֹם הַפְּפוּרִים כְּכֻלָּ, ז' וְהָיָה נְהוּג, וְדֹלָא כְּמוֹ שֶׁפִּסְפַּס בִּיּוֹרָה דַּעָה סִימָן רטו סעיף ב: ב. הַנּוֹדֵר לְהַתְעַנּוֹת בְּשַׁבַּת יוֹם טוֹב וְעֶרֶב יוֹם הַפְּפוּרִים וְחֲנֻכָּה וּפְפוּרִים, י"ד דִּינוֹ שׁוּה לְנֹדֵר לְהַתְעַנּוֹת כִּף וְכָךְ יָמִים וְאֶרְעוּ בְּהֵם יָמִים הַלְלוּ, אִם הוֹצִיאֵו בְּלִשׁוֹן נֹדֵר דִּינוֹ מִמְקַבֵּל עָלָיו בְּלִשׁוֹן נֹדֵר, וְאִם הוֹצִיאֵו בְּלִשׁוֹן קְבֵלַת תַּעֲנִית בְּעֵלְמָא דִּינוֹ מִמְקַבֵּל בְּלִשׁוֹן קְבֵלַת תַּעֲנִית: ג. אִם נִשְׁבַּע לְהַתְעַנּוֹת כִּף וְכָךְ יָמִים וְאֶרְעוּ בְּהֵם יָמִים הַלְלוּ, הַשְּׁבוּעָה חִלָּה עֲלֵיהֶם י"ב מִטַּעַם אֶסוּר כּוֹלָל, אָבֵל אִם נִשְׁבַּע לְהַתְעַנּוֹת בְּשַׁבַּת אוֹ בַּיּוֹם טוֹב בְּפִרוּשׁ, לֹא חִלָּה עָלָיו שְׁבוּעָה, דְּאֵין שְׁבוּעָה חִלָּה עַל דְּבַר מַצּוּה, אֲלֵא לִזְקָה עַל שֶׁנִּשְׁבַּע לִשְׂאוֹ וְאוֹכֵל. וְאִם נִשְׁבַּע לְהַתְעַנּוֹת בַּחֲנֻכָּה וּפְפוּרִים, חִלָּה שְׁבוּעָה עָלָיו כִּיּוֹן שְׂאִינָן אֲלֵא מִדְּרַבְּנָן (וַיֵּשׁ לְהַתִּיר שְׁבוּעָתוֹ וְאֵינוֹ מִתְעַנֵּה). וְנִרְאָה לִי ז' דְּהוּא הַדִּין לְרֹאשׁ חֲדָשׁ וְעֶרֶב יוֹם כְּפוּר שְׂאִינָם אֲלֵא מִדְּרַבְּנָן, אֲלֵא שְׂמַדְבְּרֵי הַרְמַבַּ"ם נִרְאָה י"ב שֶׁהֵם שֶׁל תּוֹרָה:

ב. ג. זה שם ועין שם.
ג. זה שם ועין שם.

תקעא מי הם החוטאים לישב בתענית. וכו' ג' סעיפים:

א. א. היושב בתענית, אם יכול לסבול התענית * נקרא קדוש, ב'ואם לאו, כגון שאינו בריא וחזק, נקרא ה' חוטא: ב. ב. *תלמיד חכם אינו רשאי לישב בתענית מפני שממעט במלאכת

א. אוקימתא דגמרא תענית יא אילבא דרבי אלעזר. ב. שם אילבא דשמואל. ג. מיקרא דרב ששת שם.

באר היטב

כך על העונות ויולד יותר ממה שהיה נגיל. וכתבו ספרי המוסר דבאמצע אכילתו בעוד שהוא מתאנה לאכל למשך ירו מפנה וזה נחשב לו לסגוף גדול. ודע, שכל הפעשים שאדם עושה ותורה שלומר בעודו רשע בעונותיו הרבים מוסיף כח בקלפות, עד שחזור בתשובה מוציא מהקלפה. מי שגופלין לו תפלין יתענה באותו יום, ואם בשבת למחר, ובכרצוה אין צריך, ואם נפלו התפלין עם הכיס יתן פרושה לצדקה, כנסת הגדולה. כתב ספר חסידים סימן תרג, התענית לא יאכל בהשקפה שרש שקורין לאקריין וכן בערב יום כפור ובתשעה באב, ודכשולע הרק בולע הפתיקות, ובסימן סו כתב לבנה לזקה צריך להתענות: ג. תלמיד חכם. נראה לי דמי שתורתו אמתו נקרא תלמיד חכם לענין זה אף בזמן הזה, מגן אברהם:

משנה ברורה

בימים אלו, וכנ"ל בסימן תקסח סעיף ה. וכן בשמחיר לו, ממילא התר כל הימים ויורה דעה סימן רטו: ו. ופזורים. שאין אלו הימים נקראין יום טוב, והוא הדין ראש חודש, אכל חל המועד מקרי יום טוב: ז. והלכין אחריו. פרוש, ואין מחיב להתענות: ח. ערב יום הכפורים בכלל. ובדברים הולכין אחר לשון בני אדם, ובלשון בני אדם מקרי יום טוב. ועין לקמן בסימן תרד במשנה ברורה סעיף קטן ב: ט. והכי נהוג. רוצה לומר, כפיכרא הראשונה הנ"ל ולא פדעת הרמב"ם: י. סימן רטו סעיף ד. כן צריך לומר, ועין בש"ך שם מה שכתב בה: ב. יא. דינו שוה וכו'. רוצה לומר, דאף שפרט בפרוש אלו הימים, מכל מקום אם הוציא בלשון נדר חל, הנדר חל אף על דבר מצוה, וכנ"ל:

ג. יב. מטעם אסור כולל. שכלל בשבועתו גם ימים אחרים. ונראה להתיר שבועתו (אחרונים): יג. והוא הדין לראש חודש וכו'. פרוש, שמה שאסור להתענות בהם הוא דרבנן, ולכן חלה השבועה: יד. שהם של תורה. ועין במגן אברהם שמכריע דערב יום כפור האסור להתענות בו הוא דאורייתא, אכל בראש חודש הוא דרבנן, וכן דעת הגר"א בבאור דראש חודש הוא דרבנן:

א. א. נקרא קדוש. שמתוך כך מתמקדן עונותיו בשביל שמתענה (רש"י). ולא מירי כעונות הידועים, המבאר ברוקח ובכתבי הארי"ה כמה ימים צריך להתענות עליהם, דבזה צריך להתענות אפלו לא מצי לצעורי נפש, אלא מירי שמתענה משום תשובה על עונות שאדם דש בעקבו: ב. נקרא חוטא. על שמחיל שחיותו. וכתבו ספרי המוסר, דאם באמצע אכילתו בעוד שהוא מתאנה לאכל מה שיד מנו, זה נחשב גם כן לסגוף ומתכפרים עונותיו. וראיתי כתוב בספר אחר, שכשאדם רוצה להתנדב תענית, טוב יותר שיקבל תענית מן הדבור משה שיקבל עליו מן האכילה, כי ממנו לא יהיה לו נזק לא בגופו ולא בנשמתו ולא יחלש על ידי זה, וכעין זה כתב הגר"א באגרותו, שצריך האדם ליסר עצמו לא בתענית וסגופים כי אם ברסן פיו ובתאיתו וזהו התשובה וכו':

ג. ג. תלמיד חכם וכו'. ומי שתורתו אמתו נקרא תלמיד חכם לענין זה אין בזמן הזה (אחרונים): ד. אינו רשאי וכו'. הנו, אפלו אם יכול

שער היצין

ד. מגן אברהם: ה. מגן אברהם: א. מגן אברהם בשם הפ"ח: ב. ומכל מקום דוקא אם אין בזה חשש סנה, דאן בנדיא אינו רשאי: לוח עמוד היומי: יום ב' תמוז תשעו * יום ג' יב תמוז תשפא * יום ד' יח סיון תשפא * יום ה' כב אייר תשצא * יום ו' כח ניסן תשצו * שב"ק ה' ניסן תתא

שְׂמִים, יֵאָלֵא אִם כֵּן כְּשֶׁהַצְּבוּר מִתְעַנֵּים שְׁלֵא יִפְרֹשׁ עֲצֻמוֹ מֵהֶם. *הַיְמַלְמְדֵי יִתְנוּקוֹת הַיָּנִים כְּתַלְמִידֵי חֻכְמָם: ג. יַעֲרֹ שְׂחִיפָהּ כּוֹתֵם וְכֵן יַחֲדֵי הַנְּרָדָף מִפְּנֵי אֲנָסִין אִו מִפְּנֵי לִסְטִים אִו מִפְּנֵי רוּחַ רָעָה, אֵינֶם רְשָׁאִים לְהִתְעַנּוֹת, שְׁלֵא לְשׂוֹבֵר כְּהֶם, יֵאָלֵא יִקְבְּלוּ עֲלֵיהֶם לְהִתְעַנּוֹת כִּף וְכִף תְּעִיבוֹת לְכַשְׁיִצְלוּ, וְכֵן אִם גִּזְרוּ גִזְרָה וְגִזְרוּ שְׁלֵא לְהִתְעַנּוֹת עֲלֵיו, יִקְבְּלוּ עֲלֵיהֶם לְהִתְעַנּוֹת כִּף וְכִף תְּעִיבוֹת כְּשִׁיעֲבוֹר הַגִּזְרָה:

תַקְעַב בְּאִיזָה יָמִים אֵין גּוֹזְרִים תְּעִיבִית צְבוּר. וְכו' ג' סְעִיפִים:

א. *אֵין גּוֹזְרִין תְּעִיבִית עַל הַצְּבוּר *בְּתַחֲלָה בְיוֹם חֲמִישִׁי, *שְׁלֵא לְהַפְקִיעַ (פְּרוּשׁ, שְׁלֵא לְאָרְךְ הַשְּׂעָרִים, *וְאִפְלוּ בְּמָקוֹם *שְׂאִין לְחוּשׁ לְכָף: ב. אֵין גּוֹזְרִין תְּעִיבִית עַל הַצְּבוּר בְּרֵאשִׁי חֲדָשִׁים אִו בְּחֹנֶכֶה וּפּוֹרִים אִו בְּחֹלוֹ שֶׁל מוֹעֵד *וְאִם הַתְּחִילוּ לְהִתְעַנּוֹת עַל הַצְּרָה יֵאָפְלוּ יוֹם אֶחָד וּפְנַע בְּהֵם יוֹם מֵאֶלּוּ, *מתעניין הממשלימין היום בתענית: ג. *שְׁלֵא צְבוּר שְׁבָקְשׁוּ לְגִזְרֵי תְּעִיבִית מִלְּבַדּוֹת שׂוֹפֵר (לְשׂוֹן הַמְּרָדְכִי רִישׁ רִישׁ רִישׁ) וּמִדְּרוֹ לְשׂוֹנוֹ הַקְּרִיב יוֹסֵף דְּלָאוּ לְמִמְרָא דָאֵם הַתְּחִילוּ מִפְּסִיקֵי, דָאֵם חֲמִיר מִתְּנַבְּה וּפּוֹרִים אֵלֵא יִתְנוּ לוֹמַר דְּמַפְרְעָא וְרוּחִים מִלְּתַחֲלִיל לְהִתְעַנּוֹת עַד שֶׁבַת בְּתַחֲלִיל:

באר היטב

- ג. תינוקות. וכל העוסקים בצרכי רבים כגון שהתלנים דינן במלמדים, ספר הסידים. עין מגן אברהם:
- א. שאין. כגון עיר שרבה עובדי כוכבים. ואפשר במדינות אלו דלא שכחתי מפקיעי שְׂעָרִים מִתַּר לְגִזְרֵי תְּעִיבִית בְיוֹם חֲמִישִׁי, וְכֵן נוֹהֲגִין, מִגֵּן אֲבָרְהָם:
- ב. מתעניין. והאידן נוהגין להפסיק ורוחין התענית ליום אחר, ב"ח. ועין בספר גבורת אנשים: ג. צבור. פעם אחד גזרו מהירול של לאכל בשר בכל יום שני עד ראש השנה וקל ט"ו באב ביום שני ולא רצה לאכל בשר.

משנה ברורה

לסכל התענית, שאינו מזיק, מפל מקום מתמעט למודו על ידי זה. וכל זה בשאין לו עונות ידועים, אבל ביש לו עונות ידועים שצריך להתענות עליהם, גם תלמיד חכם צריך להתענות וְאִפְלוּ הִיכִי שֶׁקָּשָׁה לוֹ הַתְּעִיבִית, *מכל מקום אין צריך לסגף עצמו כל כך בתענית, וילמד יותר מה שהיה רגיל. וענין זה איתא בתחומא, אם חטא אדם ונתחייב מיתה לשמים, מה יעשה ויחיה, אם לכל לשנות פָּרַח אֶחָד *שְׁנֵה שְׁנֵי פְרָקִים, וְאִם דָּף אֶחָד יִשְׁנֵה שְׁנֵי דַפִּין (וכל זה הוא לְאֶחָד מִדְּרָבּוֹ תַרְעֵה, דָאֵי לָאוּ הִכִּי הָרִי הוּא כְּטוֹבֵל שׂוֹרֵץ בִּידוֹ). וְעֵינן מַה שֶׁכְּתַבְנוּ בְּזֶה בְּבִאּוֹר הַלֵּכָה: ה. דינן בתלמידי חכמים. דאיכא בהו *תַּרְחֵי, שֶׁמְמַעֲטִין בְּמַלְאכַת שְׂמִים וְגוֹלְזִין אֶת הַבְּרִיּוֹת, דְּאִפְלוּ שְׂאֵי פּוֹעֲלִים אֲטוּרִים לְהִתְעַנּוֹת, כְּמוֹ שְׂכּוּבֵי בְּחֻשְׁן מִשְׁפַּט סִימָן שְׁלֹג סְעִיף ה, וְכֵל שֶׁכֵּן בְּהֶם. קָטָן בֶּן שְׁלֹשׁ עֶשְׂרֵה שָׁנָה וְיוֹם אֶחָד שֶׁקָּבְלוּ עַל עֲצֻמַּת תְּעִיבִית, נִרְדָּן קָטָן אִפְלוּ אֵין יוֹדְעִין לְשֵׁם יְהוָה, דָאֵם יוֹדְעִין, נִרְדָּן חַל מִן הַתּוֹרָה בְּשֵׁנָה אַחַת מִקִּדְּשׁ, דְּהֵינָן בְּקַטְנֵי מִשְׁנַעֲשֵׂה בִשְׂמֵי עֶשְׂרֵה וְיוֹם אֶחָד וּבְעֻמַּת מִשְׁנַעֲשֵׂית בַת אַחַת עֶשְׂרֵה וְיוֹם אֶחָד). וְאֵין יִסְרָו לְהַפְרֵר נְרָדִי בְּתוֹ אֵלֵא עַד שֶׁתַּהַח בַּת שְׂמֵי עֶשְׂרֵה שְׁנֵה וְשׂוֹשֶׁה חֲדָשִׁים, דְּעַד אוֹתָהּ הַזְּמַן הִיא בְּרֵשׁוֹת אֲבִיהַ וְנִמְקָאן וְאֵילָךְ נַעֲשִׂית בּוֹגְרָת וְאֵינָה בְּרֵשׁוֹתָ, וְאִפְלוּ הַשְּׁנֵה שְׁלֹשׁ עֶשְׂרֵה הִיא שְׁנֵה מַעֲבָרָת, כִּינן שְׁהִיעַ הַשְּׁנֵה חֲדָשִׁים חֲרִיב בּוֹגְרָת, וְצָרִיךְ שְׂאִימַר לָהּ דְּרָקָא בְּלִשׁוֹן הַפֶּה (מִגֵּן אֲבָרְהָם). עוֹד כְּתַב, דְּהָאֵב נֶאֱמָן לְכַד עַל שְׁנוֹתֵיהֶם אִפְלוּ הוּא קָטָן מֵאֵד לְפִי הַנְּרָאָה, וְאַחַר אֵינוֹ נֶאֱמָן אֵלֵא אִם כֵּן יֵשׁ שְׁנֵי עֵדִים. וּמִשְׁעַם קָצַת בְּגִמְרָא דָאֵם אֵין יוֹדְעִין שְׁנוֹתָיו אֵין נִרְדוּ גֵרָד, וְאִפְשָׁר דְּהֵינָן אִם לְפִי הַנְּרָאָה בְּקוּמָה שְׁלוֹ הוּא קָטָן שְׁלֵא הִגִּיעַ לְכָלִּל שְׁנוֹתָיו, דָאֵם לֹא כֵן הוּי סַפְקָא דְאַרְיָתָא:

ד סמי' וסמי'.
ה ירושלמי. ו סמי'
בשם התוספתא. ז בית
יוסף מהא דבימי ר'
זר'א גזרו שצבור תענית
ה

א משנה תענית טו.
ה תרב סמי' וסמי'
התוספתא ושם סמי'
הנאותים. ג משנה שם.
ד קרב אפי' שם יח.
ה תוספתא שם.
ו הנרות מימנו פרק א
מלכות שופר (ולשון הפירוש ריש ריש ריש) ומדור לשונו הקריב יוסף דלאו למימרא דאם התחילו מפסיקין, דאל חמיר מתנבנה ופורים אלא יתנו לומר דמפרעא ורוחין מלתחיל להתענות עד שבת תענית.

שערי תשובה

*הַיְמַלְמְדֵי תִינוּקוֹת. וְכַתֵּב בְּרַפְי יוֹסֵף, וְנוֹרָא דָאֵף לְמִי שֶׁמְחַמְרֵי בְּתַלְמִיד חֻכְם שְׂחַטָא שִׁיעֲנַה כְּמוֹ שֶׁכְּתוּבוֹ הָאֵרִי *דַּל וְמַהֲרִי *חֵלַק א סִימָן ה, מִכֵּל מִקּוּם אֵין לְהַחֲמִיר בְּמַלְמְדֵי תִינוּקוֹת, דְּמַמְעַט בְּלַמְדוֹ הַתְּנוּקוֹת דְּחָשִׁיב טוֹבָא וְגַם גּוֹזֵל אֶת הַרְבִּים, עֵינן שֵׁם:

*תַּעֲנִינוּ. עֵינן בְּאֵר הֵיטֵב. וְעֵינן בְּשׂוֹבוֹת הַנְּפֻסִים סוּף סִפֵּר גְבוּרָת אֲנָשִׁים שֶׁפְּסָקוּ שְׂאֵם לֹא עָלָה עַל דַּעֲמָם, אָף הַתְּחִילוּ מִפְּסִיקִין מִעַד הַרְדוּ, עֵינן שֵׁם. וְעֵינן בְּאַלְהֵי רַבָּה עַל דְּבַר הַמִּגֵּן אֲבָרְהָם סִימָן חֲקֻנָּה מַה שֶׁכְּתַב בּוֹ:

אָכַל בְּעָרֵב יוֹם הַפְּפוּרִים וּבְסַעֲדוֹת מְגוּהַ מִתַּר כִּבְשׂוֹר וְיוֹן, עֵינן שֵׁם. וְכַתֵּב הַמִּגֵּן

באר הגולה

כבר עומד לפניו ביום הדין, ויברר לאל ויבחר פאשר ידבר העבד אל רבו וכן אל אביו. והעמיקו זה האחרונים. וכענין זה כתב החי' אדם וזה לשונו, דאפלו על עברות ידועים המבאר ברובם שצריך להתענות לכפרה פה' ימים, אם תלמיד חכם הוא ותורתו אמנותו, אפלו בזמן הזה, לא יסגף עצמו כל כך, רק שישוּב לפני ד' בלב שלם ויבכה מקירות חלבו וילמד יותר מאשר היה רגיל, כי התורה היא מקוה טהרה ונמשל לאש, וכל אשר יבא באש, באש יובא וטהר, וימעט מפל התענוגים ויאלץ רק כדי קיים גופו שלא יתחיל כפי שהיה לו חל לעבודת השם, ולא ילך לשום סעודה, וכל שכן לסעודת מרעה, וישמר שבת בכל פרטיה ודוקדוקיה, ואם אפשר יתענה על כל פנים בכל שבוע יום אחד או על כל פנים כל יום שני וחמישי ושני עד עצות, והעקר הבכיה והודוי וגדרים שלא יעשה זאת לעולם. וד' יראה ללכת עד כאן לשונו:

א * אין גוזרין תענית וכו'. מדרסמם משמע דכלל תענית דינא הכי, לא שנתא צבור ושמיה א צבור ענין אחר, וענין בבית יוסף:

א. בתחלה. לאפוקי אם הוא *כאמצע, כגון שגוזרין שני וחמישי ושני, מתר: ב. שלא להפקיע שערים. כשיצאו שיקנו שתי סעודות גדולות לצורך הלילה ולצורך סעודת שבת, ויסרו שרעב בא לעולם ויפקיעו השערים: ג. ואפלו במקום וכו'. כגון בעיר שרבה עובדי גלולים. ואפשר דבמדינות אלו דלא שכחתי מפקיעי שְׂעָרִים מִתַּר לְגִזְרֵי תְּעִיבִית בְיוֹם חֲמִישִׁי, וְכֵן נוֹהֲגִין (מִגֵּן אֲבָרְהָם וְשֵׂאֵר אֲרֻרִים):

ב. ד. ואם התחילו. יש אומרים שאם *לא עלה על דעתם שבהמשך הימים יפגע בהם אחד מאלו הימים, אף אם התחילו מפסיקין: ה. מתעניין ומשלימין. אף על גב ד'ראש חדש אקרי מוּעֵד, מִכֵּל מִקּוּם לֹא מִקְרִי יוֹם מִשְׁתָּה וְשִׁמְחָה:

ג. ו. צבור. פעם אחד גזרו מהירול שלא לאכל בשר בכל יום שני עד ראש השנה, וקל ט"ו באב ביום שני ולא רצה לאכל בשר, אבל בערב יום שני

שער היצין

ב. מגן אברהם: ד. כן העמיקו הרבה אחרונים כמסקנת השבן אברהם בשם הש"ת: ה. ואפלו ביש להם עונות ידועים ושערי תשובה בשם ברבי יוסף:

א. אבל לא בא לאפוקי בשלש תעניות חשיות לשם נשמים, דשם אף שכבר התענו בשלש ראשונות אפלו הכי כיון שהפסיק זמן באמצע חישוין להפקיע שערים ואין להתחיל בחמישי, כמבאר בס'מין תענה סעיף ג (בית יוסף): ב. שער תשובה בשם תשובה גבורת אנשים. ולא העמיקו מה שהיה הפגון אברהם בשם הב"ח ונהגין והאידן כהפסיק תוספות. אחר שלפ הפסיקו שהעמיקו דין זה להלכה מתוך דבדוקי לזו דהא באמרו אין תענית צבור בכלל לא להאי מלתא תאמר, כמו שכתב בבית יוסף, וכן מצאתי במאמר מרדכי שהאריך בזה

הלכות תענית סימן תקעב תקעג תקעד

שני וחמישי ושני ופגע בתענית ט"ו בשבט, התענית נדחה לשבת הבאה, כדי שלא יגזרו תענית בט"ו בשבט, שהוא ראש השנה לאילנות: הגה מיהו, אם התחילו להתענות אין מפסיקין, כמו בראש חודש וחול המועד (כ"ח יוסף):

תקעג שבטלה מגלת תענית. ובו סעיף אחד:

א. הלכתא, בטלה מגלת תענית, וכל הימים הפתוכים בה מתיר להתענות בהם, וכל שכן לפנייהם ולאחריהם, חוץ מהנכה ופורים שאסור להתענות בהם בעצמם, אבל לפנייהם ולאחריהם מתיר, וכן שבתות וימים טובים וראשי חודשים מתירים לפנייהם ולאחריהם: הגה מי שיש לו נשואין בחגגה אין לו להתענות, אבל אם יש לו נשואין בניסן מתענה ביום חפתו אפילו בראש חודש ניסן מפני שהוא אחד מן הימים שמתענים בהם כדלקמן סוף סימן תקפ (הגהות מנהיגים וליקוטי מהר"ש):

א. מסקנת הגמרא ר"א שהנה י"ט. ב. בריקתא תענית יז.

תקעד שנותנין בתענית חמרי המקום שיצא ושהלך לשם. ובו ה' סעיפים:

א. ההולך ממקום שמתענין למקום שאין מתענין ודעתו לחזור, צריך להתענות כל תעניתו ששקבלו עליהם: ב. ההולך ממקום שאין מתענין למקום שמתענים, יתענה עמהם

א. בריקתא תענית י"ב ב. בהם בריקתא.

באר היטב

אברהם, ונראה לי כיון שהוא גזר, בכונתו תלמי מלתא, שלא נתפס לאסור בערב יום כפור ולא בסעודת מצוה, אבל יחיד שקבל עליו חל עליו, דאין מחיב לאכל בשך אפלו בשבת יום טוב, עין שם:
א. בניסן. והוא הדין ל"ג בעומר ומראש חודש ניסן עד שבעות וימים שבין יום הכפורים לסכות, אבל באסור חג ובט"ו באב ובט"ו בשבט אינו מתענה כיון שמוקדם בגמרא, מגן אברהם, עין שם: ב. בראש חודש פרוש, אף על פי שאסור מדינא להתענות בראש חודש אף על פי כן יש לחתן להתענות בראש חודש זה מפני שמתענה בו ביום חפתו. ומגן אברהם פתח, מאחר דיש חלופי גרסאות לפיכך טעם תענית החתן ביום חפתו:
א. שקבלו. אף על פי שהוא לא קבל עליו תענית אלא בני עירו קבלו עליהם. ואם קבל עליו התענית, אף על פי שאין דעתו לחזר, מתענה ומשלים, משום דצריך לקיים נדרו. ועין ט"ז:

שערי תשובה

גנין. עין באר היטב. ועין במגן אברהם דאב המקבל קודשי בתו צריך להתענות והקטנה לא תתענה (ומה שגורשם כמגן אברהם רמ"א הוא טעות סופר, וצריך לומר רמ"ב והיא ראשי תבות ר' משה מינין). ועין באלהי רבה דאפילו אלמן ואלמנה מתענים אף לשעם דמחולים עונותיהם. דהא נדרש בפרוש פסוק ויחך את מחלת כ"ו ויש פתח על נשיו כ"ו, ועין בפנים מאירות מה שכתב בזה לענין ימים שאין מתענים, ועין באבן העזר סימן סא בבית שמאל סעיף קטן ו דאף כמיים שאין מתענים צריך להזיר שלא יתא ודוף אתר מותרות מאכל ומשתה:

וכו'. וכתב הב"ח, ולפי זה אף במקום שמתענים בהם, גם כן מתענה בו ביום חפתו. ומגן אברהם פתח, מאחר דיש חלופי גרסאות לפיכך לא יתענה בכ"ח בכסלו, ונראה לי שאין צריך למיתב תענית לתעניתו דהא ברשות קא עבדי. מגן אברהם, עין שם. ועין באבן העזר סימן סא סעיף קטן ה מה שכתב שם טעם תענית החתן ביום חפתו:
א. שקבלו. אף על פי שהוא לא קבל עליו תענית אלא בני עירו קבלו עליהם. ואם קבל עליו התענית, אף על פי שאין דעתו לחזר, מתענה ומשלים, משום דצריך לקיים נדרו. ועין ט"ז:

משנה ברוחה

הכפורים ובסעודת מצוה, כגון פדיון הנפ, מתיר בקשר וניין. ומסיק המגן אברהם, ודוקא הנהם, שהוא גזר וכלם היו סומכין עליו, בכונתו תלמי מלתא שקבל עליו חל עליו, דאין מחיב לאכל בשך אפלו בשבת יום טוב, עין שם:
א. מגלת תענית. שם כתוב כמה ימים בשנה שנעשו בהם נסים לאבותינו, ועשוהם חכמים כיום טוב שלא להתענות בהם, וגם לפנייהם ולאחריהם אסור בהם להתענות: ב. מתיר להתענות בהם מפני שבעונותינו ארבע בהם הרבה מארעות ובטלותם נלכדנו: ג. חוץ מהנכה ופורים. ורצה לומר, שהם גם כן מהימים הפתוכים במגלת תענית, ומפני הנסים הגדולים המפרסים שנעשו בהם, נשארו בתוקדם: ד. אב"ד לפנייהם וכו'. דלפניהם ולאחריהם לא חמירי משאר ימים הפתוכים שם: ה. וימים טובים וכו'. עין לעיל בסימן תעד סעיף ג במשנה ברוחה סעיף קטן ו: ו. בהנכה. וכל שכן בפורים דהוא יום משתה ושמחה, ועין לקמן סימן תרצו סעיף ח ובמגן אברהם שם: ז. בניסן מתענה. דמה שהחירין שלא להתענות בניסן אינו אלא מנהג ב"ח. ולפי זה הוא הדין ל"ג בעומר, והימים שמראש חודש ניסן עד שבעות, והימים שבין יום הכפורים לסכות, אבל באסור חג ובט"ו באב ובט"ו בשבט אינו מתענה, כיון שהחירי בגמרא (מגן אברהם). ויש

מקלין בכל הימים שאין אומרים בהם תחנון: ח. ביום חפתו. ואפילו אלאמן שנשא אלמנה, גם כן צריכין שניהם להתענות, והשעם, מפני שבתות יום מוחלין להן על עונותיהן, ויתודעה על עונותיה באתו היום, ועוד טעם, שמה יהיו שכורים בשעת קדושתן: ט. ואפילו בראש חודש פרוש, שאסור מדינא להתענות בראש חודש, מכל מקום בראש חודש ניסן יתענה מפני וכו', והוא הדין בראש חודש אב ויש גם כן להתענות למטעם זה, אלא שלכתחלה אין נושאין בו, ואין צריך למיתב תענית לתעניתו המתענה בחדשים אלו, דהא ברשות קעביד:
א. שקבלו עליהם. בני עירו, שכיון שדעתו לחזר צריך מדינא לקבל עליו חמרי מקום שצא משם. ומירי שהיה במקום שמתענין בשעת קבלת התענית, דאם לא כן ודאי לא חלה עליו גזרת קהל שלו, כיון שלא היה אז שם. ונדוקא שהתענית הוא בשביל השוכה או על כל צדח שלא תבא, אבל אם התענית נקבע על גזרה שעברה, כמו כ' סיון בפולין וכדומה, אז אין צריך קבלה כלל, דתענית צבור חשיב, ויש לו דין ההולך ממקום למקום, שנותנין עליו חמרי מקום שצא משם אם דעתו לחזר. ואם קבל בעצמו התענית עליו, אז אפלו אם אין דעתו לחזר צריך להתענות (אחרונים):
ב. יתענה עמהם. אף שאכל היום קדם שבא לעיר, מכל מקום משלים עמקן ואינו אוכל (אלהי רבה):

שער הציזון

א. אלהי רבה בשם נחלת שבעה: ב. אלהי רבה ושאר אחרונים: ג. מגן אברהם עין שם: ד. אבל בשאר ראש חודש אין להתענות, וכתב האחרונים, דאף כמיים שאין מתענים צריך להזיר שלא יתא ודוף אתר מותרות מאכל ומשתה: ה. מגן אברהם:

א. אלהי רבה בשם נחלת שבעה: ב. אלהי רבה ושאר אחרונים: ג. מגן אברהם עין שם: ד. אבל בשאר ראש חודש אין להתענות, וכתב האחרונים, דאף כמיים שאין מתענים צריך להזיר שלא יתא ודוף אתר מותרות מאכל ומשתה: ה. מגן אברהם:

הַכָּבוֹד תַּעֲנִית סִימָן תַּקְעֵד תַּקְעָה

מ.ח. באר הגוי'ה

אָפְלוּ דַעְתוֹ לַחֲזוֹר. וַיִּמְהוּ. בֵּינוֹן שְׁלֵא קִבֵּל עָלָיו תַּעֲנִית, אִם יֵצֵא מִן הַעִיר חוּץ לַתְּחוּם, מְתָר לְאָכַל יֵאָדָן צְרִיר לְהַשְׁלִים: הגה ודוקא שפא לשם ביום התענית, אכל אם בא לשם מבעוד יום, צריך לקבל עליו התענית וצריך להשלימו (טור): **ג.** השכח ואכל, אל תראה בפניהם כאלו אכל, ולא ינהג עדוניה בעצמו לומר הואיל ואכלתי מעט אוכל הרבה (ואפלו שלא בפניהם) אסור לנהג עדוניה בעצמו (מרוכז פרק קמא דתענית): **ד.** המצה "להרעיב אדם עצמו בשנת רעבון, וואסור לשמש מטתו" חוץ מליל טבילה. ו'לחשוכי בנים (פרוש, ולמנועי בנים) מותר (ועין לעיל סימן רמ סעיף יב): ה. תכל "הפורש מן הצבור אינו רואה בנחמתו, וכל המצטער עמהם זוכה ורואה בנחמתו:

תקעה דיני תענית שמתפללין בארץ ישראל על הגשמים. ובו י"ג סעיפים:

א. סדר תענית שמתענין בארץ ישראל על הגשמים כף הוא, הגיע י"ז במר חשוון ולא ירד

א משנה תענית י.

שערי תשובה

בשנת רעבון. עין לעיל סימן רמ שהוא הדין בשאר שנות שהם כרעבון. ועין ברבי יוסף בשם שרי נכנס הגדולה שכתב דסמינן האדינא על מה שכתבו התוספות שאינו רק מדה חסידות ולוי לא נהג זה, ואפלו תימא דנהנין אסור מסתין בשנת רעבון כו', ועין שם דאבא מאר זיל בתשובה גמגם על דבריו כו', ועין בשו"ת בית יהודה סימן מ שהביאו לעיל סימן רמ, אך בספר ברבי יוסף כתבו בשם אביו הרב זיל שכתב בתשובה, כשהמונות מצויים רק שהם ביקר גדול אין זה רעבון ואין צריך למעט מחמשים, והסכימו עמו חכמי ירושלים ת"כ"ב, ומשמע דאך ביקר כפלים לית לן בה. ועין ברובי דוד להגאון בעל ט"ו פרשת מקץ שכתב דדוקא תשמיש לתענוג בעלמא אסור אבל לקיים המין או דיצרו סתף עליו ויש חשש שהתחת נרע אין אסור ודבר זה בכלל חשוכי בנים, אלא דמלתא דפסיקא נקט, עד כאן לשונו, והביאו באלה רבה, וכמו שכתבנו, וכן כתב בספר צידה לדרך, עין שם. ועין ברובי יוסף בשם אביו הרב זיל דמי שקם פריה ורביה מאשתו הראשונה אך מהשנה לא זכה להבות ורצה אשה חוטאת לנהו וכו' אינו בכלל חשוכי בנים ואסור, ועין שם. וקצת צריך עיון, למצות ענה דאורייתא, ואף על גב דאסור בשני רעבון הני, דמעיקרא סברה וקבלה אדעתא דהכי דבזמן האסור הייה פורש ממנה, מה שאין כן תכא דלעיל כל פנים ספקא הוי אם קבלה אפשה על דעה כן, ובפרט לפי מה שכתבנו לעיל בשם שרי נכנסת הגדולה אין להחמיר כל כך, לכן נראה דגם בליל טבילה דחמירי הפגון אברהם והאלה רבה, המורה להקל בשני רעבון אין מוניחין אותו, ומכל שכן בשאר צרות וכדמשמע משרי נכנסת הגדולה לעיל. ועין בשו"ת שבות יעקב חלק ג סימן ל כתב גם כן להשיג על הט"ו מפורש רש"י וגם הביא משוברין (דף כח) ג'תגונות כו', עין שם, וכמת כיון שהוא מפרט חסידות אפשי במקום חשש שאם לא ישמש יבא לרבר רבנה או הוא או אשתו, אם משורקת אליו אפשר דמטר לשמש, עין שם:

סדר תענית כו'. ועין בהלכות קטנות סימן צ שיש לנהג סדר תענית בזמן הזה, ועין ברבי יוסף שהביא שכן שמע מזקני ירושלים וזקני חבון שעשו פעם אחת מעשה כזה.

משנה ברורה

אברהם. ויש אחרונים שפרשו כפשטה, שלא ינהג עדוניה בשאר דברים, ויכיל בסימן תסח סעיף יב:

ד. להרעיב וכו'. דיניו שיאכל בצמצום: **ט.** ואסור לשמש וכו'. דצריך האדם לנהג צער בעצמו: **י.** מותר. ועין לעיל סימן רמ סעיף יב ובמשנה ברורה שם: **יא.** חוץ מליל טבילה. הפגון אברהם אוסר אף בליל טבילה, אכן בנהו שלום ובגדי ישע הסכימו שוכל לסמן להקל כדעת השולחן ערוך, ובפרט אם אינו שנת רעבון אלא "שאר צרות, בנדאי יש לסמן להקל בליל טבילה. ועין בשערי תשובה: **יב.** מותר. עד שתתעבר (בית יוסף).^ט ואם יש לו בנים מחללי שבת וכתנתו רק כדי שיולידי בנים כשרים, מסתברא דדינו כחשוכי בנים:

ה. הפורש מן הצבור. דוקא בדבר שיוכל באולי להועיל, הן בתפלה הן בתענית הן במקומו:

א. שמתענין בארץ ישראל. כא לאפוקי שאר מקומות, וכדלקמן בקס"ט:

באר היטב

ג. דעתו. אף על גב דבשאר מידי דאכליה שרי לאכל בצנעה אם דעתו לחזור אפלו כעיר, הלא שאני שצריך להשתתף עם הצבור בצרות, מרובי, בית יוסף. ואם כן אפשר כשמתענין על צרה שעברה כבר מטר לאכל בצנעה אם דעתו לחזור, וצריך עיון, מנן אברהם: **ג.** ואין צריך. אף על גב דדעתו לחזור, עטרת זקנים: **ד. עדוניה.** אפלו חוץ לתחום לא ינהג עדוניה בעצמו, דאם יבא לעיר יהיה פניו צהיב, מנן אברהם, עין שם: **ה. טבילה.** ומנן אברהם חולק וואסר בליל טבילה, עין שם. ועין ט"ו רבי אהרן: **ו. הפורש.** הנינו, אם יש ברדו להציל הצבור בין בגופו בין בממונו, אכל אי לא, אין לתעמיד במקום סכנה, גם של שלמה, מנן אברהם:

ומזה תמה על מה שכתב הט"ו כאן דאפלו לא קים פריה ורביה אסור, דליקא, וכמו שכתבנו, וכן כתב בספר צידה לדרך, עין שם. וקצת צריך עיון, למצות ענה דאורייתא, ואף על גב דאסור בשני רעבון הני, דמעיקרא סברה וקבלה אדעתא דהכי דבזמן האסור הייה פורש ממנה, מה שאין כן תכא דלעיל כל פנים ספקא הוי אם קבלה אפשה על דעה כן, ובפרט לפי מה שכתבנו לעיל בשם שרי נכנסת הגדולה אין להחמיר כל כך, לכן נראה דגם בליל טבילה דחמירי הפגון אברהם והאלה רבה, המורה להקל בשני רעבון אין מוניחין אותו, ומכל שכן בשאר צרות וכדמשמע משרי נכנסת הגדולה לעיל. ועין בשו"ת שבות יעקב חלק ג סימן ל כתב גם כן להשיג על הט"ו מפורש רש"י וגם הביא משוברין (דף כח) ג'תגונות כו', עין שם, וכמת כיון שהוא מפרט חסידות אפשי במקום חשש שאם לא ישמש יבא לרבר רבנה או הוא או אשתו, אם משורקת אליו אפשר דמטר לשמש, עין שם:

סדר תענית כו'. ועין בהלכות קטנות סימן צ שיש לנהג סדר תענית בזמן הזה, ועין ברבי יוסף שהביא שכן שמע מזקני ירושלים וזקני חבון שעשו פעם אחת מעשה כזה.

ג. אפלו דעתו לחזור. משום דצריך להשתתף עם הצבור בצרותם, ועל כן אפלו בצנעה אסור לאכל. וכשמתענין על צרה שעברה כבר, אפשר דמטר לאכל בצנעה אם דעתו לחזור (מנן אברהם), והאלה רבה מצד ההחמיר אף כזה, עין שם: **ד. מותר לאכל וכו'.** ודוקא כשדעתו לחזור, אכל אם אין דעתו לחזור אסור, בין שכתב בא לתוכה חל עליו חובת המקום. ואם לא בא לתוכה והוא עדין חוץ לתחום העיר, מטר אפלו אין דעתו לחזור למקומו הראשון.^א ויש מקלין בתור ויצא חוץ לתחום אף קשכבר בא לתוכה: **ה. צריך לקבל וכו' וצריך להשלימו.** עין בט"ו שדעתו, דאפלו לא קבל עליו בפרוש, כיון שהיה שם בשעת בקלת הצבור, ממילא עליו התענית אף שדעתו לחזור, ואסור לאכל אפלו חוץ לתחום העיר, וכן מצד באלה רבה:

ג. ו. אוכל הרבה. אלא צריך להפסיק באותה סעודה מר כשנזכר, ואפלו לא קבל התענית עליו (מנן אברהם): **ז. אסור לנהג עדוניה בעצמו.** הנינו, אפלו כמה שמקלינן לאכל חוץ לתחום, מכל מקום אל יתעדן באכילתו, דאם יבא לעיר יהיה פניו צהיב ומנן

שער הדין

בעלמא דבעינן קבלה, ויגורר הצבור הוא כעין קבלה, והוא כן שולל לא בעדין בשעת בקלתם אין חל עליו התענית מן הדין ורק מפני הפחיתות, ולכן ממי שצריך חוץ לתחום: **ו.** כ"ח ואלה רבה תעיל: **ז.** מר מנר: **ח.** וישא צרות לא נזכר במנאי, רק מקורו מירושלמי ושמ לא נזכר בלשון אסור, ואפשר שהוא רק מדה חסידות בעלמא שגוי נכנסת הגדולה, ועין שם שמצד עור דדוקא בצרות שהם דמיא דרעבון, כגון שדמין ורקון וכדומה, אבל לא בשאר צרות: **ט.** מן באלה רבה בשם דברי דוד שהקל ביותר מזה, וכל שאינו לתענוג שרי: **יא.** מנן אברהם ושאר אחרונים. ואם אינו יכול להועיל כלל אל יצמד במקום סכנה (מנן אברהם בשם רש"י): **א. א.** הג"א:

הנה הדין כח דאף אם אין דעתו לחזור מטר, והביא ראיה משרי נכנסת על עבד דמי כב המרא דאמי חוץ לתחום אכלתיהו, דבזה אפלו אין דעתו לחזור שרי, והענין האליה רבה. וצריך עיון גדול על דבריהם, דלמי מה שפסק השולחן ערוך בסימן תנז סעיף ג ומכיון שהגיע לשוב דהני, מוח התחום חפץ נקבע להיות כמתן כיון שאין דעתו לחזור, ואסור אחר כך אפלו חוץ לתחום, ורק כשלא הגיע עדין לתחום העיר אז אין חל עליו עדין החיוב, וכן מוכח במנן אברהם סימן חסח סעיף קטן ח דמבאר להא דבר"ן דמירי כשלא הגיע עדין לתחום העיר, עין שם, וכן משמע בבאר הגוף דעבדא דרמי בר תמרי היה כשלא הגיע עדין לתחום העיר, ואכן צריך עיון נצדק דמי בר המרא, ומשמע דכבר היה בתוך העיר, דאין סביר לומר דאשי עיר ויצאו לקהליהם חוץ לתחום, ואפשר דבתענית דקמא לן

על פישין דאיהו זמין למעבד, ובגין כך אתדן בר נש קמי קדשא ברין הוא.

תא חזי, פיון דאטילו ליה ליונה כמא, מה פתיב, ויעמד הים מועפו. הים עלאה, מאי ויעמד, דקאים בקיומיה דקנא לאות, בעמידה איהו כד רוגזא שכיף, בשעתא דדינא שריא בעלמא, ההוא בי דינא איהו קאתא דמתעברא, וקשיא לאולדא, וכד אולידת שכיף רוגזא. הכי גמי כד דינא שריא בעלמא, לא שכיף ולא נח עד דאתעביד דינא בכיבינא, דדין הוא גיחא דיליה, למיקם דוקתא שלימ, ולמיקם בקיומיה, הדא הוא דכתיב, (משלי יא) ובאבד רשעים רנה. והא אוקימנא.

באבד רשעים רנה. והכתיב (יחזקאל יז)

תרגום לשון הוהר

בא ראה, פיון שהטילו את יונה לים מה כתוב? ויעמד הים מועפו. הים העליון. מה זה ויעמד? שעמד בקיומו כראוי. הוא בעמידה כשהרגו שוכף. בשעה שהדין שרוי בעולם, אותו בית הדין הוא כמו אשה שמתעברת ומקשה ללדת, וכשמולידה, שוכף הרגו. כך גם כשהדין טורה בעולם, לא שוכף ולא נח עד שנעשה הדין ברשעים, ואז הוא המנוחה שלו, לעמד במקום שלם ולעמד בקיומו. והו שכתוב (משלי יא) ובאבד רשעים רנה. וזה בארנו.

באבד רשעים רנה. ונרי כתוב (יחזקאל יז) תחפץ אחפץ מות רשעי ותרני אין נחת לפני הקדוש ברוך הוא כשנעשה דין ברשעים? אלא כאן קום שנשלמה הסאה – וכאן אחר שנשלמה הסאה (יש לו נחת).

תחפץ אחפץ מות רשעי והא לית גיחא קמי קדשא ברין הוא כד אתעביד דינא ברשיעייא. אלא כאן קודם דאשתלים קיסטא, כאן לבתר דאשתלים קיסטא (אית ליה גיחא):

תוספתא

ויהיו חיי שרה. גופא דמתניתין, אנו קריבין הוינא, שמענא קלא מתהפך מעילא לתתא, אתפשטת בעלמא, קל מתבר טורין, ומתבר טורין תפיפין, עלעילין ברכין סלקין, אודנא פתיחין. הוה אמר במטלונן. קוץ קוציתא, דמיבן. דמימין. שינתא בחוריהון, קיימין בקיומיהון. מלכא דמלל, (ולא אעבר, אשתמחו) נטרי תרעין, שלימא דחילין סגימין קם בקיומיה.

בלהו לא מרגשן ולא ידעו דספרא פתיה ובשמא אכתוב, ודומה קאים ונטיל

תוספתא

ויהיו חיי שרה. גוף המשנה, אנו קרובים היינו, שמענו קול מתהפך מפעלה למשה מתפשט בעולם, קול משבר הרים ומשבר סלעים תוקים, רוחות תוקות עולות. אוננינו פתוחות.

היה אומר במסעיו, אקין בקוץ הישנים הרוימים. שנה חוריהם (בעיניהם), עומדים על עמדם. המלך שמדבר, (ולא עבר, נמצא) שומרי השערים, שלטון של תולות רבים עומד על עמדו.

בלם לא מרגישים ולא יודעים שהספר פתוח ובשם נכתבים, ודומה עומד ונטיל בתשבון, ושוכני עפר שבים לחוץ, וקרוב טוב להפנות בהם, אינם חושקים בגלגול והפוך.

בחושבנא, ודירי עפרא תיבין לבר, וקריב טב לאתמנאה בהו, לא תאיבין גלגולא והפוך.

נפלין ולא קיימין, אתמחוון תיבין מספרא דדומה, מאן ותבע לון, ומאן תיב בחושבנהון, ווי לון, ווי לחייהון, ווי להשיהון, (ס"א לנפשיותו) בגינהון אתקרי (תהלים טו) ימחו מספר חיים וגו' (עד כאן התוספתא):

ויהיו חיי שרה. מאי שנא הכא שרה דכתיב מיתתה כאורייתא מפל נשי דעלמא דלא כתיב הכי מיתתהון כאורייתא. אמר רבי חייא ולא, והכתיב (בראשית לח) ותמת רחל ותקבר בדרך אפרתה. ופתיב, (במדבר טו) ותמת שם מרים וגו'. וכתבי, (בראשית לה) ותמת דבורה (דף קכ"ב ע"א) מינקת רבקה. וכתבי, (בראשית לח) ותמת בת שוע אשת יהודה.

אמר רבי יוסי כבלהו לא פתיב כמה

תרגום לשון הוהר

בלשה, שנאמר ויהיו חיי שרה מאה שנה ועשרים שנה ושבע שנים שני חיי שרה. שהרי בכלם לא נמנו ימים ושנים כמו לשרה, ובכלם לא כתוב פרשה אחת לבדה כמו לשרה. אלא סוד הוא, משום אותה הדרגה שכל המינים והשנים של אדם תלויים בה (ישו היא ה' האמוראים).

פתח ואמר, (קהלת ה) ויתרון ארץ בכל מלך לשדה נעבד. ויתרון ארץ בכל היא ודאי, שהרי משם יוצאות הרוחות והנשמות ונועלת לעולם. מלך לשדה נעבד, מי המלך? זה הקדוש ברוך הוא. לשדה נעבד, כשהוא נתקן כראוי. ומלך זה המלך העליון שמתחבר לשדה כשהוא נעבד. מי השדה? זה השדה אשר ברכו ה', שכתוב

פרשת ויהי חיי שרה ספר הזהר

תרצ"ג (דף קכב ע"א)

פרשת ויהי חיי שרה ספר הזהר

תרצ"ד (דף קכב ע"ב)

ואתמקן בכל מה דאצטריך ליה דקדא יאות, כדין מלך עלאה אתחבר עמיה.

רבי אלעזר אמר, מלך לשדה נעבד. כמה גוויני רזין עלאין הכא. מלך. דא שכנינתא דלא שריא בכיתא לאתתקנא בה אלא בזמנא דאתנסיב בר נש ואנדווג באנתתיה לאולדא ולמעבד איבין, ואיהי אפיקת נשמתין לאשראה בה, ובגין כך לשדה נעבד ולא לאחרא.

דבר אחר מלך דא אשה יראת יי כמה דאת אמר, (משלי לא) אשה יראת יי היא תתהלל. לשדה נעבד דא אשה ורה כמה דאת אמר, (משלי ו) לשמרך מאשה ורה. בגין דאית שדה ואית שדה. אית שדה דכל ברכאן וקדושיין ביה שריין כמה

דאת אמר פריה שדה אשר ברכו יי. ואית שדה דכל חירוב ומסאבו ושיצאה וקטולין וקרבין ביה שריין. והאי מלך זמנין דאיהו נעבד להאי שדה דכתיב, (משלי ה) פחת שלש רגזה ארץ (דף קכב ע"ב) וגו', פחת עבד פי ימלוך וגו' וישפחה כי תירש גבירתה. והאי מלך אתפסא גהוריה ואתחשוך עד דאתדפי ואתחבר לעילא.

ובגין כך שעיר דראש חדש, בגין דאתפרש ההוא שדה ממלכא קדישא ולא שריין בהאי שדה ברכאן מהאי מלך. וכד איהו נעבד להאי שדה כדון כתיב, (דברים כב) פי בשדה מצאה וגו'. פי בשדה כמה דאתמר.

תא חזי, אתת חנה לעלמא אתדפקת

בהאי חניא ואטיל בה זוזמא. וגרמא מותא לעלמא ולבעלה. אתת שרה ונתחת וסלקת ולא אתדפקת ביה כמה דאת אמר, (בראשית י) ויעל אברהם ממצרים הוא ואשתו וכל אשר לו. אתא נח לעלמא מה כתיב (בראשית ט)

וישפת מן היין וישכר ויתגל וגו'. ובגין דאברהם ושרה לא אתדפקו ביה, בגין כך שרה זכתה לחיין עלאין לה ולבעלה ולכנהא בתראה הדא הוא דכתיב (ישעיה נא) הביטו אל צור חוצבתם ואל מקבת בור נוקרתם. ועל דא ויהיו חיי שרה וזכתה בהו בכלהו, ולא כתיב בכלהו נשי ויהיו חיי חנה, וכן בכלא, היא אתדפקת בחיין, ועל דא דילה הו חיין :

תרגום לשון הוהר

שכל חרבן וטמאה וכליון והרג וקרבנות שרויים בו, והמלך הזה לפעמים שהוא נעבד לשדה הוא, שכתוב (סס ה) תחת שלוש רגזה ארץ וגו' תחת עבד כי ימלוך וגו' וישפחה כי תירש גבירתה. והמלך הזה מתפסה אורו ונחשוך עד שנטהר ומתחבר למעלה.

ומשום כך השעיר של ראש חדש, משום שגפרד השדה ההוא מן המלך הקדוש ולא שורות בשדה הו ברכות מן המלך הזה. וכשהוא נעבד לשדה הוא, או כתוב (דברים כב) פי בשדה מצאה וגו'. כי בשדה, כמו שנתבאר.

בא ראה, באה חנה לעולם ונדבקה בפחש הזה, והטיל בה זוזמא, וגרמא מות לעולם ולבעלה. באה שרה וירדה ועלתה ולא נדבקה בו, כמו שנאמר (בראשית י) ויעל אברהם ממצרים הוא

תרגום לשון הוהר

ואשתו וכל אשר לו. בא נח לעולם, מה כתוב? (סס ט) וישפת מן היין וישכר ויתגל וגו'.

ומשום שאברהם ושרה לא נדבקו בו, משום כך זכתה לחינים עליונים לה ולבעלה ולבניה אחריה. והו שכתוב (ישעיה נא) הביטו אל צור חצבתם ואל מקבת בור נקרתם. ועל פן ויהיו חיי שרה, שזכתה בהם בכלם. ולא כתוב בכל הנשים ויהיו חיי חנה, וכן בכלם. היא נדפקה בחיים, ועל פן שלה היו החיים.

תוספתא

אשרי מי שמקטין את עצמו בעולם. כמה הוא גדול ועליון בעולם ההוא. וכך פתח ראש ה"שיבה: מי שהוא קטן - הוא גדול. מי שהוא גדול - הוא קטן. שכתוב ויהיו חיי שרה וגו'. מאה שהוא חשבון גדול, כתוב בו שנה. קטן

תוספתא

זכאה איהו מאן דאזעיר גרמיה גרמיה כהאי עלמא. כמה איהו רב ועלאה כההוא עלמא. והכי פתח רב מתיבתא מאן דאיהו זעיר איהו רב. מאן דאיהו רב איהו זעיר. דכתיב ויהיו חיי שרה וגו' מאה דאיהו חושבן רב פתיב ביה שנה, זעירו לשנין חד אזעיר ליה. שבע דאיהו חושבן זעיר אסגי ליה ורבי ליה דכתיב שנים.

תא חזי, דלא רבי קדשא בריך הוא אלא לזאעיר, ולא אזעיר אלא לרבי. זכאה איהו מאן דאזעיר גרמיה גרמיה כהאי עלמא, כמה איהו רב בעלויא לההוא עלמא. עד כאן. מאן דפסק יתפסק. מאן דקצר יתקצר. מאן דקצר יתארך. רצונו לומר מאן דפסק מלין דאורייתא על מלין

השנים אחד הקטין אותו. שבע שהוא חשבון קטן, הגדיל אותו ורבה אותו, שכתוב שנים. בא ראה שאינו מגדל הקדוש ברוך הוא אלא למי שמקטין, ולא מקטין אלא למתגדל. אשרי הוא מי שמקטין את עצמו בעולם הזה, כה הוא גדול בעלוי לאותו העולם. עד כאן. מי שפסק יפסק. מי שקצר יתקצר. מי שקצר יתארך. רצונו לומר, מי שפוסק בדברי תורה על דברים בטלים - יפסקו חיי מן העולם הזה, ודינו קיים בעולם ההוא. מי שמקצר באמן ולא מאריך תוך מנוחה - יתקצר מהחיים של העולם הזה. מי שאומר אחד, צריך לחטף האלף וקצר את הקריאה שלה, ולא יתעכב באות הו כלל, ומי שיעשה את זה יתארכו ימיו. [אלו הדברים שהגידו רבי שמעון בר יוחאי בישיבה של מעלה.] ע"כ תוספתא

פרשת ויהי חיי שרה **ספר הזוהר**

תרצה (דף קכב ע"ב)

פרשת ויהי חיי שרה **ספר הזוהר**

תרצו (דף קכג ע"א)

במלון ותפסקון חיוהי מהאי עלמא ורעיה קרימא בההוא עלמא. מאן דקצר אמן ולא מאריך גו גיחא ותקצר מחיין דהאי עלמא. מאן דאמר אחד אצטרף לחטפא אל"ף ולקצר קריאה דיליה ולא ועבב בהאי אות בלל, ומאן דעביד דא

ותארבון חייו. (אלו הם חודשים שהגידו לרבי שמעון בר יוחאי בשיבה של מעלה.) (עד כאן התוספתא)

ויהיו חיי שרה. אינון חיין בלהו לעילא, מאה שנה לעילא. ועשרים שנה לעילא, ושבע שנים לעילא, בלהו הו פדקא יאות.

אמר רבי שמעון (דף קכג ע"א) תא חזי דנא דמלה, מאי שנא בכלהו דאמר שנה שנה, ובאינון שבע דאמר שנים. דכתיב מאה שנה ועשרים שנה, ולכתר שבע שנים. אלא כלא חד. מאה שנה כללא דכלא (נ"א כלא

קדא דנא דמאה ברבאן בכל זמא. וכו' עשרים שנה דאתקיל לעלא סתיבא דכל סתיבא, ובגין דר כתיב שנה ונא דחודא.)

קדשא בריה הוא דאתקיל מאתר עלאה סתימא דכל סתימין במאה ברנא דמאה ברבאן דכל יומא, וכן עשרים שנה, ובגין דר כתיב שנה נא דחודא דלא אתפרש מחשבה יוובלא לעלמין.

שבע שנים אליו אתפרשן ונפקאן מכללא סתימא דלעילא. ואף על גב דכלא דחודא חדא, אבל מתפרשן דבינא ורחמי בכמה סטרין ואורחין מה דלא הו הכי לעילא. ובגין דר כתיב שנה נא דחודא דלא אתפרש לעלמין. שבע שנים אליו אתפרשן דבינא ורחמי בכמה סטרין ואורחין מה דלא הו הכי לעילא. ובגין דר באליו שבע שנים כתיב בהו שנים ולא שנה, וכלהו אקרון חיים. ויהיו חיי שרה, דהו ממש דאתבריאו ואתקיימו לעילא.

אמר רבי חייא הא אוקמוה דהא כד

אתעקד יצחק בר תלתין ושבע שנים הנה, ובגין דאתעקד יצחק מיתת שרה, דכתיב ויבא אברהם לספד לשרה ולבכתה. מאין בא, מהר המורה בא מלמעקד ליה ליצחק, ואינון תלתין ושבע שנין מיזמא דאתיליד יצחק עד שעתא דאתעקד אינון הו חיי שרה ודאי כחושבון ויהיו בגימטריא תלתין ושבע שנין הו כמה דאתמר מדאתיליד יצחק עד דאתעקד.

רבי יוסי פתח ואמר, (תהלים מז) מזמור שירו לוי שיר חדש כי נפלאות עשה הושיעה לו ימינו וזרוע קדשו. האי קרא אוקמוה חכרנא, דפרות אמרוה. כמה דכתיב, (שמואל א ו) וישרנה הפרות בדרך. מאי וישרנה, דהו אמרי שירתא חדתא. ומאי שירה אמרו.

תרגום לשון הזוהר

כאן יש להסתכל, שכל מה שבא הקדוש ברוך הוא בעולם, כלם אומרים שירה ותשבחות לפניו, בין למעלה בין למטה. ואם תאמר שהם מעצמם נ"א חיי אומרים את השירה הזו - כך זה ודאי שנהו סוד עליון. אבל אלו, הארון היה על גבן, ובגין שהארון נשקל עליהם ושמהו למעלה, הן שרו (נ"א לא סיבבו) שירה, שהרי כיון שנגטל מהן הארון, היו גועות בדרך שאר הפרות של העולם ולא אמרו שירה. ודאי שהארון שעל גבן עשה אותן לומר.

מזמור. הרי בארנו, ונתבאר, ובכל כתוב מזמור לדוד או לדוד מזמור, וכאן לא אמר דוד כלל. אלא מזמור, שעתידי רוח הקדש לומר אותו בזמן שיקים הקדוש ברוך הוא את ישראל

תרגום לשון הזוהר

נפרדים המחשבה והיובל לעולמים. שבע השנים הללו התפרדו ויצאו מכלל הנסתר שלמעלה. ואף על גב שהכל יחד אחד, אבל נפרדים בגין ורחמים בכמה צדדים ודרכים מה שלא היה כך למעלה. ומשום כך כתוב שנה, סוד היחוד שלא נפרד לעולמים. שבע השנים הללו נפרדים בגין ורחמים בכמה צדדים ודרכים מה שאין כן למעלה. ומשום כך בשבע השנים הללו כתוב בהם שנים ולא שנה. וכלם נקראים חיים. ויהיו חיי שרה, שהיו ממש, שגבראו והתקיימו למעלה.

אמר רבי חייא, הנה פרושה, שהרי כאשר נעקד יצחק, הוא היה בן שלשים ושבע שנים,

והכא לא אמר דוד כלל. אלא מזמור דרום קדשא זמין לזמרא ליה לזמנא דיוקים קדשא בריך הוא לישראל מעפרא. וקדין שירו ליי שיר חדש, קדין איהו חדש, דהא שירתא כהאי לא אתמר מיזמא דאתברי עלמא. תוספתא

רבי יוסי בן רבי יהודה אויל למיחמי לרבי חייא, אמר ליה לימא מר אי שמע האי פרשתא הוה אמרו מארי מתיבתא דפרשוה בעניינא דנשמתא. אמר ופאה חולקיהון הצדיקיא בעלמא דאתי, דכך היא אורייתא בלבוהו כמבועא רבא דמיא, דאף על גב דמסתימין ליה, מסגיאות מיא פתחי מבויעין דנבעין לכל עיבר.

תא שמע רבי יוסי רחוימא אתי, אגא אימא לך בהאי פרשתא, לעולם אין גוף האדם נכנס בחשבון הצדיקים על יד

דומה, עד שתראה הנשמה פנקס סימנא שנותנין לה הכרובים בגן עדן. אמר רבי יוסי אגא שמענא דהא נשמתא בחר דעילת תפון היא אזלת לסלקא לאתרה לעילא ולא למיחת לתתא, אבל קודם שתעלה ותפנס נעשת אפטורפוס הגוף על יד דומה ומראה לו שראוי הוא לקבל שכר ארבע מאות עלמנות.

אמר רבי חייא הא רבי אלעזר אמר, דהא דומה ידע קודם משום דמכרוי עליה בגמא דעדן. אבל אגא כד שמענא, די בעדנא דיהבין ליה פנקסא חור על גופא לאעיל ליה בפתקא הצדיקיא על ידו דדומה. דהא הוא דכתיב אך אם אתה לו שמעני נתתי כסף השדה קח ממני. מהו כסף השדה, דא כסופא דעלמין ארבע מאות דיהבין ליה לאחסנא.

תרגום לשון הוזהר

מן העפר, ואו שירו לה' שיר חדש. או הוא חדש. שהרי שירה כזו לא נאמרה מיום שנברא העולם.

תוספתא

רבי יוסי בן רבי יהודה הלך לראות את רבי חזקיה. אמר לו, יאמר מר אם שמע את הפרשה הזו, איך אמרו בעלי הבריתא שפרשוה בענין הנשמה. אמר, אשרי חלקם של הצדיקים בעולם הבא, שכן התורה היא בלבם כמעין גדול של מים, שאף על גב שסותמים אותו – מרב המים פותחים מעינות שבובעים לכל עבר. בא תשמע, רבי יוסי, אהוב אתה. אני אמר לך בפרשה הזו, לעולם אין גוף האדם נכנס בחשבון הצדיקים על יד דומה, עד שתראה הנשמה

רב יוסף פד הוה שמע פרשתא דא מפאריהון דמתיבתא, הוה אמר, מאן דאיהו עפרא מאי קא (תקנא) וכו' להאי. מאן זקבה ומאן יקום הדא הוא דכתיב, (תהלים כד) מי יעלה בהר יי וגו'.

אמר רבי אבא תא חזי מאי דכתיב וישמע אברהם אל עפרון וישקל אברהם לעפרון את הכסף, דא הוא כסופא רבתא דאינון עלמין וכסופין. ארבע מאות שקל כסף, ארבע מאות עלמות והנאות וכסופין. עובר לסוחר. רב נתמן אמר שיעבור כל שערי שמים וירושלים של מעלה ואין מוחה בידה.

תא חזי מה כתיב ואחרי כן קבר אברהם את שרה אשתו, ונמנה עם שאר הצדיקים בחבורתם מפתקא

העולמות שנותנים לו לירשה.

כשרב יוסף היה שומע הפרשה הזו מראשי השריבה, היה אומר: מי שהוא עפר, מה הוא (ירמ' וזכה לזה? מי יזכה ומי יקום? והו שכתוב (תהלים כד) מי יעלה בהר יי וגו'.

אמר רבי אבא, בא ראה מה שכתוב, וישמע אברהם אל עפרון וישקל אברהם לעפרון את הכסף. והו הכסוף הגדול שהם עולמות וכסופים. ארבע מאות שקל כסף – ארבע מאות עולמות והנאות וכסופים. עבר לסוחר – רב נתמן אמר, שיעבר כל שערי שמים וירושלים של מעלה, ואין מוחה בידו.

בא ראה מה כתיב, ואחרי כן קבר אברהם את שרה אשתו. ונמנה עם שאר הצדיקים בחבורתם מפתק של הממנה על ידי דומה. אמר רבי יצחק, כך למדנו, כל אותם שכתובים בידו דומה וממנים על ידו, יקמו לזמן שעתיד

תרגום לשון הוזהר

להחיות שוכני עפר. אוי לךשעים שאינם כתובים על ידו בפתק, שיאבדו בגיהנם לעולמים, ועל זה נאמר (ויאל יי) ובעת ההיא ימלט עמך כל הנמצא כתוב בספר. עד כאן תוספתא

זרה:

אמר רבי חייא, כתוב (קהלת א) אין כל חדש תחת השמש, וכאן שירה זו היא חדש, והיא תחת השמש, שהרי תחת השמש היא, ומי היא? זו הלבנה. ואז יש חדש תחת השמש. מה תעם? משום כי נפלאות עשה. ומי הם הנפלאות? זה שכתוב הושיעה לו ימינו ורוע קדשו. הושיעה לו, את מי? את אותה הדרגה שאמרה את השירה הזו, משום שבהם נטמכה בגימין ובשמאל. הושיעה לו ימינו, ויאי לאותה הדרגה של המזמור הזה. מתי? בזמן שיקומו מתי עולם ויתעוררו מן העפר, ואז יהיה חדש מה שלא נעשה בעולם הזה.

פרשת ויהי חיי שרה

ספר הזוהר

תרצ"ב (דף כג ע"ב)

פרשת ויהי חיי שרה

ספר הזוהר

(דף קכד ע"א)

תש

דכתיב הושיעה לו מינו וזרוע קדשו. הושיעה לו. למאן (דף קכד ע"א) לכהו דרגא דאמר שירתא דא, בגין דבהו אסתמיך בימינא ובשמאלא. הושיעה לו מינו, ודאי לכהו דרגא דהאי מזמור, אימתי בזמנא דיקומון מתי עלמא ויתערון מעפרא, פדין יחא חדש מה דלא אתעביד בהאי עלמא.

רבי יוסי אמר בזמנא דיעביד קדשא ברין הוא נוקמין בעלמא בגינייהו דישראל, פדין יתאמר שירתא, דהא לבתר יתערון מעפרא מתי עלמא ויתחדש עלמא בקיים שלים דלא ליהוי (פקדמינא דשילט מותא בעלמא בנין דחויא) ג"כ כתיב וימחה בעלמא ותעבר תריא בעלמא דריים) גרים מותא בעלמא לכלא ואסתאב עלמא ואתחשיף אנפוי.

תא חזי, כתיב, (בראשית א) ואיכה אשית בינך וביני האשה. מאי ואיכה

כדכתיב (איוב ט) חלפו עם אניות אבה. דהא כמה ארבין שטאן גו זמא רבא, ואית ארבין וספינן מתפרשן דא מן דא. ואינון ארבין דהאי נחש שאט בגווייהו אקרון אניות אבה.

בינך וביני האשה. דא אשה יראת יי. וביני זרעך, אלין שאר עמין עובדי עבודת פוכבים ומזלות. וביני זרעה, אלין ישראל. הוא ישופך ראש, דא קדשא ברין הוא דומין לבערא ליה מעלמא דכתיב, (ישעיה כה) בלע המנות לנצח. וכתיב, (זכריה יג) ואת רוח הטמאה אעביר מן הארץ.

ראש, דא לזמנא דאתי דיתערון מתנא. דהא פדין ליהוי עלמא רא"ש, דיתקיים ברא"ש דאיהו עלמא עלאה. ואתה תשופנו עקב. דא בהאי עלמא השתא דאיהו עקב ולא איהו בקיומא וההוא חויא נשיף לעלמא ואחשיף אנפוי ברין.

תרגום לשון הזוהר

בינך וביני האשה - זו אשה יראת ה'. וביני זרעך - אלו שאר עמים עובדי עבודת פוכבים ומזלות. וביני זרעה - אלו ישראל. הוא ישופך ראש - זה הקדוש ברוך הוא שעתיד לבער אותן מן העולם, שכתוב (ישעיה כה) בלע המנות לנצח, וכתוב (זכריה יג) ואת רוח הטמאה אעביר מן הארץ.

ראש - זה לעתיד לבא כשיתעררו המתים, שהרי אז העולם יהיה רא"ש, שיתקם ברא"ש, שהוא העולם העליון. ואתה תשופנו עקב - זה בעולם הזה, כעת שהוא עקב ואינו בקיום, ואותו הנחש נושך את העולם ומחשיף פני הבריות.

תא חזי, יומין דבר נש אתבריאו וקיימו באינון דרגין עלאין, פיין דמסיימו לאתקיימא באינון דרגין דכתיב, (תהלים יג) מי שנותינו בהם שבעים שנה וגו', מפאן ולהלאה לית דרגא לאתקיימא. ובגין כך ורהב"ם עמל ואון. ואינון פלא הוו.

אבל אינון יומין דצדיקיא (דף קכד ע"ב) הוו ואתקיימו כמה דאת אמר ויהי חיי שרה. וכן ואלה ימי שני חיי אברהם. ואי תימא הכי נמי כתיב בישמעאל דכתיב, (בראשית כה) שני חיי ישמעאל. אלא בתשובה אהדר, ועל דא קרי ביזמוי ויהיו:

ותמת שרה בקרית ארבע. רבי אבא אמר בגוונא דא לא הוו בכל נשי עלמא דהא אתמר חושפון יומהא ושנהא וקיימהא בעלמא וההוא אתר

תרגום לשון הזוהר

בא ראה, המים של אדם נבראו ועמדו באותם הדרגות העליונות, פיין הסתיימו להתקיים באותן הדרגות, שכתוב (תהלים יג) ימי שנותינו בהם שבעים שנה וגו'. מפאן והלאה אין דרגה להתקיים, ומשום כך ורהב"ם עמל ואון, והם כלא היו.

אבל אותם המים של הצדיקים היו והתקיימו, כמו שנאמר ויהי חיי שרה, וכן ואלה ימי שני חיי אברהם. ואם תאמר, כך גם כתיב בישמעאל, שכתוב (בראשית כה) שני חיי ישמעאל? אלא שחור בתשובה, ועל כן קרא ביזמוי ויהיו. ותמת שרה בקרית ארבע. רבי אבא אמר, כמו זה לא היו בכל גשות העולם, שהרי נאמר חשבון ימיה ושנותיה וקיימה בעולם ואותו המקום שבו היא נקברה. אלא להראות שלא

דאתקברת ביה. אלא לאחזאה דלא הוה כשרה בכל נשי עלמא.

ואי תימא הא מרים דכתיב (במדבר ט) ותמת שם מרים ותקבר שם. בגין לאחזאה סתנא דישראל קא אתא, דהא מיא לא אזלי להו בישראל אלא בזכותא דמרים. אבל לא אתמר במיתתה כמה דאתמר בשרה.

רבי יהודה פתח (קהלת י) אשריך ארץ שמלכך בן חורים ושריך בעת יאכלו. האי קרא (זה ט) אוקמוה חבריאי, אבל אית לן לאסתכלא ביה, דזכאין אינון ישראל דקדושא ברין הוא יחב לון אורייתא למנדע פל אורחין סתימין ולא תגלייא לון דוין עלאין והא אתמר.

אשריך ארץ, דא ארץ החיים, בגין דמלכא דילה אזמין לה פל ברבאן

היתה כמו שרה בכל גשות העולם. ואם תאמר הנה מרים, שכתוב (במדבר ט) ותמת שם מרים ותקבר שם - זה בא להראות את סתנונה של ישראל, שהרי המים לא הלכו בישראל אלא בזכות מרים. אבל לא נאמר במיתתה כמו שנאמר בשרה.

רבי יהודה פתח, (קהלת י) אשריך ארץ שמלכך בן חורים ושריך בעת יאכלו. הפסוק הזה באורו החברים, אבל יש לנו להסתכל בו, שאשריהם ישראל שהקדוש ברוך הוא נתן להם תורה לדעת כל הדרכים הנסתרות ולגלות להם סודות עליונים, והרי זה נתבאר.

אשריך ארץ - זו ארץ החיים, משום שהמלך שלה מזמין לה כל הברכות שהתברכה מהאבות העליונים, הסוד של וא"ו, שהוא עומד להקריק

פרשת ויהי חיי שרה **ספר הזוהר**

(דף קכד ע"ב)

תשא

דאתברכא מאכסן עלאין, וזא דוא"ו דאיהו קנימא לארקא עלה ברקאן תדיר, ואיהו בן חורים בן יובלא דאפיק עבדין לחירו, ברא דעלמא עלאה דאפיק תדיר כל חיין וכל נהירו וכל משה רבות, וכלא אנגיד האי ברא בוכרא להאי ארץ כמה דאת אמר (שמות ד) בני בכרי ישראל, ויגין פך אש"רין ארץ.

ומה דאתמר אי לך ארץ שמלכך נער כמה דאוקמוה, דהאי ארץ תתא ועלמא תתא לא ינקא אלא מוגו שלטנותא (דעילא) דערלה. וכלא מההוא מלכא דאקרי נער כמה דאוקמוה. ווי לארעא דאצטריך לינקא הכי.

תא חזי, האי נער (דף קכה ע"א) לית ליה מגרמיה פלוס בר פד נטיל

תרגום פסוק הזוהר

עליה ברכות תמיד, והוא בן חורים, בן היובל שמוציא את העבדים לחרות, בן העולם העליון שמוציא תמיד את כל החיים וכל האור וכל שמן משחה, והכל משפיע הבן הנכבד הזה לארץ הזו, כמו שנאמר (שמות ד) בני בכרי ישראל, ומשום פך אש"רין ארץ.

ומה שנאמר אי לך ארץ שמלכך נער, כמו שבארתי, שהארץ התחננה הוא העולם העליון לא יונקים אלא מתוך שלטון (של מעלה) של הערלה, והכל מאותו המלך שנקרא נער, כמו שבארתי - או ארץ שצריכה לינק פך.

בא ראה, הנער הזה אין לו מעצמו כלום, רק כשנטול ברכות לעתים ידועים, וכל הפעמים שנמנעו ממנו, ונפגמה הלכנה ונחשכת, והברכות נמנעות ממנו. או לעולם שצריך

פרשת ויהי חיי שרה **ספר הזוהר**

(דף קכה ע"א)

תשב

דקרית ארבע ברא עלאה, ולא על דא אחרא. בקרית ארבע, ולא בנחש. בקרית ארבע היא חברון, דאתחבר דוד מלכא באבן, ועל דא לא הוה מיתתה בידא אחרא אלא בקרית ארבע.

תא חזי, פד יומין דבר נש אתקיימו בדרגין עלאין, אתקיים בר נש בעלמא. פיון דלא אתקיים בדרגין עלאין, נפקי ונחתי לתתא עד דקריבו להאי דרגא דמותא שריא ביה, וכדין נטיל רשו לאפיק נשמתא וטאס עלמא בזמנא חדא ונטיל נשמתא וסאיב ליה לגופא ואשתאר מסאבא. זכאין אינון צדיקנא דלא אסתאבו ולא אשתאר בהו מסאבונא.

ותא חזי באמצעות דרקיעא אתקטר חד אורחא קסטרינא ואיהו חוץ דרקיעא דכל ככבין דקיין פלהו קטירין ביה וקיימי ביה תלי תלין,

ואינון ממנן בסתירו (ס"א בסטרי) עובדי בני עלמא.

כגוונא דא כמה חבילי טהירין נפקי לעלמא מהאי חוץ עלאה קדמא דאתפתא ביה אדם, וכלהו ממנן בסתירו עובדי (דף קכה ע"ב) עלמא, ויגין פך אתי בר נש לאתדפא, מסייעין ליה מלעילא, וסיועא דמאריה סתרא ליה ואסתמר ואקרי קדוש.

אתי בר נש לאסתאבא, כמה חבילין טהירין אנדמנו ליה. וכלהו (ספרו) שריין ביה ומסחרין ליה ומסאבין ליה ואקרי טמא, וכלהו אזלי ומכרזי קמי, טמא טמא כמה דאת אמר, (ויקרא יג) וטמא טמא יקרא. וכלהו קטירין בההוא חוץ עלמא וסתירין בכמה עובדי עלמא.

רבי יצחק ורבי יוסי הוו אזלי מטבריא ללוד. אמר רבי יצחק

תרגום פסוק הזוהר

לעולם מזה הנחש העליון הקדמון שהתפתה בו אדם, וכלם ממנים בסתר מעשי העולם, ומשום פך, בא אדם להשר - מסייעים אותו מלמעלה, והסייע של רבו מקיף אותו ונשמר ונקרא קדוש.

בא האדם להטמא - כמה חבילות של אורות נודמנים לו, וכלם [סובבים] שורים בו ומסובבים אותו ומטמאים אותו, ונקרא טמא. וכלם הולכים ומכרזים לפניו טמא טמא, כמו שנאמר (ויקרא יג) וטמא טמא יקרא. וכלם קשורים באותו הנחש הקדמוני ונסתרים בכמה מעשים של העולם.

רבי יצחק ורבי יוסי היו הולכים מטבריא ללוד.

פרשת ויהי חיי שרה ספר הזוהר

תשג (דף קכה ע"ב)

פרשת ויהי חיי שרה ספר הזוהר

תשד (דף קכו ע"א)

תוהנא על ההוא רשע דבלעם דכל עובדוי דההוא רשע הוּו מסטרא דמסאבא. והכא אוליפנא רזא קדא, דכל זיגי נחשיא דעלמא כלהון מתקשרן ונפקין מההוא נחש קדמוני דאיהו רוח מסאבא מוזהמא, ובגין כך פל חרשין דעלמא אקרונ על שמא דא נחשים (ועפ"ר) וכלהו מהאי סטרא נפקי. ומאן דאתמשך בהאי, הא אסתאב.

על מה דתנינן אתי בר נש לאסתאבא מסאבין ליה. בגין כך ההוא רשע דבלעם, בגין לאמשכא עליה רוח מסאבא מההוא נחש עלאה, והוה אסתאב בכל ליליא באתניה, והוה עבדי עמה עובדי אישות בגין לאסתאבא ולאמשכא עליה רוח מסאבא, וכדין עבדי חרשוי ועובדוי.

ולא עוד אלא דבעי לאסתאבא בגין לאמשכא עליה ההוא סטרא דרוח מסאבא. דהא תנינן בגוונא דאתער בר נש הכי נמי אמשיך עליה מלעילא, אי איהו אתער בסטרא דקדושה אמשיך עליה קדושה מלעילא ואתקדש. ואי איהו אתער בסטרא דמסאבא הכי אמשיך עליה רוח מסאבא ואסתאב. דהא אתמר

ושירותא דעובדוי הוי נטיל נחש מאינון חוץין וקטיר ליה קמיה ובוּע (דף קכו ע"א) רישיה ואפיק לישניה ונטיל עשבין ידען ואוקיד פלא ועבדי מגיה קטרמא קדא, לבתר נטיל רישא דההוא חוץא ובוּע ליה לארבע סטרין ועבדי מגיה קטרמא אחרא.

ועבדי עגולא חד, והוה אמר מלין ועבדי עובדין אחרונין, עד דאמשיך

תרגום לשון הזוהר

שהרי נאמר על מה ששנינו, בא אדם להטמא – מטמאים אותו.

משום כך אותו בלעם הרשע, כדי למשך עליו רוח טמאה מאותו הנחש העליון, היה נטמא בכל לילה עם אתונו, והיה עושה עמה מעשי אישות כדי להטמא ולמשך עליו רוח טמאה, ואז עשה כשפיו ומעשיו.

וראשית מעשיו היה נוטל נחש מאותם נחשים, וקושר אותו לפניו, וקורע את ראשו, ומוציא את לשונו, ונוטל עשבים ידועים ושורף הכל, ועושה ממנו קטרת אחת. אחר כך נוטל את ראש אותו הנחש וקורע אותו לארבעה צדדים, ועושה ממנו קטרת אחרת.

ועושה עגול אחר, והיה אומר דבורים ועושה

עליה רוחין מסאבין, ואודיעין ליה מה דאצטריך, ועבדי בהו עובדוי כפום מה דאינון ידעי מסטרא דההוא חוץא דרקיעא. מתמן אתמשך בעובדוי וחרשוי עד דאמשיך עליה רוח מההוא נחש קדמוני.

ומהכא הוה ידע ידען וחרשין וקוסמין. ובגין כך כתיב ולא הלך בפעם בפעם לקראת נחשים, נחשים ודאי, ועקרא ושרשא במסאבותא איהו כמה דאתמר, ולבתר שירותא דכלא לאו איהו אלא כנחש.

אמר רבי יוסי אמאי כל זייני חרשין וקוסמין לא אשתכחו אלא כנשייא. אמר ליה הכי אוליפנא מדאתא נחש על חנה הטיל בה זוהמא, בה אטיל ולא בפעלה. אמר הכי הוא ודאי, אתא רבי יוסי ונשקיה לרבי יצחק,

תרגום לשון הזוהר

אמר כמה זמנין שאילנא האי מלה ולא זכינא בה אלא השתא.

אמר ליה כל הני עובדין וכל מה דידע בלעם מאן אתר אוליה ליה. אמר ליה מאבוי. אבל באינון הררי קדם דאיהו ארץ קדם אוליה כל חרשין וכל זיגי קוסמין. בגין דבאינון טורי אינון מלאכי עז"א ועזא"ל, דאפיל לון קדשא כריף הוא מן שמיא ואינון קטירין בשלשלאי דפזולא ואודיעין חרשין לכני נשא, ומתמן הוה ידע בלעם כמה דאת אמר מן ארם ינחני כלק מלק מואב מהררי קדם.

אמר ליה והא כתיב ולא הלך בפעם בפעם לקראת נחשים וישת אל המדבר פניו. אמר ליה, סטרא תמאה דאתיא מרוח מסאבא דלעילא, הוא

מעשים אחרים, עד שמשך עליו רוחות טמאות ומודיעות לו מה שצריך, ועושה בהם מעשים כפי מה שהם יודעים מצד אותו הנחש של הרקיע. משם נמשך במעשיו ובכשפיו, עד שמשך עליו רוח מאותו הנחש הקדמוני.

ומכאן היה יודע ידיעות וכשפים וקסמים. ומשום כך כותב, ולא הלך בפעם בפעם לקראת נחשים. נחשים ודאי. והעקר והשרש בטמאה הוא כמו שנתבאר, ואחר כך ראשית הכל אינו אלא בנחש.

אמר רבי יוסי, למה כל מיני כשפים וקסמים לא נמצאים אלא בנשים? אמר לו, כך למדנו, משבא נחש על חנה, הטיל בה והמא. הטיל בה ולא בפעלה. אמר, כך זה ודאי! בא רבי יוסי ונשק לרבי יצחק. אמר, כמה פעמים שאלתי

על הדבר הזה ולא זכיתי בו, אלא כעת. **אמר** לו, כל המעשים הללו וכל מה שידע בלעם, מאיזה מקום למד אותם? אמר לו, מאבוי. אבל באותם הררי קדם, ארץ קדם, למד כל הכשפים וכל מיני קסמים, משום שבאותם ההרים הם המלאכים עז"א ועזא"ל שהפיל אותם הקדוש ברוך הוא מן השמים, והם קשורים בשלשלאות של ברזל, ומודיעים כשפים לבני אדם. ומשם היה יודע בלעם, כמו שצאמר מן ארם ינחני כלק מלק מואב מהררי קדם.

אמר לו, והרי כותב ולא הלך בפעם בפעם לקראת נחשים וישת אל המדבר פניו? אמר לו, הצד התחתון שבא מרוח הטמאה שלמעלה היא רוח טמאה ששולטת במדבר, כשעשו בני

פרשת ויהי חיי שרה ספר הזהר

תשה (דף קכו ע"א)

פרשת ויהי חיי שרה ספר הזהר

תשו (דף קכו ע"ב)

רוח מסאבא דשליט במדברא פד עבדו כני ישראל ית עגלא בגין לאסתאבא בהדיה דאיהו תפאה, ובכללא (דף קכו ע"ב) עבד חרשוי בגין דיכול לאעקרא לון לישראל ולא כיל.

אמר רבי יוסי האי דאמרת בקמייתא דכד נחש אתא על תנה אטיל בה זוהמא שפיר, אכל הא תגינן דכד קאיימו ישראל על טורא דסיני פסק מנייהו זוהמא. ישראל דקבילו אורייתא פסק מנייהו זוהמא, אכל שאר עמין עובדי עבודת פוכבים ומזלות דלא קבילו אורייתא לא פסקא זוהמא מנייהו.

אמר ליה שפיר קאמרת, אכל תא חזי, אורייתא לא אתייהיבת אלא לזכורי דכתיב, (דברים ט) וזאת התורה

אשר שם משה לפני בני ישראל. דהא נשי פטירין מפקודי אורייתא. ועוד דאהדרו כלהו לזוהמתן בקמייתא בטר דחטו, ואתתא קשיא לאתפרשא זוהמא מנה יתיר מבכרא. ובגין כך אשתכחו נשין בחרשניא ובזוהמא דא יתיר מגוברין. דהא נשיא מסטרא דשמאלא קא אתין ואתדבקו בדינא קשיא, וסטרא דא אתדבק בהו יתיר מגוברין כמה דאתמר בגין דאתיא מסטרא דדינא קשיא, וכלא אתדבק ואזיל בטר זיניה.

תא חזי, דהכי הוא כמה דאמינא, דבלעם הוה אסתאב בקמייתא בגין לאמשכא עליה ורחא מסאבא. בגוונא דא אתתא ביומי דמסאבא דילה אית ליה לבר נש לאסתמרא

תרגום לשון הוהר

ישראל את העגל כדי להטמא עמו, שהוא תחתון. ובכל עשה את כשפיו, כדי שיוכל לעקר את ישראל, ולא יכל.

אמר רבי יוסי, מה שאמרת בראשונה, שכאשר הפחש בא על תנה הטיל בה זוהמא - זה יפה. אבל הרי שנינו, שכאשר עמדו ישראל על הר סיני, פסקה מהם הזוהמא. וכשישראל קבלו תורה, פסקה מהם הזוהמא. אבל שאר העמים עובדי עכו"ם שלא קבלו התורה, לא פסקה מהם הזוהמא.

אמר לו, יפה אמרת! אבל בא ראה, התורה לא נתנה אלא לזכרים, שכתוב (דברים ט) וזאת התורה אשר שם משה לפני בני ישראל. שחרי נשים פטרות ממצוות התורה. ועוד, שכלם חזרו לזוהמתן כמו בראשונה אחר

מנה, בגין דברוח מסאבא אתדבקת ובההוא זמנא אי אייה תעביד חרשין אצלחו בידהא יתיר מזמנא אחרא, דהא רוח מסאבא שריא עמה, ועל דא בכל מה דקריבת אסתאב, כל שפן מאן דקריב בהדה. ופאין אינון ישראל דקודשא בריה הוא נהיב לון אורייתא ואמר לון (ויקרא ט) ואל אשה בגדת טמאתה לא תקרב לגלות ערותה אני יי.

אמר ליה האי מאן דאסתפל בצפצופוי דעופי אמאי אקרי נחש. אמר לו דהא מההוא סטרא קאתי דרוח מסאבא שריא על ההוא עופא (דף קכו ע"א) ואודע מלין בעלמא. וכל רוח מסאבא בנחש אתדבקו ואתיין לעלמא ולית מאן דישתזיב מגייה בעלמא, דהא איהו אשתפח עם כללא, עד זמנא דזמין קדשא בריה הוא לאעברא ליה מעלמא כמה

תרגום לשון הוהר

רבי יהודה אמר, אברהם ידע באותה המערה סימן, ולבו ורצונו היו שם, משום שמקום לכן נכנס לשם וראה את אדם תנה טמונים שם. ומנין היה יודע שהם היו? אלא ראה דמותו והסתכל, ונפתח לו פתח אחד של גן עדן שם, ואותה דמות של אדם היתה עומדת אצלו.

ובא וראה, כל מי שמסתכל בדמותו של אדם, אינו נצול ממיתה לעולמים, משום שהנה בשעה שאדם מסתלק מן העולם, הוא רואה את אדם, ובאותו הזמן מת. אבל אברהם הסתכל בו וראה דמותו והתקיים, וראה האור שמאיר במערה, ונר אחד דולק. אי התאנה אברהם למדונו במקום ההוא, ולבו ורצונו היו תמיד במערה.

פרשת ויהי חיי שרה

ספר הוזהר

תשז (דף קכו ע"א)

פרשת ויהי חיי שרה

ספר הוזהר

תשח (דף קכו ע"ב)

דליק, פדין תאיב אברהם דיוריה
בהוא אתר, ולביה ורעותיה הנה
תדיר במערתא.

תא חזי, השתא אברהם בהקמתא
עבד בזמנא דתבע קברא לשרה, דהא
פד תבע לא תבע למערתא בהוא
זמנא, ולא אמר דבעי לאתפרשא
מפניהו. אלא אמר, תנו לי אחוזת
קבר עםכם ואקברה מתי מלפני. ואי
תימא דלא הנה עפרון תמן. תמן
הנה, דכתיב ועפרון יושב בתוך בני
חת, ואברהם לא אמר ליה בההיא
שעתא כלום.

אלא מה דאמר לון אמר, כמה
דכתיב וידבר אל בני חת וגו'. וכי
סלקא דעתך דאברהם בעא
לאתקברא בינייהו בין מסאבין או
דתאובתיה הנה עמהון, אלא בהקמה
עבד.

וילפינן (דף קכו ע"ב) אורח ארעא הכא
כמה דעבד אברהם, דהא בגין
דתאובתיה ורעותיה הנה בההיא
מערתא, אף על גב דהנה תמן, לא
בעא למשאל ליה מיד ההוא רעותא
דהנה ליה במערתא, ושאיל
בקדמיתא מה דלא אצטרף ליה
לאינון אתרנין ולא לעפרון.

בינן דאמרו ליה קמי עפרון שמענו
אדני נשיא אלהים אתה בתוכנו וגו'.
מה כתיב ועפרון ישב בתוך בני חת.
ישב כתיב, משירותא דמלין דאמר
אברהם תמן הנה. פדין אמר שמעוני
ופגעו לי בעפרון בן צחר ויתן לי
את מערת המכפלה אשר לו וגו'.
ואי תימא בגין יקרא דילי יתיר
מנייכו אנא עכיד דלא רעינא ככו.
בתוככם, בגין לאתקברא בינייכו
דרעינא ככו בגין דלא אתפרש
מנייכו.

רבי אלעזר אמר בשעתא דעאל
אברהם במערתא הוה עאל. בגין
דהנה רהיט אבתריה דההוא עגלא
דכתיב ואל הקבר רץ אברהם וגו'.
וההוא בן בקר ערק עד ההוא
מערתא ועאל אבתריה וחקא מה
דחקא.

תו בגין דאיהו צלי כל יומא ויומא
והנה נפיק עד ההוא חקל דהנה
סליק ריחין עלאין, וחקא נהורא
דנמיק מכו מערתא וצלי תמן, ותמן
מליל עמיה קדשא ברין הוא, ובגין
כך בעא ליה, דתאובתיה הנה בההוא
אתר תדיר.

ואי תימא אי הכי אמאי לא בעא
לה עד השתא, בגין דלא ישגחון
עליה הואיל ולא אצטרף ליה.
השתא דאצטרף ליה, אמר, הא
שעתא למתבע ליה.

תא חזי, אי עפרון הנה חמי
במערתא מה דהנה חמי אברהם בה,
לא זבין לה לעלמין. אלא ודאי לא
חמא בה ולא כלום, דהא לית מלה
אתגליא אלא למאריה, ובגין כך
לאברהם אתגלייא ולא לעפרון.

לאברהם אתגלייא דיליה הנה, (דף קכח
ע"א) לעפרון לא הות אתגליא ליה
דלא הנה ליה חולקא ביה. ובגין כך
לא אתגלי לעפרון כלום, ולא הנה
חמי אלא חשוכא, ועל דא זבין לה.

ומה דלא תבע אברהם בקדמיתא
דזבין ליה זבין, דהא אברהם לא
קאמר אלא ויתן לי את מערת
המכפלה אשר לו וגו'. בכסף מלא
יתננה לי וגו', ואיהו אמר השדה
נתתי לך והמערה אשר בו לך נתתיה
וגו'. בגין דכלא הנה מאיס עליה
דעפרון דלא ידע מה היא.

תרגום לשון הוזהר

אותה. קעת שהצטרף אותה, אמר, הנה השעה
לבקש אותה.

בא ראה, אם עפרון היה רואה במערה מה
שראה בה אברהם, לא היה מוכר אותה
לעולמים, אלא ודאי לא ראה בה ולא כלום,
שהרי אין הדבר נגלה אלא לבעליו, ומשום כך
לאברהם התגלתה ולא לעפרון. לאברהם
התגלתה - שלו היתה. לעפרון לא היתה
מתגלה - שלא היה לו בה חלק. ומשום כך לא
התגלה לעפרון כלום, ולא היה רואה אלא
חשכה, ועל כן מכר אותה.

ומה שלא בקש אברהם בראשונה שימכר לו
מכר, שהרי אברהם לא אמר אלא - ויתן לי את
מערת המכפלה אשר לו וגו', בכסף מלא ויתננה

כדי שלא אפרד מכם.

רבי אלעזר אמר, בשעה שנכנס אברהם
למערה, איה נכנס? משום שהיה רץ אחר אותו
העגל, שכתוב ואל הקבר רץ אברהם וגו',
ואותו בן בקר ברח עד אותה המערה, ונכנס
אחריו, וראה מה שראה.

עוד, משום שהוא התפלל כל יום יום, והיה
יוצא עד אותה השדה שהיתה מעלה ריחות
עליונים, וראה האור שיצא מתוך המערה
והתפלל שם, ושם דבר עמו הקדוש ברוך הוא.
ומשום כך רצה אותה, שתשוקתו היתה תמיד
באותו המקום.

ואם תאמר, אם כך, למה לא רצה אותה עד
עכשו? כדי שלא יבחינו בו, הואיל ולא צריך

תרגום לשון הוזהר

שהרי משום שתשוקתו ורצונו היו במערה ההיא
- אף על גב שהיה שם, לא רצה לבקש אותו
מיד אותו הרצון שהיה לו במערה, ובקש
בתחלה מה שלא צריך לאותם אחרים ולא
לעפרון.

בינן שאמרו לו לפני עפרון, שמענו אדני נשיא
אלהים אתה בתוכנו וגו' - מה כתוב? ועפרון
ישב בתוך בני חת. כתוב ישב. מראשית
הדברים שאמר אברהם שם היה. או אמר,
שמעוני ופגעו לי בעפרון בן צחר, ויתן לי את
מערת המכפלה אשר לו וגו'. ואם תאמר בשביל
כבודי, יותר מכם אני עושה, שלא רציתי בכם.
בתוככם - כדי להקבר ביניכם, שרציתי בכם,

בא ראה, קעת אברהם עשה בהקמה בזמן
שבקש קבר לשרה, שהרי כשבקש, לא בקש
את המערה באותו זמן, ולא אמר שרצה להפריד
מהם, אלא אמר, תנו לי אחוזת קבר עםכם
ואקברה מתי מלפני. ואם תאמר שעפרון לא
היה שם - הוא היה שם, שכתוב ועפרון ישב
בתוך בני חת. ואברהם לא אמר לו באותה שעה
כלום.

אלא מה שאמר להם אמר, כמו שכתוב וידבר
אל בני חת וגו'. וכי עולה בדעתך שאברהם
רצה להקבר ביניהם בין הטמאים, או שתשוקתו
היתה עמכם? אלא עשה בהקמה.
ולמדנו כאן ודרך ארץ כמה שעשה אברהם,

פרשת ויהי חיי שרה ספר הזוהר

תשמי (דף קכח ע"א)

פרשת ויהי חיי שרה

ספר הזוהר

תשי (דף קכח ע"ב)

ותא חזי, פד עאל אברהם במערמא בקמיתא, חמא תמן נהורא, ואתרמי עפרא קמיה, ואתגלא ליה תרין קרין אדחכי אסתלק אדם בדיוקניה וחמא ליה לאברהם וחייו, וביה (תת) ידע אברהם דתמן (תת) הוא זמין לאתקברא.

אמר ליה, אברהם, במטו מינך, קוסטרא קטיר אית הכא. אמר ליה קדשא ברין הוא טמרני הכא ומההוא זמנא עד השתא אתטמרנא כגילדא דקירטא עד דאתית אנת בעלמא, השתא מכאן ואילך הא קיימא לי ולעלמא הנה בגינך.

חמי מה כתיב ויקם השדה והמערה אשר בו, קימה ממש הנה ליה מה דלא הנה ליה עד השתא. רבי אבא אמר ויקם השדה, ודאי קימה ממש

דקם ואסתלק קמיה דאברהם בגין דעד השתא לא אתחזי תמן כלום, והשתא מה דהנה טמיר קם ואסתליק וקרין קם פלא כגמוסוי.

אמר רבי שמעון בשעתא דעאל אברהם במערמא ואעיל שרה תמן, קמו אדם ותנה ולא קבילו לאתקברא תמן, אמרו ומה אנן בכסופא קמי קדשא ברין הוא כההוא עלמא כגין ההוא חוכא דגרימנא והשתא ותוסף לן כסופא אחרא מקמי עוברין טבין דכבו.

אמר אברהם הא אנא זמין קמי קדשא ברין הוא בגינך דלא תכסיף קמיה לעלמין. מיד ואחרי כן קבר אברהם את (דף קכח ע"ב) שרה אשתו, מאי ואחרי כן. בטר דקביל אברהם עליה מלה דא.

אדם עאל בדוכתיה הנה לא עאלת, עד דקרבי אברהם ואעיל לה לגבי אדם וקביל לה בגיניה, הנה הוא דכתיב ואחרי כן קבר אברהם את שרה אשתו, לשרה לא כתיב אלא את שרה לאסגאה הנה, וקרין אתיישבו בדוכתייהו כדקא יאות, הנה הוא דכתיב, (בראשית ב) אלה תולדות השמים והארץ בהבראם, ומינן בהבראם.

תולדות השמים והארץ דא אדם ותנה. אלה השמים והארץ לא כתיב, אלא תולדות השמים והארץ ולא תולדות פר נש. ואינון אתקיימו בגיניה דאברהם. ומנא לן דאתקיימו בגיניה דאברהם. דכתיב ויקם השדה והמערה אשר בו לאברהם. ועד דאתא אברהם לא אתקיימו אדם

תרגום לשון הזוהר

ראה מה כתוב - ויקם השדה והמערה אשר בו. ממש קימה היתה לה מה שלא היתה לה עד עתה. רבי אבא אמר, ויקם השדה - ודאי קימה ממש, שקם והתעלה לפני אברהם, משום שעד עכשו לא נראה שם כלום, ועכשו, מה שהיה טמון - קם והתעלה, ואז קם הכל כמשפט.

אמר רבי שמעון, בשעה שזכנס אברהם למערה והכניס לשם את שרה, קמו אדם ותנה, ולא קבלו להקבר שם. אמרו: ומה אנו בבושה לפני הקדוש ברוך הוא באתו העולם משום אותו החטא שזננו, וכעת תתוסף לנו בושה אחרת - מפני המעשים טובים שבכס?

אמר אברהם: הריני זמון לפני הקדוש ברוך הוא עבורך שלא תבייש לפניו לעולמים. מיד

אמר לו אברהם: בכשש ממך, האם טירה שאינה מקרה יש כאן? אמר לו הקדוש ברוך הוא, הטמין אותי כאן, ומאותו זמן עד עכשו נטמנתי כמו דג בחפירה עד שאתה באת לעולם. עכשו מכאן ואילך הנה קיים לי ולעולם יש בשבילך.

תרגום לשון הזוהר

לאברהם. ועד שבא אברהם לא התקיימו אדם ותנה במקומם באתו העולם.

רבי אלעזר שאל את רבי שמעון אבוי, אמר, המערה הו אינה כפולה, שהרי כתוב מערת המכפלה, ואחר כך הכתוב קרא לה מערת שדה המכפלה. מכפלה הוא קרא לשדה.

אמר לו, כך קורא לה - מערת המכפלה, כמו שנאמר ויתן לי את מערת המכפלה, אבל ודאי, חידך, המערה היא מכפלה, ולא השדה נקרא מכפלה. אלא השדה והמערה נקראים על שם שרה המערה היא בשדה, ואותו השדה עומד בדבר אחר.

בא ראה, תחת ירושלים נכפלה כל ארץ ישראל, והיא עומדת למעלה ולמטה. כמו כן

פרשת ויהי חיי שרה

ספר הזוהר

תשיא (דף קכח ע"ב)

ותמא, כגוונא דא וירושלם לעילא וירושלם לתמא, אחידא לעילא ואחידא לתמא, וירושלם לעילא אחידת בתרין סטרין לעילא ותמא (וירושלם לתמא אחידת בתרין סטרין לעילא ותמא) ורגין כף כפלתא היא.

ועל דא האי שדה מההיא כפלתא איהו דביה שריןא. כגוונא דא כתיב כריח שדה אשר ברכו ו' לעילא (דף קכט ע"א) ותמא, ורגין כף שדה המכפלה ודאי ולא שדה כפול.

תו רזא דמלה שדה המכפלה ודאי, מאן מכפלה, ה' דבשמא קדישא דאיהי מכפלה. וכלא קיימא כחד, ובגיגיה קאמר באורח סתים ה' מכפלה דלא הוי בשמא קדישא את אחרא מכפלה בר איהי.

ואף על גב דמערתא כפלתא הנה

תרגום לשון הוהר

ירושלים למעלה - וירושלים מטה. אהונה למעלה ואהונה למטה. וירושלים למעלה אהונה בשני צדדים - למעלה ולמטה (וירושלים למטה אחיה בשני צדדים - למעלה ולמטה), ומשום כך היא כפולה. ועל כן השדה הו מאותה מכפלה היא שבו היא שורה. כמו כן כתוב כריח השדה אשר ברכו ה' למעלה ולמטה, ומשום כך שדה המכפלה ודאי, ולא שדה כפול.

עוד סוד הדבר - שדה המכפלה ודאי. מי המכפלה? (הו) שבשם הקדוש שהיא מכפלה. הכל עומד יחד, ובשביבילא אמר בדרך נסתר ה' מכפלה, שלא היתה בשם הקדוש אות אחרת מכפלה פרט לזה.

ואף על גב שמערת המכפלה היתה ודאי, שהיא מערה בתוך מערה, אבל על שם אחר

פרשת ויהי חיי שרה

ספר הזוהר

תשיב (דף קכט ע"א)

גש דאורחוי אתפשרון קמי קדשא כריף הוא ואיהו אתרעי ביה לקרבא ליה לגביה.

תא חזי, אברהם אתקריב לגביה ותאובתיה דיליה הנה כל יומיו כהאי, ולא אתקריב אברהם ביומא חדא או בזמנא חדא, אלא עובדוי קריבו ליה בכל יומיו מדרגא לדרגא, עד דאסתלק בדרגוי.

כד הנה סיב ועאל בדרגין עלאין כדקא חזי דכתיב ואברהם זקן, וקדין בא בימים באינון יומין עלאין באינון יומין ידעאן ברזא דמהימנותא. ווי ברך את אברהם בכל. דמתפן נפקין כל ברכאן וכל טיבו.

זכאין אינון מאריהון דתשובה דהא בשעתא חדא ביומא חדא ברגעא חדא (דף קכט ע"ב) קריבין לגבי קדשא כריף הוא, מה דלא הנה הכי אפילו

תרגום לשון הוהר

בא ראה, אברהם התקרב אליו, ותשוקתו היתה כל יום ביום. ולא התקרב אברהם ביום אחד או בפעם אחת, אלא מעשיו קרבוהו בכל ימיו מדרגה לדרגה, עד שהתעלה בדרגתו.

כשהיה זקן ונכנס לדרגות עליונות כראוי, שקתבו ואברהם זקן, ואז בא בימים, באותם ימים עליונים, באותם ימים ידועים בסוד האמונה. וה' ברך את אברהם בכל. שמשם יוצאות כל הפרכות וכל טוב.

אשריהם בעלי התשובה, שהרי בשעה אחת ביום אחד (בפעם אחת) ברגע אחד קרבים לקב"ה, מה שלא היה כך אפילו לצדיקים גמורים שהתקרבו לקב"ה בכמה שנים. אברהם לא

לצדיקים גמורים דאתקריבו גבי קדשא כריף הוא בכמה שנים. אברהם לא עאל באינון יומין עלאין עד דהנה סיב כמה דאתמר. וכן דוד דכתיב (מלכים א א) והמלך דוד זקן בא בימים. אבל מאריה דתשובה מיד עאל ואתדבק ביה בקודשא כריף הוא.

רבי יוסי אמר תנינן אתר דמאריהון דתשובה קיימי ביה, כההוא עלמא, צדיקים גמורים לית לון רשו לקיימא ביה, בגין דאינון קריבין למלכא יתיר מפלהו, ואינון משכי עליהו ברעותא דלכא יתיר ובחילא סגיא לאתקרבא למלכא.

תא חזי, כמה אתרין מתוקנין ליה לקודשא כריף הוא כההוא עלמא, ובכלהו כי מותבי לון לצדיקים. כל חד וחד לפום דרגיה כדקא חזי ליה. כתיב, (תהלים סו) אשרי תבחר ותקרב

נכנס באותם הימים העליונים עד שהיה זקן, כמו שנאמר. וכן דוד, שקתוב (מלכים א א) והמלך דוד זקן בא בימים. אבל בעל התשובה מיד נכנס ונדבק בקב"ה.

רבי יוסי אמר, שנינו, המקום שבצלי התשובה עומדים בעולם הווא, אין לצדיקים גמורים רשות לעמד בו, משום שהם קרובים למלך יותר מכלם, והם מושכים עליהם ברוצח הלב יותר ובכח רב להתקרב למלך.

בא ראה, כמה מקומות מתקנים לקב"ה בעולם הווא, ובכלם בית מושבים לצדיקים, כל אחד ואחד לפי דרגתו כראוי לו.

כתוב (תהלים סו) אשרי תבחר ותקרב ישכן

פרשת ויהי חיי שרה **ספר הזוהר**

תשיג (דף קכט ע"ב)

פרשת ויהי חיי שרה **ספר הזוהר**

תשיג (דף ק"ע ע"א)

ישכן חצריך, דקדשא בריך הוא קריב לון לגביה דסלקין אינון נשמתין מתתא לעילא ולא תאחדא באחסנתיהון דאתקלון להו. ישכן חצריך, אליו אתרין ודרגין לבר, ומאן אינון, כמה דאת אמר (וכי"א) ונתתי לך מהלכים בין העומדים האלה. והאי הוא דרגא בין קדישין עלאין.

ומאן דזכאין לדרגא דא, אינון שליחן דמארי עלמא כאינון מלאכין ועבדין שליחותא תדיר ברעותא דמאריהון, בגין דאלין (אתקשו) תדיר בקדושה ולא אסתאבו. כגוונא דא, מאן דאסתאב בהאי עלמא איהו משיך עליה רוח מסאב, וכד נפק נשמתיה מנייה מסאבין ליה ומדוריה בין אינון מסאבין ואליו אינון מזיקין דעלמא. כמה דאתמשך בר נש

גרמיה בהאי עלמא הכי הוא מדוריה ואתמשך בההוא עלמא (נ"א ואינון רחי מסאבי מסאבין ליה ועליון ליה לגינתם).

תא חזי מאן דאתקדש ונטיר גרמיה בהאי עלמא דלא אסתאב. מדוריה בההוא עלמא בין אינון קדישין (דף קל ע"א) עלאין ועבדין שליחותא תדיר, ואליו קיימי בחצר כמה דאת אמר, (שמות כז) את חצר המשכן.

ואית אחרנין דאינון לגו תרי, דלאו אינון בחצר אלא בביתא כמה דאת אמר, (תהלים סח) נשבעה בטוב ביתך. אמר דוד נשבעה בטוב ביתך, בין דאמר ישכן חצריך, אמאי קתיב נשבעה בטוב ביתך, ישבע בטוב ביתך מיבעי ליה כמה דקתיב ישכן. אלא הא תנינן לית ישיבה בעזרה אלא למלכי בית דוד בלחודייהו.

ואית אתר לחסידי עליונין דעילי לגו, ומאי אינון, כדקתיב, (במדבר א) והחונים לפני המשכן קדמה לפני אהל מועד מזרחיה משה ואהרן ובניו וגו'. וכמה מדורין על מדורין ונהורין על נהורין מתפרשן בההוא עלמא, וכל חד אכסיף מנהורא דחבריה, כמה דעובדין אתפרשן בהאי עלמא הכי נמי דוקתינ ונהורין מתפרשן בההוא עלמא.

ותא חזי הא אתמר דאפילו בהאי עלמא כד בר נש נאים על ערסיה, ונשמתין אצטריכו לאתשוטטא בעלמא ונפקו מגו גופא, לאו כל נשמתא ונשמתא סלקא ושטיא למחזיו ביקר סבר אפי דעתיק יומין, אלא כמה דאתמשך תדיר וכפויב עובדי הכי נשמתיה סלקא.

אי אסתאב איהו נאים ונשמתא

נפקא וכל אינון רוחין מסאבין נקטין לה ואתדבקת בהו באינון דרגין תפאין דשטיין בעלמא ואינון מודיעין לה מלין דאינון קריבין למייתי בעלמא, ולזמנין דמודיעין לה מלין פדיבן וחיכוך פה והא אוקמוה.

ואי זכי בר נש פד איהו נאים, ונשמתיה סלקא אזלא ושטיא ונקעא בין אליו רוחין מסאבין, וכלהו מכריון ואמרין, פנון אתר פנון, לאו דא מסטרנא, ואיחי סלקא בין אינון קדישין ומודיעין לה מלה תדא דקשוט.

וכד נחתא כל אינון חבילין טריקין בעאן לאתקרבא בהדה למנדע ההיא מלה, ואינון מודיעין לה מלין אחרנין, וההיא מלה דנטלא גו אינון קדישין בין אינון (דף קל ע"ב) אחרנין איהו כעבורא גו תיכנא. והאי (מ"א)

תרגום לשון הזוהר

הזה - כך הוא מדורו ונמשך באותו העולם ונאותו רוחות השמאות נקמאות אותו ונכניסות אותו לגינתם, בא ראה, מי שמתקדש ושומר את עצמו בעולם הזה שלא ישמא, מדורו בעולם ההוא בין אותם קדושים עליונים ועושים תמיד שליחות, ואלו עומדים בחצר, כמו שנאמר (שמות כז) את חצר המשכן.

יש אחרים שהם בפנים יותר שאינם בחצר, אלא בבית, כמו שנאמר (תהלים סח) נשבעה בטוב ביתך. אמר דוד, נשבעה בטוב ביתך. כיון שאמר ישכן חצריך, למה קתיב נשבעה בטוב ביתך? ישבע בטוב ביתך היה צריך להיות, כמו שכתוב ישכן! אלא הרי שנינו, אין ישיבה בעזרה אלא למלכי בית דוד לבדם.

תרגום לשון הזוהר

יש מקום לחסידים עליונים שנכנסים לפנים, ומי הם? ככתוב (במדבר א) והחונים לפני המשכן קדמה לפני אהל מועד מזרחיה משה ואהרן ובניו וגו'. וכמה מדורים על מדורים ואורות על אורות נפרדים בעולם ההוא, וכל אחד מתבטל מאור חברו. כמו שהמעשים נפרדים בעולם הזה, כך גם מקומות ואורות נפרדים בעולם ההוא.

ובא וראה, הרי נאמר שאפילו בעולם הזה, כשאדם ישן על משתו והנשמות צריכות לישוטט בעולם ויצאו מתוך הגוף, אין כל נשמה ונשמה עולה ומשוטטת לראות בכבוד סבר פני עתיק הקמים, אלא כמו שנמשך תמיד וכפי המעשים, כך נשמתו עולה.

וכשיורדת, כל אותם מנוחות של ערבוט רוצים להתקרב אליה לדעת אותו הדיבר, והם מודיעים לה דברים אחרים. והדיבר ההוא שנוטלת תוך

פרשת ויהי חיי שרה

ספר הזוהר

(דף ק"ג ע"ב)

תשמו

פרשת ויהי חיי שרה

ספר הזוהר

(דף ק"ג ע"ב)

תשמו

איהו דְּזָכִי נְתִיר בְּעוּד דְּאִיהו קָאִים וְנִשְׁמַתָּא קְיָימָא בְּהַאי עֲלָמָא.

בְּגוֹנוֹנָא דָּא כּד נִפְקִין נִשְׁמַתִּין מִגּוּפָא מַהֲהַאי עֲלָמָא, בְּעָאן לְסַלְקָא, וְכַמְּה תְרַעִין חִבְלֵי טְהִירִין קְיָימִי, (1) אִי אֵינוֹן מִסְפְּרִייהו כְּלַהּ אַחְדִּין בְּהוּ בְּאֵינוֹן נִפְשָׁאן וּמְסָרִי לֹון בִּידָא דְדוּמָה לְאֲעֵלָא לֹון בְּגִיּהֶנָּם.

וּלְבַתָּר סַלְקֵן וְאַחְדָן בְּהוּ וְאֵינוֹן נְטִילֵי לְהוֹן וּמְכֻרֵי בְּהוּ אֵלִין אֵינוֹן דְּעִבְרוּ עַל פְּקוּדֵי דְמַאֲרִיהוֹן, וְכֵן שְׁטִיִן בְּכָל עֲלָמָא. וּלְבַתָּר מְהֻדְרֵי לְהוּ לְגִיּהֶנָּם, וְכֵן עַד תְּרִיסַר יְרַחֵי. לְבַתָּר תְּרִיסַר יְרַחֵי מִשְׁתַּכְּבֵי בְּהוּא אַתָּר דְּאַתְחַזִּי לֹון. אֵינוֹן נִשְׁמַתִּין דְּזָכוּ סַלְקֵי לְעֵילָא כְּמָה דְאַתְמַר וְזָכָאן בְּדוּכַמְלִייהוּ.

דְּאַתְגָּנִזוּ לְהוּ כְּמָה שְׁבִין לְהוּא עֲלָמָא, וְלִית אַתָּר פְּנִימָאָה בְּכָל אֵינוֹן בְּאֵינוֹן דְּיַדְעֵי רְזָא דְמַאֲרִיהוֹן וְיַדְעֵי לְאַתְדַּבְּקָא בְּהוּ בְּכָל יוֹמָא, עַל אֵלִין כְּתִיב, (יִשְׁעִיָּה טו) עֵינָן לֹא רָאִתָּה אֱלֹהִים זוּלַתְּךָ, יַעֲשֶׂה לְמַחְפָּה לוּ.

מְאִי לְמַחְפָּה לוּ, כְּמָה דְאַתָּ אָמַר (אֵיב 2) חֲפָה אַתָּ אֵיבֹב בְּדְכָרִים. וְאֵלִין אֵינוֹן דְּדַחְקִין לְמַלְהָ דְחֻכְמָתָא, וְדִיִּיקִין לָהּ, וּמַחְפָּאן לָהּ לְמַגְדַּע בְּרִירָא דְמַלְהָ, וְאַשְׁתַּמוּדְעָא לְמַאֲרִיהוֹן, אֵלִין אֵינוֹן דְמַאֲרִיהוֹן מִשְׁתַּבַּח בְּהוֹן בְּכָל יוֹמָא, אֵלִין אֵינוֹן דְּעָאֵלִין בֵּין עֲלָאִין קְדִישִׁין, וְאֵלִין עָאֵלִין כָּל תְּרַעִי דְלַעִילָא וְלִית מָאן דִּימַחֵי בִידְהוֹן, וּזְכָאָה חוּלְקֵיהוֹן בְּעֲלָמָא דִּין וּבְעֲלָמָא דְאַתָּי.

תָּא חֲזִי, זַפְאִין אֵינוֹן צִדִיקָא תָּא חֲזִי, אַבְרָהָם עָאל לְמַגְדַּע

אֹתָם קְדוּשִׁים בֵּין אֹתָם הָאֲחָרִים הוּא כְּתוּבָאָה בְּתוֹךְ הַתְּכֵן. וְהוּא הוּא זוֹכֵה יוֹתֵר בְּעוּד שְׂהוּא עוֹמֵד וְהַנְּשֻׁמָה עוֹמֵדָת בְּעוּלֵם הַהוּ.

כְּמוּ כֵן כְּשִׁיזְצָאוֹת הַנְּשֻׁמָת מַהֲגוֹף מְהוּעוּלִם הוּא, רוּצוֹת לְעֵלוֹת, וְכַמְּה שׁוּמְרֵי הַפֶּתַח וּמַחְנוּת מוֹיָקִים נִמְצָאִים. אִם הֵם מַצְדֵּם – כִּלְם אוֹחְזִים בְּהֵם בְּאוֹתוֹן הַנְּשֻׁמָת, וּמוֹסְרִים אוֹתָם בִּיד דוּמָה לְחֻכְמֵיהֶם לְגִיּהֶנָּם.

וְאַחַר כֵּךְ עוֹלוֹת וְאוֹחְזִים בְּהֵם, וְהֵם נוֹטִילִים אוֹתָם, וּמְכֻרִיִם בְּהֵם: אֵלוּ הֵם שְׁעָרוּ עַל מִצְוֹת רְבוּנָם. וְכֵן מְשׁוֹטְטוֹת בְּכָל הָעוֹלָם. וְאַחַר כֵּךְ מַחְזִירִים אוֹתָם לְגִיּהֶנָּם, וְכֵן עַד שְׁנַיִם עֶשֶׂר חֻדָּשִׁים. אַחַר שְׁנַיִם עֶשֶׂר חֻדָּשִׁים הֵם שׁוֹכְכִים בְּאוֹתוֹ מְקוֹם שְׂרָאוֹי לָהֶם. אוֹתָם הַנְּשֻׁמָת שְׁכֹנו עוֹלוֹת לְמַעְלָה, כְּמוּ שְׁנַתְּבָאָר, וְזוּכוֹת

תרגום לשון הזוהר

בַּא רְאָה, אֲשֶׁרֵי הַצְּדִיקִים שְׁנַגְנוּוּ לָהֶם כְּמָה טוֹבוֹת לְעוֹלָם הַהוּא, וְאִין מְקוֹם פְּנִימִי בְּכָל אוֹתָם כְּאוֹתָם שׁוֹדְעִים אֵת סוּד רְבוּנָם וְיוֹדְעִים לְדַבֵּק בְּהֵם בְּכָל יוֹם. עַל אֵלוּ כְּתוּב (יִשְׁעִיָּה טו) עֵינָן לֹא רָאִתָּה אֱלֹהִים זוּלַתְּךָ יַעֲשֶׂה לְמַחְפָּה לוּ. מַה זֶה לְמַחְפָּה לוּ? כְּמוּ שְׁנַצְמָר (אֵיב 2) חֲפָה אַתָּ אֵיבֹב בְּדְכָרִים. וְאֵלוּ הֵם שׁוֹדְחִיקִים לְדָבָר שֶׁל חֻכְמָה וּמְדִיקִים אוֹתָהּ וּמַחְפִּים לְדַעַת אֵת בְּרוּר הַדְּבָר, וְהֵם מְכָרִים לְרְבוּנָם. אֵלוּ הֵם שְׂרַבּוּנָם מִשְׁתַּבַּח בְּהֵם בְּכָל יוֹם. אֵלוּ הֵם שְׁכַנְסִים בֵּין עֲלוּזִים קְדוּשִׁים, וְאֵלוּ נִכְנְסִים בְּכָל הַשְּׁעָרִים שְׁלַמְעֵלָה, וְאִין מִי שִׁמְחָה בְּיָדָם. אֲשֶׁרֵי חֻלְקִים בְּעוֹלָם הַהוּ וּבְעוֹלָם הַבָּא.

בַּא רְאָה, אַבְרָהָם נִכְנַס לְדַעַת וְהִדְבֵּק בְּרְבוּנו

וְלֹאֲתַדְבְּקָא כְּמַאֲרִיָּה כְּדַקָּא יְאוֹת לְבַתָּר דְּאַקְדִּים עוּבְדוֹי כְּקְדַמִּיתָא, וְזָכָה בְּאֵינוֹן יוֹמִין עֲלָאִין, וְאַתְכַּרְךָ מֵאַתָּר דְּכָל בְּרַכָּאן נְפַקְי מִתַּמְזָן, דְּקַתִּיב וְזִי בְּרַךְ אֵת אַבְרָהָם בְּכָל מַאי בְּכָל. אַתָּר דְּנַתְרָא דְלָא פְּסָקִי מִיּוּמֵי לְעֲלָמִין.

אָמַר רַבִּי חֵיָא תָּא חֲזִי, דְאַבְרָהָם לֹא כְּעָא לְאַתְעַרְבָא בְּנִשְׁי עֲלָמָא וְלֹאֲתַדְבְּקָא בְּשָׂאָר עַמִּין עוּבְדֵי כּוּכְבִים וּמַזְלוֹת, בְּגִין דְנִשְׁיָא דְשָׂאָר עַמִּין עוּבְדֵי עֲבוּדַת כּוּכְבִים וּמַזְלוֹת אֵינוֹן סְאָבִין לְגוּבְרִייהוּ וְלֹאֵינוֹן דְמַתְדַּבְּקִין בְּהוֹן, בְּגִין דְכַד אַבְרָהָם יַדַּע חֻכְמָתָא, יַדַּע עַקְרָא וְשִׁרְשָׁא וּמָאן אַתָּר נְפַקְי וְשְׁטִיִן רׁוּחֵי מְסָאָבִין בְּעֲלָמָא, וְעַל דָּא אוּמִי

תרגום לשון הזוהר

כְּרָאוֹי לְאַחַר שֶׁהִקְדִים אֶת מַעֲשֵׂיו שְׁבָרָא שׁוּנָה, וְזָכָה לְאוֹתָם הַזְּמִים הַעֲלוּנִים, וְהַתְּכַרֵּךְ מִמְּקוֹם שֶׁכָּל הַבְּרָכוֹת יוֹצְאוֹת מִשָּׁם, כְּתוּב וְה' בְּרַךְ אֵת אַבְרָהָם בְּכָל. מַה זֶה כְּבָלֵי הַמְּקוֹם שֶׁל הַנְּהַר שָׂאִין פּוֹסְקִים מִיּוּמֵי לְעוֹלָמִים.

אָמַר רַבִּי חֵיָא, בַּא רְאָה שְׂאֵבְרָהֶם לֹא רָצָה לְהִתְעַרְבַּ עִם נְשׁוֹת הָעוֹלָם וְלְהִדְבֵּק בְּשָׂאָר הָעַמִּים עוּבְדֵי כּוּכְבִים וּמַזְלוֹת, מִשּׁוּם שְׁנֻשׁוֹת שָׂאָר הָעַמִּים עוּבְדֵי כּוּכְבִים וּמַזְלוֹת הֵם מִטְּמֵאוֹת אֵת הַגְּבָרִים שֶׁלָּהֶם וְלֹאוֹתָם שְׁנַדְבְּקִים בְּהֵם. מִשּׁוּם שְׁכַשְׂאֵבְרָהֶם יַדַּע אֵת הַחֻכְמָה, יַדַּע הָעַקְר וְהַשְּׂרַשׁ, וּמֵאִיָּה מְקוֹם יוֹצְאוֹת וּמְשׁוֹטְטוֹת רַחוּת טְמֵאוֹת בְּעוֹלָם, וְעַל כֵּן הַשְּׁבִיעַ אֵת עַבְדּוֹ שִׁלָּא יִקַּח אִשָּׁה לְבָנוּ מִשָּׂאָר הָעַמִּים.

מדרש הנעלם

וְיִהְיִי. רְבוּתֵינוּ פִתְחוּ בְּפִסְקֵי הַהוּ (שִׁיר 1) לְכָה

לְעַבְדֵיהָ דְלָא יִסַּב אַתְמָא לְכַרִּיָּה מִשָּׂאָר עַמִּין. מְדַרְשׁ הַנְּעֵלָם

וְיִהְיִי. רְבִנָן פִּתְחֵי בְּהַאי קְרָא, (שִׁיר הַשִּׁירִים 1) לְכָה רוּרֵי נִצַּח הַשְּׂרָה נְלִינָה בְּכַפְרִים. תְּנוּ רְבִנָן הַיּוֹצֵא לְדֶרֶךְ יִתְפַּלֵּל שְׁלֹשׁ תְּפִלוֹת, תְּפִלָּה שֶׁהִיא חוּבָה שְׁל יוֹם. וְתְּפִלָּה הַדֶּרֶךְ עַל הַדֶּרֶךְ שֶׁהוּא עוֹשָׂה. וְתְּפִלָּה שִׁיחֻוּר לְבִיתוֹ לְשָׁלוֹם. וְלִיבָא לְהוּ לְהַנִּי שְׁלֹשָׁה, אֲפִילוּ בְּאַחַד יָכִיל לְמַעְבְּרֵיהָ, דְתִנְיָן כָּל שְׁאֵלוֹתָיו שֶׁל אָדָם יָכִיל לְמַכְלֵלֵיהוּ בְּשׁוּמַע תְּפִלָּה.

אָמַר רַבִּי יְהוּדָה כָּל עוּבְדוֹי דְבַר נֶשׁ כְּתִיבִין בְּסַפְרָא, הֵן טַב הֵן בִּישׁ, וְעַל כֵּלָּהוֹן עֲתִיד לְמִיתָן דִּינָא, דְתִנְיָן אָמַר רַב יְהוּדָה אָמַר רַב, מְאִי דְכַתְּבִי, (תְּהִלִּים קל"ט) גְּלַמִּי רָאוּ עֵינֶיךָ, אוֹתָם הַדְּכָרִים שְׁעֵשָׂה

רוּרֵי נִצַּח הַשְּׂרָה נְלִינָה בְּכַפְרִים. שְׁנוּ רְבוּתֵינוּ, הַיּוֹצֵא לְדֶרֶךְ יִתְפַּלֵּל שְׁלֹשׁ תְּפִלוֹת: תְּפִלָּה שֶׁהִיא חוּבָה שְׁל יוֹם, וְתְּפִלָּת הַדֶּרֶךְ עַל הַדֶּרֶךְ שֶׁהוּא עוֹשָׂה, וְתְּפִלָּה שִׁיחֻוּר לְבִיתוֹ לְשָׁלוֹם. וְיֹאמַר אֵת שְׁלֹשָׁה הָאֵלוּ, אֲפִילוּ בְּאַחַד יָכִיל לְעַשׂוֹתוֹ, שְׁשֵׁנִי, כָּל שְׁאֵלוֹתָיו שֶׁל אָדָם יָכִיל לְכַלֵּל אוֹתוֹן בְּשׁוּמַע תְּפִלָּה.

אָמַר רַבִּי יְהוּדָה, כָּל מַעֲשֵׂיו שֶׁל אָדָם כְּתוּבִים בְּסַפְרֵי, הֵן טוֹב וְהֵן רַע, וְעַל כֵּלָּם עֲתִיד לְתַת אֵת הַדִּין. שְׁשֵׁנִי, אָמַר רַב יְהוּדָה אָמַר רַב, מַה שְׁכַתּוּב (תְּהִלִּים קל"ט) גְּלַמִּי רָאוּ עֵינֶיךָ – אוֹתָם הַדְּכָרִים שְׁעֵשָׂה הַגְּלָם, שְׂאֵינוּ מִשְׁגִּיחַ בְּעוֹלָם הַבָּא, כִּלְם רָאוּ עֵינֶיךָ שְׁעֵינַת בְּהֵם. וְעַל סַפְרֵי כִלְם יִתְּבוּ – לְתַת עֲלֵיהֶם דִּין וְחֻשְׁבוֹן לְעוֹלָם הַבָּא. הַלְכָךְ יִקְדִים אָדָם תְּפִלָּתוֹ תְּמִיד וְיַעֲשֶׂה לוּ.

הגולם שאינו משגיח בעולם הבא, כולם ראו עיניך שענינת בהם. ועל ספרך כולם יפתבו, ליתן עליהם דין וחשבון לעולם הבא, הלקיך יקדים אדם תפלתו תמיד ויועיל ליה.

אמר רבי יצחק אין אדם עושה עבירות אלא מי שהוא גולם ולא אדם, והיינו שהוא דלא מסתפל בגשמתא קדישא, אלא כל עובדיו כהאי בערא דלא משגחת ולא ידעת. אמר רבי בון, וכי גולם מתקרי דוד דאמר האי פסוקא.

אמר לו רבי יצחק אדם הראשון אמרו, גלמי ראו עיניך, קודם שזרקת בי נשמה, ראו עיניך למענב בדיוקני בני נשא דדמו לי. ועל ספרך כלם יפתבו, מאן אינון. ימים יוצרו, כהאי צורה דידי. ולא אהד.

תרגום לשון הזוהר

שהיו רמוזים בו מדמותו של אדם הראשון, בו הם לקו ומתו.

שכך דרכו של הקדוש ברוך הוא - נתון עשר לאדם, למה? לזון את העניים ולעשות מצוותיו. אינו עושה את זה ומתנאה (ואם נתגלה בו) בעשר ההוא - בו ילקה, שכתוב (קהלת ח) עשר שמור לבצעלי לרעתו. נתון לו בגים, למה? ללמד אותם דרך הקדוש ברוך הוא ולשמר מצוותיו, כמו שאמור באברהם (בראשית י"ח) כי ידעתי למען אשר יצוה את בניו ואת כל ביתו אחריי ושמרו דרך ה' לעשות צדקה וגו'. הוא לא עושה את זה ומתנאה בהם - בהם הוא לוקה, שכתוב (איוב י"ח) לא גין לו ולא נכד בעמו וגו'. וכן כמו זה, כשנתן הקדוש ברוך הוא מיפי טוב עליון של אדם הראשון להם, למה? כדי לשמר מצוותיו ולעשות רצונו. לא עשו כך אלא התנאו בו - בו לוקים, ביפי הנה.

לרעתו. יהיב ליה בגין, למה, למילף להו אורחיו דקדשא בריך הוא, ולמיטר פקודיו כדאמור באברהם (בראשית י"ח) כי ידעתי למען אשר יצוה את בניו ואת ביתו אחריי ושמרו דרך ה' לעשות צדקה וגו'. לא עבדו האי ומתנאה בהו, בהו לקי דכתיב, (איוב י"ח) לא גין לו ולא נכד בעמו וגו'. וכן כהאי גוונא כד יהיב קדשא בריך הוא משפירותא מבא עלאה דאדם הראשון להו, למה, בגין למיטר פקודיו ולמענב רעותיה, לא עבדו כדיון אלא אתנאו ביה. ביה לקו כהאי שפירותא.

אמר רב יהודה, כד ברא קדשא בריך הוא אדם הראשון, הנה גולם עד לא זרק ביה נשמתא, וקרא להווא מלאכא דהוא ממונה על דיוקנא דבני נשא, ואמר לו ענין וצר בדיוקנא דדין שיתא בגי נשא, הלא הוא דכתיב, (בראשית ח) וילך בדמותו בצלמו ויקרא את שמו שת, כלומר שיתא.

תרגום לשון הזוהר

מי הם? כלם שלא שמרו מה שנתן הקדוש ברוך הוא להם ונסדרו מן העולם (נודעו באותו הדין). שנינו שם, אמר רב יהודה אמר רב, מצאנו ששילש משמרות הוא הלילה, ולכל אחד ואחד יש ענין לקב"ה באדם, כשיוצאת נשמתו ממנו ונשארו אותו גלם ישן על מסתו, ונשמתו עולה בכל לילה לפני הקדוש ברוך הוא. אמר רבי יצחק, אם היא צדיקה - שמים עמה, ואם לא - דוחים אותה החוצה. אמר רב יהודה אמר רב, מה שכתוב (ש"ר ח) השבעתי אתכם גנות ירושלים אם תמצאו את דודי מה תגידו לו שחולת אהבה אני.

אמר רבי יצחק מההוא עפרא ממש דאתברי אדם הראשון נסיב קדשא בריך הוא לאתבראה אלון שיתא, וקרא ליה שת, שיתא, הלא הוא דכתיב וילך בדמותו בצלמו מאותה העיסה שנברא הגולם שלו, ועל כך נאמר גלמי ראו עיניך וענינת בו לעשות (ד"א ל"ב ב) דדאמו ליה. ועל ספרך כלם יפתבו, מאן אינון, בלהו דלא נטרו מאי דיהב קדשא בריך הוא לון ואתמדרו מן עלמא (ואתדנו בהויא דינא).

נתן התם אמר רב יהודה אמר רב אשפתנא דתלת מטרן הוי ליליא, וכל חד וחד אית עניינא דקדישא בריך הוא כבר נש. כד נפיק נשמתיה מיניה ואשתאר ההוא גולמא נאים על ערסיה, ונשמתיה סלקא בכל ליליא קמי קדשא בריך הוא, אמר רבי יצחק אי נפאה היא חדאן עמה, ואי לא דחיוי לה לבר. אמר רב יהודה אמר רב מאי דכתיב, (ש"ר הש"ס ח) השבעתי אתכם גנות ירושלים אם

ז מגערתך אלהי יעקב נרדם ורכב
 וסוס: ח אתה | נורא אתה ומי יעמד
 לפניך מאז אסף: ט משמים השמעת
 דין ארץ נראה ושקטה: י בקום
 למשפט אלהים להושיע פלענוני
 ארץ סלה: יא פייחמת אדם תודך
 שארית חמת תחגר: יב נדרו ושלמו
 ליהוה אלהיכם פלסביבו יוכלו שי
 למורא: יג יבצר ויה נגידים נורא
 למלכי ארץ:

סו לחודש יום ראשון

עז א למנצח עליהם ידותון לאסף
 מזמור: ב קולי אל אלהים
 ואצעקה קולי אל אלהים והאזין
 אלי: ג ביום צרתי אדני דרשתי ידי
 לילה נגרה ולא תפוג מאנה הנחם
 נפשי: ד אזכרה אלהים ואחמיה
 אשיחה | ותתעשף רוחי סלה: ה אחזת
 שמרות עיני לפעמתי ולא אדבר:
 חשבתי ימים מקדם שנות עולמים:
 אזכרה נגינתי פלילה עם לבכי
 אשיחה ותחפש רוחי: ה הלעולמים
 יזנה | אדני ולא יסיף לרצות עוד:
 ח האפס לנצח חסדו גמר אמר לך
 ודר: י השבח חנות אל אם קפץ באף
 רחמיו סלה: יא ואמר חלתי היא
 שנות ימין עליון: יב אפיר אזכור
 מעלליה פיאזכרה מקדם פלאד:
 י והגיתי ככל פעלך ובעלילותיך

אשיחה: י אלהים בקדש דרכך מי
 אל גדול באלהים: ט אתה האל עשה
 פלא הודעת בעמים עזך: ט גאלת
 ברוע עמך בני יעקב ויוסף סלה:
 ח ראוך מים | אלהים ראוך מים יחילו
 אף ירגזו תהמות: ח זרמו מים | עבות
 קול נתנו שחקים אף חציציך יתהלכו:
 ט קול רעמך | בגלגל האירו ברקים
 תכל רגזה ותועש הארץ: כ בים דרכך
 ושלח ושבילך במים רבים ועקבותיך
 לא נדעו: כא נחית כצאן עמך ביד
 משה ואהרן:

עח א משפיל לאסף האזינה עמי
 תורתי הטו אזנכם לאמרי פי:
 ב אפתחה במשל פי אביצה חידות
 מניקדם: ג אשר שמענו ונדעם
 ואבותינו ספרו לנו: ד לא נכחד |
 מבניהם לדור אחרון מספרים תהלות
 יהוה ועוזו ונפלאותיו אשר עשה:
 ה ויקם עדות | ביעקב ותורה שם
 בישראל אשר צוה את אבותינו
 להודיעם לבניהם: ו למען ידעו | דור
 אחרון בנים יולדו לקמו ויספרו
 לבניהם: ז וישומו באלהים פסלם ולא
 ישפחו מעללי אל ומצותיו יצרו:
 ח ולא יהיו | פאבותם דור סורר ומרה
 דור לא חכין לבו ולא נאמנה את אל
 רוחו: ט בני אפרים נושקי רומיקשת
 הפכו ביום קרב: י לא שמרו ברית

אלהים ובתורתו מאנו ללכת:
 יא וישפחו עלילותיו ונפלאותיו אשר
 הראם: יב נגד אבותם עשה פלא
 בארץ מצרים שדה צען: יג בקע ים
 ויעבירם ויצב מים כמו יד: ד וינתחם
 בענן יומם וכל הלילה באור אש:
 ט בקע צרים במדבר וישק פתחמות
 רבה: ט ויוצא נזלים מסלע ויורד
 בנהרות מים: ח ויוסיפו עוד לחטא
 לו למרות עליון בצינה: ח וינסו אל
 בלבבם לשאל אכל לנפשם: ט וידברו
 באלהים אמרו היוכל אל לערף שלחן
 במדבר: כ הן הפה צור ויזוכו מים
 ונחלים ישטפו הגם לחם יוכל תת
 אם רכין שאר לעמו: כא לכן | שמע
 יהוה ויתעבר ואש נשקה ביעקב וגם
 אף עלה בישראל: כב פי לא האמינו
 באלהים ולא בטחו בישועתו: כג ויצו
 שחקים ממעל ודלתי שמים פתח:
 כד וימטר עליהם מן לאכל ודגן
 שמים נתן למו: כה לחם אפירים אכל
 איש צידה שלח להם לשבע: כו יסע
 קדים בשמים וינהג בעזו תימן:
 כז וימטר עליהם כעפר שאר וכתול
 זמים עוף פנף: כח ויפל בקרב מחנהו
 סביב למשכנותיו: כט ויאכלו וישבעו
 מאד ותאותם יבא להם: ל לא יזרו
 מתאותם עוד אכלם פניהם: לא ואף
 אלהים | עלה בהם ויהרג במשמניהם

ובחורי ישראל הכריע: לב בכל זאת
 חטאו עוד ולא האמינו בנפלאותיו:
 לב וכל ביהבל? מיהם וישנותם
 בפלה: לד אם הרגם ודרשוהו ושובו
 ושתרו אל: לה ויזכרו פיי אלהים
 צורם ואל עליון גאלם: לו ופתוהו
 פניהם וכלשונם יכבו לו: לו ולבם
 לא נכון עמו ולא נאמנו בכריתו:
 לה והוא רחום | יכפר עון ולא ישחית
 והרבה להשיב אפו ולא יעיר כל
 חמתו: לו ויזכר פיי כשך המה ויה
 הולך ולא ישוב: מ כמה ימרוהו
 במדבר יעציבוהו בישמון: מא וישבו
 וינסו אל וקדוש ישראל התוו:
 מב לא זכרו את ידו יום אשר פדם
 מניצר: מג אשר שם במצרים אותיו
 ומופתיו בשדה צען: מד ויהפך לדם
 יאריהם וינזליהם בלישתיון:
 מה ישלח בהם ערב ויאכלם וצפורע
 ותשחיתם: מו ויתן לחסיל יבולם
 ויגיעם לארבה: מז יהרג בכרד גפנם
 וישקמותם כחנמל: מח ויסגר לכרד
 בעירם ומקניהם לרשפים:
 מט ישלח בהם חרון אפו עברה וזעם
 וצרה משלחת מלאכי רעים: נ יפלט
 נתיב לאפו לא חשף ממות נפשם
 ותיתם לדבר הסגיר: נא ויך פל ככור
 במצרים ראשית אונים באהליהם:
 נב ויסע כצאן עמו וינהגם פער

לישעמה לנו: ה אלהים השיבנו והאר
 פניך ונושעה: ה יהוה אלהים צבאות
 עדמתי עשנת בתפלת עמך:
 והאכלתם לחם דמעה ותשקמו
 בדמעות שליש: ו תשימנו מדון
 לשכנינו ואיבינו ילעגו לנו:
 ה אלהים צבאות השיבנו והאר פניך
 ונושעה: ו גפן ממצרים תסיע תגרש
 גוים ותטעה: י פנית לפניך ותשרש
 שרשיה ותמלא ארץ: יא פסו הרים
 צלה וענפיה ארזיאל: יב תשלח
 קצירה עדיים ואל נהר וזקותיה:
 יג למה פרכת גדריה וארובה פלעכרי
 דרך: יד כרסמנה חזיר מער וזיו שדי
 ירענה: טו אלהים צבאות טוב גא
 הבט משמים וראה ופקד גפן זאת:
 טז וכנה אשר נטעה מיניך ועל פן
 אמצתה לך: ה שרפה באש פסויה
 מגערת פניך יאבדו: טח תהי ידך על
 איש מיניך על בן אדם אמצת לך:
 טח ולא נסוג ממך תחינו ובשמך
 נקרא: כ יהוה אלהים צבאות השיבנו
 האר פניך ונושעה:

פא * למנצח | עלי הגתית לאסף:
 ב הרנינו לאלהים עוזנו הריעו
 לאלהי יעקב: ג שאוזמרה ותגותה
 כגור נעים עם נבל: ד תקעו בחדש
 שופר בפסח ליום חגנו: ה כי תק

גוים | בנחלתך טמאו את היכל קדשך
 שמו את ירושלם לעיים: ב נתנו את
 נבלת עבדיך מאכל לעוף השמים
 בשר חסידך לחיתו ארץ: ג שפכו
 דמם | כמים סביבות ירושלם ואין
 קובר: ד היינו חרפה לשכנינו לעג
 וקלס לסביבותינו: ה עדמה יהוה
 תאנף לנצח תבער כמו אש הנאתך:
 ו שפך חמתך אליה גוים אשר לא
 ידעוך ועל ממלכות אשר בשמך לא
 קראו: ז כי אכל את יעקב ואת נהו
 השמו: ח אל תזכר לנו עונת ראשנים
 מהר יקדמונו רחמיך כי דלוננו מאד:
 ט עזרנו | אלהי ישענו על דבר כבוד
 שמך והצילנו וכפר על חטאתינו
 למען שמך: י למה | יאמרו הגוים
 איה אלהיהם יודע פנים בגוים לעינינו
 נקמת דם עבדיך השפוך: יא תבוא
 לפניך אנקת אסיר כגדל זרועך הותר
 בני תמותה: יב והשב לשכנינו
 שבעתים אל חיקם חרפתם אשר
 חרפוך אדני: יג ואנחנו עמך | וצאן
 מרעיתך נודה לך לעולם לדור ודור
 נספר תהלתך:

במדבר: ג וינתם לבטח ולא פחדו
 ואת אויביהם פסה היס: ד ויביאם
 אל גבול קדשו הר זיה קנתה ימינו:
 ה ויגרש מפניהם | גוים ויפילם בחבל
 נחלה וישכן באהליהם שבטי ישראל:
 ו וינסו וימרו את אלהים עליון
 ועדותיו לא שמרו: ז ויפגו ויבגדו
 פצבותם נהפכו כקשת רמיה:
 ח וכיעסוהו בכמותם ובפסיליהם
 יקניאוהו: ט שמע אלהים ויתעבר
 וימאס מאד בישראל: י ויטש משכן
 שלו אהל שכן באדם: יא ויתן לשבי
 עזו ותפארתו כיד צר: יב ויסגר לחרב
 עמו ובנחלתו התעבר: יג בחוריו
 אכלה אש ובתולתיו לא הוללו:
 יד כהניו בחרב נפלו ואלמנתיו לא
 תכפינה: טה ויקץ פישן | אדני כגבור
 מתורגן מיו: יט ויפ צריו אחר חרפת
 עולם נתן לנו: כ וימאס באהל יוסף
 ובשכט אפרים לא בחר: כח ויבחר
 את שבט יהודה את הר ציון אשר
 אהב: כט ויבן פמדרמים מקדשו
 בארץ יסדה לעולם: ע ויבחר בדרך
 עברו ויקחהו ממכלאת צאן:
 עא מאחר עלות הביאו לרעות בייעקב
 עמו ובישראל נחלתו: עב וירעם פתם
 לבבו ובתבונות פפיו ינתם:

פב * מזמור לאסף אלהים נצב
 בעדת אל בקרב אלהים ישפט:
 ב עדמתי תשפטו עול ופני רשעים
 תשאו סלה: ג שפטו דל ונתום עני
 ורש הצדיקו: ד פלטו דל ואביון מיד
 רשעים הצילו: ה לא ידעו | ולא יבינו
 בחשכה יתהלכו למוטו פלמוסדי
 ארץ: ו אני אמרתי אלהים אתם ובני
 עליון פלכם: ז אכן באדם תמותון

פ * למנצח אל ששנים עדות לאסף
 מזמור: ב רעה ישראל | האזינה
 נהג פצאן יוסף ישב הכרובים
 הופיעה: ג לפני אפרים | ובנלמן
 ומנשה עוררה את גבורתך וילכה

טו לחודש
עט * מזמור לאסף אלהים באו

ספר פס, פס, פס, פס, פס

תהלים פז

ספר

פס, פס, פס, פס

תהלים

פס

וְכֹאחַד הַשָּׁרִים תַּפְלוּ: ה קוֹמָה אֱלֹהִים
שִׁפְטָה הָאָרֶץ כִּי־אֲתָה תִּנְחַל בְּכָל־
הַגּוֹיִם:

יו לחודש

יום שלשי

פג א שיר מזמור לאסף: ב אלהים
אל־דְּמִי־לֶךְ אֶל־תַּחֲרַשׁ וְאֶל־
תִּשְׁקַט אֵל: ג כִּי־הִנֵּה אוֹיְבֶיךָ יִהְיִיוּ
וְמִשְׁנְאֵיךָ נִשְׂאוּ רָאשׁ: ד עַל־עַמְּךָ
יַעֲרִימוּ סוֹד וְיִתְעַצְּוּ עַל־צַפּוֹנֶיךָ:
ה אָמְרוּ לָכֵן וּנְכַחֲדֶם מִגּוֹי וְלֹא־יִזְכָּר
שֵׁם־יִשְׂרָאֵל עוֹד: ו כִּי נִוְעַצּוּ לָב יַחְדוּ
עֲלֶיךָ בְּרִית יִכְרְתוּ: ז אֱהִי אָדוּם
וְיִשְׁמַעֲאֵלִים מוֹאֵב וְהַגְּרִים: ח גָּבַל
וַעֲמוּז וַעֲמַלְק פִּלְשֶׁת עַם־יֹשְׁבֵי צוּר:
ט גַּם־אֲשׁוּר נִלְוָה עִמָּם הִיוּ רוֹעֵ לִבְנֵי־
לוֹט סֵלָה: י עֲשֵׂה־לָהֶם כַּמְדִּין
כְּסִיסְרָא כְּבִין כְּנַחַל קִישׁוֹן: יא נִשְׁמְדוּ
כַּעֲשֵׂי־דָאָר הִיוּ רְמֵן לְאֲדָמָה: יב שִׁיתַּמוּ
גְּדִיכְמוּ כַּעֲרָב וְכֹאֵב וְכִכְבַּח וְכִצְלַמְנֵעַ
כֹּל־נֹסִיכְמוּ: יג אֲשֶׁר אָמְרוּ יִרְשָׁה לָנוּ
אֵת נְאֻת אֱלֹהִים: יד אֱלֹהֵי שִׁיתַּמוּ
כַּנְגַלְגַל פֶּקֶשׁ לַפְּנִירֹת: טו כַּאֲשֶׁר
תִּבְעַר־יַעַר וְכִלְהַכָּה תִּלְהַט הַרִים:
טז בֶּן תַּרְדֵּפֶם כְּסַעֲרָךְ וּבִסּוֹפֶתְךָ
תִּכְהַלֵּם: יז מֵלֵא פְּנִיֵהֶם חָלוּן וַיִּבְקְשׂוּ
שִׁמְךָ יְהוָה: יח יִבְשׂוּ וַיִּכְהַלוּ עַד־יַעַד
וַיִּחַפְּרוּ וַיֹּאבְדוּ: יט וַיִּדְעוּ כִּי־אֲתָה
שִׁמְךָ יְהוָה לְבַדְּךָ עֲלוּזוֹן עַל־כָּל־
הָאָרֶץ:

פד א לַמִּנְצָח עַל־הַגִּתִּית לִבְנֵי־קָרַח
מִזְמֹר: ב מֵהַיְיָדוֹת מִשְׁכַּנְתֶּיךָ
יְהוָה צְבָאוֹת: ג נִכְסְפָה וְגַם־פִּלְתָּה |
נִפְשִׁי לַחַצְרוֹת יְהוָה לִבִּי וּבִשְׂרֵי יְרֵנָּה
אֵל אֶל־חֵי: ד גַּם־צִפּוֹר מִצְאָה בְּיַת
וַדְּרוֹר | קַן לָהּ אֲשֶׁר־שִׁתָּה אֶפְרָחֶיהָ
אֶת־מִזְבְּחוֹתֶיךָ יְהוָה צְבָאוֹת מִלִּפְנֵי
וְאֵלֶּיךָ: ה אֲשֶׁר־יֹשְׁבֵי בֵיתְךָ עוֹד
יְהַלְלוּךָ סֵלָה: ו אֲשֶׁר־יָאֵס עוֹזְלוֹ בְּךָ
מִסְּלוֹת בַּלְּבָבָם: ז עֲבָרִי | כַּעֲמַק הַכַּבֵּא
מִעֵינַי יִשִּׁיתוּהוּ גַם־בְּרָכוֹת יַעֲטָה
מִרְחָ: ח יִלְכוּ מִחֵיל אֶל־חֵיל יִרְאֶה
אֶל־אֱלֹהִים כְּצִיּוֹן: ט יְהוָה אֱלֹהִים
צְבָאוֹת שְׁמַעָה תַּפְלִיתִּי הַאֲזִינָה אֱלֹהֵי
יַעֲקֹב סֵלָה: י מִגִּנְנוֹ רָאָה אֱלֹהִים וַהֲבִט
פָּנָיו מִשִּׁיחָךְ: יא כִּי טוֹב־יוֹם בַּחֲצִרֶיךָ
מֵאֵלֶיךָ בְּחַרְתִּי הַסְּתוּפָה בְּבֵית אֱלֹהֵי
מְדוּר בָּאֵהֱלִי־יִשְׁעֵ: יב כִּי שִׁמְשׁ וּמִגֶּן
יְהוָה אֱלֹהִים חַן וְכֹבוֹד יִתֶּן יְהוָה לֹא
יִמְנַע־טוֹב | לְהַלְכִים בְּתַמִּים: יג יְהוָה
צְבָאוֹת אֲשֶׁר־יָאֵס בְּטִחַ בְּךָ:
פה א לַמִּנְצָח | לִבְנֵי־קָרַח מִזְמֹר:
ב רָצִיתָ יְהוָה אֲרָצְךָ שְׁבַת שְׁבוֹת
שְׁבִית יַעֲקֹב: ג נִשְׂאתָ עֵזְרָן עַמְּךָ כַּסִּיתָ
כָּל־חַטְאֲתֶם סֵלָה: ד אֶסְפַּת כָּל־עֲבַרְתֶּךָ
הַשִּׁיבוֹת מִחֲרוֹן אַפְּךָ: ה שׁוֹבְנֵי אֱלֹהֵי
יִשְׁעֵנוּ וְהַפֵּר כַּעֲסָךְ עִמָּנוּ: ו הַלְעוֹלָם
תִּאֲנַף־בָּנוּ תִּמְשֹׁךְ אַפְּךָ לְדָר וְדָר:
ז הִלֵּא־אֲתָה תִּשׁוּב תַּחֲיִינוּ וְעַמְּךָ

יִשְׁמְחוּ־בְךָ: ח הַרְאֵנוּ יְהוָה חֲסִדְךָ
וְיִשְׁעֶךָ תַּתֵּן־לָנוּ: ט אֲשַׁמְעָה מֵהַיְיָדָבָר
הָאֵל | יְהוָה כִּי | יִדְבַר שְׁלוֹם אֶל־עַמּוֹ
וְאֶל־חַסִּדָּיו וְאֶל־יֹשְׁבֵי לְכִסְיָה: יא אֵךְ
קָרוֹב לִירְאָיו יִשְׁעוּ לִשְׁכֵן כְּבוֹד
בְּאֲרָצְנוּ: יב חֲסִד־וְאֲמַת נִפְגְּשׂוּ צַדִּיק
וְשְׁלוֹם נִשְׁקוּ: יג אֲמַת מֵאָרֶץ תַּצְמַח
וְצַדִּיק מִשְׁמַיִם נִשְׁקָף: יד גַּם־יְהוָה יִתֵּן
הַטּוֹב וְאֲרָצְנוּ תַתֵּן וְיִבֹלֶה: יו צַדִּיק
לִפְנֵינוּ יִחַלֵּף וַיִּשֶׂם לְדָרָךְ פַּעֲמָיו:
פו א תַּפְלֵה לְדָרוֹ הַטְּהֵ־יְהוָה אֲזַנְךָ
עֲנִי כִּי־עֲנִי וְאֲבִיּוֹן אָנִי: ב שְׁמְרָה
נַפְשִׁי כִּי־חָסִיד אָנִי הוֹשַׁע עַבְדְּךָ אֲתָה
אֱלֹהֵי הַבּוֹטָח אֵלֶיךָ: ג חֲנִנִי אֲדַנִּי כִּי־
אֵלֶיךָ אֶקְרָא כֹּל־הַיּוֹם: ד שְׁמַח נַפְשִׁי
עַבְדְּךָ כִּי־אֵלֶיךָ אֲדַנִּי נַפְשִׁי אֲשֵׂא:
ה כִּי־אֲתָה אֲדַנִּי טוֹב וְסִלַּח וּרְב־חֲסִד
לְכָל־קְרֹאֶיךָ: ו הַאֲזִינָה יְהוָה תַּפְלִיתִּי
וְהִקְשִׁיבָה כְּקוֹל תַּחֲנוּנֹתַי: ז כְּיוֹם
צִרְתִּי אֶקְרָאֲךָ כִּי תַעֲנִי: ח אֵינִי־כְמוֹךָ
בְּאֱלֹהִים | אֲדַנִּי וְאֵין כַּמְעַשְׂיֶךָ:
ט כֹּל־גּוֹיִם | אֲשֶׁר עֲשִׂיתָ יְבוֹאוּ |
וְיִשְׁתַּחֲווּ לִפְנֵיךָ אֲדַנִּי וַיִּכְבְּדוּ לְשִׁמְךָ:
י כִּי־גָדוֹל אַתָּה וְעֲשֵׂה נִפְלְאוֹת אַתָּה
אֱלֹהִים לְבַדְּךָ: יא הִרְוִי יְהוָה | דַּרְכְּךָ
אֲהַלֵּךְ בְּאֲמַתְךָ יַחַד לִבְכִּי לִירְאֵה
שִׁמְךָ: יב אֲוֹדְךָ | אֲדַנִּי אֱלֹהֵי כָּל־לִבְכִּי
וְאֶכְבְּדָה שִׁמְךָ לְעוֹלָם: יג כִּי־חֲסִדְךָ
גָּדוֹל עָלַי וְהַצַּלְתָּ נַפְשִׁי מִשְׂאוּל

תַּחֲתֶיהָ: יד אֱלֹהִים | זְדִים קְמוּ־עָלַי
וְעַדֵּת עֲרִיצִים בְּקִשׁוֹ נַפְשִׁי וְלֹא שְׁמוּךְ
לִנְגַדְּם: טו וְאֲתָה אֲדַנִּי אֶל־יְרוּחֹם וְחַנּוּן
אֲרָךְ אֶפִּים וּרְב־חֲסִד וְאֲמַת: טז פְּנָה
אֵלַי וְחַנּוּן תִּנְהַ־עֲזֶךָ לְעַבְדְּךָ וְהוֹשִׁיעָה
לְכֹד־אֲמַתְךָ: יז עֲשֵׂה־עִמִּי אוֹת לְטוֹבָה
וַיְרֹאוּ שְׂנְאֵי וַיִּבְשׂוּ כִּי־אֲתָה יְהוָה
עֲזַרְתִּנִּי וְנִחַמְתִּנִּי:
פז א לִבְנֵי־קָרַח מִזְמֹר שִׁיר לְסוּדָתוֹ
בְּחֲרִיר־קֶדֶשׁ: ב אֱהָב יְהוָה שְׂעָרֵי
צִיּוֹן מִכָּל מִשְׁפָּנוֹת יַעֲקֹב: ג נִכְבְּדוֹת
מִדְּבַר בְּךָ עִיר הָאֱלֹהִים סֵלָה:
ד אֲזַכִּיר | רַחֵם וּבְכָל לִדְעֵי הַגָּה פִלְשֶׁת
וְצַר עַם־כּוֹשׁ זֶה יִלְד־שָׁם: ה וְלִצִּיּוֹן |
וְאָמַר אִישׁ וְאִישׁ יִלְד־בָּהּ וְהוּא יִכּוֹנְנָה
עָלִיוֹן: ו יְהוָה יִסְפֹּר בְּכַתוּב עַמִּים זֶה
יִלְד־שָׁם סֵלָה: ז וְשָׁרִים כָּהֳלָלִים כָּל־
מַעֲיָנֵי בְּךָ:
יח לחודש **יום רביעי**
פח א שִׁיר מִזְמֹר לִבְנֵי קָרַח לַמִּנְצָח
עַל־מַחֲלַת לְעֹנֹת מִשְׁפִּיל לְהִימָן
הָאֲזוּרְחִי: ב יְהוָה אֱלֹהֵי יִשׁוּעָתִי יוֹם־
צַעֲקָתִי כַּלִּילָה נִגְדָה: ג תְּבוֹא לִפְנֵיךָ
תַּפְלִיתִּי הַטָּה אֲזַנְךָ לְרַחֵם: ד כִּי־שָׁבַעָה
כַּרְעוֹת נַפְשִׁי וְחִלִּי לְשִׂאוֹל הִגִּיעוּ:
ה נִחַשְׁבַתִּי עַם־יִוְרָדִי בּוֹר הִיִּיתִי כַּגִּבֹּר
אֵין־אֵיֹל: ו בַּמַּתִּים חִפְּשִׁי כְמוֹ
חַלְלִים | שְׁכַבְתִּי כָּכָר אֲשֶׁר לֹא זָכַרְתָּם
עוֹד וְהִמָּה מִדְּךָ נִגְרוּ: ז שְׁתַּנִּי כְּבוֹר

ספר

פס, פס

תהלים

למ

ספר

פס, פ

תהלים

מ

תחתיות במחשפים במצלות: ה עלי
 סמכה חמתך וכל־משפירי עינת
 סלה: ט הרחקת מידעי ממני שפני
 תועבות למו פלא ולא אצא: י עיני
 דאכה מני עני קראתיך יהוה בכל־יום
 שטחתי אליך כפי: יא הלמתים
 תעשה־פלא אם־רפאים קומו יודוך
 סלה: יב היספר בקבר חסדה אמונתך
 באבדון: יג היודע בחשך פלאך
 וצדקתך בארץ נשיה: יד ואני אליך
 יהוה שועתי ובבקר תפלתי תקדמך:
 טו למה יהוה תזנח נפשי תסתיר פניך
 ממני: טז עני אני וגוע מגער נשאתי
 אמיד אפונה: יז עלי עברו חרונך
 בעותיך צמותותי: יח סבוגי במים פל־
 היום הקיפו עלי יחד: יט הרחקת
 ממני אהב ורע מידעי מחשך:

פס א משפיל לאיתן האזרחי:

ב חסדי יהוה עולם אשירה לך
 ודר אודיע אמונתך פני: ג פי־
 אמתים עולם חסד יבנה שמים א תכן
 אמונתך בהם: ד כרתי ברית לבחירי
 נשבעתי לדרדור עבדי: ה עד־עולם אכין
 זרעך ובנתי לדר־דרדור פסאך סלה:
 ו יודו שמים פלאך יהוה א־אמונתך
 בקהל קדשים: ז פי מי בשחק יערך
 ליהוה ידמה ליהוה בבני אלים: ח אל
 גערך פסוד־קדשים רבה ונרא על־
 פלי־סביביו: ט יהוה א אלהי צבאות

וכסאו פימי שמים: לא אם־יעזבו בני
 תודתי ובמשפטי לא ילכון: לב אם־
 חקתי יחללו ומצותי לא ישמרו:
 לד ופקדתי כשכט פשעם ובנגעים
 עונם: לה וחסדי לא־אפיר מעמו ולא־
 אשקר באמונתי: לו לא־אחלל בריתי
 ומוצא שפתי לא אשנה: לו אחת
 נשבעתי בקדשי אם־לדרדור אכזב:
 לה זרעו לעולם יהוה וכסאו כשמש
 נגדי: לה פרח יכון עולם ועד בשחק
 נאמן סלה: לו ואתה זנחת ותמאס
 התעפרת עם־משיחך: מג נארתה ברית
 עבדך חללת לארץ נזר: מח פרצת
 כל־גדרתיו שמת מבצרוי מחתה:
 מב ששהו פל־עברי דרך הנה חרפה
 לשכניו: מד הרימות ימין צרוי
 השמתה פל־אויביו: מד אף־תשיב צור
 חרבו ולא תקימתו במלחמה:
 מה השבת משהרו וכסאו לארץ
 מגרתה: מו הקצרת ימי עלמיו
 העטית עליו בושח סלה: מז עד־מה
 יהוה תסתר לגנח תכער כמו־אש
 חמתך: מח זכר־אני מה־חלד על־מה־
 שווא בראת כל־בני־אדם: מט מי גבר
 יחיה ולא יראה־מות מלט נפשו
 מיד־שואל סלה: נ איה א חסדיך
 הראשנים א אדני נשבעת לדרדור
 באמונתך: נא זכר אדני חרפת עבדיך
 שאתי כחילי פל־רבים עמים: נב אשר

חרפו אויביך א יהוה אשר חרפו
 עקבות משיחך: נג פרוך יהוה לעולם
 אמן ואמן:

ספר ליום חמישי רביעי

יום חמישי

א תפלה למשה איש־האלהים אדני
 מעון אתה היית לנו בדר ודר:
 ב בטרים א הרים ילדו ותחולל ארץ
 ותבל ומעולם עד־עולם אתה אל:
 ג תשב אנוש עד־דבא ותאמר שובו
 בני־אדם: ד פי אלף שנים בעיניך
 כיום אתמול פי יעבר ואשמורה
 כל־ילה: ה זרמתם שנה יהיו פבקר
 כחציר יחלף: ו בבקר יציון וחלף
 לערב מולל ויבש: ז פי־כלינו באפך
 ובחמתך נבהלנו: ח שת שמה עונותינו
 לנגדך עלמנו למאור פניך: ט פי כל־
 מינו פנו בעברתך כלינו שנינו כמו־
 הגה: י ימי־שנותינו בהם שבעים שנה
 ואם בגבורת א שמונים שנה ורהבם
 עמל ואון פי־גז חיש ונעפה: יא מי־
 יודע עז אפך ויכיראתך עברתך:
 יב למנות מינו פן הודע ונבא לבב
 חכמה: יג שובה יהוה עד־מתו והנחם
 על־עבדיך: יד שבענו בבקר חסדך
 ונרננה ונשמחה בכל־מינו: טו שמחנו
 כימות עניתנו שנות ראינו רעה:
 טו יראה אל־עבדיך פעלך והדרך על־
 בניהם: יז ויהי א נעם אדני אלהינו

ספר צא צב, צג ספר תהלים מא ספר צד, צה, צו ספר תהלים מב

עלינו ומעשה ידינו כוננה עלינו ומעשה ידינו כוננהו:

צא * ישב בסתר עליון בצל שדי יתלונן: * אמר ליהוה מחסי ומצודתי אלהי אבטח בו: * כי הוא יצילך מפח יקוּש מדבר הוות: * באברתו | יסוף לך ותחת-כנפיו תחסה צנה וסחרה אמתו: * לא-תירא מפחד לילה מחוז יעוף יומם: * מדבר באפל יחלף מקוטב ישוד צהרים: * ופל מצדף | אלף ורכבה מימינה אליך לא יגש: * רק בעיניך תבטי ושלמת רשעים תראה: * כפיאתה יהוה מחסי עליון שמת מעונך: * לא-תאגה אליך רעה ונגע לא-יקרב באהלך: * כי מלאכיו יצוה-לך לשמרך בכל-דרךך: * על-פנים ישאונך פן-תגף באבן רגלך: * על-שחל ופתח תדרך תרמס כפיר ותנין: * כי כי חשק ואפלטוהו אשגבהו פי-ידע שמי: * וקראני | ואענהו עמו-אנכי בצרה אחלצהו ואכבדהו: * ארך ימים אשביעהו ואראהו בישועתי:

צב * מזמור שיר ליום השבת: * טוב להדות ליהוה ולזמר לשמך עליון: * להגיד בבקר חסדך ואמונתך פלילות: * עלי-עשור ועלי-גבל עלי הגיון בכנור: * כי שמחתני יהוה

בפעלך במעשי ידיך ארנן: * מה-גדלו מעשיך יהוה מאד עמקו מחשבתך: * איש-בער לא ידע וכסיל לא-יבין את-זאת: * הפרח רשעים | כמו עשב ויציעו כל-פעלי און להשמדם עדי-עד: * ואתה מרום לעלם יהוה: * כי הגה אביך | יהוה פי-הגה אביך יאברו יתפרדו כל-פעלי און: * ותרם כראים קרני פלתי בשמן רענן: * ותפט עיני בשורי בקמים עלי מרעים תשמענה אזני: * צדיק פתמר יפרח כארוז פלכנון ישגה: * שתולים בבית יהוה בחצרות אלהינו יפריחו: * עוד נובון בשיבה דשנים ורעננים יהיו: * להגיד פי-ישר יהוה צורי ולא-עלמה עולתה בו:

צג * יהוה מלך גאות לבש לבש יהוה עז התאזר אף-תפון תבל בל-תמוט: * נכון כסאך מאז מעולם אתה: * גשאו נהרות | יהוה גשאו נהרות קולם ישאו נהרות דכים: * מקלות | מים רבים אדירים משברי-ים אדיר במרום יהוה: * עדיתך | נאמנו מאד לבימתך גאווה-קדש יהוה לארך ימים:

צד * אל-נקמות יהוה אל נקמות הופיע: * הנשוא שפט הארץ השב גמול על-גאים: * עד-מתי רשעים | יהוה עד-מתי רשעים יעלו:

יביעו ידברו עתק יתאמרו כל-פעלי און: * עמך יהוה ידכאו ונחלתך יענו: * אלמנה וגר יחרגו ויתומים ירצחו: * ולאמרו לא יראה-יה ולא-לכין אלהי יעקב: * בינו בערים בעם וכסילים מתי תשפילו: * הנטע און הלא ישמע אם-יצר עין הלא יבטי: * היסר גוים הלא יוכיח המלמד אדם דעת: * יהוה ידע מחשבות אדם פי-המה הבל: * אשרי | הגבר אשר-יתסרנו יהוה ומתורתך תלמדנו: * להשקיט לו מימי רע עד יכרה לרשע שחת: * כי | לא-יטש יהוה עמו ונחלתו לא יעזב: * כי-עד-צדק ישוב משפט ואתחיו כל-ישרי-לב: * מי-יקום לי עם-מרעים מי-יתנצב לי עם-פעלי און: * לולי יהוה עזרתה לי כמעט | שכנה דומה נפשי: * אם-אמרתי מטה רגלי חסדך יהוה יסעדי: * ברב שרעפי בקרבי תנחומיך ישעשעו נפשי: * חסדך כסא הוות יצר עמל עלי-חך: * נגודו על-נפש צדיק ודם נקי ירשיעו: * ויהי יהוה לי למשגב ואלהי לצור מחסי: * וישב עליהם | את-אונם וברעתם יצמיתם יצמיתם יהוה אלהינו:

צה * לכו נרננה ליהוה נריעה לצור ישענו: * נקדמה פניו בתורה

בזמרות נריע לו: * כי אל גדול יהוה ומלך גדול על-כל-אלהים: * אשר בידו מחקר-ארץ ותועפת הרים לו: * אשר-לו הים והוא עשהו ויבשת ידיו יצרו: * באו נשתחוה ונכריעה לברכה לפני-יהוה עשנו: * כי הוא אלהינו ואנחנו עם מרעיתו וצאן קדו היום אם-בקלו תשמעו: * אל-תקשו לבככם כמריבה פיום מפה במדבר: * אשר נסונו אבותיכם כחונני גס-דאו פעלי: * ארבעים שנה | אקוט כדור ואמר עם תעני לכב הם וחס לא-ידעו דרכי: * אשר-נשבועתי באפי אם-יבאון אל-מנוחתתי:

צו * שירו ליהוה שיר חדש שירו ליהוה כל-הארץ: * שירו ליהוה ברכו שמו בשרו מיום-ליום ישועתו: * ספרו בגוים כבודו בכל-העמים נפלאותיו: * כי גדול יהוה ומהלל מאד נורא הוא על-כל-אלהים: * כי | כל-אלהי העמים אילים ויהוה שמים עשה: * הודו-והדר לפניו עז ותפארת במקדשו: * הבו ליהוה משפחות עמים הבו ליהוה כבוד ועז: * הבו ליהוה כבוד שמו שאוי-מנתה וכוּאו לחצרותיו: * השתחוה ליהוה בהדרת-קדש חילו מפניו כל-הארץ: * אמרו בגוים | יהוה מלך אף-תפון תבל בל-תמוט ידיו עמים במישרים:

מז	תהלים	ק. קא. קב	ספר	מג	תהלים	צו, צז, צח, צט	ספר
			אלהים הוא-עשנו ולא ולו אנחנו עמו וצאן מרעיתו: - באו שערינו בתודה חצרתיו בתהלה הודו-לו ברכו שמו: ה כי-טוב יהוה לעולם חסדו ועד-דר ודר אמונתו:			א ישמחו השמים ותגל הארץ ירעם הלם ומלאו: ב יעלו שדי וכל-אשר- בו אז ירננו כלי-עצי-יער: ג לפני יהוה פי בא פי בא לשפט הארץ ישפט-תבל בצדק ועמים באמונתו:	
			קא * לדוד מזמור חסד-ומשפט אשריה לך יהוה אומרה: ב אשפילה בדרך תמים מתי תבוא אלי אתהלהך בתם-לכבי בקרב ביתי: ג לא-אשית לנגד עיני דבר-בליעל עשה-סטים שנאתי לא ידבק פי: ד לבב עקש יסור ממני יע לא אדע: ה מלשני מלשני בסתר רעהו אותו אצמית גבה-עינים ורחב לבב אתו לא אוכל: ו עיני בנאמני-ארץ לשבת עמדי הלה בדרך תמים הוא ישרתני: ז לא-ישב בקרב ביתי עשה רמיה דבר שקרים לא-יכזן לנגד עיני: ח לבקרים אצמית פל-רשעי-ארץ להכרית מעיר-יהוה פל-פעלי און:			ז ירעם הים ומלאו תבל וישבי בה: ח נהרות ימחאויקה יחד הרים ורגנו: ט לפני-יהוה פי בא לשפט הארץ ישפט-תבל בצדק ועמים במישרים: צט * יהוה מלך ירגזו עמים ישב כרוכים תנוט הארץ: ב יהוה בציון גדול ורם הוא על-פל-העמים: ג יודו שמך גדול ונורא קדוש הוא: ד ועז מלך משפט אהב אתה כוננת מישרים משפט וצדקה בייעקב אתה עשית: ה רוממו יהוה אלהינו והשתחוו להדם רגליו קדוש הוא: ו משה ואהרן בלחנו ושמאאל ינגם: ז פעמור ענן ידבר אליהם שמרו עדתיו וחק נתן-למו: ח יהוה אלהינו אתה עניתם אל גשא היית להם ונגם על-עילותם: ט רוממו יהוה אלהינו והשתחוו להר קדשו פי-קדוש יהוה אלהינו:	כ לתודת צז * יהוה מלך ותגל הארץ ישמחו איים רבים: ב עגן וערפל סביביו צדק ומשפט מכון כסאו: ג אש לפניו תלה ותלהט סביב צריו: ד האירו ברקיו תבל ראתה ותחל הארץ: ה הרים פדונג נמסו מלפני יהוה מלפני אדון כל-הארץ: ו הגידו השמים צדקו וראו כל-העמים כבודו: ז יבשו פל-עבדי פסל המתהללים באלילים השתחוו-לו פל- אלהים: ח שמעה ותשמח ציון ומגלגלה בנות יהודה למען משפטיך יהוה: ט כי-אתה יהוה עליון על-פל- הארץ מאד נעלית על-פל-אלהים: י אהבי יהוה שנאו רע שמר נפשות חסדינו מיד רשעים יצילים: יא אור ורע לצדיק ולישרי-לב שמחה: יב שמחו צדיקים ביהוה והודו לזכר קדשו:
			קב * תפלה לעני כי-יעטף ולפני יהוה ישפך שיחו: ב יהוה שמעה תפלתי וישועתי אליך תבוא: ג אל- תסתר פניך ממני ביום צר לי הטה-אלי אונך ביום אקרא מהר ענני: ד פי-כלו בעשן ימי ועצמותי כמוקד נחרו: ה הופה-כעשב ויבש לפי פי-שכחתי מאכל לחמי: ו מקול			ק * מזמור לתודה הריעו ליהוה כל- הארץ: ב עבדו את-יהוה בשמחה באו לפניו ברננה: ג דעו כי-יהוה הוא	צח * מזמור שירו ליהוה שיר חדש כי-נפלאות עשה הושיעה-לו מינו וזרוע קדשו: ב הודיע יהוה ישועתו לעיני הגוים גלה צדקתו:

מד

תהלים

ק. קא. קב

ספר

מג

תהלים

צו, צז, צח, צט

ספר

מז	תהלים	קד קה	ספר	מז	תהלים	קד קה	ספר
הודיעו בעמים עלילותיו: ב שירו-לו זמרו-לו שיהו בכל-נפלאותיו: ג התהללו בשם קדשו ישמח לב א מבקשי יהוה: ד דרשו יהוה ועזו בקשו פניו תמיד: ה זכרו נפלאותיו אשר-עשה מפתיו ומשפטי-פיו: ו זרע אברהם עבדו בני יעקב בחיביו: ז הוא יהוה אלהינו בכל-הארץ משפטי-ו: ח זכר לעולם בריתו דבר צוה לאלף דור: ט אשר פרת את-אברהם ושבועתו לישחק: י ועמידה ליעקב לחק לישראל ברית עולם: יא לאמר לך אתן את-ארץ-כנען חבל נחלתכם: יב בהיותם מתי מספר כמעט וגרים בה: יג ויתהלכו מגוי אל-גוי מממלכה אל-עם אחר: יד לא-היית אדם לעשקם ויזכח עליהם מלכים: טו אל-תגעו במשיחי ולנביאי אל-תרעו: טז ויבא רעב על-הארץ כל-מטה-לחם שבר: יז שלח לפניהם איש לעבד נמר יוסף: יח ענו בכבל רגלי רגלו ברזל באה נפשו: טט עד-עת בא-דברו אמרת יהוה צרפתהו: כ שלח מלך ויתירהו משל עמים ופתחהו: כא שמו אדון לביתו ומשל וזקניו יחכם: כב ויבא ישראל מצרים ויעקב גר בארץ-חם: כג ויפך את-עמו מאד וייעצמהו מצריו:	נטע: כ אש-שם צפרים יקננו חסידה ברושים ביתה: כה הרים הגבהים ליעלים סלעים מחסה לשפנים: טו עשה ירח למועדים שמש ידע מבוא: כ תשת-חשך יהי לילה בו-תרמש כל-חיתו-יער: כא הכפירים שאגים לטרף ולבקש מאל אכלם: כב תרח השמש יאספון ואל-מעונתם ירפצון: כג יצא אדם לפעלו ולעבדתו עדי-ערב: כד מה-רבו מעשיך א יהוה בלם בחכמה עשית מלאה הארץ קונניך: כה זה א הים גדול ורחב ידים שם-רמש ואין מספר חיות קטנות עם-גדלות: כו שם אגיות יהלכון לזיתן זה יצרף לשחק-בו: כז בלם אליך ישברון לתת אכלם בעתו: כח תתן להם ילקטון תפתח ידך ישבעון טוב: כט תסתיר פניך יבהלון תסף רוחם יגועו ואל-עפרם ישוכון: ל תשלח רוחך יבראון ותחדש פני אדמה: לא יהי כבוד יהוה לעולם ישמח יהוה במעשיו: לב המביט לארץ ותרעד יגע בהרים ויעשנו: לג אשרה ליהוה בחיי אומרה לאלהי בעודי: לד יערב עליו שיחי אנכי אשמח ביהוה: לה יתמו חסאים מן-הארץ ורשעים א עוד אינם ברכי נפשי את-יהוה הללויה:	קח א הודו ליהוה קראו בשמו	בקול דברו: כא ברכו יהוה כל-צבאי משרתי עשי רצונו: כב ברכו יהוה א כל-מעשיו בכל-מקומות ממשלתו ברכי נפשי את-יהוה: כא לחודש שבת קודש קד א ברכי נפשי את-יהוה יהוה אלהי גדלת מאד הוד והדר לבשת: ב עטה-אור בשלמה נוטה שמים פריעה: ג המקרה במים עליותיו השם-עבים רכבו המהלך על-כנפי-רוח: ד עשה מלאכיו רוחות משרתי אש להט: ה יסד-ארץ על-מבניה כל-תמוט עולם ועד: ו תהום כלכוש פסיתו על-הרים יעמדו-מים: ז מן-גערתך ינוסון מן-קול רעמך יחפזון: ח יעלו הרים ירדו בקעות אל-מקום זה א יסדת להם: ט גבול-שמת בלי-יעברון בלי-ישכון לכסות הארץ: י המשלח מעינים בנהלים בין הרים יהלכון: יא ישקו כל-חיתו שרי ישברו פראים צמאם: יב עליהם עוף-השמים ישכון מבין עפאים יתנו-קול: יג משקה הרים מעליותיו מפרי חציר א לבהמה ועשב לעבדת האדם להוציא לחם מן-הארץ: יד וינין א ישמח לבב-אנוש להצהיל פנים משמן ולחם לבב-אנוש יסעד: טו ישבעו עצי יהוה ארזי לבנון אשר				

ספר

קה, קו

תהלים

מז

כח הפך לבם לשנא עמו להתנפל
בעבריו: כו שלח משה עבדו אהרן
אשר פחר-בו: כז שמו-כם דברי
אתו וימפתים בארץ חם: כח שלח
השף ויחשף ולא-מרו את-דבריו דברו:
כט הפך את-מימיהם לרם ונמת את-
דגתם: ל שרץ ארצם צפרדעים פחדרי
מלכיהם: לא אמר ויבא ערב פנים
בכל-גבולם: לב נתן גשמייהם בדר אש
להכות בארצם: לד ויך גפנם ותאנתם
וישבר עץ גבולם: לה אמר ויבא ארבה
וילק ואין מספר: לה ויאכל כל-עשב
בארצם ויאכל פרי אדמתם: לו ויך
כל-בכור בארצם ראשית לכל-אונם:
לו ויוציאם בכסף וזהב ואין בשבטיו
כושל: לח שמח מצרים בצאתם כי-
נפל פחדם עליהם: לו פרש ענן למסך
ואש להאיר לילה: מ שאל ויבא שלן
ולחם שמים ישביעם: מא פתח צור
ויזובו מים הלכו בציות נהר: מב כי-
זכר את-דבר קדשו את-אברהם עבדו:
מג ויוציא עמו בששון פרנה את-
בחייריו: מד ויתן להם ארצות גוים
ועמל לאמים יירשו: מה בעבור
ישמרו חקיו ותורתיו ויצרו הללויה:

כב לחודש

קו א הללויה הודו ליהוה כי-טוב כי
לעולם חסדו: ב מי ימלל גבורות
יהוה ישמיע כל-תהלתו: ג אשרי

שמרי משפט עשה צדקה בכל-עת:
ז זכרני יהוה ברצון עמך פקדני
בישועתך: ה לראות א בטובת בחייריך
לשמח בשמחת גויך להתהלל עם-
נחלתך: ו חטאנו עם-אבותינו העוינו
הרשענו: ז אבותינו במצרים א לא-
השכילו נפלאותיך לא זכרו את-רב
חסדיך וימרו על-ים בים-סוף:
ח ויושיעם למען שמו להודיע את-
גבורתו: ט ויגער בים-סוף ויחרב
ויוליכם פתהמות כמדבר: י ויושיעם
מיד שונא ויגאלם מיד אויב:
יא ויכסו-מים צריהם אחד מהם לא
נותר: יב ויאמינו בדבריו ושירו
תהלתו: יג מהרו שכחו מעשיו לא-
חכו לעצתו: יד ויתאו תאוה במדבר
וינסו-אל בשימון: טו ויתן להם
שאלתם וישלח רזון בנפשם:
טז ויקנאו למשה במחנה לאהרן קדוש
יהוה: יז תפתח-ארץ ותבלע דתן ותכס
על-עדת אבירים: יח ותבער-אש
בעדתם להכה תלהט רשעים:
יט יעשו-עגל בחרב וישתחוו למסכה:
כ וימירו את-כבודם בתבנית שור אכל
עשב: כא שכחו אל מושיעם עשה
גדלות במצרים: כב נפלאות בארץ חם
נראות על-ים-סוף: כג ויאמר
להשמידם לולי משה בחירו עמד
בפרץ לפגיו להשיב חמתו מהשחית:

לקוטי

תהלים מסגל לתשובה עג

מוהר"ן תנינא

לה:

עג

מי שרוצה לזכות לתשובה, יהיה רגיל באמירת תהלים, כי אמירת תהלים מסגל לתשובה. כי יש גון שערי תשובה, וגמ"ט שערים וכול כל אדם לבנם פהם ולהשיגם, אך שער החמשים הוא בחינת התשובה של השם יתברך בעצמו, בכיכול, כי גם אצלו יתברך מצינו בחינת תשובה, כמו שכתוב (מלאכי א'): שובו אלי ואשובה אליכם. ואלו המ"ט שערי תשובה הם בחינת מ"ט אותיות שיש בשמות שנים-עשר שכמי ריה, כי כל שער ושער יש לו אות מ"ט אותיות השכמים. והנה הכל הפצים לראות את שמך, ואף-על-פי כן לאו כל אדם זוכה לעשות תשובה, כי יש אחר שאין לו התעוררות כלל לתשובה, ואפלו מי שיש לו התעוררות לתשובה, אינו זוכה להגיע אל האות והשער של תשובה השך לו; ואפלו אם מגיע לשם, יכול להיות שהשער של תשובה סגור, ומחמת כל זה אין האדם זוכה לתשובה. ועל-ידי אמירת תהלים, אפלו מי שאין לו שום התעוררות לתשובה, הוא מתעורר לעשות תשובה, וגם זוכה על-ידי תהלים להגיע אל השער ואת השך לו, ולפתח השער. נמצא, שזוכה על-ידי תהלים לעשות תשובה. וזה בחינת (שמואל ב' כג): נאם ה'כר הקים על, ודרשו רבותינו וכוונם לברכה (מ"ק סו): שהקים עלה של תשובה; ונעים ומרות ישראל, כי על-ידי בחינת נעים ומרות ישראל, דהינו ספר תהלים שסדר על-ידיה הקים עלה של תשובה, כי על-ידי תהלים זוכין לתשובה כנ"ל. וזה שאמרו רבותינו וכוונם לברכה (ע"ו ד): לא היה דוד ראו לאותו מעשה, אלא כדי להורות תשובה ליחיד וכו'. נמצא, שעקר הנראת התשובה על-ידי דוד המלך, ועקר התשובה של דוד המלך הוא ספר תהלים, שאמרו בהתעוררות גדול מאד וברוח-הקדוש, עד שכל אחד ואחד פפי מה שהוא, יכול למצא את עצמו בחוך ספר תהלים, ולזכות לתשובה על-ידי אמירת תהלים כנ"ל:

ועקר הודקכות שנים-עשר שכמי ריה, שהם מ"ט אותיות, שהם בחינות מ"ט שערי תשובה, היה במצרים, שהוא בחינת מצר הגרון, שהוא בחינת תשובה עלאה (פסוקא בכתבי הארי"ל ויל' ועין שם והבן דס"ב). ועל-יבן אחר שנודככו שם במצרים, וזכו לצאת משם, ספרו מ"ט ימי הספירה, שהם כנגד מ"ט שערי תשובה, שהם בחינת מ"ט אותיות הנ"ל. וזכיום החמשים; או: ויורד ה' על הר סיני (שמות ט) - זה בחינת: ואשובה אליכם, בחינת התשובה של השם יתברך בעצמו, בכיכול, בחינת שער החמשים כנ"ל. וזהו: ואלה שמות בני ישראל הנאים מצרימה את יעקב איש וביתו - סופיתבות הם אותיות תהלים ואותיות תשובה. כי על-ידי תהלים זוכין לתשובה, שהיא בחינת שמות בני ישראל הנאים מצרימה וכו'. כי מ"ט שערי תשובה הם בחינת מ"ט אותיות שיש בשמות בני ישראל הנאים מצרימה, להודפך שם כנ"ל. וזה שאנו רואין, שבימי תשובה, דהינו פאלול ועשרת-ימי-תשובה, כל ישראל עוסקין אז באמירת תהלים, כי אמירת תהלים מסגל לתשובה כנ"ל, ועל-יבן הוא דבר גדול מאד לעסק תמיד באמירת תהלים, כי תהלים הוא התעוררות גדול מאד מאד להשם יתברך; אשרי שיאחו בו:

ועל-יבן יתרו דיקא אמר למשה: ואתה תחזה, כי משה היה חתנו, וידע יתרו גדל קדשתו ופרישותו, ועל-יבן הוא דיקא אמר למשה: ואתה תחזה. ואתה דיקא, כי ידע יתרו בגדל קדשתו, שהוא יכול לחיות ולהסתפל על כל אחד, ולחלק להם הגדלה והשררה על-ידי ההסתכלות לבד כנ"ל. וגם יתרו היה גר, והגרים באים מקדשת הוונג של הצדיקים, כמו שכתוב (בראשית ט): ואת הנפש אשר עשו בחרן, ואיתא (בסוד שלח לך דף קסח), שאברהם ושרה בעת שהיו עקרים הולידו מזוונג נפשות הגרים, ועל-יבן יתרו שהיה גר, שהוא בא מקדשת הוונג של צדיקים, על-יבן הוא יודע גדל יקר קדשת הצדיקים, שלגדל קדשתם יעשה מזוונג נפשות הגרים, מפל-ישבן קדשת פרישותם, ועל-יבן הוא יודע, שלגדל קדשת ופרישות משה הוא יכול לחיות בעם, ועל-ידי ראיתו לבד יתן להם הגדלה כנ"ל. ועל-יבן יתרו דיקא אמר למשה: ואתה תחזה וכו', כנ"ל. וזה אותיות יתרו - סופיתבות: ורבים מישיג אדמת עפר יקצו (ויאל ט); כי יתרו דיקא אמר למשה: ואתה תחזה, כנ"ל. ועל-ידי בחינת ואתה תחזה, על-ידיה זוכין לגדלה, וזוכין לבאורי התורה, ועל-ידיה באין לבושה ותשובה, ועל-ידי התשובה, שהיא בחינת חיים נצחיים, חוזר ונחיה השפלות של כל אחד, כי עקר התחיה הוא להשפלות, בבחינת: הקיצו ורגנו שכני עפר, כנ"ל. וכל זה נעשה על-ידי יתרו דיקא, כי יתרו דיקא אמר למשה: ואתה תחזה, שעל-ידיה נעשין כל הבחינות הנ"ל. ועל-יבן מרמו באותיות יתרו: ורבים מישיג אדמת עפר יקצו, שהוא סופיתבות יתרו, כי על-ידי יתרו, שאמר: ואתה תחזה, על-ידיה נמשך בחינת חיים, בחינת תחיה, בחינת: הקיצו ורגנו שכני עפר, בחינת: ורבים מישיג אדמת עפר יקצו, מישיג אדמת עפר דיקא, הינו בחינת שפלות כנ"ל. וזה (שעתי ט): ויהי הנשאר בציון והנותר בירושלים קדוש יאמר לו: והנותר בירושלים - זה בחינת יתרו. על-ידי דיקא: קדוש יאמר לו - להצדיק. כי יתרו, שהוא גר, הוא יודע קדשת הצדיק כנ"ל, ועל-יבן אמר למשה: ואתה תחזה, מחמת שידע קדשתו כנ"ל, וזה בחינת: קדוש יאמר לו כנ"ל:

ובכלל היוצא מכל הנ"ל, שמי שבא אצל צדיק אמתי ושומע מפיו תורה, ראוי שימשך עליו בושח ושפלות גדול מאד. וזה סימן שהיה אצל צדיק אמתי, כשנמשך עליו בושח ושפלות על-ידי ששמע מפיו אזה דבר תורה, כי על-ידי התורה שמשמשך הצדיק האמתי, על-ידיה נמשך בושח, כמו שהיה בשעת מתן-תורה כנ"ל. ועל-ידי הבושח, דהינו תשובה, על-ידיה נחיה השפלות של משה שיש בכל אחד בכל איבר ואיבר, ואז מחיב שירגיש כל אחד שפלותו באמת. אבל מי שהוא בא אצל אזה מפרסם, ושומע מפיו תורה, ובא עליו גדלות על-ידיה וכו' (התקף מוכן מפיילא). אבל אין אנו יודעים כלל מהו שפלות אמתי, כי בודאי אין זה תכלית שיהיה שפל ונבוה ועצל, שקורין רעמגל (ובלעז: שלים-מולניק), כי השפלות הוא עקר החיים של כל איבר ואיבר, והוא כל תענוג עולם הבא כנ"ל, ובודאי אין זה התכלית של עולם הבא, שהיה נבוה ועצל וכו', חס ושלום. על-יבן צריכין רק לבקש מהשם יתברך, שיעזר לזכות לענינות ושפלות אמתי, שהוא עקר החיים ועקר התענוג של עולם הבא כנ"ל:

לקומי

עד עה עו עו

מוהר"ן תנינא

לה

לאלקינג, כמו שאמרו רבותינו זכרונם לברכה: עתידין בתי תרמיאות וקרקסאות וכו', כנ"ל:

עו

דע, שכל אחד מישראל, אפלו צדיק גדול, צריך שיהיה לו איזה צער בכל יום, וגם מי שדעתו יותר גדולה, צערו גדול ביותר, בבחינת (קולת א): יוסף דעת יוסף מכאוב. והתמקקה הוא עלידי אכילה בקדשה וביראת-שמים, הינו, שעלידי אכילה בקדשה, עלידייה נעשה המתקה, שלא יתגבר הצער ביותר, חס ושלום, וגם שלא יהיה נשתלשל מן הצער, חס ושלום, השתלשלות אל הסטרא-אחרא, שהיא דין קשה, חס ושלום. ועלידייה, הינו עלידי אכילה בקדשה, שעלידייה נעשה התמקקה כנ"ל, עלידייה נעשה הפה בבחינת קומת אדם, בבחינת (שמות ט): מי שם פה לאדם, הינו שעושה ומשים הפה לבחינת קומת אדם, פי מי שאין אכילתו בקדשה, חס ושלום, או פי הוא בחינת בעל חריממש, אבל כשאוכל בקדשה, או משים את הפה לאדם, שנעשה מהפה בחינת קומת אדם כנ"ל. פי עקר היראה היא באה לאדם בשעת אכילה דקא, בבחינת (רות א): לעת האכל גשי הלום

(כאשר דברט מזה במקום אחר (לעיל כסי א, אות י) - אין הלום אלא מלכות (נחום א), שהיא בחינת יראה, כמו שאמרו (בבא מציעא א) אלקמלא מוראא של מלכות. נמצא, שבשעת אכילה, או באה היראה להאדם, (ובבבא מציעא א) ויהי מקו - כי מרחמם ונתנם) שעקר האכילה והפרנסה נמשכת מבחינת מלכות, שהיא בחינת יראה, עין שם (תעב). ועליבן כשאוכל בקדשה, וממשיך על עצמו היראה הנאה לו בשעת אכילה, דהינו שאוכל עם יראת-שמים בקדשה ובמטהרה פראוי, או הוא מכניס את בחינת המלכות, שהיא בחינת היראה כנ"ל לתוך הפה, ואז נעשה מהפה בחינת קומת אדם, בבחינת: מי שם פה לאדם כנ"ל. פי כשאנו אוכל בקדשה וביראת-שמים, או היראה הנאה בשעת אכילה כנ"ל, היא עומדת מרחוק ואינה נכנסת בו, אבל כשאוכל בקדשה וביראה, דהינו שממשיך על עצמו היראה קדושה כנ"ל, או נכנס בחינת היראה מלכות בפיו, ונעשה מהפה בחינת קומת אדם כנ"ל:

ובשכר זה, שאוכל בקדשה וביראת-שמים, ועושה מהפה קומת אדם, עלידייה זוכה לעליה יותר גדולה, שנתעלה בחינת קומת אדם כנ"ל ונעשה בחינת אדם העליון, בבחינת (יחזקאל א): ועל הכפא דמות כמראה אדם עליו מלמעלה (א), שזה בחינת אדם העליון, בחינת: שכניה מדברת מתוך גרונן, בחינת: אדני שפתי תפתח, שפתיחת פיו הוא בחינת אדני, בחינת: שכניה מדברת מתוך גרונן. הינו, כי בשעושה מהפה בחינת קומת אדם, או הוא בגדר מדבר, פי גדר האדם הוא הדבור; אבל אחר-כך זוכה שנתעלה הפה בבחינת אדם העליון, הינו בחינת: שכניה מדברת מתוך גרונן, בחינת: אדני שפתי תפתח, כנ"ל:

ומה שנמתק הצער עלידי אכילה בקדשה - כי דע, כי זאת ההשתלשלות, שנשתלשל ובא צער יותר גדול למו שהוא בירדעת, בבחינת: יוסף דעת יוסף מכאוב כנ"ל, ולכאורה קשה: מפני מה יהיה כך, שמי שמוסיף דעת יוסף צער, חס ושלום?

עד

אחר פורים קורין פרשת פרה, שהיא הכנה לפסח. כי פרשת פרה קורין כדי שיהיו נוהרין למהר מממאת מת, כדי שיהיו מהווין לעשות הפסח. ובתחלה הוא בחינת פרה, כי פורים על שם הפר (אסתר ב. וע' בכוונת הארז"ל בסוד הפיל פור ובסוד פרה אדומה), ואחר-כך נעשה פרה, כי גם פורים הוא בודאי הלוך ודרך לפסח. והיו בחינת (שיר-השירים ה): שפתותיו שושנים נוטפות מור עוכר. שפתותיו זה בחינת פסח - פה סת, (כמובא). שושנה היא אסתר, (כמובא בזה הקדוש ובכתיב הארז"ל, שושנה נכספריא אסתר). נוטפות מור עוכר זה בחינת מרדכי - מר דרור (חולין קל"ט), לשון חרות, בחינת חרות של פסח. ועליבן צרופ של פורים מרמו בפסח, בפסוק (שמות כ): שבעת ימים תאכל מצות כאשר צויתך למועד חדש האביב כי בו יצאת ממצרים ולא יראו פני ריכם. במצרים ולא יראו פני ריכם - ראשיתבות פורים, כי פורים הוא דרך לפסח, שיהיו יכולים להיות נוהרין מחמין: (פסוק באמצע הענין ולא נלה יתח').

כי בתחלה היו כל התחלות מפסח, ועליבן כל המצוות הם זכר ליציאת מצרים. ועכשו... (ולא סים):

עו

הסתכלות פני הצדיקים לכד הוא גספן דבר גדול מאד. כי אמרו רבותינו זכרונם לברכה, שהתלמיד-הכם הוא גדול מן התורה, כמו שאמרו רבותינו זכרונם לברכה (בבא מציעא א): כמה מפשאי שאר אנשי דקנימו מקמי ספר תורה ולא קימו מקמי גברא רבא. נמצא, שהתלמיד-הכם הוא גדול יותר מן התורה. ואצל התורה מצינו, שאמרו רבותינו זכרונם לברכה (פ"ד אהב במתותא), כי המאור שבה מחירו למוטב, מכלישפן אור הצדיק, שההסתכלות בו לכד הוא מועיל לקדשה מאד, בודאי כשזוכין לדבר עמו טוב יותר, אך גם ההסתכלות לכד הוא גספן דבר גדול:

עו

ישראל הם נעשים אדונים לבעליהם, כמו שאמרו רבותינו זכרונם לברכה (פסחים ק"ד): כל מקום שהם הולכים, נעשים שרים לאדניהם. כי בכל מקום שהם באין בגלות, בתחלה הם כבוישים בגולה, אבל אחר-כך הם נעשים אדונים לבעליהם, כי אחר-כך הם כובשים את המקום ההוא, שהם באים בגולה שם, כי ישראל הם מרימין ומעלין כל המקומות השפלים והנפולים, כמו שאמרו רבותינו זכרונם לברכה (בבא מציעא א): עתידין בתי תרמיאות וקרקסאות שלמרו בהן תורה ברבים, שנאמר (זכריה א): ונשאר גם הוא לאלקינו וכו', עין שם, כי ישראל מעלין ומנשאין כל המקומות הנפולין. ועליבן נקראין ישראל בגלות בני הגולה, כי ארעילפי שאחר-כך הם נעשים אדונים, ומקימין ומנשאין ומעלין הכל, ארעילפי-כן בתחלה הם בגלות, כי ארעילפי-כן הם נע ונד בגלות, אבל אחר-כך הם מעלין ומנשאין הכל כנ"ל, ועליבן נקראין בני הגולה, כי זה אותיות גולה - ראשיתבות: ונשאר גם הוא לאלקינו. כי אחר-כך הם מעלין ומנשאין הכל, בבחינת: ונשאר גם הוא

(א) עין ודרי פיהם רבתי.

מוהר"ן תנינא

עח

לקומי

לה:

הקמה, הוי אמר על אשפוזא: גבר פום דין. הינו: איש פי זה, כמו שפרש רש"י שם. וזה בחינת: מי שם פה לאדם, שנגעשה מהפה קומת אדם, הינו בחינת: איש פי זה, שנגעשה מהפה בחינת איש, בחינת קומת אדם כנ"ל. והוי: ונגעשה אשפוזן לשכינה, כי עלידי ההמתקה הנ"ל עלידי אכילה בקדשה כנ"ל, שעלידייה וזכה לעשות מהפה בחינת אדם כנ"ל, עלידייה וזכה אחרכך לבחינת אדם העליון, בחינת: שכינה מדברת מתוך גורנו. והוי: ונגעשה אשפוזן לשכינה, שזכה לבחינת: שכינה מדברת מתוך גורנו, כנ"ל:

עח

בענין הנהגת הפשיטות של הצדיק האמת. הינו, כי לפעמים הצדיק האמת הוא איש פשוט ממש (שקורין פראסקי), שמתנהג עצמו בדרבי הפשיטות, ואינו מגלה שום תורה, ועוסק בשיחת חלין וכיוצא, והוא אז בחינת איש פשוט ממש:

דע, כי עקר החיים היא התורה, כמו שכתוב: כי הוא חידך וארך ימיו (דברים ט), וכל הפורש מן התורה כפורש מן החיים (והרי חידך דף צב בעלפולק דף קטח; ואתחנן דף טז). ועלכן לכאורה הדבר תמוה ונפלא, איך אפשר לפרש עצמו מן התורה אפלו שעה קלה. ובאמת זהו מן הנמנע ובלתי אפשר להיות דבוק בהתורה תמיד, וימם ולילה, בלי הפסק רגע, וכל פעליתורה, הן למדן שעוסק בלמוד התורה בגמפ"ת (בגמרא, פירוש רש"י, תוספות) וכיוצא, כל אחד כפי ערכו, כפי עסק למודו, בהכרח שיכטל מהתורה איזה שעה פיום, וכן אפלו בעל השנה, ואפלו מי שהוא גבוה יותר ויותר למעלה למעלה, אף על פירכ בהכרח שפסקי ויכטל מהשגתו איזה זמן, פי אי אפשר להיות דבוק תמיד בתורה והשנה בלי הפסק, פי צריכין בהכרח להפסקי איזה שעה, אם לעשות איזה משאומותן או פיוצא בזה, כי צריכין לעסק בצרכי הגוף גספין:

והכלל - כי אי אפשר בשום אופן להיות דבוק בהתורה ובהשגה בלי שום הפסק, ובחכרת צריכין לכטל איזה שעה. ובאותו שעה שמכטלין מהתורה, אזי זה הלכמן או הפעליתשנה הוא בחינת איש פשוט ממש (הינו פראסקי). ולכאורה זה הדבר קשה מאד, איך אפשר לפרש עצמו מן התורה אפלו שעה קלה, הלוא היא חיינו וכו', ומי הוא זה שצריך לפרש עצמו מן החיים אפלו רגע קלה. ואף על פי שאמרו רבותינו וכוונם לברכה (מנחות טז): בטולה של תורה זהו קיימה, אף על פירכין מי יתרגה קזה להתפטל מן התורה, אף שזהו קיימה, אף על פירכין טוב יותר בודאי להיות דבוק בהתורה, אשר היא החיים וארך הימים, ומי האיש אשר יתרגה לפרש מן החיים אפלו רגע אחת, בפרט מי שזוכה לאהבת התורה, ומתמיד מאד בתורה, ודבוק בה מאד, מכלישפן מי שזוכה להיגיש איזה מתקוות בתורה, לחדש איזה חדוש, אפלו איזה פשט בגמפ"ת, מכלישפן וכלישפן בעל השנה, ובפרט מי שזוכה לגנואי דמלאכה, ומעלה זו אי אפשר לשער בפה, ואך יתרגה לפרש מן התורה אפלו שעה קלה. ובאמת זהו בלתי אפשר להיות דבוק בעסק התורה תמיד כנ"ל, כי בהכרח צריכין לכטל ולהפסקי איזה שעה, ואספין בזה מתיין עצמן קזה השעה שפטלין מן התורה, הלוא עקר החיים הוא מן התורה כנ"ל:

אך דע, כי זה בחינת מעברתא של תפלין, כי ראשית חכמה יראת ה' (תהלים קיא), ואם אין יראה אין חכמה (אבות פ"ג), ועלכן כל מי שזוכה לאיזה חכמה ודעה, עובר עליו יראה גספין, כי זה תלוי בקזה כנ"ל:

וזה בחינת מעברתא של תפלין, כי תפלין הם בחינת מחין, והרצועה היא בחינת יראה, פי רצועה בישא היא יראה נפולה (הקדמת הוהר, דף יא), וכן היראה דקדשה היא גספין בחינת רצועה דקדשה. וזה בחינת הרצועה שעוברת בתוך המעברתא של תפלין, הינו שהרצועה, שהיא היראה, היא עוברת בתוך המחין והתפלין, כי ראשית חכמה יראת ה' כנ"ל. ועלכן כל איש ישראל, שזוכה בכל יום לבחינת מחין, בחינת תפלין, עובר עליו יראה גספין, בבחינת הרצועה שעוברת במעברתא של תפלין, ומזה נשתלשל ובא לכל אחד איזה צער בכל יום. וכל מי שדעתו יותר גדולה, צערו יותר גדול, כי הצער נשתלשל מן היראה, והיראה היא כפי המוח והדעת כנ"ל. ויש צער שבא מיראה דקדשה, אבל יש שנשתלשל, חס ושלום, עד שבא הצער מבחינת יראות הנפולות, רצועה בישא. ואפלו בר ישראל כשאנו זוכה, אזי חס ושלום, יש לו צער מרצועה בישא, חס ושלום. אבל עלידי אכילה בקדשה, שאוכל בקדשה וממשיך עליו היראה דקדשה בשעת האכילה, שבאה ונגשת אליו אז כנ"ל, אזי עלידייה הוא ממתיק הצער והדין הבא מרצועה בישא, חס ושלום, פי הוא ממשך עליו היראה דקדשה, שעלידייה עולין ונמתקין היראות הנפולות, שהם בחינת רצועה בישא, חס ושלום. וזה בחינת מאמר רבותינו וכוונם לברכה: רצועה היתה יוצאה מחלקו של יהודה לחלקו של בנימין, ועל זה היה אותו צדיק מצטער בכל יום, ובקש לבלעה, וזכה ונגעשה אשפוזן לשכינה (מילה ט):

בגמין הוא בחינת הדעת, בחינת מחין, תפלין. כי בית המקדש בחלקו של בנימין (ספרי פ' וזאת הברכה וכושי שם, ויבא יב' משה לו; ויבא יב' קח); ובית המקדש הוא בחינת הדעת, כמו שאמרו רבותינו וכוונם לברכה (ברכות טז): כל מי שיש בו דעה, כאלו נבנה בית המקדש בימיו; פי דעה נתן בין שתי אותיות, ובית המקדש נתן בין שתי אותיות וכו'. והודה הוא בחינת מלכות, בחינת יראה. והוי רצועה - הינו רצועה הנ"ל, בחינת יראה, בחינת רצועה של תפלין. שיוצאת מחלקו של יהודה לחלקו של בנימין - הינו פי הרצועה באה מבחינת חלקו של יהודה, מבחינת יראה, ונכנסת בחלקו של בנימין, הינו בתוך התפלין מחין, בבחינת רצועה העוברת במעברתא של תפלין כנ"ל. והוי: ועל זה היה אותו צדיק מצטער בכל יום - כי מוצאת הרצועה בא הצער בכל יום לכל אחד מישראל, ובפרט להצדיק, שדעתו יותר גדולה כנ"ל. והוי: ובקש לבלעו - הינו שהיה מבקש ומחפש תמיד לחקן ולהמתיק הצער הבא מרצועה הנ"ל, עלידי האכילה כנ"ל. וזכה ונגעשה אשפוזן לשכינה - הינו שזכה להמתיק הצער עלידי האכילה בקדשה ובראות שמים כנ"ל. ועלידייה נעשה אשפוזן לשכינה, הינו שנגעשה הנה בבחינת קומת אדם. וזה בחינת אשפוזא, כי רבי יוסי בר אסין (עירובין טז) פד הוי משתעי בלשון

מזהרין תנינא

עה

לקומי

והעשיות, הן מי שהוטב עצים או איה עבדא שיהיה - בכלם נעלם התורה, כי הכל נברא בעשרה מאמרות, אשר שם התורה נעלמה ונסתרה קדם מתורתה. והצדיק, בשעה שפולש מן התורה, והוא בחינת איש פשוט, הוא מקבל חיות מבחינה זו של קדם מתורתה:

וזהו בחינת הדרך של ארץ ישראל הנאמר למעלה, שהצדיק מחיה עצמו בעת פשיטותו משם, כי עקר כח קדשת ארץ ישראל הוא עלידי בחינת: כח מעשיו הגיד לעמו לתת להם נחלת גוים, כמו שפרש רש"י בפסוק בראשית וכו', שבשכיל זה פתח ב'בראשית', שלא יאמרו גוילים אתם וכו', עליכן פתח ב'בראשית', כי הוא יתברך ברא הכל, וברצונו נתנה להם וברצונו וכו'. נמצא שעקר כח ארץ ישראל הוא מבחינת עשרה מאמרות שבהם נברא העולם, שהם בחינת כח מעשיו שעל ידיה היו ישראל יכולים לילך ולכבש ארץ ישראל:

וגם כאן, בחורף לארץ, נמצא בחינה זו, כי ישראל עם קדוש באים לפעמים במקומות שהיו רחוקים מאד מאד מקדשת ישראל, בגן במקום שהיו מתחלה של עפ"ם, וגם עכשו הוא ברשות מי שהוא רחוק מאד מקדשת ישראל, וישראל באים לשם, וכובשים המקום, ומקדשין אותו שיהיה מקום ישראלי, שהיו גם כן בחינת ארץ ישראל. והיו יכולים לומר גוילים אתם, שכבשתם זה המקום שאינו שלכם, אך עלידי כח מעשיו, בחינת עשרה מאמרות, על ידיה יש לנו רשות לכבש כל העולם ולקדשו בקדשת ישראל, כי הוא יתברך בראה, וברצונו נתנה לנו. נמצא, שעשרה מאמרות, שהם מלבשין בדרך ארץ, הינו בישוב העולם, כי בהם נברא העולם, הם דרך לארץ ישראל, כי עלידי בחינת העשרה מאמרות יכולין לכבש ארץ ישראל כנ"ל:

וזהו בחינת דרך ארץ, הינו שהוא דרך ונתיב לארץ, הינו לארץ ישראל. כי דרך ארץ, שהוא ישוב העולם, שנברא בעשרה מאמרות, זה זה בעצמו הוא דרך ונתיב לארץ ישראל כנ"ל, וזהו דרך ארץ, הינו דרך לארץ ישראל כנ"ל. ובה דרך ארץ, הינו הדרך של ארץ ישראל, שהוא בחינת עשרה מאמרות שבהם נברא העולם, ששם נעלמת התורה, שבוה היה העולם מתקיים בחסדו עשרים וששה דורות שקדם מתורתה, בזה בעצמו הצדיק מחיה עצמו בעת פשיטותו שאינו עוסק בתורה, כי אז הוא מחיה עצמו בבחינת התורה שנעלמת בתוך העולם, בכל הדברים ובכל העבודות שנבראו בעשרה מאמרות, ששם נעלמת התורה כנ"ל:

ועליכן מברך הצדיק הגדול לירד ולפל לתוך פשיטות ולהיות איש פשוט ממש איה עת, כי על ידיה הוא מחיה את כל הפשוטים הנ"ל, יתה מי שיהיה, ואפלו אמות העולם, כי הוא מחיה עצמו בבחינת התורה הנעלמת בעשרה מאמרות, המלבשין בתוך העולם, וממנו מקבלין חיות כל הפשוטים הנ"ל, וכל אחד כפי קרובו ויתר אל תקדשה ואל הצדיק הנ"ל, כן הוא מקבל ממנו חיות נבואה יותר:

אך דע, כי הצדיק האמת מחיה עצמו באותו הזמן שהוא איש פשוט כנ"ל מהדרך של נסיעת ארץ ישראל. כי דע, כי כל אלו הפשוטים, דהינו זה הלמדן בשעה שבטל מן התורה, שאז הוא איש פשוט כנ"ל, וכן יש איש פשוט ממש, שאינו למדן כלל ואף על פי כן הוא איש פשוט וראשונים, ונברא מקבל חיות מן התורה, וכן אפלו הנמוכים למטה יותר, ואפלו אמות העולם, גם הם מקבלים בודאי גם כן חיות מן התורה. וכל אלו הפשוטים צריכין שיהיה עליהם איש פשוט גדול, שכלם יקבלו על ידו חיות, כי כל הפשוטים הנ"ל, כלם צריכין לקבל איה חיות מהתורה, שהיא עקר החיים, ובאמת הם רחוקים מהתורה, כי הם אנשים פשוטים (שקורין פראמטאקים), עליכן צריכין שיהיה עליהם איש פשוט גדול, שעל ידו הם מקבלין חיות מהתורה:

כי דע, כי כל הפשוטים הנ"ל, הן למדן שהוא עוסק בתורה לשם שמים, (כי כשעוסק בתורה שלא לשמה, אינו מועיל במלמד לישוב העולם, כי שלא לשמה הוא נצרך רק בשכיל עצמו, וגם כזה יש בחינתו, רק כשעוסק לשמה, שהיו עוסק בישוב העולם), כשעובטל מלמודו, שאז הוא בחינת איש פשוט ממש כנ"ל, הן שאר הפשוטים - כל אחד ואחד כפי אחרתו בהתורה כן הוא מחיה עצמו בעת פשיטותו מבחינת קיום העולם קדם קבלת התורה:

כי קדם קבלת התורה היה העולם מתקיים רק בחסדו, כי לא היה עדין תורה ושום עשייה של מצוה, שעל ידו יתקיים העולם, והיה עקר קיום העולם עלידי חסדו לבד. והצדיק בעת פשיטותו, בשעה שבדל מן התורה, הוא מקבל חיות מבחינה זו:

וזה בחינת אוצר מתנת חנם, כי יש אוצר של מתנת חנם, שמי שאין לו שום זכות כלל מקבל משם (מיד תשא פ' מו), ונברא אין זה האוצר מוכן בשכיל רשעים, כי אם כן הרשע הוא גדול מן הצדיק, כי הרשע בודאי אין לו שום זכות כלל, וכי יזכה בשכיל זה לקבל מאוצר מתנת חנם, אך באמת הרשע בודאי אינו מקבל משם, רק זה האוצר מתנת חנם הוא בשכיל הצדיק לבד, הינו בשעה שהצדיק הוא איש פשוט כנ"ל, אז הוא מקבל מזה האוצר מתנת חנם, שהיו בחינת קדם קבלת התורה, שהיה מתקיים העולם בחסד חנם לבד, בבחינת: כי לעולם חסדו, הנאמר על קדם מתורתה, פמנא [בגמרא פסחים (קמ):] הני עשרים וששה בי לעולם חסדו כנגד מי? כנגד עשרים וששה דורות וכו'. כי אז לא היה שום תורה, והיו עוסקין רק בישוב העולם ובדרך ארץ, כמו שאמרו רבותינו זכרונם לברכה במדרש (רבה זו ע"ס): גדולה דרך ארץ, שקדמה לתורה עשרים וששה דורות, ואז היה עקר קיום העולם עלידי חסד חנם לבד:

ובאמת גם קדם קבלת התורה, בודאי גם אז היתה התורה במציאות, כי התורה היא נצחית. אמנם אז, קדם מתורתה, היתה התורה בעולם ובחסדו, הינו כי כל התורה כלולה בעשרת הדברות, ואז קדם מתורתה, היו העשרת הדברות נעלמין בעשרה מאמרות שבהם נברא העולם. נמצא שיהיה כל התורה כלה נעלמת ונסתרת בתוך ישוב העולם, שנברא בעשרה מאמרות. ובכל הדברים של העולם ובכל העבודות

מוהר"ן תנינא

עט

לקוטי

לו:

לשמה גדולה עלידי תמימותו ואמונתו, כי חכמות אין צדיקין כלל, רק אמונה וחכמות ופשיטות, בלי שום חכמה כלל, כי חכמות מויקים מאד להאדם, והחכמים נלפדים בחכמתו של עצמו, כי החכמה מתעה אותו מחכמה לחכמה, ומאותה החכמה לחכמה אחרת, וכן מחכמה לחכמה יותר ויותר, עד שנלמד ונתעה בחכמות עצמו, כבחנינת (אבות ה'): לכה חכמים פערמם - פערמם דיקא, הינו פערמימות וחכמות שלהם פערמם הוא לוכד אותם. אשרי הולך בחמימות:

וצדיקין לבקש מאד מהשם יתברך לזכות להתקרב להצדיק האמת, כי אשרי למי שזוכה להתקרב בעודו בחיים חיותו לצדיק האמת; אשרי לו, אשרי חלקו. [כי אחר-כך (תנינא לאחר מיתתו), קשה אז מאד להתקרב, וצדיקין מאד להרבות בתפלה ותחנונים מאד, שיוכה בחיים חיותו להתקרב לצדיקי אמת], כי הפעל-דבר שם לבו על זה מאד עכשו, לכלכל את העולם, כי ישראל הם עכשו קרובים אל הקץ מאד, ויש עכשו לישראל געגועים גדולים וכסופין גדולים להשם יתברך, אשר לא היתה כזאת בימי קדם, וכל אחד נכסף מאד להשם יתברך, עליין הערים הפעל-דבר והכנים מחלקת בין הצדיקים, והקים בעולם מפרסמים הרבה של שקר, וגם בין הצדיקים האמתיים הכנים מחלקת גדול, עד שאין אחד יודע היכן האמת. עליין צדיקין לבקש מאד מהשם יתברך לזכות להתקרב להצדיק האמת:

העמקה מכתב-יד רבנו ז"ל בעצמו, מה שמצאנו אצלו. והם ראשי-פרקים מענין הניל, ועוד נוסף דברים בהם מה שלא פאר בפרוש. וכפי המובן מאלו הראשי-פרקים יראה המענין שיש בזה הענין הניל עוד דברים רבים בפרט, אך אהנו לא וכוני לשמע בפרוש כי אם ענין הניל:

ואתחנן. מתנת חנם, חנם, עריות. פנים הרעת. משה, הרעת. פרישות. פה עמוד עמודי. הבריאה, מתנת חנם. עולם חסד ויבנה. הבריאה קדם מתורתורה. עת לעשות לה', הינו עשית העולם. הפרו תורתך, בפולה של תורה. געת הריא לאמר, בעשרה מאמרות. הריא, ההעלמה. פה מעשיו הגיד לעמו:

עט

עוד מצאנו בכתב-יד רבנו ז"ל, והם ראשי-פרקים מאיזה תורה נפלאה: חקל קול יעקב. ברזו. עשו וישא קולו. יצחק זמן קוף צדיק ישנים וכו'. ושבתי עד ה' אלקוד שמעתי בקולו. יצחק בן אברהם זמן נחאחד. אברהם אהבי. בעיניו כימים אהדים פאהבתו. וישאר ישוב בנה. אם תשוב ואשיבך לפני תעמוד:

כי בא השמש. נתקצר הזמן. וישב במקום. יש כ"ב (הסוף ה'). קחו עמכם דברים ושובו. מאבני המקום אבנים איתות. מראשותיו מחשבה מברר הכל:

וישלח יעקב מלאכים מצוות ומצוות עשה מצוות הרבה נברא כמה מלאכים. לפניו. תשובה. ואשיבך לפני. ארצה שעיר. נד'ת'הו'. אציגה. סבה תשובה. תסבני בכמן אמו. הולדה. שאר ישוב בנה:

ועל-כן משה רבנו, עליו השלום, כשבקש לבוא לארץ-ישראל, בקש מתנת חנם, כמו שכתוב (דברים ג'): ואתחנן אל ה' - בחינת מתנת חנם. והיו: געת הריא לאמר - הינו שתפלתו היה עם פה בחינת: געת הריא לאמר, הינו בכח אותו העת שהיה העולם מתקם עלידי העשרה מאמרות, שהוא קדם מתורתורה, שאז היה העולם מתקם עלידי העשרה מאמרות שבהם היתה התורה נעלמת, ואז היה קיום העולם עלידי מתנת חנם כנ"ל. וככה הנה של קיום העולם קדם מתורתורה, הינו בחינת מתנת חנם, בחינת עשרה מאמרות הנ"ל - בכח הנה וזכין לבוא ולכבש ארץ-ישראל כנ"ל, ועל-כן בקש משה לבוא לארץ-ישראל עלידי בחינה זו. והיו: ואתחנן אל ה' - הינו מתנת חנם; געת הריא לאמר - הינו עם פה בחינת עת הריא, שהיה העולם מתקם עלידי המאמרות לכה, שאז היה העולם מתקם עלידי בחינת מתנת חנם כנ"ל, אשר עלידיה וכולין לבוא לארץ-ישראל כנ"ל, ועל-כן בקש משה לבוא לארץ-ישראל עלידי בחינה זו כנ"ל. וזה בחינת: געת הריא. הריא - זה בחינת סתום ונעלם, כי פאותה העת, קדם מתורתורה, היתה התורה נעלמת ונסתרת בתוך העשרה מאמרות וכו', כנ"ל:

והכלל, כי אסור לאש עצמו. כי אפלו מי שהוא איש פשוט ואינו יכול ללמד כלל, או שהוא במקום שאי אפשר לו ללמד וכיוצא בזה, אף-על-פי-כן גם געת פשיטותו צריך להחזיק עצמו בראת-השם ובעבודה פשוטה לפי בחינתו, כי גם אז הוא מקבל חינת מהתורה כנ"ל, עלידי איש פשוט הגדול, הינו הצדיק הגדול, שהוא לפעמים איש פשוט, שהוא מתיח את בלם כנ"ל, ואפלו מי שהוא, חס ושלום, במדרגה התחתונה לגמרי, חס ושלום, רחמנא לצלן, אפלו אם מנה בשאל תחתיות, רחמנא לצלן, אף-על-פי-כן אל יתיאש עצמו, ויקים: כמנן שאול שעתי (וינה ט'), ויחזק עצמו בפה שיוכל, כי גם הוא יכול לחזר ולשוב ולקבל חינת מהתורה עלידי הצדיק הנ"ל:

והעקר - לחזק עצמו בכל מה שאפשר כי אין שום יאוש בעולם כלל (ואמר אז בזה הלשון: קיין יאוש איז נאר גיט פאר האנדין), ומשך מאד אלו התבות "קיין יאוש וכו'", ואמרם בכח גדול ובעמקות נפלא ונורא מאד, כדי להורות ולרמוז לכל אחד ואחד לדורות, שלא יתיאש בשום אפן בעולם, אפלו אם יעבר עליו מה, ואף שהוא, אפלו אם נפל למקום שנפל, רחמנא לצלן, מאחר שמחזק עצמו בפה שהוא, עדיו יש לו תקוה לשוב ולחזר אליו יתברך. ואפלו איש פשוט גם-כן צריך שיהיה לו יראת-שמים. ויש כמה בחינות יראות, כי למעלה דברנו מבחינת דרד-ארץ, הינו הדרך לארץ-ישראל, אמנם ארץ-ישראל בעצמה יש בה גם-כן בחינת עשר קדשות, כי יש שם עשר בחינות קדשות זו למעלה מזו, והם בחינת עשרה מאמרות, וכל מאמר יש לו בחינת יראה, בחינת (תהלים עט): הקם לעבדך אמתך אשר ליראתך, כי יש יראה למעלה מיראה (ולא סים לבאר זה הענין). וצריך לחזק עצמו ביראת-שמים גם געת פשיטותו בכל מה שיוכל, ויוכל לבוא

לקומי

עמ

ז

מוהר"ן תנינא

הקדמות שבפון להם, אשר עליהם יסב כל הענין הזה. אפס קצוהו מצאתי, לא פלו, כי כפי הנראה בודאי כון עוד לא היה הקדמות, אשר לא זכיתי לעמוד עליהם, ומחמת זה אי אפשר לבאר ולפרש הענין הזה היטב, שיהיה מוכן כל דבריו, אך אף-על-פי-כן מה שאפשר להבין מעט על-פי ההקדמה שהבנתי מדבריו, אמרתי לבאר מה שברירי, ואולי על-ידי-זה ישמע חכם ויוסף לקח, ויבין עוד דבר מתוך דברי לבאר השאר על גבול:

והנה מה שהאיר ה' עיני הוא, כי רבנו ז"ל רוצה לגלות, שהשוכה ובהינת למעלה מהזמן, והינו בטול הזמנים, הם בחינה אחת, ועל-ידי-זה זוכין לשמע הקול דקדושה ולהכניע הקול דסמרא-אחרא. וכן מבאר בהאלף-בית הקדוש, באות תו - תשובה, סימן א, וזה לשונו: יום שהאדם עושה תשובה, הוא למעלה מהזמן, ומעלה כל הזמנים למעלה מהזמן, וכן יוסי-הנפירים הוא למעלה מהזמן, עד כאן לשונו. נמצא מבאר, שהשוכה הוא למעלה מהזמן:

ולעניות דעתי זהו מה שרוצה לבאר בפסוקים אלו, בצרוף עוד איזה הקדמות שלא זכיתי לעמוד עליהם כנ"ל. ועתה בוא וראה, ותבין מעט מדבריו. ונתחיל לדגמא מסוף דבריו הקדושים, והוא: וישמע יתרו קריעת ים-סוף וכו' כנ"ל. קריעת ים-סוף זה בטול הזמנים, וישקף ה' וכו' - פרוש, בזה רוצה לבאר ולהוכיח בקצור נפלא, שקריעת ים-סוף הוא בחינת בטול הזמנים, כי בקריעת ים-סוף כתיב (שמות יד): וישקף ה' אל מחנה מצרים בעמוד אש וענן ויהם. עמוד אש זה לילה, וענן זה יום, והקדוש-ברוך-הוא ערבבם ובטל הזמנים. נמצא, שקריעת ים-סוף הוא בחינת בטול הזמנים. והולך ומבאר ההקדמה הנ"ל, שבטול הזמנים והשוכה הוא בחינה אחת וכו':

וזה שכתב: מלחמת עמלק זה תשובה, משה אהרן וחור - פרש רש"י: בתענית היו שרויים. פרוש, שמכיו ראה שמלחמת עמלק זה תשובה, כי אז היו שרויים בתענית משה אהרן וחור, שזהו בחינת תשובה. נמצא, שקריעת ים-סוף ומלחמת עמלק זהו בחינת בטול הזמנים ותשובה, שהם תלויים זה בזה. ועל-ידי-זה וישמע יתרו שמע הקול, הינו כנ"ל, כי על-ידי תשובה, שהוא בטול הזמנים, על-ידי-זה שומעין הקול דקדושה כנ"ל:

ועל-פי דרך זה תשוב וראה כל הענינים האלה הכתובים לעיל, ותמצא בהם דברים ערכים, ועתה נשוב לתחלת דבריו: הקל קול יעקב. ברזו. עשו וישא קולו. הינו שצריכין להגביר הקול קול יעקב על הקול דסמרא-אחרא, שהוא בחינת עשו, שנאמר בו וישא קולו, שהוא מתגבר להעלים, חס ושלום, הקול של יעקב, וצריכין להתגבר להכניע הקול של עשו, כדי ששוכה לשמע הקול של יעקב. וזה זוכין על-ידי תשובה, שהוא בטול הזמנים כנ"ל:

וישב יעקב בארץ - לקים כבוד אב, לבטל כח כבוד של עשו. אלה תולדות - פוסל זרעו של עשו. יוסף תשובה. תוספות על צדיקים. במקום שבגל-תשובה עומדים. בית עשו לקש בית יוסף להכה:

מפני שנתים. אחרית הימים. ופרעה הולם. סמרא-אחרא מתחזקת. והנה עומד שתק. יאור תשובה מכבי נהרות חבש. נשאו נהרות קולם:

וינש אלו יהודא תקדמתא מלכא במלכא נתאחדו במצוות. כי הנה המלכים או עברו כל מלאכי חבלה. ודבר נא באוני ולא יבלבלו את קולי. ואל יחר אפך. בצר לך. כפרעה תשובה. כפרע פרעות בהתנדב. כי כמוד כפרעה. תשובת המשקל. יוסף הטמין חרפתי:

ויקרבו ימי ישראל למות. התאחדות הזמן. למות זה בצר לך וכו' באחרית הימים. ויקרא לבנו ליוסף. תשובה שאר ישוב בנך. הטמין חרפתי. אל תקבני במצרים כמצר הגרזן. בשעת בחינת בצר לך:

ואלה שמות. לכו חזו מפעלות וכו' שמות פעלות מצות. שמות פרוד בין המצות. ויהי כל נפש וכו' שבעים נפש. אחרות. על-ידי יוסף היה במצרים אסף חרפתי:

וארא אל אברהם וכו' באל שדי זמן וגבול גלות. ושמו ה' כשירפקו על דלתי רחמים. קדם הקץ ^(ס). זהו התקרבות הזמנים. וגם הקמתי את בריתי וכו' לתת להם ארץ מגריתם תחתיתיהן תשובה וגם אני שמעתי נאקת בני ישראל. זה קול מגריתם אסיפת הניצוצות בתשובה. לארץ-ישראל. בונה ירושלים. נדחי ישראל יכנס:

כא אל פרעה. משה בחינת אהדות הזמנים, מה שיהיה הוא שיהיה. פרעה, קולה כפחש ילך. אני התבדתי את לבו למען שתי אתתי. אם לא יאמינו לקול האות. בקרבנו. התבדתי שהבדיל על ישראל כדי לעוררם בתשובה. ופרעה הקרוב:

וישמע יתרו קריעת ים-סוף ומלחמות עמלק. קריעת ים-סוף, זה בטול הזמנים. וישקף ה' אל מחנה מצרים בעמוד אש וענן ויהם. עמוד אש זה לילה וענן זה יום והקדוש-ברוך-הוא ערבבם ובטל הזמנים. מלחמת עמלק זה תשובה. משה אהרן וחור פרש רש"י בתענית היו שרויים. על-ידי-זה וישמע יתרו שמע הקול: (עד כאן לשון רבנו יצחק לברכה):

בל-זה מצאנו מכתב יד רבנו ז"ל, והעתקנו אות פאות. והנה הדברים סתומים ורחוקים מעין כל, אין יוצא ואין בא אך מעצם השקתנו להבין ולהשפיל כל מה דאפשר מנעמת נפלאות השגותיו הקדושים, ינעתי ומצאתי מעט מועיר כמצוין מן החרפים. והנה אנכי הרוצה, כי דברים האלה בהקב בדרך ראשי-פרקים ברזו בעלמא לברזן, ואחרי העיון הבנתי איזה

(א) עין אור היום פרשת וארא.

מוהר"ן תנינא

פ

לקומי

ז:

גם אלו ההקדמות שכתב מצאנו בדבריו, תהלה לאל, עדין צדיקין באור רחב, כי באמת עקר העבודה הוא לקשר ולבטל בחינת הזמן, להעלותו וליחרו בבחינת למעלה מהזמן, וזה בחינת מצוות זמניות, כדי לזכות על-ידי המצוות זמניות, שיחאחד הזמן ועלה הזמן לבחינת למעלה מהזמן, וכל הצרות והדינים ואחיות הספרא-אחרא הוא רק בבחינת הזמן, שזהו בחינת (הרמב"ם): בצד ק"ך וכו' באחרית הימים דיקא, שזהו בחינת זמן, ואז: ושבת עד ה' אלוקה, דהיינו שנוטה לשוב, ועל-ידי-יה נוכח לבטל הזמן כנ"ל, ואז יתבטלו כל הצרות והדינים וכל אחיות הספרא-אחרא, ונוטה לשמע קול הקדשה, בחינת: ושבת עד ה' אלוקה ושמעת בקולו. כל זה מבאר מתוך דברי רבנו ז"ל בראשי-פרקים הללו. תן לחכם ויחכם עוד, להבין קצת על-פי דרכים הנ"ל רב דברי רבנו ז"ל הפתוחים כאן, והכן היטב:

פ

איתא בפרק שני מסכת יומא: בראשונה כל מי שרצה לתרם תרומת הדשן תורם וכו'. פרוש, דורות הראשונים, שהיו צדיקים, בשביל זה כל מי שרצה לזכות בהתנשאות, הנקרא דשן, כמו שכתוב (תהלים ט): דשנת בשמן ראשי - תורם, והיה מנהגי הדור:

ובזמן שהיו מרבין, רצין ועולין כפכש, כל הקודם את חברו בארבע אמות - זכה, הינו בשתי מרבין, רצין, שכל אחד אומר: אני רוצה להנהיג הדור. עולין כפכש - הינו כפשונו של עולם (ענין ענין ט), הינו מי שיעדע והשיג יותר בסודות התורה, לזה היו מביני פרנס על הצבור. וזהו: כל הקודם את חברו בארבע אמות, הינו ארבע אמות של הלכה (ברכות ט), זכה - זה היה זוכה לתרומת הדשן, לבחינת: דשנת בשמן וכו'.

ואם היו שניהן שוין, הממנה אומר להן הצביעו. ומה הן מוציאין? אחת או שתיים, ואין מוציאין אגודל במקדש. פרוש, כשהיו שנים שוין בהשגת התורה, שעל-ידיה היו זוכין להתנשאות, כמו שכתוב (משלי ה): כי מלכים ימלכו, וכל אחד רצה להתנשאות, אזי הממנה, הינו היצר הרע, היה מסית ואומר להם: הצביעו, הינו שניראה איזה צביעות בפני המון עם, כדי שיחזיקו אותו ויקבלו אותו לרב. והממנה, הינו היצר, פתה את כל אחד על צביעות, והקל להם ואמר להם: ומה הן מוציאין אחת או שתיים. פרוש, אמר: ומה הן, הינו מה היא עברה בזה, שמוציא צביעות פעם אחת או שתיים, ואחר-כך בשתהא מחזק אצל המון עם לצדיק, אזי תחזיר לצדקתך ולאמתתך. אבל הצדיקים האלו אין מוציאין שום צביעות ואין שומעין לעצת יצר הרע, מחמת גדל הדרתם בגדלות הבורא, שמלא כל הארץ כבודו (ישעיהו ט), ורואה ויודע הכל, ומתבטלין לפני השם ויברך התראות איהו צביעות. וזהו: אין מוציאין אגודל במקדש, הינו שכלם, כמו שאמרנו רבותינו וזרובם לברכה (ברכות ז): מי שיש בו דעה כאלו נבנה מקדש בימיו:

וזהו: יצחק זמן קוף צדיק ישנים וכו' - הינו שיצחק מרמו על זמן, כי "יצחק" אותיות "קץ חי", כמובא. קץ מרמו על הזמן, שהוא בחינת אחרית הימים, כמו שמוכח לקמן: מקץ שנתים, אחרית הימים, וזה מה שאיתא, שאותיות קוף צדיק ישנים וכו', שזה מרמו על הזמן, כמבאר במקום אחר, שעקר הזמן הוא בבחינת שנה (כמבאר לעיל בסיון טא). ושבת עד ה' אלוקה ושמעת בקולו - הינו על-ידי תשובה וזכין לשמע קולו ויברך, הינו קול הקדשה כנ"ל, כי תשובה היא בחינת בטול הזמן, שעל-ידי-יה שומעין הקול כנ"ל. ועתה הולך ומבאר, שתשובה הוא בחינת בטול הזמן, דהיינו שהזמן נתאחד, דהיינו שהזמן עולה ונתקשר ונכלל בבחינת למעלה מהזמן:

וזהו שמבאר בלשונו הקדוש: יצחק בן אברהם זמן נתאחד. אברהם אוהבי. בעיניו כימים אחרים באהבתו. ושאר ישוב בנד וכו'. הינו שמבאר, שאברהם הוא בחינת למעלה מהזמן, כי מדתו של אברהם היא אהבה, כמו שכתוב (ישעיה טא): אברהם אוהבי, ואהבה הוא בחינת התאחדות הזמן, כמו שכתוב (בראשית ט): בעיניו כימים אחרים באהבתו. וזהו בחינת תשובה, שעל זה מרמו תבת בן, כמו שכתוב (ישעיה ט): ושאר ישוב בנד. כי תשובה היא למעלה מהזמן, כמו שכתוב (הרמב"ם ט): אם תשוב ואשיב לפני תעמוד, ולפניו יתברך הוא בודא למעלה מהזמן, כי השם ויתברך הוא למעלה מהזמן, כידוע. נמצא, שיצחק בן אברהם מרמו על התאחדות הזמן על-ידי תשובה, כי יצחק, שהוא בחינת הזמן כנ"ל, עולה ונתאחד ונכלל בבחינת אברהם, שהוא בחינת אהבה, בחינת למעלה מהזמן, על-ידי בחינת בן, שהוא בחינת תשובה כנ"ל. ואזי מתגבר הקול יעקב על קול של עשו וכו' כנ"ל. כי על-ידי תשובה, שהוא בחינת בטול הזמן, על-ידי-יה שומעין הקול הקדשה, שהוא בחינת קול יעקב כנ"ל:

וזהו: כי כא השמש - נתקצר הזמן. כי השמש פאה שלא בעונתה בשביל יעקב, ונתקצר הזמן, שזהו בחינת בטול הזמן. וזה: וישב במקום, ואיתא, שבת "וישב" הוא בחינת יש כ"ב, הינו כ"ב אתון דאוריתא, שמהם כל הדבורים. וזה מרמו על תשובה, בחינת (הרמב"ם ט): קחו עמכם דברים ושובו. וזהו: מאבני המקום, אבנים אותיות. הינו אותיות הדבורים שהם בחינת תשובה, בחינת: קחו עמכם דברים ושובו, כנ"ל:

זהו: מראשותיו, מחשבה מברך הכל. כי עקר תקון התשובה היא על-ידי קדשת המחשבה, שמבוררת ומתקנת כל הפגמים, כי כלם במחשבה אתבררו (ט). נמצא, שפסוק וישב במקום ההוא וכו', כי כא השמש, ויקח מאבני המקום, וישם מראשותיו - כל זה מרמו שתשובה הוא בחינת למעלה מהזמן, וברך זה תען היטב בכל הדברים הנ"ל, הנכתבים ברמו בדרך ראשי-פרקים, ותבין ותראה הקדמות הנ"ל בכל ענין וענין, אפס קצתו תראה, לא כלו, כי עדין חסרים כמה הקדמות שכונ אליהם כאן, שלא יזכיר לעמד עליהם עדין:

(ב) עין וזה פקודי רבו ע"כ

לקוטי הלכות

הלכות ברפת השחר הלכה ה

ארת חיים

קל

וכתיב (מ"ה, ז. ח): "אל תשמחי אבתי לי, כי נפלת קמתי, כי אשב בחשך ה' אור לי". והכל על-ידי תקף הרצון, שהוא עקר קדשת הנשמה בשרשה שנקראת בשביל זה 'נר', כי היא מאירה כמו נר ממש שמאיר בכל מיני חשך.

וזה בחינת 'שבעת הנרות', כי הנשמה כלולה מכל השבע מדות, כידוע. ויש שבעה מדות בקדשה שהם כלל הכל, ואת זה לעמת זה יש שבע מדות רעות, שזה בחינת (בראשית מא, כו-כו): "שבע פרות הטובות ושבע פרות הרעות" וכו', בחינת שבעה ימי טוב ושבעה ימי רע, והאדם בא לזה העולם בשביל להתנסות בזה - שיעבר עליו כמה מיני חשך הכלולים בשבעה, שהם בחינת שבע מדורי גיהנם שהאדם נענש בהם, חס ושלום, כשלא עמד בנסיין ונכשל בהם, שזה בחינת (דניאל ד, יא): "ושבעה עדנין יחלפון עלוהי", ובפרט מי שרוצה להתחיל לנס בעבודת ה' ולהתקרב באיזה התקרבות להשם-יתברך, שכל מי שחותר ועוסק לנתק עצמו מהרע ולהתקרב אל הטוב, כמו כן מתגרים ומתגברים בו יותר ויותר, וכמו שאמרו רבותינו ז"ל (ספח נב): 'כל הגדול מחברו - יצרו גדול ממנו', וכמו שכתוב (תהלים קמב, ד): "בארץ זו אהלך טמנו פח לי". ועל זה צעק דוד (שם טו, א): "טבעתי בין מצולה ואין מעמד" וכו', וכתיב (שם פח, א): "שתי בבור תחתית במחשכים במצלות" וכו', וכן הרבה. ועל כל זה עקר העצה והתחבולה הוא התגברות הרצון דקדשה, שכשהאדם מתחזק, איך שהוא, איך שהוא, בכל מה שעובר עליו - לבלי להניח את הרצון דקדשה, ולהתחיל בכל יום מתדש ברצונות חזקים חדשים להשם-יתברך וכו', אזי הרצון דקדשה שהוא עקר קדשת הנשמה כנ"ל מאיר לו כמו נר ממש, שמאיר בכל מיני חשך שבעולם.

כשאדם מתחזק נשמתו מאירה לו כמו נר בחשך

יתברך, ובהכרח שיעבר עליו כמה וכמה מיני חשך כמעט בלי שיעור, וכל קיומו בכל מיני נפילות, חס ושלום, הוא על-ידי הרצון שנקרא 'נר ה' שכלול מבחינת שבעת הנרות, שמאיר בכל המדות הכלולות בשבעה, לעלות מכל הנפילות מחשך לאור גדול, בבחינת: "כי שבע יפל צדיק וקם", שיזכה לעסק בתורה שהיא בחינת (משלי ט, א): "חצובה עמודיה שבעה", ובתפלה שהיא בחינת (תהלים קיט, קסד): "שבע ביום הללתיך".

אבל אי אפשר לזכות לזה כי אם על-ידי שמקשרים עצמו לצדיקי אמת, שהם כלולים בבחינת משה שנסתלק ברעוא דרצון, ברצון שברצונות, שהוא עומד בין שמד לרצון ועושה גרים ובעלי תשובה בעולם, כי מעלה אותם משמד לרצון, כי רק הוא מאיר ומכניס תקף הרצון דקדשה בכל אחד ואחד, אפלו אם נפל, חס ושלום, למקום שנפל - הוא מכניס בו גם כן שיתגבר בתקף הרצון הטוב, ועל-ידי זה הוא מעלהו משמד לרצון וכנ"ל.

הצדיק מקשר את האדם לשרש הרצון

וזהו (במדבר ח, ב): בהעלתך את הנרת - כשתרצה להדליק ולהעלות את הנרות הקדושות - שהם בחינת נפשות ישראל, שיכערו להשם-יתברך ונגרם יהיה הולך ומאיר בכל מיני חשך כנ"ל. אל מול פני המנורה יאירו שבעת הנרות - "פני המנורה" זה בחינת הצדיק שהוא בחינת משה שהוא בחינת "פני המנורה" שכל המנורה הטהורה שהם כלל נשמות ישראל מאירים ממנו, כי הוא שרש כלם, ועל-כן נקרא "פני המנורה", כי פנים לשון רצון, כמו שכתוב שם בהתורה ואת הערבים הנ"ל (פאות ח).

רק על ידי הצדיק מצלים נר ישראל

ועל-כן הזהיר את הכהנים שהם בחינת הזקנים דקדשה העוסקים להעלות נפשות ישראל לבחינת (ישעיה סא, ו) "ואתם כהני ה' תקראו" וכנ"ל - שיכוננו תמיד להעלות ולקשר את 'שבעת הנרות' שהם כלל הנשמות הכלולים בשבע פתות (מדרש שוחר טוב יא), וכל נשמה ונשמה כלולה משבע מדות וכנ"ל, שיעלה ויקשר כלם אל מול פני המנורה - שהוא הצדיק בחינת משה - שמכניס תקף הרצון דקדשה בלב כל אחד לכל יניח את הרצון הטוב לעולם,

תקף הרצון דקדשה בכל כל אחד לכל יניח את הרצון הטוב לעולם

ועל-כן הם בחינת 'שבעת הנרות', כי צריכין להאיר בכל מיני חשך שכלולים בשבעה, שממשם כל הנפילות שבעולם, חס ושלום, בבחינת (משלי כד, טו): "כי שבע יפל צדיק וקם". כי כל אחד מישראל נקרא צדיק, כמו שכתוב (ישעיה ס, כא): "ועמך [ישראל] כלם צדיקים", ובפרט מי שרוצה להתקרב אליו

צריכין להאיר בכל מיני חשך שכלולים בשבעה

אֶרֶץ חַיִּים

הַלְכוּת בְּרַפְת הַשָּׁחַר הַלְכָה ה

לְקוּמֵי הַלְכוּת

וְעַל-יְדֵי-זֶה יַעֲלוּ וְיִדְלִקוּ וַיֹּאירוּ וְשׁוּם חֲשֶׁף לֹא יוּכַל לְהַחֲשִׁיף לָהֶם, כִּי נִרְם לֹא תִכְבֶּה, כִּי מְקַשְׂרִים בְּהִצְדִּיק בְּחִינַת מִשָּׁה, שֶׁהוּא בְּחִינַת מִשִּׁיחַ, שֶׁנֶּאֱמַר עָלָיו (בְּרֹכֹת הַהַפְטָרָה): 'כִּי בְשֵׁם קִדְשֶׁךָ נִשְׁבַּעְתָּ לֹא שָׁלָא יִכְבֶּה גֵרוּ לְעוֹלָם וָעַד'.

כִּי עֵקֶר בְּחִינַת עֲבוּדַת-יְוָה וְשִׁמּוּד הוּא בְּחִינַת תְּאוּת מְמוֹן וְטוֹרַת וּמְרִירַת הַפְּרִנְסָה, מֵה שֶׁהִשְׁטָן וְהַבְּעַל-דָּבָר מְפִיל אֶת כָּל אֶחָד בְּדַעְתּוֹ לְטִבְעֵינּוּ, וְרוֹצֵה לְהַרְחִיקוֹ מֵאֲמוּנַת הַהִשְׁגָּחָה וְהַרְצוֹן הַעֲלִיוֹן, וּמְחַמֵּת זֶה דוֹאֵג תְּמִיד עַל מְמוֹן וּפְרִנְסָה, מִחַמֵּת שְׂרוּאָה שֶׁעָמָה נִתְמַעְטָה פְּרִנְסוֹתוֹ, וְיֵשׁ שֵׁישׁ לוֹ מְמוֹן הַרְבֵּה אֲבָל מִתְאַוָּה יוֹתֵר וְיוֹתֵר וְכוּ', וְכֹל זֶה נִמְשָׁךְ מִבְּחִינַת כְּפִירוֹת בְּרִצּוֹן וְהִשְׁגָּחָה, שֶׁהֵם בְּחִינַת שִׁמּוּד וְעֲבוּדַת-יְוָה, כִּי כָּל הַעֲבוּדוֹת וְרוֹת תְּחוּבִים בְּמְמוֹן, כִּמּוֹ שִׁכְתוּב בְּהַתּוֹרָה 'צִוִּיתָ צְדָקָה וְכוּ' (סִימֹן כו).

וְהַתְּקוּן לָזֶה - בְּחִינַת מַעֲשֵׂה הַמְּשָׁפָן, בְּחִינַת צְדָקָה לְעֵנִיִּים הַגּוֹנִים וּכְשָׂרִים בְּאֲמַת, כִּי ל"ט מְלֹאכוֹת מִמְּשָׁפָן גְּמָרִינָן (שְׁבַת טו), וְכָל עֶסְקֵי הַמִּשְׁאָה וּמִתְּוֵן וְהַמְּלֹאכוֹת כְּלוּלִים בְּל"ט מְלֹאכוֹת, וְצָרִיף כָּל אֶחָד לְהַרְבוֹת בְּצִדְקָה וּלְכוּן לְהִמְשִׁיךְ עַל עֲצֻמוֹ קְדֻשַׁת הַמְּשָׁפָן שֶׁעָשָׂה מִשָּׁה, שֶׁעָשָׂה בְּתוֹקְנֵים כְּאֵלָה, לְתַקֵּן לְדוּרוֹת חֲטָא הַעֲגַל שֶׁהוּא עֲבוּדַת-יְוָה, בְּחִינַת תְּאוּת מְמוֹן, כִּי בְּהַמְּשָׁפָן כְּלוּל כָּל הַגּוֹנִין עֲלָאִין הַמְּלַבְּשִׁין בְּכֶסֶף וְזָהָב וּנְחֹשֶׁת וְתִכְלֵת וְאַרְגָּמָן וְכוּ', שֶׁבְּשָׂרֵשׁ הֵם גְּבוּהִים מְאֹד, כִּי הֵם עֵקֶר גְּדֻלַּת הַבוּרָא יִתְבָּרֵךְ, כִּמּוֹ שִׁכְתוּב בְּמִקּוּם אַחֵר (סִימֹן כה), אִף לְמִטָּה נִפְלוּ מְאֹד, עַד שֶׁרַב הַתְּרַחֲקוּת בְּנֵי הָאָדָם מֵהַשֵּׁם-יִתְבָּרֵךְ הוּא עַל-יְדֵי טְרַדַּת הַמְּמוֹן וְהַחֲפָצִים, שֶׁכָּלֵם כְּלוּלִים בְּכֶסֶף וְזָהָב וּנְחֹשֶׁת וְתִכְלֵת וְכוּ'. וְיֵמִי שֶׁמְקַשֵּׁר עֲצֻמוֹ לְצַדִּיקֵי הַדּוֹר הָאֲמִתִּיִּים, בְּחִינַת מִשָּׁה, וּמְרַבִּים בְּצִדְקָה דְקַדְשָׁה לְשִׁמּוּם וְלֹא לְהַתְּפַאֵר, עַל-יְדֵי-זֶה זוֹכִים שֶׁמֵּאִיר בָּהֶם הָאֵרַת הַרְצוֹן מִבְּחִינַת מִשָּׁה, עַד שֶׁאִיר לָהֶם כִּכְּל מִינֵי חֲשֶׁף לְעוֹלוֹת מִשֵּׁם כְּנ"ל.

כִּי הַמְּשָׁפָן נַעֲשֶׂה בְּקַדְשָׁה כְּזֹאת שֶׁאֶפְלוּ בְּחִרְבָנוּ יִגַן עַל יִשְׂרָאֵל בְּבְחִינַת (שְׁמוֹת לו, כא): "אֵלָה פְּקוּדֵי הַמְּשָׁפָן, מִשְׁפָּן" - 'מִשְׁפָּן כְּבִינּוֹ וּמִשְׁפָּן בְּחִרְבָנֵהוּ' (סִימֹן יא), בְּבְחִינַת (בְּמִדְבָר כד, ה): "מֵה טְבוּ אֶהְלֶךְ יַעֲקֹב

מַעֲשֵׂה הַפְּטוּרָה וְיִרְוּתֵיהֶם חֵם עֵקֶר אוֹר תְּרִצּוֹן שִׁמְחָה מֵאִיר בְּפִשְׁפוֹן בֵּית הַמִּקְדָּשׁ

וְעַל-יְדֵי-זֶה יַעֲלוּ וְיִדְלִקוּ וַיֹּאירוּ וְשׁוּם חֲשֶׁף לֹא יוּכַל לְהַחֲשִׁיף לָהֶם, כִּי נִרְם לֹא תִכְבֶּה, כִּי מְקַשְׂרִים בְּהִצְדִּיק בְּחִינַת מִשָּׁה, שֶׁהוּא בְּחִינַת מִשִּׁיחַ, שֶׁנֶּאֱמַר עָלָיו (בְּרֹכֹת הַהַפְטָרָה): 'כִּי בְשֵׁם קִדְשֶׁךָ נִשְׁבַּעְתָּ לֹא שָׁלָא יִכְבֶּה גֵרוּ לְעוֹלָם וָעַד'.

מה. וְעַל-כֵּן נִסְמָךְ פְּרִשַׁת הַדְּלֶקֶת גֵּרוֹת הַמְּנוּרָה לְחִנּוּפַת הַמְּשָׁפָן בְּפְרָשָׁה זֹאת, וְכֵן בְּפְרָשַׁת תְּצַוֵּה הַנֶּאֱמַר בְּפְרָשַׁת תְּרוּמָה, וְאֶחָד-כָּךְ מִתְחִיל תִּכְף בְּמִצְוֹת הַדְּלֶקֶת גֵּרוֹת הַמְּנוּרָה, וְאִינוּ מְדַבֵּר עֲדֵינּוּ מִשׁוּם קְרַבְנוֹת רַק מְגִירוֹת הַמְּנוּרָה, וְכִמְבָאָר בְּמִדְרָשִׁים עֲנִינּוּ זֶה לְעִנִּינּוּ גְדֻלַּת מַעֲשֵׂה הַמְּנוּרָה וְנִרְוּתֶיהָ (בְּמִדְבָר רַבָּה טו, א). כִּי עֵקֶר כָּל הַמְּשָׁפָן הִיָּה לְתַקֵּן חֲטָא הַעֲגַל שֶׁהוּא עֲבוּדַת-יְוָה, כִּמּוֹ שֶׁאֲמָרוּ רַבּוֹתֵינוּ ו"ל (שְׁמוֹת רַבָּה מו, ה), וְכֹלֵל הַמְּשָׁפָן הוּא בְּחִינַת צְדָקָה, בְּחִינַת (שְׁמוֹת כה, ב): "מֵאֵת כָּל אִישׁ אֲשֶׁר יִדְבְּנוּ לְבוֹ תִקְחוּ אֶת תְּרוּמָתִי", כִּי צְדָקָה מִתְּקַן פְּגָם הַזְקָנִים הַפְּגוּמִים וְכוּ', וּמְגִבִיר הַרְצוֹן דְקַדְשָׁה הַנִּמְשָׁךְ עַל-יְדֵי הַזְקָנִים שֶׁבְּקַדְשָׁה כְּנ"ל בְּהַתּוֹרָה הַזֹּאת. כִּי מִשָּׁה רָאָה גְדֻלַּת הַתְּגִירוֹת הַשְּׁטָן, שֵׁישׁ לוֹ כַח כָּל-כָּךְ לְהַתְּגִירוֹת בְּהָאָדָם בְּזֶה הָעוֹלָם, עַד אֲשֶׁר אַחֵר שֶׁהוֹצִיאֵם מִמִּצְרַיִם בְּאוֹתוֹת וּנְאוֹת כְּאֵלָה וְקָרַע לָהֶם אֶת הַיָּם וְכוּ', וְנָתַן לָהֶם אֶת הַתּוֹרָה בְּקוּלוֹת וּבְרָקִים וְכוּ', וּבְהַתְּגִלוֹת אֱלֹקוֹת נוֹרָא וּמְרַעִיד כְּזֶה וְכוּ' וְכוּ', וְאַף-עַל-פִּי-כֵן אַחֵר כָּל אֵלָה הַכְּשִׁילֵם עַל-יְדֵי הָעַרְב-רַב בְּפִגְם עֲבוּדַת-יְוָה שֶׁל הַעֲגַל שֶׁהוּא בְּחִינַת שִׁמּוּד, עַל-פִּנּוּ כְּשֶׁנִּתְרַצָּה לָהֶם הַשֵּׁם-יִתְבָּרֵךְ בְּאַרְבָּעִים זְמַי רְצוֹן הָאֲחִירוֹנִים מֵאֲלוּל עַד יוֹם כְּפוּר - צִוָּה לָהֶם לַעֲשׂוֹת מְשָׁפָן, וְכָלֵל הַמְּשָׁפָן הוּא בְּחִינַת נְדִבְת לֵב - צְדָקָה, כְּדִי לְחַזֵּק אֶת הַרְצוֹן דְקַדְשָׁה. כִּי בְּהַמְּשָׁפָן וּבֵית הַמִּקְדָּשׁ הָיוּ כָּל הַקְּרַבְנוֹת שֶׁבָּאוּ לְרִצּוֹן, כִּמּוֹ שִׁכְתוּב (וַיִּקְרָא יט, ה): "לְרִצְנֶכֶם תִּזְבְּחֵהוּ". וְעַל-כֵּן מְזַכִּיר בְּתַחֲלָה תִּכְף וּמִיד פְּרִשַׁת הַמְּנוּרָה בְּפְרָשַׁת תְּצַוֵּה וּבְפְרָשַׁת בְּהַעֲלוֹתְךָ כְּנ"ל, כִּי זֶה הָעֵקֶר, שֶׁצָּרִיכִין לְהַגְבִּיר הַרְצוֹן בְּתַקֵּן גְּדוּל כָּל-כָּךְ, עַד שֶׁאִיר לְעוֹלָם וְלֹא יִפְסַק כִּכְּל מִינֵי חֲשֶׁף שֶׁעוֹבְרִים עַל כָּל אָדָם כְּפִי מֵה שֶׁהוּא, שֶׁזֶהוּ בְּחִינַת מַעֲשֵׂה הַמְּנוּרָה כְּנ"ל, בְּחִינַת (שְׁמוֹת כו, ב): "לְהַעֲלֵת נֵר תְּמִיד" וְכְנ"ל.

מַעֲשֵׂה הַפְּטוּרָה מְרַבֵּוּ לְהַאִיר אֶת הַחֲשֶׁף

לקוטי הלכות

הלכות ברפת השחר הלכה ה

ארת חיים

קלא

משכנתקיך ישראל, ודרשו רבותינו ז"ל (רש"י פס):
 'אפלו פשהם חרבים - מגנים על ישראל. ובשביל זה
 הקימו את המשכן בכל פעם ופרקוהו בעצמן, ונסעו
 עמו ממקום למקום במדבר חשך ואפלה, מקום
 נחש שרף ועקרב וכו', ואחר-כך חזרו והקימוהו
 וכו', להורות לדורות, שאפלו כשהמשכן יהיה נפרק
 וחרוב - יגן עליהם, ואם יקשרו רצונם תמיד בקדשת
 המשכן ובית המקדש וכליו, והכל בכח הצדיקי
 אמת העוסקים בבנין המשכן בכל דור ודור, כמו
 שכתוב בהתורה 'אזמרה' וכו' (סימן רכב), על-ידי
 זה יוכלו לעבר בשלום בכל המדבריות, בכל מיני
 חשך וצלמות, אפלו כשעוברים, חס ושלום, במקום
 נחש ושרף ועקרב וצמאון וכו', שכל מקומות אלו
 בהכרח שיעבר בהם הרוצה לגשת אל הקדש, בפרט
 מי שנכשל כבר במה שנכשל ורוצה לשוב, שבהכרח
 שיעבר באלו המקומות, בבחינת מה שאמר רבנו ז"ל
 על מאמר רבותינו ז"ל 'בהינו דעאל' וכו' (עין בהתורה
 'רציא' בסימן כז). ומכלם יצילנו ה' על-ידי תקף הרצון
 דקדשה שיזכה על-ידי התקשרות לצדיקי אמת וכו"ל.
 ועל-כן הזכיר בתחלה מעשה המנורה אחר מעשה
 המשכן כנ"ל, כי מעשה המנורה ונרותיה הם עקר
 אור הרצון שהיה מאיר במשכן ובית המקדש כנ"ל,
 שעל-ידיה עולים מכל מיני חשך ושבועלם, בבחינת
 (תהלים יח, ט): "כי אתה תאיר נרי" וכו', וכו"ל.

וכך רואה ישתומם על המראה הזאת, איך יתכן
 שמשא לא ידע ונתקשה כמה פעמים על עשייתה,
 ובצלאל עשה אותה מיד. ואם מחמת שהיה עומד
 בצל אל כשהראה הקדוש-ברוך-הוא למשה עשייתה,
 הלא משה בעצמו בודאי עמד שמה, והשם-יתברך
 בעצמו למד עמו וגלה לו עשייתה פעם אחר פעם,
 ואף-על-פי-כן נתקשה כל-כך, ובצלאל שעמד רק
 מצדו בצל אל השיג לעשותה מיד, 'אם רבי לא שנה,
 חייא מגליה?' (ערוכין צב).

אף מה שאפשר להבין בזה מרחוק אנו מחיבים
 לחתר ולפרש דברי רבותינו ז"ל הקדושים
 העמקים מאד מאד, כי בודאי משה נתקשה מאד
 מאד כמה פעמים במעשה המנורה, שהוא בחינת
 לעשות כלי קדושה ונוראה כזאת, שיוכל להאיר
 על-ידי הארת הרצון דקדושה בכל ישראל, בכל אחד
 ואחד מישראל, בכל מה שיעבר עליו כל ימי חייו,
 שכל מיני חשך וכל מיני ירידות ונפילות שיעברו
 עליו - בכלם יתגבר בתקף הרצון שיאיר לו לעלות
 מכלם, כנ"ל.

כי בודאי קשה מאד להשיג השגת עשית כלי נפלאה
 כזאת, בפרט שפבר ראה משה בעיניו מה שנעשה
 בזה העולם, שאחרי כל האותות נוראות שעשה עם
 ישראל ביציאת מצרים וקריעת ים סוף ומתן תורה
 וכו', אחר-כך עשו מה שעשו וכו"ל, והבין וראה,
 כמה וכמה קשה לעזר לבעל בחירה, על-כן לא היה
 יכול להשיג ולהכניס בדעתו עשית המנורה, שהיא
 בחינת הארת הרצון בתקונים נפלאים כאלה המרמזים
 בשבעה קני המנורה, ואחד עשר פפתורים, ותשעה
 פרחים, ועשרים ושנים גביעים - שכלם עולים ארבעים
 ותשעה, כנגד ארבעים ותשעה ימי הספירה שעברו
 על ישראל, ואחר-כך קבלו את התורה ביום החמשים,
 כמבאר כל זה בכונת הארי ז"ל (שער הכונות פסח דרוש
 יב). ומובא, שהוא שרש התורה, בחינת שער החמשים
 שהוא שרש התורה (פרדס רמונים, שער יג, פרק ז) שלא
 השיגו משה בחייו (ראש השנה כא), רק בעת הסתלקותו
 נסתלק לשם (לקוטי תורה ואתחנן), כי שם הוא בחינת רצון
 העליון, בחינת רצון שברצונות, שמכניס תקף הרצון

משה
 התקשה
 במשכת
 הארת הרצון
 בתקונים
 נפלאים
 מאד

משה
 התקשה
 לעשות את
 המנורה כי
 לא היה יכול
 להכניס
 בדעתו עורה
 לבעל בחירה

דברי חז"ל
 על שהתקשה
 משה במעשה
 המנורה

אֶרֶץ חַיִּים

הַלְכוּת בְּרַפְת הַשָּׁחַר הַלְכָה ה

לְקוּמֵי הַלְכוּת

שָׂרָאָה שְׁשָׁנִים זֵיתִים עָלֶיהָ - שֶׁהֵם שְׁנֵי אֵילָנוֹת, אֶחָד מִיָּמִין וְאֶחָד מִשְּׂמָאל, שֶׁהֵם בְּחֵינַת אֵילָנָא דְחַיֵּי וְאֵילָנָא דְמוֹתָא, שֶׁהֵם בְּחֵינַת סֹטְרָא דְקַדְשָׁה וְסֹטְרָא אַחְרָא שְׁכַנְגְדָּה - שְׁמַתְגַּבֵּר בְּכָל פַּעַם רַע לְעַמַּת טוֹב וְכוּ', עַל־כֵּן שָׂאל מַה אֵלֶּה שְׁמֵי פְעָמִים, כִּי לֹא הָיָה יָכוֹל לְהַשִּׁיג - אִיךָ יְכוּלִין לְכַבֵּשׁ הַר כְּזֶה? מֵאַחַר שֶׁהִסְטֵרָא אַחְרָא מִתְגַּבְּרַת כְּנֶגֶד כָּל אָדָם כְּל־כָּף כָּף בְּכָל פַּעַם, וְהַשִּׁיב לֹו הַמְּלָאָךְ (שֵׁם פְּסוּק 1): לֹא בְּחֵיל וְלֹא בְּכַח כִּי אִם בְּרוּחֵי אֱמֶר ה' צְבָאוֹת, בְּחֵינַת רְצוֹן שְׁנִיקְרָא רוּחַ ה', כִּמּוֹ שְׁכַתּוּב (תְּזַקְאָל כ, ל): "הַעֲלֵה עַל רוּחֲכֶם", הִינֵנו עַל־יְדֵי תַקְף הַרְצוֹן דְקַדְשָׁה הַנִּמְשָׁךְ מְרוּחַ ה' עַל־יְדֵי הַצְדִּיקִי אֲמַת בְּחֵינַת מְשָׁה, עַל־יְדֵי־זֶה יִתְגַּבֵּר כָּל אֶחָד, לֹא בְּחֵיל וְלֹא בְּכַח כִּי אִם עַל־יְדֵי תַקְף הַרְצוֹן וְכוּ' וְכוּ'ל. וְזֶהוּ (וּכְרִיָּה ד, ט): מִי אֲתָה הַר הַגְּדוֹל לִפְנֵי זַרְבָּבֶל לְמִישֵׁר - שְׂאֵפְלוֹ הָהָר הַגְּדוֹל, שֶׁהוּא בְּחֵינַת הַשְׁוֹנָאִים וְהַמְּוֹנְעִים הַגְּדוֹלִים (וּכְצוֹן שְׁפָרֵשׁ רִש"י שם). לִפְנֵי זַרְבָּבֶל לְמִישֵׁר - כִּי כָּל־מִי יִתְבַּטְּלוּ לִפְנֵי הַצְדִּיק הָאֲמַת, בְּחֵינַת זַרְבָּבֶל שֶׁהוּא בְּחֵינַת מְשִׁיחַ (עַיֵן תַּחֲנוּמָא תוֹלְדוֹת יד), עַל־יְדֵי תַקְף הַרְצוֹן שְׂאִיר בִּישְׂרָאֵל, וְכוּ'ל.

דְקַדְשָׁה בְּלִב כָּל יִשְׂרָאֵל שְׂאִיר לָהֶם בְּכָל מִינֵי חֲשָׁךְ וְכוּ' כְּנ"ל, וְעַל־כֵּן נִתְקַשְׁהָ עַל זֶה מֵאֵד.

אָבֵל בְּצִלְאֵל שֶׁהוּא בְּחֵינַת הַתְּלִמִּיד הַהַגּוֹן, הַבִּין וְרָאָה בְּצִלְאֵל, שֶׁמָּה שְׁנַתְקַשְׁהָ מְשָׁה כְּל־כָּף הוּא מַחֲמַת עַצֵּם עֲנוּתוֹתוֹ הַגְּדוֹלָה, שֶׁהָיָה עֲנוּ מֵאֵד וְלֹא רָצָה לְהַחְזִיק טוֹבָה לְנַפְשׁוֹ, וְכַמְבָּאָר בְּמִקּוּם אַחֵר, בְּרַעֲיָא מִהִימְנָא פְרָשַׁת בְּהַעֲלוֹתָךְ (דָּף קנ"ג). וְעַל־כֵּן נִתְקַשְׁהָ כְּל־כָּף, וְלֹא הַבִּין אִיךָ יַעֲשֶׂה מְנוּחָה בְּתַקּוּנִים כְּאֵלוֹ, שְׂאִיר הַרְצוֹן לְנַצַּח וְכוּ' כְּנ"ל, מַחֲמַת שֶׁהַבִּין שֶׁהִדְבָּר תְּלוּי בּוֹ, שְׁצָרִיךְ שִׁיְהִי נִכְלָל כְּל־כָּף בְּרַצוֹן הַעֲלִיּוֹן עַד שִׁיּוּכַל לְהַכְנִיס הַרְצוֹן לְנַצַּח בְּכָל יִשְׂרָאֵל. וְהוּא בְּעֲנוּתוֹתוֹ לֹא הָיָה יָכוֹל לְהַשִּׁיג שִׁיְהִי לֹו כַח כְּזֶה, עַל־כֵּן נִתְקַשְׁהָ מֵאֵד מֵאֵד עַל זֶה, אָבֵל בְּצִלְאֵל תְּלִמִּידוֹ - הַבִּין מִרְחוּק גְּדֻלַּת רַבּוֹ מְשָׁה, שְׂאֵדְרַבָּא, מַחֲמַת עֲנוּתוֹתוֹ הַגְּדוֹלָה כְּל־כָּף הוּא נִכְלָל בְּתַכְלִית הַבְּטוּל בְּרַצוֹן הַעֲלִיּוֹן, כִּי שֵׁם אִי אֶפְשָׁר לְהַכְלִיל בְּשִׁלְמוֹת כִּי אִם עַל־יְדֵי תַכְלִית הַעֲנוּהָ וְהַבְּטוּל כִּמּוֹ מְשָׁה. עַל־כֵּן בְּצִלְאֵל, בְּחֵינַת הַתְּלִמִּיד - הַשִּׁיג מִיָּד עֲשִׂיתָהּ, כִּי הוּא אָמַר: אֲנִי בְּטוֹחַ בְּכַחוֹ שֶׁל זֶקֶן, שֶׁהוּא מְשָׁה רַבְּנוּ, שְׁבוּדָאִי אַעֲשֶׂה אֹתָהּ וְאֶגְמַר אֹתָהּ כְּרָאִיר, כִּי אֲנִי מֵאֲמִין בְּכַחוֹ שֶׁל רַבִּי, שְׁבוּדָאִי יִגְמַר וְיִגְמַר וְיִכְנָס הָאֶרֶת הַרְצוֹן בְּזֶה הָעוֹלָם עַד שְׂאִיר לָהֶם בְּכָל מִינֵי חֲשָׁךְ, כִּי הַצְדִּיק הָאֲמַת אֵינוֹ יָכוֹל לִידַע מַגְדֻלַּת עַצְמוֹ כְּל־כָּף מַגְדֵּל הַבְּטוּל וְהַעֲנוּהָ שְׁלוֹו כִּמּוֹ שִׁיּוּכַל לְהַשִּׁיג מִרְחוּק בְּחֵינַת הַתְּלִמִּיד, כִּי הַבִּין שְׁמַחֲמַת זֶה בְּעַצְמוֹ שְׁנַתְקַשְׁהָ כְּל־כָּף עַל עֲשִׂיתָהּ, שֶׁזֶה מַחֲמַת עֲנוּתוֹתוֹ, עַל־יְדֵי־זֶה דִּיקָא יִגְמַר הַתַּקּוּן שֶׁל הַמְּנוּחָה הַנ"ל שֶׁהוּא הָאֶרֶת הַרְצוֹן וְכוּ' כְּנ"ל, וְעַל־כֵּן בְּצִלְאֵל דִּיקָא עֲשֶׂה אֹתָהּ כְּרָאִיר וְהַכֵּל בְּכַחוֹ שֶׁל מְשָׁה רַבּוֹ, וְכוּ'ל.

עֲנוּתוֹתוֹ לֹא הָיָה יָכוֹל לְהַשִּׁיג שִׁיְהִי לֹו כַח כְּזֶה

וְזֶה שְׁכַתּוּב אֲדָמוֹר ז"ל בְּסִפְרֵי הָאֲלָף־בֵּית (סִפְרֵי הַמְּדוּת אֹת נַר תְּמִיד, חֲלָק ב, אֹת א), שְׁעַל־יְדֵי הַדְּלָקַת נַר תְּמִיד נִצּוּלִין מַגְזֵרַת שְׁמֵד - כִּי נַר תְּמִיד הוּא בְּחֵינַת הַרְצוֹן, שְׁעַל־יְדֵי־זֶה נִתְבַּטַּל בְּחֵינַת שְׁמֵד, כִּי עוֹלָם מְשָׁמֵד לְרַצוֹן, וְכוּ'ל.

מִז. וְזֶהוּ בְּחֵינַת מְרָאָה הַמְּנוּחָה שֶׁל זְכַרְיָה שְׁמִפְטִירִין בְּפְרָשַׁת בְּהַעֲלוֹתָךְ וּבִשְׁבַת תַּנְפָּה, שְׂרָאָה אֶת הַמְּנוּחָה וְכוּ' - וְשִׁנִּים זֵיתִים עָלֶיהָ אֶחָד מִיָּמִין וְאֶחָד מִשְּׂמָאל, וְאֵמַר מַה אֵלֶּה אֲדָנִי, וְיֹאמַר לֹו הֲלֹא יָדַעְתָּ מַה אֵלֶּה, וְיֹאמַר לֹא יָדַעְתִּי (וּכְרִיָּה ד, ח), הִינֵנו שְׁגַם זְכַרְיָה נִתְקַשְׁהָ עַל עֶסֶק תַּקּוּן הַמְּנוּחָה מֵאֵד, מַחֲמַת

מִז. וְזֶהוּ בְּחֵינַת מְרָאָה הַמְּנוּחָה שֶׁל זְכַרְיָה שְׁמִפְטִירִין בְּפְרָשַׁת בְּהַעֲלוֹתָךְ וּבִשְׁבַת תַּנְפָּה, שְׂרָאָה אֶת הַמְּנוּחָה וְכוּ' - וְשִׁנִּים זֵיתִים עָלֶיהָ אֶחָד מִיָּמִין וְאֶחָד מִשְּׂמָאל, וְאֵמַר מַה אֵלֶּה אֲדָנִי, וְיֹאמַר לֹו הֲלֹא יָדַעְתָּ מַה אֵלֶּה, וְיֹאמַר לֹא יָדַעְתִּי (וּכְרִיָּה ד, ח), הִינֵנו שְׁגַם זְכַרְיָה נִתְקַשְׁהָ עַל עֶסֶק תַּקּוּן הַמְּנוּחָה מֵאֵד, מַחֲמַת

זְכַרְיָה בִּם הַתְּקַשְׁהָ כִּי לֹא הַבִּין אִיךָ שִׁיּוּכַל לְקַבֵּל כַח כְּזֶה

עַל־יְדֵי הַדְּלָקַת נַר תְּמִיד נִצּוּלִין מַגְזֵרַת שְׁמֵד

עַל־יְדֵי הַדְּלָקַת נַר תְּמִיד נִצּוּלִין מַגְזֵרַת שְׁמֵד

לקוטי הלכות

הלכות ברכת השחר הלכה ה

ארת חיים

קלב

בכחו להמשיך בחינה הנ"ל בשלמות, ועל-פן בודאי קלקלו אחר-כך ויהיה מה שיהיה.

ועקר הגאולה תהיה על-ידי משיח שהוא משה בעצמו, שדיקא אחר הסתלקותו נסתלק לשם וכו', ומתפשט בכל דור ודור בכל הצדיקי אמת (זהר עקב רעג.) שהם בחינת משיח (זהר בראשית כה: כז), עד שיגמר הגאולה על-ידי בחינת פדיון העליון הנ"ל.

אף השם-יתברך הכריחו לילך לגאול, והבטיחו שיהיה עמו, שיוכל גם עתה להמשיך הארה והמתקנה הנ"ל וכו'. אבל גם זה היה העקר בשעת מתן תורה פנ"ל, אבל עתה בשעת יציאת מצרים שהוא קדם מתן תורה - היה קשה מאד להמשיך בחינת פדיון הנ"ל, אף השם-יתברך חמל עלינו וזהיר עלינו הארה למעלה מהמדרגה שלא פסדר, שהוא בחינת פסח שפסח על סדר המדרגות וכו', כמבאר בפננות (פרי-עין-חיים חג המצות פרק א), ומבאר בדברינו כמה פעמים (הלכות תפילין ו, יב; הלכות נפילת אפים ד, יא; ועוד), הינו שאף על-פי שלא וכו' עדן על-ידי אתערותא דלתתא לבחינת פדיון הנ"ל, אף-על-פיכך האיר עליהם למעלה הארה נפלאה שעל-ידיה נגאלו וכו'.

ועל-בן אנו מחיבין לאכל מצה, שהוא בחינת מן, בחינת (שמות טז, ד): "לחם מן השמים", בלי שום עשיה וטרדא כלל, בחינת (שם יב, ט): "וגם צדה לא עשו להם" שנאמר בפסוק "ויאפו את הבצק וכו' עגת מצות" וכו'.

ג. **כי** חמץ זה בחינת עבדות וטריחות שמיגעין עצמן להמשיך הפרנסה, כאלו יש איזה דרך הטבע, אשר באמת הוא שקר וכזב, כי אין שום טבע כלל, כי אפלו מי שמתנגע במשא ומתן או מלאכה להרויח פרנסה - אין הפרנסה על-פי הטבע כלל, כמו שכתוב (דברים ת, ח): "וזכרת את ה' אלהיך כי הוא הנותן לך כח" וכו' - 'ארי יחב לך עצה למקני נכסין' (תרגום שם), "כי לא ממוצא וממערב" וכו' (תהלים עה, ז), כי 'אין עניות מן האמנות ולא עשירות מן האמנות' (קדושין סב), וכאשר רואין בחוש וכו', אף עקר טריחת הפרנסה נמשך מחטא אדם הראשון, שאז נגזר (בראשית א): "בזעת אפך תאכל לחם" וכו', שמשם נמשך הל"ט מלאכות וכו'.

שהוא בחינת חנכה, שמציל משטף מים רבים, מבחינת מימי המבול המתגברים בכל דור בכל פעם להחריב את העולם, חס ושלום, אף עקר התקון על-ידי "עלה זית", בחינת שמן נר חנכה, בחינת שמן המנונה, שהוא בחינת הארת הרצון שמאיר בכל מיני חשך, אפלו בחשכת מי המבול, חס ושלום, כי הכל מתבטל על-ידי הארת הרצון שמרמו ב"עלה זית" שהביאה היונה לעת ערב, שמרמו על עקבות משיחא, בחינת (זכריה יד, ז): "ויהיה לעת ערב יהיה אור" ועל-פן באמת מבאר במדרש הנעלם (זהר חדש נח טז ט): על פסוק "והנה עלה זית" הנ"ל, שולוא נרות המנונה, בחינת נר חנכה, כבר אבדה פלטת יהודה מן העולם, כי עקר קיומנו עתה הוא על-ידי הארת הרצון הנ"ל, שהוא בחינת נרות המנונה, וכנ"ל.

ראשי פרקים להלכות פסח, מקהר להלכות ברכת השחר, על-פי התורה שמשנה עומד בין שמד לרצון.

מט. **זזה** בחינת פסח ושבועות. כי בפסח התחלת התקרבות ישראל לאביהם שבשמים, שאז יצאו מטמאת העפושם עובדי עבודה-זרה שהם בחינת שמד, להתקרב אליו יתברך לכלל רצון העליון שהו בחינת פדיון העליון הפולל הנ"ל, כי גאלת מצרים בחינת פדיון, כמו שכתוב (דברים יג, ז): "והפדך מבית עבדים" וכו'.

אבל זה הפדיון הוא על-ידי בחינת 'רעוא דרעוין' שהוא בחינת 'שלישה עשר תקוני דיקנא', שהו זוכין רק בשבועות (פרי-עין-חיים תפלה פרק ח), שהוא קבלת התורה שאז נתגירין ישראל, כמו שפרש רש"י (שמות כד, ז) שונכנסו בהזאה וטבילה כגר וכו'. ועל-כן אז בשבועות באמת נגלה כזון מלא רחמים (מכילתא פרשת השירה ד), שהוא בחינת תקוני דיקנא (זהר נשא קלב), שהמשיך משה אז, שהוא בחינת פדיון הנ"ל.

אבל בשעת יציאת מצרים, היה קשה להמשיך בחינת פדיון העליון הזה, על-כן היה קשה מאד יציאת מצרים, אשר מחמת זה מאן בתחלה משה בשליחותו, ואמר (שמות ד, א): "שלח נא ביד תשלח", כי ידע שאין

הגאולה תהיה על-ידי משיח משה בעצמו

השם יתברך חמל עלינו והאיר עלינו הארה למעלה מהמדרגה

מחיבין לאכל מצה, שהוא בחינת מן

עקר טריחת הפרנסה נמשך מחטא אדם הראשון

בפסח התחלת התקרבות ישראל לאביהם שבשמים

השלמות היא רק בחי השבועות

בשעת יציאת מצרים היה קשה להמשיך פדיון העליון

אֶרֶץ חַיִּים

לְקוּמֵי הַלְבוּת

הַלְבוּת בְּרַפְתְּ הַשַּׁחַר הַלְבָהּ הַ

בשבת
ממשיכו
קדושה
לעסוי ימי
החול

וְהַתְקוּן עַל-יְדֵי שַׁבָּת, כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב (ויקרא כג, א):
 "שֶׁשֶׁת יָמִים תַּעֲשֶׂה מְלָאכָה וּבַיּוֹם הַשְּׁבִיעִי
 וְכוּ' שַׁבָּת" וְכוּ', וְשַׁבָּת הוּא בְּחִינַת בְּטוּל, בְּחִינַת
 פְּדִיּוֹן הַנֶּפֶשׁ, עַל-יְדֵי בְּחִינַת עֵת רְצוֹן וְכוּ' הַמְאִיר
 בְּשַׁבָּת, וּמַשֵּׁם נִמְשָׁךְ הַקְדָּשָׁה לְשֶׁשֶׁת יָמֵי הַחֹל, שֶׁאֶפְלוּ
 כְּשֶׁעוֹשִׂין מִשָּׂא וּמִתֵּן וּמְלָאכָה יְהִי קְדוּשָׁה בְּקִדְשֵׁי
 שַׁבָּת, לְבַלִּי לִהְיוֹת טְרוּד בְּהֵם, לְהַנְצִיל מִבְּחִינַת (במדבר יא,
 ח): "שֶׁטוּ הָעַם וְלָקְטוּ" - 'בְּשִׁטּוֹתָא' וְכוּ' (וְהוּא בְּשִׁלּוּחַ סִבָּ).

וְעַל-בֵּן מְבִיאִין מְמוֹן לְהַצְדִּיק בְּשִׁבְלֵי פְדִיּוֹן שֶׁהוּא
 הַמְתַּקֵּת הַדִּינִים. כִּי עֶקֶר הַדִּינִים הֵם בְּהַמְמוֹן
 (סימן מא), שֶׁהוּא בְּחִינַת ל"ט מְלָאכּוֹת, בְּחִינַת אֲכִילַת
 וּפְרֻנְסַת הָאָדָם שֶׁנִּתְקַלְקַל עַל-יְדֵי אֲכִילַת עֵץ הַדַּעַת
 וְכוּ', שֶׁעַל-כֵּן צְרִיכִין לְהִבְאִי מְמוֹן דִּיקָא, וְאֵן
 כְּשֶׁהַצְדִּיק אוֹכֵל וּמַתְּפָרְנֵס מִזֶּה הַמְמוֹן, וְאֲכִילְתוּ
 בְּבַחֲחִינַת (ישעיה נח, יא): "וְהַשְּׁבִיעַ בְּצַחְצְחוֹת נִפְשָׁךְ" וְכוּ',
 שֶׁמַּשֵּׁם שֶׁרָשׁ בְּחִינַת הַפְּדִיּוֹן הַנֶּפֶשׁ, עַל-יְדֵי זֶה נִתְּקַן
 כָּל הַדִּינִים וְכוּ', עַל-יְדֵי בְּחִינַת פְּדִיּוֹן הַנֶּפֶשׁ.

מביאין
ממון
להצדיק
בשביל פדיון
שהוא
המתקנת
הדינים

וְזֶה בְּחִינַת מִצְוֹת אֲכִילַת שֶׁלֹּשׁ סְעֻדוֹת, כִּי דִיקָא
 עַל-יְדֵי אֲכִילַת שַׁבָּת, וּבַפֶּרֶט עַל-יְדֵי אֲכִילַת
 סְעֻדָה שְׁלִישִׁית - נִמְשָׁךְ בְּחִינַת פְּדִיּוֹן הַנֶּפֶשׁ, כִּי אֵן
 עֵת רְצוֹן וְכוּ'. וְזֶה בְּחִינַת אֲכִילַת מִצֵּה שֶׁהוּא בְּחִינַת
 'עֲנֵג שַׁבָּת' מְבוּבָא (סימן נו), בְּחִינַת (ישעיה סו, יא): "לְמַעַן
 תִּמְצְאוּ וְהִתְעַנַּגְתֶּם" וְכוּ', בְּחִינַת 'מֶן' וְכוּ', וְהוּא בְּחִינַת
 בְּטַחּוֹן לְבַד בְּלִי שׁוּם עֲבָדָא כָּלָל.

מעלת
סעודה
שלישית
שבת

אֲבָל לְאַחַר קְרִיעַת יָם סוּף, שֶׁנִּתְעוֹרַר בְּחִינַת יוֹסֵף,
 שֶׁנִּסְתַּלַּק גַּם כֵּן בְּשַׁבָּת בְּמִנְחָה וְכוּ' (וְהוּא תְרוּמַת
 קֹנֵי), וּבְשִׁבְלֵי זֶה (שְׁמוֹת יג, ט): "וַיִּקַּח מֹשֶׁה אֶת עֲצָמוֹת
 יוֹסֵף", וְזֶה הָיָה כְּשִׁיִּשְׂרָאֵל עָסְקוּ בְּבִזָּה, שֶׁהָיָה תִקְוֹן
 גְּדוּל, כִּי קִיְמוּ בִזָּה מִצְוַת רַבָּה, שֶׁהוֹזִירָם הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ
 (שְׁמוֹת יא, ב): "בְּדַבַּר נָא וַיִּשְׁאַלוּ" וְכוּ', כִּדִּי לְקִיָּם (בְּרַאשִׁית
 טו, יד): "וְאָחֳרָי כֵּן יִצְאוּ בְּרַכְשׁ גְּדוּל" (בְּרַכּוֹת ט). כִּי
 הִרְכּוּשׁ וְהַעֲשִׂירוֹת בְּעֲצָמוֹ שֶׁהוֹצִיא יִשְׂרָאֵל מִמִּצְרַיִם,
 זֶה בְּחִינַת פְּדִיּוֹן שֶׁהוּא מְמוֹן שְׁנוֹתָן הָאִישׁ הַהִמּוֹנִי
 לְהַצְדִּיק, שֶׁעַל-יְדֵי זֶה דִּיקָא נִתְּקַן הַדִּין וְכוּ'.
 וּבְכִלְלִיּוֹת, יִשְׂרָאֵל כֻּלָּם צְדִיקִים, וּכְשֶׁהוֹצִיא הַמְמוֹן
 וְהַעֲשִׂירוֹת מִזֶּהֱמַת מִצְרַיִם לְקִדְשֵׁי יִשְׂרָאֵל שֶׁהֵם בְּחִינַת
 צְדִיקִים - זֶה בְּחִינַת פְּדִיּוֹן וְכוּ'. אֲבָל כָּל זֶה בְּכַח

כשישראל
עסקו בבזיה
שנתה תקוון
גדול חכם כל
יחס מצוות

הַצְדִּיק הַגְּדוּל הָאֲמִתִּי שְׁעוּלָה עַד 'רַעְוָא דְרַעְוִין',
 וְעַל-כֵּן אֶף-עַל-פִּי שֶׁהָיָה מִצְוָה רַבָּה, אֶף-עַל-פִּי-כֵן
 (מְשַׁלֵּי י, ח): "חֲכָם לֵב יִקַּח מִצְוֹת", שֶׁהוּא מֹשֶׁה (סוּפָה
 ג). שֶׁלֵּקַח אֵז עֲצָמוֹת יוֹסֵף שֶׁנִּסְתַּלַּק לְשָׁם, כִּי דִיקָא
 בְּכַח זֶה יְכוּלִין לְהַמְתִּיק דִּינִים בְּבַחֲחִינַת פְּדִיּוֹן הַעֲלִיּוֹן
 הַנֶּפֶשׁ עַל-יְדֵי הַבִּזָּה וְהִרְכּוּשׁ שֶׁלֵּקַחוּ אֵז וְכוּ'.

אֲךָ עֶקֶר הַתְּגַלּוּת קְדֻשַׁת יוֹסֵף הַצְדִּיק הָיָה בְּשַׁעַת
 קְרִיעַת יָם סוּף, כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב (תהלים קיד, א): "הֵיטָם
 רָאָה וַיִּנְסֵ" וְכוּ'. גַּם כִּבְּר סִפְרוֹ שֶׁשָּׂה יָמִים לְעֹמֵר,
 וְעֹמֵר שְׁעוּרִים זֶה בְּחִינַת הַמְתַּקֵּת הַדִּינִים, כִּי דְּיוּעַ
 (פְּרִיעֵץ חַיִּים, סְפִירַת-הַעֵמֶר, פֶּרֶק ז), שֶׁנִּצְאָחוּזִים בְּהַפְרָנְסָה בִּיּוֹתֵר.
 וְצְרִיכִין לְסַפֵּר שְׁבַע שַׁבָּתוֹת מִמִּתְחַלְתֵּת הַשַּׁבָּת וְכוּ' -
 לְהַמְשִׁיךְ קְדֻשַׁת שַׁבָּת וְכוּ', וְהַעֲקָר שֶׁאֶפְלוּ כְּשֶׁעוֹסְקִין
 בְּדַרְךָ אֶרֶץ שֶׁהוּא עֲשִׂית מִשָּׂא וּמִתֵּן וּמְלָאכּוֹת - יְהִיָּה
 בְּבַחֲחִינַת קְדֻשַׁת שַׁבָּת וְכוּ', וְאֵזִי אַחֲרֵי-כֵן הֵמָּן הַמְמִין
 מֵאַחַר שֶׁכָּבֵד קִבְּלֵנו אֶסְתָּא וְכוּ' (וְהוּא תְמוּנָה קַפְגִּי).

מעלת
שבועי
של פסח

נֵא. וְזֶה בְּחִינַת קְרִיבָה תּוֹדָה שֶׁהוּא יָקָר וְחָשׁוּב מִכָּל
 הַקְּרִבָּנוֹת, שֶׁכָּלֵם בְּטָלִים חוּץ מִקְרִבָּן תּוֹדָה
 (ויקרא רבה ט, יד) - שֶׁהָיָה בּוֹ חֵמֶץ וּמִצָּה וְכוּ', כִּי תּוֹדָה
 הוּא כְּשִׁיּוֹצְאִין מִהַצְרָה וְהַדִּינִים, שֶׁהוּא עַל-יְדֵי בְּחִינַת
 פְּדִיּוֹן הַנֶּפֶשׁ, וְאֵן מְבִיאִין חֵמֶץ וּמִצָּה, בְּתַחֲלָה שֶׁלֹּשָׁה
 מִיְנֵי מִצָּה וְאַחֲרֵי-כֵן "עַל חֵלֶת לֶחֶם חֵמֶץ" (ויקרא ז, ג).
 כִּי הַעֲקָר הַתְּחִלָּה בְּכָלֵל וּבַפֶּרֶט הוּא בְּחִינַת מִצָּה,
 שֶׁאֵין צְרִיכִין לְעֲשׂוֹת כָּלָל, בְּחִינַת (שְׁמוֹת יב, ט): "וַיִּגַּם
 צִדָּה לֹא עָשׂוּ לָהֶם" וְכוּ', וְאַחֲרֵי-כֵן עוֹשִׂין אֵינָה עֶסֶק
 וְכוּ', שֶׁזֶּה בְּחִינַת (אֲבוֹת ב, ב): "טוֹב תּוֹרָה עִם דֶּרֶךְ
 אֶרֶץ", אֲבָל הַעֲקָר הוּא הַתּוֹרָה, בְּחִינַת (מְכִילֵתָא בְּשִׁלָּה
 ט): "לֹא נִתְּנָה תּוֹרָה אֶלָּא לְאוֹכְלֵי הַמֶּן", שֶׁהוּא בְּחִינַת
 מִצָּה, וְגַם בְּתוֹרָה וּמִצְוֹת בְּעֲצָמָן צְרִיכִין שְׂתֵי בְּחִינּוֹת
 הַנֶּפֶשׁ, כִּי אֵין צְרִיכִין לְעֲשׂוֹת כָּלָל, כִּי מֵה אֲנִי וְכוּ',
 וְכִמוֹ שֶׁאָמְרוּ רַבּוֹתֵינוּ וְ"ל (אֲבוֹת ב, ב): "לֹא עֲלִיד
 הַמְּלָאכָה לְגַמְרֵי, כִּי הַעֲקָר הוּא הַרְצוֹן וְכוּ', אֶף
 אַחֲרֵי-כֵן עוֹשִׂין. וְסוּד זֶה בְּשִׁלְמוֹת תְּגַלָּה רַק לְעִתִּיד
 לְבוֹא, שֶׁזֶּהוּ בְּחִינַת תּוֹדָה שֶׁיִּשְׂאָר לְעִתִּיד וְכוּ', כִּי
 הַכֹּל יִתְבַּטֵּל וְלֹא יִשְׂאָר כִּי אִם תּוֹדָה הוֹדָאָה - לְהוֹדוֹת
 לְשִׁמּוֹ תְּבַרְךָ תְּמִיד שֶׁלֹּא עָשִׂי גּוֹי וְהַבְדִּילֵנוּ מִן
 הַתּוֹעִים וּבְחַר אוֹתָנוּ עִם מִן הַעַמִּים לְעַם סְגָלָה וְכוּ'.

קרבו תודה
הוא יקר
וחשוב מכל
הקרבתות

לקוטי הלכות

הלכות ברפת השחר הלכה ה

ארת חיים

קלג

נב. וְעַל־כֵּן בְּשִׁבוּעוֹת מְבִיאִין שְׁתֵּי הַלֶּחֶם מִחֶמֶץ דִּיקָא, וְזוֹ בְּחִינַת תּוֹדָה, כִּי פֶסַח וְשִׁבוּעוֹת קְשׁוּרִים זֶה בְּזֶה - "מִמְחֶרֶת הַשֶּׁבֶת עַד מְחֶרֶת הַשֶּׁבֶת" (ויקרא כג, טו-טז), וְנִכְלָל הַמַּצָּה שֶׁל פֶּסַח וְחֶמֶץ שֶׁל שִׁבוּעוֹת, שְׁזָהוּ בְּחִינַת תּוֹדָה וְכוּ', וְאָז קוֹרִין רוֹת שְׁהִיא גִירַת, שְׂיֻצָא מִמֶּנָּה דְּוִד־מְשִׁיחַ שְׁנִסְתַּלַּק גַּם כֵּן בַּעַת רְצוֹן הַנַּ"ל (וְהַר תְּרוּמָה קנז), וְעַל־יְדוּ יִהְיֶה נִגְמַר בְּשִׁלְמוֹת בְּחִינַת פְּדִיּוֹן הַנַּ"ל, וְעַל־יְדִי־זֶה יִפְדֶּה אוֹתָנוּ מִן הַגְּלוּת בַּגָּאֵלָה שְׁלֵמָה וְכוּ', וְכִמּוֹ שְׁכַתּוּב (דְּנִיאל ז, יג): "וְעַד עַתִּיק יוֹמִין מָטָא" וְכוּ'. וְעַל־כֵּן נַעֲוִרִין בְּלִיל שִׁבוּעוֹת (הַקְדָּמַת הַיָּהוּר ח, ט), כִּי אָז נִשְׁלַם בְּחִינַת פְּדִיּוֹן הַנַּ"ל, שֶׁהוּא בְּחִינַת הַתְּעוֹרָרוֹת הַשְּׁנָה כַּנַּ"ל (אוֹר ד, ט).

בשבועות מביאין שתי הלחם מסומן דיקא

בית פעור, שְׁכָל זְמַן שְׁפָעוֹר רוּצָה לְהַתְּעוֹרֵר, חַס וְשָׁלוֹם, עוֹמֵד מִשָּׁה כְּנִגְדּוֹ לְהַשְׁפִּילוֹ, כַּמּוּבָא בְּתוֹסְפוֹת סוּטָה (דף יד. דבוי הַפְּתַחִיל 'מַפְנִי') בְּשֵׁם הַמְּדַרְשׁ, הֵינּוּ כַּנַּ"ל, כִּי מִשָּׁה נִקְבַּר בְּבִחִינַת 'רְעוּא דְרַעוּיִן' וְכוּ' שְׁמַשְׁם הַפְּדִיּוֹן הַנַּ"ל, שְׁעַל־יְדִי־זֶה מַעְלָה מִשְׁמַד מִבְּחִינַת פְּעוֹר לְבִחִינַת רְצוֹן וְכוּ'. וְיִמְשָׁה עֲלֶיהָ אֶל הָאֱלֹקִים" (שְׁמוֹת יט, ג), 'וּמִשָּׁה' אוֹתִיּוֹת 'מִשָּׁהוּ', בְּחִינַת נִקְדַּת הַמִּשְׁהוּ שֶׁבִּין חֶמֶץ לַמַּצָּה, שְׁזָהוּ בְּחִינַת קוּצָא דְאוֹת ד' דְּאֶחָד, שְׁעַל־יְדִי־זֶה מַעְלָה מִשְׁמַד לְרְצוֹן. וְעַל שֵׁם זֶה נִקְרָא מִשָּׁה - "כִּי מִן הַיָּמִים מִשִּׁיתָהוּ" (שְׁמוֹת ב, ט), וְעַיִן לִקְמָן (בְּאוֹת סב).

וְזֶה בְּחִינַת מַצּוֹת קְרִיאַת־שְׁמַע שְׁהִיא עֶקֶר הָאֵמוּנָה, הַפֶּךְ הַעֲבוּדָה־זָרָה 'אֶל אַחֵר', בְּחִינַת שְׁמַד, כִּי עֶקֶר הָאֶחָדוֹת הוּא בְּחִינַת קוּצָא דְאוֹת ד', שְׁהִיא בְּחִינַת הַצְּדִיק (תַּקְנִי זֵהר תַּקּוּן כא, נח:), שְׁהִיא בְּחִינַת נִקְדַּת מִשָּׁה שְׁמַעֲלָה וְכוּ'. וְזֵהוּ (דְּבָרִים ג, ד): "ה' אֱלֹהֵינוּ ה' אֶחָד", בְּחִינַת (שֵׁם ד, לה): "ה' הוּא הָאֱלֹקִים", שְׁהַשְּׁנָחָה וְהַעֲסַק וְכוּ' הַכֹּל אֶחָד, כִּי הַטִּבֵּעַ בְּחִינַת אֱלֹקִים (פְּרָדִס רְמוּזִים שַׁעַר יב פְּרָק יב) נִכְלָל בְּהַשְּׁנָחָה. וְזֵהוּ: 'בְּרוּךְ שֵׁם כְּבוֹד מַלְכוּתוֹ לְעוֹלָם וָעַד', בְּחִינַת 'חַוּדָא תַּתְּאָה' (וְהַר בְּרַאשִׁית יח:), שְׁגַם בְּזֶה הָעוֹלָם יִשִּׁישׁ בּוֹ טַעוֹת הַטִּבֵּעַ, אֲבָל אֲנִי יוֹדְעִין הָאֲמַת שְׁגַם בְּכָל הָעוֹלָמוֹת הַתַּחְתּוֹנִים וּבְכָל הַמְּדַרְגּוֹת הַתַּחְתּוֹנוֹת וְכוּ' - בְּרוּךְ וּמְבָרָךְ שֵׁם כְּבוֹד מַלְכוּתוֹ לְעוֹלָם וָעַד.

מצות קריאת־שמע שהיא עקר האמונה

נב. בְּאִדְרָא רַבָּא (וְהַר נִשָּׂא דף קלו:): 'אִית מַצָּח וְאִית מַצָּח וְאִית מַצָּח', 'מַצָּח' בְּהַפֶּךְ אֲתָנוּן 'חֶמֶץ', שְׁהוּא בְּחִינַת (דְּמִקָּה ג, א): "וּמִצַּח אִשָּׁה זֹנָה הִיא לָךְ מֵאֲנָת הַפְּלִים", הַמוּבָא שֵׁם בְּאִדְרָא רַבָּא הַנַּ"ל, וּצְרִיכִין לְבַעֲרוֹ לְגַמְרֵי בְּפֶסַח וְכוּ', אֲבָל בְּשִׁבוּעוֹת שְׁעוֹלִים עַד הַדִּיקָנָא, שְׁהוּא בְּחִינַת 'מַצָּח הַרְצוֹן' שְׁמַשְׁם הַמְּתַקֵּה שֶׁל הַפְּדִיּוֹן הַכּוֹלֵל, אִז עֶקֶר הַמְּתַקֵּה עַל־יְדִי חֶמֶץ שְׁבִשְׁתֵּי הַלֶּחֶם.

נב. 'שְׁמַע' ו'בְּרוּךְ שֵׁם כְּבוֹד מַלְכוּתוֹ לְעוֹלָם וָעַד' הֵם אַרְבְּעִים וְתִשְׁעַ אוֹתִיּוֹת, עֲשָׂרִים וְחַמֵּשׁ וְעֶשְׂרִים וְאַרְבַּע, בְּחִינַת אַרְבְּעִים וְתִשְׁעֵי יָמֵי הַסְּפִירָה (תַּקְנִי זֵהר תַּקּוּן יט, לט:). וְהַעֲקָר לְהַמְשִׁיךְ עֲשָׂרִים וְחַמֵּשׁ אֲתָנוּן דִּיחַוּדָא עֲלָאָה שְׁהוּא 'שְׁמַע' וְכוּ', לְבִחִינַת עֲשָׂרִים וְאַרְבַּע אֲתָנוּן שֶׁל 'בְּרוּךְ שֵׁם כְּבוֹד מַלְכוּתוֹ לְעוֹלָם וָעַד' דְּאֲתַמְרַר עֲלֵיהּוּ בְּגוֹלְתָא (תַּהֲלִים עז, כא): "אֶל יֵשֵׁב 'דָּךְ' נִכְלָם" (תַּקְנִי זֵהר תַּקּוּן כא, מו:), שְׁזָהוּ בְּחִינַת פְּדִיּוֹן הָעֲלִיּוֹן, שְׁעַקְרוּ עַל־יְדִי הַנִּקְדָּה הַנַּ"ל,

שמע וברוך שם כבוד מלכותו לעולם ועד הם ארבעים ותשע עשרים וחמש אותיות

ועתה כל חיותנו על־ידי משה שעומד בין שמד לרצון, שְׁמַעֲלָה אֵת כָּל אֶחָד בְּכָל יוֹם מִכָּל מָה שְׁעוֹבֵר עָלָיו, וּבִיּוֹתֵר בְּעֵנִין הַמְּמוֹן וְהַפְּרוּסָה שְׁכַפְּסוּגְמִין בּוֹ הוּא בְּחִינַת שְׁמַד וְכוּ', וּמַשְׁם מַעְלָה בְּכָל פַּעַם בְּבִחִינָה הַנַּ"ל.

כל חיותנו על־ידי משה שעומד בין שמד לרצון

גב. וְעַל־כֵּן צְרִיכִין לְאֹכַל מְרוֹר בְּפֶסַח, וְזָכַר ל'וַיִּמְרָרוּ אֶת חַיִּיהֶם בְּעַבְדָּה קָשָׁה" (שְׁמוֹת א, יד), שְׁהוּא מְרִירוֹת טְרָחוֹת וְטִרְדַּת הַפְּרוּסָה וְהַמְּמוֹן. שְׁהוּא בְּחִינַת מְרִירוּתָא דְעֵלְמָא, שְׁאִי אִפְשָׁר לְהַמְתִּיקוּ כִּי אִם עַל־יְדִי מַלְח (וְהַר וְיָחִי רמבא), שְׁהוּא בְּחִינַת טַבּוּל. וְעַתָּה מְטַבִּילִין בְּחֶרְסוֹת - 'חַס רוֹת' (פְּרִיעִץ־חַיִּים שַׁעַר חֲרֵי־הַמַּצּוֹת פְּרָקִים ו, ט), דְּחַס רַחֲמָנָא עָלוּן בְּכַח הַצְּדִיק, בְּחִינַת מְשִׁיחַ, שְׂיֻצָא מְרוֹת הַגִּירַת וְכוּ'.

עניי מרור בפסח

נב. כִּי עֶקֶר הַמְּתַקֵּה הַנַּ"ל נִמְשָׁךְ עַל־יְדִי הַתּוֹרָה שְׁנִדְרָשֶׁת בְּשִׁלְשׁ עֶשְׂרֵה מַדּוֹת, שְׁהֵם בְּחִינַת שְׁלֹשָׁה עֶשֶׂר תַּקְוִי דִּיקָנָא (וְהַר אַחֲרֵי סב), שְׁמַשְׁם הַפְּדִיּוֹן הַנַּ"ל. וְכֵן הַתַּפְּלָה שְׁהוּא עֶקֶר הַמְּתַקֵּה הוּא בְּבִחִינַת שְׁלֹשׁ עֶשְׂרֵה הַנַּ"ל, כִּי אוֹמְרִים שֶׁלֹּשׁ עֶשְׂרֵה מַדּוֹת שֶׁהַתּוֹרָה נִדְרָשֶׁת בָּהֶן, וְכֵן שְׁלֹשָׁה עֶשֶׂר שְׁבָחִים שְׁבִישְׁתַּבְּחָה, וְכֵן שְׁלֹשׁ עֶשְׂרֵה מַדּוֹת שֶׁל רַחֲמִים וְכוּ', וְכַמּוּבָא (פְּרִיעִץ־חַיִּים עוֹלָם הַעֲשִׂיָה פְּרָק ג, שַׁעַר הַמַּיִירוֹת פְּרָק ד-ו). וְעַקֵּר כָּל סֵדֵר הַתַּפְּלָה וְכָל סֵדֵר הַיּוֹם הוּא בְּרִכּוֹת וְהוֹדָאוֹת, בְּחִינַת תּוֹדָה הַנַּ"ל, כִּי מְבָרְכִין עַל כָּל דְּבַר, שְׁזָהוּ בְּחִינַת בְּרַפְתַּת הַשַּׁחַר וְכָל שְׁאָר בְּרִכּוֹת וְהוֹדָאוֹת שֶׁל הַתַּפְּלָה וְשֶׁל כָּל בְּרַפְתַּת הָאֲכִילָה וְכוּ', כִּי הַעֲקָר הוּא תּוֹדָה הוֹדָאָה וְכַנַּ"ל.

עקרי הוא תודה הודאה

נב. וְזֶה בְּחִינַת (דְּבָרִים לו, ט): "וַיִּקְבְּר אֹתוֹ בְּגִיא מוֹל"

אֶרֶץ חַיִּים

הַלְכוּת בְּרַפְתְּ הַשְּׁחַר הַלֵּקָה הַ

לְקוּמֵי הַלְכוּת

בְּחִינַת קוֹצָא דְאוֹת ד', שֶׁהוּא כְּלָלוּת פֶּל הַעֲשָׂרִים וְחֲמֵשׁ אֲתָנּוּ דִּיחֻוּדָא, לְהַמְתִּיק כֹּל הַעֲשָׂרִים וְאַרְבַּעַת בְּתֵי דַיְנִים, לְבַטֵּל הַעֲנִיּוֹת וְהַגְלוּת, בְּחִינַת 'דָּף' הַנִּזְכָּר.

וְזוֹה בְּחִינַת 'עַמְר' עֲשׂוּרִים, בְּחִינַת דַּיְנִים (פְּרִיעֵץ חַיִּים, סְפִירַת-הָעַמּוּר, פָּרָק ד'), שֶׁמִּמְשִׁיכִין עֲלֵיהֶם הַהַמְתָּקָה מִשָּׁם עַל-יְדֵי הַהֲנַפָּה לְשֵׁשֶׁת קְצוֹת (מְנַחוֹת כּו.), כְּמוֹ בְד' דְּאֶחָד שֶׁמְכַוְּנִין לְזוֹה וְכוּ' (אַרְבַּע חַיִּים סִימָן סָא סַעִיף ו'), וְאִז סוֹפְרִין הָאַרְבַּעִים וְתַשְׁעָה יָמִים הַנִּזְכָּר וְכוּ'.

וְעַל-כֵּן מֵתוּ עֲשָׂרִים וְאַרְבַּעַת אֵלֶּף תַּלְמִידֵי רַבִּי עֲקִיבָא בַיּוֹם הָעַמּוּר (בְּמִנּוֹת כּו.), 'עֲשָׂרִים וְאַרְבַּעַת דִּיקָא, כִּי לֹא הִמְתִּיקוּ הַעֲשָׂרִים וְאַרְבַּעַת בְּתֵי דַיְנִים. וְהַעֲקָר מַחֲמַת שְׁלֵא הָיָה בְּהֶם אֲהַבָּה שֶׁהוּא בְּגִימְטְרָא 'אֶחָד' (סִימָן ד'), כִּי אִי אֶפְשָׁר לְהַכְּלִל שָׁם כִּי אִם עַל-יְדֵי אֲהַבָּה וְאַחֲדוּת שְׂבִישְׂרָאֵל, כִּי אֲחֻדוּת שְׂבִישְׂרָאֵל הוּא אֲחֻדוּתוֹ יִתְבָּרַךְ, בְּחִינַת: 'אַתָּה אֶחָד וְשִׁמְךָ אֶחָד וְיָמִי כַעֲמָךְ יִשְׂרָאֵל גּוֹי אֶחָד בְּאַרְצָךְ' וְכוּ', שְׂאוּמְרִים בְּשֶׁבֶת בְּמַנְחָה שְׂאֻז הַתְּגַלּוּת מִצַּח הַרְצוֹן, וְעַל-כֵּן אָמַר רַבִּי עֲקִיבָא דִּיקָא (וַיְקָרָא י"ט, יח'): "'וְאַהֲבַת לְרַעַף כְּמוֹךְ" - זֶה כָּלֵל גְּדוֹל בְּתוֹרָה' (בְּרַאשִׁית וַיְבָרַךְ כד, ז). גַּם רַבִּי עֲקִיבָא הָיָה כֵּן גְּרָם וְכוּ', כְּמוֹ שְׂאֻמְרוֹ רַבּוֹתֵינוּ ז"ל (בְּרַכּוֹת כז: ע"ן בְּפֶרוֹשׁ רַבְנֵי נָסִים גְּאוּן).

אֲחֻדוּת שְׂבִישְׂרָאֵל הוּא אֲחֻדוּתוֹ יִתְבָּרַךְ

נַח. וְזוֹה שְׂאֻמְרוֹ רַבּוֹתֵינוּ ז"ל (פְּסָחִים נו.) לְעִנְיַן 'בְּרוּךְ שָׁם כְּבוֹד מַלְכוּתוֹ לְעוֹלָם וָעֶד': 'לִימְרֵי' וְכוּ', עַד 'מִשָּׁל לְבַת מֶלֶךְ שֶׁהִרְיָחָה צִיָּקָה קְדוּרָה, כִּי יַעֲקֹב רָצָה לְגַלּוֹת הַקֶּץ' וְכוּ', עַד 'פֶּתַח וְאָמַר: בְּרוּךְ שָׁם כְּבוֹד מַלְכוּתוֹ לְעוֹלָם וָעֶד' - שְׁעֵתָה אֲנִי רוֹאֶה שְׂאֻף עַל-פִּי שְׂאֵתָם חֲזָקִים בִּיחֻדוֹ יִתְבָּרַךְ בְּאַמְיֻנָה שְׁלֵמָה - אִי אֶפְשָׁר עֲדוּן לְגַלּוֹת הַקֶּץ סְתוּם, מַחֲמַת שְׂצָרִיכִין לְהַמְשִׁיף הַיַּחֲוֵד הָעֲלִיוֹן, בְּחִינַת 'שִׁמְעֵי יִשְׂרָאֵל' וְכוּ', לְהַמְשִׁיף הָאֲרָה וְהַמְתָּקָה נִפְלְאוֹה לְבַחֲבִינַת יַחֲוּדָא תַתְּאָה, שֶׁשָּׁם כֹּל הַעֲשָׂרִים וְאַרְבַּעַת בְּתֵי דַיְנִים, שֶׁהֵם בְּחִינַת עֲשָׂרִים וְאַרְבַּע אֲתָנּוּ שֶׁבְּבְרוּךְ שָׁם כְּבוֹד מַלְכוּתוֹ לְעוֹלָם וָעֶד, שְׁעַל-יְדֵי-זוֹה מַעְלִין מִשְׁמַד לְרַצוֹן, עַל-יְדֵי שֶׁמִּמְשִׁיכִין הַמְתָּקָה נִפְלְאוֹה לְמַטָּה לְמַטָּה, עַד שֶׁמִּתְבָּרְרִין הַדַּיְנִים וְנוֹפְלִים כֹּל הַסַּיְגִים הַגְּמוּרִים לְמַטָּה וְכוּ', וְהַטּוֹב שֶׁאֶפְשָׁר לְכַרֵּר - נִתְבָּרַר וְעוֹלָה מִשְׁמַד לְרַצוֹן, שֶׁהֵם בְּחִינַת הַגְּרָם הַנִּזְכָּר שֶׁמַּעְלִין עַל-יְדֵי-זוֹה, שֶׁזוֹה בְּחִינַת סוּד הַבְּדֻלָּה שֶׁמְבָדִילִין סוּמָף אַחַר מְנַחָה שֶׁל שְׁבֶת וְכוּ'. וְעַל-כֵּן 'לֹא אֲמַרְיָה מִשָּׁה' - אַף-עַל-פִּי שֶׁהוּא יָדַע מִזֶּה וּמִסָּר לְנוּ בַעַל פֶּה לְאֻמְרוֹ בְּקִירַת שִׁמְעָה, אַף-עַל-פִּי-כֵן לֹא

סוּד צִיָּקָה קְדוּרָה, הוּא לְהַעֲלוֹת קְדוּשׁוֹת הַנְּפִלּוּת מֵאֵד מֵאֵד

אֲמַרְיָה בְּפֶרוֹשׁ בְּתוֹרָה, כִּי הוּא סוּד כְּמוֹס וְנִעְלָם, בְּחִינַת סוּד 'צִיָּקָה קְדוּרָה', שֶׁהוּא לְהַעֲלוֹת קְדוּשׁוֹת הַנְּפִלּוּת מֵאֵד מֵאֵד, שֶׁזוֹה גְּרָם הַנִּזְכָּר שֶׁמַּעְלִים מִמְקוֹמוֹת הַמְּגַנְּגִים כְּאַלְה מִבְּחִינַת שְׁמַד לְרַצוֹן, וְזוֹה עַל-יְדֵי שֶׁהֵאִיר עֲלֵיהֶם תַּחֲלָה הָאֲרָה נִפְלְאוֹה מִפְּדוּיוֹ הַנִּזְכָּר, מִבְּחִינַת רַצוֹן הָעֲלִיוֹן וְכוּ'.

נַח. עֲשָׂרִים וְאַרְבַּעַת מִינֵי פְּדוּיוֹת לְהַמְתִּיק עֲשָׂרִים וְאַרְבַּעַת בְּתֵי דַיְנִים וְכוּ' - זֶה בְּחִינַת עֲשָׂרִים וְאַרְבַּעַת מְתַנּוֹת כְּהֵנָּה, כִּי הַכְּהֵן, בְּחִינַת הַרִב וְהַצְּדִיק, וְצָרִיכִין לְתַן לוֹ מִכָּל דְּבָר עַל פְּדוּיוֹן וְהֵם עֲשָׂרִים וְאַרְבַּעַת וְכוּ'. וְזוֹה בְּחִינַת עֲשָׂרִים וְאַרְבַּעַת סְפָרִין דְּאוֹרְיָתָא, בְּחִינַת עֲשָׂרִים וְאַרְבַּעַת קְשׁוּטֵי כְּלָה וְכוּ' (פְּרִיעֵץ חַיִּים, חַג הַשְּׁבֻעוֹת, פָּרָק ג'), בְּחִינַת (בְּרַאשִׁית כד, טו) : "וְכַדָּה עַל שְׁכָמָה" הַנֶּאֱמָר בְּדֹהַר הַקְּדוּשׁוֹ (תַּקְוִי זֹהר תַּקְוִי כ"א, מו:). וְזוֹה בְּחִינַת עֲשָׂרִים וְאַרְבַּעַת פְּרָקִים שֶׁל מִסְכַּת שְׁבֶת (פְּרִיעֵץ חַיִּים, שְׁבֶת פָּרָק יז). וּמִתְקַף הַדַּיְנִים שֶׁבְּעֲשָׂרִים וְאַרְבַּעַת הַנִּזְכָּר, לְשַׁתְּלַשׁ אֲחִיוֹת הַעֲשָׂרִים וְאַרְבַּעַת מִינֵי עוֹפוֹת טְמָאִים שֶׁצָּנְנוּ הַשָּׁם-יִתְבָּרַךְ לְהַבְדִּיל מֵהֶם, וּבְפֶרְשָׁה זֹאת עוֹסְקִין בְּפֶסַח, כִּי אִז הוּא הַסֵּדֵר שֶׁמִּינֵי

וְזוֹה בְּחִינַת "וְשִׁמְתִי כְּכַד שֶׁמִּשְׁתִּיךְ" (שְׁעִיָּה נד, יב) הַמְּיֻבָּא בְּדֹהַר הַקְּדוּשׁוֹ לְעִנְיַן בְּחִינַת עֲשָׂרִים וְאַרְבַּעַת הַנִּזְכָּר. וְזוֹה בְּחִינַת עֲשָׂרִים וְאַרְבַּע מִשְׁמֵרוֹת כְּהֵנָּה וְלִיָּה. וְזוֹה בְּחִינַת עֲשָׂרִים וְאַרְבַּע שְׁעוֹת הַיּוֹם, שֶׁהֵם בְּחִינַת עֲשָׂרִים וְאַרְבַּע צְרוּפֵי אֲדָנָי שֶׁנִּמְתַּקִּין עַל-יְדֵי שְׁתֵּים עֶשְׂרֵה צְרוּפֵי הַיּוֹהֵה שֶׁל הַיּוֹם וְשֶׁל הַלֵּילָה וְכוּ', וְעִנְיַן בְּלֻקוּטֵי תוֹרָה הַזֶּאֱרָרִי ז"ל עַל יְשׁוּעָה בְּדָף י"ג עַמּוּד ב'. וְזוֹה בְּחִינַת אַרְבַּעִים וְתַשְׁעָה יְמֵי הַסְּפִירָה, וְכוּ'.

ס. וְעַמְרָה הַסְּפִירָה לְהַתְּחִיל עַל-יְדֵי הַנְּפֶת הָעַמּוּר וְסְפִירָה, לְהַמְשִׁיף הַמַּחֲזִין פֶּסְדֵר מְדַרְגָּא לְדַרְגָּא, כְּדִי לְזַכּוֹת לְעֻלוֹת עַד הַדִּיקָנָא קְדִישָׁא בְּחִינַת 'רַעַף דְּרַעוּיִן' בְּשְׁבֻעוֹת וְכוּ'. וּבְכָל יוֹם יוֹם מִמְשִׁיכִין אִיזוּה הָאֲרָה וְהַמְתָּקָה מִשָּׁם, כִּי כֵן הַרְפָּךְ, שֶׁלְכָל דַּרְגָּא שֶׁמְכַוְּנִין עֲצָמָן לְעֻלוֹת לְשָׁם - נִמְשָׁף תַּכְף הָאֲרָה מִתְּכִלִּית הַמְּדַרְגָּה הָעֲלִיוֹנָה הַחַיָּא וְכוּ', שֶׁזוֹה בְּחִינַת (שְׁעִיָּה כד, ט): "מְגִיד מִרְאשִׁית אַחֲרִית" וְכוּ'.

וְעַל-כֵּן הֵם שְׁבַע שְׁבֻתוֹת, שְׁבַע פְּעָמִים שְׁבַע, לְהַעֲלוֹת כֹּל הַנוֹפְלִים וְכוּ' מִשְׁמַד לְרַצוֹן, שֶׁזוֹה צָרִיכִין הַגְּרָם וְהַרְחוּקִים מֵאֵד, וְכֵן כָּל אֶחָד לְפִי מְדַרְגָּתוֹ וְעֲלִיוֹתוֹ וְיִרְדוּתוֹ וְכוּ' צָרִיךְ זֹאת בְּכָל פְּעַם וְכוּ' לֹא

כֶּפֶה דְּבָרִים הַקְּשׁוּרִים זֶה זֶה וְהֵם עֲשָׂרִים וְאַרְבַּעַת

בְּחִינַת אַרְבַּעִים וְתַשְׁעָה יְמֵי הַסְּפִירָה

עֶשֶׂר הַסְּפִירָה לְהַמְשִׁיף הַמַּחֲזִין פֶּסְדֵר מְדַרְגָּא לְדַרְגָּא

שְׁבַע שְׁבֻתוֹת, שְׁבַע פְּעָמִים שְׁבַע, לְהַעֲלוֹת כֹּל הַנוֹפְלִים מִשְׁמַד לְרַצוֹן

לקוטי הלכות

הלכות ברפת השחר הלכה ה

ארת חיים

קלד

(ויקרא ה, כב): "אשר שמתי חול גבול לים וכו', שכל זה על-ידי בחינת 'דוד' שבגימטריא 'די', כי הוא בחינת משיח שיאמר די לצרותינו ויגאלנו. וכן הוא מאיר עתה בכל אחד, שיהיה גבול לצרות נפשו לפדותו ולגאלו בכח הפדיון הנ"ל. פי עם ה' הסוד והרבה עמו פדות, והוא יפדה" וכו' (תהלים קל, ו-ח), 'פודה ומציל' (בברכת ברוך שאמר), 'הפודנו מיד מלכים וכו'', 'כי פדה ה' את יעקב וגאלו' וכו', שאומרים בכל יום וכו' (בהפלת ערבית), ברוך פודה ומציל ברוך 'שמו' (בברכת ברוך שאמר), בגימטריא 'רצון' (פלה הרמון ד, א), כנ"ל.

וכמו שמוכא (פימן סב) על פסוק (דברים יא, טו): "וְעַבְדְּתֶם וְכוּ' בְשֵׁם הַבַּעַל שֵׁם טוֹב ז'ל. על-כן צריכין לעסק להעלות מבחינת (משלי כד, טו): "שבע יפול צדיק וקם", שבהם כלולים כל הנפילות והירידות של כל אחד, שצריכין להחזיקם על-ידי "שבעה משיבי טעם" (משלי כו, טו) לקשרם אל התורה, בחינת (שם ט, א): "חצבה עמודיה שבעה", שכלול מכל השבע מדות, שהם בחינת שבעת ימי הבנין, שבעת ימי בראשית.

והכל בכח הצדיקי אמת שכלולים מהשבעה רועים, שהאחרון שבהם - דוד, שהוא משיח, שיהיה כלול מכלם, ועל ידו עקר התקוה, וגם כל ההתחזקות הוא עתה משם, כי לולא וכו'. ועל-כן 'דוד' בגימטריא ארבע עשרה, שתי פעמים שבע, בחינת "שבע יפל הנ"ל, בחינת (משלי כו, כה): "שבע תועבות בלבוי", בחינת 'שבעה מדורי גיהנם' (והר תרומה קנב), בחינת 'שבעה ארצות' וכו' (והר וברא ט, ט), שכל זה בחינת שבע של הירידה וכו', וצריכין להעלותם משם להתורה, בחינת "חצבה עמודיה שבעה" וכו', ובחינת (תהלים קיט, סד): "שבע ביום הללתיך" שנאמר על ברפת קריאת שמע (ירושלמי ברכות פרק א הלכה ה). ולהפך הירידה לעליה, בבחינת (תהלים יב, ז): "אמרות ה' אמרות טהרות מזקק שבעתים". ועל-כן אמר דוד (שמואל-א כ, א): "כפשע ביני" וכו'.

הכל בכח הצדיקי אמת שכלולים מהשבעה רועים

על כלם מבינים רחמי לעורר

א. **והכל**, כי הצדיק בחינת משה שעוסק להעלות משמד לרצון, שנה צריך גם כל אחד לפי מדרגתו, כי אפלו הפשעים כפשוטים לפעמים מאחרי השם יתברך נחשב לעבודה זרה שהוא בחינת שמד, רחמנא לצלן, כמו שמוכא (פימן סב) בשם הבעל שם טוב ז"ל על פסוק (דברים יא, טו): "וְעַבְדְּתֶם אֱלֹהִים אֲחֵרִים", כמובא בדברינו כמה פעמים וכו' (הלכות בכור בהמה טהור ג, יא). ואפלו מי שנפל ונתרחק מאד מאד איך שהוא, על כלם מגיעים רחמי הצדיק הנ"ל לעוררו ולהעלותו משמד לרצון, ועקר על-ידי כח פדיון הנ"ל שהוא על-ידי בחינת מצח הרצון וכו'.

הצדיק בגדל כחו משדו חסד ורחמים רצו ונפלא

והעקר הוא שהצדיק בגדל כחו ממשיך חסד ורחמים ורצון נפלא משם, עד שמאיר הרצון למטה למטה, עד שאפלו בכל המדרגות התחתונות מאד, אפלו בעשר כתרין דמסאבותא - מגיע הרצון הקדוש לכל הנפשות שנפלו לשם, עד שגם שם הם מתעוררים בכל פעם ברצון חזק ונסופין טובים להשם יתברך, כי אלו הנופלים מאד - אי אפשר להחיותם ולהשיבם כי אם על-ידי רצון - להאיר בהם מלמעלה למעלה מרצון העליון הנ"ל, ממצח הרצון, עד למטה למטה, עד שגם אותן שנפלו על-ידי תקף הדינים לבחינת "מצח אשה זונה" וכו' (ויקרא ג, א), גם הם יתעוררו וישתוקקו ברצון טוב וחזק להשם יתברך, עד שיעלה אותם משמד לרצון.

וזה בחינת שתי פעמים עשרים וארבע, בחינת כ"ד כ"ד הנ"ל שעולה ארבעים ושמונה, בחינת 'ארבעים ושמונה דברים שהתורה נקנית בהם' (אבות ה, ט), שמכניעין בחינת 'חס' וכו', בחינת 'מצרים', ואז נקנית התורה שכולה בארבעים ותשע פנים וכו' (ירושלמי סנהדרין פרק ד הלכה ב), ועל-ידי זה זוכין ביום החמשים שכלול מכלם, לעלות לבחינת רעוא דרעוין, תליסר תקוני דיקנא שעוסקין בהם בשבועות באדרא רבא, שמשם הפדיון הנ"ל, שמשם שער החמשים שהוא בחינת שבועות, ועתה זוכין וכו'. ועקר הגמר יהיה על-ידי משיח. וכל זה תקון הערב רב שפגמו בדעת עליון, בד' רבתי דאחד, כמובא בלקוטי תורה דהאר"י ז"ל פרשת בא על פרשה 'קדש' וכו', שאסור חמץ בפסח הוא בחינת פגם הערב רב וכו'.

בחינת שתי פעמים עשרים וארבע

הטפל ביותר צריך רחמים ביותר

כי זה רוע, שכל מה שנפל ביותר למדרגה פחותה ושפלה ביותר - צריכין לעורר עליו רחמים ממקום עליון וגבוה ביותר ויותר, שזהו בחינה הנ"ל, שעקר התקנה לכל אלו הנ"ל הוא רק על-ידי הפדיון העליון הנ"ל, וכנ"ל.

האומר לעולמו די יאמר לצרותי די' (בראשית רבה צב, א), בחינת (איוב כח, א): "קץ שם לחשך" וכו'.

מאיר עתה בכל אחד, שיהיה גבול לצרות נפשו

אֶרֶץ חַיִּים

הַלְבוּת בְּרַפְת הַשָּׁחַר הַלֵּבָה ה

לְקוּמֵי הַלְבוּת

לספר שבע עבודות, לטור את עצמו מהזממת מצרים

התקון על-ידי הארת הרצון פנ"ל, וכמו שהרבה אדמו"ר ז"ל לְדַבֵּר בְּזֶה (שיחות הר"ן יד, נא), שְׁעָקַר הוּא הָרָצוֹן, כְּמִבְאָר בְּדַבְרֵינוּ הַרְבֵּה בְּזֶה (הלכות ערב הלכה ג).

וְזֶהוּ בַחֲנִינַת סְפִירַת הָעֵמֶר, שְׁמִנְיָפִין עֵמֶר שְׁעוּרִים, שֶׁהוּא בַחֲנִינַת בְּהֵמִיּוֹת (סוּטָה יד), שֶׁהוּא מִנְחַת קְנָאוֹת לְהַסוּטָה (וְהָר אֲמוּר צו), שֶׁהוּא פָּגַם זְנוּת שְׂבָא עַל-יְדֵי רוּחַ שָׁטוֹת (סוּטָה ג), עַל-יְדֵי: "מִצַּח אִשָּׁה זֹנְהָ" וְכוּ', וְעָכְשׁוּ מִתְחִילִין לְהַמְשִׁיךְ הָאָרֶה מִסוּף הָעֲלִיָּה שְׁנֹזְנֶה לְעֵלוֹת לְשֵׁם בְּשָׁבוּעוֹת, שֶׁהוּא בַחֲנִינַת מִצַּח הָרָצוֹן וְכוּ', עַד שֶׁבָּכַח זֶה מְנִיפִין הָעֵמֶר שְׁעוּרִים לְהַמְתִּיק הַדֵּינִים וּלְבַטֵּל הַרוּחַ שָׁטוֹת, מַעֲשֵׂה בְּהֵמִיּוֹת, בַּחֲנִינַת שְׁעוּרִים שֶׁהוּא חֵיוֹת הַבְּהֵמָה, וְלְהַעֲלוֹת הַכַּל לְהַשְׁמִיךְ-יִתְבָּרֵךְ עַל-יְדֵי הַכֹּהֵן שְׁמִנְיָפוֹ בְּבֵית הַמִּקְדָּשׁ לְהַשְׁמִיךְ-יִתְבָּרֵךְ בְּכָל הַשָּׁשָׁה קְצוֹת, לְהוֹדִיעַ שֶׁהַכַּל לְהַשְׁמִיךְ-יִתְבָּרֵךְ, שְׁזֶהוּ בַחֲנִינַת ד' דְּאֶחָד, שֶׁשָּׁם מְמַלְכִין אוֹתוֹ יִתְבָּרֵךְ בְּכָל הַשָּׁשָׁה קְצוֹת, כִּי בַמְדַרְגּוֹת הַתַּחֲנוּנוֹת הָאֵלוֹ אֵי אֶפְשָׁר לְהַתְעוֹרֵר כִּי אִם עַל-יְדֵי רָצוֹן, וְכַנ"ל. וְאִזּוֹ מִתְחִילִין לְסַפֵּר שֶׁבַע שְׁבָתוֹת, לְטַהֵר אֶת עֲצֻמוֹ מִזְהֻמַּת מִצְרַיִם וּלְזַכּוֹת לְהַמְשִׁיךְ עֲלָיו בְּכָל יוֹם מִחַ וְדַעַת, בַּחֲנִינַת קְדֻשַׁת קְבָלַת הַתּוֹרָה.

לעורר את בני העוורים שיוסיפו קדושה ודעת

כִּי יֵשׁ בְּנֵי הַנְּעוּרִים שְׁעוּדִין הֵם כְּשָׂרִים וְלֹא קִלְקְלוּ, וְגַם אוֹתָם צְרִיכִין לְעוֹרֵר שִׁיכּוֹף לְאֵרִיכַת יָמִים דְּקִדְשָׁה - לְהוֹסִיף בְּכָל יוֹם קְדֻשָׁה וְדַעַת פְּנ"ל. וְזֶה בַּחֲנִינַת 'יוֹסֵף' שֶׁהוּא בַּחֲנִינַת תּוֹסֶפֶת קְדֻשָׁה, כִּי יוֹסֵף כָּבַשׁ אֶת יָצְרוֹ וְעָמַד בְּנִסְיוֹן, וַיִּכְכּוֹ מְקַבְּלִין כָּל מִי שֶׁחָפֵץ בְּאַמְת - שִׁיחֶיהָ גַם פֶּן כּוֹבֵשׁ אֶת יָצְרוֹ וְכוּ' וַיִּתְחַזַּק תְּמִיד בְּרָצוֹן חִזּוֹק לְהַשְׁמִיךְ-יִתְבָּרֵךְ, עַד שִׁוְסִיף קְדֻשָׁה וְדַעַת בְּכָל יוֹם וְכוּ'.

עבודת משה לתעלות נפשות מעמק הקרייה

אֲבָל יֵשׁ הַרְבֵּה שֶׁכָּבַר לְקַלּוֹ הַרְבֵּה, וְיֵשׁ שֶׁקִּלְקְלוּ מְאֹד מְאֹד וְנִעְשָׂה עִמָּהֶם מִה שְׁנַעֲשָׂה, וְזֶה שְׁכִיחַ בְּיוֹתֵר מְאֹד בְּפָרֵט עֵתָה, רַחֲמָנָא לְצַלֵּן, וְצְרִיכִין לְהַעֲלוֹתָם, וְזֶה עֵקֶר עֲבוּדַת מֹשֶׁה רַבְּנוּ שְׁעוֹסֵק תְּמִיד לְהַעֲלוֹת מִשְׁמַד לְרָצוֹן פְּנ"ל, כִּי 'מֹשֶׁה' נִקְרָא עַל שֵׁם "כִּי מִן הַמַּיִם מְשִׁיתָהוּ" (שְׁמוֹת ב, c), שְׁמַרְמֹז עַל שֵׁם הַעֲתִיד כְּמוֹכָא - הִינּוּ שְׁמֹשֶׁה מוֹרִיד אֶת עֲצֻמוֹ לְחוּץ עִמְקֵי מִימֵי מִצְרַיִם מֵיַם הַזְּדוּנִים, וּמַעֲלָה מִשֵּׁם הַנִּפְשׁוֹת הַנִּפְּלוֹת שְׁנִפְּלוּ לְחוּץ מִי הַמַּבּוּל מִמֶּשׁ, רַחֲמָנָא לְצַלֵּן, כִּי מֹשֶׁה הוּא תַקּוּן מִי הַמַּבּוּל כְּמוֹכָא בְּכַתְּבִים (לְקוּמֵי תוֹרָה כִּי תִשָּׂא) עַל פְּסוּק (בְּרַאשִׁית ו, g) "בְּשֹׁגֶם הוּא בְּשׂוֹר", "בְּשֹׁגֶם" - 'דָּא מֹשֶׁה וְכוּ' (וְהָר בְּרַאשִׁית לו:).

גלות מצרים הניח לנשון חטא דור המפולג

כִּי גְלוּת מִצְרַיִם הָיָה לְתַקֵּן חֲטָא דוֹר הַמַּבּוּל (פְּרִיעֵץ-חַיִּים, חֲגֵי-הַמְּצוֹת, פָּרָק א), שֶׁבְּשִׁבְלֵי זֶה הַשְּׁלִיכוֹ הַבְּנִים לְיֵאוֹר, וְהַכְרָח גַּם מֹשֶׁה לִירֵד לְשֵׁם, וּמִשָּׁם יֵצֵא עַל-יְדֵי בַת פְּרַעֲה דִיקָא שְׁנַתְּגִירָה אֹז, וְעַל שֵׁם זֶה נִקְרָא 'מֹשֶׁה' פְּנ"ל, לְרַמּוֹ, שֶׁבְּגִדְל כַּחוּ שַׁל מֹשֶׁה שְׁעִתִּיד לְהַעֲלוֹת מִשְׁמַד לְרָצוֹן, עַל-יְדֵי-זֶה כְּשֶׁנּוֹלַד וַיְרֵד לְיֵאוֹר מִצְרַיִם, לֹא דִי שֶׁהֵיאוֹר לֹא יְכוּל לְבַלַּע אוֹתוֹ, אִף גַּם בְּגִדְל כַּחוּ הַכְּנִיס הַרְהוּר תְּשׁוּבָה בְּבַת פְּרַעֲה עַד שְׁנַתְּגִירָה, שְׁזֶהוּ בַּחֲנִינַת שֶׁהַעֲלָה מִשְׁמַד לְרָצוֹן, עַד שֶׁהֵיא דִיקָא הוֹצִיאָה אוֹתוֹ בְּגִשְׁמִיּוֹת מִהֵיאוֹר וְכוּ', וְנִקְרָא עַל שֵׁם זֶה 'מֹשֶׁה' - "כִּי מִן הַמַּיִם" וְכוּ'. וְעַל-כֵּן גַּם עֵתָה, זֶה כָּל עֶסְקוֹ תְּמִיד - לְהוֹצִיא כָּל הַנּוֹפְלִים מִמַּיִם הַזְּדוּנִים מִמֵּי הַמַּבּוּל וְכוּ', וְהַעֲקֵר בְּכַח הַהֲמַתְקָה שְׁמַמְשִׁיךְ מִרָצוֹן הָעֲלִיּוֹן הַנ"ל שְׁנִסְתַּלַּק לְשֵׁם פְּנ"ל.

וְכַל זֶה מוֹכֵן בְּהַתּוֹרָה 'וְאֵת הָעֲרָבִים צִוִּיתִי' (לְקוּמֵי תַנְיָנָא סִימָן ד') שְׁנֵאמְרָה בְּשָׁבוּעוֹת, שְׁמִבְּאָר שֵׁם מַעֲנֵן מִצַּח הַנְּחָשׁ, שֶׁהוּא שֶׁרֵשׁ חֲכַמַת הַטֵּבַע שְׁצָרִיכִין לְהַכְנִיעוֹ עַל-יְדֵי צְדָקָה, שְׁעַל-יְדֵי-זֶה מִתְקַנְיִן פָּגַם הַזְּקֵנִים מְאִרְכִי יָמִים שְׁבִדּוֹר שְׁאִין לָהֶם שְׁלֵמוֹת, וְעַל-יְדֵי-זֶה מְגַבִּירִין מִצַּח הָרָצוֹן וְכוּ', כִּי הָאֲדָם צָרִיךְ כָּל יְמֵי חַיָּו הַלוֹסִיף בְּכָל יוֹם קְדֻשָׁה וְדַעַת וְכוּ', וְזֶה עֵקֶר אֵרִיכַת יָמִים וְכוּ', עֵינן שֵׁם הַיֵּטֵב. וְכָל זֶה בַּחֲנִינַת סְפִירָה שְׁסוּפְרִין הַיָּמִים לְעֵמֶר, שְׁעַל-יְדֵי-זֶה מִמְשִׁיכִין בְּכָל יוֹם וְיוֹם מִחַ וְשָׁכַל קְדוּשׁ מִיְחָד, כְּמִבְּאָר הַיֵּטֵב בְּכּוֹנוֹת הָאָר"י ז"ל (פְּרִיעֵץ-חַיִּים, סְפִירַת-הָעֵמֶר, פָּרָק א). אֲבָל כָּל כַּח הַזֶּה נִמְשָׁךְ מִהַצְדִּיק בַּחֲנִינַת מֹשֶׁה הַנ"ל שְׁעוֹמֵד בֵּין שְׁמַד לְרָצוֹן, שְׁמַעֲלָה מִזְהֻמַּת מִצְרַיִם שֶׁהֵי מְלֵאִים כְּפִירוֹת זְנוּת וְכוּ', שֶׁכָּל זֶה בַּחֲנִינַת שְׁמַד לְהַעֲלוֹת מִשָּׁם לְבַחֲנִינַת רָצוֹן וְכוּ', פְּנ"ל.

סב. וְעַקְר הַתַּקּוּן עַל-יְדֵי כָּל הַשְּׁלֵשָׁה צְדִיקִים הַנ"ל שְׁנִסְתַּלְקוּ בְּשִׁבְת בְּמִנְחָה, בְּרַעוּא דְרַעוּיִן, רָצוֹן שְׁבִרְצוֹנוֹת, שֶׁהֵם 'יוֹסֵף מֹשֶׁה דוֹד', שֶׁבְּשִׁבְלֵי זֶה אוֹמְרִים שְׁלֵשׁ פְּעֻמִּים 'צְדִיקָתְךָ' אִזּוֹ (וְהָר תְּרוּמָה קנו:). וּמְשִׁיחַ יִהְיֶה כְּלוּל מְכֻלָּם וְעַל-יְדֵי הַיָּהֵב עֵקֶר הַתַּקּוּן, כִּי תַקּוּן הַכַּל תְּלוּי רַק בְּהַצְדִּיקֵי אֲמַת שֶׁהֵם בַּחֲנִינַת מְשִׁיחַ (סִימָן ב), בַּחֲנִינַת שְׁלֵשָׁה צְדִיקִים הַנ"ל. וְעַקְר

האדם צריך כל ימי חייו לחלוסיף בכל יום קדושה ודעת

תקון הכל תלוי רק בהצדיקי אמת שהם בחינת משיח

לקוטי הלכות

הלכות ברפת השחר הלכה ה

ארת חיים

קלה

ואז כשמעלין אלו הנפשות, הן מבני ישראל ששכין בתשובה הן הגרים שמתגרין, הוא מעלה אותם למצח הרצון, ומחדקם תמיד, שלא יטעו, חס ושלום, אחר חקמת השבע שנמשך ממצח הנחש, שמשם כל תאות מומן שבו כל העבודות זרות, בחינת שמד.

מעלה אותם למצח הרצון ומחדקם תמיד

ונה כלל, שכל המדות הן טובות הן רעות כלם תלויים זה בזה, כמובא במקום אחר (בהקדמה לספר המדות), פי 'מצוה גוררת מצוה ועברה גוררת עברה' (אבות ד, ב) 'רחמנא לצלן'. על-כן כשנופלים לטבע, חס ושלום, ומתגבר תאות מומן, וירדפים אחר ההבל בגיעות עצומות להרויח מומן, ועל-פי רב אינו עולה בידם, ואם לפעמים מרויחין - אינו מספיק להם וכו', בפרט עכשו וכו', ואזי חוזר ומתגבר כל התאוות - קנאה ותאוה וכבוד, ובפרט התאוה הפלילית שהיא עקרא דיצרא בישא וכו' (והר וקרא טו:), כי פגם הברית ופגם תאות מומן - תלויים זה בזה, כמובא בהתורה 'צוית צדק עדתיה' (סימן כט), וכמבאר בדברינו הרבה בזה (הלכות קדושין ג, א; הלכות יבום א, א). ועל-כן כשמעלין הנפשות הנ"ל ומאיר עליהם הארת מצח הרצון כנ"ל, אזי עדין הפעל דבר אורב עליהם תמיד, כי הוא מתחדש על כל אדם בכל יום, כמו שאמרנו רבותינו ז"ל (קדושין ל:), בפרט על אותן שכבר נכשלו וכו', על-כן הוא מתגבר עליהם לחזר ולהפילם, חס ושלום, והעקר על-ידי שיעדין אין הארת מצח הרצון חזק אצלם כראוי, וכמבאר בהתורה 'את הערבים הנ"ל (אבות יא), ואזי צריכים לחזר ולהתחזק לתן צדקה הרבה לחזק את הרצון וכו', עין שם.

פגם הברית ופגם תאות מומן - תלויים זה בזה

כצדקה, ובה ממתקין החרון אף, בבחינת (במדבר כה, יא): "פינחס וכו' השיב את חמתי מעל בני ישראל בקנאו את קנאתי בתוכם" וכו', והוא עוסק בזה, לחזק את הרצון בכל פעם בתקונים נפלאים, עד שמאיר הרצון הקדוש בכל אחד, איך שהוא, עד שמעלהו בכל פעם מספקות וכו', שגם זה הוא בחינת שמעלה משמד לרצון כנ"ל, והוא גמר ויגמר.

ועל-כן דוד בגיטריא די', בחינת שדי', בחינת יוסף (בראשית מג, יד): "ואל שדי יתן לכם רחמים ושלח את אחיכם אחר" וכו', שמרמוזו על קץ הגאולה הזאת (בראשית רבה צב, א), שעליו נאמר מה שהתחנן יעקב אבינו עלינו (שם): 'האומר לעולמו די יאמר לצרותינו די'. וזה בכלל ובפרט, בכלליות ישראל שיאמר די לצרותינו, פי כבר משך עלינו השעבוד וארץ עלינו הגלות מאד מאד, ובדאי סוף כל סוף יאמר די לצרותינו וימהר לגאלנו גאלת עולם, כמו שכתוב (איכה ד, כב): "לא יסוף להגלותך" וכו'. וכן בפרטיות אצל כל אחד, ובפרט אותן שהתחילו קצת, וכבר העלה אותם הצדיק האמת ממקום שהעלה אותם, באשר יודע כל אחד בנפשו, ואף-על-פי-כן עובר עליהם בכל פעם ובכל יום וכו' מה שעובר עליהם, וצריכים לבטח בכחם של זקנים דקדושה הנ"ל, שעוסקים לחזק את הרצון וממשיכים עלינו בחינת דוד משיח שיאמר די לצרות הנפש וכו' של כל אחד בפרטיות, פי "קץ שם לחשך" וכו' (איוב כה, א), ובדאי "לא לנצח ריב" וכו' (תהלים קג, ט). והעקר לחזק עצמו בכח של הצדיקים הנ"ל, כי כלם כלולים מכל התקונים הנ"ל, רק שכל אחד בפרטיות הוא עוסק בתקון זה וכו', וכמבאר מזה במקום אחר.

סוף כל סוף יאמר די לצרותינו וימהר לגאלנו גאלת עולם

עבודת שלשת הצדיקים להעלות הנפשות מתחמיות

נמצא, ששלושת הצדיקים האלו שהם בחינת יוסף משה דוד שנסתלקו ברעוא דרעיון, בבחינת עת רצון וכו' כנ"ל, הם עושים בחינת שלשה תקונים: אחד - להעלות ולחזק את הפשרים עדין שלא יפלו, שלא יסורו חס ושלום בבחינת (דברים יא, טו): "וסרתם ועבדתם" וכו', רק יתחזקו תמיד ברצון חזק להשם-יתברך, אפלו אם עבר עליו מה שעבר, והכל בכח הצדקה. ומי שאין בידו לתן צדקה כראוי, כבר גלה (סימן סה תנינא): 'כשמקנאין קנאת ה' צבאות נחשב

דוד עסק לחזק את הרצון בכל פעם בתקונים נפלאים

אֶרֶץ חַיִּים

הַלְכוּת בְּרַפְת הַשָּׁחַר הַלְכָה ה

לְקוּמֵי הַלְכוּת

זוכין לְרִצּוֹן, לְהַכְנִיעַ מִצַּח הַנְּחֹשׁ וְלַהֲגַבִּיר הָאֶרֶת מִצַּח הָרִצּוֹן וְכוּ' פנ"ל, כִּי פֶּאֶה וּבְכוּרִים צְרִיכִין לִתֵּן תַּכְּף בְּהִתְחַלְתָּהּ שֶׁל הַתְּבוּאָה, כִּי פֶּאֶה נוֹתְנִין בְּעַת הַקְּצִיר תַּכְּף, וְכֵן בְּכוּרִים נוֹתְנִין תַּכְּף כְּשֶׁמֶתְחִיל הַפְּרִי לְהִתְכַּבֵּר, וְזֶה בְּחֵינַת הַתְּחִלַּת הַצְּדָקָה שֶׁיִּקְרָה מֵאֵד, שְׁעַל-יְדֵי-זֶה זוכין לְרִצּוֹן, כִּמְבָאָר שֶׁם בְּהַתּוֹרָה וְאַתְּ הַעֲרֹכִים הַנ"ל. כִּי הַתְּבוּאָה וְהַפְּרוֹת צְרִיכִין לְתַקַּנָּם בְּיוֹתֵר מִחֶטָּא אֲדָם הַרְאִשׁוֹן שֶׁנֶּאֱחָז בְּיוֹתֵר בְּעִבּוּדַת הָאֲדָמָה, כִּמּוֹ שֶׁכְּתוּב (בְּרַשִׁית ג, יז): "אֲרוּרָה הָאֲדָמָה בְּעִבּוּרָךְ בְּעִצְבוֹן תֹּאכְלֶנָּה" וְכוּ', שֶׁמֶשֶׁם בָּאִים כָּל יְגִיעַת הַל"ט מְלֹאכּוֹת שֶׁצְרִיכִין לְהִתְיַעַז וּלְטַוֵּחַ בָּהֶם קֹדֶם שֶׁמְכַרְרִין הַתְּבוּאָה וְהַפְּרוֹת, שֶׁעָקְרָם הֵם בְּעִבּוּדַת הָאֲדָמָה שֶׁהֵם מוֹנְעִים גְּדוּלִים מִעִבּוּדַת ה', כִּמְבָאָר בְּתַחֲלַת הַתּוֹרָה הַנ"ל, שֶׁעָקְר הַתַּקּוּן הוּא עַל-יְדֵי צְדָקָה שֶׁמְכַנִּיעַ מִצַּח הַנְּחֹשׁ, בְּחֵינַת זְהֻמַּת הַנְּחֹשׁ, וּמְגַבִּיר בְּחֵינַת הָרִצּוֹן וְכוּ', שְׁעַל-יְדֵי-זֶה יוֹצֵאִין לְחֵרוֹת מִשְׁעִבּוֹד הַל"ט מְלֹאכּוֹת שֶׁנֶּאֱחָזִין בְּיוֹתֵר בְּעִבּוּדַת הָאֲדָמָה וְכנ"ל. וְעַל-כֵּן צִוְּתָה הַתּוֹרָה שֶׁתַּכְּף כְּשֶׁקּוֹצְרִין הַתְּבוּאָה יִתְּנוּ פֶּאֶה לְעֲנָיִים, כְּדִי לְטַהֵר הַתְּבוּאָה הַיּוֹצֵאת מִן הָאֲדָמָה זְהֻמַּת הַנְּחֹשׁ הַנ"ל, וְלַהֲמַשִּׁיף עֲלֵיו בְּחֵינַת הָאֶרֶת הָרִצּוֹן, שֶׁעָקְרוּ נִמְשָׁךְ עַל-יְדֵי צְדָקָה.

יקרות מצלת בכורים שפויאים בשבועות

וְכֵן בְּכוּרִים צְרִיכִין לִתֵּן תַּכְּף כְּשֶׁמֶתְחִיל הַפְּרִי לְהִתְכַּבֵּר, גַּם כֵּן מִטַּעַם הַנ"ל. וּבְכוּרִים הֵם יְקָרִים עוֹד יוֹתֵר, כִּי מְבִיאִים אוֹתָם לְבֵית הַמִּקְדָּשׁ שֶׁשֶׁם עָקְר הָאֶרֶת פְּנֵי ה', בְּחֵינַת רִצּוֹן הָעֲלִיּוֹן שֶׁהוּא בְּחֵינַת 'פְּנִים', כִּמּוֹ שֶׁכְּתוּב שֶׁם. וְעָקְרָם מְבִיאִין אוֹתָם בְּשָׁבוּעוֹת שֶׁהוּא יוֹם הַבְּכוּרִים, כִּי בְּשָׁבוּעוֹת הוּא קְבֵלַת הַתּוֹרָה שֶׁעָקְרָה עַל-יְדֵי הָרִצּוֹן פְּנ"ל, וְעַל-כֵּן בְּשָׁבוּעוֹת נִדְמָה לָהֶם כְּזֶקֶן, בְּחֵינַת (שְׁעִיָה ט, יד): "זֶקֶן נִשׂוּא פְּנִים", בְּחֵינַת רִצּוֹן וְכוּ', כִּמּוֹ שֶׁכְּתוּב שֶׁם. נִמְצָא, שֶׁפֶּאֶה וּבְכוּרִים הֵם בְּחֵינַת צְדָקָה שֶׁנוֹתְנִין בְּהִתְחַלְתֵּי תַּקּוּן הַתְּבוּאָה, כְּדִי לְזַכּוֹת לְרִצּוֹן וְכוּ', פְּנ"ל. וְעַל-כֵּן אֵין לָהֶם שְׁעוֹר, כִּי הָרִצּוֹן אֵין לוֹ שְׁעוֹר, פְּנ"ל.

לעלות ולראות בבית המקדש את פני ה' לקבל שם הארת קריצו

וְזֶה בְּחֵינַת 'וְהִרְאִינִי', שֶׁהוּא מִצּוֹת "שֶׁלֶשׁ פְּעָמִים בַּשָּׁנָה יִרְאֶה כָּל זֹכוֹרָךְ אֶת פְּנֵי ה' אֱלֹהֶיךָ" וְכוּ' (דְּבָרִים טו, יז), דְּהֵינּוּ בְּשֶׁלֶשׁ רְגָלִים שֶׁהֵם בְּחֵינַת מְקַרְאֵי

לְמָקוֹם שֶׁנִּפְּלוּ הַלְעֻלוֹתָם מִשֶּׁם וְכוּ'. שְׁלִישִׁי - הוּא בְּחֵינַת 'דָּוָד' שֶׁהוּא עָקְר בְּחֵינַת מְשִׁיחַ בְּיוֹתֵר, בְּחֵינַת מְשִׁיחַ בֶּן דָּוִד, שֶׁהָעָקְר הוּא לְגַמְרֵי הַגְּאֻלָּה בְּכָלִל וּבְכָפֵרֵט, דְּהֵינּוּ שֶׁגַם אוֹתָן שֶׁכָּבַד הָעֲלָה מִשְׁמַד לְרִצּוֹן וְכוּ', שֶׁצְרִיכִין לְחַזְקֵם שֶׁלֹּא יִפְּלוּ עוֹד בְּכָל מָה שֶׁעוֹבֵר עֲלֵיהֶם וְכוּ', שְׁעַל-יְדֵי-זֶה יִגְמַר הַגְּאֻלָּה וְיֵאמַר דִּי לְצִוְּתֵינוּ וְכוּ', בְּמַהֲרָה בְּיָמֵינוּ, אָמֵן.

וְזֶה בְּחֵינַת מָה שֶׁכְּתוּב בְּסִפְרִים (שְׁעַר הַפְּנוּת דְּרוּשׁ בֵּין הַפְּצִירִים) שֶׁעָקְר הַמְּתַקֵּת הַדִּינִים לְהַפְּךָ מ'צָרָה' ל'רִצָּה', הֵינּוּ פְּנ"ל, כִּי עָקְר הַתַּקּוּן וְכוּ' הוּא עַל-יְדֵי בְּחֵינַת 'רִצָּה', בְּחֵינַת רִצּוֹן הָעֲלִיּוֹן וְכוּ', פְּנ"ל.

לחפץ מצד הרצח

סג. וְזֶה בְּחֵינַת מָה שֶׁאוּמְרִים בְּכָל יוֹם אַחַר בְּרַפְת הַתּוֹרָה מִשְׁנַת 'אֱלוֹ דְּבָרִים שֶׁאֵין לָהֶם שְׁעוֹר, הַפֶּאֶה וְהַבְּכוּרִים וְהִרְאִינִי וְגַמְלִלוֹת חֲסִדִים וְתַלְמוּד תּוֹרָה' (פֶּאֶה א, א). כִּי כָּכָר מְבָאָר, שֶׁעָקְר הוּא הָרִצּוֹן וְכוּ', שְׁעַל-יְדֵי-זֶה זוכין לְתוֹרָה וְכוּ' וְכָל טוֹב, וְעַיִן בְּדְבָרֵינוּ בְּהַלְכוּת עֶרֶב (הַלְכָה א) מָה שֶׁדְּבַרְנוּ בְּזֶה, וּכְכַר הַשִּׁיחָה הַקְּדוּשָׁה נִדְפְּסַת בְּסִפְרֵי מַעֲשֵׂיֹת (שִׁיחֹת הַר"ן סִימָן נא), מַעֲנִין מַעֲלַת הָרִצּוֹן שֶׁהוּא הָעָקְר. וְזֶה בְּחֵינַת אֱלוֹ הַדְּבָרִים שֶׁאֵין לָהֶם שְׁעוֹר, כִּי כָּלֵם הֵם בְּחֵינַת מִצּוֹת, שֶׁזּוֹכִין עַל-יָדָם לְהָאֶרֶת הָרִצּוֹן, וְעַל-כֵּן אֵין לָהֶם שְׁעוֹר, כִּי הָרִצּוֹן דְּקִדְשָׁה אֵין לוֹ שְׁעוֹר, כִּי הוּא מוֹעִיל בְּכָל דְּרָגָא וְדְרָגָא, בְּכָל אֲדָם שֶׁבְּעוֹלָם, כִּי אֶפְלוּ מִי שֶׁהוּא בְּמִדְרָגָה פְּחוּתָה מֵאֵד מֵאֵד - מוֹעִיל לוֹ גַּם כֵּן הָרִצּוֹן הַטוֹב, כִּי עַל-יְדֵי הָרִצּוֹן הַטוֹב הַכֹּל יְכוּלִין לְהַעֲלוֹת וְכנ"ל. וְכֵן לְהַפְּךָ, אֶפְלוּ מִי שֶׁהוּא בְּמִדְרָגָה עֲלִיּוֹנָה מֵאֵד, הוּא צְרִיף גַּם כֵּן לְרִצּוֹן - לְהִתְחַזֵּק בְּרִצּוֹן תְּדַשׁ יוֹתֵר וְיוֹתֵר אֱלֹי וַתְּכַרֵּךְ, כִּי "לְגַדְלַתּוֹ אֵין חֶקֶר" (תְּהִלִּים קמ"ג). וְעַל-כֵּן הָרִצּוֹן הוּא בְּבְחֵינַת אֵין שְׁעוֹר וְכוּ', וְצְרִיכִין תְּמִיד בְּכָל יוֹם וְיוֹם לְהִתְגַּבֵּר בְּרִצּוֹנוֹת חֲזָקִים תְּדַשִּׁים לְהַשִּׁיחַ-יְתַכַּרֵּךְ, וְכִמּוֹ שֶׁכְּתוּבֵנוּ מִזֶּה הִרְבֵּה שֶׁם בְּהַלְכוּת עֶרֶב הַנ"ל, וּבְמָקוֹם אַחַר (שִׁיחֹת הַר"ן סִימָן נא).

צדקה שנותנין בהתחלת תקון התביאות, כדי ילפות קריצו

וְזֶה בְּחֵינַת הַדְּבָרִים הַנ"ל שֶׁאֵין לָהֶם שְׁעוֹר, שֶׁהֵם 'הַפֶּאֶה וְהַבְּכוּרִים', שֶׁהֵם בְּחֵינַת צְדָקָה שֶׁנוֹתְנִין מִהַתְּבוּאָה וְשִׁבְעַת מִיָּנִים לְהַפְּכֵן וְלְעֲנָיִים, שְׁעַל-יְדֵי-זֶה

לקוטי הלכות

הלכות ברפת השחר הלכה ה

ארת חיים

קלו

ענין ברפת
כהנים
שואמרים
תפרי אחר
ברפת התורה

סד. וְזֶהוּ בַעֲצֻמוֹ בַחֲנִינָה בְרֶפֶת כֹּהֲנִים שְׂאוֹמְרִים תִּכְּף אַחַר בְּרֶפֶת הַתּוֹרָה, כִּי עָקַר הַתַּכְלִית הוּא שְׂעַל-יְדֵי הַרְצוֹן זֹכִינַן לְבַחֲנִינָה (רשעים סא, ה): "וְעַמְדוּ זְרִים וְרַעוּ צֹאנְכֶם וּבְנֵי נֹכַר אֶפְרַיִם וְכַרְמִיכֶם וְאַתֶּם כֹּהֲנֵי ה' תִּקְרְאוּ" - שְׁלֹא תִצְטָרְכוּ לַעֲשׂוֹת שׁוּם עֵסֶק מִל"ט מְלֵאכֹת וְכוּ'. וְזֶהוּ בַחֲנִינָה בְרֶפֶת כֹּהֲנִים (במדבר ה, כד): "'בְּרִכָּה ה' - בְּמִמּוֹן וְכוּ' (במדבר רבה יא, ה). וְעֵינָן הֵיטֵב בְּהַתּוֹרָה הַנ"ל, מִבְּאֵר שֵׁם, שְׂעַל-יְדֵי הַרְצוֹן זֹכִינַן לִירְאָה שֶׁהוּא כְּלִי לְקַבֵּל הַחֶסֶד, שְׂעַל-יְדֵי-זֶה אֵין צְרִיכִין לַעֲשׂוֹת שׁוּם עֵסֶק כֻּלָּל וְכוּ'. וְכֵן זֶה זֹכִינַן עַל-יְדֵי הַרְצוֹן וְכוּ', עֵינָן שֵׁם. וְזֶהוּ "'בְּרִכָּה ה' - בְּמִמּוֹן, בַּחֲנִינָה פְּרֻסָּה וְעִשְׂרִית דִּקְדָּשָׁה, שְׁלֹא נִצְטָרֵף לַעֲשׂוֹת שׁוּם עֵסֶק וְכוּ', רַק הַמִּמּוֹן וְהַפְּרֻסָּה יִהְיֶה נִמְשָׁף לָנוּ בְּחֶסֶדוֹ וְתִבְרָךְ לְבַד, בְּבַחֲנִינָה (משלי י, כב): "בְּרֶפֶת ה' הִיא תַעֲשִׂיר" וְכוּ'. וְזֶהוּ "'וַיִּשְׁמְרָךְ" - מִן הַמַּזִּיקִין, שֶׁהֵם בַּחֲנִינָה יְרֵאוֹת הַנְּפוּלוֹת שִׁיחֵה נִשְׁמַר מֵהֶם, רַק יִזְכֶּה לִירְאָה קְדוּשָׁה שֶׁהוּא מֵרַת שְׂמוֹר, כִּי עַל-יְדֵי הִירְאָה זֹכִינַן לְחֶסֶד הַנ"ל, שְׂעַל-יְדֵי-זֶה זֹכִינַן לְפְרֻסָּה כְּלִי יִגִיעָה וְכוּ', כִּמוֹ שֶׁכְּתוּב שֵׁם. וְזֶהוּ "'יָרָה ה' פָּנָיו אֵלֶיךָ וַיַּחֲנֶךָ", בַּחֲנִינָה הָאֲרַת פָּנִים, בַּחֲנִינָה הָאֲרַת הַרְצוֹן כֻּלָּל. וְזֶהוּ "'יִשָּׂא ה' פָּנָיו אֵלֶיךָ", בַּחֲנִינָה צְדָקָה, שְׂעַל-יְדֵי-זֶה עָקַר נִשְׂיָאת פָּנִים, בַּחֲנִינָה (תהלים י, טו): "'אֲנִי בִצְדָק אֶחְזֶה פָּנֶיךָ" וְכוּ'. וְזֶהוּ "'וַיִּשֶׂם לָךְ שְׁלוֹם", בַּחֲנִינָה (אבות ב, ט): "'מִרְבֵּה צְדָקָה מִרְבֵּה שְׁלוֹם", כִּי עָקַר הַתְּקוּן עַל-יְדֵי הַצְּדָקָה, שְׂעַל-יְדֵי-זֶה זֹכִינַן לְרַצוֹן, שְׂעַל-יְדֵי-זֶה זֹכִינַן לִירְאָה שֶׁהוּא כְּלִי לְקַבֵּל הַחֶסֶד, שְׂעַל-יְדֵי-זֶה זֹכִינַן לְבְרַכַת ה' בְּחֶסֶדוֹ וְאֵין צְרִיכִין לַעֲשׂוֹת שׁוּם עֵסֶק, שְׁכָל זֶה כְּלוּל בְּבְרַכַת כֹּהֲנִים, כִּי כֹהֲנִים דִּיקָא צְרִיכִין לְבְרָךְ בְּרִכָּה זֹאת, כִּי הֵם בַּחֲנִינָה חֶסֶד, בַּחֲנִינָה (תהלים פט, א): "'עוֹלָם חֶסֶד יִבְנֶה", בַּחֲנִינָה "וְאַתֶּם כֹּהֲנֵי ה' תִּקְרְאוּ", וְכִמוֹ שֶׁכְּתוּב בְּהַתּוֹרָה הַנ"ל. וְעַל-פֶּן עוֹסְקִין כֻּלָּל זֶה תִּכְּף אַחַר בְּרֶפֶת הַתּוֹרָה, כִּי עָקַר קְבֻלַת הַתּוֹרָה כֻּלָּל יוֹם מִתְחַדֵּשׁ הוּא עַל-יְדֵי הַרְצוֹן וְכוּ', שְׁזֶהוּ בַּחֲנִינָה בְרֶפֶת כֹּהֲנִים וּמִשְׁנַת אֱלוֹ דְּבָרִים שְׂאֵין לָהֶם שְׂעוֹר, וְכִנּוּקָר לְעִיל.

קִדְשׁ, שְׂקוּרָאִים וּמְגַלִּים אֶת הַרְצוֹן וְכוּ', כִּמְבֹאֵר הֵיטֵב בְּהַתּוֹרָה הַנ"ל (אורח ר). וְעַל-פֶּן צְרִיכִין אֲזוּ לַעֲלוֹת לְרֵאוֹת בְּבֵית הַמִּקְדָּשׁ אֶת פָּנֵי ה', לְקַבֵּל שֵׁם הָאֲרַת הַרְצוֹן, שֶׁהוּא בַּחֲנִינָה פָּנֵי ה' הַמֵּאִיר בְּבֵית הַמִּקְדָּשׁ בְּיוֹתֵר, וְעַל-פֶּן גַּם הָרְאִיוֹן אֵין לוֹ שְׂעוֹר, כִּי הַרְצוֹן אֵין לוֹ שְׂעוֹר כֻּלָּל.

וְזֶהוּ 'וּגְמִילוֹת חֲסִדִים', שֶׁהוּא כֻּלָּל כָּל הַצְּדָקוֹת שְׂכֻלָּוִים בְּגְמִילוֹת חֲסִדִים, שְׂעֻקְרָה בְּשִׁבִיל הַרְצוֹן, וְעַל-פֶּן אֵין לוֹ שְׂעוֹר כֻּלָּל. וְכֵן זֶה הוּא בְּשִׁבִיל לְזָכוֹת לְקַבֵּלַת הַתּוֹרָה מִתְחַדֵּשׁ כֻּלָּל יוֹם, וְזֶהוּ 'וְתִלְמוּד תּוֹרָה' שְׂאֵין לוֹ גַּם כֵּן שְׂעוֹר, כִּי עָקַר קְבֻלַת הַתּוֹרָה עַל-יְדֵי שְׁלֵמוֹת הַרְצוֹן כֻּלָּל שְׂאֵין לוֹ שְׂעוֹר כֻּלָּל.

וְעַל-פֶּן אֹמְרִים מִשְׁנֵה זֹאת כֻּלָּל יוֹם אַחַר בְּרֶפֶת הַתּוֹרָה, כִּי כֻּלָּל יוֹם צְרִיכִין לְהַמְשִׁיף עַל עֲצֻמוֹ בַּחֲנִינָה קְבֻלַת הַתּוֹרָה מִתְחַדֵּשׁ, כִּמוֹ שֶׁכְּתוּב (שמות יט, א): "'בַּיּוֹם הַזֶּה בָּאוּ מִדְּבַר סִינַי, וּפִרַשׁ רִשְׁ"י: 'שִׁבְכָל יוֹם יִהְיֶה דוּמָה בְּעֵינֶיךָ כְּאִלוֹ הַיּוֹם אֲתָה עוֹמֵד עַל הַר סִינַי וְכוּ', וְכִמוֹ שְׂאִמְרוּ (דברים ה, ט): "'אֲשׁוּר אֲנִי מִצּוּף הַיּוֹם" - 'כֻּבָּל יוֹם יִהְיֶה דוּמָה בְּעֵינֶיךָ כִּתְחַדְּשִׁים' (ספרי וַאֲחַתְּנָח ח), וְכֵן הִרְבֵּה. וְעַל-פֶּן מְבָרְכִין כֻּלָּל יוֹם בְּרֶפֶת הַתּוֹרָה וְאוֹמְרִים: 'בְּרוּךְ אַתָּה ה' נוֹתֵן הַתּוֹרָה, כִּי הוּא יִתְבְּרָךְ נוֹתֵן לָנוּ הַתּוֹרָה כֻּלָּל יוֹם מִתְחַדֵּשׁ, וְעָקַר עַל-יְדֵי הַתְּחַדְּשׁוֹת הַרְצוֹן שְׂצָרִיכִין לְחַדְּשׁוֹ כֻּלָּל יוֹם מִתְחַדֵּשׁ, כִּמוֹ שְׂאִמְרוּ שֵׁם אֲדַמּוּר "וְלֹא בִשְׂחָה הַנ"ל (שיחות הר"ן סימן נא) שְׂאֵין אָדָם דוּמָה לְחַבְרוֹ וְאֵין יוֹם דוּמָה לְחַבְרוֹ בְּעֵינֵי הַתְּחַדְּשׁוֹת הַרְצוֹן, נִמְצָא, שִׁבְכָל יוֹם וְיוֹם, בְּפָרֻט בְּבָקָר שְׂמֵתְחַדְּשֵׁת הַנְּשֻׁמָה, בְּבַחֲנִינָה (איכה ג, כג): "'תְּחַדְּשִׁים לְבָקָרִים" וְכוּ' - צְרִיכִין לְהַתְחַזֵּק בְּרַצוֹן חֲדָשׁ דִּקְדָּשָׁה, שְׁזֶהוּ עָקַר בַּחֲנִינָה קְבֻלַת הַתּוֹרָה כֻּלָּל יוֹם, שְׂעַל זֶה מְבָרְכִין בְּרֶפֶת הַתּוֹרָה כֻּלָּל. וְעַל-פֶּן אֹמְרִים אֲזוּ מִשְׁנֵה זֹאת שֶׁהִיא 'אלו דְּבָרִים שְׂאֵין לָהֶם שְׂעוֹר', שֶׁהוּא בַּחֲנִינָה הָאֲרַת הַרְצוֹן שְׂאֵין לוֹ שְׂעוֹר כֻּלָּל, כִּי זֶה עָקַר בַּחֲנִינָה קְבֻלַת הַתּוֹרָה כֻּלָּל יוֹם מִתְחַדֵּשׁ, כֻּלָּל.

גמילות
חסדים
ותורה אין
להם שיעור

כל יום
צריכין
להמשיך על
עצמו בחינת
קבלת
התורה
מחדש

וְשָׂרָה אָמְרָה לְעֵינֵי הַפְּדִיּוֹן הַבְּדִיל
הַפְּדִיּוֹן הַנִּזְכָּר

סו. וְעַל־כֵּן הַצְּדִיק הַגְּדוֹל הָאֲמִתִּי כְּשׁוֹשֵׁה פְּדִיּוֹן וְעֵינָיו לֹא הָיָה לוֹ יְשׁוּעָה - חֲלִילָה לְהִתְרַחֵק אַחֲרָיו, כִּי בְּיָדָיו הוּא לְטוֹבָה נִפְלְאוּ, כִּי הִשְׁתַּמְשׂוּ עִם זֶה הַפְּדִיּוֹן לְתוֹעֵלַת גְּבוּהַ יוֹתֵר הַרְבֵּה, שֶׁהוּא לַעֲשׂוֹת גָּרִים וְכוּ' כַּנִּזְכָּר, וְבוּדָא יֵהְיֶה גַם לְהַמְכִּיב הַפְּדִיּוֹן טוֹבָה גְּדוּלָה מְזֵה, וּבְהִמְשָׁךְ הַזְּמַן תִּצְמַח גַּם יְשׁוּעָתוֹ שֶׁהָיָה צְרִיף, רַק שְׁצָרִיף לְהִתְמַהֵמֵה קָצַת.

אין להרחיק
אם לא תיחזק
ישועה אחר
פדיון הצדיק

כִּי בְּאֲמַת כָּל אָדָם צְרִיף זֶה הַפְּדִיּוֹן הָעֲלִיּוֹן הַנִּזְכָּר, וְעַל־יְדֵי־זֶה אָנוּ חַיִּים וּמְתַקְיָמִים, בְּפֶרֶט בְּגִלּוֹת הָאָרֶץ הַמֵּר הַזֶּה, שֶׁעָקַר קִיּוּמֵנו הוּא עַל־יְדֵי הַצְּדִיקִים הָאֲמִתִּיִּים הָאֵלּוּ, שִׁכּוּלִים בְּכָל עַת לְהַמְשִׁיךְ עַת רְצוֹן הַנִּזְכָּר וְכוּ' כַּנִּזְכָּר, כִּי בְּאֲמַת עָקַר הַיְשׁוּעָה וְהַרְחַמִּים הוּא לְשׁוֹב לְהִשָּׁם־יִתְבָּרֵךְ וּלְהַנְצִיל מַעֲוֹנוֹת, שֶׁזֶה עָקַר הַרְחַמְנוֹת וְכוּ', כִּמוֹ שֶׁכְּתוּב בְּמִקּוּם אַחַר (סִימָן ז תַּנְיָא). וְזֶה צְרִיף כָּל אָדָם, כִּי כָּל אָדָם לְפִי בְּחִינַתוֹ צְרִיף יְשׁוּעָה גְּדוּלָה בְּכָל עַת הַנִּמְשָׁךְ מִפְּדִיּוֹן הַנִּזְכָּר, שִׁיעֲלָה מִבְּחִינַת שְׂמֵד לְרְצוֹן וְכוּ' וְכוּ', וּכְשֶׁהַצְּדִיק עוֹשֶׂה פְּדִיּוֹן הָעֲלִיּוֹן הַנִּזְכָּר, וּמְשַׁמְשֵׁם בּוֹ לְמַעַלָּה לְתוֹעֵלַת גְּבוּהַ יוֹתֵר לַעֲשׂוֹת גָּרִים וּבְעֲלֵי תְשׁוּבָה וְכוּ', שֶׁנֶּעֱשִׂין עַל־יְדֵי הַמְתַקֵּת הַחֲרוֹן אֶף, עַל־יְדֵי הַמְשַׁכֵּת רְצוֹן הָעֲלִיּוֹן, בְּוּדָא שֶׁם כְּלוּלִים כָּל הַיְשׁוּעוֹת שֶׁבְּעוֹלָם בְּגוֹשְׁמִיּוֹת וְרוּחָנִיּוֹת. כִּי כָּל הַצְּרוֹת, חַס וְשָׁלוֹם, הֵם מִהִסְתַּרְתּוֹ פְּנֵי ה', בְּבַחֲבִינַת (דְּבָרִים ל. א. יז): "הֲלֹא עַל כִּי אֵין אֱלֹקִים בְּקִרְבִּי" וְכוּ', שֶׁהוּא בְּחִינַת חֲרוֹן אֶף וְכוּ' הַנִּזְכָּר, וְעַל־יְדֵי הַפְּדִיּוֹן הַנִּזְכָּר נִמְתַּק הַכֹּל וּנְמַשְׁכִּין כָּל הַיְשׁוּעוֹת וְכוּ', רַק שְׁצָרִיכִין לְהִתְמַהֵמֵה קָצַת, וְצְרִיף כָּל אֶחָד לְהַמְתִּין, כִּי הַמְאָמִין לֹא יַחִישׁ (יְשׁוּעָה כח, טז).

עקר הישועה
והרחמים
הוא לשוב
לחיים
יתברר
ולתנצל
מעוונות

וְזֶה בְּחִינַת (משלי טז, טז): "בְּאוֹר פְּנֵי מֶלֶךְ חַיִּים וְרְצוֹנוֹ כְּעַב מִלְקוֹשׁ", שֶׁזֶה נֶאֱמַר עַל הַמְשַׁכֵּת רְצוֹן הַנִּזְכָּר, [כַּמּוּבָן בְּכַנְנוֹת (עַיֵן עוֹלַת תְּמִיד עֵינֵן הַמוֹצֵרִים סוּף פָּרָק ב) שֶׁהֵם בְּחִינַת תְּקוּנֵי דִיקְנָא], וְלִכְאוּרָה אֵינּוּ מוּבָן עֵינֵין הַהִבְטָחָה הַזֹּאת "וְרְצוֹנוֹ כְּעַב מִלְקוֹשׁ", כִּי הֲלֹא עַב וְעֵינֵין הֵם קוֹשִׁים לְהָאָדָם, וְכִמוֹ שֶׁאֲמָרוּ רַבּוֹתֵינוּ וְכוּ'

מעלת
הישועה
הנפאה
באחור זמן

(מַעֲנִית ח): 'קִשָּׁה יוֹמָא דְעֵיבָא' וְכוּ', וּמָה זֶה שְׂדֵמָה אֵת הַטוֹב הַנִּפְלֵא שֶׁל רְצוֹנוֹ כְּעַב מִלְקוֹשׁ. וְאֵךְ הוּא עַל־פִּי הַנִּזְכָּר, כִּי הַעֵב קִשָּׁה לְהָאָדָם בְּתַחֲלָה, אָבִל אַחֲרֵי־כֵן כְּשִׁינֵי הַגֶּשֶׁם עַל־יְדֵי בְּוּדָא הוּא מְחִיבָה אוֹתוֹ, כִּי כָּל הַבְּרִכוֹת וְכָל הַהִשְׁפָּעוֹת נִמְשָׁכִין עַל־יְדֵי הַגֶּשֶׁם וְהַמְטֵר, וְכִמוֹ שֶׁכְּתוּב (דְּבָרִים כח, יב): "פָּתַח ה' לָךְ אֵת אוֹצְרוֹ הַטוֹב לְתַת מֵטֵר אֲרֻצְךָ בְּעֵתוֹ וּלְכַרְךָ אֵת כָּל מַעֲשֵׂה יְדִידךָ" וְכוּ', וְזֶהוּ "כְּעַב מִלְקוֹשׁ", כִּי הַמִּלְקוֹשׁ בָּא בְּאַחֲרוֹ זְמַן, עַל־כֵּן דְּמָה רְצוֹנוֹ הַטוֹב לְעַב מִלְקוֹשׁ, כִּי הַיְשׁוּעָה הַבָּהָה מִשָּׁם הוּא יְשׁוּעָה שֶׁלְמָה לְנִצָּח, אֵךְ בָּהָה בְּאַחֲרוֹ זְמַן קָצַת, עַל־כֵּן דְּמָה רְצוֹנוֹ כְּעַב מִלְקוֹשׁ, וְהַבֵּן.

אי אפשר
שיפלא
חסרונו מיד
וצריך רק
ליחל לחי

וְזֶה (תהלים קל, ז): "יַחַל יִשְׂרָאֵל אֵל ה' כִּי עִם ה' חֶסֶד", שֶׁבוּדָא יְעֲשֶׂה חֶסֶד, אֵךְ "וְהִרְבֵּה עֲמוֹ פְּדוֹת", שֶׁיֵּשׁ לוֹ הַרְבֵּה פְּדוֹת וְיְשׁוּעוֹת - שְׁצָרִיף לְהוֹשִׁיעַ אֵת הָאָדָם וּלְפָדוֹתוֹ מִמַּכָּה וְכַמָּה מִיַּיִן צְרוֹת בְּגוֹשְׁמִיּוֹת וְרוּחָנִיּוֹת, עַל־כֵּן אֵי אֲפָשֵׁר שִׁימְלֵא חֶסְרוֹנוֹ מִיַּד וְצְרִיף רַק לִיַּחַל לַה', כִּי הוּא יִתְבָּרֵךְ מִרְבָּה לְפָדוֹת אֵת הָאָדָם, וְצְרִיף לְהַמְתִּין עַד שִׁיפְדֶּה אוֹתוֹ מִהַצָּרָה הַיּוֹתֵר גְּדוּלָה מִזֹּאת, וְאַחֲרֵי־כֵן יִנָּשֵׂע גַם בְּזָה, כִּי אֵין בְּעַל הַנֶּס מְכִיר בְּנִסוֹ (נִדָּה ל. א.). וְהַעֲקָר הוּא מָה שֶׁהוּא יִתְבָּרֵךְ פּוֹדֶה אֵת יִשְׂרָאֵל עַל־יְדֵי הַפְּדִיּוֹן הָעֲלִיּוֹן הַנִּזְכָּר שֶׁל הַצְּדִיקִים מִכָּל עוֹנוֹתָם, שֶׁזֶה בְּחִינַת עֲשִׂית גָּרִים הַנִּזְכָּר, וְזֶהוּ (תהלים קל, ח): "וְהוּא יִפְדֶּה אֵת יִשְׂרָאֵל מִכָּל עוֹנוֹתָיו", עַל־יְדֵי הַפְּדִיּוֹן הַנִּזְכָּר. וְעַל־כֵּן צְרִיכִין לְהַמְתִּין, בְּחִינַת "יַחַל יִשְׂרָאֵל אֵל ה'" וְכוּ', וְכִמוֹ שֶׁכְּתוּב תַּחֲלָה "נִפְשֵׁי לַה' מְשׁוּמְרִים לְבַקֵּר שׁוֹמְרִים לְבַקֵּר", "קוּיֵתִי ה' קוּיֵתִי נִפְשֵׁי" - "קוּיֵי אַחַר קוּיֵי וְכוּ' (רש"י שם) וְכוּ'". וְזֶהוּ (אִיכָה ג, כב): "חֶסְדֵי ה' כִּי לֹא תִמְנוּ כִּי לֹא כְּלוֹ רַחֲמָיו וְכוּ', טוֹב וְיַחֲלִיל וְדוּמָם לְתַשׁוּעַת ה'", "חֶסְדֵי ה' כִּי לֹא תִמְנוּ" הֵם בְּחִינַת חֶסְדֵי הַרְבִּים הַנִּמְשָׁכִין מִרְצוֹן הָעֲלִיּוֹן עַל־יְדֵי פְּדִיּוֹן הָעֲלִיּוֹן הַנִּזְכָּר, שֶׁשָּׁם בְּחִינַת חֶסְדִּים וְרַחֲמִים רַבִּים, כְּפִדּוּעַ, אֵךְ צְרִיכִין לְהַמְתִּין, בְּבַחֲבִינַת "טוֹב וְיַחֲלִיל וְדוּמָם" וְכוּ', וְכָל מָה שִׁיִּתְחַזַּק יוֹתֵר לְקוֹוֹת לַה' וּלְבַלִּי לְדַחֵק אֵת הַשְּׂעָה - תִּתְקַרֵּב יְשׁוּעָתוֹ יוֹתֵר, כִּי עַל־יְדֵי הַקּוּיֵי וְהַבְּטָחוֹן בְּעַצְמוֹ תִּצְמַח יְשׁוּעָתוֹ בְּקָרוֹב.

חיי

נסיעתו לארץ ישראל ק"ז

מוהר"ן

קה

חיי

נסיעתו לארץ ישראל קב

מוהר"ן

קו

וארבע מאות. והחמשה קוויטליך הם ה"א וזה הוא שם אפה. ובשעת הרוח סערה חס ושלום ישליך חמשה קוויטליך שכתוב בהם רוב חסד לתוף הם ויבדאי ויעיל. ורבי שמעון אמר שהוא בעצמו השתמש בזה והועיל לו מאד, וקדם שנסע פעם שניה לארץ ישראל היה פה ברסלב והלך להסופר וכתב לו כמה קוויטליך הנ"ל על גויל ובכתב אשרית]:

ק"ז. (ט) נסיעתו להתם תכף בנסעו מאדעס על הים השחור היה רעש גדול ורוח סערה גדולה, אז בא אליו מת אחד שנפטר בסמוך ושאל רבנו זכרוננו לברכה את האיש שהיה עמו הראית שהיה כאן הרף בשנים מנואלהוויץ וכו'. אף עכשו אין מעשה זו חדוש כלל כי אחר-כך היה עוסק בענין זה הרבה לתקן נשמות המתים אלפים ורבות. וזה היה עקר עבודתו פאשר נשמע מפיו הקדוש ועקר הסתלקותו היה בשביל זה פמבאר במקומו (לפון קבא) ענין שם :

ק"ח. (י) מקדם לא היו נוסעים לארץ ישראל דרך אדעס כי היו מתנאים לנסע דרך שם, והוא נסע תחלה על אדעס כשנסע לארץ ישראל, ומאז והלאה נעשה דרך כבושה והכל נוסעים דרך שם. וכן כמה דברים שהוא התחיל בראשונה ואחר-כך הרגל העולם אתריו.

גם פשהה בארץ ישראל והיה על

הקברים, היה שם קבר של ינוקא שהיו מעולם מתנאים לכנס לתוף אותו המערה, כי אמרו שיש שם נחש. גם היה שם חידוש שהיה גדל אילן על המערה. והוא היה הראשון שלא חש על זה, וינכנס לשם ואחז שרש האילן בידו כי היה השרש בקרקע והיה הולך דרך חלל המערה, ולא היה שם שום נחש. ומאז והלאה הכל הולכים על אותו הקבר.

וגם אנכי בעצמי זכיתי להיות שם על אותו הקבר של הינוקא הנ"ל וראיתי כל זה בעיני תהלה לאל חיי :

ק"ט. (יא) קדם שפא לארץ ישראל היו לו יסורים גדולים ומניעות גדולות מאד אשר אי אפשר לבאר ולספר. ובסטנבול השליך עצמו לתוף קטנות מפלג מאד אשר אין לשער, והלביש עצמו במלבוש קרוע והלך יחף ובלא כובע העליון, והלך בחיץ והלך כאחד מן הפחותים שבפחותים, וכיוצא בזה ענינים רבים פאלה מעניני קטנות ופחיתות שעשה שם איזה זמן. ועשה מלחמה עם שאר אנשים בדרך צחוק, בדרך הנערים שמצחקים זה עם זה וכו' וכיוצא בזה שאר עניני צחוק וקטנות אשר אי אפשר לבאר ולספר.

גם נודמן שהיה שם בסטנבול מסביבותינו שני אנשים שהיו תחלה בארץ ישראל וחדרו אז בעת שהיה רבנו זכרוננו לברכה שם בסטנבול

בדרך הלוכו לארץ ישראל, ופגעו עמו ולא הפירו אותו ועשה בחכמתו ונדמה להם כאלו הוא איש מרמה חס ושלום, והיו מבזים אותו בכל מיני בזיונות כמה זמים רצופים והוא היה מקבל על עצמו כל הבזיונות ואדרבא עשה תחבולות לזה שהם יבזו אותו.

ואמר רבנו זכרוננו לברכה שאלו לא היה עליו זאת הינו הקטנות שהשליך עצמו לקטנות גדול הנ"ל והבזיונות הנ"ל לא היה פאפשרי לבוא לארץ ישראל מחמת המניעות שהיו לו. כי בכל מקום שפא לשם היה שם עפוש רחמנא לצלן ומלחמות גדולות היו אז בעולם ואנשי צרפת היו אז בסביבות ארץ ישראל, ורב המניעות שהיו לו אי אפשר לספר.

ואמר שהפעל-שם טוב זכרוננו לברכה והגאון רבי נפתלי זכרוננו לברכה לא יכלו לבוא לארץ ישראל מחמת המניעות שהיו להם והוא זכרוננו לברכה היה עליו כל המניעות שהיו להם ועבר על פלם והקטנות הנ"ל הועיל לו מאד, ובלא זה לא היה יכול לבוא לשם :

קכו. (יב) ושמעתי בשם רבנו זכרוננו לברכה שאמר כי קדם שבאים לגדלות צריכין לפל בתחלה לקטנות וארץ ישראל הוא גדלות דגדלות על-כן צריכין לפל בתחלה לקטנות דקטנות ועל-כן לא היה יכול הפעל-שם טוב זכרוננו לברכה לבוא לארץ-

ישאל פי לא היה יכול לירד לתוף קטנות פנה.

והוא זכרוננו לברכה זכה לבוא לארץ ישראל על-ידי גדל הקטנות שירד לשם בחכמתו העצומה לקטנות מפלג, קטנות דקטנות, עד שזכה לבוא לארץ ישראל שהוא גדלות דגדלות. ועצם ההשגה שזכה בארץ ישראל אלו כל הימים היו וכו' אין מספיק לבאר אשר לא נשמע ולא נראה מי שזכה על-ידי פניסה לארץ ישראל להשגה מפלגת עצמה ועליונה כזו, עד שעלה למעלה ומדרגה עליונה גבוה מאד. ותלילה לנו לדבר מזה שלא לפגם ולמעט בכבודו חס ושלום, כי אין לנו כלים ודבורים לכנות בהם עצם השגתו ומעלתו כי רבנו זכרוננו לברכה היה חדוש מפלג מאד אשר לא היה חדוש בזה אפלו בדורות הקודמים.

ואמר בפרוש על עצמו שאלו לא היה דור בנה פאשר יודע כל אחד בעצמו פחיתות הדור הזה, ולולא זאת היה הוא זכרוננו לברכה חדוש גדול בעולם, אף פעונותינו הרבים מחמת שלא היה הדור פדאי נתעלם האור מאד ולא נתגלה ממנו אפלו כטפה מן הים :

קכא. (יג) פחזירתו מן ארץ ישראל על הים הגדול הלכן היו להם ששה סדרי משנה והסתפל בהם ובכואו למשנה ב' פרק ה' דסוטה

חיי

נסיעתו לארץ ישראל קמב

מוהר"ן

קז

אמר רבי יהושע מי יגלה עפר מעיניך רבן יוחנן בן זבאי שהיית אמר עתיד דור אחד וכו' נתלהב מאד והכה כף אל כף ואמר מי רואה פמוני פי נתגלה לי במשנה הזאת דבר ולא רצה לגלות, ודבר אחד גלה להאיש שלו וכו' :

קמב. (יח) כשבא מארץ-ישראל אמר בדרך הזה קנמתי כל התורה בכל האפנים כי השגתי קיום כל התורה שאפלו אם היו מוכרים אותי לישמעאל במדינות רחוקות שאין שם שום יהודי, והוא ישלח אותי לרעות בהמות, ואפלו אם לא אדע מתי שבת ויום-טוב, ולא יהיו לי טלית ותפלין ולא סכה ולא שום מצוה וכו' וכו', אף-על-פי-כן הייתי יכול לקיים כל התורה כלה, וכבר מבאר מזה במקום אחר (שם י"ח כ"ב) :

קמג. (טו) כשבא מארץ-ישראל אמר תורה על פסוק (במד' כ"ד) : "עשה לך שרף ושים אותו על גס" כליל שבת. ואחר-כך בסעדה שלישית אמר תורה על פסוק (ישע' מ"ג) : "כי תעבר במים אתך אני" וזאת התורה כבר נדפס בלקוטי א' (ס"ז ע"ג) וזאת התורה הייתה יקרה וגדולה בעיניו מאד :

קמז. (ט"ז) פעם אחת אחר שבא מארץ-ישראל היה המגיד מטיירהאויצע וזכרוננו לברכה אצלו על שבת במעדוועדיווקע ואמר רבנו

חיי

נסיעתו לארץ ישראל קמו

מוהר"ן

קח

והיה בבית הזקן דשם שנעשה אחר-כך מתנגד גדול עליו, ואז באותו העת לא היה עדין חולק עליו הזקן הנ"ל, רק אדרבא, הייתה ביניהם אהבה גדולה וקבל אותו הזקן הנ"ל בכבוד גדול וכה גדולה מאד מאד. ועשה שמחה ומשתה גדול עבורו, והיו יושבים על השלחן שניהם כל הלילה כלה. וגם שאר אנשים שהיו חשובים אצלו, כלם היו מסבים על השלחן לכבוד רבנו וזכרוננו לברכה. והיה שם שמחה גדולה. וכל שבא לביתו היה הזקן הנ"ל מקבלו לעדות והיה אומר לו תעיד עלי שאין דרכי כולל לאכל סעדת הלילה, ועכשיו מחמת עצם אהבת האורח הנקר הזה החביב והיקר עלי מאד מאד ויש לי ממנו שעשועים גדולים ותענוג גדול מבואו אלי, מחמת זה אני אוכל עמו. ולא ידעתי מה לעשות מחמת שמחה וכו', וגם בבקר דברו יחד באהבה וחסדה גדולה.

כי כל ימיהם הייתה ביניהם אהבה גדולה עד עת שיצא רבנו וזכרוננו לברכה ממעדוועדיווקע לזלאטיפאליע, שזה היה בערך שנה ומחצה אחר שחזר רבנו וזכרוננו לברכה מארץ ישראל לביתו. אז הלכו מלשינים והולכי רכיל ודברו לפניו מלשינות הרבה עד שנעשה לו שונא גדול ונתלבש בו מי שנלבש בו עד שגרום מה שגרום על-ידי מחלקותו.

והגאון המפרסם משפטיבקע ו"ל קלל אלו המלשינים בקללות נמרצות, ואמר בזו הלשון שישתרפב לשונם עד טבורם וכו'. וקששמע רבנו ו"ל את המחלקת שהוא חולק עליו ואומר עליו דברים בדינים אשר לא עלו על דעתו. אמר רבנו ו"ל צר לי מאד שמסרו זאת אליו. ואחר-כך אמר שזה פרוש מה שאמר דוד (תהלים קי"ח) : "ואני אראה בשונאי". כי לכאורה תמויה הלא דוד המלך ע"ה ידע ששאול הוא שונאו ואיך רצה לראות בננקמתו הלא השם יתברך אמר לו אלמלא אתה שאול והוא דוד וכו' (שם קס"ט ט"ז), אך כך אמר דוד רבנו של עולם תן לי עינים שאוכל לראות בשונאי איך הוא עומד לידע באיזה מדרגה הוא עכשו. ועל-ידי-זה אדע בברור מדרגתו וכו' :

קמז. (י"ט) קדם שנסע לארץ-ישראל בסמוך שאל לו אחד מפני מה אינו מקרבים ואינו מדבר עמם, אמר לו שאין לו עתה דבורים. ואמר שנודע לי עתה על-פסוק (ישע' מג) כי תעבר במים אתך אני, איך יכולין לראות מתי שרוצין את האבות אברהם יצחק ויעקב. וגם היה חדוש אצלי מפני מה על-פסוק זה דיקא. אך אני חושב מחמת שאני צריך לעבר על הים, אך למה לכם זאת מה צריך לכם בזה. ואם אפלו הייתי יכול להלביש על זאת במוסר שיהיה בו ערך לכל, אך אין לי עתה דבורים. אחר-כך היה

זכרוננו לברכה אז תורה על פסוק (תהלים כ"ד) : "זה דור דורשיו" שכפי הדור כן הוא הדורשים שלו. והתורה שאמר לא זכיננו שתפתב, ואמר אז להמגיד זכרוננו לברכה בזו הלשון למשל אתם הוא הדור ואני הדורש שלכם :

קמח. (י"ז) בתזירתם מארץ-ישראל בנסיעתם מנהר דינסטר והקרחו לשנות מלבושיהן ונדמו בדרך הסוחרים בני הפעורים הנהוגים עכשו וכו', ומחמת זה טעו בהם כמה אנשים וסברו בהם שהם מהקלי עולם וכו'. ובבואו לארמין היה להם נסיון וכו'. ואז בנסיעתו משם בנריות מיד למד זכות על העולם ואמר תדעו שכל דרכו הוא לידע שיש נסיונות בעולם, ובקל יכולין לפשל חס ושלום. ואמר אזי ואבוי וכו' והתאנח על-זה מאד. כי באותו הפית שעמד שם הפעל-עגלה הבינו וראו שיש שם זנות ונאוף גדול רחמנא לצלן וכו', אבל אמר שבעזרת השם יתברך יהיה טובה מה שהיה שם, שמעתה לא ימצא שם זנות עוד בבית זה, ואז נתקרה דעתו. גם בטעפליק לא ידעו ממנו, ונקנס אצל מלמד אחד, ושחר פנים לקבלו על שבת, ולא רצה המלמד מחמת שנדמה לו פאלו הוא חס ושלום מהגנבים, ובא אל האיש שהיה עמו וספר לו וכו' :

קמז. (י"ח) ובבואו לשפאליע ושם הלבישו את עצמן מלבושיהן.

ק	מוהר"ן	נסיעתו לארץ ישראל	ק	מוהר"ן	נסיעתו לארץ ישראל	ק	חיי
---	--------	-------------------	---	--------	-------------------	---	-----

הולך ושב בפית וענה ואמר אני עני ואביון יותר מכל הגדולים, זה יש לו ממון וזה יש לו כסף, וזה יש לו עירות, ואני אין לי כלום. אף זאת כל נחמתי בשאני מזכיר שבשלמא דקשוט יהיו כלם צריכים לי וישתוקקו כלם לשמע החדושים שאני מחדש בכל עת ובכל יגע. מהו אני, רק מה שהנשמה שלי מחדש:

קמז. (ט) גם זה [אמר] קדם ארץ ישראל לא מביציא אתם וכמותכם אתם יודעים בעצמכם, אלא אפלו אותן הצדיקים שיכולין כבר להתפלל אני יכול להראות להם שאינם יודעים כלל מהו תפלה, ולהראות להם דרך תפלה. וגם אפלו צדיקים גדולים מאד שהולכים כבר רק ביחודים, אני יכול להראות להם שאינם יודעים כלל הדרך ביחודים ולהראות להם דרך ביחודים, וכמדומה שחשב עוד כמה דברים.

קמז. (כ) המגיד מטירה אויזע הלך חצי פרסה ברגליו במהירות גדול אצלו לקבל פניו משבא מארץ ישראל, והיה סמוך לקאניבלאד פי רבנו זכרוננו לברכה נסע דרך שם לביתו, וראהו שם איש אחד מאנשי המגיד אצל הגשר סמוך לעיר ונתפלל מאד, ואמר לו רבנו זכרוננו לברכה שאלה יודיע בלחש להמגיד שיסע אצלו לכפר הסמוך חצי פרסה. פי

רבנו זכרוננו לברכה לא רצה לעמוד ולכנס בעיר ורץ האיש הנ"ל ובא בבקהלה גדולה והודיע להמגיד. והמגיד היה אז בחוץ ודבר עם אנשים בלי כובע ובלי חגורה.

ותקף ומיד פששמע המגיד שהוא זכרוננו לברכה נמצא שם צעק בתרדה מגדל השמחה ואמר להאיש הנ"ל מהרה חושה אסר המרפכה שלי ורוץ אחרי לכפר הנ"ל ואני אלך רגלי עד שתשיגני, והמגיד רץ תקף בבקהלה בלי כובע ובלי חגורה עד שצא מהעיר, וכן רץ יותר עד שבא להכפר ברגליו כי הקדים את המרפכה שלו שבא אחריו אף-על-פי שהאיש הנ"ל קשר את הסוסים בזריות גדול מאד ורץ תקף אחרי המגיד, אבל המגיד הלך כל כך בזריות עד שבא להכפר רגלי, והאיש עם המרפכה לא השיגו עד שעה שונכנס לרבנו ז"ל:

רשמתי זאת למען דעת גדל ההתלהבות והתשוקה של החרדים לדבר ה' לראות פני הצדיקים האמתיים הגדולים מהם:

קנ. העתקה אות באות מאגרת של קדוש עליון המפרסם הגאון מורנו הרב ר' אברהם זכר צדיק וקדוש לברכה הנקרא בכי כל רבי אברהם קאליסקירי אשר שלח מארץ הקדש לרבנו ז"ל וזהו:

שלום וישע רב דרבנותא דלבאי יתב

הרב המפרסם קדוש יאמר לו, אתו חכמה ודעת אלקים השכל, כבוד קדשת שמו מורנו הרב רבי נחמן גרו יאיר, מגזע הקדש נכד הפעל שם טוב זכרוננו לברכה זכותו יגן עלינו לנצח יאיר אור, השם עליו יזרח, ולכל בני ביתו והגלוים אליו שלום רב אמן כן יהי רצון.

חדשות מארץ להודיע מביאת שלוחינו דהאי שתא בחדש שבט העבר ושמחנו מאד אשר שמענו משפעת שלומנו. כי בא לביתו בשלום וראינו שקשר עבותות האהבה לא זזה, בכל לבבו דורש טובותינו ושם לדרך פעמיו ונהג נסיעתו בעצמו למדינת רייסין יהי כן ד' עמו.

ומעין המאדע בקדש בכל פרשת העבר עלינו אחרי נסיעת כבוד-תורתו מאתנו כבר נתודע לו בודאי על-ידי אהובנו השד"ר [השלוחא דרבנן] דאשתקד המפלא מורנו הרב רבי אליעזר, ועל הפשר שנתפשרנו עם אנשי מדינת וואלין עדין לא גבינו פעם אחת מהם, ואין אנו יודעים מה יהיה סוף דבר מזה. והנה אנחנו נבוכים בארץ מרב צער ודאגה, מצפה לישועת ה' בכל עת, פי עדין לא נושענו משום מקום, וגם ממדינת רייסין לא יש לנו שום ידיעה מה געשה שם בגדון זה אחרי נסיעת כבוד-תורתו לשם, ונתראה פנים

ויספר להם מכל התלאה אשר מצאתנו.

מצפים אנו שיודיע לנו רום מעלת כבוד-תורתו בפרטיות מכל אשר עשה שם. וזאת ידע מה שנשארונו חייבים להשרי הכל מן-כרחים אנחנו לשלם וקשה כח הסבל מזה שנוגשים אותנו בכל עת בפקדים ובמוראים. ובנסים ונפלאות עד שאנו מוצאים לראות בכל עת ההכרחיות השם יתברך מזמין מקום, וחייתי לה' המסתיר פניו, וקויתי לו לישועתו, וכו שבקרתי לשוב ורחמנו פימות עניתנו כן ישמחנו.

[מבאן ואילף נכתב בכתב-ידו הקדוש בעצמו של הגאון הנ"ל]

אני בעז אהבתי אהבת תמיד, תהלתו כפי בעטור ונעטוף נפשי לה' יאיר ה' פניו אתו מאתר בית שכינתה ונהיר עלוהי הולך ואור כהלו גרו עלי ראשו אור עולם, ויחזק במועז עז מה' סוף מעשה במחשבה תחלה, ונפשי יודעת מאד ברחימו לנצח ודורש שלום תורתו ומעמיר בעדו כמו כן געשה גם הוא להעמיר עבורי בכל עת.

נאום הקטן אברהם בן אדוני אבי מורנו הרב אלפסנדר פ"ץ זכרוננו לברכה לחיי העולם הבא.

נכדי האברך מורנו הרב ישראל אליעזר שיהיה דורש שלומו מלב ונפש ומתארה להפלתו:

נסיעתו לנאוריתש ולואסלאב קנא מוזהרין
ד'ויבנא ולבראד

קנא (כ) בשנת תקס"ו היא שנת ארבע לשיבתו פה ברסלב שהיא שנה הרביעית להתקרבותו אליו כי בקניסתו לפה נתקרבותו אליו מידי בסמוך פנזר לעיל (סימן קס"ט), אז בקיץ בשנת תקס"ו בחדש סיון נפטר בנו הילד שלמה אפרים זכרוננו לברכה. וכבר מבאר במקום אחר (לעיל כח) מענין הילד הנקר הקדוש הזה, מה שאמר רבנו זכרוננו לברכה שפכר היה מוכן וכו'. ואז אחר פטירת הילד הנ"ל כשבאנו אליו אז התחיל לבר עמנו מענין תקון הנשמות מענין הפעל שדה, שיש שדה שגדלים בו נשמות וצריכין בעל השדה לתקנם, וזה שחוגר מתניו להיות בעל השדה יש עליו יסורים הרבה בלי שעור פמבאר בהתורה ויאמר בעו אל רות בלקוטי א' סימן ס"ה ענין שם, ומאז דבר הרבה מענין תקון הנשמות, ובפרט אחר שבא מלמברג בפרט בקניסתו לאומין, שכל קניסתו לשם ומה שפחדו להסתלק שם ולשפכ שם הפל היה מחמת זה בשביל תקון הנשמות הצריכים תקון מפמה מאות שנים. כי שם באומין נהרגו נפשות רבות בלי שעור, וכמה ילדים אלפים ורבות, שנהרגו קדם זמנן וכו', וכמוכן משוחותיו באומין, וקצתם נכתבו במקום אחר (לקון קפ, אכא). ואז, באותה

חיי נסיעתו לנאוריתש ולואסלאב קנא מוזהרין קיא

השנה, התחיל לספר ספורי מעשיות הנדפסים עתה, ואמר: עתה אתחיל לספר מעשיות "איף וועל שוין אן הייבין מעשיות דער ציילין", ואז אמר בראש השנה שאחריו מיד שהוא ראש השנה תקס"ז התורה פתח רבי שמעון בסימן ס שמדברת מספורי מעשיות וכו'. ואז באותו יום כפור היתה השרפה רחמנא לצלן פה ברסלב בעת תפלת כל נדרי בשעה שהתחיל התזון הפיזיים שאחר ערבית שהיא יעלה וכו' ונתפזרנו כלנו להציל ביתו ורכושו ונתבלבלה התפלה. רק אחר גמר השרפה בלילה נתקבצו כמו מנין וגם רבנו ז"ל היה עמנו וגמרנו הפיזיים. ואז במוצאי יום-כפור אמר רבנו ז"ל שבאותו יום-כפור רצה לפעל דבר אצל השם יתברך וכו' והיו לו כמה טענות על-זה שאלו היו נכתבים היו נכתבים כמה בוגין [גלינות] ועשיתי לי סדר גדול על הנ"ל. אך על-ידי השרפה נתבלבל הדבר.

וגם אחר שבא מלמברג דבר מענין זה והיה מובן מדבריו שמאז שרצה ביום-כפור לפעל זאת, מחמת זה יש עליו קטרוג גדול למעלה ושהחולאת והיסורין שהיו לו ויש לו עדין הוא מחמת זה ואמר אף-על-פי שבנתי בנדאי לשם שמים אף-על-פי כן וכו'. וספר אז מעשה מבנו של הרב משפיטיבקע שהיה חולה ונדע שהיא

חיי נסיעתו לנאוריתש ולואסלאב קנא מוזהרין קיב

מחמת חטא שפגם בכבוד אב ואף-על-פי-כן הבין בלבו שאינו מתחרט וכו'. וספר זאת כנגד עצמו שאף על פי שידע שהיסורין והחולאת שלו הוא מחמת הנ"ל אף-על-פי-כן אינו מתחרט בלבו. ואמר שרבי שמואל יצחק שהוא פעם הרב בטשערין הודיע לו מקדם השרפה שיהיה, גם במעודוועדיוקע היתה שרפה והיה אז גם-כן רבי שמואל יצחק והודיע לי מקדם שמואל יצחק בנימטיא שרפה פנכתב בתורה חסר (בראשית כ"ט):

ואז באותה השנה הכרחתי לנוד ממקומי מעמריב למאהליב ובאותה השנה נתבלבלו כמה אנשי-שלומונו רבי אברהמצי היה פסטערבורג ורבים נתבלבלו מאד. ורבנו זכרוננו לברכה בעצמו היה נע ונד באותה השנה בהנסיעה הגדולה שנסע לנאוריתש ולבראד וכו' ונשתהה באותו הנסיעה כמו חצי שנה. ובאותו הדרך בעת שהיה בטשערין על שפת שירה ואחר-כך בקרימיניטשאק נדרכו בכל שנה אז נולד נכדו רבי ישראל זכרוננו לברכה בן בתו הצדקת מרת שרה ולדתו היתה קדם שנסע רבנו זכרוננו לברכה הנסיעה הנ"ל ותכף אחר שבא מקרימיניטשאק נסע הנסיעה הנ"ל.

וקדם לדתו ישב כמה שבועות בקרימיניטשאק והמתין עד שתלד ובכל אותו העת קדם שילדה לא הראה פנים שותקות כלל והיה מקפיד

כשנתנו לו שני תבשילין בסעדה, כי היו רק עיניו פלות כל היום שתלד בשלום בתו תחיה, והיה שרוי בצער גדול כל אותו העת עד אותו הלדה שילדה בתו. ואז אחר הלדה נתמלא שמחה תכף וצוה להדליק נרות ולעשות משקה שקורין פאנטש [מוזוג בנין דבש וימים] והיה בשמחה גדולה, ואחר-כך ביום השמיני מל את התינוק נכדו פראוי, ואחר הפרית מילה היה בשמחה אותו היום ואמר שיש לו נחת מה ששמע מאנשים וכו' שהזכירו אותו ששמו ישראל בן שרה כמו שם הפעל-שם-טוב ו"ל אכל אחר-כך ביום שלישי למילה נחלשה בתו היולדת הנ"ל והיה לו צער גדול וברח במוצה גדולה מקרימיניטשאק. ואמר שהחיות שלו נפסק מגדל הצער.

והאיש שהיה עמו רבי שמואל מטשעפליק נתמהמה קצת, והניח אותו שם ולא המתין עליו ונסע בלעדיו. והכרח רבי שמואל לשפור עגלה ולרוץ אחריו ואחר-כך כשבא מקרימיניטשאק נסע לנאוריתש וכל הנסיעה הגדולה הנ"ל ובאותו הדרך הייתי חולה שלש פעמים במאהליב, וכן זוגתי ובני והיה לרבנו זכרוננו לברכה צער גדול מזה. ובחסידי ה' ובכל תפלתו הקדושה נשארתי פחיים תהלה לאל.

ובכל ענין זה יש הרבה לספר כי יש

חיי נסיעתו לנאוריתש ולזאסלאב קנב מוזהרין קיג

בכל זה דברים גנוזים מאד גנוזאי דמלקא אשר זכה להשיג בכל העניינים האלה אשר בשביל זה הכרח לטלטל כל כך ולסבל יסורים כל כך, והכל בשביל תקון העולמות תקון הנשמות והנפשות של החיים ובפרט נשמות המתים שבהן עסק ביותר בסוף ימיו כאשר אמר בפרוש שמה שעושה עמנו הוא דבר קטן אצלו וזה אנו צריכין לעשות, אבל הוא צריך לעסק בתקון נשמות המתים כי יש נשמות ערטילאין וכו' פמבאר במקום אחר

(שיחות הר"ן ב', קנח).

קנב. (ב) בשנת תקס"ו הנ"ל פשהתחיל לדבר עמי מענין תקון הנשמות שהוא עוסק שהוא ענין בעל השדה וכו' פנ"ל אז אמר לי בנלאטיפאליע נודע לי קצת מזה. שאז התחיל לידע קצת מענין זה של הבעל השדה. והמובן מדבריו שאז התחיל לידע והעקר יודע עקשו ואמר שרבי שמעון בר יוחאי רמז מעט מזה בזהר הקדוש (שמות קס"ו), והמובן היה שקמו שהוא יודע עקשו בענין זה של הבעל השדה לא ידע צדין שום צדיק בעולם וכו' :

קנב. (ג) בשנת תקס"ז הנ"ל קדם פורים נסע מפה ברסלב ולא נודע לשום אדם שום פרוש על-פי פשוט על אותה הנסיעה. ונסע אז לנאוריתש ורצה לנסע להלן יותר ונתעכב שם בימי הפורים בבית הרב דשם שהיה מחתנו קצת. ומשם חזר ונסע לאוסטררה ומשם שלח אנשים להביא את אשתו להדוקטור גרדין דשם לעסק ברפואתה כי היה לה חולאת מספן שהוא חלי ההוסט [שעול] והוא זכרוננו לברכה נשאר שם לבדו רק שחרו לו שם איש אחד שישמשנו.

ובאת אשתו לשם על שבת הגדול ולא רצתה לקבל רפואות מהדוקטור גרדין רק לנסע לזאסלאב להדוקטורים דשם ונסע עמה ביום ראשון שהיה ארבעה

חיי נסיעתו לנאוריתש ולזאסלאב קנב מוזהרין קיד

נסע רק לארץ-ישראל ולפי שעה אני רועה בברסלב וכיוצא :

קנב. (ד) קדם שנסע הנסיעה הנ"ל הכה כך אל כך בשמחה ואמר היום מתחיל דבר חדש, ואזי אמר אנחנו דומין כמו מי שמנגן, והעולם מרקדין ומי שאינו מבין ושמע את הנגון היא פליאה בעיניו מה הם רצים אחריו ומה הם מרקדין, כך היא פליאה אצל העולם על מה אתם רצים אחריו. כשאשוב מדרכי אני אוכל לנגן ואתם תוכלו לרקד.

ואחר-כך נסע לנאוריתש והיה בזאסלאב ובאוסטררה ובדובנא ובבראד ועוד שאר מקומות ונתחפש ולא היו יודעים ממנו. והיה בבית כל הנגידים הגדולים בבראד והיה לו עסק לכל אחד ואחד. כשנגנס לבראד באו כל העיר לקראתו. [פרוש כי הם לא נתפנו כלל לכבודו כי לא היו יודעים ממנו כלל רק ממילא נודמן

כך מהשם [תברך], ושמעתי קול הצעקה של תאוותיהם שום מתאים ויוצקים כמו וכו', שהיה צעקה גדולה מתאוותיהם. באותו זמן בערב שבועות נפטרתי ונתי, ואנחנו נתקבצנו אליו על חג השבועות ואמר לנו תורה בכל :

קנב. (ה) באותו חג השבועות למד הרבה בתוך הסעדה של שחרית ובין מאכל למאכל קדם שהושיטו המאכל אל השלחן היה לומד בתוך כך [ולמד אז האדרא (הד

שם קנב)], ואחר-כך הושיטו המאכל ופסק ואכל מעט וחזר ועסק בלמודו

ימים קדם לפסח וגם רבי שמואל מטשפליק היה עמו שם ונסעו כלם ובאו לזאסלאב סמוך לפסח. וגדל הטלטול שהיה להם שם אין לשער, ויש בזה הרבה לספר. ונתעכב שם עד אחר שבועות. ובערב שבועות נפטרתי אשתו שם, ואנחנו נתקבצנו אליו ובאנו אליו על חג השבועות לזאסלאב. והשם יתברך חמל עלינו וזכינו גם אז לשמע מפיו הקדוש תורה נפלאה וכבר נדפסה בספר בסימן ס"ז :

קנב. (ו) שמעתי בשמו שאמר בעת שנסע לנאוריתש ושארי קהלות ודבר אז מענין נסיעתו שלא ידע שום אדם על זה פרוש ורמז, כי נסע בעולם מן העולם ולא קבל שום מעות בדרך ואמר אז (ברכות ד) ואני נדי מלכלכות בדם בשפיר ובשליא כדי לטהר אשה לבעלה וקצת היה מרמז שזה ענין נסיעתו :

קנב. (ז) קדם הנסיעה הנ"ל אמר אני דומה כמו נער קטן שאינו רוצה לילך לחדר אבל פשיכנס לחדר יוכל ללמד. אלו היו יודעים העולם על מה אני נוסע היו נושקים את דריסת הרגלים שלי, בכל פסיעה ופסיעה שלי אני מכריע את כל העולם כלו לכף זכות :

קנב. (ח) אמר המקום שלי הוא רק ארץ-ישראל מה שאני נוסע אני

חיי נסיעתו לנאווריש ולזאסלאב קנט מוהר"ן קטו

וכן היה בכל פעם בין כל מאכל ומאכל והוא היה סובר בכל פעם ששוב לא יתנו מאכל אחר אבל הם נתנו עוד כמה מאכלים והוא היה לומד בין כל מאכל ומאכל פנ"ל.

אחר הסעדה ענה ואמר. הם מתוכחים עמי כי אני הייתי סובר בכל פעם ששוב לא יתנו עוד מאכל והם נותנים בכל פעם עוד מאכלים. והנה הם מתוכחים עמי, כי אני הייתי רוצה שיהיה סיוע הסעדה בלמוד והם רוצים גדולות שיהיה סיוע הסעדה באכילה. כי יש אנשים פשוטים שאוכלים בשביל שיהיה להם כח ללמד, ויש אנשים שגבוהים במעלה והם לומדים כדי שיהיה להם דעת איה לאכל. ואני הייתי רוצה כפשוטו שתהיה סיוע הסעדה בלמוד אחר האכילה, שזהו בחינת עבודה פשוטה שאוכלים ואחר-כך לומדים הינו שאוכלים כדי שיהיה להם כח ללמד. אבל הם מחזיקים אותי בגדולות ונותנים בכל פעם עוד מאכל ורוצים שתהיה הסיוע באכילה שזהו בחינת עבודה גבוהה שלומדים ואחר-כך אוכלים, הינו שלומדים כדי שיהיה להם דעת ומח ושל איה לאכל והבן:

קנטו: (ט) בהיותו בזאסלאב היה לו מחוש וחולאת גדול וכתב אגרת לכלל אנשי שלומנו, ובקש מאד שנתפלל עבורו, ואחר-כך שב לאיתנו. ואחר-כך כתב עוד אגרת

לכלל אנשי-שלומנו לכל יהיה לריק יגיעו שנגע עם כל אחד ואחד להוציאו משיני הס"מ, כמבאר העתק האגרת במקום אחר (לקמן סט). ובבואו לביתו אמר שאנו פעלנו בתפלותינו ששב לאיתנו בזאסלאב מחולאת הנ"ל:

קס. (י) אחר פטירת אשתו בזאסלאב אחר-כך נשתדף מבראד וכשבא לביתו לברקלב ספר בשבת המעשה (ספורי מעשיות מעשה ו) של המלך שהציל אותו הדף של הספר וכו'. ואמר קדם שספר אותו המעשה אספר לכם נסיעתי ועל זה ספר המעשה הנ"ל, ושם באותו המעשה חסר הסיום של היפת תאר שיצאו ממנה בני:

קסא. (יא) בעת חזירתו מנסיעתו הגדולה לנאווריש פקין הקשה (הינו ששל קשה קאה) ואז הזהיר אותנו רבנו זכרוננו לברכה מאד להתפלל הרבה עבורו. אבל פעונותינו הרבים גברו האראלים, ונסתלק אחר שלש שנים מעת שהגיע לו החולאת של ההוסט הנ"ל, ואמר שגם אלו השלשה שנים חי בנס וכו'. ובכל זה יש כמה מעשיות לספר מלבד הנעלם מאתנו בלי שעור:

קסב. (יב) אמר שתקף שבא עליו ההוסט תקף שעשה ההוסט הראשון ידע מיד שסתלק ותקף

חיי נסיעתו לנאווריש ולזאסלאב קנט מוהר"ן קטו

בתדה וחזקה עליהם מאד, ואין לי על מי להשען וכו'.

ועוד דבר מזה הרבה כמה פעמים ומקצתם שמעתי שאפלו אם היו לו ששים גבורים לא יועיל לו להתרפאות מחולאת שלו. ואמר שהיה רוצה לנסע לארץ-ישראל הינו לנסע עוד הפעם לארץ-ישראל ולהסתלק שם, אף הוא מתנרא שמא לא יוכל להגיע לשם. גם אם יסתלק שם לא יבואו אנשים על קברו ולא יהיה להם עסק ועבדא עם קברו ואמר בזו הלשון: "עם וועט קיינער ניט קומין אויף דעם קבר מען וועט ניט האבען צי טאהן מיט דעם קבר" אבל כשישכב במדינתנו פודאי נבוא על קברו ללמד ולהתפלל שם ויהיה לו שעשועים ותענוג גדול מזה.

ומאותו הזמן והלאה דבר הרבה מענין הסתלקותו, ודבר הרבה מענין קברו. וגלה דעתו כמה פעמים בכמה מיני לשונות שיבואו על קברו תמיד לומר תהלים על קברו וללמד שם ולהרבות שם בתפלה ותחנונים, ודבר עם כמה אנשים מענין זה. גם כשבא מלמברג אמר ששם היה טוב לפניו להסתלק ולשכב שם מחמת ששוכבים שם כמה וכמה צדיקים גדולים. אף מחמת זה לא היה ניחא לה להסתלק שם מחמת ששם לא יבוא שום אדם מאנשיו על קברו.

התחיל לדבר מענין הסתלקותו, אף-על-פי שהשם יתברך בחסדו הגדול הפליא עמנו נסיו הגדולים מאד שחי אחר-כך שלש שנים ויותר קצת. אף-על-פי-כן תקף בקיץ תקס"ז שאז בא עליו ההוסט בהיותו בדרך בעת חזירתו מנסיעתו הגדולה שנסע לנאווריש ולזאסלאב וכו' פנ"ל, ותקף בבואו לביתו מנסיעתו הנ"ל התחיל לדבר מענין הסתלקותו, ואמר אז שיש עליו פחדים גדולים ואמר שהיה צריך שהיה אצלו ששים גבורים כמו שהיה להפעל-שם-טוב ו"ל, ודבר הרבה בענין זה (אף אני בעצמי לא זכיתי לשמע ענינים אלו מפיו הקדוש פי לא הייתי אצלו והרבה נשפח מזה).

ופעם אחת בכה בשבת ורבי נפתלי היה אז אצלו ובאותו הזמן ספר המעשה של המלך שהיו עליו מלחמות גדולות מענין הזיבוב והעקביש ונסע אז על האוקריינע כדרך שהיה נוסע תמיד לטושרין על שבת נחמו, ובדרך בקהלת לאדיזין דבר עם אנשי-שלומנו שיש שם, שהוא מכה להסתלק ודבר עמהם גם-כן מענין הששים גבורים שהוא צריך, ולהפעל-שם-טוב ו"ל היו לו ששים גבורים. ובודאי יגדלו ויהיו מאנשי ששים גבורים אבל עדין הם בגי הנעורים ורפים בשנים והמלחמה

חיי

נסיעתו לנאוורייטש ולזאסלאב קסג מוזהר"ן

קזו

ואמר שפשאחד יבוא על קברו ויאמר קפיטל תהלים בהתעוררות הלב יהיה לו תענוג גדול מזה ועשה תנועות בגופו ובעצמותיו אז, ורמז שיהיה לו חלוץ עצמות אז בקברו פשיאמרו תהלים על קברו. ועוד דבר בזה הענין פמה פעמים. ואחר-כך גלה העשרה קפיטל תהלים, ואמר שמי שיבוא על קברו ויתן פרוטה לצדקה, ויאמר אלו העשרה קפיטל תהלים יניח עצמו לארץ ולרחב לעזר לזה האיש אפילו אם עבר מה שעבר וכו' ויחד שני עדים על זה כמבאר במקום אחר (לקמן)

(רח"ט)

קסג. (יג) שמעתי שאמר לר' שמואל מטעפליק בזאסלאב, אני אומר לך כדי שתדע שאני יודע מה שיהיה אחר-כך יש שלשה דברים שנים הם אחד ואחד הוא אחד (פלומר שני דברים נאלו השלישה הם אחד האחד הנכסף הוא אחד) וכשיהיו השני דברים, לא יהיה הדבר האחד, וכשיהיה הדבר האחד לא יהיו השנים. ואמר אני רוצה יותר וכו' ונשפח איך אמר שהוא רצונו אם רוצה יותר שיהיו השנים או להפך:

מענין השוחט דקהילת ארינסק בלילה הזאת עסקתי בספר רפואות אף-על-פי שרפואות אינם כלום אבל אשת גנורים אינו בנמצא. ממז"ר (ויפאה) יהיה נעשה מעזריטש, ומשם תסע לאוסטרהא ומשם תסע לבירסלב עבור זוגתי להביאה לשם שתעסק

ברפואות, וכן עשה, ואמר אז שסבור שיהיה לו שם הענין שהיה לו בסטאנבול כשנסע לארץ-ישראל.

כל זה שמעתי מרבי שמואל מטעפליק שספר מהנסיעה שלו לנאוורייטש אבל חסר בהם הרב, ועוד יש הרבה לספר מענין נסיעה זאת שהיתה פליאה נשגבה ועצומה מאד ועדין אין אדם יודע מה היתה פונתו בזה:

קסד. (יד) בספות תקס"ח פעת שהתחיל אצלו חלי ההוסט קדם שנסע ללמברג אז נשמע מפיו הקדוש בליזה הראשונה של ספות ששאל חבת הוסט מה היא בלשון נכרים, ובתחלה לא הבינו פונתו ואחר-כך דבר מזה שבלשונם אשפיא (גאסט) [אורח] נקרא הוסט. ושוב לא דבר בענין זה והזכיר אז מאמר רבותינו זכרונם לברכה שהיו רגילים לדבר בלשון חכמה כמו שאמרו רבותינו זכרונם לברכה (עריבין ד:): רבי אבהו פד הוי משתעי בלשון חכמה וכו' וכיוצא בזה והנראה היה שרמז בשיתתו הקדושה לענין האשפיזין עלאין שנגכנסו אל הספה, ואין אתנו יודע עד מה.

כי זה ידוע לנו כבר והוא כלל גדול שבכל הדברים שבעולם ובכל הלשונות הגוים יכולים למצא אלקותו תפירה, וכמבאר מזה בדבריו ז"ל בספריו פמה פעמים וכמו שמביא

חיי

נסיעתו לנאוורייטש ולזאסלאב קסג מוזהר"ן

קיה

ממצא טוב לעמת רע לעמד כנגדם לבער הרע.

אהובי אחי נפשי ולכבי אל תירא ואל תחת מפניהם רק חזק ואמץ בתורה ובקראת ה' כל היום, כמדבר בין שנינו, - וזכות אבותיך מסיעתך פי כל זה לגדל אותך ולהרבות כבודך ולגדל שכלך פי כמו שאי אפשר לכל מיני זרעונים לבוא לתכלית גדולם אלא עד שנותנין מתחלה הגרעין בעפר ואחר-כך הגרעין נתפלה ואחר בלותו יפרח ויצין ונעשה אילן גדול, כן הדבר הזה שעל-ידי-ה' שמשפילין אותך עד עפר, על-ידי-זה תתגדל ותצין ותפרח בעולם. אלו היו יודעין אלו הרשעים מזה, בודאי לא היו מכוזין אותך פי כל פונתם לרע.

ומהודענא למעלתו כי בדתאי לישב בכאן קהלת קדש זאסלאב לערך שלשה חדשים, ואחר-כך אדעה איך לפנות. ומהודענא, שזוגתי מתחלה היה לה שני, ועכשו נתהפך והולך ומתמעט כחה בכל יום. וההוצאה בכאן מרבה, פי היו לי הוצאות בכאן ארבעה וחמשים אדמים. ותו לא מידי, רק חיים.

מנאי אחיה אוהב נפשך, הדורש שלום תורתך ומצפה לשמע ממנו בשורות טובות ולראותו פחיים ושלום

נחמן בן מרדכי רב שמחה ישמחו צדו וצדו:

וזגתי פורסת בשלום וזגתו, בתי מריס פורסת בשלום כלכם. ולפרס בשלום

מאמר רבותינו זכרונם לברכה (ירושלמי תענית): טט בכתיפי שמים פת באפריקי שמים וכו' ועצם גדלת השגת רבנו ז"ל בענין זה אי אפשר להעריך ולספר אפלו מה שזכינו לראות ולהבין בדתתנו. פי ראינו בחוש ממש שאצלו היה כל העולם פלופתו ומגלה והיה רואה בכל דבר התלבשות חיותו תפירה עד שהיה יכול לעשות תורות נפלאות ונוראות מכל הדברים שבעולם. ואי אפשר להאריך ולספר מזה למי שלא זכה לראות זאת בעיניו. ואם תזכה לילך בדרך הישר והאמת ותזכה להעמיק עיונך בספרי רבנו ז"ל תזכה להבין קצת מזה:

קסה. העתקה אות באות מאגרת כתיבת יד רבנו ז"ל בעצמו שכתב לאחיו מורנו הרב יחיאל ז"ל לקרימניטשאק שהיה שם מחלקת עליו ממתנגדים רשעים, וצערו אותו מאד פמוכן מדברי רבנו ז"ל בעצמו באגרת זו:

בעזרת ה' יום ב' פרשת בחקותי.

לאהובי אחי חביבי וידידי הרבני המפלא ומפלג חכם השלם מורנו הרב ר' יחיאל צבי נרו יאיר ויופיע: הגיעני מכתבו פה זאסלאב והיה לי צער גדול מזה איך מלאו לפם האנשים הרשעים האלה, והעזו פניהם כל כך נגדך ותמה אני איך לא

חיי

נסיעתו לנאווריש וזאסלאב קפו מוהר"ן

קיפו

תומכיו הנלוים אליו, חזקו ואמצו כי יש שקר לפעלתכם בזה ובפא נחמן הנ"ל.

[עד כאן העתק אות באות מגוף כתיבת רבנו ז"ל בעצמו].

כפו. העתקה אות באות מאגרת כתיבת יד רבנו זכרוננו לברכה בעצמו שפתב לכלל אנשי-שלומנו בעת שישב בזאסלאב בשנת תקס"ז:

מהודענא לכל אנשי שלומנו כי קצתי בישיבת ברסלב מגדל הצרות והרפתקאות דערו עלי, ועכשיו אהיה מתהלך מאהל אל אהל ולא להשתקע אלא לגור. כגן שאלתי ובקשתי מכם שלא יהיה לריק יגיעי שיגיעתי עם כל אחד ואחד ושמתי את נפשי בכפי בשביל טובת נפשיתכם. ד' הצדיק ואני הרשעתי ומעשי גרמו לי היסורים ומיתת הנגנים המסלאים, והמתלקת והקטרוגים. אף-על-פי-כן ידעתי גם ידעתי שגם העסק שעסקתי עמכם להוציא אתכם משני הס"מ על כל אלה עיניו לטש ושניו חרק עלי.

כגן אהובי אחי ורעי, חזקו ואמצו ביראת השם כל אחד ואחד לפי פחו ובחינתו ולא יהיה לריק יגיעי, ושמרו תורת משה עבד ה' באשר למדתי אתכם. ותדעו שאף-על-פי שאני רחוק עכשו מכם אין זה פי אם רחוק הגופות ואין רחוק הזה חס ושלום בנפשותינו פי קרובים אנהנו.

אהובי אחי ורעי נא ונא שיהיו דברי אלה אשר התחננתי קרובים אליכם יומם ולילה. ומהודענא שעכשו אני מתגורר בזסלב ופה אשב אם ירצה ה' לערוך שלשה חדשים.

הלא פה דברי אהוביכם הפותח בדמע מגדל השמחה אשר בלבכי שהקדוש-ברוך-הוא נתן לי פת ברזל לשאת על היסורים והטלטולים באלו

נחמן בן מורנו הרב שמחה ^{ויסחה} ^{ושמרו צורו}

מהודענא שברוך השם אני כגן הבריאות בלא עסק רפואות גשמיות.

נחמן הנ"ל

עד כאן העתק אות באות

גם צריכין לחפש עוד אחר אגרת שקתב להכלל מזסלב, שקתב שם לנו שיזכר כל אחד ואחד איך מצאתי אתכם בבואי לברסלב וכמה טובות עשה עמנו עם כל אחד ואחד והוציא אותנו מבין שני הס"מ וכו'. וכתב שם ואם ירצה השם כשאשוב לאיתני אקנה לה' שתוכלו עוד לקבל מאתי. ובסוף סיג שם להתפלל עבורו ועקר בקשתו שיזכה לחזות בנעם ה' ולבקר בהיכלו וכו'. ואותו האגרת נכתב קדם האגרת המעתק לעיל פי אז היה לו מחוש וחולאת גדול בזסלב וכתב האגרת הנ"ל שלא העתק עדין ובקש מאד שנתפלל עבורו, ואחר-כך שב לאיתנו ואז פתב שנית האגרת הנ"ל המעתק לעיל. ובבואו לביתו אמר

חיי

נסיעתו ללמברג קפו

קפו

שאנו פעלנו בתפלתנו ששב לאיתנו בזסלאב מהחולאת הנ"ל, אף אחר-כך נפטרה אשתו באותו הקיץ בזסלאב, ואחר-כך נשפתך מבראד ואחר-כך בא לו החולאת של ההוסט הקשה, ואז הזהיר אותנו מאד להתפלל הרבה עבורו, אבל בעוונותינו הרבים גברו אראלים וכו' ונסתלק אחר שלש שנים מעת שהגיע לו חולאת ההוסט, ואמר שגם אלו השלש שנים היה חי בנס וכו' ובכל זה יש כמה מעשיות לספר מלכד הנעלם מאתנו כלי שעור:

נסיעתו ללמברג

קסז. ^(א) שנת תקס"ח אחר סבות נסע ללעמברג בחפזון גדול ורדפתי ורצתי אחריו עד קראסנע, אז ענה ואמר לי "מיר וועלין זיך זעהן און זעהן און זעהן" [אנו נתראה ונתראה ונתראה] וכפל הדבר כמה פעמים, ואמר אם אתה רוצה להיות איש פשר מה אתה דואג, כל העולם יגיעים וטורחים בשבילך, זה נוסע לברעסלא, וזה לכאן וזה לכאן הכל בשבילך. ואחר-כך ביום השני בבקר נסע פתאום מקראסנע ורדפתי אחריו עד שזכינו להשיגו אצל הגשר וכו' והנה קצת ואמר אז על ענין הנסיעה שלו מענין המשכן שקבל אחד מהצדיקים בונים וכו' כמו שמוכא בלקוטי א' בסימן רפ"ב בהתורה אומרה לאלקי בעודי:

קסח. ^(א) כשהיה בלמברג ושם היה בסכנה גדולה כי עסק שם ברפואות, והיה זמן רב שהיה שוכב על צד אחד ולא היה יכול לשכב על צדו השני. אחר-כך עשה השם יתברך עמו נסים נפלאים ונוראים והתחיל לשוב לאיתנו קצת, ופתאום פלילה התהפך על צדו השני ושכב עליו ואמר שהרפואה שלו אינו על-ידי הדאקטור רק שפלילה בא אחד ואמר לו שהמלכות גזר עליך לשכב על צד זמין, ושכב פדרכו על צד זמין [אשר זמן רב לא היה יכול לשכב על אותו הצד] ואותו האחד שפא אליו פלילה הוא היה הרב החסיד המפורסם מורנו הרב רבי אהרן זכרוננו לברכה משיטב נגד הפעל-שם-טוב זכרוננו לברכה ואמר רבנו זכרוננו לברכה שעכשו הרב הנ"ל הוא אוהב נאמן אליו באהבה גדולה מאד:

קסט. ^(א) בלמברג בין פורים לפסח בשנת תקס"ח הלך אל הדר מיוחד ובכה הרבה מאד שם וקרא לר' שמעון ודמעתו על לחייו ונאנח ואמר אין עם מי להתענין. וספר לו אז מענין באשר שיש לו ספר בביתו שאבד אשתו ויבניו בשביל זה פי נסתלקו עבור זה, ומסר נפשו על זה ועכשיו אינו יודע מה לעשות.

והענין היה פי ראה שמכרח להסתלק שם בלמברג אף אם ישרף זה הספר יוכל להיות. ועל-כן היה רבנו זכרוננו

חיי נסיעתו למברג קסט מוהר"ן קבא חיי נסיעתו למברג קט מוהר"ן קבא חיי נסיעתו למברג קט

לברכה מספק ולא ידע לתת עצה בנפשו מה לעשות, כי היה צר לו מאד לשרף זה הספר הקדוש והנורא מאד אשר מסר נפשו על-זה וכו' ועצם קדשת ונוראות של זה הספר אי אפשר לדבר מזה כלל, ואם היה נשאר זה הספר בעולם היו רואין גדלת רבנו זכרוננו לברכה עין בעין וכו' השיב לו רבי שמעון בודאי אם יש איזה סכרא שחייכם תלוי בזה בודאי טוב יותר לשרף הספר כדי שתשארו פחיים. השיב רבנו זכרוננו לברכה על-פלפנים ותארך הזמן בודאי הינו אם ישרף זה הספר על-פלפנים יהיה לו ארכא לחיות בעולם הזה עוד איזה זמן אבל אף-על-פי-כן צר לי מאד לשרפו כי אין אתה יודע גדל יקרת קדשתו של זה הספר ואנכי אבדתי אשתי הראשונה ובני וכמה יסורים עצומים שהיו לי בשביל זה וכו' והיה בוכה מאד מאד.

לברכה, והוא זכרוננו לברכה היה בוכה אז הרבה מאד. ואחר-כך אמר לרבי שמעון אם-כן אפוא הא לך המפתח של הקאמאדע [שידה] שלי ולך מהרה חושה אל תעמד ותשכר עגלה לברסלב ואל יעצרך הגשם והשלג ורוץ מהרה חושה לברסלב ותבוא לשם ותקח שני ספרים אחד מנה בהקאמאדע והשני מנה בתוך תבה של פתי אדל, ותקח אותם ותשרף אותם. ושני הספרים היו אחד כי אחד היה מועתק מחברו (והעמקה היתה על ידי שזכיתי להעתיק אצלו אף תכף אחר שהעמקתי לקח שניהם הינו ספר פתיבת ידו הקדוש והספר שהעמקתי וטמנם שניהם אצלו ואלו שני ספרים צנה לשרף) אף למען השם הזדרו מאד בזה והזהיר את רבי שמעון מאד לבל יהיה חכם בזה הינו שלא יתחכם לשנות דבריו חס ושלום לבלי לשרף איזה ענין ולגנוזו אצלו רק יקם דבריו בזריות גדול.

ותכף הלך רבי שמעון בזריות גדול ושכר עגלה לברסלב לבית רבנו זכרוננו לברכה ובבואו לדאשיב שהיא סמוך לברסלב נפל רבי שמעון פתאום והטל על ערש דני ולא היה יכול לקום. והבין שהוא מעשה פעל דבר שרוצין למנעו מלקום דבריו (פידוע לנו כבר ששל כל מה שצנה רבנו

זכרוננו לברכה לעשות, יש על-זה אלקים ורכבות מניעות גדולות מאד, בפרט על דבר גדול כזה שחיי רבנו זכרוננו לברכה היו תלויים בזה) וצנה רבי שמעון להניח אותו על העגלה לנסע לברסלב כי התישב שהוא יהיה מנח על העגלה ויסע לברסלב כל עוד נפשו בו. והיה מצפה רק שיבוא לברסלב שיוכל על-פלפנים לצוות לאחרים שישפרו הספרים לפניו.

וכן היה שהניחו אותו על העגלה ונסע לשם ובבואו לברסלב חזר תכף לאיתנו והביא פכתחלה ולקח שני הספרים ושרפם שניהם, אוי לנו שלא זכינו שישאר אור הגדול הזה של הספר הזה ובעונותינו הרבים גזרו עליו מן השמים לשרפו. ואמר רבנו זכרוננו לברכה שזה הספר לא יהיה עוד בעולם חבל על דאבדין בעונותינו הרבים אבדה שאינה חוזרת ואמר שזה הספר פהכרם לשרפו וזה הספר לקוטי מוהר"ן יהיה נדפס ויתפשט בעולם:

קט. (ח) בשפתתי לפניו זה הספר הקדוש שנשרף על-פי פקדתו פנ"ל ענה ואמר בעת שפתתי לפניו אם היית יודע מה שאמה פותב וכו' השבתי לו פהכנעת הלב בודאי איני יודע כלל השיב אין אתה יודע מה שאין אתה יודע "דיא ווייטט גאהר ניט וואס דיא ווייטט ניט".

קכא. (ט) עוד היה לו ספר אחד שהוא גבוה עוד יותר ויותר אפלו מהספר הנשרף והוא ספר הגנוז. ואמר שאפלו גופו סלק לשפתבו ואותו הספר לא שפתו עין. ואמר שהוא פחינת ריזין דריזין (כלומר אצלו, נגד שאר הדברים שהוא מגלה) ואמר שמשויח נגיד על זה פרוש, וספר הגנוז הזה כבר היה נגמר אצלו בתחלת שנת תקס"ו (תקס"ו) הינו חמש שנים קדם הסתלקותו.

ועתה עמד והתבונן לאיזה דרגא הגיע אחר-כך כי מעולם לא עמד על מדרגה אחת עד היום שנסתלק וממש בכל שעה ושעה השיג חדשות לפי מדרגתו הנוראה מאד. והבין מאד מאד כי מעלת גדלת ספר הגנוז לית מחשבה תפיסא בה כלל ומשיח נגיד על זה פרוש ומעטה תבונן ותשער בדעתך גדלתו וכו' וכו' :

קכב. (י) על הספר הנ"ל שנשרף אמר שאין מי שידע בו דבר פ"אם צדיק גדול חד בדרא וגם שיהיה חכם בכל השבעה חקמות:

קכג. (יא) וגם אנכי שמעתי כבר מפיו הקדוש שאמר על הספר הנ"ל שצדיק לבד לא יבין בו דבר וכן חכם בלבד לא יבין אותו גם-כן פ"אם צדיק וחכם, הינו שיהיה צדיק גדול מאד וגם חכם בכל השבעה חקמות אבל אף-על-פי-כן על-כל-פנים ימצא

מי שיבין בו. אכל הספר הגנוז שהוא בחינת רזין דרזין אצלו זה הספר לא ראתהו עין בעולם ואמר שבה הספר לא יבין בו שום אדם בעולם כלל רק שמעתי בשמו שאמר שמשיח יאמר עליו פרוש כנ"ל:

קעגד. (ח) הספר השני הנשרף היו בו ארבעה חלקים. הספר הנ"ל מסרו תחלה ליד שני אנשים מאנשי-שלומנו ור' יודל ר' שמואל אייזיק וצנה עליהם לנסע בעירות ולומר בכל עיר ועיר מעט מזה הספר וגם צנה עליהם לקח איזה קונטרסים מכתב-יד של התורות שגלה שנדפסו בספר לקוטי מוהר"ן ונשאירו בכל עיר איזה דפין מהם כי אז לא נדפס עדין שום ספר מספריו הקדושים ועוד יש בענין זה של שני האנשים הנ"ל כמה ספורים (וזאת היה בשנת תקס"ז בקיץ):

קעגה. (ט) הספר שהולוכו שני אנשים הנ"ל היה ההעתקה שלי מה שהעתקתי ספר הקדוש הנ"ל בנזכר לעיל: הספר שנושרף אנו מכנין בשם ספר השני, כי כל אלו הספרים שנדפסו הם בחינת ספר הראשון פי כלם הם בחינת נגלה שלו (אף-על-פי שאצל כל העולם כלו הוא גבוה יותר מרזין דרזין פי כל תבה ותבה של ספריו שנדפסו היא מלאה סודי סודות ורזין דרזין עד אין סוף כמובן למשפיל, אף אצלו זכרונו לברכה היה כל זה בחינת נגלה).

והספר שצנה לשרף כשהיה בלמברג זה הוא ספר השני והיא בחינת רזין שלו, וזה הספר השני העתקתי לפני בשנת תקס"ו וההעתקה שלי נתן ביד שני אנשים להוליך בעירות ולומר בכל עיר מעט מהספר הזה כנזכר לעיל והשיבוע אותם אז שלא יגלו הדבר לשום אדם.

ועוד היה לו ספר שלישי והוא ספר הגנוז שלא נגע בו שום יד אדם ולא שזפתו עין והוא בחינת רזין דרזין שלו וגם זה הספר כבר היה נגמר בשנת תקס"ו בתחלתו פי אז ספר לפני כל זה.

ועתה בוא וראה והבן מה השיג אחר-כך פי כבר התפאר כמה וכמה פעמים שהוא אינו עומד על מדרגה אחת לעולם ואמר שאם היה יודע שעומד היום על מדרגה של אתמול אינו צריך את עצמו כלל, ובכל פעם אמר שאינו יודע כלל מחמת שרצה להשיג יותר ויותר.

ועתה בין תבין את אשר לפניך עד היכן עצמו השגותיו פי חי אחר-כך חמש שנים רצופים גם היו לו סורים קשים וצעומים אחר-כך והיה בכל העירות והטלטולים של נסיעות נאורייטש אחר-כך וגם בבראד ולמברג היה אחר-כך שעל ידי כל זה פעל ועשה הרבה מאד והשיג הרבה מאד ומי שיש לו מוח בקדקדו יוכל להתנצץ לו איזה התנוצצות על-ידי-

זה מגדלת רבנו זכרונו לברכה אשר לא היה דגמתו בעולם:

קעגו. (י) כשמסר הספר הנ"ל ליד שני האנשים הנ"ל ואנכי לא ידעתי מזה כלל, פי עשה הדבר בהסתר גדול ולא ידע שום אדם מזה. אחר-כך באתי לפני בתחלת קיץ תקס"ו ואמר לי אני זכיתי אותך במצנה כמה שננתתי לך לכתב ספר הנ"ל ואמר הספר שלך כבר התחיל לעשות עבדא בעולם:

קעגז. (יא) והזהיר אותי אז להתפלל על הילד היקר שלו שלמה אפרים זכרונו לברכה פי היה לו חלי ההוסט [שעול] אז, והזהיר אותי מאד להרבות בתפלה עבורו ואמר ידעתי כשמסרתי זה הספר ליד האנשים הנ"ל שיקחו עצמם ויתגברו על התינוק הזה (הינו המקדושים), וגם האיש שמסרתי הספר הנ"ל לידו (הינו אחד משני אנשים הנ"ל), והרתמו מאד מאד בעת שמסרתי לידו הספר למען השם שיהיה נזהר להתפלל ולהעתייר על התינוק הנ"ל, ובעונותינו הרבים התגבר הקטרוג עד שנסתלק באותו הקיץ התינוק הנ"ל:

קעגח. (יב) באותו קיץ שלח אותי לרבי יהושע זכרונו לברכה לקהלת קדש דרזין סמוך לפטירתו עם הקויטל שיקח בידתו אלו השמות שרשם שם כדי שיהיה לו טובה לעולם הבא ואמר שעל-ידי-הי יוכל

לבוא אליו מיד אחר הסתלקותו וכן היה שבא אליו תכף רבי יהושע הנ"ל:

קעגט. (יג) כשבא מלמברג אמר אני דומה כמו חוני המעגל שישן שבועים שנה (תענית כג). והייתי סבור שפבר שכחו אותי, וכבואי לנאורניוויצע קפץ אחד מאנשינו אצלי תכף כשראה אותי, והוא היה מחייה אותי ממש:

קעגד. (יד) הדבר היה דומה כמו מי שיש בו צרך גדול להעולם וכו' וקטפו אותו והניחו אותו בחדר שב כאן. שלקחו אותי והושיבו אותי על עליה השלישית או הרביעית הגבוהה מאד וכו'. הלא הייתי דומה כמו סוחר היוצא לשוק ויש לו כמה דברים לעשות ולחטף משא-ומתן זה וזה וכו'. אפלו כשאמר לי שאני צריך לנחם ולפוש עצמי לא היה נכנס באזני מה היא מנוחה ונפלישה פי צריכין רק לעשות תמיד תמיד, ועתה אני צריך לשמר עת האכילה ושנה וכיוצא מחמת החולאת:

קעגה. (טו) היה לי גוף יפה שלא היה תובע ודחק עצמו כלל. עכשו אני צריך לשמר את העת של האכילה וכו' והסורים שהיו לי שם אין לבאר, אין צריך לומר מה סורים, גם קבלתי רפואות והייתי שותה מינא [רפואה לקדחת - מלרעה] ושם במדינת הינא [סין] סופרים

חיי נסיעתו לממברג קפב

מוזהר"ן

קבה

חיי

נסיעתו וישיבתו באומין קפה

מוזהר"ן

קבו

לגמרי ואומרים לית דין וליית דין, וכיוצא שאר הרפואות ממקומות האחרים שיש שם שאר אפיקורסות, וכשכא כל זה בתוך מצי נעשה מזה מה שנעשה. פי הנה צריך שיכוא הסם הבא משם במעיו כדי להכניע בפירות הנ"ל, וכיוצא בזה בשאר סמים (מזה) יוכל המבין להבין קצת עסקו ברפואות מלבד שאר סודות נשגבות שהיו בכל דרכיו והנהגותיו. אבל על שאר העולם הזהיר מאד בדרך צעה טובה להתרחק מרפואות ודאקטורים).

קפב. פעם אחת אחר שאב מלמברג אמר אני עכשו נגמול עלי אמו (תהלים קלא):

קפג. בקיץ תקס"ח בא מלמברג לביתו לברסלב ביום ראשון פרשת פקל ושבת בדרך בקהלת קדש יאנוב. גם בנסיעתו מלמברג נסע דרך ברדא ונתממהמה שם איזה זמן בערך שני שבועות. והדאקטורים אמרו ששקשה לו מאד לנסע מחמת כבד החולאת שלו ושאי אפשר לו לפע כיום פרסה אחת ביום והוא לא חש על זה ונסע בזריזות גדול כמה פרסאות ביום אחד בדרך הסתרים הזריזים.

וביום ראשון שבא לביתו נסע בהשפמה מקהלה קדושה יאנוב ששבת שם, ובמוצאי שבת לא ישן בדרכו. ובבקר פשהאיר השחר נסע

משם בזריזות עד שבא לביתו באותו היום בעוד היום גדול. וגם אחר-כך בביתו היה מתנהג בענין אכילתו שלא כפי דעת הדאקטורים כי ראה שאין בהם ממש פאשר הודו לו בעצמן כפה מלא. והאריך לספר בזה והזהיר מאד לכלי לעסק בדאקטורים ורפואות כלל כמבאר במקום אחר (שיחות תר"ן):

קפד. בהיותו בלמברג מסר הספר לקויט מוזהר"ן ליד איש אחד שבא אליו ממעדותו ודיוקע וציה להאישי הזה שישע למדינתנו והדפיס הספר, וכן עשה. ובתחלה חקר בדעתו והתשוב הרבה בענין זה כי בשנים הקודמים היינו נוהרים להעלים ולהסתיר הכתבים של תורתו בפני העולם. אך אחר-כך ציה עלי להעתיקם פסדר, הינו כי בתחלה היו כתובים אצלי התורות בקוונטרסים מפזרים שלא פסדר. ואחר-כך בשנת תקס"ה ציה עלי להעתיקם פסדר ולעשות מהם כרך. והזהיר אותי להזהר בזה. והשם יתברך היה בעזרי, והעתיקתי ופה פסדר. והבאתי לפניו הקוונטרסים והוטבו בעיניו מאד. ואחר-כך נתתי אותם לאמן הכורך פה ברסלב לכרכם ופה, וזה היה ביום ששי ערב שבת קדש, והכרחתי לעמוד על האמן לשמר בעת הכריכה שלא ישלטי בו ידי זרים. ואחר-כך שלח רבנו זכרוננו לברכה

איש מאנשיו שיעמד על האמן לשמר כדי שאנכי אבוא לפניו לדבר עמו. ותכף באתי לפניו ודבר עמי הרבה והחיה אותי מאד. ובאותו היום שמעתי התחלת התגלות הענין של העשרה קפיטל תהלים שהם תקון למקרה לילה חס ושלום. ואז מחמת עסק זה נמנע מלישן באותו הערב שבת, רק דבר עמי הרבה בתחלה כשהיה שוכב על מטוה ואחר-כך גם ממטוה וישב אצל השלחן בביתו הגדול ודבר עמי הרבה ועם כל העולם עד פנות היום, מה שדרכו היה תמיד לילך למרחץ סמוך אחר חצות ועכשיו ישב ודבר עמנו עד סמוך לערב.

ואמר אז כמה קשה להיות מנהיג (שקורין גיטר יחד) כי הלא זה הדבר שפורכין הספר נדמה לכם שהוא דבר קטן, כמה וכמה עולמות תלויים בזה (בכונתו היה נראה בזה שהוא מקוה לשא עלי ענין התקון מה העשרה על ידי פריכת הספר גם כן). ונגמר פריכת הספר בשבוע שלאחריו ביום חמישי. ובכל אותו השבוע דבר עמי הרבה מענין שמחה, וחזק אותי הרבה להיות בשמחה תמיד, ואמר הלא החולה שמשל על ערש דוי מחזקים אותו ואומרים לו שלא יתראל ולא יתעצב רק יתחזק בכל מיני התחזקות, ועל ידי זה יכול החולה לשוב לאיתנו על ידי התחזקות בעצמו. ועוד דבר עמי הרבה מענין זה בכל יום. וביום חמישי נגמר פריכת הספר והבאתי

לפניו מכרך. ענה ואמר עדין אין אתה בשמחה, יהיה זמן שתדע גדלתי [אמאל וועסטו וויסען מיין גרויסקייט]. ואז גלה לי מענין הספר הנ"ל שיש לו שהוא הספר שזכיתי להעתיקו ואחר-כך ציה לשרפו. ויש בזה הרבה לספר ומעט נרשם במקום אחר (לעיל קסט). וענין עוד השקף לזה בספר ימי נתן (ימי מוזהר"ן):

נסיעתו וישיבתו באומין **קפה.** (ק) שנת תק"ע ליל שבת ראש-חודש אפר היתה שרפה גדולה בברסלב ונשרף גם ביתו. אחר-כך ביום שלישי שאחר שבת נסע לאומין כי מקדם בשבוע הקודמת שלח איש אחד לקבוע לו שם דיירה בבית רנ"ג. וראינו ישועת השם שמכונן ממש בשבוע הקודם שלח את השליח הנ"ל, וביום ראשון תכף אחר השרפה בא שליח שישע לשם כי הם מרצים לקבלו שם, ונסעתי גם כן עמו.

בדרך פגע בנו רבי מאיר מטעפליק והוא היה השליח הראשון הנ"ל, וירד רבי מאיר מהעגלה שלו ועמד על העגלה שלנו ודבר עמו רבנו זכרוננו לברכה. וספר רבי מאיר לרבנו זכרוננו לברכה איך הם מרצים לקבלו שם וששם היא דיירה ופה מאד. ענה ואמר הלא הפל שלנו. כי חייב אדם לומר בשבילי נבכר העולם (פנתונין ל"א), פי נוסע פאן נחמן ונתן ואם-כן הכל

חיי

נסיעתו וישיבתו באומין קפו

מוהר"ן

קבו

שָׁלוֹנוּ. וְצוּהוּ שְׂלֵא לְדַבֵּר מִזֶּה וְאָמַר הַלֵּא רַבִּי מֵאִיר מְדִיק בְּשֵׁמָא (יזקא ב.).

וְאָמַר שְׂתַחֲפֵךְ בְּנִסְעוּ מִבְּרַסְלָב בָּא עַל דַּעְתוֹ זֹאת וְנִכְנַס בְּלִבּוֹ מֵאֵד אֶף לֹא רָצָה לְדַבֵּר מִזֶּה רַק עַל-יְדֵי רַבִּי מֵאִיר שְׁפָגַע בְּנוֹ עַל-יְדֵי-זֶה גְלָה זֹאת, כִּי זֶה בְּחִינּוֹת נִסְתָּרוֹת כִּי הֵם סִתְרֵי הַנְּהַגוֹתָיו. וְאָמַר בְּזוֹ הַלְשׁוֹן כֶּף הַקְּדוּשׁ-בְּרוּךְ-הוּא מְנַהֵג אֶת הָעוֹלָם וְכוּ'. וְאָמַר אִזְ בְּדַרְךָ צָחוֹת אִם הָיוּ אוֹמְרִים לְאַחַד רַבִּי נִחְמַן-נְתָן. וְדַבֵּר אִזְ מֵעַנְן קְדוּשׁ וּפְשֻׁט יָדוּ כִּמוֹ בְּשַׁעַת הַקְּדוּשׁ שְׁאוּחֲזִין הַכּוֹס וְאָמַר זֶה הַקְּדוּשׁ וְהִינֵן נַעֲשֶׂה בְּבֵית שְׂלֵא הַזְכִּירוּ שֵׁם בְּשׁוּם פַּעַם אֶת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ. וְאָמַר אִזְ עַנְיֵן הַנְּדַפֵּס בְּסִפְרוֹי-מַעֲשִׂוֹת (שִׁחוֹת תְּרִין א) הַפְּתוּלָה הַפְּלִיג מֵאֵד בְּגִדְלַת הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ (וכו').

קפו. (ב) כְּשִׁיְצֵא מִבְּרַסְלָב עָנָה וְאָמַר גַּם מִחֲמַת זֶה נִכּוֹן מֵאֵד מִזֶּה שְׁנִסְעֵתִי מִהֵם כִּי אֵינּוּ נִכּוֹן שֶׁהֵם הָיוּ בְּצַעַר וְאֵינִי בְּשִׂמְחָה. כִּי בְּשִׁלְמָא אִם לֹא הָיִיתִי נִשְׂרָף רַק הֵם בְּעֶצְמָן הָיִיתִי מִכְּרַח לְהַצְטַעַר עִמָּהֶם כִּי מִחֲמַת שִׂישׁ לִישְׂרָאֵל צַעַר כְּזֶה גַם אֵינִי מִכְּרַח לְסַבֵּל עִמָּהֶם לְהַצְטַעַר עִמָּם בְּצָרְתָם. אֲבָל עֲכָשׁוּ שְׂגָם בֵּיתִי נִשְׂרָף, וּבְדוֹרָי אֵינִי צָרִיךְ לְקַבֵּל בְּאַהֲבָה וּבְשִׂמְחָה וּצְרִיכִים דִּיקָא שְׂמַחָה גְדוּלָה מֵאֵד, וְעַל-כֵּן לְהַתְגַּבֵּר בְּשִׂמְחָה גְדוּלָה מֵאֵד, וְעַל-כֵּן אֵינִי נִכּוֹן שְׂאֵהִיָּה עִמָּהֶם כִּי הֵם שְׂרוּיִים

בְּצַעַר וְאֵינִי אֵהִיָּה בְּשִׂמְחָה. וְהָבֵן הַיֵּטֵב.

אֲחֲרֵ-כֵן אָמַר לֹא מְבַעֲיָא מְעוֹת הֵינּוּ הַפֶּסֶד מִמּוֹן בְּדוֹרָי אֵינִי מִקְבֵּל בְּשִׂמְחָה כִּי (אזכא ב) "עוֹר בְּעַד עוֹר וְכֹל אֲשֶׁר לְאִישׁ יִתֵּן בְּעַד נַפְשׁוֹ" אֲבָל אֲפִלּוּ בְּשִׂנְפִקְדָא אֲצִלִּי נֶפֶשׁ חַס וְשְׁלוֹם וְהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ יִשְׁמְרֵהוּ מֵהַיּוֹם וְלֵהֲבָא גַם-כֵּן הוּא מִקְבֵּל בְּשִׂמְחָה גְדוּלָה, עַד שֶׁפָּלַ עֲנִינֵי אֲבָלוֹת שְׂצָרִיכִין לְנַהֵג כְּגוֹן בְּכִנְיָה וּכְיִצְאָה הוּא צָרִיךְ לְהִכָּרִיחַ עֲצֻמוֹ לָזֶה, כִּי יֵשׁ לוֹ שְׂמַחָה גְדוּלָה אִזְ וְהַכֵּל שׁוּהָ אֲצִלּוֹ פֶּאֱלוֹ לֹא הָיָה כָּלֵל בְּעוֹלָם, הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ יִשְׁמְרֵהוּ תָמִיד מֵעַתָּה וְעַד עוֹלָם:

קפו. (א) קָדַם שִׁיְצֵא מִבְּרַסְלָב לְאוּמִין לְהַסְתַּלַּק שָׁם בְּעַת שִׁיְצֵא מִפְּתַח הַבַּיִת וְלַחוּץ לְעֻלוֹת עַל הַעֲגֻלָה עֲמֵד אֲצִל הַמְּזוּזָה וְהַנִּיחַ יָדוֹ עַל הַמְּזוּזָה עָנָה וְאָמַר לְהָעוֹלָם תִּרְאוּ לְהַתְקַבֵּץ יַחַד וְלְהַתְפַּלֵּל יַחַד כִּי אִם תִּתְפַּלְלוּ בְּכַנְיָה אוֹלֵי תוֹקְלוֹ לְהַמְשִׁיף אוֹתִי לְכַאֵן עוֹד הַפַּעַם:

קפז. (ד) כְּשִׁנְסַעְתִּי עֲמוֹ לְאוּמִין בְּסוּף יָמָיו וְדַבֵּר עִמִּי עַל הַעֲגֻלָה דְּבָרֵי תִּנְחוּמִין פְּמָה שִׁיחוֹת נְאוֹת קְדוּשׁוֹת מֵאֵד הַמְּחִיין אֶת הַנֶּפֶשׁ מֵאֵד. וְהַבְּנֵי מְדַבְּרֵי הַקְּדוּשִׁים גְּדֹל מִכְּרַח מִגְּדוּלָה שֶׁל הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, וְסוּף כֵּל הַרְחִמְנוּת וְהַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ וְיִיטִיב לְהַתְגַּבֵּר בְּשִׂמְחָה גְדוּלָה מֵאֵד, וְעַל-כֵּן אֵינִי נִכּוֹן שְׂאֵהִיָּה עִמָּהֶם כִּי הֵם שְׂרוּיִים

חיי

נסיעתו וישיבתו באומין קפט

מוהר"ן

קבח

בְּהַתְעוֹרְרוֹת הַלֵּב אֶף-עַל-פִּי-כֵן הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ יִגְמַר כְּרִצּוֹנוֹ "גָּאֵט וְעוּט פֶּאָרַט אוֹסְפִירִין". - הַשֵּׁב לִי בְּלִשׁוֹן תְּמִידָה מִה הוּא זֶה שְׂאֵהִיָּה אוֹמֵר שֶׁהֵם יִתְבָּרַךְ יִגְמַר הַלֵּב הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ גּוֹמֵר תְּמִיד "וְזֹאס אִיז עַד וְעוּט אוֹיס פִּדְרִין. גָּאֵט פִּדְרִט תְּמִיד אוֹיס":

קפז. (ה) בְּדַרְךָ בְּעַת נִסְיַעְתוֹ לְאוּמִין עָנָה וְאָמַר אֶף עַל-פִּי-כֵן הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ עוֹזֵר לִישְׂרָאֵל תְּמִיד, וְאֵינִי דוֹר וְתוֹם. וְכִמוֹ שְׂאָמַר רַבִּי שְׁמַעוֹן בַּר יוֹחָאי (שִׁבְת קלח) כְּשִׂאָמַר אֵיזָה תִּנְאָ עֲתִידָה תוֹרָה שֶׁתִּשְׁתַּפַּח מִישְׂרָאֵל, עָנָה רַבִּי שְׁמַעוֹן וְאָמַר לֹא, כִּי (דְּבָרִים לא) בְּזֹהַר דָּא יִקְוִין מִן גְּלוּתָא. כִּי לֹא תִשְׁכַּח מִפִּי זִרְעוֹ וְעַל-כֵּן עֲמֵד עֲצֻמוֹ עַל-זֶה הַפֶּסֶד וְגִלָּה אִזְ הַסּוּד הַנְּדַפֵּס בְּלִקוּטֵי א' בְּתַחֲלֹתוֹ עֵינִי שָׁם מְגִדְלַת רַבִּי שְׁמַעוֹן בַּר יוֹחָאי. עֲנִיתִי וְאָמַרְתִּי לוֹ רַבִּי שְׁמַעוֹן יֵשׁ לוֹ גַם-כֵּן בְּדוֹרָי הַנְּאָה מִזֶּה, הֵינּוּ מִזֶּה הַחֲדוּשׁ הַנִּפְלָא. הַשֵּׁב הֵן, אֲחֲרֵ-כֵן עָנָה וְאָמַר רַבִּי שְׁמַעוֹן בְּעֶצְמוֹ הוּא עֲנִין אַחֵר, כִּי רַבִּי שְׁמַעוֹן הוּא (דְּנִיָּאל ד) עִיר וְקְדִישׁ מִן שְׂמִיָּא נְחִית בְּנְדַפֵּס שָׁם וְעַכְשָׁו יֵשׁ נַחַל נוֹבַע מִקּוֹר חֲכָמָה (מִשְׁלֵי יח) שְׂאֲפִלוֹ הַעִיר וְקְדִישׁ צָרִיךְ גַם-כֵּן לְקַבֵּל מִשֵּׁם וְכוּ'. גַם כְּכֹר נִשְׁמַע שְׂאָמַר עַל עֲצֻמוֹ שֶׁהוּא נְהַר הַמְּטַהֵר מִפֶּל הַכְּתָמִים:

קצ. (ו) בְּדַרְךָ נִסְיַעְתוֹ קָדַם שְׁנִכְנַס לְאוּמִין סְמוּךְ לְעִיר סַפֵּר מַעֲשֶׂה מִהַבְּעַל שֶׁם-טוֹב זְכָרוֹנוֹ לְבִרְכָה, שְׁפַעַם אַחַת בָּא הַבְּעַל-שֶׁם-טוֹב זְכָרוֹנוֹ לְבִרְכָה לְאֵיזָה מְקוֹם, וְהָיָה שֵׁם

בְּמִרְהָ שְׂחוֹרָה וְעֲצֻבוֹת גְּדוֹל מֵאֵד וְהַפִּירוּ בּוֹ שִׁישׁ לוֹ מִרְהָ שְׂחוֹרָה. אֶף מִי יִפְתַּח פִּי לְשִׂאֵל אוֹתוֹ עַל זֶה. וְהָיָה כֶּף יוֹם וְחֲצִי. אֲחֲרֵ-כֵן בְּעָרֵב-שִׁבְתָּ אַחֵר הַצּוֹת צָוָה הַבְּעַל-שֶׁם-טוֹב זְכָרוֹנוֹ לְבִרְכָה שִׁיְבַקְשׁוּ כָּל הַאוֹרְחִים הַנִּמְצָאִים בְּעִיר לְהִבְיָאָם אֲצִלּוֹ שִׁיאֲכִלוּ עִמּוֹ בְּשִׁבְתָּ, וְלֹא הָיָה שֵׁם הַרְבֵּה אוֹרְחִים רַק מְצָאוּ שְׁנֵי אוֹרְחִים הוֹלְכֵי רֶגֶל וְהִבְיָאוּם אֵלָיו. אֲחֲרֵ-כֵן שְׁמַעוֹ שְׁטַעַן עִמָּהֶם הַבְּעַל-שֶׁם-טוֹב זְכָרוֹנוֹ לְבִרְכָה, וְאָמַר רַבְּנֵי זְכָרוֹנוֹ לְבִרְכָה שְׂאֵינּוּ זֹכֵר הַיֵּטֵב אֶת הַמַּעֲשֶׂה אֵיךְ הָיָה.

אֶף תְּמַצִּית הַעֲנָן הָיָה שְׂבָאוֹתוֹ הַמְּקוֹם הָיִי שֵׁם נְשָׁמוֹת מִשְׁלַשׁ מֵאוֹת שָׁנִים שְׂלֵא הָיָה לָהֶם עֲלֵיָה, וּכְשִׂבָּא הַבְּעַל-שֶׁם-טוֹב זְכָרוֹנוֹ לְבִרְכָה לְשֵׁם נִתְקַבְּצוּ כָּלֵם אֵלָיו כִּי הֵם מְצַפִּים תְּמִיד עַל אִישׁ כְּזֶה שִׁיּוּכַל לְתַקְּנָם, וּמִחֲמַת זֶה הָיָה לוֹ עֲצֻבוֹת כִּי הָיָה כְּכֹר עֲלֵיו עֲנִין זֶה מֵאֵד. וְהָעֲנָן הָיָה כִּי הָיָה בְּלִתִּי אֲפֻשְׁרֵי לְתַקְּנָם כִּי-אִם עַל-יְדֵי פְטִירְתוֹ וְזֶה הָיָה קֶשֶׁה לוֹ מֵאֵד. עַל-כֵּן הָיָה בְּעֲצֻבוֹת וְהַזְמִין לוֹ הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ אֵלוֹ הַשְּׂנִיִּים וְעַל-יְדֵי-זֶה נִצּוּל הַבְּעַל-שֶׁם-טוֹב זְכָרוֹנוֹ לְבִרְכָה. וְכַמְדַּמָּה שְׂלֵאֵלוֹ הַשְּׂנִיִּים הַנִּי"ל הַגִּיעַ לָהֶם הַזֶּקַע עַל-יְדֵי-זֶה:

קצא. (ז) יוֹם ג' ח"י תִּשְׁרִי שְׁנֵי דְחַל-הַמּוֹעֵד סְפוֹת לְעַת עָרֵב שְׁנַת תַּקַּע"א נִלְקַח אַרְוֹן אֱלִקִּים וְנִסְתַּלַּק

חיי

נסיעתו וישיבתו באומין קבג

מוזהר"ן

קבט

אור ישראל כבוד אדוננו מורנו ורבנו בוצינא עלאה בוצינא קדישא יקרא אור הגנוז והצפון מורנו רבי נחמן זכר צדיק וקדוש לברכה, ונקבר למחרתו ביום רביעי באומין במקום אשר בחר לו בו בחיים חיותו כמבאר בזה הספר ספורי דבריו, אשר מבאר בהם בפרוש שהוטב בעיניו לשפב באומין מחמת שהיה שם קדוש השם הרבה מאד כמפרסם. גם עקר הסתלקותו מחמת הקדושים שנהרגו שם כאשר הבננו מדבריו שספר באומין שיש שם רבבות נשמות שהוא צריך להעלותן.

גם ביום שני ראשון דחל-המועד הנ"ל שהיה יום אחד לפני הסתלקותו, ענה ואמר אלי האתה זוכר המעשה שספרתי לך. אמרתי לו איזה מעשה, השיב לי המעשה של הפעל-שם טוב זכרונו לברכה שספרתי לך בעת שגננסתי לאומין. השבתי לו הן. ענה ואמר זה זמן רב שהסתכלו עלי לתפסני לכאן. שוב ענה ואמר לא אלפים נשמות כאן פי-אם רבבות רבבות.

גם בלילה שלאחריו ספר גם-כן מענין זה ואמר שכמה משפטים וכמה קדושים וכו' היו בכאן. ואמר מה לכם לדאג מאחר שאני הולך לפניכם, אלו אנשים מאנשינו שמתו מקדם היה להם חשש, אכל אתם מאחר שאני הולך לפניכם אין לכם לחוש

כ"ל. ומה אם הנשמות שלא הפירו אותי כ"ל הם מצפים על תקונם שלי, מפל-שכן אתם:

קבב. (ח) בהיותו יושב באומין היה יושב ומשיח עמנו ואמר הזכרתם מתי התחלתי לשוב מאומין. ואמרתי לו אני זוכר כשקרא את רבי יודל ושאל לו על ענין הסאפייע [גן באומין]. ענה רבנו זכרונו לברכה ואמר גם אתה אינך יודע ואינך זוכר. פי גם מקדם בנדיא הייתי משיח מזה, ואז כשדברתי עם רבי יודל הייתי אוחז בענין זה ברחוק מקום. ונכנסתי כבר בלמוד זה הרבה מאד פי אז כבר יהיה לי יכלת להביא זאת בתוך השיחה שיהיה לה איזה ענין ושקכות. ואמר גם אתם אינכם חכמים ואתם סבורים שהענין הוא אודות רנ"ג. באמת זה אינו אחד מאלפי אלפים ורבי רבבות מהענין שבא בשבילו. ואמר שגם בתוך העבר כשדבר שרוצה לנסע על המדינה, עקר פונתו היה להיות נשאר כאן על איזה זמן. ועוד דבר עמנו מזה.

מפל זה נשמע שיש לו פונה גדולה ונוראה מאד בזה שבא לאומין ושהו זמן רב שהתחיל להשיג ענין זה ושיש לו בזה למוד שלם עמק מאד. וגם בהיותו בפרסלב זמן רב קדם שנסע לאומין רק שדבר מזה גם אז היה אוחז בלמוד זה ברחוק מקום מאד. מפל-שכן עתה שפבר נכנס לשם ואי

חיי

נסיעתו וישיבתו באומין קבג

מוזהר"ן

ק"ל

אפשר לציר מזה אפלו מה שנתנוצץ בדעתנו בזה פי מאד עמקו מחשבותיו בכל מה שעשה בפרט בענין נסיעתו לאומין להסתלק שם עמק עמק מי ימצאנו:

קבג. (ט) אמר אלו הרשעים הגדולים כשגננסים להצדיק האמת, הכנעה בעלמא שהם מכניעין עצמן קצת לפני לילף אליו ולכבודו, מזה בעצמו נעשה תקון גדול מאד במקום שנעשה, פי לפי גדל רשעתם הגדולה מאד, כשהם מכניעין עצמם הכנעה בעלמא לפני הצדיק האמת. מזה נעשה תקון גדול מאד, פי ישראל אומרים בכל יום כמה פעמים פי גדול ה' מפל אלהים ולא נעשה מזה רעש גדול כל-כף. וכשבא תרו ואמר (שמות ח) פי עתה ידעתי פי גדול ד' בדין אתיך ואסתלק שמה דקדשא בריך הוא עלא ותמא (והו יתרו 100), פי דיקא כשבא מרוחק בזה מעמקי הקלפות ומכניע עצמו תחת הקדשה, מזה נתעלה ונתגדל שמו יתברך והבן. גם שמעתי בשמו שאמר לאחד זה אין אתה יודע שכשאחד מהם מטה עצמו (הינו שגננס אליו ומטה עצמו אל הקדשה) אזי מטין עצמן כל הריעין "אז איינר פון זייא טיט זיך אבייג בייגיג זיך די הימלין":

קבד. (י) אמר, מי שמגלה חכמה חדשה בעולם, הינו איזה חכמה חיצונה מחכמות חיצוניות של

זה העולם לסוף אין אתריתו טוב ויש לו מפלה על-ידי אותו החכמה בעצמה שגלה, כמו שמצינו מכמה חכמי האמות שהמציאו חדשות, כגון קולומבוס שגלה ארץ אמריקה ולסוף מת בשלשלאות מחמת זה פי מסרו אותו בפני המלך מחמת זה כמבאר בספריהם. וכן כמה חכמים שלהם כגון זה שהמציא תחבולה להנצל מרעמים לסוף מת על-ידי הרעם, וכן אחד המציא איזה מראה נפלאה לסוף שרפו אותו בשביל זה. וכן כמה מצשיות. וכן אסיקרטוס ראש הפילוסופים הקדמונים, לסוף המיתו אותו בסם המות מחמת חכמתו. וכן כמה וכמה פילוסופים שהמציאו חדשות והיה להם מפלה על-ידי זה.

גם בעניני התורה הקדושה שמעתי מפיו הקדוש שאינו מסכים על אלו הלומדים והגדולים שרוצים דיקא להמציא חדשות, כגון איזה דין חדש או איזה הנהגה חדשה, וכונתם אינה על האמת לאמתו רק להמציא חדשות. ואמר שהיא תאנה אצל הגדולים להמציא חדשות דיקא ולא היה דעתו מסכים על זה כלל, פי אין אנו צריכין להמציא חדשות רק העקר שיהיו פונתו אל האמת לאמתו:

קבד. (יא) פה אומין יום ששי ערב שבת-קדש פרשת ברחמי, זה שני שבועות שבא לכאן ועדין היה עומד בבית רנ"ג, היה מספר ומשיח

חיי

נסיעתו ושיבתו באומין קצה

מוהר"ן

קלא

חיי

נסיעתו ושיבתו באומין קצו

מוהר"ן

קלב

עמי מענין יראת השם ואם אני בוכה לפרקים וכו'. ענה ואמר: הגה אנחנו עתה אצל הקצה והסוף של ישראל במקום שגבול ישראל פלה, פי לכל דבר יש קץ וסוף (פרוש, ואמ"ן גם לנו ישראל עם קדוש יש איזה סוף גמ"ן, הינו שיש מקום שיש מסים קדשת ישראל, שישם ולהלאה אין מתפשט קדשת ישראל, ובה הפיקים הי רחוקים מאד ממשם יתברר, ועל-כן אמר, שאנו עתה במקום שיש מסים קדשת ישראל), ועל-כן צריכין שמיירה גדולה שלא נפשל חס ושלום. אחר-כך אמר לי: אכל אף-על-פי-כן בודאי לא יוכלו לזוז אותנו חס ושלום מקדשתנו, כי אנו תקיפין בדתנו, ובדעה בודאי לא יוכלו לזוז אותנו לבלבל דעתנו בדעות שטות שלהם. כי בודאי לא יבלבלו כלל את דעתנו. כי מצד הנשמה הינו מצד הדעת בודאי אנו תקיפים ולא זיקו לנו כלל חס ושלום רק בעניני חיצוניות הינו בעניני מאכלים על זה אנו צריכין שמיירה שלא נפשל חס ושלום, ועל זה צריכין שהשם יתברך ישמר אותנו וצריכין לבקש מהשם יתברך על זה שישמר אותנו מזה.

ענה ואמר בודאי כל מה שנעשה בעולם, אפלו מה שנעשה בין האמות וכל הנהגת מהלכם ומלבושיהם הכל פאשר לכל, בודאי אין שום דבר נעשה בעולם לבטלה חס ושלום (רק כל דבר יש לו איזה חרש). ואפלו מי שאינו יודע מה נעשה בעולם, אף-על-פי-כן פשוטה לעשות רצון הבורא יתברך בודאי הוא טוב מאד,

אשרי לו. וצריכין לבקש מהשם יתברך שיזכה לכון רצונו יתברך לעשות רק מה שהוא יתברך חפץ, אכל פשוטין שמתנוצץ לו הארה וזוכה לדעת מה הוא עושה אזי טוב לו ביותר שנפתחו לו כל השמים וכל החכמות. והשם יתברך מראה לו מה הוא עושה בבחינת (חוקאל א) "נפתחו השמים ואראה מראות אלקים" שנפתחו לו כל השמים וכל החכמות והשכליים וזוכה לראות מראות אלקים הינו שאלקים מראה לו מה שהוא עושה בעולם. פי על-ידי החכמה בעצמה שנפתח לו, על-ידי זה נפתחים השמים פי (תהלים קי"ז): "כלם בחכמה עשית". ואז פשוטה לראות מה שהוא עושה בעולם אזי בודאי השם יתברך שומרו מלהפשיל חס ושלום.

וזה בחינת (דניאל י"ב): "והמשפילים יזהירו פוהר הרקיע", פי על-ידי השכל והחכמה שמתנוצץ ומזהיר על-ידי-זה נפתחין השמים והרקיעין פי כלם בחכמה עשית כו'. ואזי כשמוזהר ומתנוצץ השכל ונפתחין הרקיעין בחינת והמשפילים יזהירו וכו' ואז הוא יודע מה הוא עושה, ואז הוא נשמר ממכשול חס ושלום פנ"ל. וזהו בחינת האותיות של ראשי תבות של זה הפסוק והמשפילים יזהירו ג'זהר ה'רקיע שהם ראשי-תבות יוה"ך שזה בחינת השם הקדוש

המסגל לשמירה. פי על-ידי בחינת והמשפילים יזהירו, על-ידי-זה הוא נשמר ממכשול פנ"ל, שזה בחינת שם פנ"ל שהוא שמירה להולכי הדרך מנזלן ורצח פמובא אצל תפלת הדרך. והוא יוצא מהפסוק (תהלים צ"א): "פי מלאכיו יצויה לך" שסופי-תבות יוה"ך פמובא שם.

קצו. קדם לזה שהיה מדבר מענין יראת שמים ובכיה לבכות לפני השם יתברך כמו תינוק הבוכה לפני אביו שנתרחקנו כל כך מאבינו שבשמים, ענה ואמר כשאני עושה תשובה הוא טובה גדולה יותר מעניני תשובה שלכם, פי אני עושה תשובה בפשיטות שאני מתחרט מאד ומתבייש מאד ואני מקבל עלי שלא לעשות עוד בשום אפן. ואמר שעשה תשובה על-זה הדבור שיצא מפיו על העגלה כשנסע עמי מענין רבי נחמן-גמן פנוצר לעיל, ואמר שזה מעשה פעל-דבר פדי שיהיה קשה וכבד ביותר אחר-כך. ושאלתי אותו הלא אמר שעל-ידי שפגע בנו רבי מאיר אמר זאת. ענה ואמר אף-על-פי-כן לא היו צריכין לאמרו אז. ואמר פי היו צריכין להמתין לכלי לאמרו אז, ואם היה המתין לא היה אומרו כלל:

קצו. (י"ב) יום שני כ"ד איר באומין היה מדבר עמי ואמר שבעתים הללו הוא חפץ מאד לסלק ולהשליך מאתו העולם, הינו שהוא רוצה לבחור

מקום לישב לבדו בעצמו, ולא יהיה עליו על העולם. ואמר פי הוא חושב שאם לא היה מתחיל בתחלה בענין הנהגת המפרסם אפשר היה מגיע למה שהיה מגיע. ואמרת לי הלא משה רבנו עליו השלום היה עוסק גם-כן בזה בהנהגת העולם לקרב בני אדם לה', השיב הלא גם משה רבנו עליו השלום שגה בזה פי גם משה נענש על שקרב את הערברב.

ואמר פי העקר העבודה שיש בכל דבר מה שמניחין לאדם על הבחירה שלו, הינו שנשא הדבר על דעתו. ואין בזה מצוה הינו שאין מצוין אותו על אותו הדבר שום מצוה, ואין אומרים לו כלל לעשות פן. רק שנשא הדבר על דעתו שנעשה פפי מה שיבחר לו. וזה בחינת (שבת פ"ו הוסיף יום אחד מדעתו הנאמר במשה, שזאת הבחינה היא נמצאת בכל עבודה ועבודה. פי בכל עבודה מעבודת ה' יש דבר שמניחין ומשאירין לאדם בלי מצוה ואזהרה, ואין מצוין עליו שנעשה פן רק הדבר תלוי בדעתו ובחירתו כמו משה רבנו עליו השלום שהוסיף יום אחד מדעתו בלי מצוה (ועין בלקו"א א סימן ק"ב מהו). ובזאת הבחינה היא עקר העבודה והבחירה פי נשא מספק תמיד איך הוא רצון השם יתברך מאחר שלא צוה עליו איך לעשות.

ואמר פי כנגד רצון השם יתברך אינו

ספר	נאוף	המידות	עבד	שמות הצדיקים	פ
-----	------	--------	-----	--------------	---

לעם הארץ - אין זויגס עלה זפה :
או אלמנה, או גרושה, או זרע אין לה, או קברה, או קברתו, או מביאתו לידי עניות ולידי גלות.
ז. זקן מנאף - אין היצע סובלתו, ואחר כך הוא נבזה בעיני עצמו.
ח. שבעה כמנדין, ואחד מהם: מי שאין לו אשה.
ט. תאנת נאוף אינו נרחק מן האדם אלא על-ידי הרחקה ראות העין והמחשבה.
י. לא תכנס עם פתייד בטוען ונטען; פי אריכת הרגשת החשב, אפלו לבחינת השולל - תפעל הגברת החפץ, ותתהפך הרצון אליו.
יא. על-ידי היין - רב נאוף.
יב. מי שאין לו אשה אינו אדם, וכאלו שפך דמים וממזעט את הדמות.
יג. מי שמחסר ענת אשתו, ויש לה צער מזה - הוא נענש במיתה.
יד. לפעמים על-ידי שדוכים שאינם הגונים זה לזה, אחד מהם מת.
טו. מי שנשא אשה וישעה גרושה - קוברתו.
טז. נאוף של אשה מתריב את הבית.
יז. כל המזנה, על-ידי זה אשתו ראה בחלום טמאות הנקרא 'מראין'.
יח. כל הנשא אשה לשם שמים, כאלו לדה.
יט. על-ידי זיווג שאינו בקדשה בא שרפה.
כ. כל הבא דבר עברה לידו, ואינו עשאה - עשים לו נס.

כא. הנשא אשה שאינה הוגנת לו כאלו הרשו לכל העולם בלו וזרעו מלח, וקשהקדוש-ברוך הוא משרה שכונתו, הוא מעיד על כל השבטים - ואינו מעיד עליו.
כב. המפר ברית כאלו הפר כל המצות.
כג. המקנסים מכפרים על גלוי עריות.
כד. על-ידי נאוף נפלים הצדיקים.
כה. על-ידי שמקונן על מיתת הצדיקים, על-ידי זה משפר את עצמו מאהבת נשים.
כו. על-ידי הוצאת זרע לבטלה בורא קלפות המתלכשים בכני אדם, מתנגדים וחולקים עליו ועשין לו יסורין.
כז. הבא על אשת איש, סוף שבא לידי שפיכות דמים.
כח. מי שהוא מבער נאפים, בזה הוא מתקן חטאת אבתיו.
כט. מי שרוצה לשמר את ברית יאמר תמיד אמת; גם יעשה חסד עם מי שלא יצפה לתשלום גמולו.
ל. לפגם הברית - יהיה רודף שלום.
לא. על-ידי מחלוקת בא לידי פגם הברית.
לב. הרהורי נאוף באים מחמת שבירת כלי של חסד; ולפי רב הניצוצות - הן רב המחשבות של נאוף.
לג. מי שעובר על משכב-זכור, על-ידי זה נחפס בתפיסה.
לד. כסף חי מסגל לגבורת אנשים.
לה. מי שמזוג עם אשתו בשעת שגאה, זרע הנולד הן משמדין את עצמן.

בר ממל. רבה בן איסי. רבה בר יוסף.
רבה בר מרין. רבה בר זוטרא. רבה בר שילא. רבה בר שאילתא. רבה בר שילת. רבה בר שירא. רבה בר חייא קטוספאה. רבה תוספאה. רבה בר רב אדא. רבה בריה דרב אידי בר אבין רבה בר עולא. רבה בר עילאי. רבה בר אהילאי. רבה בר יונתן. רבה בר מרי. רבה או רבא בן רב מרי בן איסור גיורא. רבה בר תחליפא. רבה בר מפשוניא. רבה בר שומני. רבה בר עפרון. רבה בר מתנה. רבה בר רונא. רבה בר חקולא. רבה בר עסבי. רבה בר חמא. רבה מקובריה. רבה בר שימי. רבא בר המנונא. רבה בר אמרי. רבה בר נחום. רבה בריה דרבא רבה בר ספרא. רבה בר רב כהנא. רבה בר אחיתא. רבה בר איבו. רבה בר אבין. רבה בר אבינא. רבה בר זבדא. רבה בר שמעון.
רבאי בר קיסי. רבינא בר שילא. רבינא בר רב עולא. רבינא מפרזיקי. רבינא בר נחוניא. רבינא הקדמון. רבינא זוטאי בן אהותו של רבינא. רבינא. רבינאי אהוה דר' חייא בר אבא. רבינאי חוזה. רבנן דקסרין. ר' דריפא. ר' רימננס. רחבה דפומבדיתא. רב רחומי. ר' רחמאי. ר' רימון. רכיש בר פפא.
רמי בר יחזקאל. רמי בר חמא. רמי בר רב. רמי בר יהודא. רמי בר רב יוד. רמי בר שמואל. רמי בריה דרב

ייבא. רמי בר ברבי הוא נהרבבלאי. רמי בר ברקיה. רמי בר פפא. רמי בר תמרי דהוא רמי בר דיקולי. רמי בר אבא. רמי בר מרי נכדו של רב ירמיה בר אבא. רמי בר חלקיה. רמי בר אבין. רמיטא בר ינאי. רפרם מסיכרא. רפרם בר פפא. רפרם.
אות ש. אבא שאול בן בטנית. אבא שאול. אבא שאול מבית מרמשא.
אבא שאול בן אמא מרים. אבא שאול גבל של בית רבי. אבא שאול משמיה דרב. אבא שאול בר נש, (ואמר לה: אבא שאול בר רבש). אבא שאול בן ננס. ר' שאול או שילא דנווה. ר' שאול. רב שבח או שבחת בריה דר' חנינא (נוסח אחר: בריה דרבינא). שבנא איש ירושלים, (גירסת תוספות: שבנא איש ירושלים). שבנא אחיו של הלל. שבתאי בר מריננס. ר' שבתאי. ר' שבתי. ר' שובתי. ר' שובתי דצדוקי. רב שזבי. שזבי בר יימר. רב שטיא.
ר' שילא איש כפר תמרתי. ר' שילא. רב שילא. רב שילא משלנייא. ר' שילא בר אבינא או בר אבימי. שילא. ר' שילא בר יצחק. שילא מרי.
רב שימי בר חייא בר רב. רב שימי בר חזקיה. רב שימי בר עוקבא. רב שימי בר אשי. רב שימי בר אידי. רב שימי מקסרין, ר' שימי בר אבא. ר' שימי בר אדא, רב שימי מנהרדעא. רב שימי מבירתא דשחורין.

ספר	נאוף	המידות	עה	שמות הצדיקים	לא		
ל. על-ידי נאוף באים לגלות תחת יד שרים לצים, ונעשה בעל-חוב.	נא. מי שאינו מפר ברית, על-ידי-זה יש לו זכירה.	נב. הרהורי נאוף באים על-ידי שבועת שקר.	נג. מי שהוא ערב בעד רשע - נעשה נאף.	ר' שיין. רב שיננא בריה דרב אידי. רב שישא או ששת בריה דרב אידי בר אבין נגרא. רב שישא בר הונא. רב שלום. ר' שלום הלוי. ר' שלמיא בר שלמיא ספרא. ר' שלמוני. ר' שלמן מבי פלוחית. רב שלמן. שלמן בר לוי. בן שלקות. שפאי הזקן. ר' שפאי. ר' שמי.	רב שמואל הקטן. שמואל הכהן. רב שמואל בר אבא. רב שמואל בר אבא מהגורניא. רב שמואל בריה דר' אבהו. רב שמואל בר שילת. רב שמואל בר מרתא. רב שמואל אחיו של פנחס הכהן בר חמא. רב שמואל בר נדב. שמואל סבא חמוה דרב שמואל בר אמי. שמואל הזקן. רב שמואל בר אמי. רב שמואל בר אביא. רב שמואל ברב יצחק. רב שמואל בר נחמן. או נחמן. רב שמואל בר יהודה הנדואה. רב שמואל בר יהודה. רב שמואל בר בר חנא. רב שמואל בריה דרבה בר בר חנא. רב שמואל ברב שבא. רב שמואל בן חלפתא. שמואל בר נחום אחי אמו, (יש אומרים אבי ¹²⁸) של רב אחא בר חנינא.	דר' יוסי בר בון. רב שמואל בר אחיתאי. רב שמואל בר אחא. רב שמואל בר ביסנא. מר שמואל. רב שמואל ברב קטינא. רב שמואל בר יעקב. רב שמואל בר ססרטאי. ר' שמואל בן סוטר. ר' שמואל דסופפתא. רב שמואל בריה דרב איקא. ר' שמואל בר אבדימי. ר' שמואל בר אבין. רב שמואל מתואף. רב שמואל בר צדוק. רב שמואל בר בידרי. רב שמואל מזורקוניא. ר' שמואל בר גדליה. ר' שמואל בר אדא. רב שמואל בר כהנא. ר' שמואל בר ייבא. שמואל מדיפתא. רב שמואל קפוטקאה. ר' שמואל בר חנינא. ר' שמואל בר חנניה. רב שמואל בר זוטרא. רב שמואל בר נתן. ר' שמואל בר פפא. רב שמואל בר שימי. ר' שמואל בר חובה. ר' שמואל פדגריטא. ר' שמואל בר זעירא. ר' שמואל בר רבי. ר' שמלאי. שמלאי שמעיה דר' יהודה נשיאה ודר' ינאי. ר' שמלאי דקסרין. רב שמן בר אבא הכהן. רב שמן. רב שמן דסכרא.	
מ. על-ידי נאוף בא שכחה.	מא. תקון להוצאת זרע לבטלה: שישתדל להחזיר בני אדם בתשובה.	א. על-ידי נאוף נפל לתפיסה, או לחלי קאב רגלים; גם תלמיד שלא הגיע להוראה ומורה נפל לזה; גם מזיקין שולטין עליו.	ב. על-ידי המחלוקת נפל לתאות נאוף.	רב שמואל בר אבא. רב שמואל בר אבא מהגורניא. רב שמואל בריה דר' אבהו. רב שמואל בר מרתא. רב שמואל אחיו של פנחס הכהן בר חמא. רב שמואל בר נדב. שמואל סבא חמוה דרב שמואל בר אמי. שמואל הזקן. רב שמואל בר אמי. רב שמואל בר אביא. רב שמואל ברב יצחק. רב שמואל בר נחמן. או נחמן. רב שמואל בר יהודה הנדואה. רב שמואל בר יהודה. רב שמואל בר בר חנא. רב שמואל בריה דרבה בר בר חנא. רב שמואל ברב שבא. רב שמואל בן חלפתא. שמואל בר נחום אחי אמו, (יש אומרים אבי ¹²⁸) של רב אחא בר חנינא.			
מב. מי שהוא נוטר ברית, אף-על-פי שאין לו זכות אבות - הקדושה ברוח-הוא עשה לו זכות.	מג. על-ידי מעוט [אמונה] באין הרהורי נאוף.	ב. על-ידי המחלוקת נפל לתאות נאוף.	ג. על-ידי תשמיש המטה במים שאסורין בתשמיש, על-ידי-זה נפל לתפיסה.	רב שמואל בר אבא. רב שמואל בר אבא מהגורניא. רב שמואל בריה דר' אבהו. רב שמואל בר מרתא. רב שמואל אחיו של פנחס הכהן בר חמא. רב שמואל בר נדב. שמואל סבא חמוה דרב שמואל בר אמי. שמואל הזקן. רב שמואל בר אמי. רב שמואל בר אביא. רב שמואל ברב יצחק. רב שמואל בר נחמן. או נחמן. רב שמואל בר יהודה הנדואה. רב שמואל בר יהודה. רב שמואל בר בר חנא. רב שמואל בריה דרבה בר בר חנא. רב שמואל ברב שבא. רב שמואל בן חלפתא. שמואל בר נחום אחי אמו, (יש אומרים אבי ¹²⁸) של רב אחא בר חנינא.			
מד. בעון פשוף ונאוף הצדיק נסתלק.	מח. בני נאפים יהיו נצרכים לכשוף.	ד. על-ידי תאות נאוף בא עצירות, ועל-ידי עצירות בא צרעת.	ה. על-ידי טובות שעשה עם בני אדם נתבטל תאות נאוף; וכן להפך.	רב שמואל בר אבא. רב שמואל בר אבא מהגורניא. רב שמואל בריה דר' אבהו. רב שמואל בר מרתא. רב שמואל אחיו של פנחס הכהן בר חמא. רב שמואל בר נדב. שמואל סבא חמוה דרב שמואל בר אמי. שמואל הזקן. רב שמואל בר אמי. רב שמואל בר אביא. רב שמואל ברב יצחק. רב שמואל בר נחמן. או נחמן. רב שמואל בר יהודה הנדואה. רב שמואל בר יהודה. רב שמואל בר בר חנא. רב שמואל בריה דרבה בר בר חנא. רב שמואל ברב שבא. רב שמואל בן חלפתא. שמואל בר נחום אחי אמו, (יש אומרים אבי ¹²⁸) של רב אחא בר חנינא.			
מו. בני הנולדים על-ידי עסק הכשוף יהיו נאפים.	מז. הנאפים לרב הם מתנגדים לצדיקים.	ו. על-ידי תאות נאוף בא עצירות, ועל-ידי עצירות בא צרעת.	ז. על-ידי טובות שעשה עם בני אדם נתבטל תאות נאוף; וכן להפך.	רב שמואל בר אבא. רב שמואל בר אבא מהגורניא. רב שמואל בריה דר' אבהו. רב שמואל בר מרתא. רב שמואל אחיו של פנחס הכהן בר חמא. רב שמואל בר נדב. שמואל סבא חמוה דרב שמואל בר אמי. שמואל הזקן. רב שמואל בר אמי. רב שמואל בר אביא. רב שמואל ברב יצחק. רב שמואל בר נחמן. או נחמן. רב שמואל בר יהודה הנדואה. רב שמואל בר יהודה. רב שמואל בר בר חנא. רב שמואל בריה דרבה בר בר חנא. רב שמואל ברב שבא. רב שמואל בן חלפתא. שמואל בר נחום אחי אמו, (יש אומרים אבי ¹²⁸) של רב אחא בר חנינא.			
מז. המוציא זרע לבטלה, כאלו הביא בניו קרבן לעבודה-זרה; גם נדון בסקילה.	מט. על-ידי נאוף מאבד את הזכרון.	ח. אסור ללמד זכות על זה שעבר על משכב-זכור.	ט. שומר הברית הוא מקור הברכות. כל השומר הברית זוכה להבין השבועים לשון הגנוזים בתורה.	רב שמואל בר אבא. רב שמואל בר אבא מהגורניא. רב שמואל בריה דר' אבהו. רב שמואל בר מרתא. רב שמואל אחיו של פנחס הכהן בר חמא. רב שמואל בר נדב. שמואל סבא חמוה דרב שמואל בר אמי. שמואל הזקן. רב שמואל בר אמי. רב שמואל בר אביא. רב שמואל ברב יצחק. רב שמואל בר נחמן. או נחמן. רב שמואל בר יהודה הנדואה. רב שמואל בר יהודה. רב שמואל בר בר חנא. רב שמואל בריה דרבה בר בר חנא. רב שמואל ברב שבא. רב שמואל בן חלפתא. שמואל בר נחום אחי אמו, (יש אומרים אבי ¹²⁸) של רב אחא בר חנינא.			
מט. על-ידי נאוף הפושה נסתלק.	נא. על-ידי אכילה גסה בא לנאוף.	ט. הפרנסה לפי הזיווג.	י. איש בטל, שאין עוסק בשום עסק - על-ידי-זה תאותו מרבה במשגל, ומדבר דברי טנוף תמיד.	רב שמואל בר אבא. רב שמואל בר אבא מהגורניא. רב שמואל בריה דר' אבהו. רב שמואל בר מרתא. רב שמואל אחיו של פנחס הכהן בר חמא. רב שמואל בר נדב. שמואל סבא חמוה דרב שמואל בר אמי. שמואל הזקן. רב שמואל בר אמי. רב שמואל בר אביא. רב שמואל ברב יצחק. רב שמואל בר נחמן. או נחמן. רב שמואל בר יהודה הנדואה. רב שמואל בר יהודה. רב שמואל בר בר חנא. רב שמואל בריה דרבה בר בר חנא. רב שמואל ברב שבא. רב שמואל בן חלפתא. שמואל בר נחום אחי אמו, (יש אומרים אבי ¹²⁸) של רב אחא בר חנינא.			
נב. כשאדם עובר עברה - אחר-כך הוא מצער, מחמת הניצוץ שבו; אבל כשפוגם בברית - אין מצער אחר-				רב שמואל בר אבא. רב שמואל בר אבא מהגורניא. רב שמואל בריה דר' אבהו. רב שמואל בר מרתא. רב שמואל אחיו של פנחס הכהן בר חמא. רב שמואל בר נדב. שמואל סבא חמוה דרב שמואל בר אמי. שמואל הזקן. רב שמואל בר אמי. רב שמואל בר אביא. רב שמואל ברב יצחק. רב שמואל בר נחמן. או נחמן. רב שמואל בר יהודה הנדואה. רב שמואל בר יהודה. רב שמואל בר בר חנא. רב שמואל בריה דרבה בר בר חנא. רב שמואל ברב שבא. רב שמואל בן חלפתא. שמואל בר נחום אחי אמו, (יש אומרים אבי ¹²⁸) של רב אחא בר חנינא.			

ספר	נדה	המידות	עו
א. מי שהוא שומר הברית, מתר לו לשמח כשראה מפלת שונאיו.	נדה	גם תשתה חלב עז; גם תרחץ בנוצת עזים; גם תעשן את עצמה בלבונה.	שמעון אחי עזריה. שמעון העמסוני.
ב. סכנת הדרכים בא על-ידי פגם הברית. וסימן לדבר: "ארחי ורבעי זרית וכו'".	נדה	אשה ששופעת דם תכתב אותיות: "לא אחר", ותשא עליה.	שמעון התימני. ר' שמעון בן גנס. ר' שמעון בן עזאי. ר' שמעון בן עקשאי. שמעון בן אנטיפרס. ר' שמעון בן לוגא. ר' שמעון השקמוני. ר' שמעון בן גוריון. ר' שמעון בן חלפתא. שמעון סכני. ר' שמעון בן טרפון. ר' שמעון שזורי. ר' שמעון דמן קצטור. ר' שמעון בן גודע. ר' שמעון בן גודא. שמעון בן ר' עקיבא.
ג. אשה שנהפעת לזנות, אף-על-פי שלא נבעלה - התביעה לחדוד עשה בה רשם.	נדה	אשה שאין לה רסת - תתענה.	רבי שמעון בן יוחאי. רבן שמעון בן גמליאל. ר' שמעון בן יהודה. ר' שמעון בן חנניא. ר' שמעון בן אלעזר. ר' שמעון בן יהודה איש כפר צפון. ר' שמעון בן מנסיא. ר' שמעון בןו של רבינו הקדוש, שמעון אפרתי. ר' שמעון בן יוסי בן לקוניא. ר' שמעון ברי' יוסי. ר' שמעון בן קפרא. ר' שמעון בן יהוצדק (ב"ה).
ד. מי שעצם עיניו מראות ברע, על-ידי זה נצול מבזיונות.	נדה	סגלה להחזיר לאשה ורסתה: על-ידי הקנסת ארחים.	ר' שמעון בן זירוד. רב שמעון המחוזי. ר' שמעון בן לקיש. ר' שמעון בר אבא. ר' שמעון בן יעקב. ר' שמעון בן אלקיום. ר' שמעון בן פזי. ר' שמעון בן הלל בן פזי. ר' שמעון בר לוי. ר' שמעון בן קיסמא. ר' שמעון בן יסניא. ר' שמעון בר סנא או בר קנא. ר' שמעון בן אבישלום. ר' שמעון בן רב זביד. רב שמעון זזריא.
ה. מי שעצם עיניו מראות ברע, על-ידי זה נצול מבזיונות.	נדה	מי שעסקו ומשאו ומתנו עם האמות בעת חגם, או אפלו שלא בעת חגם - אלא שפננסתו שמעמיד דברים לעבודה-זרה שלהם, על-ידי זה אשתו שופעת דם תכף סומך לטבילתה.	ר' שמעון בן זירוד. רב שמעון המחוזי. ר' שמעון בן לקיש. ר' שמעון בר אבא. ר' שמעון בן יעקב. ר' שמעון בן אלקיום. ר' שמעון בן פזי. ר' שמעון בן הלל בן פזי. ר' שמעון בר לוי. ר' שמעון בן קיסמא. ר' שמעון בן יסניא. ר' שמעון בר סנא או בר קנא. ר' שמעון בן אבישלום. ר' שמעון בן רב זביד. רב שמעון זזריא.
ו. על-ידי זנות בא רציחה.	נדה	אשה שאין לה רסת - תתענה.	ר' שמעון בן זירוד. רב שמעון המחוזי. ר' שמעון בן לקיש. ר' שמעון בר אבא. ר' שמעון בן יעקב. ר' שמעון בן אלקיום. ר' שמעון בן פזי. ר' שמעון בן הלל בן פזי. ר' שמעון בר לוי. ר' שמעון בן קיסמא. ר' שמעון בן יסניא. ר' שמעון בר סנא או בר קנא. ר' שמעון בן אבישלום. ר' שמעון בן רב זביד. רב שמעון זזריא.
ז. על-ידי זנות עם האמות בא שמד.	נדה	סגלה להחזיר לאשה ורסתה: על-ידי הקנסת ארחים.	ר' שמעון בן זירוד. רב שמעון המחוזי. ר' שמעון בן לקיש. ר' שמעון בר אבא. ר' שמעון בן יעקב. ר' שמעון בן אלקיום. ר' שמעון בן פזי. ר' שמעון בן הלל בן פזי. ר' שמעון בר לוי. ר' שמעון בן קיסמא. ר' שמעון בן יסניא. ר' שמעון בר סנא או בר קנא. ר' שמעון בן אבישלום. ר' שמעון בן רב זביד. רב שמעון זזריא.
ח. מי שנוטל שררה לעצמו, על-ידי זה בתו נעשת זונה חס ושלום.	נדה	מי שעסקו ומשאו ומתנו עם האמות בעת חגם, או אפלו שלא בעת חגם - אלא שפננסתו שמעמיד דברים לעבודה-זרה שלהם, על-ידי זה אשתו שופעת דם תכף סומך לטבילתה.	ר' שמעון בן זירוד. רב שמעון המחוזי. ר' שמעון בן לקיש. ר' שמעון בר אבא. ר' שמעון בן יעקב. ר' שמעון בן אלקיום. ר' שמעון בן פזי. ר' שמעון בן הלל בן פזי. ר' שמעון בר לוי. ר' שמעון בן קיסמא. ר' שמעון בן יסניא. ר' שמעון בר סנא או בר קנא. ר' שמעון בן אבישלום. ר' שמעון בן רב זביד. רב שמעון זזריא.
ט. הפעלי-השבונות על-פי רב הם בעלי תאות נאוף.	נדה	אשה שהיא מרבה בדמים היא דברנית; ואל תתניפה בעיני בני אדם; גם תרחץ את עצמה במי מעינות; גם אל תנגע את עצמה הרבה; גם בעלה יזהר בנטילת-ידיים; גם אל תכעס; גם אחר הטבילה תתן צדקה; גם בעלה ילמד מסכת נדה ואחר-כך יאמר שיר של יום; גם תרחץ את עצמה בדברים העלים מתוף המצודה מן	ר' שמעון בן זירוד. רב שמעון המחוזי. ר' שמעון בן לקיש. ר' שמעון בר אבא. ר' שמעון בן יעקב. ר' שמעון בן אלקיום. ר' שמעון בן פזי. ר' שמעון בן הלל בן פזי. ר' שמעון בר לוי. ר' שמעון בן קיסמא. ר' שמעון בן יסניא. ר' שמעון בר סנא או בר קנא. ר' שמעון בן אבישלום. ר' שמעון בן רב זביד. רב שמעון זזריא.
י. מי שאין מסתכל על נשים זוכה שזרעו יחברו פרושים על התורה.	נדה	אשה שהיא מרבה בדמים היא דברנית; ואל תתניפה בעיני בני אדם; גם תרחץ את עצמה במי מעינות; גם אל תנגע את עצמה הרבה; גם בעלה יזהר בנטילת-ידיים; גם אל תכעס; גם אחר הטבילה תתן צדקה; גם בעלה ילמד מסכת נדה ואחר-כך יאמר שיר של יום; גם תרחץ את עצמה בדברים העלים מתוף המצודה מן	ר' שמעון בן זירוד. רב שמעון המחוזי. ר' שמעון בן לקיש. ר' שמעון בר אבא. ר' שמעון בן יעקב. ר' שמעון בן אלקיום. ר' שמעון בן פזי. ר' שמעון בן הלל בן פזי. ר' שמעון בר לוי. ר' שמעון בן קיסמא. ר' שמעון בן יסניא. ר' שמעון בר סנא או בר קנא. ר' שמעון בן אבישלום. ר' שמעון בן רב זביד. רב שמעון זזריא.

שמות הצדיקים	שמות הצדיקים
שמעון השילוני. ר' שמעון בר יונה. ר' שמעון בר ינאי. ר' שמעון בר ינאי. ר' שמעון בר חייא חוץ-אה. ר' שמעון בר חייא. ר' שמעון חסידא. שמעון בן אבטולמוס. ר' שמעון איש קטרון. שמעון קמטריא. ר' שמעון בן תחליפא. ר' שמעון בר' סימון. ר' שמעון בר נרשיה. רבן שמעון בן יהושע. ר' שמעון דתוספתא. ר' שמעון דיני. שמעון ספרא דטורבנא. ר' שמעון בר מישא. ר' שמעון בר אייבו. ר' שמעון בן זכריה. ר' שמעון בלוטה בר חנינא. ר' שמעון בר אלעזר בן פרטא. ר' שמעון בר' לשמעאל.	שמעון אחי עזריה. שמעון העמסוני. שמעון התימני. ר' שמעון בן גנס. ר' שמעון בן עזאי. ר' שמעון בן עקשאי. שמעון בן אנטיפרס. ר' שמעון בן לוגא. ר' שמעון השקמוני. ר' שמעון בן גוריון. ר' שמעון בן חלפתא. שמעון סכני. ר' שמעון בן טרפון. ר' שמעון שזורי. ר' שמעון דמן קצטור. ר' שמעון בן גודע. ר' שמעון בן גודא. שמעון בן ר' עקיבא.
שמעיה חבר אבטליון. רב שמעיה מקלנבו. רב שמעיה בר זירא. ר' שמעיה בזמן רבינא. רב שמעיה. רב שמעיה חסידא. שמעיה ואחיו אחיה שנהרגו. ר' שפטיה. שפיפון בן ליש. ר' שפיר. רב שרביה. רב ששא בר רבא. רב ששא בריה דר' שמואל בר אבדומי. רב ששת מקרטינא. רב ששת. רב ששת בריה דרב יהושע.	רבי שמעון בן יוחאי. רבן שמעון בן גמליאל. ר' שמעון בן יהודה. ר' שמעון בן חנניא. ר' שמעון בן אלעזר. ר' שמעון בן יהודה איש כפר צפון. ר' שמעון בן מנסיא. ר' שמעון בןו של רבינו הקדוש, שמעון אפרתי. ר' שמעון בן יוסי בן לקוניא. ר' שמעון ברי' יוסי. ר' שמעון בן קפרא. ר' שמעון בן יהוצדק (ב"ה).
אות ת. תאוני. ר' תדאי. תודוס איש רומי. תוטיא. בר תוטיני. ר' תומא או ר' תימא בר פפיאוס. ר' תחליפא אבוה (אמרי לה אחיה) דרבנאי חוץ-אה. רב תחליפא בר אבדימי. רב תחליפא בר אבימי. רב תחליפא ברב חסדא. רב תחליפא בר אבינא. רב תחליפא אבוה דרב הונא. רב תחליפא בר מערבא.	ר' שמעון בן זירוד. רב שמעון המחוזי. ר' שמעון בן לקיש. ר' שמעון בר אבא. ר' שמעון בן יעקב. ר' שמעון בן אלקיום. ר' שמעון בן פזי. ר' שמעון בן הלל בן פזי. ר' שמעון בר לוי. ר' שמעון בן קיסמא. ר' שמעון בן יסניא. ר' שמעון בר סנא או בר קנא. ר' שמעון בן אבישלום. ר' שמעון בן רב זביד. רב שמעון זזריא.
ר' שמעון בן זירוד. רב שמעון המחוזי. ר' שמעון בן לקיש. ר' שמעון בר אבא. ר' שמעון בן יעקב. ר' שמעון בן אלקיום. ר' שמעון בן פזי. ר' שמעון בן הלל בן פזי. ר' שמעון בר לוי. ר' שמעון בן קיסמא. ר' שמעון בן יסניא. ר' שמעון בר סנא או בר קנא. ר' שמעון בן אבישלום. ר' שמעון בן רב זביד. רב שמעון זזריא.	ר' שמעון בן זירוד. רב שמעון המחוזי. ר' שמעון בן לקיש. ר' שמעון בר אבא. ר' שמעון בן יעקב. ר' שמעון בן אלקיום. ר' שמעון בן פזי. ר' שמעון בן הלל בן פזי. ר' שמעון בר לוי. ר' שמעון בן קיסמא. ר' שמעון בן יסניא. ר' שמעון בר סנא או בר קנא. ר' שמעון בן אבישלום. ר' שמעון בן רב זביד. רב שמעון זזריא.

ה. מי שגומעד בדבורו - ויבדאי הרגילות של לשונו הנה צריך לדבר כל מה שצריך, אבל מי שגומעד בגילות לשונו - בידוע שפרנסתו נתמעט, והוא צריך לחסד גדול וישועה שיתן לו הקדוש־ברוך־הוא פרנסה.

ו. על־ידי השבועה נפרת [נכרת] ההשתקקות של אדם.

ז. כשאדם מחליק ונפל, זה על־ידי שהתחזק לעבר עברה.

ח. כשאמה מתחיל לעשות איזה מצוה, והשתחלה היא ככל־לכב - תצליח בזו המצוה, ולא יארע לה שום הניק.

ט. מי שנפל מיראתו, בידוע שיראתו לא היתה טהרה.

י. אדם נופל מחמת תאות ממון.

יא. כשתשמר את עצמך מגולות, ומשבועות, ומשקר - לא תפל ממדרגתך.

יב. כשאדם מתפלל במנון שיש שם רשעים, לפעמים הם משליכין אותו למטה. והסגלה לזה: שגיביה ידיו למעלה בשעת התפלה.

יג. מי שלבו נפל מההתלהבות, הוא מחמת ששונא את הצדיק.

יד. הצדיק שמונהיג באמת את העולם, לא יפל מחשיבותו.

טו. מי שברח מן הכבוד, והכבוד רדף אחריו - בודאי לא ירד ולא יפל מכבודו.

טז. על־ידי התקשורת לצדיקים לא יפל

ממדרגתו.

חלק שני

א. מי שהולך ונפל ידע שמלאכיו השמרים אותו נסתלקו.

ב. מי שבא לו ההרהור זנות עם פת־אל נכר, בידוע שיהיה לו איזהו נפילה.

ג. או איזהו חלאת יבוא על אשתו ובניו.

נבול־פה

א. מי שמדבר נבול־פה, בידוע שלבו חשב מחשבות און.

ב. על־ידי נבול־פה בא חנפה.

ג. בעון נבול־פה צרות וגזרות קשות מתחדשות, ובחורי ישראל מתים חס ושלום, ויתומים ואלמנות צעקים ואינם נענין.

ד. המנבל פיו, אפלו חותמין עליו גזר דין של שבועים שנה לטובה - הפכין עליו לרעה; גם מעמיקין לו גיהנם; גם להשמע ושותק.

ה. חמור האמר בפיו מן העשה מעשה.

נהנה מאחרים

א. מה שהצדיק מקבל ממון מהרשע, אף־על־פי שזה הממון הוא ספק גזל - אף־על־פי־כן מתר לקבל ממנו, כדי שלא יקבל הרשע לעצמו איזהו תלמיד־חכם רשע ויאמר עליו שהוא צדיק, ויתן לו

רב תחליפא דקסרין. רב תחליפא בר גנא. רב תחליפא בר שמואל. רב תחליפא בר בר חנא. ר' תחליפא חמוי דר' חמא. ר' תחליפא חמוי דרב אחא. ר' תחליפא חמוי של ר' אבהו. רב תחליפא בר אימו. ר' תחליפא. ר' תחנא. אבא תחנא. בן תימא. ר' תימא בר פפניס.

ר' תנחום בריה דר' חייא בר אבא. ר' תנחום בר' חייא. ר' תנחום בר חייא איש כפר עכו. ר' תנחום דכפר גנן. ר' תנחום בר יהודה. ר' תנחום בר תנלאי. ר' תנחום בר עילאי. ר' תנחום דמן גוי. ר' תנחום בר אמי. ר' תנחום דמן פרנד. ר' תנחום. ר' תנחום בר אחיה. ר' תנחום בר מרי. ר' תנחום בר מריון. ר' תנחום בר שפא. ר' תנחומא מיושבי אדררניה. ר' תנחום בצוררניה. ר' תנחום בר חנינא. ר' תנחום בר ירמיה. ר' תנחום ברבי תתניה דר' שמלי. ר' תנחום הלבלר. ר' תנחום בר איספולסטיקא. ר' תנחום בר אבא. ר' תנחומא בר אבא הדרשן. ר' תנחומא. ר' תפריי.

רבנן סבוראי

ר' יוסי. רב סמא בר יהודה. רב אחאי בר רב הונא. רב הונא ריש גלותא. רב אחאי בריה דרבה בר אבהו. רב תחנא ומר זוטרא בני חנינא. רב יוסף. רב סימונא. ורב עינא. ר' נחמן קטופא.

גאונים

ר' חנן מאישקא. רב מרי בריה דרב דימי סורגא. רב מרי בר רב הונא. רב חנינאי גאון מן גי יהורא. רב חנא. רב יצחק. מר רבא. רב שיננא. משרשינא בר חלפתא. רב בוסתנאי. רב הונא מרי בן רב יוסף. רב חנינא מנהר פקוד. רב תהילאי הלוי מן גריש. רב חייא ממישן. רבינא. רב גטוראי בר רב נחמיה. רב יעקב הפהן מנהר פקוד. רב יהודה. רב שמואל. רב יוסף. רב שמעון קנייא, בעל "הלכות גדולות". רב שמואל בר מרי. רב אחא משבחה, בעל ה"שאלתות".

רב גטוראי. רב אברהם הפהן. רב מרי הפהן. רב אחא. רב יהודה בר רב נחמן. רב יהודאי בר רב אוהבנאי הפהן. רב דוראי. רב חנניא בר רב משרשינא. רב מלכא בר רב אחא. רב רבא בר רב דוראי. רב הילאי בר מרי. רב חנינא הפהן בר רב אברהם. רב הונא בן יצחק הלוי. רב איבומאי. רב מנשה. רב צדוק בר רב אשי. רב ישעיה הלוי. רב הילאי בר חנינא. רב יוסף בר שילא. רב קמוי. רב פהנא בר חנינא. רב משרשינא.

רב יעקב הפהן. רב איבומאי בר שרינא. רב פהן אדק בר רב אבומאי. רב אברהם בר שרינא. רב יוסף בר חייא. רב שלום בר מרדכי. רב יצחק

דף	שמות הצדיקים	עב	המידות	נגינה	ספר
----	--------------	----	--------	-------	-----

רש"י ר' יעקב בר' יקר, רבו של רש"י ר' יצחק ברב יהודה, רבו של רש"י ר' משה הדרשן, רבו של רש"י ר' יהודה בר ברויילי ברצלונני ר' יוסף טוב עלם, ר' זרחיה הלוי, ר' משה העניני, ר' משה בן יוסף בן מרן הלוי, ר' לוי בן אחיו של ר' יצחק, ר' אברהם בר יצחק, ר' משלם בר' יעקב, ר' אברהם בר' דאוד הלוי, הנחרג על קדוש השם, ר' יוסף בר מאיר אבן מיגאש, ר' שמעון הגדול, ר' אלעזר בר' משלם, ור' אלעזר בר' מאיר בר' יצחק.

רש"י, הוא שלמה ירחי בר יצחק מטרינוש, רבינו מאיר, חתן רש"י. בניו: ר' שמואל הוא רשב"ם, ורבינו תם והוא ר' יעקב תם, וריב"ם הוא ר' יצחק. רבינו יהודה בר נתן, חתן רש"י. רבינו אפרים, חתן רש"י. רבינו שמריה. רבינו ברוך ברב שמואל ממגנצא. ר' שמחה דוויטרא. ר' שמעון משאנץ. ראב"ד הראשון, הוא ר' אברהם בר דאוד הנ"ל. ר' חיים כהן פלמיד רבינו תם. ר' נתנאל הקדוש. רבינו יצחק בר' שמואל בר' שמחה דוויטרא, בעל התוספות הנקרא ר"י הזקן. בנו רבינו אלחנן. ר' שמשון משאנץ בר' אברהם. רבינו חננאל. רבינו יעקב מאורליניש. ר' יצחק אלפסי הוא הרי"ף. רבינו משה בן מיימון הוא הרמב"ם. ר' אברהם בר דוד, הוא הראב"ד בעל ה"השגות". רבינו משה בר נחמן,

בר חנניא. רב נטורנאי בן רב הילאי בר רב מרי. רב יוסף בר רב מרדכי. רב פלטי בר אבני. רב עמרם. רב אחאי. רב מנחם בריה דרב יוסף בר חייא. רב מתתיהו. רב נחשון בר רב צדוק. רב אבא בר רב אמי. רב צמח בר פלטיה. רב צמח בר רב חיים. רב האי בריה דרב נחשון. רב האי בר דוד. רב הילאי בר רב נטורנאי. רב קמחי בר רב אחאי. רב שלום בר רב מישאל.

רב יעקב בר רב נטורנאי. רב יהודה בר שמואל. רב מבשר הכהן. רב כהן צדק. רב סעדיה. רב צמח בר רב פפנאי. רב חנינא בר יהודה. מר רב נחמיה בר רב כהן צדק.

רב שרירא. רב משה ובנו רב חנוך, שנשבו עם רב חושיאל, אביו של רב חננאל. ורב שמריה בר אלחנן. רב נתן דזין וחסיד גדול. רב יוסף בר יצחק שטאנש בן אביתור. ור' ישראל גאון. רב האי גאון ברב שרירא - הוא סוף הגאונים.

ראשונים ואחרונים

ר' קלונימוס איש רומי. רבינו גרשום מאור הגולה. ר' שמואל הכהן בר חפני. ר' יוסף בן יגקטילה. ר' נתן בעל ה"ערוך". ר' יצחק בר יהודה בן גיאות. רבינו שמעון ברב יצחק. ורבינו יהודה הגדול, ראש הנהרגים לקדשת השם. ורבינו יהודה הכהן. רבינו אליהו הזקן. ר' יצחק, רבו של

בעולם. ב. הלויים היה להם לכל יום נגון מיחד, ועקשו בגלות נשתפחו הנגונים; וכשבאה איזהו שבר על איזהו אמה - אזי מתנוצץ הנגון של הלויים שהוא כנגד השבר הזה. ג. על-ידי הנגונים שיש בהם קול בכיה יכולים להוציא השבויים, בחינת: 'מוציא אסורים בפושרות'. ד. על-ידי הנגינה אדם נפר אם קבל עליו על תורה. ה. מה פשאדם שתה מתחיל לזמר ולנגן, ולא בן פאכילתו - מחמת שאמרו שירה על הבאר, ולא אמרו שירה על המן.

נפיון חלק שני

א. הנפיון הוא בשביל לגדל ולפרסם את האדם. ב. מי שאין במעלות הצדקות וגם אין לו זכות אבות, ורוצה לקרב את פני אדם לעבודת השם ותכרף - ישמר את עצמו מנסיונות, ובפרט שלא יתקנאו בו הרשעים.

ג. מי שהוא שולט ביצרו בניו אינם יצאים לתרבות רעה, ועל-ידי-זה ממונו נתכרף, ועל-ידי-זה לא יבוא לידי נפיון.

נר תמיד חלק שני

א. בזכות נר תמיד הדלקים בשמן זית נצולין מגזרת שמד.

המזון, ויחלק על הצדיק האמת. ב. משרבו מקבלי מתנות נחמטו הימים ונתקצרו השנים. ג. אדם שקבלת הנאה ממנו פעם אחד, אל תבזהו. ד. מי שמכביד עלו על בני-ישראל, לסוף שנצרך לאחרים. ה. מי שעשה טובות לבני אדם מתר לו להנות מהם, וצריכים לשרתו. ו. על-ידי הנאה שאמה מקבל מתכרף, על-ידי-זה אמה סובל צער על עונותיו. ז. מי שאינו מקבל מזון מאחרים - יגדל כל זרעו. ח. המלך גובה יציאותיו מן העם. ט. צריך לעסק באיזה משא-ומתן, כדי שלא יצטרף לסוף לבטל מדברי תורה. י. מי ששואל חלקו בפיו - כאלו גזל. יא. המצפה לשלחן חברו - עולם חשוך בערו; גם חזיו אינם חיים. יב. מי שיש לו נשמה, הוא נהנה מריח.

חלק שני

א. גדולה יגיע פפו, שמציל את האדם מהריגה. ב. מי שהוא שונא מתנות אינו מתקרא מעלילות.

נגינה חלק שני

א. כשהצדיקים נתפרסמים בעולם, על-ידי-זה נתחדשים נגונים

לה	שמות הצדיקים	עמ	המידות	ספירת העמר	ספר
----	--------------	----	--------	------------	-----

הרב ר' דוד אבודררהם. ר' נסים כרב ראובן הוא הר"ן. רבינו יונה. ר' יוסף ^(הביבא) פעל "נמוקי יוסף". ר' יצחק בר ששת, הוא הריב"ש. רבינו יום טוב, פעל "מגיד משנה". הרב ר' יום טוב בר אברהם, פעל "מגדל עז". רב מכיר. ר' יוסף חביב ספרדי. ר' יעקב מוילין בר משה הלוי, הוא מהרי"ל. ר' שלום הנקרא מהר"ש. ר' ישראל הנקרא איסרל, פעל "תריומת הדשן". ר' יעקב מוילין ור' אהרן, היו רבותיו.

ר' יעקב ווייל. ר' יצחק קנפטיץ בר' יעקב. ר' יצחק דילאון. ר' יצחק אבוהב, פעל "מנורת המאור". ר' שמואל ולאנסי בן הרב ר' אברהם. ר' יוסף קולון בר שלמה, הוא מהרי"ק. ר' יעקב ברב שמואל, פעל ה"אגור". ר' יוסף גיקטליניא, פעל "שערי אורה". ר' יצחק דמן עפו תלמיד הרמב"ן. ר' יוסף בן שרגא. ר' עובדיה מברטנורא. ר' לוי בר' יעקב בן חביב. ר' יעקב פי רב. ר' משה אלשקר. ר' יהודה מיניץ. ר' מאיר פאדוה. ר' שלמה אלקבץ. ר' משה אלשיף בר' חיים. ר' שמואל קלעי, פעל "משפטי שמואל". ר' יוסף בן לב. ר' שכנא. ר' אלעזר אזקרי. ר' יוסף סרגוסי. ר' דוד בן זימרא. ר' שלמה לוריא. ר' אליהו, פעל שם. ר' יצחק בר' בצלאל.

ר' יוסף קארו בן מורנו אפרים, פעל ה"שלקן ערוף" ו"בית יוסף". ר'

הוא הרמב"ן.

ר' יעקב מקורביל. ר' משה בן יעקב, פעל ה"סמ"ג". ר' אליעזר ממיץ. ר' אמנון הקדוש, שיסד "ונתנה תקף". ר' ברוך בר יצחק, פעל ה"תרומוות". ר' יצחק, פעל ה"עטור". ר' אליעזר בר' יואל, הנקרא "אבי העזרי". ר' אלעזר מגרמניא. ר' יהודה חסיד. ר' יעקב בן גיקטילא. רבינו יחיאל, אביו של הרא"ש, רבינו יונה. רשב"א, הוא רבינו שלמה בן אברהם בן אדרת. מהר"ם מרוטנבורק, הוא ר' מאיר בר' ברוך נפטר בתפיסה. ר' אלכסנדר בר' שלמה, הביאו לקבורה. רבינו יחיאל מפרישי. ר' יצחק, פעל "אור זרוע". ר' מנחם דרנקוטי. רבינו פחי בן אשר. ר' פרץ החסיד. ר' מרדכי בר' הלל, פעל ה"מרדכי, נהרג על קדוש השם. ר' שמעון הרשון, פעל ה"גלקוט". ר' שמשון מקינון. ר' שמשון בר צדוק, פעל ה"פשוט"ץ". הרב ר' חיים, אחיו ורבו של הרא"ש.

הרא"ש, הוא רבינו אשר. בניו: רבינו יחיאל, ור' שלמה החסיד, ורבינו יעקב פעל ה"טורים", ור' אלקובם, ור' משה, ורב אלעזר, ור' שמעון, ור' יהודה. ר' נמן, רבו של הרא"ש. ר' יוחם ברב משלם, פעל "ספר מישורים" ו"אדם ונהו". רבינו שמואל בר' צדוק, פעל ה"אגדה". ר' אהרן ^(הביבא) הפנה הנקרא רא"ה. ר' יצחק מדורא, פעל ה"שערי דורא".

המחבר חדש אלו החדושים בעצמו - או שקבר היה לעולמים שחדש אלו החדושים, ומחמת שלא היה בהם כדי ספר נתגלה לבצל המחבר אלו החדושים כדי לחברם בספרו, אבל באמת לא טרח על אלו החדושים, כי בא לו נקל, כי כבר היה מי שטרח בשבילם והביא אותם לגלוי.

ה. כשנדפס איזהו ספר חדש, על-ידי זה הבכיה שעל-ידו נתחדש זה הספר, בכחינת (תהלים ט:): "ושקוני בככי מסכתי" - הבכיה הזאת נתגבר כנגד גזרותיהם של האמות, שלא יתגברו עלינו; כי גם עקר פת ממשלתם אינו אלא בבכיה של צשו. וסימן לדבר: והיה מספר בני ישראל כ'חול ה'ים (ראה דושע ט).

ה. מי שאין מסתפל על נשים זוכה שורעו יחברו פרושים על התורה.

ו. מה שספרים קדושים של צדיקים נגזזין ונאבדין ונשפחין מן העולם, כגון כמה ספרים של תנאים וקדמונים שנאבדו ונשכחו - הוא טובה לעולם, כי על-ידי זה נאבדין ונעקריין ונמחין ספרי מיניין ואפיקורסים הרבה ימח שמים; גם על-ידי זה נתבטל קנאה ושנאה בין איש לאשתו הנשורים המתנהגים בקדושה.

ז. על-ידי ספר גדול שיוצא לעולם נפקדין עקרות. וסימן: "זה ספר תולדות אדם".

- אות ס
- ספירת העמר
- חלק שני
- א. על-ידי ספירת העמר נצולין מגרוש.
 - ב. ביותר צריך להזהר לטבל לקריו בימי עמר.
 - ג. בספירת העמר יכולין להכניע את המסור. וסימן: 'לעמר' - ראשי תבות מאיגרא רמא לקרא עמיקתא.
- סוד
- חלק שני
- א. על-ידי עיון עמק בסודות התורה יכול לפקד עקרות ולרפאת חלאת חזק.
- ספר
- חלק שני
- א. מי שיש בידו לחבר איזהו ספר, ואינו מחברו - זה כמו שפול פנים.
 - ב. אלו המחברי הספרים צריך להם לשקל במשקל את דברי הספר, אם יש בהם כדי ספר; כי עקר הספר אינו אלא אלו הדברים הנאמרים בהתקשרות הנשמות, בכחינת (בראשית ה): "זה ספר תולדת אדם", ואם יש בו מעט בהתקשרות הנזכר לעיל - אין בו כדי ספר.
 - ג. מביני מדע יכולים להבין פשראים בספר חדושים דאורייתא, אם פעל-

סגלה חלק שני

- א. מגורותיהם (תנודמא פ' יוח, סימן ט'). תפוחים מסגלים למקשה לילד. סגלה לחולה: להסתכל על הציצת. והסוד בפסוק: "הנה בנגד יוסף בא אליך" - כי כל אלו התבות מרמזין על הציצת, דהינו מגן החוטין והחליות והקשרים, כמו שקתוב בפרי"עין חיים (ברט), עין שם; ועל-ידי"זה: "ויתחזק ישראל" (עין בלשני מרחין חלק א סימן ד').
- ב. סגלה לחולי נפל: שיפזר צדקה. "פזר נתן לאביונים" ראשי תבות נפל' (לקוטי מוה"י ר"א, עין שם בסיון כ"ט).
- ג. סגלה למקשה לילד: שתרחץ בגין מלפניה ומאחריה; נכנס יין - יצא סוד".
- א. אות ע
- ב. ענה
- א. מי שמשתף את עצמו בצרות ישראל ומתפלל עליהם, על-ידי"זה בא לענה.
- ב. על-ידי אמת יזכה לענה.
- ג. על-ידי אמונה בא הכנעה.
- ד. על-ידי קביעות מקום לתפלה בא ליד ענה וחסידות.
- ה. על-ידי ענה תפלתו נשמעת, וכאלו הקריב כל הקרבנות.
- ו. על-ידי ענה מוסיפין לו גדלה על גדלתו.
- ז. על-ידי ענה מאריה גימם.

- א. נוצה של עופות הבר הם סגלה לחלאי הראה, ומסגל לחזק את הרוחניים.
- ב. השמים יש בהם שנוי מראות לפי מראות עשבים הנגדלים על-ידיהם; והם מסגלים להסתפל בהן.
- ג. מי גשמים מסגלין למי שאין לו גבורת אנשים.
- ד. אמירת תהלים - סגלה להוריד גשמים. "תהלים" - למטר השמים תשתה מים.
- ה. סגלה להחזיר לאשה וסתה: על-ידי הכנסת ארחים.
- ו. מי ששערוותיו מרבים שלא על-פי הטבע, זה עלול לנזקים הרבה ולפגעים רעים מהסטרא-אתרא. סגלתו: שיקרא הפרשה שקורין ביום-ספורה.
- ז. מי שנתאלם בפתע פתאם יעבירו על פיו חלף פשר.
- ח. סגלה למקשה לילד: תתלה לה על צוארה מפתח של הבית-עלמין; גם המפתח הזה מסגל לעקרה.
- ט. סגלה לחלי הצואר: שייכפה על חרפו בית-המקדש.
- י. סגלה משנכנס לבית חדש לגור: כניס לשם הרב או ספין, או שאר קלי זין. וסימן לדרך: "בחכמה יבנה בית" - "קלי חכם מכותיהם" - חרבותיהם,

משה אסרלש, ה"רמ"א". ר' נתן מהר"אדני החסיד בר שמשון שפירא. ר' יצחק חיות. ר' לויא בר בצלאל, בעל "גור אריה" (מהר"ל מפראג). ר' מרדכי יפה, בעל ה"לבושים". ר' בצלאל אשכנזי, רבו של האר"י ז"ל. ר' יוסף יעבץ. ר' ברכיה. ר' יצחק לוריא הוא האר"י ז"ל. ר' חיים ויטל. ר' אברהם הלוי פרוכים. ר' ישראל סרוק. ר' יהושע פאלק, בעל ה"סמ"ע". רב יואל בר' שמואל, בעל ה"ב"ח". ר' אפרים, בעל "עוללות אפרים". ר' ישעיה סגל בר' אברהם, בעל ה"של"ה". בנו ר' שעפטייל. רב משה קורדינארי. ר' אליהו, בעל ה"ראשית חכמה". ר' אברהם גלנטי. ר' שמואל אליעזר בר' יהודה, הוא המהרש"א. ר' דוד הלוי, בעל ה"ט"ז". ר' שבתי פהן, בעל ה"ש"ך". ר' אברהם אבא, בעל ה"מגן אברהם". ר' משה, בעל ה"חלקת מחוקק". ר' שמואל, בעל ה"בית שמואל". ר' מאיר שיה. ר' מאיר, בעל ה"מהר"ם". ר' שמשון אסטראפאלר. חכם צבי. ר' נפתלי פהן הנקרא רבי ר' נפתלי. ר' סענדער, בעל ה"תבואת שור". ר' יהושע, בעל ה"פני יהושע". ר' נתן נטע, בעל "מגלה עמקות". ר' אייזיק פהן אב בית דין דקהלת קדש קאריץ, בעל המחבר ספר "ברית פהנת עולם". אחיו ר' משלם פהן, בעל המחבר

ספר "פתחי נדה". קצת שמות הצדיקים המפורסמים שהיו בדורות הסמוכים

ר' ישראל בעל-שם טוב. בנו ר' צבי. נכדו רבי אהרן (מטשיינאב). חותנו ר' חייאל. נכדו ר' אפרים אב בית דין דקהלת-קדש סידילקב. נכדו ר' ברוך מטולטשין.

נכדו ר' נחמן מברסלב. אחיו ר' ישראל "מת". אחיו ותלמידו ר' יחיאל צבי. גיסו ר' צבי.

תלמידיו: ר' נתן מברסלב, בעל המלקט ספר "לקוטי עצות" ובעל המחבר ספר "לקוטי תפלות" וספר "לקוטי הלכות" על כל ארבעה חלקי שלחן ערוך, והפל על פי פקדות רבו זכרונם לברכה. ר' אהרן הרב מברסלב. ר' יודל ממעדוודיבקה. ר' שמואל יצחק הרב מטשעהרין. ר' שמואל אייזיק. ר' שמעון. ר' יקותיאל מגיד מטירהאוויצע. הרב ר' נפתלי ממעמרוב. ר' יצחק, חתן המגיד הנ"ל. ר' מתתיהו יהודה מבאפליא. ר' יצחק יהודה. ר' אליהו הרב מטשעהרין. חתנו ר' אבא שחט. ר' יצחק אייזיק מטירהאוויצע. ר' זלמן דב. ר' יצחק דב. רב יצחק הרב מחרשיוואטע.

ר' חיים בעל "אור החיים". ר' נחמן קאסיבר. בנו רב משה. ר' דב בער המגיד ממעזריטש. ר' גרשון קיטיבר.

קבו	תפילות	ליקוטי	קבה	תפילות	תפילה כד	ליקוטי
-----	--------	--------	-----	--------	----------	--------

וענייני עולם הזה חס ושלום. רק אסלק אז מדעתי ואשפח אז לגמרי כל מה שעבר עלי עד אותה השעה שאני זוכה לעסק בתורתך ולעשות איזה מצוה. ואזכה להמשיך עלי שמחה שלמה בשעת עשיית כל מצוה. "שוש איש בני תגל נפשי באלהי". עד שאזכה לעשות כל מצוה ומצוה וכל דבר שהוא רצונה, בשמחה שלמה וחדוה רבה באמת פרצונה טוב. עד שאזכה על-ידי עשיית המצוות בשמחה. לברר ולהעלות כל ניצוצות הקדושה שנפלו בין הקלפות על ידי על-ידי עונותי ופשעי המרבים שחטאתי לפניך בין בגלגול זה בין בגלגול אחר, לברר כלם על ידי שמחת המצוה בסוד אחד עשר סממני הקטרת. ונזכה להוציא כל החיות מן הקלפות עד שיתבטלו כלם לגמרי, ויהיו כאין וכאפס. ונזכה להעלות כל ניצוצות הקדושה לשרשם, להשלים על ידם קומת השכינה. ותרחה עלינו, ותהיה בעזרנו, שנוזכה להעלות השכינה מהגלות על ידי עשיית המצוות בשמחה גדולה. ויתגלה מלכותך על כל פאי עולם. ויקבלו כלם את עול מלכותך, ותמלך עליהם מהרה לעולם ועד.

בכל העולמות כלם. ותעורר את כלם לעבודתך וליראתך, עד שיתעוררו כל העולמות כלם וכל אשר בהם לעבודתך באמת, דומם צומח חי מדבר, אש רוח מים עפר, מן הארז אשר בלבנון עד האזוב אשר בקיר, משלשול קטן שבים עד קרני ראמים, "מלכי ארץ וכל לאמים שרים וכל שופטי ארץ", גדולים וקטנים, בנים ובנות, זקנים ונערים, "הארץ וכל אשר עליה הימים וכל אשר בהם" השמים ושמי השמים וכל צבאם, עולם העשיה והצורה והבריאה והאצילות וכל אשר בהם, שפלים גלגלים מלאכים זיקים חשמלים שרפים ואופנים וחיות הקדש, מן תכלית נקדת המרפז של עולם העשיה, עד ראשית נקדת הבריאה שהוא תחלת האצילות. בכלם תלך המצוה שאנו זוכין לעשות בכל עת, ותעורר ותקוץ כלם לעבודתך באמת. וישובו כל העולמות וכל אשר בהם אליך באמת. ועל ידי זה יתעורר ברכה בכל העולמות כלם. ותקום מקרא שכתוב: "פוחת את ידיו ומשביע לכל חי רצון". ותשפיע ברחמיך הרבים. ותמשיך שפע טובה וברכה בכל העולמות כלם. וימינך תסעדני, והסיעני מן השמים ותתן בלבי שאכון את לבי ודעתי ורצוני להמשיך עלי ברכת שכל מאתך, שתשפיע עלי קדשתך ותחנני מאתך דעה בינה

והשכל, ותזכני לגרש ולבטל ממני כל מיני שטותים ובלבולים וערפוב הדעת. רק אזכה ברחמיך הרבים וחסדיך העצומים לשכל הקדוש ודעת שלם דקדושה, כרצונה הטוב. ותעזרני ברחמיך הרבים שאזכה לאמונה שלמה באמת, שלא אסמך על שכלי כלל. ואפלו בעת שתסיעני ברחמיך, ותשפיע עלי שכל שלם ודעת נכון דקדושה באמת, לא אסמך על השכל לבד, רק אזכה תמיד להמשיך אמונה לתוך ברכת השכל. וכל מה שאזכה להוסיף חכמה ושכל, אזכה להוסיף אמונה. ועקר תבונת שכלי יהיה להאמין בך באמונה שלמה ואוסיף להתחזק בכל פעם באמונה חזקה ביותר. ואזכה תמיד להאמין בך ובמצותיך הקדושים ובצדיקיך האמתיים באמונה שלמה באמת בפשיטות ובתמימות.

ובכן תרחם עלינו ברחמים רבים ברחמים גדולים. ותזכני לישב ולסדר את דעתי היטב. ותשפיע עלי קדושה וטהרה ושפע עליונה מפתר עליון, למען אזכה על ידי זה להמשיך עלי פח המסדר והמישב את המחין דקדושה. ואזכה תמיד לישוב הדעת היטב באמת ובאמונה שלמה, בקדושה ובטהרה כרצונה הטוב. מלא רחמים, קומה בעזרתי והושיעני שלא תרדף מחשבתי חס ושלום אחר תאות והרהורים ומחשבות זרות וחקמות

חיצוניות, רק אזכה לאחז את חכמתי ובינהי ודעתי לבלי להניח את המח לחשב כלל שום מחשבה חיצונה כלל, ויהיה מוחי נקי ונר וצח בקדושה וטהרה תמיד. ותעזרני שאזכה לעלות תמיד ממעלה למעלה ומדרגא לדרגא על ידי עשיית מצותיך הקדושים בשמחה, עד שאזכה שתהיה מחשבתי תמיד להשיג אותך בקדושה ובטהרה ובישוב הדעת באמת ובאמונה שלמה. ותעשה עמי נפלאות, פלאי פלאות. ותושיעני ותזכני שתהיה מחשבתי תמיד להשיג האור האין סוף שהוא למעלה מנפשין ורחין ונשמתין. ותשביע בצחצחות נפשי. "אחת שאלתי מאת יי אותה אבקש שבתי בבית יי כל ימי חיי לחיות בנעם יי ולבקר בהיכלו". ותמשיך עלי אור קדשת פח המסדר והמישב את המחין שהוא פתח עליון. ואזכה על ידי זה לבלי לצאת חוץ מן הגבול חס ושלום. רק אזכה שתהיה מחשבתי להשיג אור האין סוף "כרצוא ושוב" בבחינת: "מטי ולא מטי" בבחינת: "רדיפה ומעפב" על-ידי פח המסדר והמישב את המחין באמת ובאמונה שלמה. עד שאזכה שיעלה ויכלל שכלי בתוך "תשעה היכלין עלאין דלאו אנון נהורין ולא רוחין ולא נשמתין ולית מאן דקנימא בהו ולא מתדבקין ולא מתידעין". פי אתה יי לבד ידעך ועצם רדיפת השתוקקות

ליקוטי	תפילה כד	תפילות	קבו	ליקוטי	תפילה כה	תפילות	קבח
--------	----------	--------	-----	--------	----------	--------	-----

נפשי ורוחי ונשמתי בשרשם העליון להשיג השגות אלו, אשר לכך נוצרתי. "צמאה נפשי לאלהים לאל חי מתי אבוא ואראה פני אלהים. מה ידידות משכנותיך יי צבאות. נכספה וגם פלטה נפשי לחצרות יי לבי ובשרי ירגנו אל אל חי". אבל עונותי הטו אלה, וחסאתי הסתירו פניך ממני. פי מחשבתי היתה ורדפת אחר תאות רעות והרהורים רעים ומחשבות חיצוניות. עד שפגמתי בכל חדרי השכל ובכל נתיבות ושבילי הדעת, עד שהחרבתי את בית החכמה, ופרצתי גדרי התבונה, והרסתי את היכלי הדעת. ופגמתי הרבה בחכמה ובינה ודעת ובפח המעלב והמסדר והמלישב את השכל שהוא פתח עליון, בכלם פגמתי הרבה מאד על ידי חטאי ועונותי ופשעי המרבים. שחטאתי ופשעתי ושפשעתי לפניך יי אלהי.

ואנחה ותבטל העצבות ממני בבטול גמור. ותזכני לשמחה שלמה, שאזכה לעשות מצותיך בשמחה רבה וחדה גדולה ועצומה. ותשוב ותבנה חרבותי. ותחזר ותבנה היכלי שקלי על מכוני, וארמוני דעתי על משפטו ישב בקדשה ובטהרה גדולה, באמת ובאמונה שלמה.

ואזכה לעלות חיש קל מהרה ממעלה למעלה ומדרגא לדרגא. עד שאזכה ברחמיך לתשעה היכלין עלאין האלו שהזכרתי לפניך, ואזכה גם בעולם הזה לדעת ולהפיר אותך באמת. ואזכה לעלות לכל המדרגות העליונות של הקדשה, עד תכלית מדרגה העליונה. כל מה שאפשר לאיש ישראלי לעלות ולהשיג בעולם הזה. אשר לכך ירדה הנשמה בזה העולם מרום המעלות, כדי שתזכה על-ידי מעשיה הטובים לשוב ולעלות למקור הצבה, למעלה למעלה, ביתר שאת ויתר עז.

האין סוף, בקדשה ובטהרה גדולה, באמת ובאמונה שלמה, בתכלית מדרגה העליונה דקדשה שפכל המדרגות. ותעורר רחמיך עלינו, ותמהר ותחיש לגאלנו גאלת עולם. ותשוב ותבנה חרבותינו והריסותינו, ותבנה בית קדשנו ותפארתנו. ותחזר ותבנה ותתקן כל הפגמים וההיכלות של הקדשה בגשמיות וברוחניות. ותמשיך עלינו שמחה גדולה תמיד. ותקים ותעלה את השכינה מגלותה מבין הקלפות והסטרוא אחרא. ותוציא כל הניצוצות הקדושים מביניהם. ותשפיל ותכניע והכילה והבטל כל הקלפות וסטרין אוחזנין. כלם יכרעו ויפלו ולכבוד שמך יקר יתנו. ונוזפה לצאת מהרה מן הגלות בשמחה גדולה. מגלות הגשמי ומגלות הרוחני. וכל העכו"ם יתבטלו אל ישראל, ויכירו כלם מעלת וקדשת עמך ישראל הקדושים אשר בהם בחרת. ויקים מקרא שכתוב: "והביאו את כל אחיכם מכל הגוים מנחה ליי בסוסים וברכב ובצבאים ובכפרדים ובכפרות על הר קדשי ירושלים אמר יי באשר וכיאו בני ישראל את המנחה בכלי טהור בית יי". ותתגדל השמחה בכל העולם, כמו שכתוב: "אז יאמרו בגוים הגדיל יי לעשות עם אלה, הגדיל יי לעשות עמנו היינו שמחים". ויקים מקרא שכתוב: "פי בשמחה תצאו ובשלום תובלון, ההרים והגבעות יפצחו לפניכם רנה,

ואין סוף, בקדשה ובטהרה גדולה, באמת ובאמונה שלמה, בתכלית מדרגה העליונה דקדשה שפכל המדרגות. ותעורר רחמיך עלינו, ותמהר ותחיש לגאלנו גאלת עולם. ותשוב ותבנה חרבותינו והריסותינו, ותבנה בית קדשנו ותפארתנו. ותחזר ותבנה ותתקן כל הפגמים וההיכלות של הקדשה בגשמיות וברוחניות. ותמשיך עלינו שמחה גדולה תמיד. ותקים ותעלה את השכינה מגלותה מבין הקלפות והסטרוא אחרא. ותוציא כל הניצוצות הקדושים מביניהם. ותשפיל ותכניע והכילה והבטל כל הקלפות וסטרין אוחזנין. כלם יכרעו ויפלו ולכבוד שמך יקר יתנו. ונוזפה לצאת מהרה מן הגלות בשמחה גדולה. מגלות הגשמי ומגלות הרוחני. וכל העכו"ם יתבטלו אל ישראל, ויכירו כלם מעלת וקדשת עמך ישראל הקדושים אשר בהם בחרת. ויקים מקרא שכתוב: "והביאו את כל אחיכם מכל הגוים מנחה ליי בסוסים וברכב ובצבאים ובכפרדים ובכפרות על הר קדשי ירושלים אמר יי באשר וכיאו בני ישראל את המנחה בכלי טהור בית יי". ותתגדל השמחה בכל העולם, כמו שכתוב: "אז יאמרו בגוים הגדיל יי לעשות עם אלה, הגדיל יי לעשות עמנו היינו שמחים". ויקים מקרא שכתוב: "פי בשמחה תצאו ובשלום תובלון, ההרים והגבעות יפצחו לפניכם רנה,

תפילה כה
 מיוסד על תורה כ"ה בליקוטי מוה"ר"ן

יהי רצון מלפניך יי אלהינו ואלהי אבותינו, שתרחם עלי ברחמיך הרבים, ותעזרני ותושיעני, שאזכה לשבר ולבטל את כח המדמה שבלב ולא אלף עוד אחר שרירות לבי הרע, ולא אתור אחר לבבי ואחר עיני, רק אזכה להתגבר בכחך הגדול, לשבר ולהכניע ולבטל כל הפאות המדמיות, וכל הבלבולים וכל המניעות, הבאים מכח המדמה שהוא כח הבהמיות. ולא אעשה עוד מעשה בהמה, ויתבטלו ממני כל תאות הבהמיות, ולא אהיה עוד "קסוס כפרד אין הבין". ועיר פרא אדם יולד", ואזכה לצאת ולעלות מבחינת בהמה לבחינת אדם דקדשה, ותעלני מהרה מן המדמה אל השכל דקדשה.

חוס וחנני ורחם עלי שאזכה מהרה לשבר את כח המדמה ולעלות אל השכל דקדשה. ויקום ויתרומם ויתעלה תכונת שקלי למעלה. ויפתח לי אור החכמה והבינה והדעת דקדשה, ואזכה להתבונן בשקלי, עד שאזכה להוציא מתיקות שקלי מכח אל הפעל. ואזכה להבין דבר מתוך

ליקוטי	תפילה כה	תפילות	קבט	ליקוטי	תפילה כה	תפילות	קל	
ובכוננים שְלָמִים בתורה ובכבודת יי ובהשגות אלהות.	ותזכני מהרה לכל השלשה בחינות של השכל הפועל דקדשה שהם שכל בכח ושכל הפועל ושכל הנקנה. ותרחם עלי ותושיעני ותעזרני שיהיה נשאר ממני שארית בארץ לאחר הסתלקותי מן העולם, שישאר ויתקיים שכלי הנקנה דקדשה בעולם. ויתקיים השאריותי לאחר מיתתי על ידי שכל הנקנה דקדשה שתזכני ברחמיך הרבים. כי אתה ידעת רבונו דעלמא כלא, שאין קיומו של אדם לאחר מיתתו אלא על ידי שכל הנקנה שזוכה להשיג ולקנות בדתו כפי מה שזוכה לשבר ולבטל תאות עולם הזה והבליו שגמזשכין מפח המדמה, ובעונותי הרבים כבר פליתי ימים ושנים ברדיפת התאות, ובשרירותי לבי, וחסאתי עויתי ופשעתי לפניך יי אלהי ואלהי אבותי על ידי לב האבן, שהוא הכח המדמה שבלב.	דבר, ולחדש חדושים אמתיים בתורה הקדושה, ולהשיג השגת אלהותך עד שאזכה לקנות בשכלי חדושים ובכוננים שְלָמִים בתורה הקדושה ובכבודת יי ובהשגות אלהות.	ותזכני מהרה לכל השלשה בחינות של השכל הפועל דקדשה שהם שכל בכח ושכל הפועל ושכל הנקנה. ותרחם עלי ותושיעני ותעזרני שיהיה נשאר ממני שארית בארץ לאחר הסתלקותי מן העולם, שישאר ויתקיים שכלי הנקנה דקדשה בעולם. ויתקיים השאריותי לאחר מיתתי על ידי שכל הנקנה דקדשה שתזכני ברחמיך הרבים. כי אתה ידעת רבונו דעלמא כלא, שאין קיומו של אדם לאחר מיתתו אלא על ידי שכל הנקנה שזוכה להשיג ולקנות בדתו כפי מה שזוכה לשבר ולבטל תאות עולם הזה והבליו שגמזשכין מפח המדמה, ובעונותי הרבים כבר פליתי ימים ושנים ברדיפת התאות, ובשרירותי לבי, וחסאתי עויתי ופשעתי לפניך יי אלהי ואלהי אבותי על ידי לב האבן, שהוא הכח המדמה שבלב.	השכל דקדשה חיש קל מהרה. ותעזרני להבין ולהשפיל בתורתך ובעבודתך באמת, ולהוציא מתוקות שכלי מפח אל הפעל עד שאזכה להשיג שכל הנקנה בקדשה ובטהרה. ואזכה להשיג חדושיך דאורייתא אמתיים והשגות חדשות דקדשה בכל עת ועת.	ובכן תעזרני ברחמיך הרבים ובחסדיך העצומים, שאזכה לעלות בכל פעם מדרגא לדרגא וממעלה למעלה בקדשה ובטהרה גדולה, ותהיה בעזרי לבער ולשבר ולבטל בכל פעם כל הקלפות הקודמין לפני שבעל דרגא ודרגא, שהם התאות והדמיונות והמניעות והבלבולים שמתגברים בכל פעם פשהאדם רוצה לעלות מדרגא לדרגא. והם מתפשטים ומשתטחים לפני האדם, ומונעים אותו ומבלבלים אותו ומעכבים אותו מלעלות מדרגא לדרגא. אנא יי מלא רחמים, חוס וחמל עלי והושיעני ועזרני וסיעני וחיזקני ואמציני, ותן לי כח ועצה וגבורה, וחקמה ושכל דקדשה. וזכני לשברם ולבטלם בכל פעם בכל מדרגה ומדרגה דקדשה.	ותזכני ברחמיך הרבים לתן צדקה הרבה לעניים מהגונים. ותחמל עלי בחסדך הגדולה ותזמין לי תמיד עניים מהגונים צדיקים וכשרים באמת לזכות בהם. ותשפיע לי שפע טובה וברכה. ותעזר לי ותזמין לי כמון הרבה לצדקה, ואזכה לעזר ולהושיע ולהחזיק ידי לומדי תורה ועובדי יי באמת. ותצילני ברחמיך ותשמרני שלא אכשל לעולם בעניים שאינם מהגנים חס ושלום. כי אתה ידעת יי אלהינו כי כשר ודם אנהנו, והאדם יראה לעינים, ואיני זוכה לידע ולהבחין בין ההגונים לשאינם הגונים. על כן שטחתי אליך פפי שתרחם בטובך ותזמין לי תמיד עניים מהגונים וכשרים באמת לזכות בהם. ותעזרני שאזכה להחזיקם בכל עז לתן להם צדקה הרבה בשמחה ובטוב לבב בסבר פנים יפות, עד שאזכה	ולתעתיק ממקומי איזה העתקה בעלמא לעלות ממדרגתי השפלה למדרגות שבקדשה פחוט השערה, אזי תבן הדמיונות והתאות והמניעות והבלבולים מתגברים עלי בכל פעם יותר ויותר מבתחלה, בהתגברות גדול ובהתפשטות עצום מאד כאשר אתה ידעת. עד שלא הניחו אותי לעלות למקום שהייתי צריך לעלות עד הנה. ולא די שלא הניחו אותי לעלות למדרגה הגבוהה יותר. אף גם מגדל ההתגברות וההתפשטות שהתפשטו עלי בכל פעם כאשר אתה ידעת על ידי זה הפילו אותי בכל פעם יותר. וכן היה כמה פעמים בלי שעור וערך ומספר, שבכל פעם שאנו חותרים ורוצים לצאת ולעלות מדרגא לדרגא בערבנו, הם מתגברים ומתגרים בנו יותר ויותר. עד אשר "כלו בגזון חיי וישנותי באנחה" עד אשר איני יודע מה לעשות. ובאמת אני מודה ומתודה לפניך יי אלהי ואלהי אבותי, כי אני בעצמי החיב. כי בודאי היה לי כח להתגבר עליהם בכל פעם לנצחם ולשברם ולבטלם, כי אין אתה בא בטרוניא ובעלילה על ברויחך. וכשם שנתת בהם כח למנע ולבלבל אותי חס ושלום, כן נתת לי כח יותר ויותר להתגבר עליהם לשברם ולבטלם לגמרי. אף בעונותי הרבים לא חסתי על נפשי ולא נתגברתי בכחך לשברם ולבטלם ולא קימתי עצותיך	ולתעתיק ממקומי איזה העתקה בעלמא לעלות ממדרגתי השפלה למדרגות שבקדשה פחוט השערה, אזי תבן הדמיונות והתאות והמניעות והבלבולים מתגברים עלי בכל פעם יותר ויותר מבתחלה, בהתגברות גדול ובהתפשטות עצום מאד כאשר אתה ידעת. עד שלא הניחו אותי לעלות למקום שהייתי צריך לעלות עד הנה. ולא די שלא הניחו אותי לעלות למדרגה הגבוהה יותר. אף גם מגדל ההתגברות וההתפשטות שהתפשטו עלי בכל פעם כאשר אתה ידעת על ידי זה הפילו אותי בכל פעם יותר. וכן היה כמה פעמים בלי שעור וערך ומספר, שבכל פעם שאנו חותרים ורוצים לצאת ולעלות מדרגא לדרגא בערבנו, הם מתגברים ומתגרים בנו יותר ויותר. עד אשר "כלו בגזון חיי וישנותי באנחה" עד אשר איני יודע מה לעשות. ובאמת אני מודה ומתודה לפניך יי אלהי ואלהי אבותי, כי אני בעצמי החיב. כי בודאי היה לי כח להתגבר עליהם בכל פעם לנצחם ולשברם ולבטלם, כי אין אתה בא בטרוניא ובעלילה על ברויחך. וכשם שנתת בהם כח למנע ולבלבל אותי חס ושלום, כן נתת לי כח יותר ויותר להתגבר עליהם לשברם ולבטלם לגמרי. אף בעונותי הרבים לא חסתי על נפשי ולא נתגברתי בכחך לשברם ולבטלם ולא קימתי עצותיך

ליקוטי תפילה כה תפילות קרא ליקוטי תפילה כו תפילות קרב

שיתעורר על ידי הצדקה שלי כל הגנין על אין המלפשין בממון של ישראל, גנין עלינים שאתה מתפאר בהם, ויכללו הגנין הקדושים זה כזה ויאירו באור גדול עד שיתגלה על-ידי זה גדלת הבורא תפריך. ותתפאר ותתנשא ותתגדל ותתרום על-ידי התגלות הגנין הקדושים שיתגלו ויכללו ויאירו על ידי הצדקה שלנו. ונזפה שיהיו נעשים על ידי זה "בגדי ישע, מעיל צדקה".

ותעזרני ברחמיך לגיל ולשוש בני, שאזכה לששון ולשמחה דקדשה. ואהיה בשמחה תמיד על אשר זכיתי ברחמיך הרבים להיות בכלל זרע ישראל עבדיך, ולהתקרב לעבודתך ולהתחבר ליראיך ותמימיך ולצדיקים אמתיים. ויקים בי מקרא שכתוב: "שש אשים בני, תגל נפשי באלהי, כי הלבישני בגדי ישע, מעיל צדקה יעטני". ותעזוני על ידי זה לשפר ולבטל כל הקלפות והדמיונות והתאוות והבלבולים והמניעות שבעל דרגא ודרגא, ולקדש ולטהר כל המדרגות מן הקלפות. ואזכה לקדש ולטהר עצמי תמיד, ולעלות בכל פעם חיש קל מהרה מפרדגה למדרגה עליונה הימנה בקדשה ובטהרה גדולה, עד שאזכה למדרגה העליונה למדרגת צדיקים אמתיים.

ועזרני ואמציני ויחזקני ופייעני שאזכה לטהר ולקדש עצמי גם במתן לי, עד

שאזכה לעבד אותך גם בדברי הרשות, שהם אכילה ושתייה וכיוצא. ואזכה להיות שלם בשלמות גדול בשתי העבודות, בעבודה פנימיות שהוא תורה ומצות ומעשים טובים, ובעבודה היזונית. שהוא אכילה ושתייה ושאר צרכי הגוף. ואזכה להיות קדוש וטהור בשתי עבודות האלו בשלמות. ושתי העבודות האלו יתבררו וינדככו בכל פעם בקדשה גבוה ביותר עד שיהיו נעשין בכל פעם מהחיצוניות פנימיות עד שתהיה אכילתי ושתיתי ושאר צרכי הגוף בקדשה גדולה בקדשת תורה ומצות. וקדשת התורה והמצות שלי ינדככו בקדשה גבוה ובשלמות גדול ביותר. ואזכה לעלות בכל פעם מדרגא לדרגא. ובכל פעם יהיו נעשין מהחיצוניות פנימיות והפנימיות יעלה למעלה יותר. ונזכה שכל ישראל יכללו זה כזה באהבה ואהבה ורעות ובשלום גדול עד שכל ישראל יגביהו וירימו זה את זה ממדרגה למדרגה וממעלה למעלה בקדשה גדולה, עד שנוזכה לעלות ליום המעלה העליונה של הקדשה, עד שנוזכה להפיל בה יי אלהינו ואלהי אבותינו לעולמי עד ולנצח נצחים.

ותרחם עלינו ותהיה בעזרנו שנוזכה לומר ולסדר לפניך תורת כל הקרבנות כלם וקטרת ומנחות ככונה עצומה ובקדשה גדולה ונוראה. עד שמתעלה

אמירתנו לפניך כאלו הקרבנו כל הקרבנות כלם כמועדם ובזמנם ובמקומם כהלכתן. ונשלמה פרים שפתינו כמו שכתוב: "זאת התורה לעולה למנוחה ולחטאת ולאשם ולמלואים ולזבח השלמים". ונזכה על ידי זה להכניע ולשבר ולבטל כח המדמה, לגרשו ולסקלו ולבטלו לגמרי מעלינו ומעל גבולנו. ותמחה ותחיש לגאלנו ותכנה בית מקדשנו ותפארתנו ושם נקריב לפניך כל הקרבנות שיכפרו בעדנו. ויחזרו לנו שלשה דברים שנתבטלו משחרב בית המקדש שהם השמיר ונפת צופים ואמנה. ונזכה אל השכל דקדשה, למען החכמה היוצא מבית יי. כמו שכתוב: "ומען מבית יי יצא". ונזכה לעבד אותך תמיד בחכמה ובינה ודעת דקדשה ובאמונה שלמה באמת כל ימינו לעולם אמן ואמן.

תפילה כו

מיוסד על תורה כיו בליקוטי מוהר"ן

יהי רצון מלפניך יי אלהינו ואלהי אבותינו שמתעזרני ותזכני להתפלל תפילתי לפניך בכונה גדולה. ואזכה שלא יצא שום דבור של התפלה מפי בלא כונה. ואשמע באזני ובלבי היטב מה שאני מוציא מפי, שאשמע מה שאני מדבר, ואכונן היטב ככל דבור ודבור של התפלה. ותעזרני שאזכה להתפלל ולהתחנן תמיד במסירת נפש. ותשמרני ותצילני ממתחשבות

זרות שבתפלה. ותתן לי כח וגבורה להתגבר על כל המחשבות זרות שבתפלה להכניעם ולשברם ולגרשם ולבטלם שלא יתקרבו לתפילתי כלל.

וקומה בעזרתי ותן בלבי בינה ודעת ועצה וגבורה דקדשה. שאזכה להתגבר ביותר בכל מקום בתפלה שבאים שם עלי מחשבות זרות לבלבל חס ושלום שאתגבר באלו המקומות דיקא בהתגברות גדול ועצום מאד ובמסירת נפש ביותר. ואזכה להתגבר אז בכל עז ותעצומות, ואמסור נפשי אז יותר ויותר עד שאזכה לשברם ולנצחם, ולטהר את התפלה מפל מיני מחשבות זרות ובלבולים. ואזכה לברר ולהעלות ניצוצי הקדשה המלפשין בהמחשבות זרות, ותתן בי כח לבררם ולתקנם ולהעלותם למקור חוצבים להשיבם אל הקדשה. ותרחם עלי ותושיעני תמיד שתהיה תפילתי זכה ונקיה בלי שום פסולת ובלי שום מחשבות זרות. באפן שתוכל תפילתי לעלות לנחת ולרצון לפני כסא כבודך ותעלה ותנשא להיות פתח לראשך. ותתפאר ותתענג בתפלתנו, ויהיו לך שעשועים גדולים מתפלתינו ותחונותנו תמיד. ותמלא רחמים עלינו, ותשיב פניך אלינו, ותביא לנו את משיח צדקנו במהרה בקמינו אמן.

תפילה כו

מיוסד על תורה כיו בליקוטי מוהר"ן

יהי רצון מלפניך יי אלהינו ואלהי

ליקוטי	תפילה כז	תפילות	קלד	
אבותינו, אדון השלום, מלך שהשלוש שלו. שתשים שלום בין עמך ישראל. ויתרבה השלום עד שימשך השלום בין כל פאי עולם, ולא יהיה שום שגאָה ונקאָה ותחרות ונצחון וקנטור בין אחד לחברו, רק יהיה אהבה ושלום גדול בין כלם. וכל אחד ידע באהבת חברו, שחברו דורש טובתו ומבקש אהבתו וחסן בהצלחתו הנצחית, עד שיוכלו להתועד ולהתקבץ יחד כל אחד עם חבריו ויזכרו זה עם זה ויספירו זה לזה האמת. עד שיוכלו לעורר זה את זה ולהזכיר זה את זה להסתפל על עצמו היטב היטב פעולם הזה. עולם העובר כהרף עין. צל עובר. לא כצלו של דקל ולא כצלו של כהל אלא כצלו של עוף הפורח. וידבר וישיח כל אחד עם חברו מהו התכלית מכל תאות עולם הזה והבליו. ועל מה אתיין להאי עלמא שפלה. וירבו לדבר זה עם זה באהבה ואהרה וחפה גדולה באמת לאמתו מעמקא דלבא, פלי שום נצחון וקנטור כלל. עד שיעורר כל אחד את חברו לשוב אל יי פאמת, ולהשליף את אלילי פספו ואלילי זהבו. ולא ילכו עוד בשרירות לבם הרע ולא יטו אחרי הפצע כל ימיהם, ולא ירדפו אחר המותרות להרבות הון מהבל. ויגרשו הרוח שטות מקרבם. ויתרבה ויתגדל השלום פעולם, עד שישוּבו כל ישראל אליך באמת בתשובה שלמה פרצונך הטוב. עד	שיתעוררו גם כל אמין דעלמא, ויפירו האמת לאמתו וישוּבו כלם אליך ויקבלו כלם את על מלכותך עליהם. ויקים מקרא שפתוב: "כי אז אהפך אל כל העמים שפה ברורה לקרא כלם בשם יי ולעבדו שכם אחד."	ובכן יהי רצון מלפניך יי אלהינו ואלהי אבותינו, מלא רחמים הומל דלים שומר הברית והחסד, הגומל לחכמים טובות, גמל על עבדך ואחיה. ונפני בחסדיך הרבים וברחמיך האמתיים, ועזרני והושיעני שאזכה מעתה לשמירת הברית קדש באמת פרצונך הטוב. ותצילני מעתה מכל מיני פגם הברית ומכל מיני הרהורים רעים. ותהיה בעזרי ותמן לי חכמה ובינה ודעת ועצה וגבורה, שאזכה להתגבר על כל המחשבות רעות והרהורים רעים, ולהנצל מהם לגמרי בכתך הגדול, לגרשם ולשברם ולבטלם מעלי ומעל גבולי. ואזכה ברחמיך לגרש כל הרוח שטות מקרבי שלא יהיה שום אחיזה להרוח שטות אצלי. רק אשברו ואגרשו ואבטלו מעלי ומעל גבולי מעתה ועד עולם.	ברחמיך. ובכל עת ובכל מקום שירצו להתגבר עלי חס ושלום מחשבות רעות והרהורים רעים, שם ייקא אזכה לשבר תאותי ולגרש הרוח שטות מקרבי, לגרש ולסלק ולבער ולבטל כל המחשבות והרהורים רעים ממני, עד שאזכה על ידיה לברר ולהעלות כל נצוצי הקדשה שנפלו ונתערבו על ידי בין הקלפות, לבררם ולהעלותם כלם ולהשיכם אל הקדשה. ואל ידח ממך שום נדח כלל ברחמיך הרבים ובחסדיך הגדולים. ובזכות וכח צדיקי אמת זקנים שבקדשה אשר זכו לשמירת הברית באמת בתכלית השלמות. ואזכה מעתה להמשיך עלי בכל עת ובכל שעה רוח קדשה וטהרה. ויקים פי מקרא שפתוב: "ונחה עליו רוח יי, רוח חכמה ובינה, רוח עצה וגבורה, רוח דעת ויראת יי."	ומספר, מה אומר ומה אדבר, ואיך יוכל עבד אדוני זה לדבר עם אדוני זה. ובאיזה לשון אכנה את שריון צרעת נגעי נפשי ומכאובי המרבים. על ידי חטאי ועונותי ופשעי שחטאתי ופשעותי ופשעתי לפניך יי אלהי ואלהי אבותי. אשר על ידם נמשכים ובאים עלינו בכל עת הרהורים ומחשבות זרות ומגנות. "טבעתי בין מצולה ואין מעמד. באתי במעמקי מים ושבילי שטפתיני". פי לפי קדשת איש הישראלי בשרשו, כשבא עליו הרהור אחד בזמן רחוק, נקרא מטבע בין מצולה, במצולות גם. ועתה איך נכנה צרותינו ואיך נגרש שיתחנו, ובאיזה לשון אני לכל לספר נגעי לבבי ומכאובי, אשר המצולות גם מתגברים בכל עת עלינו, לא יתנוני השב רוחי. מה אומר ומה אדבר, "אולת אדם תסלף דרכו ועל יי יזעף לבו", פי אני בעצמי גרמתי לי כל זה על ידי מעשי הרעים ומחשבותי המבלבלות שהלכתי אחריהם ולא נתגברתי לשברם ולגרשם מעלי, עד שבאתי למה שבאתי, ונתרחקתי כמו שנתרחקתי. אוי לי וי לי. אוי לנפשי. ואתה ידעת כי אין לי שום עצה ותחבולה פי אם לצעק ולהתחנן אליך, ולהסתפל ולצפות לרחמיך, ואשב ואיחל ואצפה לחסדיך, שתחנני במתנת חנם לגמרי, ותקדשני בקדשתך העליונה. פי כל העצות

קלו	תפילות	ליקוטי	תפילה כז	קלה	תפילות	ליקוטי	תפילה כז
-----	--------	--------	----------	-----	--------	--------	----------

פגמתי בהם, ואפלו בשאתה משפיע לי עצה טובה, קשה לי לקיים העצה בעצמה, כי קשה לב אני. ואני יודע שום תחבולה ועצה ומשען. כי אם על רחמיך הרבים וחסדיך הגדולים, כי על רחמיך הרבים אנו בטוחים. ועל חסדיך אנו נשענים, ולסליחותיך אנו מקוים ולישועתך אנו מצפים, שתרחם עלינו ותושיענו בזכות צדיקים אמתים וקנים שבקדשה שהיו בכל דור מימי אבותינו עד עתה. ועל כהם לבד סמכנו לצעק ולזעוק ולהתחנן אליך, כבן המתחטא לפני אביו, ולצפות לרחמיך ולקוות לישועתך, שתחזירנו בתשובה שלמה לפניך, חיש קל מהרה.

על כן פאתי לפניך יי אלהי ואלהי אבותי אלהי אברהם אלהי יצחק ואלהי יעקב ואלהי כל הצדיקים האמתים, אלהי הראשונים והאחרונים, אלהי כל ישראל, וכפי פרושות מול ארון בריתך, ועיני מוחלות להמון חסדיך, ורעיוני צופיות למעון קדשך, שתעורר רחמיך הרבים והגדולים עלי בזכות וכת הצדיקים האמתים והקנים דקדשה. ותמשיך ותשפיע עלי ועל כל עמך בית ישראל רוח קדשה וטהרה, רוח חכמה ובינה, רוח עצה וגבורה, רוח דעת ויראת יי, באפן שאזכה להתגבר על כל ההרהורים ומחשבות רעות, לשפרם ולגרשם

ולבטלם ממני. ובכל עת שיבא עלי איזה הרהור לא טוב חס ושלום, אזכה בכחך לשבר תאותי ולכוף את יצרי, לשברו ולגרשו ממני, ולהסיח דעתי ממנו לגמרי. ואזכה להוציא מהקלפות כל הניצוצות הקדשה שנפלו על ידי ביניהם. ולברר הרוח טובה מן הרוח שטות. ובמקום שקלקלתי שם אתקן. עד שאזכה ברחמיך לגרש ולבטל הרוח שטות ממני ומכל ישראל לגמרי, שלא יהיה שום שליטה ואחיהזיה להרוח שטות לא בגופי ולא בגופשי ורוחי ונשמתי מעתה ועד עולם. לא בעלמא הדין ולא בעלמא דאתי. ואזכה מעתה למחשבות קדושות וטהורות תמיד. ותצילני מעתה מפל מיני בלבול הדעת שבעולם, רק אזכה שתהיה מחשבתי קדושה וטהורה וזה ונקייה תמיד.

ותעזרני לקדש עצמי בקדשת הברית בכל מיני קדשות. ותמחל ותסלח לי כל מה שפגמתי עד הנה בפגם הברית, הן מה שפגמתי במחשבה דבור ומעשה. הן מה שפגמתי בראיית העין ובשמיעת האזן ובשאר חושים בשוגג או במזיד באנס או ברצון, מנעורי עד היום הזה. על פלם תמחל ותסלח ותכפר לי אלוה סליחות. ותמלא כל השמות שפגמתי בשמך הגדול. ומעתה תהיה בעזרי ותושיעני ותצילחני ותעזרני בכל עת באפן שאזכה לקדשת הברית באמת.

רבוננו של עולם רבוננו דעלמא כלא, "רפאני יי וארפא הושיעני ואושעה כי תהלתי אתה". כי אתה ידעת את מרייות לבבי, את מרייות מפותי האנושות את מרייות נפשי האמללה, כי נפשי מרה לי מאד. ואל מה אדמה ואמשיל מרייותי, מר ממנות, מר מלענה וראש. מר מפל מרייות שבעולם. ואתה ידעת רבוננו של עולם. אשר לפי עצם חלשות נפשי, לפי עצם ורבויה החולאת והמכאובים הרעים והמרים והפגמים העצומים שהטלתי בגופשי על ידי מעשי הרעים, אין שום רפואה בעולם שתוכל להועיל לי. ואפלו אם תמצא ברחמיך איזה רפואה שיועיל לי, אי אפשר לי לסבל מרייות הרפואה לפי מפותי האנושות מאד, כי אי אפשר לי לסבל מרייות הרפואה והתשובה שצריכים לסבל לתקן פגם הרהור אחד, מפל שכן הרהורים ופגמים וחטאים רבים ועצומים כאלה. ואם אמרתי לספר אפס קצה מהפגמים של יום אחד, יכלה הזמן. אפלו הפגמים של היום שנקרא אצלנו טוב קצת, גם כן אי אפשר לשער ולהעריך הפגמים שבכל עת ובכל שעה, מפל שכן הימים רעים שהיה לי. אוי, אוי ואבוי, אוי אוי ומר. מה אומר ומה אדבר, מרייות נפשי עד שמים גיע, כאב נשמתי מי יוכל לשער.

רבוננו של עולם אתה ידעת, ואם

אפלו תשליך אחרי גוף כל חטאתי פאשר אתה מתנהג עם בריותיך ברחמים, ולא תלביש את רפואתי כי אם במרייות מעט דמעט גם כן אי אפשר לי לסבל כלל. כי לפי עצם רבוי המרייות המכרח לרפואתי לפי עצם חלוי נפשי. אי אפשר לי לקבל ולסבל אפלו חלק אחד מאלפי אלפים ורבי רבבות, מהמרייות המכרח לרפואתי, לפי עצם חטאי ועונותי ופשעי המרבים. כי "אתה חשקת נפשי משחת בלי". והשלכת אחרי גוף כל חטאתי. ולא הלפשת את השלום והרפואה שלי כי אם במרייות מעט דמעט כפי דקלתי. ואף על פי כן, גם זה מעט המרייות קשה לי לקבל ולסבל, כי לפי עצם חלוי וחלשותי ומפות נפשי האנושות מאד ופזור דעתי, אי אפשר לי לסבול שום מרייות כלל.

ועל זאת פאתי להפיל תחנתי לפניך יי אלהי ואלהי אבותי. "גדול העצה ורב העלילה". עושה גדולות עד אין חקר, נסים ונפלאות עד אין מספר, ואין דבר נמוע ממך, הן "כל תוכל ולא יבצר ממך מזמה". ואתה רופא נאמן ורחמן אמת, ובדרך הכל "ובדרך פח וגבורה ובדרך לגדל ולחזק לכל". ומי יאמר לך מה תעשה, על כן "על משמרתי אעמדה", ואזעק ואשוע ואצעק אליך תמיד, עד שתחנני, ותמתיק את מרייות רפואתי, ותורני

קלח	תפילות	ליקוטי	תפילה כז	תפילות	קלז
-----	--------	--------	----------	--------	-----

בְּרַחֲמֶיךָ אֶת עַץ הַחַיִּים לְהַמְתִּיק וּלְבַטֵּל מְרִירוֹת הַמַּיִם הַרְעִים, וְתַסִּיר מִמֶּנִּי כָּל מִינֵי מְרִירוֹת בְּרַחֲמֶיךָ. וְתַתֵּן לִי כַח וּגְבוּרָה וְהַתְחַזְּקוֹת לְסֹבֵל וּלְקַבֵּל עָלַי פְּאַהֲבָה מְעַט הַמְרִירוֹת שְׂאֵנִי מִכָּרַח לְסֹבֵל בְּשִׁבְלִי רְפוּאָתִי, וְתַמְעַט בְּחֶסֶדְךָ אֶת הַמְרִירוֹת שֶׁל רְפוּאָתִי בְּתַכְלִית הַמַּעֲוֵט. וְתַמְהַר לְרַפְּאוֹת אוֹתִי רְפוּאָה שְׁלֵמָה, רְפוּאָת הַנְּפֹשׁ וּרְפוּאָת הַגּוּף, כִּי אֲנִי רוּאָה מִרְחוֹק חֶסֶדְךָ הַגְּדוֹלִים, שְׂאֵמָה מְגִדִּיל עַמִּי כָּכָל עַת וּבְכָל שְׁעָה בְּלִי שִׁיעוֹר וְעָרָף וּמִסְפָּר, עַל כֵּן אֲנִי מְשַׁלֵּף יְהִי עֲלֶיךָ לְבַד. שְׂתַרְחֵם עָלַי וְתַגֵּן בְּעַדִּי וְתַפְרֵס עָלַי אֶת סַפַּת שְׁלוֹמְךָ. וְתַעֲלֶה רְפוּאָה שְׁלֵמָה לְכָל תַּחְלוּאֵי וּמַכְאוּבֵי נַפְשִׁי וְגוֹפִי, וְתַתְּנֵם בִּי מִקְרָא שְׁפָתוֹב: "בוֹרֵא נִיב שְׁפָתַיִם, שְׁלוֹם שְׁלוֹם לְרַחוּק וּלְקָרוֹב אָמֵר יי, וּרְפָאֵתוּ".

וְתַזְכְּנֵי מַעֲתָה לְקַדְּשַׁת הַבְּרִית פְּאַמְתָּ. וְתַשְׁפִּיעַ וְתַתְּאִיר עָלַי בְּאוֹר פְּנִיךָ, וְתַמְשִׁיךְ עָלַי הָאֵרֶת פְּנִים, שְׂאֲזַכֶּה לְהַדְרֹת פְּנִים לְהָאֵרֶת פְּנִים דְּקַדְּשָׁה. וְתַפְתַּח אֶת דַּעְתִּי, וְתַשְׁפִּיעַ עָלַי שְׁפַע הַחֲכָמָה וְהַבִּינָה וְהַדַּעַת מֵאֲתָךְ. וְתַתְּאִיר עֵינַי בְּמֵאוֹר תּוֹרַתְךָ, עַד שְׂאֲזַכֶּה לְחַדֵּשׁ בַּתּוֹרָה בְּכָל עַת חַדוּשִׁים אֲמַתִּיִּים. וְאֲזַכֶּה לְדַרְשׁ אֶת הַתּוֹרָה בְּשֵׁלֶשׁ עֶשְׂרֵה מִדּוֹת שֶׁהַתּוֹרָה נִדְרָשֶׁת בָּהֶן. וּלְגִלּוֹת וּלְבַאֵר עַל יְדֵי זֶה דְּרוּשִׁים וּבִאִוָּרִים וְחַדוּשִׁים אֲמַתִּיִּים בַּתּוֹרָה. וְתַמְשִׁיךְ עָלַי בְּרַחֲמֶיךָ וְחֶסֶדְךָ

הָאֲמַתִּיִּים "מִשַּׁח רְבוֹת קִדְּשָׁא", שְׁפַע הַדַּעַת וְהַשְׁכָּל דְּקַדְּשָׁה מִתְּלִיסֵר תַּתְּקִינֵי דִיקְנָא קְדִישָׁא. וְתַזְכְּנֵי לְהִיּוֹת נְכֻלָּל בְּכָלֵל זְקִנִים שְׁבַקְדִּישָׁה עַד שְׂאֲזַכֶּה לְהָאֵרֶת פְּנִים לְהַדְרֹת פְּנִים.

וְתַעֲזְרֵנִי וְתַזְכְּנֵנִי, שְׂיַזְדַּבְּךָ קוּלִי עַל יְדֵי זֶה. וְאֲזַכֶּה לְכַבֵּד אֶת יי מַהוּנִי וּמַגְרוּנִי, שְׂתַהִיָּה בְּעִזְרֵי שְׂאֲזַכֶּה לְעַבֵּד אוֹתְךָ תַּמִּיד בְּשִׂמְחָה בְּקוּל רְנָה וְזִמְרָה וְשִׁירִים וְנַגּוּנִים דְּקַדְּשָׁה, וְנַגִּינוּתֵי אַנְגָּן כָּל מִי חַיִּי עַל בֵּית יי. וְאֲזַכֶּה שְׂיַזְדַּבְּךָ קוּל רְנָתִי כָּל כַּף עַד שְׁעַל יְדֵי הַנְּגוּן לְבַד שְׁנַשִּׁיר וְנַרְנָן לְפָנֶיךָ, עַל יְדֵי זֶה תִּרְאֶה בְּצִרוּתֵינוּ שְׂיֵשׁ לָנוּ מִכָּל עַם וְלָשׁוֹן, וְתִרְאֶה בְּעִנְיָנוּ וּצְרוּתֵינוּ, וְתַסְתַּפֵּל וְתַשְׁגִּיחַ בְּרַחֲמֶיךָ אִיזָה אִמָּה מַצְרָה לָנוּ, וְתוֹשִׁיעֵנוּ וְתַצִּילֵנוּ מֵהֶם. וְתַתְּנֵם בְּנֵי מִקְרָא שְׁפָתוֹב: "וַיִּרְא ה' בְּצַר לָהֶם בְּשָׁמְעוּ אֶת רִנָּתָם".

רְבוּנוּ שֶׁל עוֹלָם, אֲתָה יַדְעָת אֶת הַמַּחְשְׁבוֹת אֲשֶׁר הוֹשְׁבִים וְיוֹעֲצִים עָלֵינוּ כָּכָל עַת בֵּין הַעַפּוּ"ם הַמוֹשְׁלִים עָלֵינוּ עֲכָשׁוּ, "עַל עַמְךָ יַעֲרִימוּ סוּד וְיַתְעִיעּוּ עַל צְפוּיָךְ". אֲתָה יַדְעָת אֶת כָּל מַחְשְׁבוֹתֶם עָלֵינוּ לְרַעַת חַס וְשְׁלוֹם, "אֲמָרוּ לָכוּ וְנַכְחִידֵם מִגּוּי, וְלֹא יִזְכַּר שֵׁם יִשְׂרָאֵל עוֹד". וּבְצוּק הַעַתִּים הַלְלוּ, אִין מִי שְׂעִעַמַד בְּעַדְנֵי "אֲבַד חֲסִיד מִן הָאָרֶץ", וְגוֹדֵר בְּפָרְץ אִין, עַל מִי לָנוּ לְהַשְׁעֵן עַל אֲבִינֵי שְׂבַשְׂמִים.

מְלֵא רַחֲמִים עַל עַמְךָ יִשְׂרָאֵל תַּמִּיד.

הַבִּיטָה בְּעִנְיָנוּ כִּי רַבּוּ מַכְאוּבֵינוּ וּצְרוֹת לְכַבְּנוּ. וְרֵאָה אֶת עַמְךָ יִשְׂרָאֵל מְרוּדִים מְאֹד, וְאִין עוֹזֵר וְאִין סוּמָךְ, וְאֲפָס עֲצוּר וְעוֹזֵב. עֲשֵׂה לְמַעַנְךָ וְלֹא לְמַעַנְנוּ. עֲשֵׂה לְמַעַן הַצְּדִיקִים אֲמַתִּיִּים שׁוֹכְנֵי עִפְרָיִם, "לְקַדוּשִׁים אֲשֶׁר בְּאָרֶץ הַמָּה וְאֵדִירִי כָּל חֲפְצֵי כֶּם". עֲשֵׂה לְמַעַנְךָ וְהוֹשִׁיעֵנוּ. וְתַטֵּה לָב הַמַּלְכוּת וְהַשְׂרִים וְהַיּוֹעֲצִים עָלֵינוּ לְטוֹבָה, וְתַגְרֵשׁ וְתַשְׁבֵּר וְתַבְטֵל כָּל מַחְשְׁבוֹתֶם הַרְעוֹת שְׂיֵשׁ לָהֶם עַל יִשְׂרָאֵל עַמְךָ הַקְּדוֹשׁ. וְתַבְטֵל בְּרַחֲמֶיךָ כָּל הַגְּזֵרוֹת רְעוֹת וְכָל הַפְּקֻדוֹת שְׂאִינָן טוֹבוֹת לְיִשְׂרָאֵל, הֵן אוֹתָן הַגְּזֵרוֹת וְהַפְּקֻדוֹת שְׂפַכְּר נַגְזְרוּ. וְהֵן אוֹתָם שְׂרוּעִים לְגֹדֵר עֲדִין חַס וְשְׁלוֹם, כָּלֵם תַּשְׁבֵּר וְתַעֲקֵר וְתַבְטֵל אוֹתָם כְּבַטוּל גְּמוּר. וְתַהַפֵּךְ לָב כָּל הַקִּיסְרִים וְהַמְּלָכִים וְהַשְׂרִים עָלֵינוּ לְטוֹבָה תַּמִּיד. כִּי אֲתָה יַדְעָת יי אֲלֵהֵינוּ. כִּי אִין מִי שְׂעִעַמַד בְּעַדְנֵי עַתָּה בְּעַקְבָּא דְּמִשְׁחָא בְּעַת צְרָה הַזּוֹאת, כִּי אִם רַחֲמֶיךָ הַרְבִּים לְבַד. "שׁוֹב מַחְרוֹן אֲפָךְ, וְהַנְּחֵם עַל הַרְעָה לְעַמְךָ". זַכְּנוּ בְּרַחֲמֶיךָ הַרְבִּים שְׂיַזְדַּבְּךָ קוּל רְנָתֵנוּ. עַד שְׂאֲזַכֶּה לְהַמְתִּיק כָּל הַדִּינִים וּלְבַטֵּל כָּל הַצְּרוֹת וְכָל הַגְּזֵרוֹת מְעַלְּנוּ וּמַעַל כָּל עַמְךָ בֵּית יִשְׂרָאֵל. עַל יְדֵי הַנְּגוּנִים לְבַד שְׂתַשְׁמַע קוּל רְנָתֵנוּ, וְיַעֲרֵב לָךְ רְנוּנֵנוּ, וְתַרְחֵם עָלֵינוּ וְתוֹשִׁיעֵנוּ.

וְנִזְכֶּה לְשִׁיר וּלְנֶגֶן וּלְנֶגֶן לְפָנֶיךָ נְגוּנִים וְשִׁירוֹת וְתַשְׁבְּחוֹת לְשִׁמְךָ וְלְעַבְדוֹתְךָ בְּאַמְתָּ תַּמִּיד, עַד שְׂאֲזַכֶּה לְעוֹרֵר

בְּרַחֲמֶיךָ "שִׁיר הַמְּשִׁירִים אֲשֶׁר לְשִׁלְמָה", שִׁיר הַמְּעֵלָה עַל כָּל הַשְּׂרִירִים. וְנִזְכֶּה לְכָל עֲשָׂרָה מִיַּיִנִּי נְגִינָה שְׂנַאָמֵר בָּהֶם סִפֵּר תַּהֲלִים. וְתַכְרֵךְ אוֹתָנוּ בְּשִׁלּוּמְךָ הַטוֹב, וְתַשְׁפִּיעַ שְׁלוֹם עַל עַמְךָ יִשְׂרָאֵל לְעוֹלָם, שְׂהִיָּה שְׁלוֹם בֵּין כָּל יִשְׂרָאֵל בֵּין אֶחָד לְחֵבְרוּ וּבֵין אִישׁ לְאִשְׁתּוֹ. וְלֹא יִהְיֶה שׁוֹם שְׂנֵאָה וְקַנְאָה וְתַחְרוֹת וְקַנְטוּר בֵּין כָּל יִשְׂרָאֵל עַמְךָ לְעוֹלָם. וְיִתְרַבֵּה וְיִתְגַּדֵּל הַשְׁלוֹם, עַד שְׂיַמְשִׁךְ שְׁלוֹם בֵּין כָּל בְּאֵי עוֹלָם עַד שְׂיַכְלוּ כָּל אֶחָד וְאֶחָד לְעוֹרֵר אֶת חֵבְרוּ אֶל הָאֲמָת, שְׂיַסְתַּפֵּל עַל תַּכְלִיתוֹ הַנְּצַחִי, וְלֹא בְּלֵה מִיּוֹ לְהַכֵּל וְלָרִיק, עַד שְׂיַשְׁלִיכוּ כָּל אִישׁ אֶת אֱלִילֵי כֶּסֶף וְאֱלִילֵי זָהָב, וְיִשׁוּבוּ כֻלָּם אֵלֶיךָ בְּאַמְתָּ לְעַבְדְּךָ בְּאַמְתָּ בִּירְאָה וּבִאֲהֲבָה. וְתַזְכְּנֵנוּ לְקַבֵּל שְׁפַת שְׁלוֹם בְּשִׂמְחָה וְחֵדוּה גְּדוּלָה וְעֲצוּמָה תַּמִּיד, וְתַפְרֵס עָלֵינוּ סַפַּת שְׁלוֹמְךָ. וְנִזְכֶּה שְׂהִיָּה שְׁלוֹם בְּגוֹפָנוּ. וְתַרְפָּאֵנוּ רְפוּאָת הַנְּפֹשׁ וּרְפוּאָת הַגּוּף, שְׂלֹא יִהְיֶה מַחְלָקַת בֵּין הָאֲרַבַּע יוֹסֻדוֹת שְׂבַגּוֹפָנוּ, רַק כָּלֵם יִתְנַהֲגוּ בְּמִזְג הַשְּׁוֶה בְּשְׁלוֹם גְּדוּלָה. וְתַסִּיר מַחְלָה מִקְרַבְּנוּ, וְתַשְׁלַח רְפוּאָה שְׁלֵמָה לְחוּלֵי עַמְךָ בֵּית יִשְׂרָאֵל (וּבִסְפָר)

לְפָלוּנֵי בֵן פְּלוּנֵי (כ"ו).

וְתַעֲזְרֵנוּ שְׂהִיָּה שְׁלוֹם בְּמִמוּנוּנֵנוּ. וְתַשְׁלַח בְּרַכָּה וְהַצְּלָחָה כָּכָל מַעֲשֵׂה דְרִינֵנוּ וְלֹא יַעֲלֶה שׁוֹם קַנְאָה בְּלֵב שׁוֹם אֶחָד מִיִּשְׂרָאֵל עַל מִמוּן וְחֲפְצֵי חֵבְרוּ. וְלֹא יִהְיֶה שׁוֹם גְּזִלוֹת וְעֲשָׂק בִּינֵינוּ

תקון הכספי

טוב לומר זאת לפני אמירת העשרה מזמורים

הריני מקושר עצמי בפאמירת העשרה מזמורים אלו לכל הצדיקים האמתיים שפדורנו ולכל הצדיקים האמתיים שוכני עפר קדושים אשר בארץ המה ויפטר לרבנו הקדוש צדיק יסוד עולם נחל נובע מקור חכמה רבנו נחמן בן פינא זכותו תפג עלינו, אמן.

והריני מזמן את פי להודות ולהלל ולשבח את בוראי לשם יחוד קודשא בריך הוא ושכינתיה בדהילו ורחימו על ידי ההוא טמיר ונעלם בשם כל ישראל: לכו נרננה ליהוה. נריעה לצור ישענו: ונקדמה פניו בתודה בזמירות נריע לו: כי אל גדול יהוה. ומלך גדול על-כל-אלהים:

מז * מכתם לדוד שמרני אל כיי- חסיתי בך: * אמרת ליהוה אדוני אתה טובתי בל-עליך: * לקדושים אשר-בארץ המה ואדירי בל-חפצי- כם: * ירבו עצבותם אחר מהרו בל- אסוף נספיהם מדם ובל-אשא את- שמותם על-שפתי: * יהוה מנת-חלקי וכוסי אתה תומיך גורלי: * חבלים נפלו-לי בנעמים אף-נחלת שפחה עלי: * אברך את-יהוה אשר יעצני אף-לילות פרוני כליותי: * שויתי יהוה לנגדי תמיד פי מימיני בל- אמוט: * לכן שמח לפי ויגל בכודי אף-בשרי ישפן לכטח: * כי לא- תעזב נפשי לשאול לא-תתן חסדך חסידך לראות שחת: * תודיעני ארח חיים שבע שמחות את-פניך נעמות בימינך נצח:

כב * לדוד משפיל אשרי נשוי-פשע כסוי חטאה: * אשרי-אדם לא

יחשב יהוה לו עון ואין ברוחו רמיה: * כיהחרשתי בלו עצמי פשאתי בל- היום: * כי יומם ולילה תכבד עלי לדך נהפך לשדי בחרבני קיץ סלה: * חטאתי אודיעך ועוני לא-כסיתי אמרתי אודה עלי פשעי ליהוה ואתה נשאת עון חטאתי סלה: * על-זאת יתפלל בל-חסיד | אליך לעת מצא רק לשטף מים רבים אליו לא גיעו: * אתה | סתר לי מצר תצרני גיי פלט תסובבני סלה: * אשפילך | ואורך בדרך-נו תלך איעצה עליך עיני: * אל-תהיו | פסוס כפרד אין הבין במתג-ורסן עדני לכלום בל קרב אליך: * רבים מכאובים לרשע והבוטח ביהוה חסד יסובבנו: * שמחו ביהוה וגילו צדיקים והרננו בל-ישרי-לב:

מזא * למנצח מזמור לדוד: * אשרי משפיל אל-דל ביום רעה ימלטהו יהוה: * יהוה | ישמרהו ויחיהו אשר ואשר בארץ ואל-תתנהו בנפש איביו: * יהוה יסעדנו על-ערש דני בל-משפכו הפכת בחילו: * אני אמרתי יהוה חנני רפאה נפשי כיי- חטאתי לך: * אויבי יאמרו רע לי מתי זמות ואבד שמו: * ואם-בא לראות | שוא ידבר לבו יקבץ-און לו יצא לחוץ ידבר: * יחד עלי יתלחשו בל- שנאי עלי | יהשכו רעה לי: * דבר- בליעל יצוק בו ואשר שכב לא-יוסף לקום: * גם-איש שלומי | אשר- בטחתו בו אוכל לחמי הגדיל עלי

עקב: * ואתה יהוה חנני והקימני ואשלמה להם: * בזאת ידעתי כיי- חפצת בי פי לא-ירע איבי עלי: * ואני בתמי תמכת בי ומצויכני לפניך לעולם: * ברוך יהוה | אלהי ישראל מהעולם ועד העולם אמן | ואמן:

מב * למנצח משפיל לבני-קרח: * כאל תערג על-אפיקי-מים בן נפשי תערג אליך אלהים: * צמאה נפשי | לאלהים לאל חי מתי אבוא ואראה פני אלהים: * היתה-לי דמעתי לחם יומם ולילה באמור אלי בל-היום איה אליהך: * אלה אזכרה | ואשפכה עלי | נפשי כי אעבר | בסף אדדם עד-בית אלהים בקול-רנה ותודה המון חוגג: * מה-תשתוחחי נפשי ותחמי עלי הוחילי לאלהים כיי-עוד אודנו ישועות פניו: * אלהי עלי נפשי תשתוחח על-פן אזכרך מארץ נהרן וחרמונים מהר מצער: * תהום-אל-תהום קורא לקול צנורך בל-משפריך וגליך עלי עברו: * יומם | יצוה יהוה | חסדו ובלילה שירה עמי תפלה לאל חיי: * אומרה | לאל סלעי למה שכחתני למה-קדר אלך בלחץ אויב: * ברצח | בעצמותי חרפוני צוררי באמרם אלי בל-היום איה אליהך: * מה-תשתוחחי | נפשי עוד אודנו ישועת פני ואלהי:

מג * למנצח אל-תשחת לדוד מכתם בשלח שאול וישמרו את-הבית

להמיתו: * הצילני מאיבי | אלהי ממחוקמי תשגבני: * הצילני מפעלי און ומאנשי דמים הושיעני: * כי הגה ארכו לנפשי נגורו עלי עזים לא- פשעי ולא-חטאתי יהוה: * בל-יעון ירצון ויכוננו עונה לקראתי וראה: * ואתה יהוה-אלהים | צבאות אלהי ישראל הקיצה לפקד כל-הגוים אל- תחן בל-בגדי און סלה: * ושובו לערב יחמו כפלב ויסובבו עיר: * הגה | וביעון בפייהם חרבות בשפתותיהם כיימי שמע: * ואתה יהוה תשחק-למו תלעג לכל-גוים: * יעזו אליך אשמרה כיי-אלהים משגבי: * אלהי חסדו חסדי יקדמני אלהים יראני בשררי: * אל-תהרגם | פן-ישכחו עמי הניעמו בחילך והורידמו מגנו אדני: * חטאת-פימו דבר-שפתימו וילכדו בגאונם ומאלה ומפחש יספרו: * פלה בחמה פלה ואינמו וידעו כיי-אלהים משל ביעקב לאפסי הארץ סלה: * ושובו לערב יחמו כפלב ויסובבו עיר: * המה יעוון יניעון לאכל אם-לא ישבעו וילינו: * ואני | אשר עזך וארגן לבקר חסדך כיהיית משגב לי ומנוס ביום צר-לי: * עזי אליך אומרה כיי-אלהים משגבי אלהי חסדי:

עז * למנצח על-היחוד ידותון לאסף מזמור: * קולי אל-אלהים ואצעקה קולי אל-אלהים והאזין אלי: * ביום צרתי אדני דרשתי ידי | לילה נגרה ולא תפוג מאנה הנחם

נפשי: ה אֶזְכְּרָה אֱלֹהִים וְאֶהְיֶה
אֲשִׁיחָה | וְתַעֲטֹף רוּחִי סֵלָה: ה אַחֲזֶנָּה
שְׁמֵרוֹת עֵינַי נִפְעָמָתִי וְלֹא אֲדַבֵּר:
ו חֲשַׁבְתִּי יָמַיּוֹם מִקֵּדָם שְׁנוֹת עוֹלָמַיִם:
ז אֶזְכְּרָה נִגְיַחַי פִּלְיָלָה עִם-לִבִּי
אֲשִׁיחָה וּיְחַפֵּשׂ רוּחִי: ה הִלְעוּלְמַיִם
זִנְחָה | אֲדַגֵּי וְלֹא-יִסִּיף לְרַצוֹת עוֹד:
ט הֶאֱפֵס לְנֹצַח חֲסִדוֹ גָּמַר אֲמַר לְדָר
וְדָר: ה הִשְׁכַּח חֲנוּת אֵל אִם-קִפְץ בָּאֵף
רַחֲמָיו סֵלָה: יא וְאִמַּר חֲלוּתִי הִיא
שְׁנוֹת יָמַיִן עֲלוּן: יב אֲפִיר אֶזְכּוֹר
מַעֲלִילִי-יָהּ פִּי-אֶזְכְּרָה מִקֵּדָם פִּלְאָף:
יג וְהִגִּיתִי בְּכָל-פַּעֲלֶךָ וּבְעִלְיוֹתֶיךָ
אֲשִׁיחָה: יד אֱלֹהִים בְּקֹדֶשׁ דִּרְבָּךָ מִי-
אֵל גְּדוֹל כְּאֱלֹהִים: טו אַתָּה הָאֵל עֲשֵׂה
פִּלְאָ הַדּוֹדֶתָ בְּעַמִּים עֲזָף: טז גְּאֻלַּת
בְּזוֹרַע עֲמֹךְ בְּגִי-יַעֲקֹב וְיוֹסֵף סֵלָה:
יז רְאוּף מַיִם | אֱלֹהִים רְאוּף מַיִם יַחֲלוּ
אֵף יִרְגְּזוּ תַהֲמוֹת: יח זָרְמוּ מַיִם | עֲבוֹת
קוֹל גִּתְּנוּ שִׁחָקִים אַף-חֲצִצְיָד יִתְהַלְכוּ:
יט קוֹל רַעֲמָךְ | בַּגִּלְגַּל הָאֵירוּ בְּרָקִים
תִּכַּל רִגְזָה וְתַרְעֵשׂ הָאָרֶץ: כ פִּים דִּרְבָּךְ
וַשְׁבִּילֶךָ וּשְׂבִילֶךָ בְּמַיִם רַבִּים וְעַקְבוֹתֶיךָ
לֹא נִדְעוּ: כא נְחִית כִּצְאֹן עֲמֹךְ בִּיד-
מִשָּׁה וְאַהֲרֹן:
כב * תַּפְלָה לְמֹשֶׁה אִישׁ-הָאֱלֹהִים אֲדַגֵּי
מְעוֹן אַתָּה הִנֵּית לָנוּ בְּדָר וְדָר:
כג בְּטָרָם | הָרִים יִלְדוּ וְתַחֲלוּל אָרֶץ
וְתַכַּל וּמַעוֹלָם עַד-עוֹלָם אַתָּה אֵל:
כד תִּשָּׁב אֲנוּשׁ עַד-דִּבְכָּא וְתֵאמַר שׁוּבוּ
בְּגִי-אָדָם: ה פִּי אֵלֶךְ שָׁנִים בְּעֵינֶיךָ
כָּנוּם אֲתָמוּל כִּי יַעֲבֹר וְאֲשַׁמּוּרָה
כִּלְיָלָה: ה זִרְמַתָּם שָׁנָה יִהְיוּ כְּפִקֵּר

מִסִּפָּר כְּמַעֲט וְגָרִים כֹּה: יא וַיִּתְהַלְכוּ
מִגֹּי אֶל-גֹּי מִמַּמְלַכָּה אֶל-עַם אַחֵר:
יב לֹא-הָיִיתָ אָדָם לַעֲשָׂקֶם וַיִּזְכַּח
עֲלֵיהֶם מַלְכִּים: טו אֶל-תִּגְעוּ בְּמִשְׁיַחִי
וְלִנְבִיאֵי אֶל-תִּרְעוּ: טז וַיִּקְרָא רַעֲב עַל-
הָאָרֶץ כָּל-מִטְּהַל-לָחֵם שִׁבְרָ: ה שִׁלַּח
לְפָנֶיהֶם אִישׁ לַעֲבֹד גַּמְכָּר יוֹסֵף:
יז עָנּוּ בַכֶּבֶל וּרְגְלוֹ רִגְלוֹ בְּרִזָּל בָּאָה
נַפְשׁוֹ: יח עַד-עַתָּה בֹּא-דִבְרֹךְ אֲמַרְתָּ
יְהוָה צִרְפַּתְהוּ: כ שִׁלַּח מֶלֶךְ וַיִּתִּירְהוּ
מִשָּׁל עַמִּים וַיִּפְתַּחְהוּ: כא שָׁמוּ אֲדוֹן
לְבִיתוֹ וּמִשָּׁל בְּכָל-קִנְיָנוֹ: כב לְאִסֹּר
שָׁרְיוֹ בְּנַפְשׁוֹ וּזְקִנְיוֹ יַחֲכֵם: כג וַיִּבְאֵר
יִשְׂרָאֵל מִצְרַיִם וַיַּעֲקֹב גַּר בְּאֶרֶץ-חֵם:
כד וַיִּסַּר אֶת-עַמּוֹ מֵאֵד וַיַּעֲצֵמְהוּ
מִצְרַיִם: כה הִפָּךְ לָכֵם לִשְׂנֹא עַמּוֹ
לְהַתְנַכַּל בְּעַבְדֵי: כו שִׁלַּח מִשָּׁה עַבְדּוֹ
אַהֲרֹן אֲשֶׁר בְּחֹר-בּוֹ: כז שְׁמוֹ-כֶּם דְּבָרִי
אֲתוֹתַי וּמִפְתִּים בְּאָרֶץ חֵם: כח שִׁלַּח
חֶשֶׁךְ וַיַּחֲשֹׁךְ וְלֹא-מָרוּ אֶת-דְּבָרֵי דְבָרִי:
כט הִפָּךְ אֶת-מִימִיחָם לָדָם וַיִּמַּת אֶת-
דָּגְתָם: ל שְׁרַץ אֲרָצָם צִפְרָדַעִים בְּחֹרְרֵי
מַלְכֵיהֶם: לא אֲמַר וַיִּבְאֵר עָרַב כְּנָיִם
בְּכָל-גְּבוּלָם: לב נָתַן גִּשְׁמִיחָם בְּרֵד אֲשֶׁר
לְהַבּוֹת בְּאֲרָצָם: לד וַיִּךְ גִּפְנוֹם וְתֵאנַתָּם
וַיִּשְׁבֹּר עֵץ גְּבוּלָם: לה אֲמַר וַיִּבְאֵר
אַרְבֶּה וְזָלַק וְאִין מִסִּפָּר: לו וַיֵּאכַל
כָּל-עֵשֶׂב בְּאֲרָצָם וַיֵּאכַל פְּרִי אֲדָמָתָם:
לז וַיִּךְ כָּל-בְּכוֹר בְּאֲרָצָם וְאִשִּׁית לְכָל-
אוֹנָם: לח וַיּוֹצִיאֵם בְּכֶסֶף וַזָּהָב וְאִין
בְּשַׁבְטָיו כּוֹשֵׁל: לט שְׁמַח מִצְרַיִם
בְּצִאתָם פִּי-נִפְלַ פַּחְדָּם עֲלֵיהֶם:
לט פִּרְשׁ עֲנָן לְמִסְפָּה וְאֵשׁ לְהָאִיר לִילָה:

מ שָׁאֵל וַיִּבְאֵר שְׁלוֹ וְלָחֵם שְׁמַיִם
יִשְׁבִּיעֵם: מא פָּתַח צוּר וַיִּזְכּוּ מַיִם
הִלְכוּ בְּצִיּוֹת נְהָר: מב פִּי-זָכַר אֶת-דְּבָרִי
קִדְשׁוֹ אֶת-אֲבֹרָהֶם עַבְדּוֹ: מג וַיִּצְאָ
עַמּוֹ בְּשִׁשׁוֹן בְּרִנָּה אֶת-בְּחִירָיו:
מד וַיִּתֵּן לָהֶם אֲרָצוֹת גּוֹיִם וַיַּעֲמַל
לְאֵמִים יִירָשׁוּ: מה בְּעַבְדּוֹ | וַשְׁמָרוּ
חֲקָיו וְתוֹרָתוֹ יִצְּרוּ הַלְלוּיָהּ:
מז קָלַז * עַל נְהָרוֹת | כָּכֵל שָׁם יִשְׁכְּנוּ
גַּם-בְּכִינוֹ כְּזִכְרָנוּ אֶת-צִיּוֹן:
כ ט עַל-עַרְבִים בְּתוֹכָהּ תִּלְיָנוּ כְּנֹרוֹתֵינוּ:
ג כִּי שָׁם שְׁאֵלוֹנוּ שׁוֹבֵינוּ דְּבָרֵי-שִׁיר
וְתוֹלְלֵינוּ שְׁמַחָה שִׁירוֹ לָנוּ מִשִּׁיר
צִיּוֹן: ה אִיף נָשִׁיר אֶת-שִׁירֵי-יְהוָה עַל
אֲדָמַת נֹכַר: ה אִם-אֲשַׁכְּחֶךָ יְרוּשָׁלַם
תִּשְׁכַּח יְמִינִי: ו תִּדְבַּק-לִשְׁוֹנִי | לְחַפֵּי
אִם-לֹא אֶזְכְּרֶכִי אִם-לֹא אַעֲלֶה אֶת-
יְרוּשָׁלַם עַל רֹאשׁ שְׁמַחְתִּי: ז זָכַר
יְהוָה | לְכִנֵּי אֲדוּם אֶת יוֹם יְרוּשָׁלַם
הָאֲמַרִים עָרוֹ | עָרוֹ עַד הַיּוֹסֵד כֹּה:
ח בַּת-כָּכֵל הַשְׂדוּדָה אֲשֶׁרִי שִׁישְׁלַם-לְךָ
אֶת-גְּמוּלָךְ שְׁגַמְלַת לָנוּ: ט אֲשֶׁרִי |
שִׁיאֲחוּ וְנִפְץ אֶת-עֲלָלֶיךָ אֶל-הַסֵּלַע:
כ ט הַלְלוּיָהּ | הַלְלוּ-אֵל בְּקֹדֶשׁוֹ הַלְלוּהוּ
בְּרַקִיעַ עֲזוֹ: ב הַלְלוּהוּ בַגְּבוּרָתוֹ
הַלְלוּהוּ כִּרְבַּ גְּדוֹל: ג הַלְלוּהוּ בְּתַקְעַת שׁוֹפָר
הַלְלוּהוּ בַנְּבִיל וּכְבוֹד: ד הַלְלוּהוּ בַתֶּף
וּמְחוּל הַלְלוּהוּ בְּמִנְיָם וְעִגְבֵּ: ה הַלְלוּהוּ
בְּצִלְצְלֵי-שִׁמְעַת הַלְלוּהוּ בְּצִלְצְלֵי תְרוּעָה:
ו כֵּל הַנְּשֻׁמָה תְהַלֵּל יְהִי הַלְלוּיָהּ:
ז יִתֵּן מִצִּיּוֹן וַיִּשְׁעַת יִשְׂרָאֵל: ח בְּשׁוֹב יְהוָה
שָׁבוּת עַמּוֹ, יִגַּל יַעֲקֹב יִשְׁמַח יִשְׂרָאֵל: ו תְּהַשְׁעַת
צְדִיקִים מִיְהוָה. מַעֲרֹם קַעַת צָרָה: ז וַיַּעֲזֹרֵם יְהוָה
וַיִּפְלְטֵם. וַיִּפְלְטֵם מִרְשָׁעִים וַיּוֹשִׁיעֵם כִּי חֲסוּ בוֹ:

לקומי

עב

מוהר"ן הניניא

ה

של עולם הבא, שעלידייה נתיח השפלות של כל אחר, כי עקר התחיה הוא להשפלות, כי השפלות יתיה נתיח וקום בתחיה כג"ל, עלידייה חוזר ונתיח השפלות של משה, שהוא משרש בכל אחר ואחר מישראל בכל איבר, שמקום היה מנח ושוכב ואת השפלות ברעלם ואתפסאי אצלו, בבחינת מיתה, ועקבו חוזר ונעור ונתיח אותו השפלות עלידיי התשובה, שהוא בחינת חיים נצחיים של עולם הבא כג"ל. כי עקר החיים נצחיים, בחינת תחיה שיתיה לעתיד, יהיה רק להשפלות, כי השפלות של כל אחר יהיה נתיח וקום בתחיה כג"ל, ואזי, בשנתיה השפלות של כל אחר, בחינת שפלות של משה שיש בכל איבר ואיבר כג"ל, אזי וראה ומרש כל אחר שפלותו, מאחר שחור ונתיח ונתגלה אצלו בחינת השפלות של משה, שיש בכל איבר ואיבר כג"ל:

וזה פרוש: באר חפריה שרים, כיה נדיבי העם במחלק במשענתם וממדבר מתנה (מסכת סו"א). **באר** זה בחינת באורי התורה, שזוכין שירים של ישראל עלידיי שמסתכל בהם בחינת משה, שעלידייה מקבל כל אחר את גת ונתלו קראוי לו, שעלידייה הם זוכין לבאורי התורה, בחינת חזונו דאורייתא כג"ל. ועלידיי באורי התורה זוכין לבושה והשוכה כג"ל, וזהו **באר חפריה שרים**. חפריה - זה בחינת בושה, כמו שכתוב (שמיני טו): והפרה חלקנה ובושה התקפו, כי עלידיי באורי התורה כג"ל, בחינת באר, זוכין לבושה כג"ל, וזהו חפריה שרים, הניו שרים כג"ל, בחינת שריאלפים שרימאות וכי כג"ל. וזהו: כיה נדיבי העם - נדיבי העם זה בחינת תשובה, כמו שפרש רש"י על פסוק (שמיני טו): בהתנדב גם - בהתנדב לבם לחשובה. וזהו: במחלק במשענתם. מחלק - דא משה, כמו שדרשו רבותיו זכרונם לברכה (כ"ב טו). גם **מחלק** במשמעותו רב"ח, הניו בחינות השפלות של משה, שמלבש בכל אחר מישראל ברמ"ח איבריו, בכל איבר ואיבר כג"ל. במשענתם - זה בחינת תחיה, כמו שדרשו רבותיו זכרונם לברכה (מסכת טו) על פסוק: ואיש משענתו בידו - עתוין צדיקים שיהיו מתים וכי. וזהו: במחלק במשענתם, הניו שיתיה נתיח השפלות של משה, שיש בכל הרמ"ח איברים של כל אחר ואחר, עלידיי התשובה כג"ל. וזהו: וממדבר מתנה - מדבר הניו שפלות, שמשום עצמו פמדבר, כמו שאמרו רבותיו זכרונם לברכה (עירובין טו) - עלידייה: מתנה, הניו שבת, כמו שאמרו רבותיו זכרונם לברכה (שם טו): מתנה טובה יש לי ביות גניו ושבת שמה. כי עקר תענוג עולם הבא, בחינת שבת, בחינת חיים נצחיים, יהיה רק להשפלות של כל אחר כג"ל:

וזה שכתוב: סלע ישכן ויתלגן (אבות לז). סלע זה הבאר, בחינת באורי התורה, בחינת: באר חפריה שרים כג"ל. וזהו: משם חפר אכל - בחינת בושה כג"ל. כי עלידיי באורי התורה, עלידייה זוכה לבושה כג"ל. וזהו: משם חפר אכל, כי הוא מתבשר לחושם האכל לפיו עלידיי הבושה שבארו אליו כג"ל. וזהו: למרחוק עניו יביטו - הניו שזראה ומביט איד רחוק מהשם ויבדק, כג"ל:

המצוה בעצמה, כי המצוה בעצמה קרה מאד אשר אין לשער, וכדאי ראוי שפול עליו בושה גדולה שבא לעשות אזה מצוה, כשיסתכל על עצמו ויראה שהוא רחוק מאד מהשם ויבדק, ואין לו שום זכות שזוכה לעשות מצוה, ואם היה להאדם בושה, היה מתביש אפלו לקח המאכל להושיטו לפיו, כי מאן דאכל דלאו דילה כהוה לאסתפול באפה (ירושלמי ס"א דעירובין), ומאחר שאין לו שום זכות שיתיה לו אכל, אסתפול הוא אכל דילה ובהוה לאסתפול באפה, עליבן בודאי יש לו להתביש אפלו להושיט המאכל לפיו. אכל עקר הבושה נמשך עלידיי המנהיג הג"ל, בחינת משה, שנמשך באורי התורה לכל אחר, עלידייה נמשך בושה על כל אחר, כמו שבשעת מתורתו, שהמשך משה התורה לישראל, נאמר שם (שמות ט): ובעבור תהיה יראתו על פניכם לכלתי תחטאו, ודרשו רבותיו זכרונם לברכה (מסכת טו): זה הבושה, וזהו: לכלתי תחטאו, דהניו שיתיה להם בושה לכלי לעשות חטא ועוון, הם ושלום. וגם אפלו לכלתי תחטאו, לכלי לעשות עברה, צריך שיתיה גספון וראתו על פניו, דהניו בושה, כי אפלו כשעושו מצוה צריך שיתיה לו גספון בושה גדולה כג"ל, כי איד באים לחטא התפלון, שהם כהני דמלכא, ויתניהם פתאם על הראש. כדאי ראוי שיתיה לו בושה גדולה, כשבא לעשות אזה מצוה, וזאת הבושה נמשכת עלידיי באורי התורה עלידיי המנהיג הג"ל, כמו שיהיה בשעת מתן התורה כג"ל. ועליבן בשעת מתן התורה וכי כל ישראל לבחינת קרשה ופרשות, כמו שכתוב (שמות טו): היו לבונים לישלש ימים, אל תגשו אל אשה; כי כלם נתקדשו בבחינת פרישות עלידיי משה, שיהיה קדוש ופרש גדול, שהמשך להם את התורה עלידייה כג"ל, ועליבן נמשך עליהם קרשה ופרשות גספון:

וכשזוכין לבושה, אזי וראה כל אחר את רחוקו מהשם ויבדק, איד הוא רחוק מאד מפניו ויבדק, ונאפל עליו בושה גדולה, ועלידיי הבושה עושו תשובה, כי עקר התשובה - עלידיי הבושה (טו), ותשובה הוא בחינת חיים, בחינת (מחלק טו): והשיבו וחי, בחינת חיים נצחיים של עולם הבא, בחינת שבת, בחינת: מועמיה חיים זכו. וזהו: בראשית - ריא שבת, ורא שבת (ד"ה טו) וזהו טו. כי היראה והבושה, דהניו בחינת תשובה, הוא בחינת שבת, בחינת חיים נצחיים של עולם הבא כג"ל. ועקר החיים הוא להשפלות של כל אחר, כי השפלות של כל אחר הוא יהיה נתיח וקום בתחיה כג"ל, ועליבן עלידיי התשובה, שהוא בחינת חיים נצחיים של עולם הבא, עלידייה חוזר ונתיח, וקם בתחיה השפלות של משה רבנו, שיש בכל אחר מישראל, בכל איבר ואיבר כי דע, שיש בכל אחר ואחר מישראל בחינת השפלות של משה בכל איבר ואיבר, וזה זכו ישראל במעמד הר סיני, שאו המשך משה השפלות שלו בכל אחר ואחר מישראל, בכל איבר ואיבר; אכל אותו השפלות של משה, שהוא משרש בכל אחר מישראל, הוא מנח ושוכב אצל כל אחר ואתה בבחינת שכבה ומיתה, כי זאת השפלות נתעלם אצל כל אחר, ואינו מתעורר ומתגלה אצלו. אכל עלידיי התשובה, שהוא בחינת חיים נצחיים

(1) עין דעה ג, אל מחלק טו, על עין כהות ב, חפריה שם

לקוטי הלכות הלכות ברפת השחר הלכה ה ארץ חיים

השם יתברך בתקונים עשה להם לבושים, בחינת: "קנתו עור", כי עתה עקר התקון על ידי תקון הלבושים שהם בחינת ציצית ותפלין, שהם לבושים דשכינתא דהיא עניא בגלותא, בבחינת (שמות כב, טו): "כי הוא כסותה לכהן וכו' - דא ציצית וכו' (והר בראשית כג). ועל פן ציצית הוא בבחינת צדקה, בחינת תקון הלבושים, שעל ידיה הנקנת מצח הנחש ומתגבר התגלות הרצון, וכנ"ל.

בחינת סכות
שחוא נטר
תשור תרלים

וזה בחינת סכות שהוא גמר תקון הרגלים, בחינת (איוב לח, ט): "בשמו ענן לבשו" כנ"ל. וזה בחינת פרשה שלישית של קריאת שמע, שהוא פרשת ציצית שקבעו בקריאת שמע, שבו נזכר יציאת מצרים שאז היה עקר התגלות הרצון, וכל השלש רגלים הם זכר ליציאת מצרים, וכל זה הוא בחינת סכות שהוא גמר תקון של כל השלש רגלים וכנ"ל, ועל פן נזכר שלש פעמים ציצית בפרשת ציצית, כנגד שלש רגלים, וכנ"ל.

לכות הארת
הרצון פליקס

ישנן בהלכות ערב הלכה ג' הנ"ל, שם מבאר גם כן ענין השלש רגלים וראש השנה יום הכפורים על פי התורה הנ"ל, שכלל הם בחינת תקונים הנ"ל - לגלות הארת הרצון בעולם וכו', אף שם הוא בסגנון אחר קצת, כי שבעין אנפין לאורייתא, והכל עולה אל מקום אחר.

סיום כל
התורה הוא
על ידי ציצית

ועל פן קיים כל התורה הוא על ידי ציצית, כמו שכתוב (פסוקי טו, לו): "ולא תתורו אחרי לבבכם" - זו מינות וכו' (ברכות יב, ב): "למען תזכרו ועשיתם את כל מצוותי והייתם קדשים לאלהיכם" וכו' (פסוקי שם), כי עקר קיום התורה הוא על ידי ציצית שהוא בחינת תקון הלבושים, בחינת צדקה, שמכניע מצח הנחש שרצה לבטל את כל התורה, חס ושלום, על ידי דעותיהם הרעות של חכמי הטבע שיוקדם משם. וכן מבאר בהתורה 'משפטים' בסיומן ז', שציצית בחינת אמונה וכו', ומבטל סברות ועצות הנחש וכו', כמו שכתוב שם על מאמר רבה בר בר חנה (פסא בתרא עג): "תא ואחרי לך טורא דסיני דהדרא ליה עקרבא" - שהם עצת הנחש וכו', וקיימו כי חמרי חורפא' - שהם בחינת ציצית שמכניעים אותם וכו' ומקיימין את התורה, עין שם.

מד. וזה בחינת (פסוקי ח, ב): "בהעלתך את הנרות אל מול פני המנורה יאירו שבעת הנרות", כי הנשמה קרויה נר, כמו שכתוב (משלי כ, לו): "נר ה' נשמת אדם הפש כל חדרי בטן", ועקר שרש הנשמה הוא בחינת רצון (כפואב בהלכות ערב (הלכה ג)), ועל פן נקראת נפש, לשון רצון. ועל פן נקראת נר, פי תקף הרצון הוא כמו נר דולק, בבחינת (שיר השירים ח, ו): "כי ענה כמנת האכה" וכו', שהוא תקף הרצון והאכה וההשתוקקות להשם יתברך, ומבאר שם: "רשפיה רשפי אש שלקבתי, מים רבים לא יוכלו לכבות את האכה" וכו', כי תקף האכה והרצון להשם יתברך בוער כמו רשפי אש שלקבתי, יה, שממנו נלקחין כל הנרות הקדושים, בבחינת: 'לאנתרא בוצינין לאדלקא שרגין' (והר בראשית מה), שזהו בחינת אור הנשמה שקרויה נר ה' - שנדלקת ומאירה על ידי תקף הרצון דקדשה הבויער להשם יתברך ברשפי אש שלקבתי.

אור ויר
הששמה הוא
שיריכו
האור בכל
מני חסד
חידוש
ובקלות

ועקר אור ונר הנשמה הוא - שציריכו להאיר בכל מיני תקף החשף וצלמות, פי רק בשביל זה ירדה הנשמה לזה העולם להתלבש בגוף גשמי ועבור כזה, כי גשמיית הגוף והעולם הזה נקרא חשף, ומעצם החשף לא היה אפשר להתקיים, ועל פן הפלאכים פשירו לזה העולם נכשלו מאד מאד, כמו שאמרו רבותינו ז"ל (והר בראשית לו), רק הנשמה נמשכת ממקום גבה מאד, מרצון העליון, על פן יש לה כח, אם תרצה - לעמד במלחמה זאת, כי אם תתגבר לאחו בשרשה שהוא בחינת רצון, דהינו שלעולם לא תניח את הרצון הטוב בכל מה שיעבר עליו, על ידי זה תוכל להתגבר לעולם נגד חשכת הגוף והעולם הזה, פי תקף הרצון הוא בחינת אור ונר שמאיר להאדם בכל מיני חשף וצלמות, בבחינת (תהלים יח, כט): "כי אתה תאיר נרי, ה' אלהי גיגי חשפי", ועל ידי זה (שם פסוק לו): "כי כך ארץ גדותי ובאלקי אדלג שור" - שאוכל להתגבר נגד כל הגדודים והתגלות וחומות ברזל הרוצים להפסיק, חס ושלום, ביני וביני אבי שבשמים, כי איך שהוא, לפי בוער עדן ברשפי אש שלקבתי יה' להשם יתברך אשר מים רבים לא יוכלו לכבותה וכו'. וזה שם קלט, ב: "גם חשף לא יחשף מן זלילה פיום יאיר וכו'.

